

AZ
ERDŐ

X. ÉVFOLYAM

1916.





AZ ERDŐ

erdészeti és vadászati szaklap, kisebb erdők birto-
kosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőörök és
vadőrök részére.

1916. év.

Megjelenik minden hónap 1-ső és 15-ik napján.

X. évfolyam.

Előfizetési ára egész évre 4 korona.

Szerkeszti: BALOGH ERNŐ m. kir. főerdőtanácsos.

Tulajdonos és kiadó

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Ált : 3704.

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2018

Szerkesztőség: Budapest, V., Zoltán-utca 16. szám. (Telefon 84—92.)

Kiadóhivatal: Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz. (Telefon 37—22.)

BUDAPEST

1916

TARTALOM.

I. Szerzők.	Oldal	Oldal	
<i>Bázel Elek:</i> A baromfi-tenyésztörsek összeállításáról	160	A fontainebleau-i erdő	44
„ „ A bükkmakk, vadgesztenye és ákáczlomb mint baromfi-eleségpótló	136	A gyufáról	84
„ „ A csibék osztályosairól	125	A hadbavonult kincstári erdészeti altisztekeről	21, 71, 122
„ „ A kappanozás mint fel-seges állatkínzás	111	A háború által Kelet-Porosország magánerdeiben okozott károk	84
„ „ A kis csibék halandóságáról	72	A húsfílleres nikkelermek levonása	126
„ „ A pulykák legeltetéséről	97	A kecske mint tejelőállat	136
„ „ A tojók nyári gondozásáról	83	A közszolgálati alkalmazottak újabb háborús segélye	82, 89
„ „ Kevésbé ismert baromfi-fel-segések	27	A legkeményebb fák	138
„ „ Néhány szó a keltezésről	42	A nyúlhus eltartása	161
„ „ Miképen akadályozhatjuk meg, hogy tyúkjaink félretójjanak	59	A rokitóni mocsarak	13
<i>Béky Albert:</i> A sarjerdő hagyásfáiról	142	A sztrichnin az állatok mérgezésénél	159
<i>Eneszi Dorner Béla:</i> Erdői kaszálók és rétek javítása	33	A talpfa és a bányafa squirálása	98
<i>Gy. K. Fácánokat pusztító ragadozók irtása</i>	28	A tojás-eltartása	112
<i>Gy. Takách Gyula:</i> Az agancs preparálása, illetőleg a koponyacsont fehérítése és kezelése	108	A világ legnagyobb juhnyája és legnagyobb baromfi-tenyésztő városa	30
<i>Hreňay Emil:</i> A házinyúltenyésztés okstru fejlődése	96	A vitézségi érmek birtokával egybekötött havi pótdíjak utalványozása	124
„ „ Házinyúltenyésztési tanácsok	144	Az amerikai rezgőnyárfá szerepe az újraerdősítésnél	55
<i>Ignác Sándor:</i> A méhek czukorral való etetése	25	Az állami alkalmazottak újabb beszerzési előlegéről	109
„ „ A méhek költőesthadása	110	Az erdészeti rendezetek tára	44
„ „ Fontos-e a betetés a méhekkel	43	Az erdészeti tápintzettek az 1915–16. tanévben	96
„ „ Hogyan neveljük a méhanyákat	58	Az «Erdészeti Zsebnaptár» áranak változása	162
„ „ Méheim újabb rendszerű betetése	124	«Az Erdő» 1915. évi tiszta jövedelme	58
„ „ Miért fontos a méhekkel építtetni	82	Baromfiak téli védelme	11
<i>K. M.:</i> A vad fekhelyéről, illetőleg fészkeről	41	Bélhajok állattalományunkban	28
<i>Kolozs József:</i> A fenyőszálfanyagok értékesítése	53	Bélkorhadt gyümölcsfák kezelése	60
„ „ Telefon az erdészeti szolgálatban	105	Boldogult királyunk első zergéavadászatáról	157
<i>L. L.:</i> Ajtók nyirkosága	30	Elfogott szőkevény hadifoglyok	61, 74, 84, 112, 126, 145
„ „ Ruhák vízhatlanítása	30	Előzetési díjak nyugtázása 14, 31, 45, 63, 75, 86, 102, 114, 127, 139	153
„ „ Vértölt eltávolítása fehérneműből	30	I. Ferenc József †	73
<i>L.-L.:</i> Az égerfa haszna	37	Eltűnt erdőőr	29
„ „ Csemetkertek földtrágyázása	19	Erdőgazdasági érdekből engedélyezett felmentések meghosszabbítása	137
<i>Lonkay Antal:</i> A fák gyökere	129	Erdőőri és vadőri szakvizsgák eredménye	11
„ „ A szél az erdők háztartásában	154	Ezüstrókatenyésztés	138
„ „ Luczfenyvesek felnevelése	91	Faragó Béla árjegyzéke	145
<i>Marinović Milan:</i> Ha vasok és azok modern berendezése	49, 65, 77	Fészekoduk elhelyezéséről	10
<i>Pausinger Károly:</i> Levél a szerkesztőhöz	24	Fűrészpap mint alom	12
<i>Pöschl Ferenc:</i> Beteg vadászóknak	138	Galambdíszok kijárói	12
„ „ Gépek használata a csemetkertekben és a tővárosi állami csemetkert berendezése	1	Gummitárgyak konzerválása	61
<i>r. y. Wallandt Frigyes</i> főerdőőr ünneplése	29	Hadiszappan	84
<i>Schneider Árpád:</i> A hivatásos vadász fegyvere	23, 57	Hálózások	12, 29, 44, 60, 73, 98, 112, 138, 161
<i>Simonffy Gyula:</i> A völgyzárók halászati hasznosítása 8, 38, 55, 95, 107, 119, 131, 143, 158	133	Hány ló van a világon	113
<i>W. E.:</i> A dermo-plasztikáról	17	Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről 12, 44, 74, 98, 126, 161	60
<i>Wellből Károly:</i> A cserkéreg termeléséről és értékesítéséről	11	Hogyan mutatkozik gyümölcsfáknál a trágyaszükséglet	99
<i>y. y. —</i> Bárányok gondozásáról	11	Hol van a legmelegebb és a leghidegebb	145
<i>Zier Árpád:</i> A gombázásról	117	Iskolás fiúk bükkmakkgyűjtése	126
		Jutalom szőkevény hadifoglyok elfogásáért	84
		Keresik a gyógynövényeket	61
		Kérelem «Az Erdő» t. olvasóihöz barlangi füldek ügyében	74
		Kérelem erdészlak vázlatrajz iránt	12, 29
		Kitüntetés	13
		Könyvismeret. A ragadós és fertőző állati betegségek	137
		„ „ <i>Bund Károly:</i> Táblák álló fák és faállományok fatömegének meghatározása	137

II. Szerző neve nélkül megjelent közlemények.

A özérdszfa	135
Adomány	12
A fák keménysége	55
A fekete dió	12

	Oldal
<i>Könyvmértetés. Lovag Kerpely Béla: Vezérfonal a vizslaido-</i> <i>mitáshoz</i>	61
Winkler János: A mesterséges keltetés	112
London lakosainak száma	113
Megféséért erdőőr	73
Mogjutalmazott erdőőr	12
Mogkerült segéderdőőr	44
Méz kivitele Németországba	99
Milyen puskákkal harcolnak a mai világháborúban	13
Newyork	113
Nyugdíjbiztosítás	29, 74
Olvasóink figyelmébe (Pályázat ösztöndíjakra)	141
Ózvegyes és árvák háborús segélye	60
Rettenetes Iyán	13
Szabadságolások a katonaságnál	30
Sza ppanfőzés	137
Szolgálati jubileum	138
Szörmeárok	30
Szörnek megóvása nyáron	85
Téglás Károly halála	89
Tiszta méz nyérése	28
Trágyagödörök körülültetése	60
Úvegvasztó	84
Vadászjelvény a hadijótékonyág szolgálatában	73
Vastárgyak beorósításe fogahtányába	84
Változások az erdészeti szolgálat köréből 14, 30, 45, 63, 74, 85, 102, 114, 126, 139, 152, 163	
Wallaudi Frigyes nyug. m. kir. főerdőőr ünneplése	29

III. Az „Erdészeti és Vadászati Alisztek Országos Szövetsége” közleményei.

Értesítés	162
Helyreigazítás	45
Kérelm	45, 61, 85
Kérvények a háborús segélyek felemelése iránt	99
Nyugtázás	14, 45, 61, 85, 113, 138

IV. Hivatalos közlemények.

A hó első, illeték tizenhatodik napján kinevezett állami alkalmazottak illetményeinek mikénti folyósítása	74
A kinstári erdészeti személyzet által legelthető állatállomány-nak normáljöszágegyesében való megállapítása	113
A külső szolgálatban alkalmazott aliszteknek irodai szolgálatra való berendelése	162
Az állami alkalmazottak által felszámítható napidíjpótlékok és fuvarpénzpótlékok	62
Az állami alkalmazottak gyermekeinek nevelését előmozdító segélyekről szóló kormányrendelet	145
Államerdészeti nyugdíjak és nyugberek részére engedélyezett túzfia kiszolgáltatása	63
Erdőgazdasági munkásoknak és alkalmazottaknak a népfelkölői szolgálat alóli felmentése ügyében	62, 100
Hirdetmény az erdőőri és vadőri szakvizsgák ügyében	113, 139
Hirdetmény állami erdei faszemeték adományozása tárgyában	101
Meghívó az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlésére	151
Mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult állami alkalmazottak illetményeinek szabályozása	162
Pályázati hirdetés az erdőőri szakiskolák tanulóinak felvétele ügyében	87
Szederlevél gyűjtése ügyében	85

V. Tárczák.

<i>Bárrony István: Az öreg rekrua</i>	154
„Ha balta esik is	2

	Oldal
<i>Mars: Ózek a front mögött</i>	90
<i>M. Hrabovszky Julia: Érzések</i>	34
<i>Pákots József: A gyermekálmom</i>	18
Falun	130
<i>Zier Árpád: Az Őrségből</i>	118

VI. Közérdekű szerkesztői üzenetek.

A kullansérol	103
Ágyi poloska irtása	164
Állami alkalmazottak nyugdíja	63, 86
Állat megvédése kullansék ellen	75
Állatpraeparáló intézetek czíme	15
Borjúk megóvása a kullanséoktól	75
Családi pótlékról	15
Csótányok irtása	163
Erdészeti egyesületek czíme	45
Erdészeti főiskolába való felvétel kellekei	139
Erdészeti szaklapok czíme	46
„Erdőőr” ezimű mű beszerzési forrása	127
Erdőőri minősítés	31
Erdőőri szakvizsga feltételei	45, 75
Erdőőrök fegyveradómentessége	86
Erdőőrök vadászati jogosultsága	103
Erdőőrök vadászatjegyadómentessége	86, 103
Felmondási idő	14
Pegyelni eljárás elrendelése	63
Földilletmény beszüntetése	45
Galagonya termés	127
Gazdasági cseldek felmondási ideje	14
Hadba vonult állami alkalmazottak természetbeni lakása	103
Halászegy beszerzése	102
Horgászat gyakorlása	102
Illetményföld beszüntetése	45
Iparvasut által elfoglalt területek	115
Jarási erdőőr csendőrségi nyugdíja	46
Jutalom szökővény hadifogyók elfogásáért	139
Kártékony és ragadozó vadak irtása	15
Kinstári erdészeti alisztek utazási költségei	139
Kinstári erdészeti alisztek napidíja	139
Kinstári erdőlegények irodaátalánya	115
Kinstári erdőlegények és segéderdőőrök földjárándósága	64
Kiskorai erdei kihágása	152
Kinstári főerdőőrök járándóságai	86
Külsőnkönyvtárak czíme	15
Kullansék elleni védekezés	75
Polgári hadi érdemkereszt	115
Poloskák irtása	164
Ragadozó és kártékony vadak irtása	15
Svábhogarak irtása	163
Szarvasbörkikészítő czégek	139
Szolgalatból való elbocsátás	14
Szolgalat felmondása	14
Szóblővel beültetett területek vadászati joga	127
Szörmeárok	164
Tehenek vérvizelése	103
Vadászati kihágás bejelentése	15
Vadászati szaklapok czíme	46
Vadászzipók beszerzési forrása	75
Vasutak által elfoglalt területek	115
Vérvizelés teheneknél	103
Vizhatlan borkönetés	164
Zborói leánytáptintézet megszűnése	75

Előfizetési ár:

Egész évre	4 K.
Fél évre	2 K.
Negyed évre	1 K.
Egyes szám	20 f.

Szerkesztői:

BALOGH ERNŐ

m. kir. erdőtanácsos

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasbos garmondzsdés milliméter soronkint 10 fillérel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj székre másfélzsebes egységárral számítottak. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknak az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklámajciók is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adandók.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Előfizetési felhívás.

Felkérjük t. olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

TARTALOM.

Gépek használata a csemetekertekben és a tóvárosi állami csemetekert berendezése. (Pöschl Ferenc.)

A völgyzárók halászati hasznosítása. (Simonffy Gyula.)

Fészekedők elhelyezéséről.

Erdőőri és vadőri szakvizsgák eredménye.

Gazdasági tanácsadó: Baromfiak téli védelme. — Bárányok gondozásáról. (y—y.) — Fűrészpör mintalom. — Galambdíszok kijárói.

Külföldiek: Kintünetés. — Megjutalmazott erdőőr. — Adomány. —

Halálkozás. — Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztokról. —

A fekete dió. — Milyen puskákkal harcolnak a mai világháborúban? — A ragadós és fertőző állati betegségek ismeretése, valamint az ellentük való okserű és sikeres védekezés. — Rettenetes Iván. — A rokitóni mocsarak.

Az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége» közleményei.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca. «Ha balta esik is.» (Bársony István.)

Gépek használata a csemetekertekben és a tóvárosi állami csemetekert berendezése.

Írta: Pöschl Ferenc m. kir. főerdőmérnök.

Az évek óta emelkedő általános drágaság, a munkabérek rohamos emelkedését vonta maga után, melyet nemcsak a kivándorlás, hanem sok vidéken a mindinkább terjedő csukorrépa természetése is fokozott.

Már annyira megdrágult a munkakéz a földművelésnél, hogy okvetlenül arra kell törekedni, hogy ezt a munkáshányt és pénzbeli nagy különbözetet az erdészeti csemetekertekben is pótoljuk a gépeknek célszerű alkalmazásával.

Előrebocsájtom, hogy lomblevelű csemetekertekről emlékezem meg, a melyekben személyes tapasztalatokat is gyűjtöttem. Észleleteimet a 140 kat. holdas komáromi

és a 236 kat. holdas tóvárosi állami csemetekertekben végeztem.

A komáromi állami csemetekertben már 10 év óta használom az úgynevezett Planet Stadel kézikapálókat, melyeket részben a Stadel-féle gépgyár Győről és részben a Kühne gépgyár r. t. Mosonból szállított. A könnyen kicserélhető kések pótlásával állandó használat mellett 6 évig szolgált el egy-egy gép, a mi, tekintve annak 15—18 koronányi árát, alig nevezhető befektetésnek. A gép, kivéve a nagyon agyagos kötött talajt, mindenütt jól használható.

A Planet kézikapálók tökéletes kapálást ugyan nem végeznek, mivel a földet a felszínnel párhuzamosan szalagszerűen vágják át s így tulajdonképen porhanyítva gyomlálnak. De tekintve azt, hogy ugys lazább és homokosabb talajban lehet célszerűen alkalmazni, azért a kézzel való kapálást nagy részben helyettesítik, mivel a sorközöket lazán, gyommentesen lehet tartani és csakis közvetlenül a csemete mellett szükséges apró kézikapával dolgozni.

A Planet kézikapáló ábrájáról a használata is ki-vehető. A munkás a gépet ekeszarvánál fogva maga előtt tolja és csak arra vigyáz, hogy gyom a kések előtt és között össze ne torlódjék.



1. ábra.

A kések helyesen úgy állanak, ha sarkaik kifelé, a hegyük pedig összeérve befelé áll. Így az egész készülék a két csemete sor között jár. Ha sarkaik befelé állva a csemetesort közbefoják, igen könnyen kárt tesznek benne és a munkásnak nagyon ügyesen kell tolni, hogy egyenesben haladjon és bele ne vágjon a csemeték közé.

A kések a sorköz távolsága szerint szűkebbre és bővebbre állíthatók 25—35 cm között, de kiváncsokra a Kühne gépgyár néhány K-ért készít kisebb vagy nagyobb sortávolságra alkalmas késeket is.

A Planet kézikapáló teljesítménye a talajminőség és gazosság szerint, naponta 2000—3000 m².

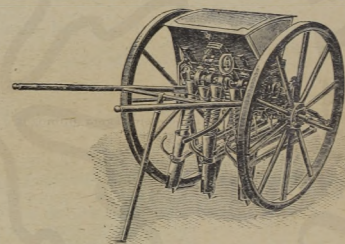
Különféle igazítható vetőszarukból és üvegpalackból a vetést csakis a gördülő szemű magvakkal lehet végezni, míg a szárnyas magvak vetése kizárólag kézzel végezhető.

Vetőszaruval csakis kisebb csemetekertben és igen gyakorlott munkással dolgozhatunk megfelelő sikerrel és olcsón.

Vannak tölgymakkvetőgépek, de a makk egyenlőtlen nagysága miatt ezeket csak folytonos igazítgatásokkal használhatjuk és ekkor sem megbízhatóak. A gyakorlatban nem is találunk alkalmazást és én sem használom.



2. ábra.



3. ábra.

TÁRCZA.

«Ha balta esik is . . .»

Irta: Bársony István.

Meghívást kaptam Lajos barátomtól vadászatra. Körvadászatra, olyan területre, a hol sok a nyul, olyan természetes feketeföldi nyul, a mely a gőzkelesztés hepehupái közt esetlenül bukdácsol és bujósokát játszik a vadászszal, mert hol megjelenik a szántás gerinczén, hol eltűnik annak az árkában. (Barázdát igazán nem mondhatok.)

Lajos barátom a legszeretnivalóbb vadászházigazda és a legjobb czimbora egyszersmind; a vendégeit mindenképen remekül látja el; pompás fogatokon szállítja a vasutállomásra a területre; oda terelteti nekik minden vadját s ő maga akkor boldog, ha a vendége jól mulat. A vadászfalatozás egyszerűen fejedelmi nála; a sült krumplitól kezdve végig a mindenféle hideg sültön

és meleg virstln, továbbá a tortákon, a diós-mákos-patkón, a sajtkon és a forró teán (nem is szólv a jobbnál-jobb itókákról), válogathat mindenki, hogy milyen földi jótól akar megpuhkiadni. Azután már a kevé vad is elég, olyan rózsás a hangulat; egyszerű: nagyszerű mulatságok a Lajos vadászatai. Megörültem a szives meghívásnak és válaszoltam is rá rögtön; szöröl-szóra ezt ni:

«Ha balta esik is, ott leszek! Ölellek (stb).»

Azután konokul vártam a vasárnapot, a mikorra a meghívás szólott és a mikorra — természetesen — a legszebb időt reméltem.

Szombaton ragyogó szép nap volt, egészen estig s azzal mentem a színházba, hogy az utolsó felvonást már nem nézem meg, hisz' holnap korán kelünk. Kijövök a második felvonás végén a színházból és kinos meglepetéssel konstátálom, hogy: «nini, esik ám!»

No, ha most esik, annál jobb, az még hagyján. Legalább remélni lehet, hogy reggelre kitisztul. Addig elfogy az esőfelhő. Ezzel az autogszugeszítőval meg-

140—160 korona lévén, hamar letörleszti az árát a megtakarított napszámmal.

Teljesítőképessége egy lóval és egy emberrel naponként 7.000—10.000 m².

A fenyőmagvetésre csak kísérletképen alkalmaztam, de eddigi tapasztalatom szerint az erre való alkalmazhatóságára még pontos véleményt nem adhatok, úgy hiszem azonban, hogy beválik.

Ezeket a gépeket a komáromi csemetekertben alkalmaztam; ott a táblák beosztása 40—40 öl oldalszeleségű volt, körkörül 1—1 méteres úttal szegélyezve, a mi az akáczmagvetőgépek alkalmazását a sok fordulás miatt nehézkessé tette.

Kisebb csemetekertekben a Fekete-féle magvető állandó alkalmazást talál.

A különféle átsikolázó gépek nehezen terjednek, aminek oka valószínűleg az, hogy Magyarországon tudomásom szerint nem gyártják.

A komáromi állami csemetekert talajára az ottani földműves iskolának szüksége lévén, annak felhagyása elhatározottat és parancsot kaptam egy nagyobb csemetekert telepítésére.

Találtam Tóváros községben erre alkalmas területet, Tata-Tóváros vasuti állomástól 250 m-nyire, kövel burkolt út mellett az Általér nevű, állandóan 17—22 R^o melegségi és szennyvizet hordó folyótól 70 m-nyire.

A terület csaknem szabályos téglalakú és 23·6 kat. hold, vagyis 135,818 m² nagyságú.

A bérletszerződés 1912. évtől 15 évre kötöttet meg.

A talaj televényes 60—140 cm mély fekete homózus homok, altalaja homok és helyenként mészuft, régtől-fogva szántóul használva. Az Általér felé eső oldalon 3 m mély kedvező horpadás van, melyben fűtelepet lehetett létesíteni, melynek talaja alkalmas köriscsemetek nevelésére is.

A csemetekert ezéjja a kopár területek befásítására



4. Ábra.

szükséges akácfcsemete, fűzdugvány és alárendelt mennyiségben egyéb lombfa- és fenyőcsemete nevelése.

Az 1912. évi miniszteri rendelkezés eltér a nagy csemetekertektől és a helyi kisebb csemetekertek telepítését rendeli el, de az én véleményem szerint a nagy csemetekertek a kicsinyek mellett igen hosszú ideig nélkülözhetetlenek maradnak és mint tartalékraktárak fogják a közszükségletet szolgálni s idővel, mint gyümölcsfaiskálak is kiváló szolgálatot tehetnek a közügynek.

A tóvárosi csemetekert telepítésével egyidőben bekövetkezett a munkabér emelkedése és a kézierő hiánya.

A korábbi években a télbe hajló őszön és tavaszkor Komáromban és környékén a férfi avagy női felvett napszámom napi bére 1·60—2— K volt, míg 1913. évben már 2 K-ért egyáltalában nem állottak munkába, hanem 2·50 minimális bért kívántak, a mely nyáron 4·00—4·50 K-ra is felemelkedett.

De ezen magas bér mellett sem volt elegendő munkára jelentkező.

vigasztalódva, siettem haza és első dolgom volt, hogy megnézzem, mit mond a barométer. Reggel óta majdnem hanyatvágódott az istenadta, akkorát esett, a nagy eső felé.

Szépen vagyunk. Ez aztán beütött.

No de még messze van a reggel; addig sok minden megváltozhatik. Először is az én vadászati felszerelésem kérdése. Mert jó időben cipőben mentem volna; így ellenben sokkal okosabb lesz, ha csizmát húzok, jó nagy bagariát, a mi nem ázik át.

Előkeresem a mocsári csizmámat s kiviszem belőle a sámfát. (A háznépem már aludt, magam rendezkedtem tehát.) A nagy csizma egész sereg egyebet von maga után; bevalólag vastag harisnyát, azokra még örült nagy flanelkapcuzát; ezeket is előkajtatom s kikészítem, hogy rögtön a kezemügyében legyen reggel.

Igy megnyugtatta magamat az eshetőségek iránt, sietek lefeküdni és csakhamar elalszom. Minthogy a felkeltésem iránt nem intézkedtem, az ébresztőóráim pedig elromlott, tehát magam vagyok résen és éjjel

fel-felriadozok, nehogy el találjak késni. Mindannyiszor nézem, vizsgálom az időt s újra meg újra meggyőződöm róla, hogy szigorúan esik.

A mikor reggel felé a villanyos vasut is járni kezd és csilingel, zúg, dohog az ablakom alatt; végleg felriadok. Most már ideje felkelni.

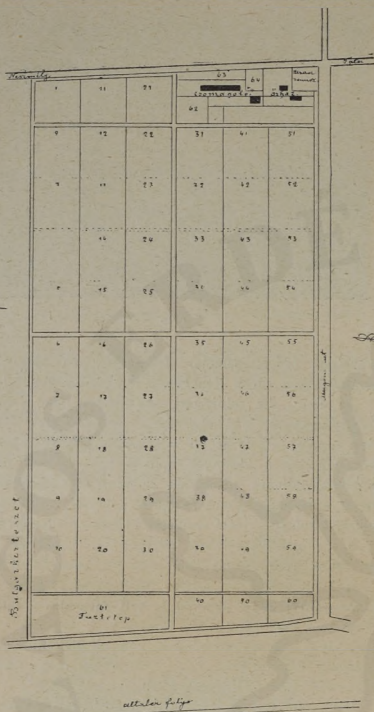
Mohón nézem az időt: esik! esik! esik!

Visszapondörödöm az ágyamba azzal a szándékkal, hogy kárpótolom magamat az éjjeli nyugtalanságért; ha esik, akkor nem vadászunk, alszom hát még egy jó sort. De abban a pillanatban átvillan az emlékezetemen a levelem, a mit Lajosnak írtam: «Ha balta esik is» stb. . . .

Ijedten szököm talpra. Iszen csak esik esik! Minő szószátyár ember lennék én a Lajos szemében, ha e miatt meg nem jelennék, elmaradnék! . . .

Notandum, a keleti pályaudvaron kellett találkozunk; onnan volt indulandó a vonatunk, a melyen mindnyajam együtt megyünk.

Nézem az időt; nézem a baro etert. Őzönvizet mutat



5. ábra.

A munkáskéz hiányát néhány év óta észleltem. 6—8 év előtt, ha rendeltem 60 munkást, rendszeren 80—90 jelentkezett. Most alig fele vagy egyharmada jött el a megrendelt létszámnak, pedig van olyan munkásom, a ki mint rendes napszámos 10 éve dolgozott a vezetésem alatti csemetekertben és a komáromi helyett a tóvárosiba is elment.

Ezen munkáshiány miatt a tóvárosi csemetekertet a gépművelésre rendeztem be. A táblák téglaladomnak és az utakat csakis a gyom elhordására és a fordulásra szükséges mértékre szorítottam.

Köröskörül 330 m széles, két helyütt a derekon 33 m és a közepén hosszában 5 m-es utat rendeztem be, de a gépvetésnél és a géppel való csemetekiemelésnél ezen útszélesség is csaknem kevés.

A táblák téglalaalakúak. Tulajdonképen kettősek, vagyis 100 m hosszúak és 40 m szélesek, de a könnyebb kezelés végett 50 m hosszban külön vannak számozva. Ennélfogva területük 4000, illetőleg 2000 négyzetméter, a néhány szabálytalan alakú tábla kivételével.

Általános elvem a beosztásnál az volt, hogy minél hosszabb vonalon lehessen egy megkezdett munkát folytatni s ne töltse el az időt ember és állat a visszafordulásokkal.

Ily berendezés mellett legalább 200 m hosszban folyik a szántás, kapálás stb., de mehet végig 500 m hosszúságban is megszakítás nélkül, a mi óriási időnyereség.

A tóvárosi csemetekert területe:

Művelés alatti terület	121.436 m ²
Utak területe	10.462 "
Gyomtér, kút, pajta, őrház	3.920 "
Összesen	135.818 m ²

Talajművelés.

A szokásos és szükséges 050 m-re való rigolirozás 1912-ben a drága napszám miatt keresztül vihető nem

s az özönvíz kezdődik is odakint. Tünődöm, tanakodom: vajjon mit csináljak! Bizonyos, hogy egyetlenegy társunk sem tart velünk ebben az időben, sőt talán maga Lajos sem jön ki a vasutra, ha van esze. Igen, de hátha nincsen?! Vagy ha úgy okosodik, hogy ő neki, mint házigazdának muszáj szenvednie. Vagy ha azt hiszi, hogy *odakint* nem esik; talán nem is esett; hisz körülbelül kétórányi vasutazásunk volna, elég megszire megyünk s ott más lehet az idő.

Izen, ha azt nem irtam volna, hogy: «ha balta esik is!»... Okosodhatna akkor Lajos akárhogy. Azóta horkolnék már megint. De így röstellem a dolgot. Kómikus, nevetséges szájhősnék érzem magamat, hogy lám, még egy kis esőtől is megijedek. Hisz balta is eshetnék és énnekem akkor sem szabadna elmaradnom.

Keservesen kezdek öltözködni és felragmatom a nagy bagariát. Akkora munka ez, hogy a mikor elkészülök vele, végleg rá is szánom magamat az elkövetkezendőkre. Nem vagyok tán hunczút, hogy hiába kinlódtam légyen a nagy bagariával?!...

De azért még egy darabig félig felöltözve ácsorgok az ablakom előtt s nézem a felhős eget: nem reped-e meg vajjon az a nagy szürkesség? Nem látszik-e valahol egy tenyérynyi biztató kék *foltya* a derűs mennyországának?

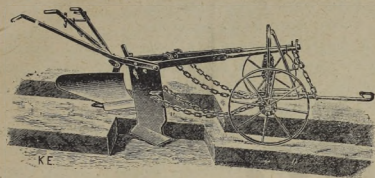
Bizony, semmi efféle sem látszik. Rajta hát, iparkodjunk, siessünk, öltözzünk!

*

A mikor ez is megvan, búsan reggelizem s e közben elküldök kocsiért. Most már nem tünődöm, nem tervezek; most már a sorsra bízom a többit. Szavamat kell állanom és állom.

Megérkezem a vasutra, szokásom szerint félórával az indulás előtt. (Ebben nagyon is maradi vagyok. Mindig bámulom azokat a világhíjakat, a kik akkor érkeznek, a mikor a konduktor már sipol.) A váróteremben még nincs a társaim közül senki sem, hanem ott van egy régi ismerősöm, a ki Aradra készül. Megőrülünk egymásnak és elmondom neki, hogy milyen bizony-

lévén, 1912/3. év telén a Kühne gépgyártól hozattam az 5. ábrán látható *Bippart-féle* altalajturó ekét.



6. ábra.

Ezen kombinált talajturó eke tulajdonképen két ekéből áll, kétszarvú rendes ekéből és az egyfogantyús lapos altalajekéből.

A rendes ekével felsőzör barázdát szántunk és csak akkor szereljük el a talajturót, vagyis a magasabb ekét. Az ábrán elől van két lánczón.

Előnye a rigolozás felett az, hogy a felső ekét kívánalom szerint lehet szabályozni, sekélyen lehet járni a termékeny földben, akár 15 cm mélyen, az altalajekét pedig 40—45 cm-re. A 15 cm alatti földréssz csak össze van morzsolva, de visszaesik eredeti helyére. Tehát a kikelő mag és a fiatal gyökér jó termékeny földben kel ki és növekszik, mignem a lazított nyers földbe jut. De mivel a humózus talaj nincs lefordítva, hanem fenn van, a hajszálygyökerek felül erősebben képződnek, míg a szivgyökér nem lesz túlságos hosszú.

Kézi ásásnál a föld körülbelül 30 cm mélyen van egy ásónyomban felfordítva, tehát ezen mélységben a gyökerek mindenütt egyformán fejlődhetnek, tehát 30 cm mélyen kiélik a talajt, a mi az ákáczevelésnél figyelembe veendő körülmény.

A Bippart-eke használatánál az idén 15 cm mélyen

fordítottam fel a termőréteget, a jövő évben már nem kell az altalajekét használni, hanem a rendes ekével leszántok 20 cm mélyen s még mindig van fel nem forgatott földem. Ezzel azt szándékozom elérni, hogy az ugarolás, a mely az ákáczevete nevelésnél elengedhetlen, csak a 3-ik, esetleg a 4-ik évben következék be. Természetesen a megfelelő istálló- és műtrágyával ezt a célt elő kell segíteni.

A Bippart-féle kettős ekét négy hidegvérű könnyebb ló erős munkával húzza 45 cm mély tőrassal, de a közönséges fuvaroslovakból hatot kell befogni.

A kombinált kettős eke egy napon (10 óra) 4000—5000 m²-t szánt fel. Munkaerő 3 pár ló a 10 K és egy napszámos a 3 K, 100 m² területnek 45 cm mélyen való porhanyítása, így kereken 80 fillérbe kerül.

Az istállótrágyával borított föld szántásánál, vagy ha a föld nedves, valamivel kevesebb a munkeredmény, de 4000 m² a minimális napi teljesítmény.

Ez a szántás esakis hosszú ágyasokba osztott csemetekertben alkalmazható és nálam 400 folyóméter hosszban történt. A gyakori fordulokat kerülni kell, mert 3 pár ló által vontatott nagy ekénél a legnagyobb iparkodás mellett is szántatlanul kell hagyni a két végén 6—8 métert, a mit vagy keresztbe szántunk, vagy pedig fel kell ásní.

Szántás után a kimaradó barázdákat kapával kell elegyengetni.

Altalajekével felszerelt kettős Bippart-eke ára a Kühne gépgyár r.-t. moson-magyaróvári telepén 140 K.

A szántás után azonnal le kell fogasolni a földet, a szükség szerint lehengerelni és leboronálni.

A hengerelest igen ajánlom friss szántásnál, hogy a talaj a kellő tömörítést megkapja és a felesleges levegő a hézagokból eltávolíttassék.

A hengereles és fogasolás olcsó dolog; egy kettős fogat egy nap alatt elvégez 5—6 kataszteri holdat a

talán az én mostani sorsom. Lehet, sőt valószínű, sőt majdnem bizonyos, hogy a vadászatunk elmarad; de engem adott szó köt; még baltahullás esetére is. Előrelátásból a hordárómat is beavatom a bizonytalanságomba; mondom neki, hogy érdeklődjek majd, meggyünk-e, nem meggyünk-e, nehogy addig kivigye a holmimat, a míg az indulásunk nem bizonyos.

A barátom pardont kér, hogy azt mondja, ő neki jegyet kell váltania. Megelégedéssel gondolok rá, hogy énekiem nem kell, minthogy állandó jegyem van. Ösztönszerűleg nyulok a zsebembe a tárczám után... Hopp!

Mi az ördög ez? Nincs nálam a tárczám, otthon hagytam.

Soha még efféle nem történt velem, de ma a sok töprengésben a másik kabátomban hagytam a tárczámot, a vasuti jeggyel együtt.

Egy gondolat, a mit gyors elhatározás követ; itt nincs mit habozni. Haza kell vátgatni a tárczámért, de rögtön.

Úgy nekiiramodom, hogy a ki így lát, azt hiszi, kergetnek. Nem törődöm vele; bevetem magamat egy kocsiába, megadom a czimet és borralvót igérek a kocsinak, ha jól hajt.

Lám, milyen szerencse most az a jó szokásom, hogy félórával korábban szoktam a pályaudvaron lenni. A vonatom még csak húsz percz mulva indul s minthogy nem lakom messzire, idejében visszakerülhetek.

Otthon ajtóstól rontok a lakásomba; a háznépem riadtan nézi, hogy se szölok, se beszélék, csak neki-megyek a szekrényemnek, turkálók benne egy darabig s aztán köszönnék nélkül tovább rohanok megint.

No de a tárczám most már nálam van, a jeggyel.

A kocsi előre kéri a viteldjait, hisz *vasutra* megyünk. Fizetek, mint a köles, két útát (haza és vissza a vasúthoz), meg az ígért borralvót.

Nézem az órámat; kissé nyugtalanul biztatom a kocsiist: csak gyorsan barátom! Gyorsan!

Mialatt 'vátgatva' (!) haladunk, az eshetőségekkel foglalkozom kőzta gondolataimban. Először is azzal,

hengersizesség szerint. Hengerelés után a talaj felszínét vasfogással kell porhanyítani, mivel a talaj sima felülettel könnyebben kiszárad.

A trágyázásnál mindig előnyt adok az istállótrágyának a műtrágya felett.

Igaz, hogy a műtrágya sokkal olcsóbb, de én eddig a szuperfoszfát alkalmazásánál nem láttam olyan eredményt, hogy indokolt lenne az istállótrágyát kiküszöbölni. A chilislétrom alkalmazásánál a gyenge növényzet igen jól megerősödik, sötétzöld színt kap, de a chilislétrom alkalmazásához sok nedvességre van szükség.

A műtrágyázott talajban nevelkedett csemeténél azt a hátrányt tapasztaltam, hogy ősszel a lombzat tovább zöld és később hull le, mint a trágyázatlan talajban nevelkedett, a mi az őszi kiemelést hátráltatja.

100 négyzetméter területre az istállótrágyából egy szekérrel, vagyis körülbelül 600 kilogrammot, a szuperfoszfátból lehetőleg ősszel, kivételesen kora tavaszon 4 kg-ot és a chilislétromból május végétől kezdve 0·2—0·3 kg-mot vízben oldva, egy nyáron két esetleg három ízben szoktam alkalmazni. Egy gramm chilislétrom egy liter vízben oldandó fel.

Vetés.

A tölgyakkféléket és a szárnyasmagvakat, mint előbb is említettem, kézzel vettem. Tapasztalatom szerint 100 négyzetméterre a következő magmennyiség a legmegfelelőbb 40—40 cm sortávolság alkalmazása mellett:

Ákác	1·0 kg
Éger	3·0 "
Gleditsia	5·0 "
Juhar	5·0 "
Kóris, magas és amerikai	2·5 "
Kóris, virágos	3·5 "
Nemes dió	25·0 "

hogy otthagytam finom puskáimat a váróteremben, a hol elvégre senki sem őrzi és nem is felelős érte. Ha én ott vagyok, nem érheti baj; de így ki tudja, nem akad-e szemfüles tolvaj, a ki elvívge; vagy akár jóhiszeműen is nem cserélte-e ki a magáéval valamelyik azóta ottjárt idegen puskás? Aztán eszembe jut, hogyha Lajos azóta megjött — pedig most már meg kellett jönnie — akkor már ki is mehetett a postavágányról induló vonatra; de én azt hogyan tudom meg? Hisz' épp úgy lehet az is, hogy egyáltalában nem jött ki ebben a boldog időben...

Igaz, ni, az idő! Az eső elállott. Az ég felhős ugyan, de most nem esik; sőt mintha tisztulna, derülne. Akkor talán mégis kijött Lajos.

Na, végre-valahára! Megérkeztünk! A kocsim megáll a bejárónál; szaladok a váróterem felé.

Ütközben elfog egy libériás inas.

— Bocsánatot kérek alássan, X-be méltóztatik igyekezni?

— Oda, fiam.

Tölgy kocsányos	35·0 kg
Tölgy kocsánytalan	30·0 "
Erdei fenyő 20 cm sortávola	1·5 "
Fekete fenyő 20 cm sortávola	2·5 "

A fenyőcsemetenevelés a tóvárosi állami csemetékertben alárendelt s a fennebbieken kívül egyéb lombfa is inkább csak kísérleti célú szolgál, míg főfánem az ákác és fűzdugyvány.

A tóvárosi csemetékertben az ákácvetésnél a kicsiny kétsoros Kühne-féle vetőgép a kiválonomnak meg nem felel, azért napi 5 koronáért béreltem rendes, úgynevezett 13 soros vetőgépet, a mely egyszerre négy sort vet.

A rendszer mindegy, csak arra kell vigyázni, hogy úgy legyen beállítva, hogy a magvat ne törje össze.

A gép beállítása úgy történik, hogy a keréktengely végeit bakokra állítom és a kormányrudat vízszintesen támasztom fel. A kerék külső abroncsát vagy a küllőket megmértem és akkor az egy fordulatra eső út felfejtve áll előttem.

Miután 40 cm sortávolság mellett 100 négyzetméter bevetésénél, egy kilogramm ákácmmaggal 220 folyóméter vettetik be, a beállítás könnyűszerrel elvégezhető.

Az ákácmmagot nem forrázom, hanem iparkodom megbízható helyről friss magot venni és csak a pótlásokat vettem be forrázott ákácmmaggal.

Mivel egyszeri megindulással a tóvárosi csemetékertben a négy sorosra 40 cm, illetőleg a közönséges vetőgépnél 42 cm sortávola beállított vetőgép 300—450 méter hosszúságban megy fordulás nélkül, naponként, vagyis 10 órai munkaidőt számítva, két lóval be lehet vetni 20,000—23,000 m² területet.

Az előtte való boronálás és löcsere miatt czélszerű két pár lovat rendelni, mivel a munkaeredmény a váltott lovakkal több, tehát olcsóbb.

Munkaköltség: egy napra az igás napszám 10 K,

(Haptákba vágódik.)

— Kérem alássan, azt üzenni a méltóságos úr, hogy a rossz idő miatt a vadászat elmarad. Majd másik levelet ír.

— Brávó! — kiáltok fel keserűen, — tisztelem a méltóságos urat. Azt üzenem neki, hogy nagyon okos ember.

Az inas fordul, indul. A váróteremben már csak a hordárom van, a ki várja, hogy hova vigye a czólmókomat.

(Lám, milyen jó, hogy beavattam; most kereshetném odakint valahol, az induló vonatnál és üvöltötném a számát.)

Intek neki; menjünk, hazafelé.

Kihozza a holmimat utánam s kocsira rakja. Mialatt visszakocog velem a gebe a városba, megfogadom, hogy nem igérek többet semmit sem olyan fene nyomtatókkal.

Nem én!

vetőgép 5 K, egy férfinapszám a kormányzáshoz 3 K, egy férfinapszám a gép után a vetősaruk tisztításához 3 K, összesen 21 K. Váltott lovakkal szántva 10 K-val több a költség, de többet is végzünk, tehát 100 négyzetméter bevetése kerül 11, illetve 10 fillérbe.

Ha netalán a föld száraz volna és a vetősaruk után nem omlanék jól be a föld s nem takarná a magot, akkor könnyű tüskeboronát kell utána jártni, a mely boronát két számmal is lehet húztni. Egy nap alatt 6—7 kataszteri holdat lehet így boronálni.

A vetést rendszerint április hó utolsó vagy május első napjaiban végeztetem.

Az őszi tölgyvetést a kifagyás ellen védelmezendő és a korai kikélest megakadályozandó, 10—12 cm vastag földréteggel takartatom, melyet a csirázások gereblyével megvékonyítottak vagy lefoszolgok.

A magaskőrös magot össze elvermelem homokkal telt gödörbe vagy ládába és a csirázása szerint a következő tavaszon vagy őszön vetem el.

Ápolás, kapálás.

Az ákácsemete első kapálásával sietni kell, úgy hogy a harmadik és negyedik levél megjelenésekor ez megtörténjék.

Ugyanis ennek elmulasztása nemcsak a növekvésre és kifejlődésre káros, hanem a földi bolha, eme nagy kárt okozó sziklevél pusztító rovar szaporodását is elősegíti.

Teljesen kézi napszámmal a tóvárosi 23-6 kat. hold kiterjedésű csemetekertben az első kapálást gyorsan elvégezni nem lehet, mivel a munkásnépben a sok szőlő- és cukorrépa-termelés miatt éppen ebben az időben nagy a kereslet és ezen vidéken szokásba jött reggel 6 órától esti 6 óráig tartó napi munka miatt a legnagyobb nehézséggel jár 80—100 megfelelő munkást összeszedni.

A komagóri állami csemetekertben használt Planet kézikapálókat ezen nagy terület gyors átkapálására nem találtam elég olesónak, jónak és gyorsnak, mivel a Planet-kapával egy nap alatt az első kapálásnál körülbelül 2000 m² a munkaeredmény.

Utána néztem a nagyobb uradalmaknál a már használatos és eddig is látott fogatos kapálóknak és árjegyzékeknek s azután érintkezésbe léptem a Kühne gépgyárral Mosonban. A gépgyár olyan előzékeny volt, hogy többféle rendszerű gépet küldött kísérletezésre.

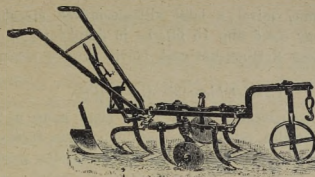
Legelőszertübnék találtam a mellékelt 6. ábra szerintit, a melyet a gyár kivánalmam szerint megfelelően átalakított.

Ezen a gépen 3 úgynevezett lúdtalpu kés és egy ékalakú kés dolgozik, tehát a földet egészen apróra morzsolja, semmi szalagot nem hagy a földben és szélességben 25—60 cm, mélységre pedig 5—12 cm között szabályozható.

A mely kapálás nyáron nem czélszerű, mivel a föld a porhanyított mélységig kiszárad.

Két gépet és két szamarat vásároltam.

A gép súlya 34 kg és ára egyenként 45 K, a szamaraké 160 K volt.



7. ábra.

A kézi Planet-gép hátránya az, hogy a munkás taszigálja, tehát kissé vissza is rántja és kicsiny föld összehalmozódást okoz, míg a fogatos kapálónál, állandóan előre húzatván, semmi munkavesztéség nincsen és a föld is simán marad utána.

Addig, míg igen apró a csemete, az ekeszárvat tartó subancezon kívül szükséges egy kis fiú, a ki a csacsit vezeti, de már júliusban a vezetőfiú felesleges és a csacsi szépen magától belefodul a sorba és azon egészen egyenesen végigmegy.

Igen ajánlom a fogatos kapológépet erdei kulturák kapálásához, esetleg erősebb kivitelben, vagy más rendszerben.

A kapálást úgy végeztetem, hogy a csacsigogatos gép az első kapálásnál 25 cm szélesre beállítva meg végig a sorok között.

Ennélfogva a csemeterok mindegyik oldalán 7—8 cm kapálatlan sáv marad, csak ezt kapálják a munkások kézíerővel, apró kertészkapával.

Igy a kézi munkamegtakarítás 50—60%.

Másodsor, hasonló módon kapáltakot, míg a többi kapálásnál a forgatógép 30—32 cm szélesen műveli a földet és a vakációban apró iskolásgyermekek gyomlátnak. Ez a magyarzata annak, hogy a tóvárosi csemetekertben gázos tábla nem volt.

A munkateljesítmény 10 óra alatt 4—7000 m². Egy subancez napszáma 2 korona. A csacsi erősebb kapáláskor gy marék zabot is kap, mivel ha fáradt, akkor a fogatot rángatja. Egy csacsi napi ellátása alig tehető 30—40 fillérre. A kapálásnál tehát a fogatos műveléssel 100 m²-re 0-06—0-1 fillér esik.

Egy kapológép után 10—12 leány kapálja a csemete mellékét. Tehát 100 m²-re kell 0-15—0-30 kézi napszám és ennek pénzértékét 2 K 50 fillérrel számítva, a fogatos kapálással kombinált kézi kapálás kerül körülbelül 30—70 fillérbe, az időjárás és az szerint, hogy első vagy utolsó kapálás-e.

Ezzel szemben a táblák kézi kapálásánál a napszám-szükséglet 100 m²-ként 0-4—0-6 fillér lévén, 2 K 50 fill. napszám mellett a költség 100—150 fillér.

A fogatos kapológép elkopási ideje 6—10 év; a kések olcsón kicserélhetők. Ennélfogva melegen ajánlhatom mindenkinek annak alkalmazását.

Az öntözés villanyenergiával lett volna czélszerűen végezhető, de ez idő szerint azt pénzhiány miatt berendezni nem lehetett, 4—5000 K-ból az elaraszto berendezése kiépíthető lett volna és üzemben tartása is

olcsó lenne, mivel a tatai villamosművek árszabálya szerint egy lóerő alig 15 fillérbe jő óránként.

Az olcsó Northon-kút csak ivóvíznyerésre elegendő.

Csemetekiemelés és szállítás.

Czukurrépatermő vidéken igen nagy gond az őszi csemetekiemelés, mivel ebben az időpontban történik a répa kiemelése is, a melyet iparkodik minden gazda a fagy előtt elvégezni. Tavasszal pedig Dunántúl a szőlőmunkák miatt nehéz a nagyobbtömegű napszamoskéz összeszedése.

Ezen nehézségek miatt a Török-féle csemetekiemelő ekehez fordultam, melynek szerkezete eléggé ismert.

Igen nagy előnye, hogy a csemete teljesen ép gyökérrzel kerül ki a földből. Mélyjárása igazítható. Legzélszerűbb 32—35 cm-re beigazítani, a mikor is elvágja a felesleges vezérgyökeret, minél fogva a gondatlanabb munkák is jól ültethet és nem helyezi elgörbitett vezérgyökérrel a csemetét a lyukba.

Munkateljesítése 10 órai munkaidő mellett volt két pár lóval 142 ezer darab válogatott első minőségű ákác- vagy tölgycsemete a gyengébb csemetén kívül és végigjárt 5800 m² területen. Szárazabb homoktalajon egy pár ló is elhúzza.

Legzélszerűbb a munkásokat 200 m hosszban felállítani s akkor egy eke után kell 70—80 szedő, olvasó, válogató és négy kötöző, a szedők fele gyermek lehet.

Egyezer darab csemetekiemelése így átlagosan 80 f-bé került. Ezzel szemben a kézzel való kiemelés hasonló napszámok mellett 1 K 70, 1 K 90 f-bé kerül.

A Török-féle kiemelő eke hátránya az, hogy a 60—70 cm-nél magasabb törzsű ákác-csemetete már beleakad és csak nagy erővel bírja húzni a ló. Ennek dacára nagy csemetekertekben igen ajánlatos szerszám, melynek ára egy tartalékkal együtt a feltalálónál Török Sándor m. kir. főerdőtanácsosnál 300 K.

Szegeden Kiss Ferenc m. kir. főerdőtanácsos egy nagy vaskérelől levezi a kormánylemezt és csak az ekefejjel egyszerűen kiszántja, kifordítja a csemetékét és a munkások összeszedik utána.

Adataim nincsenek ezen csemetekiemelésre, de úgy hallom, hogy nem nagy a különbség a Török-féle és ezen ekével végzett munka között.

Ha az ákác-csemete erősebb, akkor a lovak láb-szárait be kell kötni, mivel az ákácztüske erősen megvérezi őket.

Vannak tranzmissziós Sack-féle járgányok, melyekkel gözkezeszerűen lehet szántani; ha továbbra is alkalmas lett volna ezen csemetekert ügyeit intézni, úgy a Bippart talajturót a csemetekiemelésnél is alkalmaztam volna, mivel járgánnyal egy lóerővel 6—7 lóerőt is ki lehet fejteni és nem kell a lónak a csemeték között járni.

A csemeték a kiszedés alkalmával rendszerint válogatott és száizanként fűvezszővel összekötöttem.

Vasuton való szállításnál az ákác-csemete törzsét úgy vágjuk le, hogy mintegy 15 cm maradjon meg. Egy csomagba, a zsuppszalma sapkába rendszerint 500, a kisszebbből 1000 db csemetét kötötünk.

Két zsuppszalmaköteget összekötve 30—35 kg csomagot nyerünk.

Két csacsi elvisz egy fordulóra a vasutra 8—10 q becsomagolt csemetét, úgy hogy alig van szükség ezen czélból fuvarosra.



8. ábra.

A csemetekertben nagy 25×6 m nagyságú csomagoló pajtát építettem, a melyben a legnagyobb szállításokat, bármilyen időben is foganatosítani lehet és villanyvilágítással borús időben az esti órákat is fel lehet használni a csomagolásra és előkészülésre.

A völgyzárók halászati hasznosítása.

Irta: Simonffy Gyula.

Vízgőkat a Krisztus előtti évezredekben már a régi egyiptomi királyok is létesítettek, de azoknak ma már csak emlékei láthatók. Ma a kulturának és virágzó ipari életnek igen fontos tényezőivé váltak már a *völgyzárók*, a melyek mögött hatalmas víztömegek raktározódnak, hogy a bennük rejlő erőt az ember a maga czéljaira fordítsa. A mai modern értelemben vett völgyzárók létesítésével *Anglia, Franciaország és Amerika* már több évtizede, *Németország* pedig a múlt század 70-es éveitől, de jelenleg olyan nagy igyekezettel, behatóan és rendszeresen foglalkozik, mintha nagy szomszédain, úgyszólván, egy csapásra túl akarna tenni. Igen természetesen kell találnunk, hogy a tulajdonképp ipari czélokra raktározott, de többé-kevésbé állandó tavakat alkotó vizek halászati kihasználásával is próbálkoznak az emberek. És tényleg, a németeknél ma már nem csak a völgyzárók építési technikájának, hanem a völgyzárók *halászati hasznosításának* is olyan irodalma van, a mely felett áttekintést nyerni ma-holnap bajos lesz.

A völgyzárók halászati hasznosításának kérdése állandó érdeklődés, folytonos vitázás, megfigyelés és kísérletezés tárgya. A legutóbbi évtized ideje alatt végzett megfigyelések pedig Németországban annyira alaposak és rendszeresek, hogy azok őszinte elismerésünk méltán tarthatnak számot s közelebbi megismerésük

csak hasznunkra válhat. Ilyen 3 évnél hosszabb időre terjedő vizsgálódás eredményeit olvashatjuk a berlini *«Landwirtschaftliche Jahrbücher»* tudományos mezőgazdasági folyóirat XLI. kötetében *«A westfaliai völgyzárók hydrobiológiája és halászati szempontból való vizsgálata»* címmel, mint a münsteri mezőgazdasági kísérleti állomás közleményét, *Thienemann Gusztáv* tollából.

E 181 oldalra terjedő tanulmány nyomán ismertetni szándékozom a völgyzárók halászati hasznosítását, a németországi szaklapokban előforduló idevágó közleményekre és németországi tannlmányútam ideje alatt látottakra is kiterjeszkedve.

A kérdés bennünket *aktualitásánál* fogva s főképp két szempontból érdekel. Általános szempontból, mint a mezőgazdasági és ipari kultúra egyik jelensége, speciális szempontból pedig azért, mert a völgyzárók létesítésének gondolata a köztudatban már nálunk is megfogalmazott s így nekünk is foglalkoznunk kell gyakorlatilag azok halászati kihasználásával.

Eltekintve a már tényleg felépített egy-két völgyzárótól (Ferenczalva, Krassószörény m.), egyébként is meg van már most is nálunk is az alkalom a külföldi tapasztalatok értékesítésére. Hazánkban ugyanis nagyszámú bányászati és erdészeti üzemben álló vízfogó van használatban; ezek egy tekintélyes részén a halászati hasznosítást bizonyára meglehetne honosítani, illetve, a hol ez már megvan, okserűbb alapokra helyezni. A mint később látni fogjuk, a bányászati és erdészeti vízfogók között tárgyunk szempontjából lényeges különbség van. Annýt már most is mondhatunk, hogy az üzemben levő és vízi szállításra szolgáló erdészeti vízfogók kevésbé felelnek meg feltételeinknek, de viszont azt is állíthatjuk, hogy ezeknek a vízfogóknak halászati szempontból való jelentősége a jövőben mindinkább figyelemre méltó lesz.

Az erdészeti vízfogók ugyanis a fának vizen való szállítására szolgálnak. Végeredményében céljuk az értékesítés lehetővé, illetve a szállítás olcsóbbá tétele, de természetesen, miután a vízi szállítás, akár usztatás, akár tutajozás által történik is, számbavehető *gyaqv-vesztéssel jár*, alkalmazása csak alacsonyabb faárak mellett indokolt.

Jelenleg a fa drágasága, a faárak emelkedése, a közlekedési viszonyok és eszközök javulása mellett kizárólag vízi szállítás céljaira szolgáló vízfogók építésére csak igen kivételes viszonyok és a közlekedéstől teljesen félreeső helyeken nyílnak alkalom s így bennünket nem annyira a jövőben építendő, mint inkább a már meglevő, illetve a már használaton kívül álló vízfogók érdekelnek.

A mint az erdők fokozatos kihasználása helyenként a vége felé közeledik s a szárazon való szállítás esélyei javulnak, azonképen halad majd előre az erdészeti vízfogóknak üzemben kívül való helyezése is. Ezen vízfogók halászati jelentősége pedig az üzemben kívül helyezésével kezdődik igazán, mert a vízfogó megfelelő feltételek mellett már kész *halastó*, a mely építési költ-

seget nem, legfeljebb némi átalakítási és karbantartási kiadást igényel.

Visszatérve tárgyunkra, elsősorban helyénvaló lesz néhány szóval tisztába hozni, hogy mit is értünk *«völgyzáró»* alatt? Tulajdonképen minden, élő vizet magában foglaló völgyben, ha valamely okból kifolyólag *keresztöltés* létesül vagy létesíttetik, a felgyülemelő víz természetes tófelületet alkot. Ilyen völgyzárások keletkezésnek lezuhanó föld-, jég- és hótorlaszok, földcsuszamlások, mechanikai, régebben mechanikus erők hatásai képen is.

Az ilyen természetes völgyzárók azonban lényegesen különböznek a mesterséges, az emberi kéz által létesített völgyzáróktól. A természetes völgyzárókban felgyülemelő víz, ha az ott képződött töltéskorona legmélyebb pontját eléri, a töltésen (gáton) átbukik, a víz lefolyása tehát a felszínen történik; *ellenben a mesterséges völgyzáró víze az áttöltött meder legmélyebb pontján távolodik el. Tulajdonképen a «völgyzáró» alatt ez utóbbit értjük:* a modern technika minden eszközének igénybevételével emelt hatalmas, legtöbbször falazott, záró *gátteleket*, a melyek mögött a felduzzasztott víz *mesterséges tavat* alkot; ez a víz nagyobb városok vízszükségletének kielégítésére, folyószabályozás, árvizek elleni védekezés, illetőleg mechanikai erőforrással szolgál.

Thienemann a völgyzáró alatt magát a mesterséges tavat érti, a mely a patakából egy a völgyet keresztelő gáttal mögött duzzasztás által keletkezik és a melyből a víz az évnék csupán rövid időszakában folyik át a gáttal felső élén, hosszabb időszakában azonban a gáttal legmélyebb részén elhelyezett, akaratunk szerint nyitható, vagy zárható esőveken (nyílásokon) áramlik ki.

A víz lefolyásának mikéntje igen fontos, mert annak különbözőségéből lehet levezetni a völgyzárók és természetes tavak közötti összes hidrografikai (vizismeretiani) és biológiai (életteni) különbségeket, a melyek viszont a halászati üzemre nézve döntő fontosságúak.

A völgyzárók általánosságban két főcsoportba sorozhatók:

I. Az első csoportba tartoznak azok, a melyek az *árvíz*et fogják fel, tehát az alantabb fekvő területeket védik. Rendeltetésök szerint ezek csupán *árvíz idején* telnek meg s hogy esetleges újabb árvizeket is felfoghassanak, vizük kiürítése fokozatosan bár, de azonnal kezdetét veszi. Halászati szempontból ezek a völgyzárók nem jelentősek, mert bennök a víz rövid ideig raktározatik. Különösen Porosz-Szilédiában találhatók nagy számmal.

II. A völgyzárók második csoportjának éppen ellenkezőleg az a rendeltetés, hogy tartamosan raktározza a vizet, hogy a vízszűke esetén a szárazság bekövetkezésekor rezervoíruil (vizgyűjtőül) szolgáljon. Tulajdonképen ezek a völgyzárók az I. alatt említett czélt is szolgálják, mert kellyő nagyság mellett a tavaszi hóolvadás és árvizek felvétele után még mindig rendelkeznek annyi

szabad férővel, hogy a további árvizeket is felvehetik. Ezeknek a völgyzáróknak további hatása az is, hogy a nyári alacsony vízállást emelik, a minek viszont a következő jelentősége lehet:

1. a nyári hajózás megkönnyebbitése,
2. a higiénikus (egészségügyi) viszonyok javítása (t. i., alacsony nyári vízállás mellett a vizek fertőzőttisége a legnagyobb),
3. az ipari művek részére az üzemvíz egyenletes szolgáltatása (rendesen úgy, hogy minden ipari telepnek van egy külön kisebb vízfőzője, melyet a völgyzáró vize táplál),
4. egyszerű szűrés által kifogástalan ivóvíz szolgáltatása.

Hogy a németországi völgyzárók nagyságáról és természeti viszonyairól némi tájékozódást szerezhessünk és Thienemann fejtegetéseit követhessük, a völgyzárók egy kisebb, Westfáliában épült csoportjának (a mely a vizsgáldóság tárgya volt) fontosabb adatait a következőkben közöljük:

Folyószám	A völgyzáró neve*	Tengerszín feletti magasság m.	Kőbirtalom millió m ³	Maximális duzzasztási felület	Maximális mélység m.	Maximális hosszúság m.	Maximális szélesség m.	Part-hosszúság m.	Csapadékok gyűjtő környék □-km.	A meder esése	Az oldal-részek 'szöge	Építési ideje
1.	Verse	435—	1-76	18-36	24-45	900	200	3,750	4-7	1°36'	16° 3'	1902—04
2.	Öster	362-28	3-1	24-1	31-8	1,500	240	3,500	12-06	1°13'	15°30'	1904—06
3.	Inbach	343-85	1-07	11-3	23-85	800	175	2,000	6-6	1°42'	15°15'	1904—05
4.	Glor	308-7	2-1	21—	28-7	1,000	175	3,150	7-2	1°40'	18° 9'	1903—04
5.	Ennepe	305-43	10—	94—	34-92	3,600	260	10,875	48—	0°35'	15° 2'	1902—04
6.	Henne	302-43	11—	85-25	32-43	4,000	450	10,000	52-7	0°27'	12°11'	1901—05
7.	Heilenbecke	299-98	0-45	8-6	15-15	960	165	2,450	7-6	1°59'	10°24'	1894—96
8.	Falbecke	286-5	0-7	7-85	23-6	600	135	2,100	4-8	2°16'	19°16'	1895—96
9.	Hasper	285-9	2-05	18-3	28—	1,150	250	2,900	8—	1°24'	12°38'	1901
10.	Möhne	213-2	130—	1016—	32-1	10,000	2,500	34,000	416-0	0°11'	5°17'	1911-ben épít. alatt

A völgyzárók talajfelszíne eddigéig megtartotta eredeti jellegét, a meder csupán néhány milliméteres vastag iszapréteggel van borítva, a mely részben a folyó által magával hozott, részben a tó hullámai által kimosott földes anyagból áll. A folyók által magával ragadt hordalék helyenként, a hol előtavak (előmedrek) nincsenek, a betorkolásnál lerakódott, de a lerakódás nem jelentékeny. A legtöbb völgyzáró környéke erdő- és mezőgazdasági művelés alatt áll és emberek által lakott terület.

(Folytatása következik.)

Fészkek elhelyezéséről.

A mesterséges fészkek elhelyezésénél a következő szabályokat tartuk szem előtt:

1. Az odut úgy iparkodjunk elhelyezni, hogy annak bejárója lehetőleg keletre, vagy délkeletre nézzen.
2. Az odukat általában úgy helyezzük el, hogy azok a ragadozóknak minél kevésbé legyenek hozzáférhetők; nem szabad pl. az odut úgy a fára erősíteni, hogy az

egy vastagabb ág fölé kinyúljon, mert az ilyen ágakon a ragadozók jó leshelyre találhatnak s a ki- és berepülő madárakat könnyű szerrel elfogják.

3. A fészkekodukat úgy kell a fára felerősíteni, hogy vagy teljesen függőlegesen álljanak, vagy pedig hogy a felső részüket hajoljon kisse előre. Az odunak hátrafelé dűlni nem szabad, mert az ilyen oduba az eső könnyen beesik.

4. Az odukat olyan szilárdan kell a fához erősíteni, hogy azok önmagukban még erős viharban se mozogjanak, hanem a fához simulva annak mozgását, lengését kövessék.

5. Egy fára csak egy odut szabad akasztani s csak a seregélyek részére lehet egy fára többet is felerősíteni.

6. Az odukat mindig ősszel helyezzük ki, hogy a madarak azt idejében megszokják és lehetőleg már télen át hálólhelyül használják.

7. Ne mulasztunk el a fészkekodukba alom gyanánt kevés fűrepsort vagy szétörzött tőzeget szórni, hogy olyan madarak is el legyenek látva a költéshez szük-

séges alommal, a melyek maguk nem hordanak be almot.

8. Az odukat a hozzájuk erősített lécnél fogva kell a fára szegezni. E célból a lécek felül és alul a szegék beveréséhez szükséges nyílással látandók el. Ezeket a lécezen levő lyukakat tanácsos kis vaslapokkal befedni s a szegeket a vaslapon keresztül a fába verni, mert a vaslap nélkül bevert szegekkel gyakran megtörténik, hogy azokat a fa, a mint vastagodik, benövi, a lécezen keresztül mintegy magába szívja, minek következtében az odu leesik. A vaslapnak még az az előnye is megvan, hogy megakadályozza az odu felerősítésére szolgáló lécz megrepedését. Az így elhelyezett oduknál nem fordulhat elő az, hogy a fa a szegeket vagy csavarokat benöje, a mi különben azért is hátrányos, mert ha egy olyan törzs kerül fűrész alá, a melyben ilyen szegek vannak, az a fűrészben vagy egyéb fagegmunkáló gépen jelentékeny károkat okozhat.

9. Ha lakások közelében olyan fákra is akarunk odukat elhelyezni, a melyekre maoskák szoktak felmászni, úgy az ilyen fákat az odu alatt tuskés koszorúval vegyük körül.

* Mind a Ruhr völgyének környékén.

Erdőőri és vadőri szakvizsgák eredménye.

Az 1915. évben megtartott erdőőri és vadőri szakvizsgák a következő eredménnyel végeztek:

Mely erdőfelügyelőségénél	A vizsgázók száma	A vizsgázók közül			Nem nyert képe- sítést
		kitűnő	jó	elég- sége- s	
I. Erdőőri szakvizsgák:					
Besztercebányai erdőfelügyelőségénél	7	1	4	2	—
Brassói	6	1	1	4	—
Budapesti	1	—	1	—	—
Kassai	6	1	4	1	—
Kolozsvári	4	—	1	3	—
Máramaroszigeti	3	—	1	2	—
Miskolci	4	—	1	3	—
Nagyszombati	3	—	1	2	—
Pécsi	4	—	1	3	—
Pozsonyi	1	—	—	1	—
Szombathelyi	3	—	1	2	—
Temesvári	4	1	1	2	—
összesen:	46	4	17	25	—
%	—	8,90	36,96	54,15	—
		100,00			
II. Vadőri szakvizsgák:					
Vadőri vizsgára ez évben senki sem jelentkezett.					

Gazdasági tanácsadó.

Baromfiak téli védelme. Sok tenyésztő azt hiszi, hogy akkor gyakorol nagy jótétmenyt baromfiával és úgy ösztönzi azokat leginkább szorgalmas tojáserakásra, ha a baromfiakat jó meleg istállóba, lehetőleg állandóan meleg ténhénistállóba helyezi, a hol részükre egy sarok rendez be hálóhelyül.

Habár az istálló melege tényleg sarkalja is a baromfiakat a koratavaszi tojáserakásra, azért mégis hátrányos azokat istállóban tartani, mert ott a levegő a tehének és a trágya kigőzölgése következtében többé-kevésbé romlott, a mi a baromfiak egészségére káros befolyást gyakorolhat. Ezen felül a meleg istállóban tartott baromfiak könnyen meg is hűlnek, ha külsőnösen szélben, vagy erős havazás alkalmával a szabadba mennek.

Ha az istálló melegéből a baromfiaknak is akarunk juttatni, úgy az istállóból egy részt fallal el kell keríteni olyképen, hogy maga a rossz levegő a baromfiak részére elválasztott helyre be ne juthasson, a meleg azonban a falon keresztül még éreztesse hatását. Ha az ilyen baromfiastállás nem túlságosan nagy, hanem csak akkora, ahova a baromfiak jól beférnek, úgy a szorosan egymás mellé ülő baromfiak egymást eléggé átmelegítik. Nappal meg éppen nem szükséges a baromfiak a mesterséges meleget, mivel azt kellő mozgás által szerzik meg. Hideg időben, esőben, vagy havazás-kor a baromfiak részére egy olyan szétlőt és esőtől védett helyet jelöljünk ki nappali tartózkodási helyül, a hol kaparászhatnak. Ezt elősegítendő, szórjunk reg-

gel az alom közé és alá kis magvakat, azokat gereblyezzük be, hogy a baromfiaknak legyen mit kikaparni; ezzel órákhosszat elfoglalhatnak. Ezenkívül függesztünk fel részükre czékla vagy egyéb zöldségféléket, hogy ezeket is csipegessék. Így a baromfiak egészségesek maradnak s ha a szabadba jönnek, a mit, ha csak nincsen túlságosan kedvezőtlen idő, naponta legalább egy-két órára meg kell tenni, nagyobb hideget is baj nélkül kiállanak. Ha e mellett a baromfiakat jól is tápláljuk, úgy, ha csak nem valami érzékeny, kényes fajták, még télen át is elég kielégítően fognak tojni.

Barányok gondozásáról. A mai súlyos viszonyok között az aránylag mérsékelt árú juh- és barányhús szempontjából nagy jelentősége van annak, hogy a barányokat az eddiginél nagyobb gondozásban részesítsük. A főbb tennivalók e tekintetben a következők: A barányokat már elválasztásuk előtt hozzá kell szoktatni némi szemes eleség fogyasztásához. Erre legalkalmasabb a zúzott zab, a miből naponta kétszer egy-két maroknyi teljesen elég.

A barányok elválasztása után a további táplálás ahhoz igazodik, hogy télen vagy nyáron történik-e az elválasztás. A téli táplálék az elválasztás után olajpogácsából, szénából és zabból állhat. Szénát, zabot kap aztán a nyáron elválasztott barány is, a melyet nappal a legelőn tartunk s csak estére részesítünk száraz takarmány és szemes eleségfélében. A barányok takarmányszükséglete a következő: Elválasztott 100 darab barányra kell naponta 50 kiló széna és 10 kiló szemes eleség. A második évben a szénát 75 kilóra, a zabot 15 kilóra kell kiegészíteni. Ehhez aztán kevés répát és szalmát adhatunk.

A juhok barányoztatása nálunk tavaszkor, nyáron és őszkor is történhetik. Mindhárom módnak van előnye, de van hátránya is. A téli baránytartásnak az az előnye, hogy az új barányt a téli olázás idején nagy gondozásban részesíthetjük. A jobban gondozott és táplált barány nagyobb elősúlyánál fogva a húspiaczón is értékesebb. Hátránya a legelőhiány, minélfogva az anyajuhokat a szokottnál is dúsabb takarmányozásban kell részesítenünk, minek folytán a barányok anyatejével való ellátása is bőségebb lesz ugyan, viszont ott, a hol a mai takarmánydrágaság mellett takarmányszükség is fenyeget, a barányoztatás költségessé válhatik.

A tavaszi barányoztatásnak előnye, hogy az anyajuh és a barány egyidőben már a zöldlegelőre kerülhetnek, a fenntartás és ellátás tehát megoldottnak vehető. Ezzel szemben igen hátrányos állapot nálunk az, hogy a tavaszi, kivált márcziusi és áprilisi időjárás gyakorta túlzord, megbizhatatlan s így a kényes szerzetű zsenge barány egyre-másra elhull.

Végül a nyári barányoztatás nagy előnye a pompás legelő, a mely tápús mivoltánál fogva elsőrangú tejtermékeket is szolgáltat; másrészt azonban hátránya, hogy egy korábban beálló zord ősz és tél esetén az új nemzedék még fejletlen, s gyengébb szervezeténél fogva rosszul is fog áttelelni, e mellett jövő nemzedékében

is aztán tenyészanyagban és gyapjúszolgáltatásban egyaránt silányabb anyagot szolgáltat.

Mindezek a hátrányok azonban kiegyenlíthetők azáltal, hogy a juhállományt három részre osztjuk s arányos csoportokban eszközöljük a tavaszi, a nyári és a téli bárányoztatást.

y—y—

Fűrészpor mint alom. A mostani takarmányszegény időkben még a szalmával is takarékosan kell bánni, hogy abból minél többet fordíthassunk az állatok táplálására. Ezért az almához, a hol lehet, használjunk pótlószert. A legjobb pótlószerek közé tartozik a fűrészpor, melynek beszerzésénél ügyeljünk arra, hogy lehetőleg olyan fűrészport vegyünk, a melyik keretfűrészről, vagy körfűrészről származik, mert ez jobb, mint a szalagfűrész pora. A vékony szalagfűrész ugyanis sokkal finomabb fűrészport ad, mint a keret- vagy körfűrész, s ennek az a hátránya, hogy ha száraz, erősen porzik. Ilyen finom fűrészport nem is szabad sertések alá alkalmazni, mert a poros alom ezeket köhögésre ingerli. A fűrészpor egyébként jó alomnak bizonyult, vele az istállót kifogástalanul tisztán lehet tartani, mert az átnevededett fűrészpor nem tapad s ha azt időnkint megdijítjuk, az állatok is tiszták maradnak. Az alomnak szánt fűrészport eső ellen védett helyen kell tartani, hogy használatbavétele előtt jól kiszáradjon. Nedvesen elraktározott és aztán télen megfagyott fűrészpor almózára nem alkalmas.

Galambdúcok kijárói. Gyakran a galambdúcok kijárói az okai a galambok összeférhetlenségének. Ezért gondoskodnunk kell arról, hogy minden galambdúcznak legalább két kijárója, sőt a nagyobbaknak három kijárója is legyen. Ha a galambdúcoknak nagy a kijárója, úgy azt közfalakkal akkora részekre kell osztani, hogy az egyes nyílások csak akkorák legyenek, a melyeken egy galamb éppen csak ki tud bujni. Hogy a galambok könnyen fölrepülhessenek, a kijárókat úgy kívül, mint belül deszkával kell ellátni, a deszka külső részét hosszabbra hagyjuk, úgy azon a galambok pihenhessenek és onnan a környéket szemlélhessék. Minden nyílást, zsinór segélyével elzárható csapóajtóval is fel kell szerelni, hogy éjjelre a galambokat a ragadozóktól megvédhessük. A csapóajtó különben az újonnan beszerezett galamboknak a dúcba való szoktatására is szolgál.

Különfélék.

Kitüntetés. Ő császári és apostoli királyi Felsője 1915. évi október hó 17-én kelt legfelsőbb elhatározásával a háborúban tanúsított különösen hazafias és önfeláldozó magatartása elismerésül *Thamm Géza* szarvas-házai aleredszék a koronás ezüst érdemkeresztet a vitézségi érem szallagján legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Megjutalmazott erdőőr. Tibori János magyarbodzai erdőőr, 1915. év őszén, védkerületének Romániával ha-

táros «Csukás» nevű havasa bejárása alkalmával négy szőkevény orosz hadifoglyot fogott el, éppen akkor, a midőn ezek Romániába akartak átszökni. Tibori az orosz foglyokat a 20 kilométernyire eső Magyarbodzára kísérte s ott a csendőroknak átadta. Ezért a tettéért Tibori János a cs. és kir. hadtestparancsnokságtól 25 korona jutalmat kapott.

Adomány. Tóth Mihály erdőbényei erdőőr, lapunk előfizetője, az altiszti segélyalapra 2 koronát adományozott.

Halálozás. Weszely Frigyes főiskolai erdőmérnök-hallgató, cs. és kir. 26. gyalogezredbeli hadapród a harc-
tében a hazáért hősi halált halt.

Moha Róbert, a beszercebányai m. kir. erdőigazgatóság kötelékébe tartozó erdőészeti altiszt, a 26. gyalogezred őrmestere, az I. oszt. ezüst vitézségi érem tulajdonosa, hazánk védelmében 16 hónap harctéri szolgálata után 1915. évi december hó 9-én Nova-Aleksinec-nél nehéz szolgálatának teljesítése közben ellenséges golyótól találya hősi halált halt. Fiaival, derék tagja volt az erdőészeti altiszti karnak és szép jövőnek nézett elébe.

Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről.
Kitüntetést kaptak: *Barna Endre* m. kir. segéderdőmérnök, tart. cs. és kir. tüzerhadnagy (signum laudist); *Erőss Gyula* m. kir. segéderdőmérnök, tart. m. kir. honvédfőhadnagy (signum laudist); *Fogavasi Béla* m. kir. erdőmérnökgyakornok, tart. cs. és kir. hadapród (II. oszt. ezüst vitézségi érmét); *Jávorszky Zoltán* m. kir. erdőmérnök, tart. cs. és kir. tüzerfőhadnagy (signum laudist); *Szeőts Béla* m. kir. erdőmérnök, tart. cs. és kir. árkászhadnagy (signum laudist); *Szepesi Artur* m. kir. erdőmérnök, tart. m. kir. honvédfőhadnagy (signum laudist).

Megsebesültek: *Adriányi Pál* m. kir. segéderdőmérnök, tart. cs. és kir. hadnagy; *Fodor Vince* m. kir. segéderdőmérnök, tart. m. kir. honvédfőhadnagy (másodizben); *Kovács Tivadar* m. kir. segéderdőmérnök, tart. cs. és kir. hídászhadnagy; *Miletics Zsarkó* m. kir. erdőmérnökgyakornok, cs. és kir. egyéves önkéntes.

Meghalt: a harcztéren szerzett betegség következtében *Szukics Ferencz* kir. segéderdőmérnök, tart. m. kir. honvéd-tüzerhadnagy.

A fekete dió. (*Juglans nigra* L.) Ez az Észak-Amerikában honos fa, mély, nedves talajon, nedves homokon, sőt még mocsaras területen is nagyon szépen fejlődik, ha a gyökér csak egy kissé is magasabban áll. Tehát lapályos, ligetes területek befásítására, különösen elegyítve, pl. szillel, nyírral, erdei cseresznyével (*Prunus avium* L.) stb.-vel, nagyon alkalmas. A fa bőven terem; termése hosszúkaas, gömbölyű, külső héja szemerkés, belső csontos héja durva és roppant kemény, úgy hogy a magrészeket csak igen nehezen lehet a tökéletlenül négyrekeszű gyümölcsből kiszedni. Ezért a mi diókat

nem helyettesítheti. Parkokban igen szép diszfa, karcsú, gyorsan növő és jó fát szolgáltat. Fája valamivel sötétebb, kevésbé fodros és kevésbé erezett, mint a mi diófánk.

Milyen puskákkal harcolnak a mai világháborúban? Ausztria és Magyarország: 95. évi mintájú Mannlicher-rendszerű, 4,49 kilogramm súlyú, 8,0 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával; Németbirodalom: 98. évi mintájú Mauser-rendszerű, 4,10 kilogramm súlyú, 7,9 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával; Törökország: 90. évi mintájú Mauser-rendszerű, 3,90 kilogramm súlyú, 7,65 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával; Bulgária: 88—90. évi mintájú Mannlicher-rendszerű, 4,49 kilogramm súlyú, 8,0 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával; Anglia: 95. évi mintájú Lee-Enfield-rendszerű, 3,76 kilogramm súlyú, 7,7 milliméter kaliberű, tíz töltetű puskával; Franciaország: 86—93. évi mintájú Lebel-rendszerű, 4,18 kilogramm súlyú, 8,0 milliméter kaliberű, nyolcz töltetű puskával; Oroszország: 91. évi mintájú, Mossin-rendszerű, 3,999 kilogramm súlyú, 7,62 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával; Olaszország 91. évi mintájú Paracicino-Carcano-rendszerű, 3,86 kilogramm súlyú, 6,5 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával; Belgium: 89. évi mintájú, Mauser-rendszerű, 3,90 kilogramm súlyú, 7,65 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával; Szerbia: 99. évi mintájú, Mauser-rendszerű, 3,90 kilogramm súlyú, 7,0 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával.

A ragadós és fertőző állati betegségek ismertetése, valamint az ellenük való okszerű és sikeres védekezés. Irta: Tábray János királyi tanácsos, m. kir. állategészségügyi főfelügyelő. Ára 5 korona. Kapható a «Patria» részvénytársaság gazdasági szakkönyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-út 25 és minden nagyobb könyvkereskedésben. A könyv elsősorban azokat az állati betegségeket tárgyalja, a melyek a hetenként hivatalból kimutatható betegségek sorába tartoznak. Tárgyalja azután a gazdaságok állatállományaiiban leginkább előfordulni szokott egyéb ragadós és fertőző betegségeket, melyek nem kevésbé veszélyeztetik az állatok egészségét. A könyv ezeknek a betegségeknek a gyakorlati életben szükséges általános ismertetésével, tüneteivel és az ellenük való okszerű és ez úton sikeres védekezésével ismerteti meg az olvasót. Az állattenyésztőt és állattartót sokszor igen érzékeny anyagi veszteség éri nemcsak nagy állattal, hanem a szopós- és a növendékállatok, valamint a háziszármvasok megbetegedése és nem ritkán tetemes elhullása révén. Azonban ha az illetők e könyv könnyen megérthető tartalma által tájékozgatva vannak a védekezésnek minden esetben szükséges gyakorlati tennivalóiról, akkor sohasem éri őket az a károsodás, mint az esetben, a mikor ezen tudnivalók hiányában az esetleg felmerült betegségek leküzdését célzó védekezéshez rendszeren elkésvé fognak hozzá.

Rettenetes Iván. Egy hírneves olasz építész meghívást kapott 1554-ben IV. Iván orosz czártól (kit ke-

gyetlenségei miatt népe a «Rettenetes» előnévvel ruházott fel), a kitől azt a megbízást kapta, hogy Kasan tartomány meghódításának emlékére Moszkvában egy olyan templomot építsen, a mely minden eddig létező templomot pompában felülmul. Az építésznek nem volt szabad szülővárosának, az olasz Firenzének valamelyik építészeti műremekét mintául venni, hanem olyan különleges műremeket kellett alkotnia, a mi a egyetlen kényúr tetszését megnyerje. Ez mindenesetre nehéz és kényes feladat volt, de sikerült; az olasz művész megépítette azt a gyönyörű templomot, a mely Moszka 300 temploma közül még ma is egyike a legérdekesebbeknek. A templomot 17 különös czifra, más-más alakú és vörös, zöld, kék, sárga stb. színű kupola díszíti, a melyek családíság hűen úgy néznek ki, mintha fenyőtohoz, hagyma, tők, dinnye, ananász és egyéb gyümölcs volna a templomra fölkrakva. A templommal a czár a legteljesebb mértékben meg volt elégedve és mikor a művész az építkezéssel elkészült, és hazájába visszatéréndő búcsúkihallgatáson a czárnál megjelent, a czár munkadíj fejében egy zsák aranyat adott az építésznek e szavak kíséretében: «Műveddel meg vagyok elégedve; de nehogy hazádban hasonló műremeket alkothasd, elutazásod előtt mindkét szemed ki fog szuradni.» Hiába volt minden kérés és könyörgés, és hiába biztosította a művész a czárt, hogy sohasem fog Olaszországban még csak hasonló templomot se építeni, a czár a művész mindkét szemét kiszuratta és mint vak még sokáig élt Moszkvában, hazájába azonban többé nem tért vissza.

A rokitnói mocsarak. Az orosz-nyelvi oroszországi Breszt-Litowszk elfoglalása alkalmával többször volt említés téve a hivatalos jelentésekben a rokitnói mocsarakról, a melyek a Bug folyótól a Dnjeszter folyóig terjednek és a melyeken a Dnjeszternek egy mellékfolyója a Pripet is átfolyik. Ezek a mocsarak, a melyek Nyugat-Oroszországnak Minsk, Grodnow, Volhynia, Kowno és Mohilow kormányzóságaiiban fekszenek, eredetileg 8,270.000 ha (14,389.000 kat. hold) területet foglaltak el, a melynek csak mintegy negyedrésze volt gazdaságilag mivelhető és lakható. Maga a mocsár 1874-ben, a mikor annak lecsapolását megkezdték, 6,540.000 ha (11,379,600 kat. hold) kiterjedésű volt, a melynek mintegy fele részét öserdő borította. Csatornázás és lecsapolás útján a mocsárvidékből mintegy 2,500.000 ha (4,350.000 kat. hold) területet mezőgazdasági művelésre alkalmassá tettek, egy jelentékeny részt pedig rétté alakították át, úgy, hogy a valódi mocsár területe 2,644.000 ha-ra (4,600.560 kat. holdra) apadt le, minek következtében ennek a vidéknek a gazdasági értéke mintegy a hatszorosára emelkedett. Daczára annak, hogy a mocsaras vidék nagy részét már gazdasági művelésre alkalmassá tették, a rokitnói mocsarak még mindig Európa legnagyobb mocsárvidéke, a melyen csak igen kevés út vezet keresztül. A mocsarakat két vasúti vonal szeli át és pedig az egyik északraól déli irányban Wilnától Rownoíg, a másik pedig nyugatról keletré Breszt-Litowszktól Shabinka, Homel irányában,

a melyek Lulineznél keresztezik egymást. Járható utak hiányában e két vasúti vonalnak a háborúban igen fontos szerepe volt, mert csak ezek segítségével lehetett a csapatszállításokat lebonyolítani. A megvert orosz hadsereg visszavonulását azonban a moesarak nagyon megnehezítették, mert a csapatok zöme csak óriási kerülővel juthatott vissza az ország belsejébe.

Az „Erdészeti és Vadászati Altiszték Országos Szövetsége” közleményei.

Tisztelt Tagtársak!

Az eseményekben gazdag 1915. esztendő már a múlté és a történelemé.

Adja az Egek Ura, hogy az 1916-iki új esztendő hozza meg a mindenki által annyira óhajtott áldásos békét, hogy azután friss erővel és minden teltségünkkel elsősorban szeretett hazánk javára dolgozhassunk és azt a megkezdett munkánkat, a mely a háború miatt szünetelni kényszerült, tovább folytathassuk.

A Szövetség vezetősége ez úton kíván az elmultnál boldogabb és áldásosabb új esztendőt a tisztelt tag- és szaktársaknak.

Nyugtázás. A Szövetség pénztrába tagsági díjat befizettek:

1915. II. félévre: Libits László és Bölcs József 2—2 koronát; — 1916. évre: Galántai Ferenc és Balogh Kálmán 4—4 koronát.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beállt változásokról a szerkesztőjeget értesíteni sziveskedjenek.)

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésére Wallandt Frigyes főerdőnöknek nyugalomba helyezése alkalmából sok évi hű és hasznos szolgálatáa elismerésül a koronás ezüst érdemkeresztet adományozom.

Budapest, 1915. évi november hó 28-án.

FERENCZ JÓZSEF s. k.,

Báró Roszner Ervin s. k.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Perc Vilmos kir. főerdőmérnököt Szukráról Zagrebe pénztári ellenőrnek, Márius Antal kir. segéderdőmérnököt pedig Kosinjából Susakra pénztári ellenőrnek.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Mamira József m. kir. segéderdőmérnököt Csikszederáról—Fehértemplomba és ideiglenesen megbízta a fehértemplomi vagyonközségi pénztárnoki teendők ellátásával.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Garlathy Oszkár m. kir. erdőmérnököt Gödöllőről—Galgamácsára s megbízta a galgamácsai m. kir. erdőgazdálkodás vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Boroványi György díjtalan m. kir. erdőmérnökgyakornokot Sátoraljnajhelyről Beszterezére és beosztotta a m. kir. erdőgazdálkodásához.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Spangal Ernő m. kir. segéderdőmérnököt Beszterezebányáról—Tótsóvárra.

A líptótvjárvári m. kir. főerdőhivatal főnöke a likavai m. kir. erdőgazdálkodásnál alkalmazott Fröhlich Gyula m. kir. főerdőért 40 évet meghaladó szolgálatáa után, 1915. évi december hó végéig végleges nyugalomba helyezte.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1915. évi december hónap a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztrába:

Lenkay Lajos 10.—, Gf. Pálffy urad. hd. 14.55, Tálly község hd. 15.95, Wenzel Miksa hd. 24.90, Fogarasi erdőhiv. 84.—, Főherceglaki fgi jóságig. 60.—, Nagybányai főerdőhiv. 78.—, Ujváry Jenő 6.—, Bustyaházai erdőhiv. 304.—, Nádasladányi erdőhiv. 16.—

1 koronát fizettek: Oláh Jenő, Czunya György, Jánk József, Fábricz István, Németh István, Pataló Péter.

2 koronát fizettek: Szullik Fr., Boross József, Prónay Béla, Kálinger József, Pintér Ernő, Regénye Ferenc, Burger János, Klingovszky János, Póth Mihály, Engli Vilmos, Horváth János, Bencze Vince, Bóna Andor, Kiszél András, Koscsak István, ifj. Kubus János, Merreider István, Winter Gusztáv, Divéky József, Milován Vazul.

4 koronát fizettek: Lochián Viktor, Schleer János, Vesza János, Ernst Schulz, Fónai Mihály, Soltész Sándor, Stainer Gyula, Galánthai Ferenc, Árvaváraljai urad. erdőgond., Hornik Károly, Kluger Antal, König János, Nagyváradai püsp. erdőgond., Somfai István, Stiedl András, Besztercezenászdó faipar, Heydrich Károly, Hídvéghy György, Schmidt Béla, Alexander Carl, Kocsis József, Pölöskei József, Stach Sándor, Bagynitsky Pál, Esterházy hgi erdőkez., Hinfner György, Kraffiszky Ferenc, Márkus Mihály, Papp Ágoston, Papp Péter, Rónay Antal, Vadkerty Menyhiért, Koczán Rezső, Baranyai István, Bohus Károly, Faragó András, Fischer-Colbire Emil, Horváth Károly, Kocsis Mihály, Komsa György, Lachmann Lajos, Nemsúr Jenő, Novotny László, Polenk János, Szabó Mihály (festő), Argyelan Panaric, Bartha Béla, Dobsina város erdőhiv., Nagy Lajos, Sajóvárkonyi erdőhiv., Terray Gyula, Bözner Gyula, Kocza János, Gasparecz Lajos, Marányi Géza, Mót István.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a címzetésajánlások javított lakczim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címváltozás alapján, a nagybörányú címnyomtatási költségcsa megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamáziókkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

U. J. Előfizetése a küldött 6 koronával 1915. évi márczius hó végéig rendezve.

Vadász. 1. Levelelöl b nem tudjuk megállapítani, hogy ön milyen alkalmazott; de mivel T. város erdei állami kezelés alatt állanak s ön valószínűleg ilyen erdőbirtokon em alkalmazásban, emnélfogva a szolgálat felmondását és elhagyását illetőleg, a jóváhagyott erdőri szolgálati és figyelmi szabályk határozmányai az irányadóok. Ezeket a szabályokat önnek, szolgálatba lépése alkalmával meg kellett kapnia. Miután ezek a szabályok a felmondásra nézve valószínűleg nem tartalmaznak rendelkezéseket, ebből az következik, hogy szolgálatát — ha a fizetését leszolgálta — bármikor elhagyhatja.

Ha azonban ön nem ilyen alkalmazott, akkor öne a gazdasági családokra vonatkozó 1907. évi XLV. t.-cz. határozmányai az irányadóok. Ennek a törvényeziknek a 40. §-a szerint a felmondási idő két hónap.

A birtokos — jelen esetben a város — ha ön állami kezelés alatt álló erdőbirtokon em alkalmazva, az erdőri szolgálati és figyelmi szabályok értelmében önt csak figyelmi úton bocsájt-

hatja el a szolgálatból, ha pedig mint eseléd van alkalmazva, úgy két hónapi fölmondással, minden ok nélkül elbocsáthatja.

2. Lapunk előbbi számában közöltük, hogy kik tarthatnak igényt a háborús segélyre. Minthogy mi nem tudjuk, hogy ön milyen alkalmazott, ennél fogva nem is tudjuk megmondani, hogy joga van-e a segélyre, vagy sem.

3. Hirdetését hozzuk.

T. J. I. Kölsönkönyvtárakból bizonyos óvadék letétele mellett kaphat olvasni való könyveket, bár most, a censura miatt, ez is nehezen fog menni. Tessék a következő budapesti kölsönkönyvtárak közül valamelyiknek írni s ajánlatot kérni: Dénes Mór, VIII., Tavaszmező utca 8; Farkas József, VII., Murányi-utca 43; Irodalmi szalonkölsönkönyvtár r.-t., V., Nádor-utca 20; Laufer Tivadar, IV., Váci-utca 19; Büchler F., VI., Andrássy-út 33; Modern könyvtár, kölesönző vállalat, VI., Andrássy-út 38; Mozgókönyvtár vállalat, VII., Erzsébet-körút 39; Szerb és Társa, V., Bálvány-utca 2.

2. A minisztérium szokott erdőőrök részére méhézeti felszereléseket, baromfi- és házinyúltorzseket ingyen engedélyezni, azonban most a háború miatt ez is szünetel.

M. 1. Ha a vadászbérlő megengedi, hogy ön az általa bérelt területen vadászson, akkor természetesen, hogy vadászhat.

2. A vadászati kihágást, bárhol történt is az, felettes erdőgondnokságának jelentse be.

3. Kiskorú gyermek által elkövetett erdei kihágásért a szülő is felelős és a tárgyalásra a szülő és a gyermek is megidézettik.

4. A vadászatról szóló 1883. évi XX. t.-cz. 13. §-a szerint a ragadozó vagy kártékony állatokat (ilyen a borz, vidra és a nyest is) saját területén a birtokos bármikor elpusztíthatja, azon esetben is, ha a vadászat bérlő volna adva; ha azonban a pusztítást vadásztilalig hajtókkal, vagy bármilyen vadász-ebekkel akarja végbevenni, erre ez esetben a bérlő beleegyezését tartozik kieszközölni. Ha tehát az illető nem a saját területén fogta a borzot, vidrát és nyestet, úgy vadászati kihágást követett el. Saját területén azonban vadászjegy nélkül is jogosan pusztíthatja a ragadozókat.

5. Konvertált sorsjegyeit még nem húzták ki.

P. J. J. Névtelen levelekre nem szoktunk ugyan válaszolni, kivételesen azonban értesítjük, hogy ön valószínűleg azért kap csak négy gyermek után családi pótlékot és illetőleg ezt helyettesítő rendkívüli évi segélyt, mert csak évi 700 K javadalmazása van. A családi pótlékot helyettesítő rendkívüli segély ügyében kiadott 2973. M. E. 915. számú kormányrendelet 2. pontja értelmében ugyanis annál az állami alkalmazottnál, a kinek fizetés természetével bíró illetménye az évi 600 K-t meghaladja, a rendkívüli évi segély összesen, az említett illetmény évi 600 koronát meghaladós s felfelé 100 koronára kikerekítendő részének felénél több nem lehet. Ön évi 100 koronával kap többet, mint 600 korona. Ennek a 100 koronának a fele 50 korona; ez felfelé kikerekítve lesz 100 korona, vagyis évi 100 korona rendkívüli segélyre tarthat igényt.

L. J. Tessék a következő budapesti állatpraparáló intézetekhez fordulni: Bartók József IX., Lónyay-utca 43; Bodnár Béla VII., Stáhlly-utca 15; Eltscher Sándor L., Karolin-út 18; Erdélyi és Szabó VIII., Baross-utca 21; Ferdinándy Béla IX., Ráday-utca 31; dr. Lendl Adolf II., Domáti-utca 7; Rosonowsky Frigyes II., Pasaréti-utca 83; Singer Róbert VII., Ilka-utca 30; Szikla—Szilágyi VII., Amazon-utca 13. sz.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

38 éves, hadmentes, szakvizsgázott, 12 évi gyakorlattal bíró egység erdőőri állást keres. Címe a szerkesztőségnek meg tudható. (1.)

42 éves, szakiskolát végzett erdőőr állást keres. 14 év óta jelenlegi állomáshelyén egy uradalomban van

alkalmazásban, 12 évig mint erdőkezelő egy abaujvármegyei birtokon volt, két éve pedig az alföldre helyeztetett át vadásznak. Címe a szerkesztőségnek meg tudható. (2.)

Szakvizsgázott, magyarul, németül és tótul beszélő egység, volt favállalkozó, nagyobb összegű óvadékkal rendelkezik, erdőszetnél állást keres. Címe a szerkesztőségnek meg tudható. (3.)

31 éves, nőlen, kinestári erdőszeti altiszt, a ki a külső erdőkezelésben és az irodai teendőkben teljesen jártas, keres magánuradalomnál, erdőüzemnél állást. Címe a szerkesztőségnek meg tudható. (4.)

Erdőőri szakiskolát végzett, erdőőri és vadőri szakvizsgát tett, 41 éves, nős, szorgalmas, komoly, józan magaviseletű, teljesen megbízható, kitűnő szolgálati bizonyítványokkal rendelkező, hadmentes egység, erdőőri, vagy ehhez hasonló állást keres. Állását április 1-ig bármikor elfoglalhatja. Havi 200 korona fizetést, vagy ennek megfelelő más járandóságot igényel.

Címe a szerkesztőségnek meg tudható. (5.)

Erdőkezelői, erdőőri, vadőri alkalmazást keres erdőszeti teendők végzésében ügyes, iskolázott fiatalember. Címe: Csávolyzsi Deszö — Jászapati, (Szt.-Györgyi-út; (Jász-Nagykun-Szolnok megye). (6.)

50 éves, erőteljes, hadmentes, nős, gyermektelen, felmondatlan állásban levő szakvizsgázott erdőőr, ki az erdőszeti, vadászati, mezőgazdasági és irodai teendőkben jártas, gazdaságban mint tiszt volt alkalmazva, megfelelő állást keres. Címe: Petrovits Gábor, Demény (Trencsén megye). (7.)

HIRDETÉSEK

Nyuszt- és nyestbőröket veszek. Ajánlatok az ár megjelölésével a szerkesztőséghez intézendők.

Erdőőr magyar és tót nyelven kerestetik Trencsén megyébe. Ajánlatok bizonyítványok másolatokkal, fizetési igények mellett Alexander Wien III/1. Sechskrúgelgasse 5. cím alatt. (1.)

Szőcsény-Vései hitbizományi erdőbirtokaim számára **hadmentes, egészséges, igen erélyes**, erdőőri szakiskolát végzett, vizsgázott erdőőrt keresek, a ki fajsloka kezelés, faültetés és erdőszítés terén tökéletes gyakorlattal bír és a vadovászhoz is ért. Pályázatok eddigi működéséről szóló bizonyítványok másolataival — melyek vissza nem küldetnek — egyenesen a hitbizományi birtokoshoz: **Véssy Lajos Szőcsény u. p. Nemes Vid, Somogy megye** küldendők. (e. n. 1.)

4355/1915. szám.

Füz- és nyárfaeladás tövön. Az apatini m. kir. erdőhivatalhoz tartozó palánkai m. kir. erdőgazdálkodás kerületében fekvő palánkai Jelek szigeten kijelölt vágás-területen álló füz- és nyárfaanyag egy csoportban, zárt írásbeli ajánlatok útján kerül eladásra.

Az írásbeli ajánlatok legkésőbb 1916. évi január hó 25-ik napjának délutáni 4 óráig nyújtandók be az apatini m. kir. erdőhivatalhoz, a hol azok a következő napon délelőtti 10 órakor nyilvánosan felbontatni fognak.

Az eladási feltételek, kikiáltási ár, ajánlati űrlap és boríték az apatini m. kir. erdőhivatalnál szerezhető be. Apatin, 1915. december hóban.

(4.) **M. kir. Erdőhivatal.**

142852/1915. L-B. 1. szám.

Termelt fenyőhaszonfa eladás. Az újhatai m. kir. erdőgazdálkodás Hollós-, Méneslapa- és Szarvaskútgerincez nevű erdőrezseiben kitermelt 11987 köbméter lucz-, erdei- és vörösfenyőhaszonfa, három eladási csoportban, zárt írásbeli ajánlatok mellett, nyilvános versenytárgyaláson eladatik.

Az ajánlatok 1916. évi január hó 27-én déli 12 óráig a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál nyújtandók be és ugyanott 1916. évi január hó 28-án délelőtti 10 órakor bontatnak fel.

Árverési és szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a tótsóvári erdőhivatalnál szerezhetőek be.

Budapest, 1915. évi december hó.

(5.) **M. kir. Földművelésügyi Miniszter.**

35/1915. szám.

Feladási hirdetmény. A volt 13. számú román-bánati határozatból alakult vagyongazdálkodás részéről közhírré tétetik, hogy a tulajdonát képező Tiszafa község határában fekvő és az orsovai erdőgazdálkodás kezelése alatt álló «C» gazdasági osztály, VII. vágáscsoport, IV. tag, 5. számú erdőrezsetében 1915—1924. években való kihasználására kijelölt 6902 kat. holdnyi területen található 2543 m² tölgy és 282 m² bükk haszonfa és 2836 négyzetméter tölgy- és bükk tűzfára becsült összes fatömeg, zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött versenytárgyalás útján fog kihasználásra eladatni.

Az eladásra bocsátott fatömeg kikiáltási árát képező 41,747 kor. azaz negyvenegyszerhatszáznegyvenhét korona becsértéken alul nem fog eladatni.

Venni szándékozók felhívtnak, hogy 4200 azaz négyezerkettőszáz korona bántárpénzzel felszerelt, ivenként egykoronás bélyeggel ellátott szabályszerű ajánlataikkal a román-bánati vagyongazdálkodás gazdasági hivatalánál Karánsebesen legkésőbb 1916. évi február hó 18-án délelőtti 10 óráig annál is inkább benyújtsák, mert elkésztet, távirati úton és bántárpénz nélkül beadott, valamint utóajánlatok sem fognak figyelembe vétetni.

Ajánlattevő ajánlatában a kihasználás céljából eladásra bocsátott fatömegért megajánlott összes tőrt

minden kétséget kizáró módon számokkal és betűkkel tartozik kiírni és kijelenteni köteles, hogy az eladás tárgyát képező erdőt illetve annak faanyagát, valamint a részletes feladási feltételeket ismerni és az utóbbiakat minden tekintetben elfogadja és magára kötelezőnek elismeri.

A részletes feladási feltételek a vagyongazdálkodás gazdasági hivatalánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Karánsebes, 1916. évi január hó 4-én.

(3.) **A román-bánati vagyongazdálkodás gazdasági hivatala.**

Egy fillért se áldozzon a méhészetre,
míg el nem olvassa

A MÉHEK ÉLETE

ezimű könyvet, mely a Boczonádi-kaptár és rendszer teljes ismertetését, az egész éven át előforduló munkák leírását és az általános alapismereteket tartalmazza; mely világosságot áraszt a sötétségben, útmutatást a bizonytalanságban; mely határozottan megjelöli a célt s az arra alkalmas eszközöket. A 223 lapra terjedő könyv ára bérmentes küldéssel 3 kor. 45 fill.; csinos vászonkötésben 4 kor. 45 fill.

Műlépek, keretlécsek, kaptárak, kasok és mindenem méhészeti tárgyakról árjegyzéket és mutatványszámot ingyen és bérmentes küld

a «Méhészet» kiadóhivatala
Ujpest, Széchenyi-utca 7. sz.

HIRDETÉSEK

felvételnek a kiadóhivatalban
Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

Gazdáknak és baromfitenyésztőknek

nélkülözhetetlen segédkönyvek a

Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő
által írt

baromfi- és házinyl- tenyésztési szakmunkák:

- | | |
|---|-----------------------|
| 1. Általános tudnivalók | III. kiadás ára 1.— K |
| 2. Baromfitenyésztés | I. • • • 5.— • |
| 3. Tyukienyésztés | II. • • • 3.— • |
| 4. Pulykatenyésztés | II. • • • 3.— • |
| 5. Lud- és kacsatenyésztés | I. • • • 3.— • |
| 6. Baromfiak hizlalása | II. • • • 1.50 • |
| 7. Baromfitermékek értékesítése | • • • 2.— • |
| 8. Az ezüst szörmenyul tenyésztése és értékesítése. | I. kiadás • • • 2.— • |

E nyolcz munka Szerzőnél — Eperjesen, erdőzesti alitzsék s egyéb alkalmazottak által postautalványon megrendelve fele árban kapható.

Budapest, 1916. Franklin-Társulat nyomdája.

Előfizetési ár:

Egész évre	— 4 K.
Fél évre	— 2 K.
Negyed évre	— 1 K.
Egyes szám	— 20 f.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ
m. kir. erdőtanácsos.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondzede-
s milliméter soronkint
10 fillérrel, táblázatos és
garmond betűnől kisebb
betűfaj azedés másféleze-
res egységárral szímmitta-
tik. — Az egész oldal négy
hasáb széles.

Előfizetőnek az álláske-
rletet és kinyilatkozó rovata
rövid közlések díjtalan-
ul áll rendelkezésre.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-
kuldésére vonatkozó reklamációi is.

A lap szemleli részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő»
szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.
A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — a lapa előfizetői erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

A cserkéreg termeléséről és értékesítéséről. (Wellibil Károly.)

Csemetekertek zöldtrágyázása. (L.—L.)

A hadbavonult kincstári erdészeti altisztekről.

A hivatásos vadász fegyvere. (Schneider Árpád.)

Levél a szerkesztőhöz. (Pausinger Károly.)

A méhek cukorral való etetése. (Ignác Sándor.)

Gazdasági tanácsadó: Kevésbé ismert baromfifélégek. (Baszel Elek.) — Tiszta mész nyérése. — Fácánokat pusztító ragadozók irtása. (Gy. K.) — Bélbajok állatállományunkban.

Külföldiek: Kintutentések. — Wallandt Frigyes nyugalmazott m. kir. fődőrőr ünnepése. — Eltűnt erdőőr. — Halálozás.

— Nyugdíjbiztosítás. — Szabadságolások a katonaságnál. — Szörme-árak. — Ruhák vízhatlanítása. (L. L.) — Ajtók nyirkosága. (L. L.) — Vízfórt eltávolítása fehérneműről. (L. L.) — A világ legnagyobb juhnyája és legnagyobb baromfi-tenyésztő városa.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca. Gyermekekölöm. (Pakots József.)

A cserkéreg termeléséről és értékesítéséről.

Irta: Wellibil Károly, jószágigazgató.

A hazai tölgyesek hasznosításának egyik, különösen a közép- és kisbirtokosok körében kedvelt módja a cserkéreg-termelés. Az a meggyőződés, hogy termékenyebb talajon, rövid forduló mellett is lehet nagyobb gondozás és költség nélkül az erdőt üzemben tartani, sok erdőtulajdonost arra birt, hogy tölgyeseiket ily módon jövedelmeztesse. Megfelelő talajon, szorgos kezelés, utánpótlás és kímélés mellett ott, a hol a tűzfűtás is könnyen és jól lehet értékesíteni, ez a gazdálkodás teljesen indokolt; nem tagadható azonban, hogy a legtöbb esetben, a más jövedelem bevétele után a letarolt erdőt a természetre bízta, minek következménye az lett, hogy a nemes tölgyet kiszorította a nyír, a nyár, rakottya és az avar és a talaj elszegényedett; de a tulajdonos vizsgálatodott azzal, hogy kapott pénzt, a mellyel esetleg segített magán és nem kellett bevárnia azt a még távolesó időpontot, melyben a tölgy mint szálerdő is eléri a vágatási kort.

A cserkéregyagok értéke és kelendősége sok válságon ment keresztül; a cserkéreg ára a túltermelés és a

fenyegető vegyi cserzési mód hatása alatt hanyatlott; a vegyi cserzés be nem válván, később az árak ismét felszöktek és volt idő, a midőn inkább a nagy kedveltségnek és kelendőségnek örövendt hánlott tölgyfa értéke birta reá a birtokosokat a cserhántásra. Ismerek esetet, hogy az Erdélyszéli vármegyékben a termelőnek ingyen adták a kérést és még fizettek méterenkint 40—50 fillért, hogy lehántotta azt.

A háború kitörésével a cserzőanyagok egyszerre ismét nagyon keresettek lettek és árak rendkívüli arányban felszökött; szövetségesünk, Németország, a hová kivitelnünk tetemes volt, követelte a kőtecs lebonyolítását és azonnal beszüntette a kivitelt; valoneát, quebrachót behozni többé nem volt módunkban, bőrgyáraink tehát megakadtak és miután a hadseregnek mindennemű bőryanagra feltétlen szüksége volt, a kormány a kereskedők túlkapasainak a cserzőanyagok árának maximálásával gátat vetett, a földművelésügyi miniszterium pedig az erdőbirtokosokat felszólította, hogy az erdeikben termelhető lúcz- és tölgykéregre fordítsanak figyelmet, sőt megengedte még azt is, hogy ebből a szempontból üzemtervektől eltérőleg hasznosítsák erdeiket.

Nálunk azonban rendeleteket ritkán olvas és tanulmányoz a nagyközönség és ezért talán időszerű és nemzetgazdaságilag indokolt, a gazdasági és erdészeti szakértőket nélkülöző birtokosokat felvilágosítani, hogy ma mily alkalom nyílt arra, hogy fiatal tölgyesár-deiket jól értékesítsék. Igaz, hogy ma különös körülményekkel kell számolni, hogy kevés a munkás és még kevesebb a fuvaros, drága az élelem, tehát nehéz elegendő favágót és fuvarost szerezni; mindez megapasztja a vállalkozási kedvet, de ezeket a nagy akadályokat is sikerül áthidalni annak, a ki a kormányrendeletekben lefektetett kedvezményeket a hadtápkörületek kívül levő hadkőtecs szabadságolását, hadifoglyok kieszközlését érvényesíteni tudja. A múlt 1915. évben is megvoltak már ezek a nehézségek és mégis sikerült számos helyen cserkéregből nagy mennyiségeket termelni és leszállítani.

A különben ma már általánosan ismert eljárás a cserkéregtermelésén a következő: A nedvkerings beállta után, rendszeren április hó második felében a

termelő levágattja a tölgyfákat, a faegyedeket a szokásos egy méter hosszú darabokra fűrészelte és az egyes dorongokról kanalas-kések segítségével lehámozta, lenyúztatta a kérget. Az ily módon nyert kéregdarabokat farudakból rögtönzött állványok mellé kell felállítani oly formán, hogy a levegő érje és az esetleges csapadék a kéreg külső részén lecsuroghasson. Egy-két napi száradás után az ekkép légszáritott kérget összegyűjtjük és zsineggel vagy dróttal egy méter kerületű csomókba összekötjük és ily alakban szállítható, de egyszersmind kereskedelempépes is.

A visszamaradt kéregmentes fát, rendes méter-rakatokba, többnyire 125 cm. magasságban rakják és rendszeren az ily 25 cm. asztréttal vagy felülméttel bíró ürmérrakat, a melyről átlag 92—95 kgr kéreg jött le, képezi az adás-vétel egységét.

Kedvező időjárást feltéve, egy munkás naponként legalább egy ürméter fát bír feldolgozni.

Még általánosságban is nehéz megállapítani, hogy mi az erdei termékek értéke, a termelés helyszínén mit ér egy méter tűzifa, mit ér a lekerült kéreg; annyira függ ez a helyi körülményektől: hol van és hogyan fekszik a termelőhely? hány éves az állomány? mily terepen áll? mely távolságra van a legközelebbi vasuti vagy gőzhajózási állomástól? mily úton kell közlekedni? stb. Az alábbi adatoknak tehát csak tájékoztató rendeltetése lehet. Az állomástól mintegy 12—15 km. távol eső 16—18 éves erdőben a termelési és szállítási költségek ma körülbelül a következő határok között mozognak: egy 125 cm. magas méter-rakathoz szükséges fatömeg levágása, feldarabolása, a kéreg lehántása, szárító-

állványra helyezése és a méter-rakat felállítására	6.—	8.—	K
a kéreg összehordása, takarók, kötőzsinég kéregkötözés költsége ürmérenként	4.—	4.—	„
útjavítás, a kéreg elszállítása az állomásig, beraktározás, mérlegdíj, felügyelet az erdőn és a gyűjtőtelepen	4.—	5.—	„
összes költség	14.—	17.—	K

A vevő vagy vállalkozó kap egy q. légszáraz kéregért a maximális 30 K ár mellett, 125 cm. magas méterbe kirakott fa után, 92 kgr-al számítva	27.60	K-t,
a hántolt fa az erdőn, tekintve a mai magas árakat és nagy keresletet, megér 125 cm. magas, ürmérenként 5—10 K-t, átlag	7.50	„
a vevő összes bevétele tehát	35.10	K,

levonva a fent kimutatott előállításai és kezelési költségeket, maradna a fa és kéreg javára

	21.10	—	18.10	K.
--	-------	---	-------	----

Most számításba kell venni, hogy a vevő a kéreg és fa árának nagy részét legjobban esetben csak 6—12 hónappal későbbben kapja meg, míg az eladói igényeit, továbbá a vágatási, szállítási és kezelési költségeit előleget kell kifizetni, tehát számítani kell a befektetés kamatait, tekintetbe kell venni a kockázatot, a munka alatt beállható kedvezőtlen időjárást, az ebből

TÁRCZA.

A gyermekálmom.

Irtá: Pakots József.

Az internátusi felügyelő tanár belépett a tanulóterembe s a fiúk felálltak asztalaik mellől.

— Itt a posta! — mondta a tanár olyan hangon, mintha egy szadot vezényelne és megállva a terem közepén, sorban leolvasta a nevetek a levelekről.

— Krajcsik Imre! Itt a leveled! De ird meg az anyádnak, hogy még nem vagy nagyságos, csak t. cz.!

— Igenis, — szepgte egy rövidnadrágos szőke, szögletes fejű gyerek és kilépett az asztala mellől.

A tanár más levelet silabizált.

— Löwinger Jenő!

Itt nem volt semmi baj s a vörös Löwinger szó nélkül jutott hozzá a leveléhez.

— Lehoczky, Bartos, Grün, Hámor!

A fiúk egymásután jelentkeztek a leveleikért.

Most egyszerre csak gúnyosan csendült meg a tanár hangja:

— Mészáros Zoltán úr!

Az úr szót megnyomta, ironikusan kiélezte s köz-

ben kellemetlen mosolylyal mustrálgatott kezében egy levelet.

Az egyik sarokasztalnál felállt egy halovány, nyulánk fiú. Nagy diák volt már, a felsőbb osztályokat járta s az arczából és szeméből értelem, szellem és önérték sugárzott ki. Ebben a korban a legönérzetesebb az ember.

— Mészáros! — csattant most föl még élesebben a tanár hangja. — Micsoda levél ez már megint?

A fiú a dacz némi árnyalatával felelte:

— Nem tudhatom, a mig nem láttam.

A tanár felszisszent:

— Lám, maga még felesel is. Ez a levél nő irás.

Már nem első ízben kap hasonló írású levelet. A legutóbbi alkalommal is megmpondtam, hogy elég legyen belőle. Nem tűröm!

A fiúnak kigyúlt az arca és elszántan nézett farkaszemtel a tanárral.

Ettől a nézéstől a felügyelő tanár még nagyobb indulatba jött, pulykavörös lett és szinte toporzékol. Kicsiny, alacsony emberke volt, már nem egészen fiatal, a ki nagy keservek és nélkülözések árán vergődött idáig s a sok nyomorúság és elszenvedett sérelem, a mely az emberek részéről érte, embergyűlölővé és rosszindulatúvá tette.

a kezeléskor következhető késedelmes-séget és azon körülményt, hogy esetleg kénytelen lesz a kéreg egy részét a maximális áron alul értékesíteni, végre a vállalkozó által elérendő vállalati nyereséget, melyek javára legalább 20%-ot igényel, vagyis ————— 4.22 — 3.62 K és ekkép maradna a fa és kéreg értéke-nek fejében az eladó javára ——— 16.88 — 14.48 K vagyis kerek számban 14.50—17.— K, a mi az eddigi elért árak több mint kétszeresét jelenti.

A mint már fentebb említettem, ezek az adatok átlagosak, kedvezőbb viszonyok behatása alatt növekednek, silányabb körülmények következtében apadnak, tény azonban, hogy Pest- és Nógrádmegyében a Duna melletti vidéken már történtek eladások, melyeknél a fáért és kéregért ürméterenkint 20—22 K-t fizetett a vevő, távolabbi vidéken egy méter fa utáni kéregért (csak a kéregért) 5—8 K-t fizettek tőyon, a mi a fenti felállítás helyességét igazolja.

Sok birtokos előre akarja tudni, hogy mit kap az erdejéért; kiknek nincsen módjukban a munkát ellenőrizni, vagy a kik nem bíznak a számításokban, ezek eddig is többnyire kellemesebbnek tartották az eladást a területesség alapján és megelégedtek egy kat. hold területen termelhető fáért és kéregért elért 100—200 koronával. Ezeknek figyelembe kell venni, hogy esetleg a vevő is többet kockáztat és ennek következtében ajánlatánál a termeléssel felmerülő kockázatot be fogja számítani. Mindamellett feltehető, hogy középminőségű talajon felnőtt, jól kezelt, teljes záródással bíró 18—20

éves tölgyes mintegy 24 fenti méretekkel bíró ürmérett ad és hogy ennek következtében az eladó bátran követelhet egy katasztrális hold erdő után 300—400 koronát.

Reméljük, hogy ezek a tájékoztató soraink minél több erdőbirtokosnak és erdőgazdának javára fognak szolgálni!

Csemetekertek zöldtrágyázása.

Mutasd meg a csemetekertedet s megmondom, hogy jó erdész vagy-e; mert erdőt kihasználni és értékesíteni — bár ezekhez is tudás, tapasztalat és okosság szükséges — minden fakereskedő tud, de kifogástalan eredménnyel erdőt telepíteni és felnevelni, csak jó erdész képes. Már pedig az eredmény erdőtelepítésnek és felnevelésnek első és elengedhetetlen feltétele: erőteljes csemetéknek a nevelése, a mi ismét csak erőteljes, jó táplálóerőben levő talajban sikerülhet. Kevesen vagyunk azonban abban a szerencsés helyzetben, hogy csemetekertjeinket rendszeresen istállótrágyával trágyázhassuk, részint azért, mert az istállótrágya beszerzése a legnagyobb nehézségekbe ütközik, részint azért, mert a hegyekre való felszállás aránytalanul sokba kerül. Az istállótrágyával való trágyázást kifogástalanul pótolja a zöldtrágyázás; hiszen az istállótrágya sem egyéb, mint az állatok gyomrán átment takarmány s ha a takarmányt a földre ássuk, talajunkat ép úgy erősítjük, mint az istállótrágyával; a talajban elkorhadó takarmány épúgy humussá válik s a talajt ép úgy melegíti s porhanyítja mint az istállótrágya. Sőt a műtrágyázással kapcsolatos zöldtrágyázás véleményem és tapasztalatom szerint jobb,

És ez az ember idekerült fiatal lelkek órének, nevelőjének.

Ordítózni kezdett:

— Mit bálmul úgy? Még kihívón is viselkedik! Na várjon! A levelét nem kapja meg. Érti? Átadom az igazgató úrnak. Majd ő intézkedni fog. A viselkedését pedig szintén be fogom jelenteni. Hadd tudja meg, hogy mivel van dolga, kire pazarolja a jóságát, kit helyezett itt el alapítványon helyen! Hiszen maga megmondta az internátus erkölcsét. Levelézést folytat mindenféle nőszemélyekkel...

A halvány, nyulánk fiú az utolsó szavaknál egyszerre kiugrott az asztala mellől.

— Tanár úr! Elég legyen, mert...

Rikáskolt a hangja, az arca elkékült és a szemében fenyegető tűz égett.

A felügyelő tanár — Borz Péternek hívták — önkénytelenül hátrafelé lépett és a karját védőleg tartotta maga elé.

A fiú ott állt az asztal előtt és egész testében remegett.

A tanár felocsudott meglepetéséből. A váratlan esemény visszahadta hidegvérét. Az arcát valósággal eltorzította a hideg kegyetlenség, a mint fojtott, elfulladt hangon mondta a fiúnak:

— Nagyon jól van, Mészáros Zoltán úr! Maga kezelt emelt a tanárra. Jól van. Az esetet bejelentjük az igazgatónak és a tanári konferenciának! Meglátjuk, mi lesz a véleményük róla!

A fiú levelét zsebre tette, a többi levelet pedig oda dobta az egyik asztalra és rárivallt az elképedt gyerekekre:

— Mindenki válaszssa ki a magáét!

Azzal sarkon fordult és bement a szobájába. Az ajtót becsapta maga után.

A Mészáros-eset nagy izgalmat keltett az intézetben. A vétség súlyos volt s a tanári konferencia összeült itéletozhatalra.

Borz Péter tacitusi ékességgel adta elő az esetet. A tanárok meg voltak döbbenve. A bűnöst a lelkiük mélyén mindnyájan sajnálták, mert igen kiváló, derék, szorgalmas fiúnak ismerték. De hát a dolgon alig lehetett segíteni. A fiú a többi növendék előtt ragadtatta el magát ennyire, a vétséget tehát meg kell torolni, különben vége a tanári tekintélynek.

A tanári konferencia határozata úgy szólt, hogy a fiút ki kellene csapni az intézetből. De tekintettel eddigi jó viselkedésére, szorgalmára és jövőjére, ettől a szigorú büntetéstől elállanak. Ellenben az év hátralévő részére intézeti fogásgról kap, nem szabad az intézet

mint a falusi gazdától vásárolt, rosszul kezelt, ésó által kilugzott istállótrágyával való trágyázás.

Zöldtrágyául pillangós virágú takarmánynövényeket választunk, mert ezek a gyökereiken élő paraziták működése útján, a legdrágább növénytrágyát, a nitrogént a levegőből gyűjtik a talajba. Mivel pedig esemetekertjeinkben az ugartáblákat csak egy évig pihentetjük, csakis egyévi pillangós virágú növényt választhatunk. Ilyenek a bükköny és a csillagfűrt. A bükkönnyt inkább agyagtalajokon vetjük, míg laza, homokos, köves, száraz talajokon a csillagfűrtel érünk el, nem egyszer messze eredményeket, mert utóbbi kedvező időjárás mellett ember magasságnyira vagy azon felül is megnő.

A zöldtrágyázás műveletét következőkben adom elő, megjegyezvén, hogy adataimat 1 kat. holdra mint egyszerű vonatkoztatot, mihez mérten a kisebb-nagyobb területek szükséglete könnyen kiszámítható.

Tavasszal a csemetek kiszedése és elültetése után az ugartáblát felásatjuk, vagy ha olyan nagy, vagy rajta ekével megfordulhatunk, felszántatjuk. A felásott vagy felszántott talajra kat. holdanként 3 métermázsza thomasalakot és 1 métermázsza 40%-os kálisót egyenletesen elhintünk s elvetjük a bükkönnyt vagy a csillagfűrt. Vetés után a magot és műtrágyát alaposan begereblyezzük vagy beboronáljuk. A vetést május elején esz-közöljük, a mikor már kikelő növényeinket késői fagytól nem féljük; mert úgy a bükköny, mint a csillagfűrt fagy iránt nagyon érzékeny. Bükkönyből kat. holdanként 85 kg., csillagfűrtből 70 kg. vetőmag kell. Bükkönyből a tavaszi, csillagfűrtből pedig a fehér laposmagú rendelendő meg.

Veteményünk kikelés után semmi gondozást nem igényel, a mint azonban július végén augusztus elején virágzásnak indul, le kell tiporni s a talajba mélyen beszántani vagy beásni. Mélyen azért kell ásni vagy szántani, hogy a befordított nagy növénytömeg fölé annyi föld kerüljön, hogy azt esetleg mindjárt összeleljenyefenyő- vagy tölgyvetés alá lehessen előkészíteni. Tavasszal is sekély felső rétegeiben lehet a zöldtrágyázott talajt megművelni, mert mély szántással vagy ásással a betakart zöldtrágya-növényt a felületre hoznók, a mi nemcsak azért volna hiba, mert a még el nem korhadt növényzárak között alig volnánk képesek apró magvakat elvetni, de azért is, mert a zöldtrágya-növénynek egyenletes és hasznosítható elkorhadását csak akkor várhatjuk, ha az földdel egyenletesen és teljesen be van takarva.

Most még egy pár szót a zöldtrágyázás költségeiről. Nem a mai háborus, hanem normális árakat számítva

3 q thomassalak vasuti fuvarral együtt kerekzámban	30.— K
1 e 40%-os kálisó	15.— e
1 holdra való bükköny vagy csillagfűrt-mag	15.— e
Fuvarra s egyéb költségre még hozzászámítva	10.— e
	Összesen: 70.—

koronába kerül egy kat. holdra szükséges trágya a csemetekertben.

Istállótrágyából egy kat. holdnak középszerű megtrágyázásához 20 tiz métermázsás szekernyi trágya kell. Mivel 10 métermázsza trágyát a hegyre egyszerre felvinni nem lehet, a 200 q istállótrágyával legalább 40-szer kell fordulni, azaz, az istállótrágyának csak a szállítása többé kerül, mint a zöldtrágyázáshoz szükséges

udvarán és kertjén túl mennie, legutóbb kapott levele elkoboztatik, leveleznie ezután bárkivel is tilos, végül pedig nyilvánosan meg kell követnie tanárát.

Mészáros Zoltán alávetette magát a büntetésnek. Ugyanabban a teremben, ugyanazon növények előtt bocsánatot kért a felügyelő tanártól s attól fogya olyan csendes, szótalan gyerek lett, hogy alig lehetett észrevenni a létezését. Mint az árnyék, úgy járt-kelt a többi zajos fiú között, rendszerint elvonult az intézeti kert legcsöndesebb zugaiba, vagy játékidőben, mikor a többiek az udvaron mulattak, fent gubbasztott az üres tanulóteremben az íróasztala előtt.

És ez a hangtalanság, csöndes magabazárkózottság elkísérte élete további folyását is. Igen száraz, rideg, komor ember vált belőle. Kiváló észbeli tulajdonságai gyorsan vitték előre pályáján és rövid idő alatt úgy ismerték, mint a legkitűnőbb pedagógiai szakférfit. Mert Mészáros Zoltánból tanár lett, a ki nagy ambícióval szentelte magát ennek a hivatásnak. Szorgalma és tudása feléje irányították a figyelmet s egy szép napon már bent ült a közoktatásügyi minisztériumban, mint az iskolaügyi osztály vezetője.

Az élet sokszor furcsa véletleneket teremt. Vagy talán nem is véletlen volt az, hanem valami elszánt, makacs céltudatosság, hogy Mészáros Zoltán éppen

erre a helyre került. Valami titkos, emésztő akarat vezethette ezt a rideg embert, mert mihelyt elfoglalta az új állását, egyszerre vizsgálatot rendelt el az ellen az intézet ellen, a melyben másfél évized előtt maga is diákoskodott.

Az ilyen vizsgálatoknak az eredménye legtöbbször attól függ, hogy mit akar kideríteni a vizsgálatvezető. Mészáros Zoltán pedig vétségeket, bűnöket akart kideríteni, mert elégtételt vágyott szerezni magának. Elégtételt egy emberen, a ki ifjúságának legszebb álmát riasztotta el, egy kis gyermekleány ártatlan vallomásait.

Ki tudhatja megmérni egy fiatal gyermekleány érzékenységet? Mészáros Zoltán a mély kedélyű karakterek közé tartozott, gyermekségének nyomorúsága, teljes magára maradtósága, árvasága kimélyítették, érzékenyen tették a lelkét. Az ilyen lélek úgy áhítja a szeretetet, mint a virágpalánta kiszikkadt földje a vizet. És Mészáros Zoltán gyermekszívében ujjongó himnuszokat vert föl egy kislány naiv, ösztönös, ártatlan vonalma. És ennek a vonalomnak állt útjába a rosszmájú Borz Péter.

A gyermek, ha méltatlanság éri, rettenetes bosszúkat szokott esküdni. Ha mindaz megtörtént volna, a mi a gyermekleányban a bosszú sugallatára az első indulat hatása alatt megfogant, akkor a világ már többszörösen

műtrágyák és mag beszerzése és felszállítása s ha még hozzá drága pénzen rosszul kezelt, kilugzott istállótrágyát szerzünk be, a két trágyázás eredményének mérleget bellenél, a mérleg serpenyője a zöldtrágyázás javára fog billenni.

Végül meg kell még jegyeznem, hogy a zöldtrágya-növénynek teljes virágzását nem szabad bevárni, mert a virágzás és magfejlődés fogyasztja a pillangós virágú növények gyökérsomóiban meggyűlt nitrogént; ha valami ok miatt a virágzás kezdetén zöldtrágya-növényünket földre nem áshatjuk vagy szánthatjuk, akkor sarlóval üttessük le a virágokat, sőt azt lehet mondani, ez a helyes eljárás, mert a virágok leütése után a növény szára és levélzete tovább gyarapszik s mi még nagyobb olyan zöld tömeget vagyunk képesek föld alá hozni, mely talajunk leghevesebb tápláló anyagait nem hogy csökkenteni, de ellenkezőleg azt még lényegesen gyarapítja.

L—l.

A hadbavonult kincstári erdészeti altisztekről.

A hadbavonult kincstári erdészeti altisztek sorsáról lapunk 1915. évi 9—10., 15—16. és 21—22. számában már megemlékeztünk. Az ott kimutatottakon kívül újabb adataink szerint

a) *kintüntetést kaptak:* *Fekiaes János* m. kir. erdőlegény Kisgaram (Besztercebánya), gyalogos, a II. oszt. ezüst vitézségi érem mellé a bronz vitézségi érmet; ezt a kintüntetést azonban nem soká élvezhette, mert 1915. évi szeptember hó 22-én az északi harcztéren gránától

találva, három társával együtt a hazaért hősi halált halt; — *Szuchay Miklós* m. kir. erdőlegény (Máramarosziget), tart. őrmester, a II. oszt. ezüst vitézségi érem mellé az I. oszt. ezüst vitézségi érmet is megkapta; — *Czepezauer Pál* m. kir. főerdőr (Lippa), tart. gyalogos, I. oszt. ezüst vitézségi érmet; — *Sokács Vazul* m. kir. póterdőr (Lippa), tart. szakaszvezető a II. oszt. ezüst és a bronz vitézségi érmet kapta bátor magatartásáért és egy sebesült zászlósnak a tűzvonalból történt megmentéséért; — *Paulyuk Jenő* m. kir. erdőlegény (Bustyaháza), tart. szakaszvezető, ezüst vitézségi érmet; — *Beu Sándor* m. kir. erdőőr (Szászsebes), tart. őrmester, a bronz vitézségi érmet kapta és ezen felül legfelsőbb elismerésben részesült; — *Kopcsics József* kir. erdőőr (Zagreb), tart. szakaszvezető, bronz vitézségi érmet;

b) *megsebesültek:* *Fukász Gyula* m. kir. erdőőr Háromviz (Besztercebánya), tart. közlegény; — *Pelófi Géza* m. kir. erdőőr (Lippa), tart. őrmester, másodikban, a vállán könnyebben; — *Suvecz Illés* m. kir. erdőőr (Orsova), honvéd, könnyebben;

c) *hősi halált haltak:* *Fekiaes János* m. kir. erdőlegény Kisgaram (Besztercebánya), gyalogos, a II. oszt. ezüst és a bronz vitézségi érem tulajdonosa, 1915. évi szeptember hó 22-én az északi harcztéren gránát által találva; — *Paulyuk Jenő* m. kir. erdőlegény (Bustyaháza), tart. szakaszvezető, az ezüst vitézségi érem tulajdonosa, 1915. évi november hó 26-án, az olasz hadtáron, az Isonzo-fronton; — *Farbák Emil* m. kir. erdőőr Dallosfürész (Zsarnóca), póttartalékos honvéd, 1914. évi augusztus 28-án Zakozow-nál, Oroszlengyelországban;

elpusztult volna. Tűz, víz, vér öntötte volna el. Mert rettenetes tud lenni a gyermek.

Mészáros Zoltán lelkében el volt temetve egy ilyen bosszút áhító gyermek. A szemfedője egy öszszetépt álom volt.

Az intézet tanárainak névsorában még ott szerepelt Borz Péter neve. Szürke név volt nagyon és a tulajdonosa még mindig a maga hivatásának abban a kis taposómalomban forgott, a melybe pályája legelején beállt. Borz Péter tehát megmaradt felügyelő tanárnak.

A vizsgálat váratlanul még súlyosabb dolgokat derített ki Borz Péterről, mint a hogy előre gondolni lehetett. Ez a kis emberke csakugyan nagyon nyomorult lény volt. A mellett, hogy a növendékekkel méltatlanul bánt, még hűtlenül is gazdálkodott bizonyos pénzekkel, a melyek az internátus gazdasági ügyei révén a kezén keresztül mentek.

Nagy, váratlan fölfedezés volt ez s mikor Mészáros megkapta róla az értesítést, szinte boldognak érezte magát.

Borz Pétert azonnal felfüggesztették állásától, a lakását átkutatták és minden találhatót írást lefoglaltak.

A miniszteriumban nem értették, hogy miért érdeklődik Mészáros annyira az ügy iránt. Szinte feltűnő volt, hogy mily türelmetlenül várja a kiküldött vizsgálo biztos megérkezését és jelentését.

Mikor a jelentés elhangzott, Mészáros kegyetlen diadallal jegyezte meg:

— Nagyon helyes! Még magam is át fogom nézni az iratokat s aztán átadjuk az egész ügyet az ügyészségnek!

Egész halmaz iratosomó került a Mészáros asztalára. Kibontotta és tanulmányozni kezdte az iratokat. A sikkasztás ténye világos volt. Évekre visszamenőleg meg lehetett állapítani, hogy a kis emberke minő manipulációkat üzött a szén, fa- és hűmegrendeléseknél. Mészáros szinte kéjelgett minden újabb fölfedezésre. Tovább böngészett. Privát irások akadtak kezébe. A vizsgálobiztos jól végezte dolgát. Lefoglalt minden lefoglalhatót. Még a nyomorult ember leveleit is. Régi, már szinte elfakult irások akadtak kezébe. Borz Péter szarka-természetű lehetett. Megőrzött mindenféle lim-lomot. Értéktelen, apró följegyzések, névjegyek, levélvörédek kerültek elő a halmazból. Mészáros azért valamennyit átkutatta, hátha ezekben is talál valami súlyosbítót?

És egyszerre csak remegve ejtett ki kezéből egy levelet. Valami különös, szinte megrázkódtató izgalom fogta el és tévetezen betűzte ki a leejtett levél címzését:

T. cz. Mészáros Zoltán úrnak.

Mi ez? Ez a címzés, ez a levél? Miféle levél ez

d) hadifogságba jutottak: *Tomasevits Vladimír* m. kir. erdőőr (Lugos), orosz hadifogságba; — *Csizmás Vazul* m. kir. erdőlegény (Lippa), tart. alvadász, szerb hadifogságba; — *Schmuck János* m. kir. erdőlegény (Gödöllő), olasz hadifogságba; — *Süle Ernő* m. kir. erdőőr (Apatin), tart. honvéd, orosz hadifogságba; — *Bombola Mihály* m. kir. erdőőr (Szászsebes), tart. törzs-örmeister, orosz hadifogságba; — *Szöllősy József* m. kir. erdőőr (Szászsebes), póttartalékos, orosz hadifogságba, Tomszk városba; — *Varga Miklós* m. kir. erdőőr (Szászsebes), tart. szakaszvezető, orosz hadifogságba; — *Vladuleszku József* napibéres havasőr (Orsova), honvéd, orosz hadifogságba; — *Suvecz Illés* m. kir. erdőőr (Orsova), honvéd, orosz hadifogságba;

e) megbetegedtek: *Czunya Dániel* m. kir. erdőőr (Orsova), főutász; — *Rukavina Mile* kir. erdőőr (Vinkovci), tart. szakaszvezető, de felgyógyult;

f) előléptetésben részesültek: *Graff Mihály* m. kir. erdőőr (Gödöllő), tizedes, szakaszvezetővé; — *Beu Sándor* m. kir. erdőőr (Szászsebes), tart. szakaszvezető, őrmesterré; — *Dragilla József* m. kir. erdőőr (Orsova), tart. vadász, őrzetetővé; — *Polimac Dömötör* királyi erdőőr (Zagreb), tart. szekeres, tizedessé;

g) eltűntek: *Démuth József* m. kir. erdőőr Pónikóhó (Besztercebánya), tart. közlegény; — *Viszkocs József* m. kir. erdőőr Kupkapusza (Besztercebánya), tart. tizedes; — *Jablonka Géza* m. kir. erdőőr (Besztercebánya), tart. tizedes; — *Mánarcsk Vilmos* m. kir. erdőlegény Dobrócs (Besztercebánya), gyalogos; — *Morár János* erdőőr Sárkány (Kolozsvár); — *Zsurilla Béla* m. kir. erdőőr (Zsarnóca), tart. tizedes, 1914. évi

október hó 27—31-ike közt a Cierni Laz melletti ütközetben. *

Az eddig kimutatott és fentebbi adataink erdőhivatali kerületek szerint összegezve, a következő eredményeket adják:

Hivatali kerület	A hadbavonultak száma	A hadbavonultak közül					
		kimutatásban részvétel	megsebesült	hóli halált halt	hadifogságba került	előléptetésben részesült	eltűnt
Besztercebánya	29	2	3	2	4	5	4
Máramarosziget	10	2	2	1	2	2	1
Kolozsvár	39	1	14	2	5	5	2
Lugos	26	1	10	—	2	3	—
Liptóújvár	24	2	4	1	—	3	3
Lippa	29	5	7	—	8	6	—
Nagybánya	16	1	6	1	5	—	—
Ungvár	30	—	11	1	6	1	1
Gödöllő	25	1	6	4	4	9	2
Tótsóvár	24	—	7	1	5	2	—
Bustyaháza	15	1	2	1	1	—	1
Zsarnóca	8	—	4	1	2	2	2
Apatin	5	—	2	—	1	—	—
Szászsebes	23	3	2	—	3	5	1
Orsova	27	—	8	1	3	3	—
Zagreb	39	3	14	2	7	2	—
Vinkovci	22	—	5	2	3	3	3
Suák	3	—	—	—	—	—	—
Összesen:	395	22	107	20	61	51	20
%:		5.6	27.1	5.0	15.4	12.9	5.0

és hogy került ide? Valami rossz tréfa csak, vagy merő káprázat? De az irás, az irás! Ezt az írást ismeri, oh, ismeri. Elfakult, gyermekes kézvonások, de azért mintha csak tegnap látta és olvasta volna őket. Az írójukat már nem láthatja soha. Talán már el is felejtette az őt, vagy ha nem is, de közömbösen gondol rá. Bizonyosan így van, hogy is lehetne másképp? De itt van ez a levél! Az ő írása, az édes kislányé, a gyermekálmok hősnőjéé. Miféle levél ez?

Mészáros Zoltán izgatottan nyitotta fel a levelet és a dátumot nézte. Egyszerre megvilágosodott előtte minden. Ah, hiszen ez az az utolsó levél, a melyet sohase olvashatott el, mert elkobozták tőle. Ez az a levél, mely miatt gyermekéletének nagy katasztrófája történt. Borz Péter hát ezt a levelet felnyitotta, elolvasta és aztán odadobta többi írásai közé. És most itt van a levél és ő elolvashatja. Két évizedt után...

Mészáros Zoltánnak hevesen dobogott a szíve és mohón kezdte olvasni a levelet. Nem volt abban semmi különös, csak egy szónak a különböző variálása. Szeretem, szeretem, szeretem... Ezt mondták el a gyermekes és kissé elfakult vonások különböző szövegekben, néhol esetlenül, de kedves naivsággal.

Mészáros Zoltánnak himnuszok kezdtek muzsikálni a szívében. A rideg, száraz ember elérékenyült és a

szemeit könyves köd fátyolozta el. Sokáig tartotta kezében a levelet és nézte.

Kint, az ajtaja előtt némi zaj támadt s ez észreterítette. A levelet visszatette a többi írások közé, de aztán hirtelen físzszakapta. Nem, nem, ez a levél nem való ide, neki szól, hát magához veszi. Miért is ne vehetné. Igaz, hogy most hozzá tartozik ehez a bűnirtáshoz, de azért mégis csak elveszi. Csak nem engedni, hogy mások olvassák. Az ügyész és a többi törvénytörő ember. Nem, nem! Elteszi.

És remegő kézzel, gondosan rejtette el tárczájában a drága írást. Nagyon különösen érezte magát. Szinte fiatalnak, jónak, vidámnak... És csengetett a szolgának.

— Kérem, küldje be Létai urat!

Létai a vizsgálatra kiküldött tisztviselő volt. Azonnal jelentkezett. Mészáros barátságos hangon mondta neki:

— Átnéztem ezeket az írásokat. Azt látom belőlük, hogy nem is olyan súlyos a szabálytalanság. Mindenestere ne fújuk fel a dolgot, mert ártnának vele a többi tanároknak. Hagyjuk futni a nyomorultat. Elég, ha nyugdíjazzuk! Kérek ilyen irányú előterjesztést, Szervusz!

Az állami kezelésbe vett községi stb. erdőknél, valamint a magánuradalmaknál alkalmazott és hadbavonult erdészeti altisztekről még mindig nem kaptunk semmiféle hivatalos értesítést és így azok sorsáról sajnálatunkra nem adhatunk hírt.

A hivatásos vadász fegyvere.

Írta: *Schneider Árpád* főhadnagy.

A hivatásos vadásznak alkalmas vadászpuskát ajánlani — nehéz feladat! A legnagyobb nehézséget pedig az igen figyelembe veendő árkérdés okozza. Olesó pénzért jót, mindenképpen megfelelőt, strapaképeset nyújtani bajos dolog. Habár az anyagi körülmények nagy szerep jut, s a hivatásos vadász a legkötelesebb fegyverektől — a luxuspuskákat veszem ilyeneknek, minthogy tényleg azok is, mert a pénznek szerep nem jutván, úgy anyag, mint kimunkálás tekintetében a legkötelesebb alkotások, melyeket korunk fegyveriparának mesterei előállítani képesek, — el is van zárva, azért még mindig tökéletes áruban válogathat. Az olesó árért kinalt, u. n. kézi munkájú fegyver beszerzésétől a hivatásos vadásznak teljesen el kellene zárkóznia, még pedig jól felfogott saját érdekében. A hivatásos vadászt már saját hatáskörének bérviszonyai is kellőleg tájékozták, hogy potom pénzért mesés dolgot kinaló ajánlatól óvakodjék. Bizonyos összeget a hivatásos vadásznak is engedélyeznie kell — korántsem nagy summát, csupán annyit, a melyen alól magasabb gyári árát lehetetlen adni. Ugyanis kizárólag a gyári tömegárú jöhet figyelembe, de ennek oly tartósnak, oly jó anyagból, olyan pontossággal kimunkálnak kell lennie, minők ismert katonai fegyverek. Ilyen árúval szolgál pl. az amerikai fegyveripar, az ismert serétes és szolgós Winchesterekben, Savagekben és Marlinokban. A mennyiben 20—16—12-es serétes Winchesterre esne a választás, 120—150 K-sal — (a béke időbeni árakat veszem, melyekre a jelenleg felemlt áraknak háború után ismét visszamenniök kell, megszűnven a behozatali nehézségek), — meg van oldva a puskakérdés. Egy-egy ilyen puská igen sok ezer lövést kitar, minden hiba nélkül. Gyári készítmény lévén, hibás, elhasznalódott vagy törött részei — még a cső is, — egyszerű kicserélés által pótolható, s a szükségelt alkatrészek bármelyik hazai fegyverkereskedök által kész állapotban beszerezhetőek.

Ugyanígy volnák a golyóssal is. Közismert és méltán kedvelt 95-ös mintájú hadseregi kurtályunkat olesó pénzért át lehet alakítani vadászpuskává. Luxusdolgoktól, pl. csősin, — a M. Schönauseren sincs — s a teljesen felesleges gyorsítótl (Stecher, Schneller) természetesen mint mindmegannyi, az árat emelő felesleges fűgellektől el kell tekintenünk. Hadseregi töltenyünk vadászati czélokra kiválóan alkalmas, modern tölteny, mely magas igényeket is képes kielégíteni. Akár egészen aczéllal burkolt expansív, akár $\frac{3}{4}$ aczéllal burkoltos és tompa, olomescúso lövedékkel is kap-

ható, sőt a mennyiben könnyű deformálódást kívánánk, az utóbbi lövedéket ugyancsak expansív furattal választhatjuk. Szükség lehet erre pl. ózvadnál, a melynek teste által nyújtott ellenállása tudvalevően nem mindig elegendő, hogy a nagy kezdősebességgel (a hadseregi tölteny kezdeti sebessége $V_{25} = 580 - 620$ ms.) hajtott, aránylag nehéz — cca 15·8 gr. — lövedék mozgási energiáját feleméssze, azaz a lövedék deformálására fordítsa. Erős, nagy vadra, mint medve, vaddisznó, bögő szarvasbika, üzekedő zergebak, már alkalmasabb az elsőnek említett két lövedék.

A hadseregi tölteny a zergevadászt — válogatós gavallér vadász is lehet, — teljes mértékben kielégítheti. Ki nem ismerné lovag Spiess Ágost ezredest, Erdély legjobb, legeredményesebb zergevadászaik egyikét. Minő elismeréssel említi poetikus vadászati írtaiban a hadseregi töltenyt! Ismétlőből, háromcsövűből egyformán szívesen használja. Erdélyben vaddisznóra, medvére, zergére, őzre, hiúzra, az Aldunán sásra, tűzokra lövi, szóval bő gyakorlatból ismeri. Ismételten irányítottam *«Az Erdő»* t. olvasóinak figyelmét eme könnyen beszerezhető, olesó töltenyre. Igyekeznii fogok oda is hatni, hogy vambélföldünk valamelyik löszergyára rézburkoltos lövedékkel is szállítsa eme töltenyt.

Nehezül az alkalmas fegyver megválasztása, ha duplapuskáról van szó, akár serétesben, akár vegyes-csőben.

A mennyiben kakasosról lenne szó, választhatjuk az *Anciens Etablissements Pieper Lüttich «Bayard»* védjegyű puskáit 16—12 öbben. Mindmegannyi jó lövésű, jó minőségű gyári fegyver, a fenti értelemben. Különböző minták vannak, olesőbb, drágább. Az árakról a gyár, de legjobb hazai fegyverkereskedök és puskaművesünk árjegyzéke tájékoztat.

Kakasnélküliben elismert kiváló fegyver a *Fabrique Nationale Lüttich* kakasnélkülije, Auson & Deeley lakatrendszerezéssel, önműködő biztosítóval, Krupp-Flussstahl csövekkel, 16. vagy 12. öbben; csekély ártöbblettel ejektorttal. Ez a legolesőbb minőségű kakasnélkül. 160 K-ás alapárral olyan fegyver, mely már magas igények kielégítéséhez is közel jár.

Mind Ezeket a fegyvereket csakis duplareteszes, Greener keresztszögös zárral vegyük.

Kevésé ismertek és így kevésé méltányoltak a Jäger & Co. czég találmányát képező, «Rekord» védjegyzésről is ismert puskák. Ezek a fegyver külsejének változtatása nélkül teljesen új zárendszerekben készülnek. A szokásos, forrasztott, ékalakúan beeresztett, vagy demibloc csőkampóknak nyoma sincsen. Két hatalmas, erős csőkampó, a csővel egy darabból kovácsolva s a cső simmetriális síkjában elhelyezve. A sátorvason (bascule) két tömör, vele egy darabból álló csap képezi a csuklótengelyt. Ezekbe akasztjuk a csöveket. A kampón semmi nyoma retesz felvételére szolgáló kivágásnak. A csöveknek velök egy darabból álló nyúlványuk van s ebbe zár egy, a szokásosnál erősebb Greenerkereszt-szög. Tudnunk kell, hogy a helyes formában készült Greenerkereszt-szög egymagában képes a lövés zá-

nyomását kiállani, a szokásos duplaretesz nélkül is. Noha a Jäger (Rekord) zárórendszerrel igen tartós alakban látjuk alkalmazva, voltaképpen mégis csak arra való, hogy a puskát csukva tartsa, mert a zárást voltaképpen a lövés gáznyomása végzi.

Tudjuk, hogy lövésnél a duplapuska csővei bizonyos oldalmögást kényszerülnek végezni, a mely a cső-kampókra háramlik s idővel a závarzat lazulására vezet, t. i. a szokott duplaretesz rendszerrel, de nem a Jäger (Rekord) zárórendszerrel! A technikailag helyesen alkalmazott csőkampók a lövés gáznyomása következtében oly erővel tapadnak a sátorvashoz (bascule), hogy lövésnél még erővel sem tudnánk a fegyvert nyitni. A kísérletek folyamán még abnormisan magas gáznyomás elviseléséhez is rendkívül alkalmasnak bizonyult eme zárrendszer, mely serétes és golyós duplához vagy vegyes csővűhöz s erős golyós töltényre fűrt három-csővűhöz is egyformán alkalmas. Egy ilyen zárórendszerrel épült kakasos duplafegyver alapára 120 Márka,* kakas nélküli 145 Márka. A vegyescsővű mindkét rendszerben a duplánál 30 Márkával drágább. Golyós duplafegyver alapára 260 Márka; háromcsővű (kakasos) 255 Márka. A vegyescsővűek golyós és dupla golyós csővei mindig gyorsítók.

Kakasos vagy kakas nélküli vegyescsővűben a következő kivitel választánám: jobb cső a 8-2 mm-es hadseregi töltényre, a bal 16-os choke, a rendelő lövésbeni ügyességének megfelelő sűrítéssel. Gyorsító felesleges. Pisztolyfogású ágyazás, pofadék nélkül. Belőve 100—200—300 lépésre (esetleg méterre, — 300 m. az már 400 lépés!) Külső kivitel véset nélkül, fényes feketére pácozva. Kakasos rendszerben 150—160 Márkánál, kakas nélküiben 170—190 Márkánál semmiesetre sem kerül többre egy ilyen kivitelű, jó anyagból, jól munkált s jól belőtt puska.

Feltétlenül igaz ama véleményem, hogy a golyós dupla a legnobilisabb vadászpuska, ámde 260 márkás alapár, egy meglehetősen egyoldalú, határozottan speciális fegyverrel mégis csak sok — hivatásos vadász részére.

A 255 márkás háromcsővű már ajánlatosabb fegyver a tehetősebb hivatásos vadász számára s a területi viszonyokhoz mérten helyesen választott golyós tölténnyel alkalmas univerzális puska. Az előbb említett okokból a hadseregi töltényt ajánlanám. Nagy távolságra, erős vadra is egyformán jó s alkalmas pl. 3/4 burkolatú expansív vagy más alkalmas lövedékkel, s gyengített, pl. 1.5—2 gr-os löportöltéssel (ez esetben, a lőpor tökéletes elégségét biztosítandó, a lőpor és lövedék közötti űrt gyapattal kell kitölteni) gyengébb vadra is alkalmassá specializálható. Ezt akár puska-műveléssel végezethetjük, de egy jó gyógyszerész-mérleggel, kellő gondossággal és hozzáértéssel magunk is végezhetjük s ilyen gyengített töltéssel kilőtt hüvelyeket könnyen tölthetünk újra.

Ujabbán egyes szakírók a sajtóban a luzogolás hosszának megszámlálására is nyilatkoznak. Szerintem

ennek mindig a lövedékhez kell alkalmazva lennie s egy olyan fontos kérdés, melyet teljesen a gyárosra kell hagyni. Ez tudja a legjobban, hogy minő lövedékhez minő huzagrendszer szükséges s már az olvasó érdekkörét túlhaladó fejtegetésbe bocsátkoznék, ha erre is kiterjeszkedném.

Alkalmam töltény lenne a 9-3 mm-es öb is, 57 mm-es vagy 72 mm-es hüvelylyel s nikkelezett rézzel borított lövedékkel és III. sz. füstnélküli lőporral, esetleg keményítőm lövedékkel és fekete lőporral. Azonban egyik sem lesz, még csak megközelítőleg sem, a hivatásos vadász igényeinek oly sokoldaluan megfelelő, mint a hadseregi töltény.

Hivatásos vadásznak ajánlatos, nem bocsátkozni semminemű specializálásba, költséges kísérletezésbe, de előnyös, valami meglevő, bebizonyosodottan jó választani. A hadseregi töltényt pedig — a fent leírt változatokban — tartom itt a leginkább számbaveendőnek. Ugyancsak eme tanácsosal szolgálék katonatiszteknek is. A hadseregi töltényre fűrt puskából igen sok alkalma kínálkozik lehetni s ebbeli ügyességét költség nélkül őrgébiteni.

A golyós duplát ugyancsak 100—200—300 lépésre (méterre) lövetjük be. A mennyiben távcső is lenne szerelve (ezt jó még a fegyver rendelése előtt megfontolni, mert a szerelés erősebb sánt kíván), úgy evel 150 m-re. Pár lövés tájékoztat, hogy kisebb-nagyobb távra mennyivel kell lejjebb-feljebb venni a célpontot, s így elkerüljük a folytonos távállítgatásból bekövetkező *holt menet*l s kapcsolatos megbizhatatlanságát a beszerzett irányító készüléknek.

A mennyiben valamelyes olcsó golyósfegyverről lenne szó, ismerék katonatisztek, a kik a 73. mintájú Wernld-karabélyból alakítottak igen csinos vadászgolyóst. Lövedékül aczállal félig burkolt vagy rézburkolatú lövedéket használnak, III. sz. lőporral kapcsolatban. A lőpor súlyát belövésnél állapítják meg. Szükséges füstnélküli gyújtásához alkalmas gyutacsval szerelni a töltényt. Ily módon erdőreink is szolgálati fegyverűkhöz alkalmas lövedék készíthetnek. A Wernld-karabély závarzata a Mannlicher-töltény gáznyomását is könnyen bírja s beszerelt Mannlicher-csővel is használják, ámde jelenlegi formájában, ócska, megbizhatatlan tölténnyével hivatásos vadászaink fegyverzetéből eltűnnie már több mint időszerű lenne.

*

Schneider Árpád főhadnagy könyvei: *Vadászati Fegyvertan* Lampel R. és fia kiadása, (ára bérmentve szállítva 3 K.) — *Önműködő kézi-lőfegyverek.* (Tudományos zsebkönyvtár kiadása duplafüzet, ára 1 K 40 fill.) — Megrendelhetők bármelyik könyvárus és lapunk szerkesztősege útján is. Szerk.

Levél a szerkesztőhöz.

Kezves Barátom!

Mint lapod szorgalmas olvasója, mindig érdeklél kísérem annak érdekesnél érdekesebb tartalmát. A mult évi 21—22. számú lapod egyik cikke különösen érde-

* 1 Márka békés időben = 1 korona 17 fillér.

kel és becses engedelmével, ehhez egy pár szóval hozzá szeretnék szólni.

A czikk *«Különös lelet»* felirattal jelent meg s benne Tibori János, Brassó városi erdőőr leírja, hogy a «Csukás» havas alatt egy elhantolt medve tetemére bukkant, melyet nézete szerint egy más medve hantolt el. Teljesen igazat adok czikkirő véleményének s még csak azt fűzöm hozzá állításához, hogy az elhantolt medvét társa, a hantolás előtt ki is kezdte, s csak azután takargatta be a hullát ággal, földdel, törmelekkel. Hogy előbb hosszú küzdelem után ölte-e meg a társát vagy elhullva találta-e, azt természetesen nem tudom megállapítani, de hogy a czikkirő állítása helyes, legyen szabad hosszú praxisomból két példát felhozni. Az egyik esetet az *«Erdészeti Lapok»* 1891 évi február havi füzetében közöltem s legyen szabad rövid kivonát adni akkoron papírra tett tapasztalomnak.

A körösmezei szvidovezei kerületben, egy ügyes vadőr megsebzett egy medvét. Beesteledvén, nem tudta nyomát követni. Harmadnapra a kerület főerdőőrrel, a mindig jókedvű Reisz Kálmánnal és a vadórral elindultunk, a sebzett medvét megkeresni. A kissé elhazavott nyomon való hosszas bolyongás után, egy meredek hegyoldalon leíramlott medve nyomaira bukkantunk s a nyomokban a puha hóban, vérnyom nem volt látható. A medve nyoma egészen friss volt, alighanem lépéseink zajától menekült el. De hát ennek a medvének kutya baja sem volt, már pedig mi, ha fáradságosan is, de a régi s a friss hó által némileg betakart nyomokban, mindenütt találtunk bő vérnyomokat. Csak később vetünk észre egy földből, korhadt fából, hóból, galyakból álló halmot, melyből egy medvemancs kandikált ki. Szétbontva a halmot, mely körül ölezeset küzdelem nyoma nem volt látható, ott kaptuk a már megdermedt sebzett medvét, melyet társa alaposan kikezdett; beleiből nem maradt más vissza mint az epehólyag; a tüdő, szív és a többi nemes részek hiányoztak belőle, épúgy az oldalbordák vékonyabb részei és a hátsó czomb egy része is.

Az előlünk menekült medve tehát dermedten talált társát kikezdte és szokásához híven, a dög megmaradt részét elhantolta.

Ekkor még azt hittem, hogy a medve csak dermedten talált társát kezdi ki és hantolja el, de későbbben ez irányban még más tapasztalatra jutottam. Nem tudom már biztosan hány éve, a vadőrök egy medvének a rettenetesen összetépett bundáját és a koponyáját hozták be hozzám s jelentik, hogy a medve hulláját a Felső-Fancsal patak völgyében találták, szépen elhantolva, úgy a hogy a medve szokta az általa ütött szarvasmarhát is elhantolni. Csak hogy nem ez volt a dologban az érdekes, hanem az, hogy a hely, a hol feküdt, nagy területen fel volt tépve, szagatva, a kis fenyőcseméték letörve, gyökereik kiszakítva, fák hegye lehasogatva, jeléül annak, hogy itt erdeink két hatalmas vadja küzdött élet-halál harcra. A behozott koponya után megállapítottam, hogy a megölt medve egy nagyon öreg állat volt. Nemcsak hogy a metszőfogai teljesen

le voltak kopva, a szemfogainak is csak csutkái maradtak, de a zápfogai is teljesen le voltak kopva, egyben-egyben mély üreg feketélett.

Tavaszzal volt, a két éhes medve találkoztott egymással, összemarakodtak s miután ádáz harc és küzdelem után, melynek nyomai a küzdőterén maradtak, a fiatalabb és erősebb medve öreg társát megölte, beleit és vékonyabb elfogyasztva, prédáját szokásához híven eltemette, elhantolta.

Az itt elmondott két eset, azt hiszem, igazat fog adni Tibori János Brassó városi erdőőr állításának, hogy a «Csukás» havas alatt talált medvét, szintén egy társa temette el illetve hantolta be, miután azt előzőleg alaposan kikezdte.

Örvendek, hogy tapasztalataimat, a lapokban olvasott czikk is gazdagította.

Vadászúdvvel

Görgényzentimre, 1916. január 24.

Paustinger Károly,
m. kir. erdőtanácsos.

A méhek czukorral való etetése.

Mindnyájunk előtt ismeretes, hogy télen a méhek mézzel fűtik be a lakosztályukat. A méz, a mint bejut a szervezetbe, szénhidrát tartalmánál fogva, gyorsan elég és ennek következtében a méh testrészei felmelegsznek s a test elpárolgó hőmérésekte fölmelegíti a kaptár levegőjét. A méznek ezt a nagy hőfejlesztését magunkon is észlelhetjük; ha naponta 15—20 deka mézet elfogyasztunk, az esti nyugalomratérés után, pár percze, már is úgy érezzük a lábunkat, mintha parázsban volna mindaddig, a míg csak fel nem kelünk. Ez mind a méz nagy szénhidrát tartalmának tulajdonítandó, a mit különben az is bizonyít, hogy mennél több van valamely élelmiczkében, annál nagyobb az elége és annál nagyobb a kaloria értéke is; már pedig az élelmi czikkék között egyedül a mézben van 80 % szénhidrát, a mi által aztán a legtáplálóbb élelmiczkéknek is nevezhető.

Mennél hidegebb tehát az idő, annál több mézet kell a méheknek fogyasztaniok, hogy a kaptár levegőjét felbírják melegíteni. Ezért 8—10 fokos R. hidegben, többet fogyasztanak a kaptár melegítésére, mint pl. 4—5 fokos hidegnél.

Daczára azonban annak, hogy az idén enyhe telünk volt, a méhek mégis sokkal több mézet fogyasztottak, mint más normális, száraz, hideg télen. Ez a több fogyasztás abban leli magyarázatát, hogy száraz, hideg télen a méhek a felső mézeslépeken egy csomóban vannak összehúzóda, s így nemcsak egymást melegítik, hanem a nagyobb tömegben lévő testek mindig több meleget is fejlesztenek, mintha külön-külön lennék el a lépeket; már pedig az idei gyöngye telünkön, nem összehúzóda, hanem az összes lépeket ellepve teleltek méheink, vagyis állandóan mozgásban voltak s így az ide-oda való mozgás következtében, valamint a nedves időjárás behatása alatt is, sokkal több mézet fogyasztottak, mint máskor. Normális télen egy országos

méretű négysoros kaptárban lévő közepes népességű család havonta 6—700 grammal nem igen fogyaszt több mézet, a mostani gyöngye, nedves időjárás mellett, azonban havi fogyasztásuk 1100—1200 gramm között váltakozott. Enyhe télen a méhek sokkal nyugtalanabban telelnek, mint száraz hidegben. Ilyen tél után a méhészek résen kell lenni, nehogy tavasz elején arra ébredjen, hogy szép méhtörzsei éhen pusztultak. Ilyen abnormis időjárásban, várható az is, hogy a fiasítás hamarabb megindul, mint máskor; a mi szintén a méz fogyasztásának a rovására történik.

De várható az is, a mi az utóbbi évtizedekben gyakori eset volt, hogy tavasszal a fák hamarabb virágnak, mint normális tél után, de el is szoktak fagyni, minek következtében könnyen beállhat a családok alapos legyöngülése. Ez most annál inkább megtörténhetik, mert az idén már is több vidékről érkezett panasz, hogy azok a korai mézelő növények, a melyekről mindjárt a tavasz kezdetén szoktak a méhek gyűjteni, mint pl. a mogyoró, som stb. az enyhe idő következtében kivirágoztak, de aztán el is fagytak. Ugyanigy járhatnak a gyümölcsfákkal is, a mi sok vidéken érzékeny kárt okozna, a méhészet terén is.

Tudvalevő dolog, hogyha a méhek a gyümölcsfák virágzását teljesen kihasználhatják, akkor nemcsak elegendő mézet tudnak hordani, hanem egyúttal a fiasítás is meghatványozódik a mire itt lesz a főhordás ideje, olyan népek lesznek a törzsek, hogy az akácot, mint a méhlegelő legértékesebbikét, teljes mértékben kihasználhatják. Minthogy azonban a tél folyamán a mézfogyasztás nagyobb volt, mint máskor, nincs kizárva, hogy február végén, márczius elején, már etetnünk kell. A kinek pörgetett, vagy tartalék mézeslepei nincsenek, annak majd cukorral kell méheit etetni. Ezért felhívjuk a méhészek figyelmét az olesó, adómentes cukorbeszerzésére, a mit majd az «Országos Magyar Méhészeti Egyesület»-nél lehet megrendelni.

Az egyesület f. évi január hó 16-án tartott közgyűlésén, az adómentes denaturált cukorról is szó volt, a melyet az egyesület a m. kir. földművelésügyi ministerium útján, a pénzügyministeriumtól kért, a méhek tavaszi etetésére. A közgyűlés felkérte egyúttal Szilassy Zoltán országgyűlési képviselő urat, mint az «Országos Magyar Méhészeti Egyesület» ügyvezető elnökét, hogy lenne szives oly irányba lépéseket tenni, hogy a cukrot a méhészek mielőbb megkaphassák. Szilassy Zoltán képviselő úr, mint mindig, most is a legnagyobb jó akarrattal fogja az illetékes fórumokat, a cukor sürgősségéről informálni is így valószínű, hogy február hó közepén vagy végén meg is kaphatják a méhészek a cukrot.

Bizonyára vannak a méhészek között, a kik emlékeznek a szomorú 1912-ik évre, a mikor az akácvirág teljesen elfagyott s a mikor szintén engedélyezett a pénzügyministerium adómentes denaturált cukrot, a melynek kilogrammja 31 fillérbe került. Akkor nyers cukrot kaptunk, 4% homokkal és 1% fűrészpórral denaturálva. Ez azonban nem vált be elég jól, miért is

most kristály cukrot kértek a méhészek, esontliszt denaturálva, a mi a méhekre semmiféle káros hatással nem lesz. Kristály cukoretetéssel, már eddig is történtek kísérletek, csak hogy az nem esontlisztelt, hanem methylviolálal volt denaturálva, a melytől fölfőzve, olyan kék színt kapott a cukor, mint a tinta s a melyre némely kísérletező azt mondja, hogy a lépeket is megfestette s így a megfestett sejtekből pörgetett méz is jóval sötétebb lett a rendesnél.

Az 1912. évben engedélyezett nyers cukortól sok méhcsalád elpusztult, ezért most kristály cukrot kért az egyesület, mert ez utóbbival már kísérleteztek és beigazolódtott, hogy a méhek tavaszi etetésére nem ártalmas. Mindennek daczára hangsúlyozom, hogy a kinek elegendő méze van, vagy azt egészséges területéről, a mostani viszonyokhoz képest elég jutányosan tud beszerezni, az csak mézzel etessen, mert a méhek legtermészetesebb eledle a méz. A kik azonban mézzel nem rendelkeznek, az etetés pedig szükségessé vált, azok levélben forduljanak mielőbb az «Országos Magyar Méhészeti Egyesület»-hez, (Budapest, üllői út Kőztelek), a honnan tekintet nélkül arra, hogy tagja-e az egyesületnek vagy sem, megfogják kapni a kívánt választ, illetve megrendelhetik a szükségesnek vélt cukor mennyiséget.

A cukrot a méhek etetésére úgy készítjük el, hogy minden kilogramm cukorhoz egy liter tiszta vizet adunk s abban forraljuk felőráig, miközben a tetéjére fel jött habot lekanalazzuk; fél óra múlva vegyük le a tűzről és kibűlés után lassan szűrjük át tiszta edénybe, a mikor is a esontliszt a fazék fenekén marad.

A leszűrt folyadékkal megkezdhetjük az etetést; ezt azonban soha se hidegen, hanem egy kicsit meglanganysítva adjuk a méheknek.

Az etetést úgy eszközölhetjük, hogy az eledelt nagyobb adagokban adjuk a méheknek, a melyek azt elraktározzák. Egyszerre adhatunk nekik egy litert is, de ennél többet ne, mert ha reggelig nem bírják elraktározni, könnyen rablásra ingereljük át a családot, a melyik már felhordta a magáét. De felhasználhatjuk serkentő etetésre is a cukrot oly módon, hogy minden alkalommal csak keveset (2—3 evőkanállal) adunk nekik, a mit aztán a méhek csak fiasításra fognak fordítani s ezzel a családok szaporodása is gyorsabb időben fog haladni; az így kicsiben való adagolást, nem szabad azonban abbahagyni, hanem mindaddig folytatni kell, a míg csak a főhordás el nem érkezett, mert az etetés abbahagyásával sokkal nagyobb kárt okozhatunk a családokban, mintha az etetést meg se kezdtük volna.

A kinek az ideje nem engedi meg, hogy minden nap, vagy legalább is azokon a napokon, a melyeken a méhek nem járnak ki, az etetéssel foglalkozzon, az helyesebben cselekszik, ha nagyobb adagokban adja a méheknek a cukorfőzetet. A kis mennyiségben kapott cukrot a méhek felszívás közben, a nyálmirigyek váladékaival a mézben foglalt anyaggá alakítják át s ily módon a cukor a szaporodás fejlődéséhez, nagyban hozzájárul.

A czukor etetést február végén, vagy márczius elején már megkezdhetjük, a mit azonban éppen úgy, mint a mézet, mindig csak esetfele, a mikor már a méhek nem járnak ki, adjunk nekik és pedig csak annyit, a mennyit reggelig felbirnak hordani.

A fel nem főzött czukrot száraz, szellős helyen tartjuk, nehogy erjedésnek induljon. Annyit pedig egyszerre sohase főzzünk, hogy az hónapokig edényben álljon, mert így könnyen megsavanyodik, különösen akkor, ha meleg az idő. Egyszerre legfeljebb 1—2 hétre valót főzzünk és csak ennek az elfogyasztása után készítsünk frissét, a mit a méhek is szívesebben fogyasztanak. Ha könnyen tudunk hangyasavat szerezni, úgy adjunk közvetlen etetés előtt minden 10 kg főlfőzött czukorhoz 20 gramm hangyasavat, a mi a melegkaptárban a czukoroldat megsavanyodását teljesen megakadályozza.

Ignác Sándor.

Gazdasági tanácsadó.

Kevésbé ismert baromfielesegek. Baromfityényszóink csaknem kivétel nélkül abban a hibában is szenvednek, hogy szárnyasaikat igen egyoldalúan, minden étrendi változás nélkül etetik. Már pedig az ilyen egyoldalú etetési rendszer különösen télen, még a szabad kifutóval bíró baromfira is igen hátrányos, mivel még egy hótalán télen is — úgy mint az idein — a tyúkok vajmi kevés táplálékot képesek összekaparni, mert tudvalevőleg a rovarok és véglények ebben az időben a talaj mélyebb rétegeiben alszuszak át téli álmukat.

Az étrend egyoldalúságába különösen az a tényező esnek, a kik jóformán csak szemes eleséget nyújtanak baromfiainknak és azok közül is főleg azok, a kik nem nyújtanak egyebet, mint évről-évre tengerit és búzaocsut. Az ilyen kevésbé változatos étrend mellett mi sem természetesebb, mint az, hogy a baromfi csak immel-ámmal fog enni és éppen csak annyit, a mennyi életfenntartásához szükséges, így tehát ezen eleségből vajmi kevés fog jutni a tojás, hús és csont képződésére. Ha most az előbb felsorolt szemes eleségek közül a tengeri kémiai összetételét bármely takarmányozástani könyvben megnézzük, akkor látni fogjuk, hogy a tengeri magas zsirtartalmánál elsősorban hőképző eleség, így tehát annak etetése különösen a nehezebb fajtájú baromfinál, jóformán csak a téli hónapokban indokolt, a midőn a táplálék egyik jelentékeny része a test hőmérsékletének fenntartására szükséges. A tengerinek etetése tehát a nehezebb fajtájú tyúkoknál, a melyek a mellett korlátolt kifutóval is birnak, nem indokolt, mivel az amúgy is a hizásra hajlandó nehezebb fajták annyira el fognak zsírosodni, hogy tenyésztáskká lesznek, már pedig ettől ugyancsak óvakodni kell.

Az itt előadottakban azonban nem akarjuk állítani, hogy tengerit egyáltalában ne essünk, sőt ellenkezőleg az étrend változatosága kedvéért hébe-korba tengerit is etessünk. Mindazonáltal senki sem vitathatja el, hogy a búza- és árpaocsu etetése, melyek közül az

utóbbi, sajnosan, igen kevésbé van elterjedve, határozottan sokkal jobban felelnek meg kémiai összetételük-nél fogva, mint a tengeri; ennek a két szemes eleségnek fő alkotórésze ugyanis a keményítő és a foszforos; a míg az előbbi vegyület a tojáshozam és az izomzat fokozását, addig az utóbbi a csontok erősödését segíti elő. Ezért különösen a csibék részére igen jó hatással vannak ezek a szemes eleségek. Igaz, hogy ezt a két szemes eleséget, főleg az árpát, a baromfiak nem valami szívesen fogyasztják; de ha csibekoruktól erre reá szoktatjuk, akkor ettől az eleségtől sem fognak idegenkedni.

A szemes eleségek adagolásánál szem előtt tartandó, hogy sohase nyújtsuk azokat egymással keverten, hanem mindig külön-külön, hogy már ezáltal is változatosabbá tehesük az étrendet. Az árpa- és búzaocsun kívül etessünk hébe-korba olyan szemes eleséget is, a mely a baromfi kedvenc elesége, pl. főleg a tenyész-évd alatt, kevés kendermagot, néhanapján csekély rizshulladékot, egy maroknyi pohánkát, kölest, czirommagot.

Természetesen a szemes eleségek mellett lágú, zöld eleségeket és állati terményeket is kell a baromfinak nyújtani és szintén minél változatosabb sorrendben. A lágú eleségek közül pl. a főtt rizstörlemék etetése különösen akkor ajánlható, ha az állomány hasmenésben szenved, mivel ennek az eleségnek erősen dugító hatása van; jelenleg azonban rizstörleméket egyik baromfityényszó sem fog etetni, mivel az egyáltalában nem kapható.

A zöld eleségek közül a csirázott zab igen tápláló és a jelenlegi rendkívüli időktől eltekintve, elég olcsó zöld eleség is; és a mennyire nem szívesen eszi a baromfi a száraz zabot, annyira szívesen fogyasztja a csirázottat. A zab csiráztatása meg olyan egyszerű, hogy bárki a legeskeleyebb befektetés és jóformán semmi munka nélkül elvégezheti. A zabot — a mi természetesen ocsu is lehet — töltsük egy bármiféle edénybe és erre öntsünk vizet úgy, hogy ellepje, és 24 órán át hagyjuk állva; ezen idő leteltével öntsük le a vizet és a zabot szórjuk olyan ládába, melyeknek fenekén a zabszemeknél kisebb lyukacsák vannak, vagy pedig fenekük sűrű szita. Megjegyezzük azonban, hogy a zabot ezekben a ládában 5 cm-nél vastagabban nem szabad beletöltenünk, mert ellenkező esetben ez az átázott zab nem fog kicsirázni, hanem meg fog dohosodni. Azért is ajánljuk az olyan ládákat, a melyeknek fenekük sűrű rosta vagy át van lyukasztva, hogy a még vizes zabról a felesleges víz lecsuroghasson. Az ilyen módon megtöltött ládákat azután egymás fölé úgy rakjuk, hogy azok magasabbak, mint az illető egység, a ki ezzel foglalkozik, ne legyenek; ezt ismét azért tesszük, hogy a ládák minél kevesebb helyet foglaljanak el abban a melegebb helyiségben, a hol a csiráztatást eszközölni akarjuk és továbbá, a ne kellessen azután még minden egyes ládat reggel és este külön-külön meglocsolni, hanem csak egyszer, mivel azáltal, hogy a ládák egymás fölé vannak rakva, a legfelső ládából a víz le fog folyni a legalsóba. A langyos vizeli két-

szeri locsolást naponta okvetlen végre kell hajtánunk, mert ellenkező esetben a magvak csírázása igen hiányos lesz. Ezen eljárás mellett magvaink 10—14 nap múlva olyan erősen ki fognak csírázni, hogy egész bátran felcsethetők.

Egy további tápláló zöld eleség a felaprózott akácfa-lomb, melyet akkor a legkönnyebb szedni, a mikor az akác lombját az első der megcsipte, mivel akkor nagyobb mennyiségben hull le és a mi fő, friss állapotban.

A mi az állati eleségeket illeti, gondoskodjunk arról, hogy valamelyik félre-ső helyen lisztkukac-zalmunk legyen, mivel a lisztkukac nemcsak olesó és a baromfinak kedvencz eleségét képezi, hanem a csibéknek igen tápláló edelét is nyújt. A csibéknek a lisztkukacokat felaprózott állapotban nyujsuk. Az erdőörök állati eleséghez úgy is juttathatják a baromfit, ha őszszel, a midőn kertjűkben a földet felászták, a baromfit oda bereszti. Ezáltal a baromfi nemcsak hogy kipusztítja a kukacokat, hanem igen tápláló eleséghez jut. Olyan helyeken, a hol leföldrött tejet olesón lehet kapni, annak adagolása is igen ajánlható darával keverten.

Ha a fentieknek kívül csontdarát, meszet — melyekről alkalmilag bővebben fogunk megemlékezni — és felaprózott zöld takarmányfélleket, mint pl. löhere- és luczernaszénát is etetünk a baromfival, akkor igen változatos étrendet leszünk képesek összeállítani.

Bászlet Elek.

Tiszta méz nyérése. Tiszta, izléses mézet csak pergetés útján nyerhetünk, de csak úgy, ha magát a pergetést is a legnagyobb tisztasággal hajtjuk végre s ügyelünk arra, hogy a pergetésnél használt edények teljesen tiszták és szagtalanok legyenek. Lehetőleg csak olyan sejtákat használjunk pergetésre, a melyek már be vannak fedve; ha azonban szüksége merül fel annak, hogy nyitott sejtákat is pergessünk, úgy ezeket néhány hétig utóérés czéljából helyezük nyitott edénybe, a hol a sejtékben levő felesleges víz is el fog azalatt párologni. Ha a kipergetett mézet szíatán át is szűrjük, abban még mindig maradnak apró viaszdarabkák és egyéb tisztátalanságok, a melyek különösen eleintán elg láthatók, de a melyektől a mézet tanácsos szintén megtisztítani; ezt a következőképen lehet eszközölni:

A kipergetett és átszűrt mézet öntsük egy olyan tiszta edénybe, a mely a fenekénél csappal van ellátva, vagy dugóval elzárható vékony nyílással bír. Ebben az edényben a mézben levő viaspikkelyek és egyéb tisztátalanságok a méz felszínére emelkednek, mire azután az alatta levő teljesen tiszta mézet a csapon, vagy a megfelelő nyíláson át tetszetős és tiszta üvegekbe lassan leeresztjük. Kanállal is le lehet ugyan a méz felszínéről az ott összegyűlemelő tisztátalanságot szedni, de ha nem szedjük le a tetejét jó vastagon, akkor mindig marad a mézben apró viaspikkely, sőt a leszedésnél a kanállal is lenyomjuk azokat. Azért sokkal czélra-vezetőbb a tiszta mézet alul leereszteni.

Pergetés előtt a fedett lépeket természetesen le kell kápozni. De még a leggondosabb eljárásnál is több-

kevesebb méz tapad a fedőviaszra s a viaszból is apró darabkák lehullanak. Ezt különösen olyan sejték lekápozásánál tapasztalhatjuk, a melyeket a méhek szabálytalanul építettek ki és fedtek be, a mikor is a lekápozást nem sima, hanem szabálytalanul hullámos felületen kell végezni. Ilyenkor a fedőviasz összetöredezik és a hozzátapadt mézzel összekeveredik.

Hogy a sejték lekápozásával nyert viasz és méz kárba ne vesszen és hogy a viaszt a méztől elválaszt-hassuk, a következőképen kell eljárni: Tegyük a lekápozás által nyert viaszt és hozzátapadt mézet, egy megfelelő nagyságú tiszta lábasba, a melynek a fenekére előbb annyi vizet öntöttünk, hogy a víz a lábas alját éppen csak jól befedte. A lábast azután közvetlenül kenyerésűt után tegyük be a meleg kemencébe addig, míg a viasz jól megolvad és az egész anyag folyékony-nyá válik; ekkor az edényt a kemenczétől kivesszük és kihűtjük. A kihülésnél a viasz felszínre kerül, ott megkeményedik, míg a méz a viasz alatt folyékony marad. Kihülés után a viaszba az edény oldala mellett lyukat vágunk s azon keresztül a mézet kifolyatjuk. Így minden fáradság nélkül, gyorsan és teljesen elválaszthatjuk a mézet a viasztól a nélkül, hogy a legki-sebb mennyiség is veszendőbe menne.

A mézet úgy üvegben, mint cizezett bádogedényben és cserépedényben is el lehet tartani. Főkéllék azonban, hogy az edény vagy pergamentpapírral, vagy jól záró fedéllel légmentesen le legyen zárva és száraz helyen legyen eltelve. Semmiesetre se szabad azonban a mézet pinczében tartani, mert ott a nedvességet magába szívja, erjedésbe megy át és megsavanyodik. He-lyesen kezelt és száraz helyen elraktározott méz évekig is kifogástalanul eláll.

Fácánokat pusztító ragadozók irtása. Fácánosainkban néha alig vagyunk képesek az állományt a kü-lönböző ragadozók ellen megoltalmazni. Menyét, görény, nyest, nyuszt, róka, macska, sőt több helyen patkány is garázdálkodik a fácántelepeken úgy mint a házi baromfiak körében. A ragadozók ellen való védekezés igen alkalmas időpontja a február, a melyet a hivatásos vadász és erdész rendszerint ki is szokott használni. Az ismertebb és nálunk is közhiszánlatos irtószerek és eszközök sorából külön is kiemelhetjük a *Wéber Rudolf*-félleket *Haynau*-ban. Ez a legrégibb csapdagár a ragadozók pusztítására a legváltozatosabb eszközöket állítja elő.

A fácánosok közelében tanyát üttő ragadozók buvó és rejtkehelyeit ki kell tehát kutatnunk, állandóan szem-mel kell tartanunk s kivált a kisebb rablók számára lehetőleg olyan fogószerveket kell felállítanunk, a melyek egy-egy éjen át több rablót is kezünkre jut-tatnak.

Gy. K.

Bélbajok állatállományunkban. A háziállatainkat veszélyeztető különböző bélbajok közül leggyakoribb a bélgnyulladás. Ma a midőn állatállományunkat a leg-gondosabb ápolásban és ellátásban kell részesítenünk,

igyekeznünk kell előzetes intézkedésekkel odahatni, hogy egyes gyakoribb betegségek elháríthatók legyenek.

Emlős háziállatainknál a bélygyulladás rendszerint kapcsolatban áll a gyomor hurutos megbetegedéseivel is. E kettős baj szokásos előidéző, nyáron a túlhideg ivóvíz, télen a fagyos, túlhideg táplálék, túlmeleg olázás és rákövetkező kihajtás, egyéb bajok ellen az állatnak adott túlerős, a gyomor és a bélfalakat izgató gyógyszerek stb.

A bélygyulladással jár az étvágytalanság és a lázas állapot. A kérődzők ilyenkor rendszerint fel is fuvódnak; az ürülék híg, nyálkás, néha véres.

Az áthűlésen kívül a romlott eleséggel az állat emésztőszerveibe hatoló káros csirák is előidézői olykor a bélbajoknak. A mai takarmánydrágaság és takarmány-szükség mellett nem lehetünk ugyan nagyon válogatosak, de azért mindig ügyeljünk arra, hogy az állatok romlatlan és tisztán kezelt takarmányt kapjanak.

Gümőkór is okozhat bélygyulladást. Ha az ürülékben hártásy darabok találhatók, úgy ez a kóros állapot kétségtelen jele, mikor is a további kezelést állatorvosra kell bízunk.

Cserép, vas, üveg s egyéb szilárd testek darabjai is néha a tápszerrel együtt az állat emésztőszerveibe kerülnek, a hol a bélygyulladás kívül más bajok okozóivá is válhatnak. Az állatnak szánt tápszerek gondos kezelése mellett nem fordulhat elő, hogy ilyen tárgyak az állati tápszer közé keveredjenek.

Mint hogy a legtöbb bélygyulladás súlyos lefolyású és kimeneteli, ha a házilag adott néhány grammnyi do- verpor, ópiumpor vagy cserfakéreg nem képes a hasmenést és a lázas állapotot megszüntetni, legajánlatosabb az állatorvos tanácsát igénybe venni, mielőtt még a végső szükség esete, vagyis a levágatás mellőzhetlenné válna.

Különfélék.

Kitüntetések. *Erlicz János*, az osztrák-magyar államvasutársaság erdőmérnöke, tart. huszárfőhadnagy mult évi június havában hadseregfőparancsnoksági dícséretben részesült, november hóban pedig a signum laudis-szal lett kitüntetve.

Signum laudis-ban részesültek még: *Binder Béla* m. kir. főerdőmérnök, főhadnagy, *Földes Tibor* m. kir. segéderdőmérnök, cs. és kir. tüzérfőhadnagy és *Pukács Endre* m. kir. erdőmérnök, főhadnagy.

Wallandt Frigyes nyugalmazott m. kir. főerdőőr ünneplése. Szép kis ünneplésben volt részünk febr. 2-án, abból az alkalomból, hogy Wallandt Frigyes m. kir. főerdőőrnek, az Ő Felsege által legkegyelmesebben adományozott koronás ezüst érdemkeresztet a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság főnöke, Rézbányai Marosi Ferencz m. kir. főerdőtanácsos, a mellére tűzte.

A mocsári m. kir. erdőgondnokság irodájában a kitüntetett főerdőőr ünneplésére megjelentek Marosi Ferencz m. kir. főerdőtanácsoson kívül: a helybeli m. kir.

erdőőri szakiskola, a három helybeli m. kir. erdőgondnokság tisztviselő kara, a görgényi kinestári uradalom és a m. kir. erdőőri szakiskolánál alkalmazott összes altisztí személyzet, a község előljárósága és a községből többen.

Szép lendületű beszédben, magvas szavakkal méltatta Marosi főerdőtanácsos a kitüntetett főerdőőr érdemeit, hangsúlyozva szorgalmát, pontosságát, kötelességtudását és becsületességét, mely érdemei, 42 évi hű szolgálata után, méltó jutalmukat nyerték el a legmagasabb kegy jelen megnyilvánulásában.

Marosi főerdőtanácsos azzal az óhajjal és kívánsággal tüzte fel az érdemkeresztet a könyekig meghatott főerdőőr mellére, hogy azt még hosszú időn át örömben, egészségben és megelégedésben viselhesse.

A szép beszédet követő zajos éljenés elhangzása után egyszerű szép szavakkal köszönte meg a kitüntetett főerdőőr az ünnepeltetést.

Ezzel szép kis ünnepünk véget ért.

v. y.

Eltűnt erdőőr cím alatt lapunk mult évi 19—20. számában hirdattunk arról, hogy Rettinger József kör-mözbányai kerületi erdőőr Przemysl körüljárás alkalmával eltűnt. Utólag azt az értesítést kaptuk, hogy Rettinger orosz hadifogságba került.

Halálozás. Kolozsvári *Nagy Károly* miniszteri tanácsos, a m. kir. földmivelésügyi miniszterium erdőrendezési ügyosztályának vezetője, tevékeny és munkás életének 63-ik, állami szolgálatának 40 évében, január hó 13-án hosszas szenvedés után elhunyt. Temetésén a földmivelésügyi miniszterium tisztikara testületileg vett részt és ravatalára több koszorút helyeztek.

Gyurisz Emil m. kir. erdőmérnökgyakornok, Zsolnán mult év december havában,

hajnócfalvi *Hajnóczy Zsigmond*, hercegi uradalmi főerdész (Szenta) 66 éves korában mult év december hó 10-én,

Járos János ny. m. kir. erdőtanácsos, december hóban,

Sziklai Emil m. kir. főerdőtanácsos, debreczeni kir. erdőfelügyelő, folyó évi január hó 2-án,

Apáti László nyug. m. kir. erdőtanácsos, december hó 23-án, életének 57. évében Zalaegerszegon meghalt.

Ormay Béla m. kir. erdőmérnökgyakornok, tart. honvédhadnagy a bukovinai harcztéren, január 2-án, 23 éves korában a hazáért hősi halált halt.

Szabó Ferencz, a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság központi szolgálatánál alkalmazott m. kir. erdőtanácsos, munkás életének 50. évében, február hó 9-én hosszabb szenvedés után meghalt.

Gröff Mihály Remig a gödöllői m. kir. erdőhivatal kerületében alkalmazott m. kir. erdőőr, a m. kir. I. népfelkelő gyalogezred 1. századának szakaszvezetője, január hó 4-én a szerbiai harcztéren a hazáért hősi halált halt.

Nyugdíjbiztosítás. Az Országos Gazdasági Munkás-pénztárnál az 1912. évi VIII. t.-cz. alapján, Cziriák Antal és Barier Tóbiás Csik vármegyei erdőszőlők és

Tüske János csornai prépostsági erdőőr, nyugdíjra, balcsetre, aggkori és temetkezési segélyre biztosítottak.

Szabadságolások a katonaságnál. A honvédelmi miniszter felhatalmazta a honvédelkerületi parancsnokságokat, hogy közgazdasági érdekből, különös méltánylást érdemlő esetekben az alábbi foglalkozást üzőknek, előre meghatározott időre, de legfeljebb három hónapra szabadságot engedélyezhessenek: önálló mezőgazdáknak, nagybirtokosoknak, mezőgazdasági szövetkezetek egyes tisztviselőjének, mezőgazdasági czélokra szükséges kiválasztású és bognároknak, udvarbíróknak és munkavezetőknek, erdőgazdáknak, fartermelők és ezek üzemvezetői, felügyelői, gépészeti személyzetének, molnároknak és halászoznak, kádároknak, serfőzőknek és algacsovezetőknek. A kérelmeket a közigazgatási hatóságok fejei, illetve főispánok véleményezhetik.

Szörme-árak. A budapesti szörme piacon a nyers vadbőrök árai a «Vadász-Lap» egyik januári száma szerint jelenleg a következők: róka 6—10 K; farkas 10—15 K; medve 30—50 K; mezei nyúl 50—60 fill.; üregi nyúl 20—40 fill.; nyusz (nemes nyest, fanyest) 28—32 K; nyest (kőnyest) 24—30 K; vidra 28—32 K; borz 3—5 K; vadmacska 5—6 K; menyét 3—4 K; mókus 20—30 fill.; vadsertés 3—8 K; szarvas 5—6 K; dámvad 5—10 K; őz 1—1.2 K.

Elhullott agancsok kilogrammonként: szarvasagancs 1—1.5 K; dámlapát 1—2 K; őz agancs 1—2 K.

Nézetünk szerint nyuszit és nyest szörmekért a fenti árnaknál jóval magasabb árakat is lehet kapni.

Ruhák vízhatlanítása. Ruhákat állítólag teljesen vízhatlanná tesz az az eljárás, a melyet egy vegyész talált föl. Chloroformban föloldott 5 vagy 10 rész Lanolint és azt 90 vagy 95 rész petroleummal meghígította. Ebbe az oldatba kell az arra szánt ruhadarabokat beáztatni a nélkül, hogy a bélést és a gombokat stb. eltávolítanánk róla. Miután a ruhát a folyadékban néhány perczig ide-oda mozgattuk, jól kifacsarjuk és levegőre akasztva, kiszárítjuk. A szükséges Lanolin és Chloroform gyógyfűszerüzletekben megszerezhető. (L. L.)

Ajtók nyirkogása. Ajtók, ablakok kellemetlen nyirkosását olaj vagy zsiradék hiányában czeruzával megszüntethetjük. A leemelt ajtó sarokvasát s a menyíre lehet az ajtófélfán a sarokvas tokjának a tetejét a czeruza hegyével jól bedörzsöljük. Az ajtó nem fog nyikorogni, mert a graphit igen jó kenőszers. (L. L.)

Vérholt eltávolítása fehérneműről. Vásznon, batizton, selymen vagy atlaszon, akár fehérén akár színesen, semmi nyoma sem marad a vérfoltnak, ha arra a bevérzés után azonnal egy kevés, megnedvesített rizskeményitőt teszünk, azt ujunkkal egy kissé megnyomkodjuk, azután pedig rajta hagyjuk addig, a míg egészen megszárad. A megszáradt rizsopot lefujjuk s a vérfolt nem fog látszani. (L. L.)

A világ legnagyobb juhnyája és legnagyobb baromfityénészítő városa. A világ legnagyobb juhnyája kétségtelenül Govanovics Gusztáv orosz földbírtokosé, kinek Szibériában óriási terjedelmű legelőterületei vannak, a melyeken 1.750.000 juhot legeltet s ezek őrzetere 30,000 juhászoktól tart.

A világ legnagyobb baromfityénészítő városa pedig Petaluma város Kaliforniában, a mely 1910-ben 7.159.481 tuczat tojást és 120,000 tuczat baromfit szállított Sanfranciscóba, vagyis ennek a hatalmas milliós városnak tojásban és baromfiban való szükségletét felerészben az alig 7000 lakost lakost számláló Petaluma és a körülötte levő községek fedezték. Ez is bizonyítéka annak, hogy Amerikában a baromfityénészést milyen nagyban üzik s egyes vidékeken milyen jelentékeny jövedelemforrást csinálnak belőle.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőset értesíteni sziveskedjenek.)

Ő Császári és Apostoli Királyi Felsege 1916. évi január hó 9-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával kiváló és eredményes munkásságuk elismeréséül *Iéglás Károly* miniszteri tanácsosnak a Lípót-rend lovagkeresztjét, *Kozma István* és *Kaán Károly* főerdőtanácsosoknak a III. osztályú vaskorona-rendet, *Szántó Mihály* erdőtanácsosnak a Ferenc József-rend lovagkeresztjét, *Papp László* és *Petricsek Adolf* erdömérnököknek, valamint *Blichhardt József* és *Bachmann Ottó* segéderdömérnököknek a koronás arany érdemkeresztet méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

Ő Császári és Apostoli Királyi Felsege 1916. évi január hó 7-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával *Terfi Béla* erdőtanácsosnak a főerdőtanácsosi címet méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

Ferenc Salvator főherczeg Ő Felsege, a háború alatt a katonai egészségügy körül szerzett kiváló érdemei elismeréséül *Fritz Reszó* m. kir. főerdömérnöknek a Vörös kereszt hadikézményes ezüst díszermét méltóztatott díjmentesen adományozni.

A m. kir. földművelésügyi miniszter, Ő Császári és Apostoli Királyi Felsegének 1915. évi december hó 15-én Bécsben kelt legmagasabb engedélye alapján, *Szenes József* miniszteri tanácsos sok éven át teljesített hű és hasznos szolgálatainak teljes elismerése mellett saját kérelmére végleges nyugalomba helyezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Ő Császári és Apostoli Királyi Felsegének legmagasabb engedélye alapján, *Deresényi Kálmán* m. kir. főerdőtanácsost saját kérelmére ideiglenesen nyugalomba helyezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Horváth Desző m. kir. segéderdömérnököt szolgálatáttele ideiglenesen beosztotta a vadászterdei m. kir. erdőőr szaksikolához.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Szerencsik Bertalan eszolnok, Géberth Ádám grábóczi, Csorba Pál sajtóoldali és Szilimák János ósvai kir. közalapítványi erdőőröket főerdőrökké nevezte ki.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi január hónapban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Besztercebánya város 12.—, Budapest főváros 20.—, Kilián Frigyes 64.80, Liptóútvári főerdőhivatal 273.—, Rimabrezói erdőhiv. 16.—, Beszeda János —, 20 fill., Földmiv. min. 3.60, Kremper József 2.20, M.-óvári gazd. akad. Kazinczy könyvtára 1.80, M.-Szigeti erdőig 188.—, Körmezőbánya város 12.—, Brassó város 12.—, Kistapolcsányi hgi urad. 28.—, Fehértemplomi erdőgond. 20.—, Kolozsvári erdőig. 408.—, Zagrebi erdőig. 20.—, Ungvári főerdőhivatal 228.—, Dr. Bánffy családi urad. 60.—, Fölkel Sándor 4.20, Selmeczi kísérleti állomás —, Apatini erdőhiv. 148.—, Szászsebesi erdőhiv. 304.—, Karánsebesi vagyonközség hd. 33.55, Zsarnócazi erdőhiv. 124.—

1 koronát fizettek: Katona Lajos, Köpfler Mihály, Stier János, Szurkos István, Saári Mihály.

2 koronát fizettek: Klepp Ferencz, Ladányi Frigyes, Panuza István, Csávójszky Dezső, Farkas István, Butács Gyula, Eberling Gyula, Kapás János, Molnár Bálint, Petrovics Gábor, Pohl József, Vineze János, Grandtner István, Nyugit József, Höbbling János, Kondor Imre, Szabó János, Warinszky Miksa, Ernyey Károly, Farkas Lszák, Gubriánszky János, Nyitra János, Rotter Vazul, Keller József, Mezey János, Sándor Gyula, Bokor János, Filipovics Sebő, Granzer Károly, Juhász István, Kiss Béla, Kiss Sándor, Miksa Pál, Ötvös Sándor, Pülleiner Gyula, Széles Gábor, Tatarek Richard, Buvári Ferencz, Maurer János, Pál János, Molnár Orbán, Pócz János, Tibori János, Szathmáry Béla, Cseh József, Nemes István, Huszágh Adolf, Gígler Ferencz, Molnár Sándor, Dánér József.

4 koronát fizettek: Br. Bánffy Ferencz, Francz Antal, Horváth András, Hukás Pál, Kárpáti József, Kiss János, Kovács István, Pokorny Emil, Raska József, Tokera János, gf. Esterházy Gyula urad., Feruska István, Haupttricht Mihály, Kacsanovszky József, Kolléga László, Moldován Sándor, Paulovszky Pál, Pékh József, Fűrész Béla, Tenkei püsp. urad., Vargha Antal, Sárosi János, Tomasoovszky Imre, Csik Imre, Dávid János, Fattácsék Pál, Gaál Antal, János József, Kóczy János, Koteles Ferencz, Kriller József, Lányi András, Ávár István, Baka János, Beneczó József, Csizs-mároovits János, Kokits Mihály, Mayer Gyula, Nagy Károly fő-erdőtan., Terő Péter, Coburg hgi erdőig., hg. Esterházy dörföli erdőgond., Hegedűs Imre, Juhász Mihály, Lukácska József, Proháb Bálint, Schiller István, Kodilla Péter, Somogyi Ipoly, Zathureczky Géza, Petényi Keresztély, Erdős Károly, Kardos Vendel, Kósa József, Kóvári István, Moha Alajos, Vancsura István, Pollák János, Rochlitz Dezső, Tomassek Miklós, Bihar-sályi kápt. erdőgond., Cselódes Mihály, Kendeffy urad., Lahogyay Imre, Lonkay Antal, Máté Ferencz, Nagy István, Piliscsabai hgi erdőgond., Ródl Károly, Szakoleza város, Tomesányi Gyula, Ferenczy Pál, Hetényi Ferencz, Smoglián Rezső, Krausz Ferencz, Kristóry erdőgond., Vaskohi erdőgond., Péch Kálmán, Zsula Antal, Raffay Gergely, Koller József, Syllaba Kálmán, Béky Albert, Bély György, Panocsek Péter, Bujáki erdészeti hivatal, Ivány Géza, Parapatich János, Stégmeier Ödön, Ács Géza, Schönemberger Gáspár, Sütő Oszkár, Tichtl József, gf. Zselenski erdőkeze., Novák János, Osztroulezky Miklós, Vinkovec főerdőhiv., Selmeczi főiskola, Susáki erdőhiv., Zagyvai erdészeti hivatal, Simsik Mihály, Vámos Imre.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a czim-szalagon átvajított lakozim miatt. Ez után közöljük, hogy ezen átvajításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett czimváltozás alapján, a nagobbarányú eszömmvata-talási költségek megtakarítása czéljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

Tibori János. Lapunk múlt évi 21—22. számában «Különös lelet» czim alatt megjelent közleményére, lapunk egyik illusztris olvasója, levelet intézett hozzánk, melyet lapunk mai számában

egész terjedelmében hozunk. Örömrünkre szolgál, hogy a levél írója, a ki vadászati ügyekben is elismert szaktekinőtly, a különös leletet illetőleg igazat ad önnök.

P. M. 6. Erdőőri szakvizsga nélkül, de katonai jogosultsági bizonyítvánnyal nem nevezhető ki a kincstárhoz erdőőrre, mert az 1879. évi XXXI. t. cz. (Erdőtörvény) 37. §-a szerint a kincstárnál csak az lehet erdőőr, a ki az erdőőri szakvizsgát letette. Ki lehet azonban önt nevezni a kincstárhoz segéderdőőrre, vagy erdőlegényre (kezdő fizetés évi 600 kor.) s ha azután az erdőőri szakvizsga letehetőéhez szükséges három évi gyakorlati szolgálatot megszerzte és az erdőőri szakvizsgát letette, lesz csak erdőőrre kinevezhető. A katonai jogosultsági bizonyítvánnyal ellátott katonai altisztek se bocsátatnak három évi erdészeti gyakorlati szolgálat nélkül az erdőőri szakvizsgához; nekik is éppen úgy meg kell előbb a három évi erdészeti gyakorlati szolgálatot szereznii, mint másnak.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Erdőőri szakiskolát végzett, erdőőri és vadőri szakvizsgát tett, 41 éves, nős, szorgalmas, komoly, józan magaviseletű, teljesen megbízható, kitünő szolgálati bizonyítványokkal rendelkező, hadmentes egyén, erdőőri, vagy ehhez hasonló állást keres. Állását április 1-ig bármikor elfoglalhatja. Havi 200 korona fizetést, vagy ennek megfelelő más járandóságot igényel.

Czíme a szerkesztőségénnél megudható. (5.)

Erdőkezelői, erdőőri, vadőri alkalmazást keres erdészeti teendők végzésében ügyes, iskolázott fiatal ember. Czíme: Csávóvszki Dezső — Jászapati, Szt.-Györgyi-út; (Jász-Nagykun-Szolnok megye). (6.)

50 éves, erőteljes, hadmentes, nős, gyermektelen, felmondatlan állásban levő szakvizsgázott erdőőr, ki az erdészeti, vadászati, mezőgazdasági és irodai teendőkben jártas, gazdaságban mint tiszt volt alkalmazva, megfelelő állást keres. Czíme: Petrovits Gábor, Demény (Trencsén megye). (7.)

47 éves, róm. kath., nős, családós, ép egészséges, hadmentes erdőőr állást keres. Összes erdészeti teendők önálló kezelésében, úgyszintén a vadászat terén is, kis-és nagyvad tenyésztésében teljes jártassággal bir, mikról kitünő bizonyítványai és ajánlólevelei vannak. Czíme: Pál János uradalmi főerdőőr Törökbálint, Pest m. (8.)

HIRDETÉSEK

Szőcsényi-Vései hitbizományi erdőbirtokaim számára hadmentes, egészséges, igen erélyes, erdőőri szakiskolát végezett, vizsgázott erdőőr keresek, a ki faiskola kezelés, faültetés és erdősítés terén tökéletes gyakorlatl bir és a vadóvásához is ért. Pályázatok eddigi működéséről szóló bizonyítványok másolataival —

melyek vissza nem küldetnek — egyenesen a hitbizományi birtokoshoz: **Véssey Lajos Szöcsény** u. p. Nemes Vid, Somogy megye küldendők.

(1. II. 2.)

2804/1915. sz.

Árverési hirdetés. A nagymarosi m. kir. erdőgondnokság kerekhegyi kőbányájának az 1916. évi január hó 1-től 1918. évi december hó 31-ig terjedő három évi időtartama leendő bérbeadásá iránt 1916. évi február hó 19-én délelőtt 10 órakor Gödöllőn az erdőhivatal székházában zárt írásbeli versenytárgyalás fog megtartatni.

Kikiáltási ár évi 630 korona.

Bánatpénz 63 kornna.

Az árverési és szerződési feltételek az alulírott m. kir. erdőhivatalnál, valamint a nagymarosi m. kir. erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Gödöllő, 1915. évi december hó 30-án.

(2.)

M. kir. Erdőhivatal.

Pályázat 800 korona évi fizetéssel és mellékjárandóságokkal kapcsolatos **erdőőri állásra.** A csupán okmánymásokkal és rövid élet- és működési leírással felszerelendő kérvények f. é. március hó 10-ig küldendők be az urad. erdőhivatalnak Diósjenőre (Nógrád m.)

(5.)

Uradalmi erdőhivatal.

Egy **vizsgázott erdőőr,** és három erdőkerülő (erdőlegény) hadmentes korrall felvétetik. Román- és magyar nyelvismeret szükséges. Igények, bizonyítványmások. Uradalom Felsőszöcs címre intézendők. (4.)

41,064/1916. évi I.-B.—1. sz.

Fenyőhaszonia eladás. (Rakodókon) Az erdőbányai, garaszentandrásai, mihályteleki, benesházai és vaczoki erdőgondnokságnál termelt 66995 drb gömbölyű fenyőkaró, 19220 drb erdei lécz, 194,887 folyóméter rudfa, 4500 m³ cellulosefa és 1974 m³ 25 cm és azon aluli, 356 m³ 25 cm-en felüli egyéb fenyőépület és műszerfa zárt írásbeli ajánlatok útján fog eladatni. Ajánlatok legkésőbb 1916. évi február hó 24-én déli 12 óráig nyújtandók be Besztercebányán a m. kir. erdőigazgatóságnál, ahol azok 1916. évi február hó 25-én délelőtt 10 órakor fognak nyilvánosan felbontatni.

Árverési feltételek, a faanyag csoportosításának és a kikiáltási áraknak kimutatása, ajánlati űrlap és boríték a besztercebányai erdőigazgatóságnál szerezhetők be. Budapest, 1916. évi január hóban.

(6.)

M. kir. Földművelésügyi Miniszter.

3414/1915. sz.

Árverési hirdetés. (Gömbölyű, hegyezett, hántatlan ákác szőlőkaró eladásáról). Az isaszegi m. kir. erdőgondnokság szentgyörgypusztai raktárában készletezett 14,193 drb 1-6, 1-8 és 2-0 m. hosszú, gömbölyű, hegyezett, hántatlan ákác szőlőkaró 1000 és 3000 drbos

esoportokban f. évi február 29-én délelőtt 10 órakor zárt írásbeli ajánlatok útján, nyilvános versenytárgyaláson eladatik.

A zárt írásbeli ajánlatok 1916. évi február hó 28-án délelőtt 10 óráig a gödöllői m. kir. erdőhivatalnál nyújtandók be. Bánatpénz 1000 darabonként 6 korona.

Utóajánlatok nem fogadottnak el.

Részletes felvilágosítások, szerződési feltételek, kikiáltási árak stb. a gödöllői m. kir. erdőhivatalnál és az isaszegi m. kir. erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők, utóbbi helyen érdeklődők a készletezett szőlőkarókat meg is tekinthetik.

Gödöllő, 1916. évi január hó 12-én.

(7.)

M. kir. Erdőhivatal.

152/1916. sz.

Fenyőtutajfa eladás. (1000 m³-es részletekben.) A bustyaházi m. kir. erdőhivatal erdőgondnokságaiból az 1916. évben letutajozandó mintegy 6000 m³ 25 cm és ezen alóli közepátmérőjű, továbbá külön csoportokban 65,000 m³ vegyesmértű, összesen 71,000 m³ 1914. évi termelésű lucz- és jegenyefenyőhaszonia Máramarosszigeten az erdőigazgatóság hivatalos helyiségében 1916. évi február hó 22-én (huszonkettedikén) d. e. 10 órakor zárt írásbeli ajánlatok útján eladásra kerül.

Az ajánlatokat az árverést megelőző napon délután 4 óráig kell a bustyaházi erdőhivatalnál benyújtani. Az ajánlatok az erdőigazgatóságnál a fentebb megjelölt napon délelőtt 10 órakor nyilvánosan felbontatnak.

A csoportok beosztását és kikiáltási árait feltüntető kimutatások, valamint a részletes versenytárgyalási feltételek, ajánlati űrlapok és borítékok a nevezett erdőhivatalnál beszerezhetők s ugyanezek az illető kerületbeli erdő- és faraktárgondnokságoknál megtekinthetők.

Bustyaháza, 1916. évi január hó.

(8.)

Bustyaházi m. kir. erdőhivatal.**Faiskolaterület 120 hold.****FARAGÓ BÉLA**

cs. és királyi udvari szállító

magyar erdészeti
magpergetőgyára  csemetetelepek**ZALAEGRSZEG**

Első és egyedüli magpergető gyár a Monarchiában, melynek saját erdészeti faiskolái vannak. Legnagyobb hasonlemű vállalat hazánkban. Mindennemű erdészeti magvak és csemetek, tölgymakk, remis-csemetek, fűmagvak, fűmag-keverékek, vadettől takarmánynövények, gyümölcsfák, rózsák és diszfenyők.

Árajánlattal szivesen szolgálok.

Árjegyzék kívánatra megküldetik. (3 III. 1.)

Előfizetési ár:

Egész évre	--- 4 K.
Fél évre	--- 2 K.
Negyed évre	--- 1 K.
Egyes szám	--- 20 f.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronkint 10 fillérral, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélezer egységárral számtattik. — Az egész oldal négy hasábs széles.

Előfizetőnek az álláskezelést és kínálat rovata rövid közlések díjtalanul áll rendelkezésére.

Szerkesztő:

BALOG ERNŐ
m. kir. erdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdőgazdálkodók, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár „Az Erdő” kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Idetérződik a lap szét-küldésére vonatkozó reklámzajok is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) „Az Erdő” szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

„Az Erdő” munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdőszeti altszitek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Erdői kaszálók és rétek javítása. (Enesei Dorner Béla.)
Az égerfa haszna. (L—L.)
A völgyzárók halászati hasznosítása. (Simonffy Gyula.)
A vad fekvőhelyéről, illetőleg fészkeről. (K. M.)
Gazdasági tanácsadó: Néhány szó a keltetésről. (Bászel Elek.) — Fontos-e a liszetetés a méheknek? (Ignác Sándor.)
Külföldiek: Az Erdészeti Rendeltek Tára új évfolyamai. — Halálhír. — Hírek a hadbavonult kincstári erdőszitekről. — 17 hónap óta eltűnt segédérdőőr. — A fontainebleani erdő.
Az „Erdészeti és Vadászati Altszitek Országos Szövetsége” közleményei: Kérelem. — Nyugtázás. — Helyreigazitás.
Változások az erdőszeti szolgálat köréből.
Előfizetési díjak nyugtázása.
Szerkesztői üzenetek.
Tárca. Érzések. (M. Hrabovszky Julia.)

Erdői kaszálók és rétek javítása.

A «többtermelésről», minden talpalatnyi földterület jobb kihasználásáról hallunk és olvasunk ebben a nehéz időben és a legtöbbször a szántóföldi termelés fokozását értik ezalatt, pedig a legelők és kaszálók meg a rétek fűtermésének fokozása — mely az állattenyésztés igen fontos érdekét szolgálja — szintén vele értenedő, csak hogy míg a németek, a belgák, franciák, oroszok, olaszok már évtizedek óta besorozták a mezőjavítási munkákat a gazdasági kultúrunkak közé, addig nálunk ezzel a kérdéssel még kevesen törődnek. Míután «Az Erdő» t. olvasói között vannak elegendően, kiket ez a kérdés érint, sőt maguk is tulajdonosi valamely kaszáló- vagy rétterületnek, nem lesz érdektelen, ha az alábbiakban ezzel a kérdéssel foglalkozom, annál is inkább, mert a legutóbbi évek kétségbeejtő esős időjárása folytán sok ezer hold rétet öntött el és posványosított el a víz, tehát fűtermőképességét jelenképpen megromlaltta.

Nemcsak a jelzett állapotok miatt válik szükségessé az, hogy a hegyi kaszálók és a laposfekvésű patak- és vízmenti rétek följávitásával és termőképesebbé tételével foglalkozzanak már egyszer a tulajdonosai, hanem az a körülmény is, hogy nálunk a «mezők» [értve ezalatt a legelőket, kaszálókat (az egynyirettű rétet hívják kaszálóknak) és réteket] egyáltalában igen kevés és silány minőségű fűvet (szénát vagy sarjút) teremnek azért, mert

elhanyagoltak, gondozatlanok és róluk csak mindig viszünk és viszünk el, de neki soha semmit nem adunk.

Hogy a német gazdák silányabb minőségű földjeiken nemcsak több gabonát aratnak, hanem még szénát is jelentékenyen többet visznek haza, mint mi magyarok a mi sokkal jobb minőségű földjeinkről, annak oka az, hogy jobban gondozzák, jobban trágyázzák és művelik azokat, mint azt nálunk teszik.

Hogy a jó rétiszénát nem pótolja semminemű más takarmány, azt nemcsak a vegyvizsgálatokból tudjuk, melyeknél számtalanszor bebizonyult, hogy a jól művelt és rendszeresen trágyázott talajon nőtt és jól betakarított és konzervált fiatal fűvekből álló rétiszéna a korpáival egyenlő, hanem tudjuk a régi praktikus állattenyésztő gazdáktól is, kik nem ismervén a mai kereskedelmi ábraktakarmányokat, rétiszénával hízlalták meg állataikat és jobban is megbesülték ezt a takarmányt, mint a maiak. Azt szintén tudjuk, hogy ha a falusi kisgazdának sok takarmánya van, akkor sok állatot tarthat, ekkor pedig sok lesz a trágyája is, így több lesz a termésé, tehát több lesz a gazdasági haszna is. Nem lehet eléggé figyelmebe ajánlani a vidéki gazdának azt, hogy törekedjen ugyanazon területről nagyobb fűtermést elérni azért, hogy meglévő kaszálóit és réteit följavítva, a holdankénti átlagtermését emelje és így a «többtermelés» elvének hódolva nemcsak magának szerez hasznot, hanem az ország — a haza — közgazdaságának tesz szolgálatot.

Ezekben a mai nehéz időkben mindenkinek ki kell vennie részét a haza szolgálatából. A fiatalok és a dereshajú családapák a lövészárakból vereznek, mi itthon maradtak tegyük meg a «frontmögötti» kötelességeinket azzal, hogy hódoljunk a «többtermelés» minél tökéletesebb elérésére szükséges munkák okos előírásainak.

Ha ma nem marad kultúr föld paragon, kihasználatlanul és minden hold föld többet termel, mint eddig, úgy ellenségeink kiéheztetési politikája csődöt mond és nem mi esünk az általuk adott verembe, hanem — ők maguk.

A memyire ezen ézött keretében röviden körvonalazni lehet, úgy az alábbiakban elmondom azokat a munkákat, melyek a kaszálók és rétek nagyobb fűtermésének elérésére véghezviendők lennének.

A mint a vidéken magam számtalanszor láttam, a

hegyi kaszálók és rétek legáltalánosabb hibája az, hogy túl vannak *mohásodva*, tehát a talaj felszínét nem nemesfűvek, hanem a moha és haszontalan gyomok foglalják el.

A moha olyannak tekintendő, mint a gyermek fején a var (a kosz), mely *tehát elvácoltatóndó*. A moha jelenléte annak a jele, egyrészt, hogy a talajban pangó nedvesség van jelen, másrészt, hogy a föld elsavanyodott, szellőzetlen (mint a bezárt lakásban a penész), elsoványodott tápanyagokban szegény. *Nem elég tehát az, ha a mohás mezőt csak megfogasoljuk*, mert ezzel nem segítünk, a moha pár hónap múlva újra visszatér és munkánk hiábavaló volt.

1. A moha irtására legeredményesebb, ha a *talajt meg trágyázzuk*, hogy tápanyagokban gazdagítsuk és ezáltal az ott elkenyszerítetten élő nemes fűveket *erőre kapatjuk*. Legjobb, ha a mezőt trágyalével jól és alaposan megöntözzük (ősztől-tavaszig *higytalanul* hordhatjuk reá), vagy pedig érett, apró, kevés szalmájú istállótrágyával beterítjük *öszszel* és ha a hó és eső már kilúgozta, tavasszal legerebélyezzük.

2. A mezőt élesre kovácsolt fogú és fadorongokkal jól megterhelt vasfogással, vagy tárcsaboronával kora tavasszal (mikor még a föld nyálkás) keresztben; hosszában megmíveljük úgy, hogy a talaj felszíne *jektévé* váljék, hogy a földet folynyissuk, *szellőtessük*, a pangó nedvesség helyébe a napfénynek és levegőnek a talajba való bejutását elősegítsük.

3. Ha tehetjük, úgy kat. holdanként 250 kg. *Thomas-salak* műtrágyát szórjuk el a talajra a *fogasolás előtt* (vagy közben), hogy a talajt tápanyagokban gazdagítsuk. Most a háború alatt nem igen juthatunk ehhez a műtrágyá-

hoz, de, ha a béke áldásos korszaka beáll, úgy azt tanácsos lesz későbbi időben is megtennünk azért, mert az állati trágyával a növények tápanyagszükségletét még nem tudjuk teljesen pótolni.

4. Miután a t. olvasók legtöbbje fával tüzel, úgy figyelmükbe ajánlom, hogy a *fahamunak nagy kálitartalma lévén*, az kitünő trágyául használható föl a mezőn, mivel a mezei fűvek (a herefélék, a takarmányrépa, dohány, stb.) igen hálásak a káli adagolásáért. A fahamut tehát hordjuk ki, úgy a hogyan az van a mezőre és szorjuk ott széjjel az ősz beálltával vagy a tavasz kezdetén a fűnöves megindulata előtt.

5. Az így megmunkált mezőre vessünk fűmagvakat, hogy ott a nemes, ízletes és tápláló fűféléket és a mezei hereféléket *beleleptessük*. A jó alaposan összevissza fogasolás tehát a régi sűrű gyepezet *fölhasogatva ne ijessze meg a tulajdonost*, mert a pokróczszerűen összefonódott vékonyzálu gyökérzetet *meg kell nyitni*, hogy kellő eredményt érhesünk el. A hasogatások, melyek karcosítások igen gyorsan benőnek és a helyükön új növényi élet fakad, tehát ne higyük azt, hogy kárt okoztok vele. A meglévő gyepeken a fűmag fölülvetését *azonban csakis abban az esetben ajánlom*, ha a *gyep oly alaposan összevissza van hasogatva*, hogy a fűmag a *gyökérszálak között tényleg a földbe bejuthat*, tehát *kicsirázhat*, máskülönbön fönnmarad, nem kap ágyat és nem esziráthatván ki, a munkát hiába végeztük és pénzünket kidobtuk. Ilyen fölülvetésre csakis azok a magvak alkalmasak, melyek simák, súlyosak és gömbölyűek (mint a herefélék, a réti komócsin magva), vagy igen aprók (mint a réteperje, taraczkos tippanfűvek magva), tehát a

TÁRCZA.

Értekezések.

Írta: M. Hrabovszky Júlia.

— Pista! — mondta a doktorné egy nappal elutazásuk előtt az urának — érzem, hogy nem állom ki azt a műtétet, belepusztulok... nem jövök vissza a szanatóriumból...

— Minő gondolat!

— De igen... érzem és... és szeretnék előbb kibékülni Máriával.

— Máriával?

— Igen, Máriával... már írtam is neki, itt a levél, küldd át hozzá, kérlek, azonnal.

— De... én igazán nem értem...

— Meg fogom neked magyarázni, de csak miután a levelet átküldted... Siess, kérlek.

És mivel a doktor még mindig habozott, a felesége melabús hangon tette hozzá:

— A halálra ítéltnek is teljesítik utolsó kívánságát!

— Nem szeretem az ilyen beszédeket! — pattogott a doktor, hogy meghatottságát palástolja és kisetett a levéllel.

Mikor kisvártatva bejött, nagyon felindultnak látzott, az arca könnyedén ki volt pirulva, a szemei szokatlanul fénytettek.

— Nos? — kérdezte, nyugodtságot erőltetve — megmagyarázod végre?

Az asszony hosszan, fürkészően pihentette férjén a szemeit és gondolta: 'Ehát nem eselótám... Mária nem közönyös előtte... már pusztán a gondolat, hogy találkozni, beszélni fog vele... felizgatja őt... Oh, okos, nagyon okos voltam, mikor olyan kíméletlenül szakítottam Máriával, elvágtam köztük minden fonalat...'
És hangosan így szólt:

— Bocsanatot fogok kérni Máriától, igazságtalanul bántam vele. Ő nem érdemelt tőlnk ilyen bánásmódot. Mária a legnemesebb nő a világon!

— Mindig mondtam én ezt neked! — felelte élenken, csillogó szemmel a férj — és csak a te örült féltékenységed volt képes...

— Nem!... nem a féltékenységem! — vágott közbe a feleség határozottan — nekem igazam volt a múltban, jól tettem, hogy eltávolítottam őt a körünkből... megőriztem családí tűzhelyünk nyugalalmát... Mária nem volt közönyös előttem... Ne... ne szólj, kérlek... engedj kibeszélnem magamat... Mária nem volt közönyös előttem... a legjobb úton voltál, hogy beléje szerez

földbe belejuttathatók. A polyvás, könnyű, szálkás fűmagvak tehát, melyek fönnaadnak, a mezők föfölvetésére nem alkalmasak, ezek csakis eteljes vetésre, azaz akkor alkalmazandók, ha felszántott talajon új rétet vagy kaszálót vagy legelőt détesítünk.

Hogy a föfölvetett magvakat ismét alaposan be kell fogasolnunk a talajba és jó még meghengerezni is, — azt talán szükségtelen kiemelni.

A mezők másik általános hibája tapasztalataim szerint azok elgyomosodása vagy elűsűsödése. Miután ezek mind területen gyökerező növények, a kiirtásuk már csakis a mérten fölszántása által legeredményesebb úgy, hogy 2—3 évig ott kapásnövényt termelünk, hogy a kapálás által azokat kiürthassuk és ha a föld kellőleg kitisztult, úgy alapos megrágyázás után eteljes fűmagvetéssel új mezőt állítunk be. Ezt tartom a leghelyesebb eljárásnak és ezzel is értem el az államsegélyes rét és legelőjavítási munkálataim alatt a legszebb eredményeket. Ajánlom is ezt a követésre a t. olvasóknak.

A legutóbbi években legtöbb bajt okozta az esős nedves időjárás, tehát a terület túlságos elnedvesedése folytán a laposfekvű rétek és legelők elposványosodása.

Ez ma milliókra menő károkat okozott az országban, mert vannak mezők, hol már két év óta nem lehet a mezőket hasznosítani, a régi gyepek pedig kirohadva, ma sás és káka töttöt ott tanyát, hol azelőtt szép rendeket vágott a kasza.

Nagy közgazdasági érdekünk tehát, hogy az ilyen elposványosodott mezőket az idén tavasszal úgy a hogy a víztől mentesítsük és a mint annyira megszikkadtak, hogy rajtuk a legegyszerűbb munkákat elvégezni lehet:

komolyan, végzetesen... A mi elmúlt, az elmúlt — folytatta a beteg nő átlátszó, fehér kezével könnyedén legyintve — és e komoly pillanatban, élet-halál között lebegett, majdnem örülni ennek, mert így... könnyeben belemegység majd terveimbe...

— Mit szándékozol? — kérdezte az orvos elfojtott hangon.

— Anyát keresek a gyermekeimnek, hitvest a férjemnek!

— Teréz!

— Így van!... Ne csodálkozz szavaim fölött, hosszú, álmatlan órák, kínos töprengések születtek azokat. Sok könyembe, lemondásomba került, a míg odáig jutottam, hogy önzetlenül tudjak gondolkodni a jövőtök fölött. De végre is beláttam, hogy egy férfi a te korodban, negyven évvel, nem maradhat özvegyen. Ha meghalok, meg fogsz nőszülni, már azért is, hogy anyát adj kisiskorú gyermekeinknek... Ez esetben pedig kitűnőbb nőt, olyant, a ki az én szellememben tudja nevelni a gyermekeket, a kiből teljesen megbízhatnám, Márián kívül senkit sem tudok... Ezért akarok kibékülni Máriával... a te utaidat akarom egyengetni.

— Ez förszég! — kiáltott fel izgatottan a férj. — Te élni fogsz, semmi szükség, hogy...

— ... kibékülnék Máriával? — kérdezte a feleség.

olyan fűekkel telepítsük be, melyek a nedvességet nemcsak kiállják, hanem még a dóbvizet is kedvelik (természetesen, ha már kinőttek és megerősödtek). Szerencsére van elég olyan nemes fűfélénk, mely erre a célra kiválóan alkalmas, tehát a nedves mezők föfölvetésére már azért is fölhasználhatók, mert a vízállásos területeken képesek leszünk annyi porhanyó talajt fölfogasolni (a víz eltakarodása után), hogy még a polyvás, szálkás fűmagvakat is lehet föfölvetésre alkalmazni.

Ne nézzünk most arra, hogy az ilyen helyeken nem lehet tökéletes munkát végezni, hogy a vetéssel a nyár elejére is betölöndünk (ha a víz későn tud csak eltakarodni), a főszempont az, hogy a magvakat a földbe beléhozzuk, hogy azokból minél nagyobb százalék tudjon kicsirázni és hogy minél előbb tudjuk hasznosítani a fűtermés által az eddig kihasználatlan maradt területet.

Az ilyen nedves terület másféle növényekkel úgy sem hasznosítható, mert csak a fűfélék azok, melyek az előntést állják és a talaj nagyobbfokú nedvessége mellett sem pusztulnak ki.

Alább megnevezem azokat a mezősegi növényeket, melyek erre a célra kiválóan használhatók. Most csak azt jegyzem meg, hogy az így fűfélék egymagukban nem szoktuk a mezők javításánál vagy új mezők létesítésénél alkalmazni, hanem mindig többféle hasonló fajtát a talaj összetétele szerint, mint *«fűmagkeverékek»*, mert a tudományos és gyakorlati tapasztalatok szerint ez így helyesebb és nagyobb termés elérésére is célravezetőbb.

A fűmagkeverékek a talaj fekvése, összetétele, minősége, trágyaerőssége, azután a mező célja (rét, vagy legelő) szerint tudományos alapon lesznek összeállítva

— Ezt nem mondom. Jól teszed, hogy kibékülsz vele, mert igazságtalanul, önzően bántunk azzal a szegény leánnyal, elégtétellel tartozunk neki. Békülj ki, de minden mellékgondolat nélkül. Verd ki a fejedből a halálsejtelmeket. Sok asszony átesett már azon a műtéten, te is kiálod és utána újra felvirulsz!...

— Adja az Isten!... de ha mégis meghalnék...

A kutyák ugatni kezdtek az udvarban, a kavicson léptek nesze hallatszott.

— Ez Mária! — szólott az asszony. — Egyedül szeretnék lenni, mikor érkezik.

A doktor szó nélkül besuhant a mellékszobába és alig tünt el, a másik ajtó küszöbén már megjelent Mária. Erőteljes, jünői alakú barna leány volt, inkább érdekes, mint szép, csak a szeme volt rajta rendkívüli. Nagy zöldesbarna, hosszú, sötét pilláktól árnyalt, titokzatos szemek, melyekből erős intelligencia, bizonyos hipnotikus erő sugárzott, mintegy vonzotta magához a lelkeket. Tojásdad arca fehér volt, minden pír nélkül.

— Mária! Mária! — kiáltott párnái közül a doktorné és hívólag tárta feléje a karjait.

Mária egyenes léptekkel, komolyan sietett az ágya mellé.

— Hivattál... itt vagyok! — szólalt meg csengő, alt hangján. — Mivel szolgálhatok?

és a holdankénti mennyiség kiszámítva. Az ilyen fűmagkeverék erecepte szerint ki-ki kiszámíthatja magának, hogy miből? mennyi? magra lesz szüksége és a magvakat megbízható magkereskedésben beszerzi, külön-külön csomagoltatja minden egyes fűmagfélért és odahaza ő maga keveri őket össze úgy, a mint azokat elveti, azaz külön keveri és veti a gömbölyű, súlyos, sima magvakat és ismét külön a polyvás, szállás, könnyűeket és a táblán egykét keresztben, másikat hosszában kézzel gondosan elszórja, azután hátára fektetett fogással, a porhanyóra, apróra, finomra (kertileg!) elművelt földjén bekeveri sekélyen a földre, hogy az apró magvak mélyre ne kerüljenek.

Miután a fűmagvára árapasztás magas, így jó lesz előbb árjegyzéket szervezte a költségek felől tájékozódni. A költségek apasztása miatt azt ajánlom, hogy a miatt ne ijedjünk meg, mert a beállítási költségek mellett végük számításba, hogy a fűből, a szénából készült tej, hús, zsír, gyapjú, izomerő (lónál, ökörnél) is drága ma, tehát a költségek kifizetik magukat.

Ajánlanam azonban azt, hogy azon okosan gondolkodó olvasók, kik erre a munkára magukat elhatározzák, úgy segítsenek magukon, hogy ha már a költségeket viselni nem volnának képesek, akkor ne az egész területüket vegyék munka alá, hanem $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ holdas darabot és az azon termelt fűvet magnak megérelve, abból szerezzék meg maguknak a többi terület bevetéséhez szükséges magvakat.

Vizsont azt is figyelniükbe ajánlom, hogy kevesebb magmennyiséget nem tanácsos az általam jelzettnél egy bizonyos területre vetni, mert, ha a kellő sűrűsége nem

lesz meg a vetésnek, úgy abból nem lesz jó mező, mert a gyomok befészkelik magukat és a kényesebb nemesfűvek elnyomják.

Az alábbiakban laposfekvésű, nedves talajú rétek létesítéséhez (teljes vetés) közlök néhány fűmagkeverék ereceptét (melyek főlészántott területen új rétet létesítéshez alkalmazhatók).

A ki hegyvidéki kaszálóját, vagy laposfekvésű rétyjét csak fölülvetéssel akarja megjavítani szántatlan földön, vagy pedig másféle fekvésű és talajú helyen új mezőt akar létesíteni (teljes vetéssel) a szántott földön, annak kérdésére — az így érdekében — szívesen adok útbaigazítást (Az Erdő szerkesztősége útján, örülni fogok, ha felhívásomat meghallgatják és tanácsaimat — úgy saját érdekeikből, mint hazafias cselekedekből — követni fogják).

Nedves talajon új rétek létesítéséhez az alábbi ereceptek ajánlhatók:

1. *Nedves homokos talajon.* (A fűmagmennyiség kataszt. holdakban van kitüntetve.)

koreshere	3 0 kg.
régi esetpázsit	4 5 "
sovány perje	2 0 "
vörös csenkesz	3 0 "
taraczkos tippan	1 5 "
k. holdanként összesen ..	14 0 kg.

2. *Nedves vályogtalajon :*

koreshere.....	3 0 kg.
nádas csenkesz	12 5 "
vörös csenkesz.....	6 0 "

— Látni akartalak, Mária... mielőtt meghalok! Nézd, minő nyomorult vagyok! Holnapután már a bonczasztal márványán fekszem... talán örökre hidegen... Mária, bocsáss meg nekem!...

Mária titokzatos szemei megtelek könyekkel... a szájalom könyeivel.

— Már régen megbocsájtottam neked!

— Igazán?— kiáltott fel a doktorné örömmel. — Te megbocsájtottál! Óh, erről reád ismerek! A te nemes, mindent megértő szívedre! Beláttál a lelkeembe... kiérezted, hogy a viselkedésem nem támadás, de védekezés volt... örült, alaptalan féltékenység, megengedem, de a boldogságomat féltettem, azt kellett megvédenem!

— Csak az fáj, hogy nem bíztál bennem — szól Mária szelid szemrehányással. — Feltehetlél rólam olyan aljasságot... feltehetted rólam, hogy feldúlni akarjam másnak a boldogságát?...

— Ezt sohasem hittem és bennem megbíztam, erre esküszöm! De nem bíztam Pistában, féltem a bűvérődtől, melynek hatalmát én is érzem, pedig asszony vagyok! Tudod, hogy senkivel sem barátoktamt a környékbeli asszonyok közül, nemcsak azért, mert ezek az üres, léha, csacska asszonyok untatnak, de főleg mert féltem tőlük... féltettem az uramat. Óh, nem egy közülük szívesen kikezdedt volna Pistával; a szép doktor-ra, mint itt az

uramat nevezik, nem egynek fáj a foga! Ezért kerültem minden intimitást e nőkkel, kerültem minden asszonyval, mert az alkalom szüli a tolvajt, mint mondják. De veled egészen másként volt. Mikor először megpillantottalak, fekete gyászruhában, olyan végtelenül komolyan, szerényen és lemondólag, daczára, hogy fiatalnak, szépnek láttalak, százsztorta szebbnek az idevaló ezíra libáknál, egy pillanattal sem féltem tőled... csak szerencsétlennek láttalak...

— Az is voltam nagyon... egy egészen más világból, más környezetből kerültem ide, ebbe a csendes, eldugott fészekbe, a szerény tanítónői állásba, a mi szerencse volt akkori kétségbejött helyzetemben, mert kényeret adott, de mégis minő rettenetes ellentétben állott egykori fényes álmaimmal!

— Ezt azonnal kiéreztem nálad. Külsőd, megjelenésed, egész lényed elárulta, hogy nem egy falusi tanítónő hivatásának betöltésére születel...

— A te házad oázis volt nekem, a te szereteted, jószágod átsegített az első pillanatok nehézségein. Ezt sohasem felejttem el neked és ezért tudtam neked később olyan könnyen megbocsájtani!

— Édes... édes... — dadogta a beteg — ha tudnád, minő boldoggá tesznek a szavaid! Tehát nincs köztünk többé semmi félreértés? Ismét a régi, jó barátok vagyunk?

taraczkos tippan.....	1 5 kg.
taréjos cincor	2 0 „
k. holdanként összesen ..	25 0 kg.

3. *Nedves agyagtalajon :*

korcshe	3 0 kg.
nádas csenkesz	12 5 „
réti komósin	2 5 „
taraczkos tippan	2 0 „
tarajos cinczor	2 0 „
k. holdanként összesen ..	22 0 kg.

4. *Nedves szikes talajon :*

sziki herék	2 5 kg.
fehérhe	0 5 „
szarvaskerep	0 5 „
réti cesetpázsit	3 5 „
glycaria distans	6 0 „
taraczkos tippan	2 0 „
k. holdanként összesen ..	15 0 kg.

5. *Nedves tőzegtalajon :*

fehérhe	1 0 kg.
korcshe	1 0 „
szarvaskerep	0 5 „
réti komósin	3 0 „
nádas csenkesz	4 5 „
taraczkos tippan	2 0 „
réti cesetpázsit	2 0 „
sovány perje	1 5 „
vörös csenkesz	2 5 „
k. holdanként összesen ..	18 0 kg.

Enesei Dorner Béla.

Az égerfa haszna.

Az égerfának csekély erdészeti jelentősége van; fája puha, könnyen korhad s esakis víziépítkezéseknél, hol állandóan víz alatt van, tartós; különben fodros fáját az asztalosok és esztergályosok is használják, tűzfáját pedig, mely szép lánghal ég, a pékek kedvelik.

Nálunk három fajtája van elterjedve: a korán tavasszal mézgával bevont, visszásan tojásdad levélű *mézgás éger* (*Alnus glutinosa*), a tavasszal lágy szőrökkel bevont s fonákján kékesszürke, tojásdad levélű *hamvas éger* (*Alnus incana*) s a *havasi éger* (*Alnus viridis*), melynek levele hasonlít a hamvaséger leveléhez, azzal a különbséggel, hogy kisebb s fonákján nem kékesszürke, hanem világoszöld s míg a két előbb említett a termőhelyhez mérten kisebb-nagyobb fává nő, a havasi éger csak bokorrá fejlődik. Az égerek sarjadzó képessége igen erős s ledöntés után nemcsak a tuskótól, de a sekélyen szétterjedő gyökekekből is sarjadzik. Az égerfák általában leginkább a nedves, üde talajokat kedvelik, de azért a hamvas és havasi éger szárazabb hegyoldalokon is nagy területeket szokott elfoglalni. Itt, a hamvas éger nem szívesen látjuk, mert nemesebb fanemek helyét foglalja el s erős sarjadzása miatt nehezen pusztítható.

Legszívesebben látjuk azonban a mézgás és hamvas éger vízek mellékén, hisz velük a nedves, vizenyős, sőt tőzeges talajt is képekek vagyunk beerdősíteni és hasznosítani. E faszegény és egészségtelen vidékeken az éger nagy nedvességzívó és elpárologtatóképeségével a talajt szárítja, nemesebb fanemek későbbi befogadására alkalmasá teszi, egészséget terjeszt s tűzfát is szolgált.

— Én az vagyok — felelte Mária szilárdan.

— Ölel meg, Mária — szólt Teréz és másodízben tárta karjait barátnője felé és Mária most már szeretettel borult barátnőjére. A két nő könnyei egybefolytak, szóltanul sirtak együtt egrideig; de a kibékülés könnyei jól estek mindkettőjüknek.

— Nagyon boldoggá tettél, Mária, — kezdte aztán a doktorné — nyugodtabban fekszem majd a márványasztalra. Most már teljesen elkészültek megyek végzetem elé... azaz még előbb meg kell ígéred valamit...

— Parancsolj!

— Megcsináltam a végrendeletemet... reád azt hagynom, a mi előttem ez életben a legbecsebb volt; a gyermekeimet, a férjemet... úgy-e, szeretni fogod őket?

— Nem értelek!

— A gyermekeim miatt könyörgöm hozzád főleg. Csak te, egyedül te tudnál engemet náluk helyettesíteni, szeretted őket, jó gyermekek, nem fog nagyon nehezedre esni a három gyerek neked, de kinek annyi neveletlen csürhe van a kezéd alatt.

— De hát mit kívánsz tőlem tulajdonképpen?

— Azt, hogy ha meghalok, nőül menj az uramhoz és anyja légy a gyermekeimnek.

Mária nem felelt. Meglepetve, majdnem megdöbbenve nézett Teréze.

— Te nem felelsz? Félsz e feladattól? Óh, Pista a legjobb ember a világon és a gyerekek szófogadók, szeretni fognak... Nagyon boldog voltam... a boldogságomat hagynom reád.

— Kösözöm belém helyezett bizalmadat — szólalt meg végre Mária bizonyos zavarral — és a reám ruházott feladat egyik részét el is fogadom: a gyermekeid mellett hűségesen ki fogok tartani. Örködni fogok felettük, szóvaltetten támogatni fogom őket, ha erre szükség lenne. Hiszen itt lakom a közelükben és igérem neked, esküszöm, ha úgy kívánod, hogy minden szabad perezemet nekik fogom szentelni, de a mi a második pontot illeti, e tekintetben nem tehetek ígéretet neked!

— Nem akarnál a Pista felesége lenni? Miért? Mi okból?... — kérdezte a doktorné tágra nyílt szemekkel, ámultan.

— Mert nem szeretem őt, nem szeretem úgy, hogy a felesége tudnék lenni — jelentette ki Mária hidegen és a hangjának most bizonyos éle volt. Mintha valami elégtételféle esengett volna ki abból, mintha azt mondta volna: «Lásd, a férfi, a ki miatt végig sértéttél, a kit most ide kínálsz nekem, nem kell! Sohasem gondoltam rá!»

— Meg fogod őt szeretni, ha a felesége leszel, lehetetlen őt meg nem szeretned, ő szép, jó és gyöngéd.

De nemcsak a pangó vizekkel való küzdelemben van segítségünk, sőt sokkal áldásosabb a védelme mindenütt ott, a hol a vizek eleven erejével kell küzdenünk s azok rombolása ellen védekezünk.

A havasi legelőkön tudvalegőleg minden télen óriási, több méteres hótömegek esnek; tavasz felé, mikor az első melegebb napokarak áthatják, megpuhítják ezeket a hótömegeket, nem kell egyéb, mint hogy valamely ferdén fekvő sziklalapon, melyet a nap fokozott mértékben melegít, egy kicsiny lapdányi hógöngyöcske leváljon és gurulni kezden; a csekély hólapda, melyre gurulása közben mind több és több olvadó hó tapad, rövid idő alatt lavinává növekszik, mely elemi erővel az útjába eső sziklatömböket leszakítja, óriási fákat, mint gyenge gyufaszálakat tövestől kirángat, összetör s a sárral vegyes, piszkos, havas tömkelegbe ragadva, a völgybe zúdít, hol mindent, a mi útjába esett eltemetve, még a völgy patakjának folyását is elzárja. Az azelőtt szerényen folydogáló ér jelentékenny tóvá duzzad s addig gyűjti a lavina mögötti erjét, míg végre azon léket ütni s medrét egyre szélesebbre és mélyebbre rávágja, a völgyön lefelé menekülni képes. S íme a gyenge havasi éger, mely a havasok aljának meredek lejtőit sűrűn benövi, melyet a hó, mint esküdt ellenségét fiatal korában a földhöz nyom, de az, habár a nyomás miatt tövében a lejt irányában görbül, fejét dacosan emeli fel s 3—4 méternyi magasra megnöve, a lavinát akkor morzsolja szét apró részekre, a mikor a nagy kártevő még gyereknyi erővel semminek és senkinek sem ártthatott.

A havasi éger nem egyszer túlnagy területeket foglal el a havasi legelőkől, de azért oktalanság volna kiirtani, mert a lavinák feltartóztatásával s illetve szétmorzsolásával sokkalta jelentékenyebb hasznót hajt, mint annak a

legelőnek az értéke, a melyet elfoglal. Különben a havasi éger ritka lombozata alatt, bár gyér és nem olyan tápláló, de finomszálú fű nő, melyet a juhok, mint a sűrűbe bejutható kisebb állatok, hasznosítanak; tehát a benőtt terület mint legelő sem vész el teljesen.

Nagy összefüggő havasi égeresek helyén minden veszedelem nélkül úgy szaporíthatjuk a legelőt, hogy menedékebb helyeken, kisebb istőkben, vagy sorokban a havasi éger kiirtjuk; nagy, összefüggő területeken irtani nem szabad. Erdészetiileg az ilyen havasi égereseket úgy is hasznosíthatjuk, hogy éppen csak a fa részére szükséges kis foltokat kiirtva, cirbholyafenyővel telepítjük be.

Később, tavasz nyíltával rohamosan kezd olvadni a hó, piszkos, zavaros áradat, jéggel, hóval, nagy kövekkel vegyesen, zúgva, bőve rohan a völgyön lefelé, mosná, rotaná a partokat, a partok mentén minden mivelhető földet hordalékkal árasztana el, ha a patakok partjain, a hegyek közt a havas éger, lentebb pedig a mézgás éger őrt nem állának. A zavaros vizet, hogy termékeny iszapját lerakhassa, átengedik, de egyébb hordalékok, mely kárt okozna, fentartanak.

Így lesz a kevére becsült, gyenge, törekeny éger, a pangó, poshadó, betegséget terjesztő s a magasabb hegyekről fekeveszeten rohanó, mindent elnyeléssel fenyegető vizek ellen oltalmazónk.

L—l.

A völgyzárók halásztati hasznosítása.

Irtá: Simonffy Gyula.

(Folytatás.)

A westfáliai völgyzáróknál a vizsgálat tárgyai a következők voltak:

A vizsín ingadozása. A völgyzárók rendeltetéséből

Mária a kezével elutasító mozdulatot tett:

— Ne beszéljünk róla, kérlek... előre is kijelentem, hogy elutasító válaszmom nem a szemébe ellen irányul, mert minden férfivel szemben így járnék el. Megfogadtam, hogy sohasem megyek férjhez!

— De miért? Sohasem szóltál erről nekem.

— Mert mindegyikünk őriz a szívében egy edes, vagy szomorú titkot, a mi kizárólagosan a sajátja, a miről senkinek sem szól. Nekem is megvan a magamé és ez tiltja a férjhezmenetelemet... egyébként azonban mindenben számíthatok reám. A míg oda lépszés a szanatóriumban, ide jövök a gyerekekhez, velük leszek, visszem a háztartásodat. Visszatérted örömeim felkoszorúom a házat, veletek örülök... Mert te nem fogsz meghalni, ezt érzem! És gondold meg, minő boldogan fogunk élni együtt ezenül... A feltékenységnek még árnya sem kísért-het többé köztünk ezután!

Mária olyan meggyőződéssel beszélt barátónője biztos felgyógyulásáról, hogy annak halálsejtelmeci egyszerre tovatűntek. Most már ő is rózsás színben kezdte látni a világot. Igen, ő meggyógyul, minden jórafordul és e megpróbáltatás által egy hű, igaz barátónóv lett gazdagabb.

Tapsolt örömeiben és vígan kiállotta:

— Pista, Pista! Je hamar!

A doktor azonnal benn termett és kissé csodálkozva nézte a boldogan összeülekező, felig síró, felig nevető barátnőket.

— Jer, — folytatta Teréz örömmel — esköld meg Máriának mindkét kezét, megígérte, hogy a gyerekekkel marad, a míg én a szanatóriumban leszek.

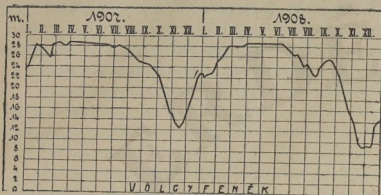
A doktor kissé zavartan közeledett a Teréz karjaiból kibontakozott, egyenesen álló Mária felé. A lány sohasem tűnt fel előtte szebbnek, kívánatosabbnak. Fehér arca az izgalomból könnyedén ki volt pirulva, nagy, titkoltok szemében könnyek csillogtak, nagyon piros ajkai kedvesen mosolyogtak. Sápadtan, dobogó szívvel, elfogultan, mint egy völgyén közeledett Pista a lányhoz és a keze remegett, mikor a Mária keze után nyúlt, hogy azt ajkaihoz vigye; de a esők, a mit forró ajkai arra tapasztottak, talán hosszabb, forróbb volt, mint az a helyzethez illett!

Mária önkénytelenül összerendezte, mint a virág egy forró légáram érintésére.

Aztán lehetőleg elfogulatlanul, elég jó hangulatban beszélgettek még egy ideig a másnapi elutazásról, elrendezni való ügyekről és Mária azzal távozott, hogy estefelé újra átjön.

A doktor kikísérte. Alig zárult be a betegszoba ajtaja,

következik, hogy a vízállás rendkívüli ingadozásokat tüntet fel. Nagy árvizek erősen emelik a vízállásokat, míg a nyári szárazság idején sok vizet kell veszíteniök. Általában egyenlő rendeltetés és időjárási viszonyok mellett a vízállás a csapadékmennyiséggel áll egyenes arányban. Amint az 1. képen látható diagramból kitűnik, a Hasper völgyrázó vízszinmennyisége március-



1. ábra. A «Hasper» völgyrázó vízszinmennyisége március-
Thienemann után.

július hónapok között volt a legnagyobb, november-decemberben a legkisebb.

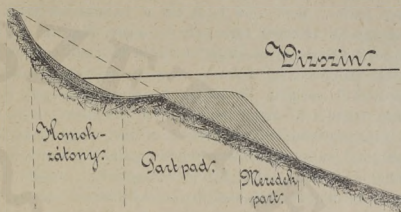
Egészben véve a többi fent elősorolt völgyrázó vízszinmennyisége is hasonló görbét mutat. Hogy a völgyrázókat esetenként milyen óriási mennyiségű vizet tudnak felenni arra nézve érdekes adatokat közöl Eberls titkos kormánytanácsos (Kassel). A Wupper völgyrázó pl. 1909. év február 3-6. között 5.000,500 m³ vizet tartott vissza. Ilyen esetekben előfordul, hogy a vízállás 3 nap alatt 11-12 m-t is emelkedik.

A völgyrázóban tapasztalható vízszinmennyiségek-

nek halászati szempontból fontos következményei vannak:

1. A völgyrázóknak a függőleges parttagozódása hiányos, illetőleg annak parti (litoral) zónája hiányzik.

Hogy ezt a meghatározást jobban megérthessük, fordítsuk figyelmünket a természetes tavak partképződésére és tagozódására.



2. ábra. Völgyrázó partjának alakulása. Thienemann után.

A természetes tavak parttagozódásában, mint az a 2. ábra mutatja, 3 övet (zónát) különböztethetünk meg.

A zónák keletkezése úgy magyarázható, hogy azt erős hullámzás megláztatja, letördeli, szétporlasztja a meder peremének szilárd talaját, a durvább részek a parthoz közelebb, a finomabbak a hullámzó víz által a tó közepe felé sodortatnak és fokozatosan lerakódnak.

Az ábrán feltüntetett parttagozódást minden természetes tónál megtaláljuk ott, a hol a tó vízszinmagassága körülbelül állandó. Legfontosabb része a partnak

az orvos arca aggodalmas kifejezést öltött, Mária meg-
jédvé nézte elborult arcát:

— Teréz állapotja nagyon súlyos? — kérdezte ijedten.

A doktor komolyan bólintott.

— De csak van remény?

— Alig — felelte a férfi eltorzult arczczal.

Az üveges tornácra értek, melyről kiláttak a virító rózsabokrokkal teli, déli napsütéses kertre. Fehér pillangók röpködtek a tarka virágok fölött, méhek döngicséltek a napfényben, de azok ketten odabenn csak a halál fenyegető árnyát látták.

— Szegény szegény Teréz... szegény barátom — szölt Mária elfojtott hangon és könnyekkel megtelt szemeit kimondhatatlan kifejezéssel szegte a férfira.

A leány hangja, részvéte egyszerre végtelen önszánalmat ébresztett a doktorban. A szíve elfacsarodott, kínos érzés szorongatta és mintegy támaszt keresve, talán önkénytelenül ragadta meg Mária karját és dadogta:

— Oh, Mária... Mária! Minő rettenetes pillanatok előtt állok!

Újjai görcsösen, vaskapocsként nyomultak a puha leánykar fehér húsába. Mária majdnem felszisszent fájdalomában, de fizikai fájdalmát elhallgattatta a lelki kín, a mit e pillanatban teljes lelkéből megosztott a szenvedő

férfival. Aggodalmas, fájdalmas tekintetük összekapcsolódott és egy pillanattal így álltak némán, egyesülve a szenvedésben.

A doktor keze még mindig vaskapocsként tartotta a leány karjait, de Mária már nem érzett fájdalmat, csak valami édes, zsiibasztó érzést, a mi lassan átjárta egész valóját. A pillanat hatása alatt mintegy megbénult, nem mert, nem tudott mozdulni, nem tudta a szemét levenni arról a fájdalmas férfarczról, a mit talán e pillanatban először látott szépnak. Sajátságos váraás alatt álltak mindketten.

Mária csak akkor tért magához, mikor a szőke férfi arcából továbbint a kinteljes kifejezés és a ráfüggesztett két szemek hirtelen fellángoltak. Megjédt, mintha tűzcsóvát látott volna hullani száraz szárnakazalba... és a karját hirtelen kirántva a vaskapocsból, köszönés nélkül szaladt ki a tornác nyitott ajtaján, futott végig a napsütött kertben, a virító rózsabokrok között.

Elfulva, líhege ért haza, fehérre meszelt szerény kis szobájába. És mikor a falon függő barnarámás tükörben megpillantotta felhevült, egészen idegen kifejezésű arcát, önmegvetéssel kiáltott tükörmására:

— Szégyeld magad, Mária!

a partpad, a mely közel vízszintes és a régi (vulkanikus) eredetű tavaknál 1—2 m., az újabb korszakbeli és leg-több tónál azonban szélesebb, néha igen tekintélyes nagyságú szokott lenni.

A völgyzárónál nem képződhet partpad, mert a folyton változó vízállás mellett a hullámok támadó pontja nem állandó.

Pedig a partpad jelenléte *halászati szempontból igen fontos*, mert — a mint ezt a természetes tavak legnagyobb részénél láthatjuk — *azon telepedik meg a parti flóra* a tavat szegélyező zöld öv alakjában (fűfelek, vízínövények, bokrok), a mely vízszint a halak táplálékul szolgáló állatvilágnak (rovarok, férgek és azok alczáinak) nyújt tenyésző és szaporító helyet. A völgyzárónál tehát a parti növényzet vagy egészen hiányzik, vagy legfeljebb a folyók (patakok) betorkolásánál található szelíd lejtőjű öblözetekben, tehát az egész területnek csak elenyésző csekély részén van meg.

2. A völgyzáró gátak vízszinzingadozásának egy másik fontos következménye az, hogy sokszor jelentékeny mederterület marad szárazon.

A talaj szárazon maradásának fontos kihatása van a völgyzárók biológiai (életteni) viszonyára. Tudniillik a meder talaja a világosság, a meleg és a hideg hatásának kitéve meglazul, a baktériumok együttes hatása által feltáródik, hogy ilyen állapotban a szerves élet részére tápanyagot szolgáltatson. A mederterület talajának produktivitását — az említett hatásokon kívül — elősegíti még a növénytakaró is, a mely a száradó, nyirkos talajon fellép s a melynek gyökérzet mechanikailag tárja fel a talajt, de természetesen a növénytakaró leglényegesebb hatása abban áll, hogy elhalása, elkorhadása által sok olyan szerves anyag képződik, a melyet (midőn a víz a partot ismét elborítja) az alsórendű állatvilág táplálékul közvetlenül felhasznál.

A talaj időszakos kiszáradása által a völgyzárónál tehát saját magától bekövetkezik az az eredmény, a milyent a modern halastógazdaságokban a tavak évenkénti öntudatos lecsapolásával, kiszáritásával és kifagyasztásával szoktak elérni.

Mintán a kiszáritásnak a talaj produktivitására gyakorolt kedvező hatása kétségtelen, fel lehet tételezni azt, hogy ez a kiszáradás ellensúlyozza, kiegyenlíti a függőleges parttagozódás hiányának a völgyzárókra gyakorolt hátrányos hatását.

A víz hőviszonyai. A víz hőmérsékletének megállapítására különböző eszközöket alkalmaznak. A veszt-fálai völgyzárók vizének hőmérsékét Thienemann a Fuess-Steglitz-féle hőmérővel, a melyen tizedfokok is pontosan leolvashatók, vizsgálta. Az egyes rétegek vizéből egész 25 m. mélységgig, az ú. n. Meyer-féle merítő-palackk, ennél mélyebben fekvő rétegekből pedig egyszerű palackok segítségével vette a mintát. Ez utóbbi esetben az üveget a vizsgált rétegben 3—4 óráig állani hagyta, hogy a palackban lévő víz a vizsgált réteg hőfokát pontosan felvegye.

A mérések lehorgonyzatlan csolnakról, a gátfaltól 50—100 m. távolságnyra történtek.

A természetes tavak és völgyzárók hőviszonyai közötti különbség. Forel után hőviszonyok szerint a természetes tavaknak 3 csoportja különböztethető meg:

1. *Tropikus tavak*, ezeknek a vize mindig meleg és a rétegződés mindig direkt (egyesen): felül van a legmelegebb, alul a leghidegebb víz.

2. *Sarki tavak* mindig hideg, 4 C°-on aluli hőmérsékkel; rétegződésük mindig fordított.

3. *Mérsékelt évi tavak*, a melyek nyáron direkt, télen fordított rétegződéssel bírnak. A felszín hőmaximuma 4 C°-nál mindig több, hőminimuma kisebb 4°-nál, a fenékhőmérséklet elegendő mélység mellett 4°. A középeurópai tavak nagy része ide tartozik.

Az imént említett 3 csoportba tartoznak a völgyzárók is; csakugy különleges helyzetben vannak. Hogy ezt megérthessük, figyelmüket a természetes tavak hőviszonyának változásaira kell fordítanunk.

Ha egy természetes tó vagy akár völgyzáró tükren tavasszal a jég megolvad, akkor a levegő emelkedő hőmérsékével és a napsugarak intenzitásának növekedésével a felső vízrétegek fokozatosan felmelegednek. A vízben áramlatok keletkeznek, a melynek eredménye az, hogy az egész vízszlop egyenletes 4 C° hőmérsékletűvé válik. Ha a felső rétegek hőfoka 4°-nál jobban felmelegszik, akkor a most már könnyebb felső vízréteg, az alsó hidegebb rétegen helyezkedik el, vagyis direkt rétegződés áll elő.

A völgyzáró gátak hőtani tulajdonságai eddig mindenben egyeznek a természetes tavak hasonló tulajdonságaival.

A természetes tó egyes vízrétegeinek hőmérsékletére a légkör melege bír főképp befolyással, a mennyiben a megtelt természetes tónak mindig csak a felesleges, felső vízrétege folyik el. A völgyzárónál a kifolyás a gát alapjánál történik s így mindig az alsó leghidegebb vízréteg távolodik el, a vízömög sincs nyugvás, mert a vízrétegek közt az áramlás (a lefelé való süllyedés) állandó, előáll a vízrétegek egyenletes hőmérsékése.

A völgyzárók alsó vízrétegeinek hőfoka júliustól egész novemberig feltűnően (viszonylagosan) magas. Így pl. mikor a „Holz-tó” vize 20 m. mélységben nyáron 6° volt, ugyanekkor a Glörvölgyzáró vize ugyanolyan mélységben 13°5', az Östervölgyzáró 13°7' volt. Éppen úgy, mint nyáron, direkt rétegződés mellett, a völgyzáró melegebb vize az alsó szintekre ragadtatik, azonképen télen fordított rétegződés mellett a felső hidegebb vízréteg az alsóbb szintekre húzódik, a minek következménye, hogy télen a völgyzárók mély rétegeinek hőfoka a természetes tavakéhoz viszonyítva alacsonyabb; 4°-hoz viszonyítva: 2°5'—1.7°.

Mind ezek a tulajdonságok a völgyzárókat külön típusú avatják.

A völgyzárók jégviszonyai. A völgyzárókat megfelelő klimatikus viszonyok mellett jégréteg borítja. A vizgálat kiterjed a jégréteg vastagságára, tartósságára, az olvadás viszonyára stb. A völgyzárókat, mintán télen is emésztenek vizet, rendszerint kisebb-nagyobb jég-

táblákból és törmelékből álló több méter széles perem jellemzi.

A *völgyzárók fénytani viszonyai*. E viszonyok vizsgálata kiterjed a víz átlátszóságának időnkénti megállapítására, a víz színének meghatározására stb.

Az átlátszóság határának megállapítására ¹⁵/₂₁ cm. mérettel bíró vagy köralakú porcellántárcsák szolgálnak. Nagyobb méretűre nincs szükség, mert az átlátszóság határa legfeljebb 8—10 m. A víz színének megállapítására *Thienemann Forel*-nek *Ulc* által kibővített vízszínkáláját használta, úgy hogy a lesüllyesztett tárcsa színét a skála színével összehasonlította.

A völgyzárók vizének átlátszóságára főképp a csapadékok nagysága és gyors lefolyása van befolyással, ami kifejezésre jut azáltal, hogy a tápláló folyók és patakok megáradva a bennök felhalmozott oldatlan szilárd részeket a völgyzárókba vezetik, a hol ezek lassan ülednek le. Mentől több valamely patak vizének oldatlan szilárd alkatrésze, annál kisebb a völgyzáró vizének átlátszósága. Általában véve ez az átlátszóság nyár végén a legnagyobb, tél végén és tavasz elején a legkisebb, a mi természetes is, ha meggondoljuk, hogy rendszerint tavaszra esik a legnagyobb csapadékmennyiség.

A völgyzárók vizének átlátszóságára a vízben lévő *plankton* (vízben lebegő alsóbrendű növények és állatok összessége) mennyisége is bír befolyással; bár túlbecsülnünk ezt a hatást nem szabad, mert éppen a vesztfáliai völgyzáróknál azt tapasztalták, hogy a maximális átlátszóság (augusztus, szeptember) összeesik az őszi planktonmaximummal.

(Folyt. köv.)

A vad fekhelyéről, illetőleg fészkeről.

A *szarvasfélőknél* a vackok, vagyis a fekvőhely s annak folytonos használata árulja el a vadnak jelenlétét. A szarvasfélék (gim, dám, őz) fekvőhelyet kaparnak (almot vernek) maguknak a földön s mikor oman felkelnek, annak közepén lábuk nyomra lepréselődik. Néha azonban, nagy forróság idején lehülés kedvéért, a nedves fűre, mohára, lehullott lombra fektüsznek s azon néha a test alájuk is lenyomódik, miről az illetet nagyságára lehet következtetni. Az őz különösen szeret kis fűszálak tövében almot verni.

A zerge, muflon, nagyobb területre, jó kilátást nyújtó helyeken és pedig leginkább sziklák tövében kaparja fekhelyét.

A *vaddisznó* öreg kanja, kivéven a görögés idejét, rendszeren magában szokott vackolni. A fiatal kanok az émsékkal tartanak s azok egy-kétéves malaczaival együtt 6—30 darabból álló kondákban közös vackot vernek, úgynevezett teknőt túrnak, a melyet hideg időben száraz lombbal, mohával bélelnek ki, s benne fejjel a közép felé fordulva nyugszanak. Az öreg kanok vízmosások szélén álló öreg fák gyökerei alatt szeretnek tanyázni.

A *közönséges nyúl* 5—9 cm. mély s teste hosszúságának megfelelő vackot kapar a földbe, a melynek eleje nyáron rendszerint északnak, télen délnek, szeles, zivataros időben észk alatt van.

Az *üregi nyúl* üregekben tanyázik.

A *medve* nyáron át sűrűségeken, fiatalosokban készíti magának páfrány- és egyéb növényekből vackot, télen vagy gyökér között, sziklaodúkban, vagy bedőlt törzsek alatt készíti «barlangot», melyet mohával, falevelekkel kibélel s a bejáratot eltorlaszolja.

A *farkas* sűrűségeken, sziklaodú és hasadékokban, elhagyott róka- és borzodúkban készíti el vackját, a melyet rendszeren kibélel. A farkas vackja bűszlik a sok húsmaradéktól.

A *róka* sziklaodúkban vagy kötött talajban önvájta vagy borzolt elfelejtett több kijáratú lyukakban tanyázik. A *macskafélék*, mint a farkas készítenek vackot, de leggyakrabban odvas fákban.

A *borz* többnyire erdőben s azon helyek közelében ássa barlangját, a hol tápláléka közel van. Magasabb pontokat s puha földet szeret választani, de ha rászorul, síkon is, de még kövek között is megtelepszik, ha családunkint készíti tanyát, azt borzlyuknak, ha több család együtt él, borzvárnak mondjuk.

A *vidra* odvas fákban, régi gátakban, partban ásott lyukakban tanyázik; ezeknek bejárata sokszor víz alatt van.

A *görény* nyáron faodúkban, elhagyott fészkekben, télen épületekben tanyázik.

Nyáron a menyétek, nyest, nyuszt szikla- és faodúkban, kő- és farakások alatt, télen — a nyusztot kivéve — épületekben ütnék tanyát.

A *fajfélék* a földön, sűrűségeken, tuskó alján fészkelnek, a hol egyszerű, kezdetleges fészket készítenek, kaparnak, a melyet kevés fűvel, tollal bélelnek ki s néhány ágacskaival korlátszerűleg eltorlaszolnak.

A *fácánfélék* rendszeren földön, vetésekben, herésekben készítik el kezdetleges fészket, a melyet kaparnak s ki sem bélelik.

A *fogolyfélék* rendszeren vetésekben, löherésekben kaparják fészket, a melyet ki is bélelnek.

A *szalonkafélék* igen egyszerű, szerény, kezdetleges fészket raknak, a mely a földbe kapart kis mélyedés, fűvel, tollal kibélelve.

A *büzkoféléknek* rendszeren zabvetésekben kapart kis gödör képezi fészket fűvel kibélelve.

A *rézefélék* víz közelében, zombékban, magas fű és bozót között vagy pedig tuskón, fán szépen kibélelt fészket raknak.

A *lúd-félék*, mint a rézefélék, azzal a különbséggel, hogy tuskóra és fára nem építik fészket.

A *galambfélék* fára (ágelágazások közé) faodúkban apró galyakból, mohából ütik fészket, melyet gyengén kibélelnek.

A *Rigófélék*: fákra ágelágazások közé, bokorban magasabb tuskókra rakják sásból, mohából, fűszálakból ügyesen összeköltött fészket, melyet tollakkal kibélelnek.

A *varjúfélék* erdőben, erdőszéleken magas fára épített durva fészkekben laknak.

A *keselyű- és saskeselyű-félék* sziklaüregekben kevésbé bélelt fészkekben vagy csak kapart mélyedésekben fészkelnek.

A *sólymok* kiemelkedő sziklák hozzáférhetetlen oldalaiban, avagy magas fákban fészkelnek.

A karvalyok többnyire magas fára fészkelnek, durván készített fészkekben.

Az ölyvek magas fákon építik fészkeiket.

A sasok közül a szirti sas sziklaüregekben, a többiek víz közelében, bozótban, fákon.

A kányák magas fákon építik fészkeiket,

A réti sas földön, fű között fészkel.

Baglyok közül a gyöngybagoly épületekben, az uhu inkább sziklahasadékokban, de a többiekkel együtt fákon faodúkbán fészkel.

K. M.

Gazdasági tanácsadó.

Néhány szó a keltetésről. Most, a midőn az ország minden vidékén már kezdetét vette a keltetés, nem lesz felesleges, ha tenyésztőink figyelmét a keltetés egyik-másik gyakorlati fogására felhívjuk.

Mielőtt a keltetés végrehajtásához hozzáfognánk, gondoskodni kell, hogy egészséges tenyészállatunk, jó és elegendő számú kotlelnek legyen. Ha rossz kotlelkel rendelkezünk, még idejekorán igyekezzünk oly tyúkokat beszerezni, a melyek igen jó kotlelőfajták egyedei, vagy azok kereszteseiei. Jó kotlelőfajták a nagytستű keleti, angol és amerikai fajták, ú. m.: kokinok, brámák, wyan-dottesek, orpingtonok stb. A pulykákat is felhasználhatjuk a kotlel helyettesítésére. A pulykák azonban csak akkor kényszeríthetők kotlelásra, a mikor még a párzás utáni vágyuk nem ébredt fel, azaz ha még meg nem kezdtek a tojástráknak. Ha kotlelásra pulykát használunk, úgy az nyugodt és szelíd természetű legyen, mert vad és félnék pulykával nem fogunk tudni zoldágra vergődni.

Már most lássuk, hogy milyen úton és módon kotlel-szathatjuk meg mesterségesen a pulykát. A pulykát előre elkészített tojófészkekbe néhány kifutó és gypszszel töltött műtojásra úgy helyezzük el, hogy a fészkekre helyezett ülőpulykát egy üres fenekű megfelelő nagyságú ládával leboríthassuk. A láda egyik oldalán nyílást kell készíteni, úgy hogy a pulyka azon a fejét kényelmesen kidughassa. Ez azért szükséges, mivel a pulykát több napon át ebben a fészkekben ülve kell hagyni, hogy megkaphassa a keltetési lázt, illetve addig, a míg az fészkekre nem esett, nem szabad a fészkekről etetés vagy itatás céljából leemelni, ez természetesen csak úgy lesz lehetséges, ha a pulyka megkapja napi rendszerességét és vizét. Ha e nyílás elé rakjuk a pulyka takarmányát és vizét egy-egy külön edényben, akkor a pulyka, ha megéhezik, vagy megszomjazik, élni is fog vele; abban az esetben, ha a pulyka eleségét és vizét el nem érné, akkor egy téglára vagy egyéb magasabb tárgyra tesszük azt, hogy kényelmesen elérhesse. Az üres fenekű ládával leborított pulyka igyekezni fog, különösen eleinte, ebből a kényszerhelyzetéből megszabadulni, a miért is okvetlenül szükséges a leborított láda tetejére néhány tégladarabot is helyezni, hogy a pulyka a ládát fel ne boríthassa.

Az így ülésre kényszerített pulyka fészkehez azután néhány nap múlva úgy közelédünk, mintha a pulyka alá helyezett műtojásokat el akarnánk venni. Ha a pulyka kotlelési lázba esett, akkor a tojásokat védeni fogja és nem

fogja engedni, hogy elvegyék. Ha a pulyka ellenszegülni nem mutatna, akkor biztosak lehetünk benne, hogy nem esett fészkekre; az ilyenmel azután kár továbbkísérletezni, mert az olyan pulyka, a mely belejutott a tojási időszakba, — a mint már előbb is említettük — s benne a nőtésüli vagy felébredt, azzal a mesterséges megkotlel-szati kísérlet nem fog sikerülni. Azért igen tanácsos nem egy, hanem a szükséges kotlelő számanál egyszerre több pulykát megültetni. A már egyszer fészkekre esett pulykával azután úgy kell bánni, mint a kotlelővel; melyről az alábbiakban lesz szó.

A keltetésnél a kotlelőkon kívül a tojások is nagy szerepet játszanak, mivel természetlen, abnormis vagy deformált tojásokból nem nyerhetünk csibéket, úgyszintén keltetésnél idősebb tojásoktól sem várhatunk megfelelő eredményt, mivel ezen időn túl a párolgás folytán a tojások csiraképessége jelentékenyen csökken. Tekintetbe jön még itt a tojásokat termelő tyúkok fejlettsége is, mert elagott vagy fejletlen állatok utódai nem lehetnek életképesek, a miért is keltetésre rendszerint a legjobbak a két és három éves tyúkok tojásai. Továbbá minden tenyésztőnek czélja állományának tojáshozamát fokozni, a mi megint csak az által érhető el, ha azoktól a tojéktól vesszük keltetési czelokra a tojásokat, a melyek néhány generáción át bő tojók voltak, mivel az magától értődik, hogy jó tojótól származó utód jobb tojó lesz, mint a rossz-tojóknak ivadéka.

A felsoroltakon kívül meg kell még emlékeznünk a keltetőhelyiségekről és fészkekről; a keltetőhelyiség könnyen szellőztethető, tisztítható, meleg, felfohályos, minden zajtól és rázkódástól ment legyen. A fészkek szintén könnyen tisztítható, megfelelő nagy és kényelmes legyen, anyagára nézve lehet téglából, fából, fűzesszöböl font és sodronyfontból készült. Olesóság és tisztán-tarthatóság czéljából a legjobban megfelel a téglá és fűzesszöböl font fészkek. A fészkek fenekére kevés föld vagy gyeptégla teendő, hogy az puha is legyen; minden keltetéshez száraz és tiszta szalma teendő, a mely a közepén mélyebbre formálódandó és ezenkívül még rovarporral behintendő. Ezen előkészületek után a kotlelő ültetése és gondozása következik. A megültetendő kotlelő vagy kotlelőre kényszerített pulyka alá ne rakjunk több tojást, mint a mennyit testével kényelmesen be tud takarni.

Mielőtt a tojásokra a kotlelő reáhelyeznénk, a tojásokat mossuk meg langyos vízben, úgy hogy azok héján semmiféle piszok se maradjon, mivel ha ezt nem tesszük, akkor elvonjuk a tojásban fejlődésnek induló embriótól a levegő oxigénjét. Az ültetés lehetőleg az estéli órákban hajtsuk végre, mivel ilyenkor nagy a csend és így kevésbé lesz zavarva a kotlelő első óráiban a tyúk, mint nappal; ha evel már elkészültünk, ugyanezokor fedjük be a fészket és állítsuk mellé az etető-itató vályut és homokfürdőt, ezen utóbbi azért szükséges, hogy a baromfi kénye és kedve szerint megfürödhessen. A fürdésre felhasznált fűm homokba czél szerű kevés rovárpórt is hinteni. Az etetést mindenkor a reggeli órákban eszközöljük és a míg a kotlelő eszik, addig igazítsuk meg a fészket, távolítsuk el az eltört tojásokat, az ürülék által bepiszkított tojásokat pedig moss-

suk meg langyos vízben. A kotlót az első időben rövidebb, a későbbi időben tovább hagyhatjuk lent, így pl. az első héten 8—10, a későbbi hetekben 10—15 perzig; a keltetés 5—7. napjaiban megvizsgálándók a tojások; ezt a tojásvizsgálatot a legzselészebb a tojásvizsgálólámpa segítségével eszközölni egy homályos helyiségben. A vizsgálat úgy történik, hogy a tojást kezünkbe vesszük és azt a tojásvizsgálólámpa oldalán lévő kürtőhöz tartjuk; azok a tojások, amelyek áttetszők, természetlenek, így tehát a fészekből eltávolítandók; a megtermékenyített tojások belseje sötét és abban több kisebb és nagyobb barázdászerű girbe-görbe vonalat fogunk látni.

Röviden ez az, a mit a keltetésnél szem előtt kell tartani.

Böszel Elek.

Fontos-e a lisztetetés a méheknek? Valamikor magam sem fordítottam valami nagy gondot a lisztetetésre; mindig abban a meggyőződésben voltam, hogy a betelelésnél úgy is kapott minden család egyenlő mennyiségben szétosztott himporos lépet s így a tavasz kezdetéig, sőt még továbbra is, bőségesnek találtam az őszszel beadott eledelmennyiséget. Azonban ebben a nézetemben tévedtem s maguk a méhek bizonyították be, hogy nekik bizony még akkor is szükségük van a lisztre, a mikor tömve van az éléskamrájuk virággal.

Valószínűleg úgy gondolkoznak, hogy a fölőség nem fog megártani; mert bizony néha még május hóban is jöhet rájuk olyan idő, a mikor a fiasítás a legnagyobb mértékben szaporodik, kijárni pedig a rossz idő miatt 1—2 hétig nem tudnak, a mikor aztán nagyon jó a fölőleghez hozzányúlni. De különben is, a méheknek természetes szokásuk, hogy minél többet összehalmozzanak. Az pedig közismert dolog, hogy ha hordás van, vagy ha etetik őket, még őszszel is megindul náluk a fiasítás; hát tavasszal, a mikor ők is azon vannak, hogyne indulna meg, de meg a méhésznek is nagyon kívánatos, hogy a fiasítás minél fokozottabb mértékben haladjon; ezért ilyenkor bizony nagyon fontos, ha minél több virággal hordhatnak, mert ez a fejlődést segíti elő.

A liszt szükségességére magam is úgy jöttem rá, hogy ezeltől körülbelül 8 évvel, egy pék jött a szomszéd utzába lakni s ott egy sütőkemencét épített. Ettől az időtől kezdve, kora tavasszal méheim mindennap d. e. 11 órakor még nem kedvező időben is úgy röpködtek, mint valami nagyon jó nyári hordásnál; visszafelé pedig minden méh ugyancsak fel volt pakkolva himporral. Sokáig törtem a fejemet, hogy vajjon honnan hordhatják a méhek ilyen korán a virággal, a mikor még vidékünkön semmi olyan növény nem virágzik, a melyből himport lehetne hordani. Egyszer aztán megfigyelve őket, a mint utánuk mentem, a kertem végén erős méhészongás ütötte meg a fületem, mire a zsongás irányában nézek, hát uramfia, legnagyobb meglepetésemre a pék udvarában az éرز alá kirakott párolgó kenyerek tele voltak méhekkel, a melyről a kelleme illatú pörkölt lisztet ugyancsak keféltek a lábukon lévő szőrkosarakba, hogy aztán hazahordva a fiasítást táplálják vele.

Ezzel tehát világosan bebizonyították, hogy nekik

kora tavasszal lisztet adni nagyon is fontos, mert ettől a fiasítás fejlődése gyorsabb lesz, a mi aztán végeredményben a méhészt javára szolgál.

A méhek a mint tudjuk, eléggé iparkodnak nyáron át elegendő himport gyűjteni; de ennek nagyrésztét a folytonos szaporodás fel is emésztí, úgy hogy egyes családoknál alig marad valamelyes táplálék a következő tavaszra. Különösen, ha őszszel korai derek járnak, a mi után már nem virít a mező, bizony alig tudnak egy kis fölős virággal a következő tavaszi fiasítás táplálására elraktározni.

Ezért tehát, de máskülönbösen is, ne mulasztjuk el a tavasz első meleg nap sugaras napjaiban a méheknek lisztet adni, mert mint fent is említém, ez a fejlődést nagyon elősegíti. A lisztet azonban csak addig hordják a méhek, a míg az első virágbimbó kiesattan; mert mihelyt egyszer bőven talál a mezőn virággal, még erőszakkal sem lehetne velük tovább lisztet hordatni.

Mielőtt a lisztet odaadnánk a méheknek, előbb pörköljük azt meg egy lábasban, vagy tepsiben, mert pörkölve jobban szeretik. A megpörkölés után pedig szórjunk a liszt közé kevés finomra szitált porczukrot is, valamint egy késhegynyi finomra tört paprikát, ezeknek a hozzáadásával szívesebben fogják hordani a méhek.

A lisztnek közül a méhek etetésére alkalmas az árpa, kukorica, hajdina, de legjobb a zabliszt, a melynek jóval nagyobb a cukortartalma, mint a többinek; ennek a beszerzése azonban nehezebb az előbbieknél.

Azok a családok, melyek tavasszal liszttel lesznek etetve, jóval kevesebb mézet fogyasztanak, mint azok, a melyek nem kapnak.

Az etetést úgy kezdhetjük meg, hogy előbb készítsünk egy kis jászolfélet, a melybe belehintjük a lisztet, vagy ha ezt nem tehetnénk, tegyük a lisztet egy deszka darabra s azt szél- és esőmentes helyen helyezzük el. Úgy is adhatjuk a lisztet a méheknek, hogy a lépek sejtjeibe szórjuk és megfelelő helyre a szabadba kirakjuk, vagy pedig üres kaptárba is berakhatjuk, a honnan szintén kihordják, ha az ajtót levezszük; a sejtek közül legalkalmasabb ilyen célra a hesejtek, de mégis legjobban ajánlom a kis jászolfélet, a melyből remekül tudják magukat felpakkolni.

Ha nem találánk meg a méhek a lisztet, akkor tegyünk oda tányéron egy kis mézet; de ha már oda szoktak, akkor vegyük el a mézet onnan. Minél finomabban van megszitálva a liszt, annál jobban hordják azt a méhek, míg a darás (grizes) részét otthagyjuk.

Tavasszal az úgynevezett serkentő (spekulatív) etetésnél lehet a méheknek téztafélet is adni; ezt úgy készíthük el, hogy egy rész meleg vizet, két rész mézzel jól összekeverünk s ezzel a folyadékkal készítsünk búzalisztből megfelelő mennyiségű pépet s ezt kásaszerű anyaggá főzzük. Kihülés után nyujtsuk ki ujjnyi vastagságú lepénynyé s ebből minden családnak adjunk be egy-egy szeletet; ha ezt elfogyasztották, újból adjunk mindaddig, míg csak a főhordás nem közeledik. Ennél az etetési módnál eltérünk attól a szükségszerű etetéstől, a mit akkor kell kezdeni, a mikor azt a szükség parancsolja, mert a serkentő etetést csak akkor kezdjük meg, ha már

a hideg napoktól nem kell félni, nehogy a nagyobb mérvben meginduló fiasítás hirtelen hideg idő beálltával meghaljon.

Mint hogy az országban nem egyszerre tavaszodik, ennél fogva vannak vidékek, a hol már márczius vége felé is meg lehet kezdeni a serkentő etetést, de viszont az északi megyékben, a hol még hirtelen lehűléstől lehet tartani, helyesebb azt csak április közepe táján megkezdeni.

Ignác Sándor.

Különfélék.

Az erdészeti rendeletek tára 1912—1915. évi XXXII—XXXV. évfolyamai, melyek a kormánynak az 1912—1915. években kiadott közérdekű erdészeti és vadászati rendeleteit, valamint a közigazgatási bíróságnak és a kir. Kúriának erdészeti vonatkozású elvi jelentőségű határozatait tartalmazzák, egy kötetbe összefoglalva az Országos Erdészeti Egyesület kiadásában megjelentek.

A 21 nyomtatott ivre terjedő műnek ára az Országos Erdészeti Egyesület tagjai, valamint az Erdő előfizetői részére 5 K, másoknak 10 K.

Egyes példány rendelésénél legcélszerűbb az árat és 55 fillér ajánlási költséget előre beküldeni. Az utánvételes küldés költségesebb és a háború tartama alatt körülmenyesebb is.

Halálozás. Joós Elek m. kir. főerdőmérnök, a kovásznai m. kir. járási erdőgazdálkodásnak 17 éven át volt ügybuzgó vezetője, tevékeny és munkás életének 51. évében, február hó 17-én meghalt.

Szedlaccsek János uradalmi főerdész, hosszas szenvedés után, 68 éves korában Boldogkőváralján meghalt.

Kovács Antal, az árvai közbirtokossági uradalom főerdésze, életének 50. évében, hosszú és súlyos szenvedés után Polhorán meghalt.

Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztokról. *Külföldre kaptak:* Földes Tibor m. kir. segéderdőmérnök, es. és kir. tart. tüzérhadnagy legfelsőbb dícsérő elismerést. — Kovács Tivadar m. kir. segéderdőmérnök, es. és kir. tart. hadnagy, legfelsőbb dícsérő elismerést.

Megsebesültek: Dobrovits László m. kir. erdőmérnök, m. kir. tart. honvédfőhadnagy. — Fogarasi Béla m. kir. erdőmérnökgyakornok, es. és kir. egyéves önkéntes-tizedes. — Toperczer Dezső m. kir. erdőmérnökgyakornok, es. és kir. tart. hadnagy.

Meghalt: Dobrovits László m. kir. erdőmérnök, tart. m. kir. honvédfőhadnagy, a harcztéren kapott sebe következtében.

Tizenhét hónap óta eltűnt segéderdőőr. A lipitújvári m. kir. főerdőhivatal kerületéből az általános mozgósítás alkalmával bevonult Szikela Mihály segéderdőőr is.

A háború első két hónapjában párszor életjel adott magáról, levelei azonban 1914 október óta teljesen elmaradtak. Dacára a minden irányban megindított kutatásnak, többé hír nem érkezett róla, mígnem 1915

márczius végén a freistadi hagyatékkezelő-bizottságtól a 13. honv.-gyalogezred pótzászlóaljának s illetve az illetékes főszolgabírónak közvetítésével egy pénzárca érkezett, mint a harcztéren hősi halált halt segéderdőőrnek hagyatéka.

Felesége bizonyos tartózkodással fogadta a neki átadott hagyatékot s kifejezést adott annak a meggyőződésének, hogy a pénzárca nem az, a mit a férje magával elvitt, legfeljebb ha azóta jutott valami módon hozzá.

Az asszony kételkedése arra indította a főerdőhivatalt, hogy a nyomozást tovább folytassa s megkereste az ezredparancsnokságot, hogy a hagyaték és Szikelának halála felől hivatalos értesítést adjon.

Erre a megkeresésre kielégítő válasz nem érkezett s így a főerdőhivatal — dacára annak, hogy azóta soha egy sor írás nem érkezett tőle — abban a feltevésben volt, hogy orosz fogságba jutott.

Ennek a feltevésnek helyes voltát igazolja a most érkezett következő tábori lap:

Kelt 1906. II. hó 17-én

Orosz harcztér.

Kedves drága feleségem Mari!

Tudatom ezen soraimba, hogy bár hosszú ideig semmi hír rólam nem hallottál, hála a jó Istennek egészséges vagyok. Oroszországban fogoly voltam olyan helyen, a honnét írni nem lehetett, de köszönöm a jó Istennek, sikerült nekem elszöknöm, semmi baj nem történt, csak gyenge vagyok s most a gyengélkedőben vagyok itt a harcztéren.

Tisztelem a kedves mamámat s a drága gyermekeimet; írjál kedves Mari, vajjon egészségesek vagytok-e. Ezzel zárom soraimat, Isten veletek és velem is. *Mihály.*

Úgy látszik, hogy a levélíró az orosz front mögött fogságba jutása óta olyan helyen volt fedezékek stb. készítésénél foglalkoztatva, a honnét tényleg lehetetlen volt írni adnia magáról.

Elképzelhető, mekkora örömet okozott ez a pár sor a kenyérkereső apa sorsáért aggódó, s őt sokszor megsírató család körében.

Azért közöljük ezt a párját ritkító esetet, hogy bizodalmat s reménységet öntsünk azokba, a kik hosszú idő óta nem hallottak hírt hadbavonultjaikról.

A fontainebleau-i erdő. Nagy felháborodás viharja zúgott végig egész Franciaországon a francia kormány ama határozata miatt, a melylyel elrendelte, hogy a francia és belga szénvölgyeknek a németek kezére kerülése miatt támadt nyomasztó szénhiány enyhítésére és a nélkülözhetetlen tüzelőanyag biztosítása okából a fontainebleau-i állami erőket ki kell vágni. A százados és historiai emlékekkel tele erdőségre tehát kezét emeltek és a francia történelemben oly kiváló szerepet játszott erdőségekben már javában döntik ki a fákat s még csak be se látható, hogy a vandál letarolás véget ér-e, avagy a híres erdő teljesen áldozatul esik a háborúnak. A francia lapok a hozzájuk az ország minden részéből özönnel érkező tiltakozások alapján heves kifakadásokat és támadásokat intéztek a kormány ellen, melyekben arra hívták fel a kormányt, hogy a híres erdőt kímélje meg a pusztulástól, mert ez is

historiai emlék és a francia történelemnek egy értékes helye, a melyre ép olyan gondot kell fordítani, mint akár a Louvre múkínceire. Több mint négyszáz esztendő óta kegyeletes kézzel és gondossággal ápolta és gondozta ezt az erdőt a nemzet és kormánya. A kivágatás veszedelme pedig annál nagyobb, mert még máig se tüntek el annak a nagy tűvének nyomai, a mely 1890-ben ebben az erdőben oly sok kárt okozott — és ime a francia kormány most mégis nekimegy és oly pusztítást végeztet, a melynek pótlására talán száz esztendő se lesz elég. «Ezért tehát kötelessége mindazoknak, — írja a párisi Journal, — a kikben még csak egy csöppnyi meleg érzés maradt a régi Franciaország iránt, minden eszközt megragadva küzdeni a legszebb francia természeti szépség, valóóság múzeum, megszenteltelenítése és lerombolása ellen, nehogy a későbbi idők nemzedéke azzal a váddal illethesse korunkat, hogy a mostani borzalmas háborúban Franciaországot nemcsak az ellenség dülta és pusztította, de még a saját kormánya is közreműködött abban, hogy történeti emlékek elpusztuljanak és az ország legszebb vidékeinek egyike sivataggá váljon.»

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége“ közleményei.

Kérelem. Tisztelettel felkérem mindazon tagtársaimat, a kik tagdíjakkal hátralékban vannak, hogy azokat a Szövetség pénztárába mielőbb befizetni sziveskedjenek. *A Szövetség pénztárnoka.*

Nyugtázás. A Szövetség pénztárába 1915. január 6-tól február 7-ig tagsági díjat fizettek:

1915 II. felére: Duchek József 2 K, Sznoha Vilmos 1 K.

1916. évre: Sznoha Vilmos 1 K, Duchek József, Búvári Ferenc, Mottl Rezső, Köves Reinhold, Volf Rezső, Láng Károly, Kovács János, Dombos Lipót és Barna Vendel 2—2 K, Köröskényi József és Dankó István 4—4 K.

Helyreigazítás. «Az Erdő» f. évi január hó 15-iki számában a «Nyugtázás» cím alatt Balogh Béla helyett tévedésből Balogh Kálmán neve eszűszött be, azt ezennel helyreigazítjuk.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőseit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

A m. kir. földművelésügyi miniszter, Ó Császári és Apostoli királyi Felsőbíró legmagasabb engedélye alapján Kócsy János miniszteri tanácsost saját kérelmére végleges nyugalomba helyezte.

Személyek körüli magyar miniszterem előterjesztésére Kócsy János földművelésügyi miniszteriumi elnökiteri tanácsosnak saját kérelmére történő nyugalomba helyezése alkalmából

sok évi hű és hasznos szolgálata elismerésül Ferencz József-rendem középkeresztjét adományozom.

Kelt Bécsben, 1916. évi február hó 16-án.

FERENCZ JÓZSEF s. k.,

Báró Roszner Ervin s. k.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Kühn János m. kir. erdőőr a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság kerületéből, valamint Gliga Miklós m. kir. erdőlegényt a tótsvári m. kir. erdőhivatal kerületéből saját kérelmükre kölcsönösen áthelyezte.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi február hóban a következők előfizetési díjak folytak az az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Karapánai fiérj erdőgond. 8.—, Novák János 1.40, Földmív. min. hd. 20.—, Bergr János (1915) 4.52, Susáki erdőhív. 176.—, Vinkoveci fterdőhív. 64.—, Eperjesi adóhív. 79.80, Koroschetz L. hd. 5.—, Zsarnóczi erdőhív. hd. 19.80, Alexander Carl hd. 3.75, Divényi urad. 12.—, Zalaegerszegi adóhív. 63.78, Gf. Esterházy K. urad. 12.—, Gf. Esterházy F. urad. 32.—, Tamási erdőgond. 8.—, Devecseri urad. 20.—, Felsőöcsi urad. hd. 2.75, Kaderják Ferencz hd. 1.50, Karánsebesi vagyonközösség 20.—, Kuzma Gyula hd. 5.55, Ópálosi erdőgond. —40 fill., Véssey Lajos hd. 15.75.

1 koronát fizettek: Murgú Pál, Tomasovits Szvetozár, Hollósy Árpád.

2 koronát fizettek: Csomóss István, Csápa Traján, Bubos István, Dábu Miklós, Matyacsok Dezső, Imre János, Bánó Imre, Holecz József, Huber Vendel, Szabó József, Vesza Tivadar, Saliga József, Szoták Ferencz, Dudák Albert, Illés Ignác, Bárony Károly.

3 koronát fizettek: Rákóczy István.

4 koronát fizettek: Zier Árpád, Barkai János, Fiskál Károly, Jellinek Andor, Koncsatu Tamás, Naszlady Sándor, Horák József, Körnöczy Illés, Pomothy János, Buzás József, Makky János, Pascú Viktor, Kattra Endre, Kóczán Rezső (1915), Klagyivik József, Sárge Dezső, Sárvári urad., Webel Elek, Dés város, Teodorovits Ferencz, Ujbánya város, Bogdy István, Nagy Géza, Paulin Vilmosné, Felsőbánya város, Szabédi kísérleti telep, Iván György, Horváth József, Bogay Gyula, Faragó Béla, Károly György, Bolesó János, Fülöp János, Orosz György, Tamás Mihály, Huhay Zsigmond, dr. Huszár Lajos, Jászóvári prép., Király Károly, Kossuch János, Májér György, Ósimaroszek birt., Schudich Nándor.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a címszalagon átjavitott lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavitásokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközli a bejelentett címváltozás alapján, a nagybíránnyú címmegváltoztatási költségek megtakarítása czéljából. Kérjük tehát, hogy fölszöleges reklamáziókkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

F. J. A természetben kiszolgáltattot illetményföld az 1914. évi 12,603. sz. földm. min. körrendelet értelmében egész évi járandóság lévén, halálözse esetében csak a gazdasági év végével (szeptember végével) szüntetendő meg. Ha az elhalálozottnak nincs közvetlen hozzátartozója, úgy a földet — nézetünk szerint — a törvényes örökösök élveztetik.

K. J. 1. Az erdőőrri szakvizsga letételére csak azok bocsájthatók, akik az elemi népiskolát elvégzték, illetőleg irni, olvasni és a négy közönséges számművelet szerint számolni tudnak, 3 évig szakadatlanul erdészeti gyakorlati szolgálatban állottak, fedhetlen magviselőtűek és 20. életévüket betöltötték. A vizsgaengedély iránti kérvényhez tehát olyan okmányokat kell csatolni, amelyekkel a fenti kellekakat igazolni tudja. 2. A kérvényeket rendszerint szeptember havi benyújtani ahhoz a kir.

erdőfelügyelőséghez, amelynél vizsgálni kíván. 3. Az «Erdőr», című könyvnek most a IX. kiadásra forog közeled, de azért korábbi kiadású könyvből is sikerrel tanulhat. 4. Erdőőri szakvizsgák a következő 12 erdőfelügyelőségű tartanak: Besztercebánya, Brassó, Budapest, Kassa, Kolozsvár, Maramarossziget, Miskolc, Nagyszombat, Pécs, Pozsony, Szombathely és Temesvár. 5. A folyó évi őszén is előreláthatólag meg lesznek tartva az erdőőri szakvizsgák, amiről különben annak idején mi is meg fogunk a lapban emlékezni és a közlendő hirdetésből majd tájékozást szerezhet, hogy a kérvényt meddig kell benyújtani.

V. J. Napibéres erdőőrök az 1915. évi XXII. t. cikk alapján járó 20%-os háborús segélyre nem tarthatnak igényt.

G. S. I. Lapunk idei, 1915. évi és 1914. évi számai elküldtük. Az 1914. évből az 1., 2. és 3. szám már teljesen elfogyott s így azokat nem küldhettük meg. A korábbi évfolyamok nagyon hiányosak.

2. Erdészeti szaklapok: «Erdészeti Lapok» Budapest, V. Alkotmány-utca 6. sz.; «Erdészeti» Zólyom. Vadászati szaklapok: «Vadász-Lap» Budapest, VII. Bálint-utca 5. sz.; «Vadászat és Állatvilág» Budapest, II. Kapás-utca 12. sz.; «Nimród» Budapest, IV. Egyetem-utca 4. sz.

3. «Országos Erdészeti Egyesület» Budapest, V. Alkotmány-utca 6. sz.; «Erdészeti és Vadászati Állatszeti Országos Szövetség» Besztercebánya; «Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete» Budapest, IX. Üllői-út 23. sz.

4. Olyan könyv, melyben az erdészeti állatszeti névsora megvan, nincs.

P. F. Az állami gépjármű nem igen vesznek fel saját költségükön tanoncokat. Ezért legjobb, ha az illető valamilyen magángépjárműben kiképezi magát s csak aztán lép át valamilyen állami gépjárműbe.

P. I. A háború okozta rendkívüli viszonyok késleltették a véglegesítést, de remélhetőleg nem sokára meglesz.

1. Gy. I. Sorsjegyeit még nem húzták ki.

2. Ha bizonyítani is tudja, hogy a jegyző igazságtalanul járt el, vagy ha azt hiszi, hogy családja nem kap annyi hadiségelet, mint amennyi őket megilleti, úgy emeljen a jegyző ellen panaszt a főszolgabíró úrnál.

K. D. Az önként ajánlott Cseti-féle Általános földméréstan olyan, hogy abból bármilyen alakú fölterület elosztását meg lehet tanulni. Mindannak dacára a könyv megvételét nem tanácsoljuk, mert az abban foglaltak megértése és alkalmazni tudása magas fokú mennyiségnyi ismereteket kíván. Azt a területet, melyet ön levelében felrajzolt, a szöveg ismerete nélkül nem lehet kétféle osztani. De különben is ilyen szabálytalan alakú területek az osztása nem olyan egyszerű dolog, hogy azt a «Szerkesztői üzenetek»-ben el lehetne intézni. Kérje meg az erdőgondnok urat, ő bizonyára szívesen segítségre fog lenni.

T. M. I. Mint járási erdőőr megtartja csendőrségi nyugdíját.

2. Ha további szabadságolásáról, vagy a katonai szolgálat alóli felmentéséről március végéig nem kap hivatalos írásítést, úgy a jelenlegi felmentési határidő leteltkor köteles katonai szolgálatra jelentkezni.

Szzynek Bustyaháza. Hozni fogjuk.

Erdészni. Állandó felmentése nincs igénye s azt hiába is kérné; de szabadságolhatják legfeljebb három hónapra a tavaszi gazdasági munkák végzésére. Ez iránt a földművelésügyi miniszter úrhoz címzett kérvényt a főispán úrnál kell benyújtani.

bármikor elfoglalhatja. Havi 200 korona fizetést, vagy ennek megfelelő más járandóságot igényel.

Címe a szerkesztőségénél megtudható. (6.)

Erdőkezelői, erdőőri, vadőri alkalmazást keres erdészeti teendők végzésében ügyes, iskolázott fiatal ember. Címe: Csávolyzski Dezső — Jászapati, Szt.-Györgyi-út; (Jász-Nagykun-Szolnok megye). (6.)

50 éves, erőtelen, hadmentes, nő, gyermektelen, felmondatlan állásban levő szakvizsgázott erdőőr, ki az erdészeti, vadászati, mezőgazdasági és irodai teendőkben jártas, gazdaságban mint tiszt volt alkalmazva, megfelelő állást keres. Címe: Petrovits Gábor, Demény (Trécsény megye). (7.)

47 éves, róm. kath., nő, családostól, ép egészséges, hadmentes erdőőr állást keres. Összes erdészeti teendők önálló kezelésében, úgyszintén a vadászati terén is, kis- és nagyvad tenyésztésében teljes jártassággal bír, mikről kitünő bizonyítványai és ajánlólevelei vannak. Címe: Pál János uradalmi főerdőőr, Törökbalint (Pest m.) (8.)

37 éves, nő, hadmentes egyén, ki az erdő szak-szerű kezelésében, fődáv, apródáv és fácszantenyésztésben teljesen jártas, erd. szakiskolát jelesen végzett, 21 évi gyakorlattal, magyar, német és tót nyelvet úgy szóban, mint írásban tudó, keres főerdőszki, erdészi vagy fővadászki állást. Czim a szerkesztőségben. (9.)

HIRDETESEK

288/1916. sz.

Pályázat erdőőri állásra. A lőcsői m. kir. erdőhivatal kerületébe képező Szepesvármegyében az «Erdőőri szervezet szerint» Szepesolvasi és Hernádfalu székhellyel rendszeresített járási erdőőri állásra pályázatot hirdetnek.

Évi fizetés 700 korona, mely 5-5 évi kifogástalan szolgálat után 100-100 koronával 1100 koronáig emelkedik.

Mellékkötelemények: évi 200 kor. lakpénz, 100 kor. ruhántalány és 10 kor. gazdasági munkás- és családsegélypénztár tagsági díj.

A kinevezett és alkalmazott járási erdőőr tagja lesz a jóváhagyott «Erdőőri szervezettel» kapcsolatosan képezett vármegyei erdőőri nyugdíjintézetnek és az országos gazdasági munkás- és családsegélypénztárnak.

Az erdőőri állásra a 24 évet betöltött, de 40 évnél nem idősebb pályázók felhivatnak, hogy magyar állampolgári minőségüket és családi állapotukat, feddhetlen előéletüket, a 24 éves életkor betöltését, az erdőőri szakvizsga letételét, valamint szellemi és testi épységüket, különösen jó látó-, halló- és beszézőképességüket, esetleg eddigi szolgálatukat igazoló bizonyítvánnyal felszerelt, szabályszerűen és Szepes vármegye közigazgatási gazda-

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

Erdőőri szakiskolát végzett, erdőőri és vadőri szakvizsgát tett, 41 éves, nő, szorgalmas, komoly, józan magaviseletű, teljesen megbízható, kitünő szolgálati bizonyítványokkal rendelkező, hadmentes egyén, erdőőri, vagy ehhez hasonló állást keres. Állását április 1-ig

sági bizottsághoz címzett, sajátkezűleg irt folyamodványait a lőcei m. kir. állami erdőhivatalnál legkésőbb folyó évi márczius hó 25-ig nyujtsák be.

Azon pályázók, kik a magyar nyelvnek szobán és írásban való tudásán kívül a német és tót nyelv ismeretét is igazolják, előnyben részesülnek.

A kinevezendő erdőőr állását 1916 évi április 15-ig elfoglalni kötelek.

Lőce, 1916. évi február hó 29-én.

(5.) *M. kir. állami erdőhivatal.*

680/1916. sz.

Fenyőtutajfa-eladás. (1000 m³-es részletekben). A máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság fejrátalka, rahói, tiszaközi, bogdáni és fehértiszai erdőgondnokságiból az 1916. évben letutajozandó mintegy 14,000 m³ 25 cm és ennél kisebb közepátmérőjű, továbbá 97,000 m³ vegyes vastagsági méretű összesen mintegy 111,000 m³ 1913., 1914. és 1915. évi termésű lucz- és jegenyefenyőhaszonfa 1916. évi márczius hó 8-án, mintegy 28,000 m³ 25 cm és ennél vékonyabb, továbbá 74,000 m³ vegyes vastagsági méretű vagyis összesen mintegy 102,000 m³ 1914. és 1915. évi termésű lucz- és jegenyefenyőhaszonfa pedig 1916. évi márczius hó 22-én Máramarosszigeten az erdőigazgatóság hivatalos helyiségében d. e. 10 órakor zárt írásbeli ajánlatok útján eladásra kerül.

Az ajánlatokat az árverést megelőző napon délután 4 óráig kell a máramarosszigeti erdőigazgatóságnál benyújtani. Az ajánlatok az erdőigazgatóságnál a fentebb megjelölt napon délelőtt 10 órakor nyilvánosan felbontatnak.

A csoportok beosztását és kiküldési arait feltüntető kimutatások, valamint a részletes versenytárgyalási feltételek, ajánlati űrlapok és borítékok a nevezett erdőigazgatóságnál beszerezhetők s ugyanezek a kerületbeli erdőgondnokságok és a bocskói faraktárgondnokságnál megtekinthetők.

Máramarossziget, 1916. évi február hó.

(8.) *M. kir. Erdőigazgatóság.*

A lévai uradalom erdőhivatala keres egy ügyes, megbízható erdőőrt, kinek kötelessége lenne részben az erdőőri munkálatokban segídkezni, részben a lakhelye mellett lévő urasági vadászhatat rendben tartani s felszolgálásban segídkezni. Sik erdő, nyugalmas állás.

Ajánlatok bizonyítványmásolatokkal alantí címre küldendők: Uradalmi erdőhivatal, Léva (Bars m.) (8.11.)

Kopót, mely a vadsertés vadászatra is jól be van vezetve, keres arájánlattal Kaderják erdőőr, Diósgyőr, Répáshuta. (3.)

Lorenz Koroschetz jun. Marburg a/Dr. tölgy-, bükk-, nyír-, hárs-, kőris-, szil-, éger-, juhar-, kőrté-, cseresznye-, almafát, lucz-, jegenye-, erdei fenyőfát és diófát minden mennyiségben elad.

Méhkasokat gyékényből szállítok. Közönséges kúpkas 2 kor., igen nagy 3 kor., átmeneti 4 kor. Matuska István, Nagykároly. (7.1.V.)

Vennék egy olyan kávébarnaszőrű setter vizslát, a mely úgy a folyó- mint állóvízből a lelőtt vadat kihozza, esetleg egy ilyen szőrű tisztafajú kölykövizslát is megveszek, mellékes, szuka vagy kan. A vizsla leírását az ár megjelölésével Molnár István m. kir. erdőőr, Magyarpécska (Arad m.) kérem. (6.)

125/1916. sz.

A **bazini** kir. közalapítványi erdőgondnokságnál folyó évi tavaszon a következő csemeték kerülnek eladás alá:

3 éves iskolázott luczfenyőcsemete	46,000 drb.
4 " " " " " "	10,000 "
4 " " " erdei fenyőcsemete	7000 "
4 " " " " " "	3000 "

Ezrenkint 7 kor. áron a bazini állomáson. Csomagolás önköltségen lesz számítva.

Bazin, 1916. évi márczius 8.

(9.) *Bielek Ede* főerdőmérnök.

Hirdetés. Uradalmi titkári állás betöltésére pályázatot hirdet egy szlavoniai uradalom. Fizetés évi 2400 K készpénz, természetben lakás és fűtés. Ezen állásra oly egyének pályázhatnak, kik 35 évnél nem idősebbek, erdészeti szakképzettséggel és némi kereskedelmi ismeretekkel bírnak.

Csakis írásbeli ajánlatok, nyelvismeret feltüntetésével mielőbb Coray Péter igazgató címére, Budapest, II. ker. Margit-körút 60. nyujtandók be. (11.)

634/1916. sz.

Gyógynövények szedési jogának bérbeadása. A lippai m. kir. főerdőhivatal kezelése alá tartozó mintegy 116,000 kat. holdnyi területen a gyógynövények szedési joga 1916. évi január hó 1-től december hó 31-ig terjedő egy évre zárt írásbeli ajánlat mellett nyilvános versenytárgyaláson bérbe fog adatni.

A zárt ajánlatok 1916. évi április hó 4-én délelőtt 9 óráig nyujtandók be a m. kir. főerdőhivatalhoz, hol azok ugyanaz nap délelőtt 9 órakor fognak nyilvánosan felbontatni.

Árverési és szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a m. kir. főerdőhivatalnál Lippán (Temes m.) díjmentesen szerezhetők be.

Lippa, 1916. évi február hó.

(10.) *M. kir. főerdőhivatal.*

Jegyzéke

azoknak az erdészeti szakmunkáknak, melyek az «Az Erdő»-re egész évre egyszerre, vagy bár részletekben, de egy évnél már hosszabb idő óta előfizető erdészeti alitzetek és erdőőrök által az Országos Erdészeti Egyesületnél (Budapest, V., Alkotmánytérca 6. sz.) az alábbi kedvezményes áron rendelhetők meg:

Bölcsházi Belházy Emil: Az erdőrendezés tan kézikönyve Ára 6 K.

Fekete Lajos: A tölgy és tenyésztése. Ára 4 K.
 Erdőrendezés tan. Ára 9 K.
 Erdőértékművelés tan. Ára 4 K 50 f. (II. kiad.)
 Erdészeti nyereségszámítás tan. Ára 3 K.
 A szálaló erdők berendezése. Ára 90 f.

Fekete L. és Mogyósi Dietz S.: Erdészeti növénytan. (I. k. lefolyott.) II. k. ára 12 K.

Gaul Károly: Hazánk házi faipara. Ára 1 K 40 f. Bérmentesítésre 45 f. küldendő.

Gellért József: A bükk-tüzlifa romlása s az ellene való védekezés. Ára 60 f. Bérmentesítésre 35 f. küldendő.

Horváth Sándor: Erdészeti zsebnaptár. Ára 2 K. Bérmentesítésre 45 f. küldendő.

Kövesi Antal: Erdészeti géptan. Ára 4 K.

Márton Sándor: A legelőerdők berendezése, kezelése és hasznosítása. Ára 4 K 80 f.

Péchy Deszö: A külföldi fafaemek megtelepítése. Ára 3 K. Bérmentesítésre 45 f. küldendő.

Pohl János: Tangenstáblázatok. Ára 1 K.

Tághányi Károly: Magyar erdészeti oklevéltár. 3. kötet. Ára 20 K.

Tócsányi Gusztáv: Erdel facsemetek nevelése. Ára 3 K. Bérmentesítésre 45 f. küldendő.

Tuzson János dr.: Rendszerez növénytan. I. általános rész és a virágtalan növények. Ára 8 K.

Vadas Jenő: Az akácfa monografiája. Ára 6 K.

Zemplény Géza dr.: Fából készített cukor és alkohol. Ára 1 K 50 f. Bérmentesítésre 45 f. küldendő.

Erdészeti Rendelekek Tára: 1891. (XI.) évfolyam ára 60 f. 1896. (XVII.) évfolyam ára 50 f. 1897. (XVII.) évfolyam ára 60 f. 1898. (XVIII.) évfolyam ára 70 f. 1900. (XX.) évfolyam ára 60 f. 1904. (XXIV.) évfolyam ára 1 K 50 f. 1905. (XXV.) évfolyam ára 50 f. 1906-07. évi füzet ára 1 K 50 f. 1908. (XXVIII.) évfolyam ára 1 K. 1909. (XXIX.) évfolyam ára 1 K. 1910-11. (XXX-XXXI.) évfolyam ára 2 K. 1912-1915. (XXXII-XXXV.) évfolyam ára 5 K. Bérmentesítésre 45 fillér küldendő. A nem említett évfolyamok elfogytak.

A szerzőknek rendelhetők meg:

Fekete L. és Sálty Gyula: Erdőbeeslés tan. Ára 6 K. (Kapható Fekete Lajos miniszteri tanácsosnál Selmeczbányán.)

Muzsnay Géza: Erdőrendezésünk fejlesztéséről. Ára 5 K. Bérmentesítésre 45 f. küldendő. (Kapható szerzőnél Zsarnóca, Bars megye.)

Muzsnay Géza: Erdőrendezés tan. Ára 10 K. (Kapható szerzőnél, Zsarnóca, Bars megye.) Bérmentesítésre 55 f. küldendő.

Sobó Jenő: Erdészeti építstan. I. R. (I. és 2. kötet) Középtan: egy-egy kötet ára 11 K 20 f. (L. és R. Ut. vasút és hideptan, ára 12 K.)

Tomasovszky Imre: Az erdőoltást védkerületi teendői. Ára 1 K 50 f. (Kapható szerzőnél, Budapest, V., Zoltán-u. 16.)

Vadas Jenő: Erdőművelés tan. Ára 7 K.

Vadas Jenő: A selmeczbányai m. kir. erdőakadémia története és ismertetője. Ára 4 K. (Kapható a szerzőnél Selmeczbányán.)

Egyéb olyan erdészeti művek, melyek csak teljes áron kaphatók:

Bedő Albert dr.: A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása. 4 kötet, egy térréplé. (Kiadja a m. kir. földművelésügyi miniszterium.)

Bedő Albert dr.: Az erdőőr vagy az erdészet alaponálai kérdésekben és feleletekben. Ára 6 K. Bérmentesítésre 55 f. küldendő. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)

Bund Károly: Ertekezések az erdőrendezés köréből. Ára 4 K. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)

Békly Albert: Útmutató erdei facsemetek nevelésére és az azokkal való bánásra. (Kapható a m. kir. földművelésügyi miniszterium könyvtárában — Budapest, V., Országház-tér.) Addig a míg a kszlet tart, érdeklődőknek ingyen megküldetik.

Cseti Ottó: Általános földmérés tan. Ára 9 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)

Fekete Lajos: Az erdők berendezése. Ára 2 K. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)

Fekete Lajos: Népszerű erdészeti növénytan. I. füzet. Spórás növények. Elfogyott. — II. füzet. Mohok, edényes növények. Ára 3 K. Bérmentesítésre 45 fillér küldendő. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)

Fekete Lajos: Erdészeti talajtan. Ára 5 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)

Kövesi Antal: Grafosztika és vasszerkezetek. Ára 8 K. (Kapható ugyanott.)

Petricek Adolf: A magyar birodalom fontosabb fásnövényeinek mag- és terméshatározója. Ára 1 K 60 f. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)

Stark Deszö: A vadász-vízis. Gyakorlati útmutató a viselkedés, tanítás, használat és gyógykezeléshez. III. kiadás. Ára 2 K. (Kapható a «Pátria» irodalmi vállalatnál, Budapest, VIII. ker., Üllői-út 25. szám.)

Szeési Zsigmond: Az erdőhasználat tan kézikönyve. Ára 16 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)

Téglás Károly: Erdővédelem tan. Ára 5 K 40 f. (Kapható n. o.)

Tomasovszky Imre: Betűsoros tárgymutató az «Erdészeti Rendelekek Tára», I-XXIV. évfolyamaihoz. Ára 1 K. (Kapható ugyanott.)

Tuzson János dr.: A bükkfa korhadása és konzerválása. Ára 4 K. (Kapható Kilián Frigyes utódainál Budapest, Váci-u.)

Vadas Jenő: Az árvédelmi füzetek telepítése és művelése. Ára 50 f. (Megrendelhető a m. kir. földművelésügyi miniszteriumnál és Nagel Ottó könyvkereskedésében, Budapest, Muzeum-körút 2. szám.)

Erdészeti segédtablák. Ára 8 K. (Megrendelhető a m. kir. földművelésügyi miniszteriumnál.)

Erdel rovatos napló. Ára 1 K 20 f. (Megrendelhető ugyanott.)

Termési táblák 1886. Ára 2 K. (Kiadta Fülöp Szász-Coburg hg. erdőrendezőse, Jolsva, Gömör-megye.)

Faiskolaterület 120 hold.

FARAGÓ BÉLA

cs. és királyi udvari szállító

magyar erdészeti
magpergetőgyára csemetetelepek

ZALAEGRSZEG

Első és egyedüli magpergető gyár a Monarchiában, melynek saját erdészeti faiskolái vannak. Legnagyobb hasonlónál vállalat hazánkban. Mindennemű erdészeti magvak és csemetek, tölgyemák, remis-csemetek, fűmágok, fűmág-keverékek, vadtelelő lakarmány-növények, gyümölcsfák, rózsák és díszfenyők.

Árajánlattal szívesen szolgálok.
Árjegyzék kívánatra megküldetik. (3. III. I.)

HIRDETÉSEK

felvételnek a kiadóhivatalban Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

DIANA FEGYVER ATELIER
Gothard Sándor
 Herény, Szombathely mellett, Vas m.

Lerak: Budapest, VI., Váci-körút 61. sz., a Magyar Motor- és Gépgyár irodájában.

Használati fegyverek
 120 korona ártól felfelé.

A kontinens legnagyobb luxusfegyver-raktára.

Saját szerkezet — saját minták!

Előfizetési ár:

Égész évre	--- 4 K.
Fél évre	--- 2 K.
Negyed évre	--- 1 K.
Egyes szám	--- 20 f.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ
m. kir. erdőtanácsos.Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intéződik a lap szeptember 15-ig terjedő előfizetéseire vonatkozó reklámajánlatok is.

A lap szerkesztésére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézőndők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyvedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Hirdetések

egy hasábos garmondzsedés milliméter soronként 10 állérral, táblázatos és garmond betűnő kisebb betűfaj szedés másfélzetes egységárral számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőnek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésére.

TARTALOM.

Havasok és azok modern berendezése. (Marinović Milán.)
A fenyőzárlatanyagok értékesítéséről. (Kolozs József.)
Az amerikai rezgőnyárfa szerepe az újnerdősítésnél.
A fák keménysége.
A völgyzárók halászatja hasznosítása. (Simonffy Gyula.)
A hivatásos vadász fegyveréről. (Schneider Árpád.)
Az Erdő 1915. évi tiszta jövedelme.
Gazdasági tanácsadó: Hogyan neveljük a méhanyákat? (Ignác Sándor.) — Miképpen akadályozhatjuk meg, hogy tyúkjaink félre tojjanak? (Bászel Elek.) — Trágyagödörök körülültetése. — Hogyan mutatkozik gyümölcsfáknál a trágyaszükséglet? — Bélkorhadat gyümölcsfák kezelése.
Különfélék: Halalozás. — Övezetek és árvák háborús segélye. — Vezérfonal a vizslaidomításhoz. — Gummitárgyak konservezése. — Kérelem «Az Erdő» t. olvasóihöz. — Elfogott hadifoglyok.
Az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége» közleményei: Nyugtázás. — Kérelem.
Hivatalos közlemények: Az állami alkalmazottak által hivatalos kiküldetések alkalmával a szabályszerű ületményben felül napi-díjpótlékának és fuvarpénzpótlékának felszámíthatása tárgyában. — Erdőgazdasági munkásoknak és alkalmazottaknak a népfelkelői szolgálat alóli felmentése. — Az államerdészeti nyugdíjasok és illetve nyugberek részére engedélyezett tüzfiamennyiség kiszámláltatása tárgyában.
Változások az erdészeti szolgálat körében.
Előfizetési díjak nyugtázása.
Szerkesztői üzenetek.

Havasok és azok modern berendezése.

Írta: Marinović Milán kir. s. erdőmérnök.

A fák bizonyos igényeket támasztanak a klíma és a talaj iránt. Ha az igényeknek mind a kettő megfelel, a fa kifogástalanul fejlődik, míg viszont gyengébb talaj és hidegebb klíma a fa gyengébb növekedését okozza. Ezt a közismert tényt ezre veheti bárki, ha magasabb hegyet mászik meg. Bizonyos magasságon túl, a fák magassága csökken, koronájuk mindig kisebb és lejjebb ereszkedik s a zárlat ritkul. Itt-ott a fák között meghúzódik egy-egy tisztás, a melyen apró borókabokrok meglapulva tengetik életüket. Minél feljebb jut az ember, annál nagyobbak lesznek a tisztások, a fák pedig már csak csoportosan jelentkeznek, gubalaakot öltenek és koronájukkal a földet érik.

Még magasabb régiókban eltűnnek a fák, a kövér fűvek vagy borókával borított tisztások összeérnek s a fű, vagy boróka, vagy egyszül, vagy henyefenyő és havasi éger társaságában, mint valami puha szőnyeg borítja a talajt.

Imitt amott meg megszokja a környezet egyhangúságát egy-egy csevevény lucfenyő vagy jegenyefenyő, a mely koronáját büszkén a többi fa fölé emelni merészkedett; nem tudván azonban megbirkózni a havasokon átszálgató szélvészszel, száraz, égtelű nyúló csúcsával életlenkedik.

Ebben a régióban, menten a mindennapi élet gondjaitól, a hol az ember zavartalanul élvezi a levegő frissességét, tiszta kék égbolt alatt, a hol a turista megelégedik az út nehézségeiről s gyönyörködve élvezheti a havasi virágok tarka színpompáját, a természet szépségétől ihletett pásztorok havasi kürtjeinek titokzatos hangjain elmélázva búszúzik a magashegységi erdőz az ő világtól, az erdőz, mert itt kezdődik az ő hivatásának másik köre a havasi legelők régiójá.

Ezek a legelők a vegetáció utolsó képviselői, mert felettük csak a magas hegyek sziklás csúcsai és az örök hó országa uralkodik.

A havasi legelőkre különösen a nyugati népek fordítanak kiváló gondot, mert ezek képezik az ő főkeresetüknek, a marhatenyésztésnek és tejgazdaságnak az alapját.

A havasok berendezése és ezzel kapcsolatban a marhatenyésztés kérdése nagy fontossággal bír, mert a laikusok a helyett hogy a rétek és legelők okserű berendezésére nagyobb gondot fordítanak, az erdőtől követelnek olyasmit, a mit az észszerűen nem nyújthat. Nincs szándékunk ez alkalommal azokat a módokat tárgyalni, a melyekkel többen a marhatenyésztésen az úgynevezett legelő és ligetes erdők berendezésével segíteni óhajtanak, hanem tölünk, a havasi legelők modern berendezését ismertetni.

A havasok hazája Svájc. Ott keletkezett az alpesi gazdálkodás csírája és ott fejlődött ki ez a gazdálkodás a legjobban. Tőlük vették át a többi népek a módozatokat, melyeket otthon a saját viszonyaikhoz képest változtattak és tökéletesítették.

Ha valaki a máramarosi kinstári havasok modern

berendezéseit megnézi, csodálkozni fog azon, hogy miképpen fejlődhetett olyan magas fokra pár év alatt ez a havasi gazdálkodás. Pedig a dolog egyszerű, a mennyiben a földművelésügyi miniszterium 1902. évben kiküldött néhány máramarosi erdészt Svájcba és Tirolba az ottani havasi gazdálkodás tanulmányozása végett s ezek rövid idő alatt gazdag tapasztalatra és bő ismeretekre tettek szert, hogy annak itthon a legjavát adják és érvényesítsék. És a mit az ottani nép százados gyakorlat útján ért el, ezt itt mint alapot rakták le, melyen gyors tempóban fejlődik a magyarországi havasok modern gazdasága.

Önkéntelenül is felvetődik a kérdés, hogy miért vannak ezzel az alpesi berendezéssel és egyáltalában az egész havasi gazdálkodás vezetésével éppen az erdészek megbízva, a kik amúgy is túl vannak munkával terhelve, mikor ez a gazdasági ág tisztán mezőgazdasági jellegű?



Az 1726 m. magas Sesul havas 2 m. vastag hóréteggel.

A felelet magától kiálkodik, ha a havasi legelők mivoltát ismerjük.

A mint láttuk, ezek a legelők nem nagy áttekinthetetlen füves térségek, hanem a pázsitot különféle havasi fák és cserjék kisebb-nagyobb csoportjai vagy egyes példányai szakítják meg. Azért nem is lehet éles határvonalat húzni az erdő és a legelő közt, mert az egyik a másikba úgy szölvén észrevétlenül megy át. Tapasztalat szerint mondhatjuk, hogy a havasi legelők ott kezdődnek, a hol a zárlat már annyira meg van szakítva, hogy a terület felét gyp borítja és a hol a fa eltörpült, a koronája földig ér és műszaki célokra alkalmatlan.

Ez körülbelül 1500 m. tengerszín feletti magasságban van.

Igaz, hogy a lúczyfnyő néha 1600 m. fölé is emelkedik és hogy a havasi legelők néha 1000 m. alá is lemennek, de ebből csak az következik, hogy az erdő felső határa mindinkább lejjebb száll. Ennek az oka az erdő pusztításában, a havasok rendetlen és szüntelen legeltetésében, valamint abban rejlik, hogy a hegységi lakók legelőjüket

az erdő rovására bővíteni iparkodnak, mivel a legelők látszólag nagyobb gazdasági előnyt nyújtanak.

Ehhez másik tényezőként járul maga a természet is. A zord klíma úgy szölván minden természetes erdőfelújulást kizár. Téli óriási hórétegek borítják a havasi tájakat. (L. 1 k. 1726 m. magas Sesul-havas két méter magas hóréteggel.) Mikor ezek tavaszszal elolvadnak, úgy ezek, mint a szakadatlan esőzések és felhőszakadások, oly nagy vízrohamokat okoznak, melyek könnyűszerrel lemossák azt a kevés talajt is, a melynek eddig az erdő támasztéka volt. Ennek következtében keletkeznek azután a lavinák, a morénák és talajcsúszások, ettől duzzadnak meg a hegyi patakok és rohannak vad erővel a völgyekbe, a hol kavicsengerrel sok termőföldet tesznek tönkre, megsemmisítenek közlekedési eszközöket és más emberi tevékenység gyümölcseit dobják az enyészet martalékául.

A hegyek kopárakká lesznek s nemcsak gazdasági szempontból válnak hasznavehetetlenekké, hanem mindig újabb és újabb károk és szerencsétlenségek kútforrásaivá lesznek. Hogy ezeket a károkat megakadályozzuk és a talajt megint termőképesé tegyük, ahhoz sokszor milliók szükségesek és sok évtized és nagy fáradság. Azok a törpe fácskák, melyek a havasokon egyenkint árván állanak, a borókák sűrű csoportjai, a henyeenyő átjárhatatlan rengetegei és a legelők zöld gyeptakarója, tehát ugyanazt a hivatást teljesíti, mint a véderdők, sőt még fokozottabb mértékben, mert minden bajt már eszréjában előjtanak.

Ha nem volna egyéb ok is, már az eddigiekből világosan kitűnik, hogy a havasi legelők gondozását csak erdészekre lehet bízni. Mert ki van jobban hivatva a felett őrködni, hogy az erdő felső határa lejjebb ne szoruljon, hogy a szegény talaj megkötössék és hogy a további pusztulást megakadályozza,

hogy a kopár havasokat befásítsa, rajtuk erdőcsoportokat létesítsen és neveljen és a pusztulófélben levő fatenyészetet fenntartsa, a pusztulástól megóvjá? mint az erdősz. Kinek volna másnak feladata, mint az erdőszek, hogy a hegyi patakokat mindjárt eredetüknél, a hol romboló hatásuk még nem nagy, szabályozza. Azért nem is csodálható, hogy a svájci törvények az egész magashegységi gazdálkodást és pedig úgy az erdőgazdaságot, mint a havasgazdaságot a talajkötéssel és fatenyésztéssel amúgy is hivatásszerűen foglalkozó erdészekre bízta.

Természetesen azért, hogy a havasokat erdészek kezelik, az állattenyésztés és tejgazdaság nem szenved. Az erdőszek szabad kezét enged, úgy az egyiknek, mint a másiknak és mind a kettőt a lehetőségig támogatja. Az erdőszek csak arra törekszik, hogy a legeltetés szokásrűen gyakoroltassék és hogy a legeltetés ne álljon ellentétben az erdőszek fenntartásával és a havasok alatt fekvő földrészek érdekeivel. Látnuk tehát, hogy az erdőszek mily közvetlenül érinti és érdekli a havasgazdaság.

A havasi gazdálkodás azokon a legelőterületeken folyik, a melyek az erdők felett az örök hó határáig terjednek. Itt a marha csoportosan és csak nyári idény alatt legeltethető. Így a havasok fűterméke közvetve vagy tej vagy tejtermékek, avagy hús alakjában kerül a piacra. Ha zsaroló gazdaságot ízve, évenként felhasználjuk ezeken a fűvet, akkor megfosztjuk a legelőt azoktól az ásványi tápanyagoktól, a melyeket a fű felhasznál és általa a legelők ereje gyengül. A célszerű, modern gazdálkodásnak pedig az a célja, hogy a talaj kimerülését ne csak megakadályozza, hanem hogy a talajt javítsa s annak termőerejét fokozza. Két mód van, mely e cél elérését elősegíti: közvetett és közvetlen. Ha kelletlenül több marhát bocsátunk a legelőre, akkor a marha nemcsak lelegeli és letaposza a fűvet, hanem lekopasztja még azokat a cserjéket is, a melyek a talajt védeni vannak hivatva. Ha a legelőre bocsátandó marha számát apasztjuk, nem javítjuk ugyan közvetlenül a talajt, de azért, hogy a fűnek és cserjének megsemmisítését és így a talaj elkoprosodását megakadályozzuk, új munkát végzünk, melylyel ha közvetve is, mégis javítjuk és védjük a talajt. A talaj értékének fokozásánál tehát az első követelmény a legeltetés szabályozása.

Elsősorban meg kell tehát láthatóan jelölni, hogy hol végződik az erdő és hol kezdődik a legelő. Továbbá meg kell állapítani, hogy hány darab marhát szabad valamelyik legelőre hajtani és meg kell határozni, hogy mikor szabad a marhát a legelőre bocsátani és meddig lehet ott tartani. A legeltetést egyenletesen kell gyakorolni, hogy egyik legelő se legyen túl legeltetve és viszont felesleges fű se maradjon a legelőn.

Az érszerű gazdálkodás érdekében a legelőkön jó istállókat, majoros lakásokat, itatókat és vályúkat kell építeni, illetőleg elhelyezni, a gyors közlekedés előmozdítására pedig jó utakról kell gondoskodni.

Mind ezek oly munkálatok, a melyek a modern havasgazdaság alapját képezik; ezek, ha közvetve is, sokban hozzájárulnak a havasi legelők termőképességének javításához.

A talaj értékének közvetett fokozása oly munkálat, melyeket másutt is végeznek a talaj termőképességének emelése érdekében. A mocsaras talajt lecsapoljuk, a száraz talajt öntözzük a vízmásokokat megkötjük és beerdősítjük. A bőnt talajt a cserjéktől és a gyomoktól a terméketlen a kövektől megtisztítjuk. Azokat az ásványtartalmu anyagokat, melyeket a fű a talajtól elvon, trágyázással visszaadjuk a talajnak.

*

Havasgazdaságok alakítása. «Egy havas» alatt oly nagyságú legelőt kell érteni, mely képes egy nyári idény alatt (mely rendszeren 100 nap) bizonyos számú felnőtt szarvasmarhának elegendő táplálékot nyújtani. Ez 25 és 200 szarvasmarha között változik.

Egy ilyen havas képez egy havasgazdaságot. Lehet azonban egy nagyobb havasi legelőt több kis havasgazdaságra osztani, valamint több kis havast egy nagy gazdasággá egyesíteni. Egyes gazdaságok nagyságát a lokális

viszonyok mellett a gazdálkodás intenzivitása, a tejgazdaság érdekei és a talaj minősége határozza meg. Túl nagy gazdaságokat nem jó létesíteni, mert azokon nem lehet a trágyázást oly meglehetősen végezni, mint a kisebbeken. Különösen figyelemmel kell erre lenni gyengébb termésű havasokon, melyeknek ápolása és rendszeres trágyázása nagy gondot ad. Mivel a havasok berendezése sok költséget igényel, nem célszerű túl kis gazdaságokat létesíteni, mert ezzel a berendezési és kezelési költségek aránytalanul nagyok lennének.

Jó talajon, mely kevesebb gondozást igényel, lehet nagyobb gazdaságokat is létesíteni, míg gyengébb talajon kisebb gazdaságokat kell berendezni, hogy a talajt minél jobban lehessen javítani.

Kisebb havasgazdaságokon a környékbeli lakosság-nak havasi legelőkre utalt állatállományára inkább lehet tekintettel lenni, mint nagyobb havasokon. A havasgazdaság nagysága tehát sok körülménytől függ. Azért nem is lehet egy maximális vagy minimális határt megszabni, melyet nem volna szabad átlépni, mert ezt a határt minden egyes esetben a helyi viszonyok állapítják meg. Hogy mégis valami képet alkothassunk magunknak, egy havasgazdaságról röviden ismertetjük a Magyarországon eddig berendezett havasgazdaságokat. A 45,163-58 kat. hold területű havas között, melyek 130 külön névvel jelzett havast alkotnak, eddig 11 havas 4600 kat. hold területtel van berendezve. Ez a 11 gazdaság a következőképpen 5 központra van megosztva:

1. A mencili központ három havasgazdaságból áll; ú. m.:

- a) Mencil havas 377 kat. hold.
- b) Sumjeszka havas 425 " "
- c) Koneczpólnina " 336-75 " hold.

2. A rohnyeszkai központ két havasgazdaságból áll; ú. m.:

- a) Rohnyeszka havas 992-7 kat. hold.

- b) Harmanyeszka " 784-4 " "

3. A terentini központ 3 havasgazdaságból áll; ú. m.:

- a) Dumen havas 191-62 kat. hold.

- b) Terentin " 158-70 " "

- c) Dorsina " 116-40 " "

4. A lutoszai központ egy havasgazdaságból áll; ú. m.:

- a) Lutosza havas 614-84 kat. hold.

5. A pietrosz-grunyi juhgazdasági központ áll:

- a) Pietrosz havasból 180-3 kat. hold és a

- b) Krasnicsek " 397-8 " "

Egyes gazdaságok nagysága tehát 116-40 és 992-7 kat. hold között változik.

A havasokat egymástól természetes határok, többnyire gerincek választják el. Az erdőtől látható jelekkel szintén elválasztandók. Rendszeren föld vagy kődobokat építenek, melyekbe egy faoszlop van elhelyezve.

Revízió alkalmával a havasok határdombjait is felszokták újítani, még pedig nemcsak azon a részen, a hol a revízió folyik, hanem az összes havasokon.

A legeltetés egyenletes és rendszeres gyakorlása céljából a havasokat tagokra osztják. Ennél a gazdasági be-

osztásnál arra törekszünk, hogy a tagok lehetőleg egyenlők, a határok pedig természetesen legyenek. Ennek a követelménynek természetesen csak ritkán lehet eleget tenni, és azért vagy a tagok egyenlőségét vagy a természetes határt kell mellőzni. Szükség esetében taghatárul vagy köveket használunk, melyek a havasokon mindenütt található, vagy olyan fanemet, a mely a környéken nem található, hogy felütő legyen, vagy pedig magas rudat szalmazsuppal stb.

A havas jószágbirása. Mikor megállapítottuk az önálló gazdaságokat és minden havast több tagra osztottunk, minden tagra külön kell megállapítani annak jószágbirását, vagyis ki kell számítani, hogy mennyi időn keresztül hány különféle állatot képes a havas táplálni. Ismerve az időt, mely rendszerint 100 nap, megállapítandó annak a jószágnak a száma, a melyet egy tag ennyi időn keresztül táplálni képes úgy, hogy a jószág s a havas minősége ne szenvedjen.

Howy kiszámíthatassuk annak a különféle nemű és korú állatnak a számát, a melynek egy tag elegendő táplálékot képes nyújtani, egy egységet kell megállapítani, melynek segítségével a havasok jószágbirását, illetve fűtermés mennyiségét kiszámíthatjuk, illetőleg kifejezhetjük. Ez az egység az úgynevezett rovás- vagy normáljószág, mely alatt egy, körülbelül négy métermázsra súlyú, teljesen kifejlett szarvasmarhát kell érteni. Mikor azt mondjuk, hogy egy havasnak a jószágbirása 80 normáljószág, az alatt azt kell érteni, hogy ez a havas 80 drb szarvasmarhát egy nyári legeltetési időszak alatt, helyes legeltetési üzem mellett kifogástalan állapotban eltartani képes a nélkül, hogy ezáltal a havas túlságosan kihasználtnék, és a jövődő fűtermés gyöngyögtetnék, vagy a havas termőképessége veszélyeztetve lenne.

A havasokon különféle nemű és korú állatokat találunk. Minthogy pedig a havasi legelők jószágbirását normáljószággal szoktuk kifejezni, ezért a különféle állatokat a következő arányszámok segítségével normáljószágra számítjuk át:

1 drb tehén, ökr, bika vagy két éves üsző 1 normáljószág.	
1 « növendék marha feléves kortól két éves korig 0-50 «	
1 « feléves aluli borjú	0-25 «
1 « juh, kos, vagy ürü	0-20 «
1 « felévesnél idősebb sertés	0-50 «
1 « « fiatalabb malacz	0-25 «
1 csikós kancaza	2-00 «
1 « egyévesnél idősebb ló	1-50 «
1 « egyévesnél fiatalabb csikó	1-00 «
1 « öszvér vagy számar	1-00 «

A fűmennyiséget többféleképpen lehet beesülni. Ha pl. az egy kat. holdon levő, ugyanabban a magasságban fekvő szarvasmarha legelők és rétek fűmennyiségét ismerjük, könnyűszerrel következtethetünk a hasonló minőségű havasok fűtermésére. Ha nem rendelkezünk ilyen adatokkal, vagy nem bízunk a tapasztalatokon alapuló szembebeslésben, kisebb próbaterekkel is meghatározhatjuk a legelők fűmennyiségét.

Tudnunk kell továbbá, hogy mennyi friss fűre van szüksége egy normáljószágnak. Tapasztalat szerint egy

normáljószágra naponta 12 kgr. szénát lehet számítani. Ennek a mennyiségnek 80 kgr. friss fű felel meg. E szerint egy normáljószágnak 100 napra 30 q fű kell.

Ismerve már most a legelők fűtermését és a normáljószág szükségletét, kiszámíthatjuk a havas jószágbirását.

Gyengébb havasokon egy normáljószágnak való fűmennyiségét 5—7 kat. holdnyi terület, javított havasokon ugyanezt a fűmennyiséget átlagosan 2-35 kat. hold terület szolgáltatja.

Ezek az adatok a svájci és tiroli havasokra is irányadók.

A meghatározott számú normáljószágnál többet a legelőre bocsátani nem szabad. Ha több marha van, mint a mennyit a havas táplálni képes, gyengülni fog a marha és kevés tejed ad. Ezenkívül a túllelgetett havas talaja elszegényedik és előbb-utóbb elkopárosodik.

Az állatok elkülönítése. Ugyanazon a havason nem szabad különböző fajú, korú és nemű állatokat legeltetni. A havasokat szokták a szerinti osztályozni, a milyen marha legel rajtuk.

A 114,562. I. B. 1—914. számú földm. min. rendelet szerint, mely a kinstári erdőgazdaságokhoz tartozó havasi legelők kezelését szabályozza, az olyan havasok, a melyeken tehének legelnek elkülönítendő azoktól a havasoktól, a melyeken növendékmárhák, vagy meddők és ökrök, valamint lovak legelnek.

A szarvasmarhák közé, a marhahírás 10%-áig lovakat is lehet bocsátani. A juhok a báránnyokkal ugyanazon a havason is legelhetnek, de külön nyájokban.

Kecske és bivaly a havasokról kizárandók. Disznó csak annyit tartható, a mennyi a különféle tejtermék-hulladékokat elfogyasztani képes.

A legelőállatoknak nem- és korszerinti elkülönítésénél figyelemmel kell lennünk arra is, hogy minden állat olyan havásra kerüljön, a mely fekvésénél, terepviszonyainál és fűvének minőségénél fogva az illető állatnak legjobban megfelel. A tanяk közelében levő és jó fűvel bíró legelők fejőstehenek számára tartandók fenn. Növendékmárha megelégszik távolabbi és meredekebb legelőkkel is, de a fű szinten elsőrendű kell, hogy legyen. Az ökrök viszont nem szeretik a meredekebb oldalakat, de a fűben nem válogatósak. Juhoknak olyan havasok jelölendők ki, a melyek meredekségük, távolságuk és gyenge fűtermésük miatt más állatnak nem valók.

A havasok gazdasági beosztása és a legeltetés gyakorlása. A jó havasgazdálkodásnak első feltétele a legeltetés rendszeres gyakorlása. Gyakran előfordul, hogy a havasnak egyik része sokkal lejjebb fekszik, mint a másik része és ezért ugyanazon a havason nem indul meg egy időben a vegetáció. Ezért nem szabad a marhát egyszerre az egész legelőre bocsátani, hanem a vegetáció haladásával fokozatosan feljebb és feljebb engedni. De azért sem szabad a marhát egyszerre az egész havásra bocsátani, mert a mint ismeretes a legelőjószág a gyengébb fűvet jobban szereti és azt keresve, többet gázol le, mint a mennyit elfogyaszt.

Részint ebből a két okból, részint pedig a rendszeres trágyázás céljából — a mint ezt már említettük, — osztják a havasokat tagokra.

(Folyt. köv.)

A fenyőszáanyagok értékesítéséről.

(A máramarosi faárverés eredménye).

Közi: Koloss József m. kir. főerdőmérnök.

Folyó évi márczius hó 8-án tartotta meg a máramarosszigeti m. kir. erdőgazgatóság a kerületéből kitermelt faanyagok egy részére vonatkozó árverést.

Az elért eredmény a mostani súlyos viszonyok mellett mintegy fokmérője a bizakodóbb, nyugodtabb kereskedelmi szellemnek.

Míg ugyanis a múlt év tavaszán az értékesítés alá bocsájtott faanyagnak csak egy csekély része kelt el, addig a folyó évben a faanyag teljes mértékben értékesített és minden egyes részletre volt ajánlattevő, úgy hogy új árverés kihirdetése feleslegessé vált.

A beadott ajánlatok száma 392 volt.

Mielőtt az árverés eredményét részletesen ismertetném, a kinestári faanyagok értékesítésénél követett eljárást írom le, hogy módot nyújtsak annak megismerésére e lap t. olvasóinak és azoknak a fakereskedőknek stb. is, kiknek erre eddigéig esetleg még nem volt alkalmuk s a kik így a tudnivalókról kellő tájékozást szeretnének.

A máramarosszigeti m. kir. erdőgazgatóság kerületéhez tartozó erdőgazdálkodásról évenként átlag mintegy 200,000 m³ fenyő épületi fa kerül kihasználás és értékesítés alá.

Hogy pedig az értékesítés alá kerülő famennyiség pontosan meg legyen állapítható, az erdőgazdálkodás évenként egy-egy kimutatást terjesztenek be az erdőgazgatósághoz, melyben a kerületikből kitermelt és pontosan számba vett faanyagok köbtartalom szerint vannak feltüntetve.

Ez a kimutatás az alábbi mintának megfelelően állítatik ki.

Kimutatás

a vaséri m. kir. erdőgazdálkodás kerületéből 1916. év folyamán letutajozandó faanyagokról.

Tételszám	Vágás neve	Vastag	Vékony	Evező-	Heveder	Megjegyzés
		fa	fa	rúd		
		m ³		darab		
1	Bárdói vágásból	3,450	160	600	200	1915. évi termelésű fa.
2	Mihóji	7,000	1,000	400	300	
3	Losztuni	6,000	1,000	500	200	
4	Fajnai	5,000	2,000	400	300	
Összesen		21,450	3,160	1,900	1,000	

Összegezvén már most az erdőgazdálkodás által bejelentett faanyagokat, megállapíthatjuk annak az összes faanyagnak a köbtartalma, a mely árverés útján eladás alá lesz bocsátható.

Ennek alapján iratik ki azután a vonatkozó feladási hirdetmény.

A faanyagok másik része f. évi márczius hó 22-én került eladás alá (102'000 m³).

Emek a második árverésnek az eredményét később fogom ismertetni.

Ha nagyobb mennyiségű faanyagok eladásáról van szó, czélszerűbbnek tartom, ha azok nem egy, hanem két ízben bocsájtatnak értékesítés alá, mert így a felajánlási százalék (t. i. a kikiáltási áron felüli %) jobban alakulhat ki és a mi fő, a résztvevők, — kik több részletre licitálnak és a kiknek minden egyes részletre külön-külön biztosítékok kell letenniök, — az első licitáció után visszavett biztosítékaikat a második árverés alkalmával újból letehetik.

A lapunk előbbi számában közölt feladási hirdetményben jelzett és az értékesítés alá kerülő faanyagokat feltüntető értesletes kimutatás a következő:

680—1916. e. i. sz.

Részletes kimutatás

a máramarosszigeti m. kir. erdőgazgatóság által 1916. évi márcz hó 8-án árverés alá bocsátandó fenyő épület- és műszerfáról.

Tétel	A faanyag származási helye	1000 m ³ -es részletek száma		Megjegyzés
		26-tól	12—25	
1913. évi termelésű fa.				
1	Tiszaközi m. kir. erdőgazdálkodás	1—2	—	
2	Bogdán—fehértiszai erdőgazdálkodás	1—7	—	
3	Mezőháti erdőgazdálkodás	1	—	
1914. évi termelésű fa.				
4	Fejérpataki erdőgazdálkodás	—	1—5	
5	Rahói erdőgazdálkodás	1—8	1—2	
6	Mezőháti erdőgazdálkodás	—	1—10	1—4
7	Bogdán—fehértiszai erdőgazdálkodás	1—37	1—4	
1915. évi termelésű fa.				
8	Mezőháti erdőgazdálkodás	—	1—14	1—4
9	Bogdán—fehértiszai erdőgazdálkodás	1—13	—	

Kikiáltási árak.

Tétel	Választék	A f a a n y a g				Megjegyzés
		hosszúsága	közép-átmérője	mérték-egysége	kikiáltásiára	
		méter	centiméter	m ³	K f	
1	Szál- és rönkfő	12'1—felj.	26—felj.	m ³	24 60	1000 m ³ -es részletek
2	„ „ „	4'0—12	26—felj.	„	22 40	
3	„ „ „	12'1—felj.	21—25	„	23 —	
4	„ „ „	4'0—12	21—25	„	21 10	
5	„ „ „	12'1—felj.	12—20	„	21 50	
6	„ „ „	4'0—12	12—20	„	19 60	
7	„ „ „	2'0—3'9	12—felj.	„	12 80	
8	Kész evező	—	—	drb	2 10	
9	I. o. evezőrud	7'6	10—11	„	1 90	
10	II. „	7'6	8—9	„	1 50	
11	Hasított fenyőheveder új	—	—	„	1 20	
12	Fenyőheveder használt	—	—	„	— 80	
13	Tutajszék	—	—	„	— 20	

Az árverésen résztvevők ajánlataikat az alábbi mintának megfelelő úrlapon teszik meg.

Ajánlat.

Alulírott a máramarosszigeti m. kir. erdőgazgatóság 1916. évi 680. számú rendelete alapján a máramarosszigeti m. kir. erdőgazgatóságnál 1916. évi március hó 8-án tartandó írásbeli versenytárgyaláson a bogdán-fehértiszai m. kir. erdőgondnokságból az 1916. év folyamán a bocskó-lonkai rakpartokra letutajozandó 1914. évi termelésű 12-től 25 cm.-ig középátmérőjű fenyő tutajja 1, azaz első számú 1000 m³-es részletét a kikiáltási áron felül 23%, azaz huszonhárom % áremelést ajánlok.

A tárgyalás alapját képező árverési s szerződési feltételeket ösmerem és magamat azoknak alávetem.

Bánatpénzül 1000 korona, azaz egyezer korona érték-papírt, vagy 1000 (egyezer) korona készpénzt becsatolok.

Budapest, 1916. évi március hó 4-én.

X. Y.

Az ajánlati úrlap kellően kiállítva és egy koronás bélyeggel ellátva az ajánlati borítékban helyeztetik el és adatik postára.

Az ajánlati borítékok az erdőgazgatóságnál szereshetők be.

Az erdőgazgatósághoz beérkező ajánlatokra (borítékokra) rávezetetik az érkezés ideje és pedig nap, óra és perc szerint.

Erre azért van szükség, mert két vagy több egyenlő ajánlat közül a korábban beérkezett ajánlat vétetik figyelembe.

Az árverés mindenkor nyilvános.

Az árverés napján az eladás alá bocsájtott faanyag-részletekre beadott ajánlatok sorban felbontatván, az ajánlattevők nevei úgy az egyes árverési jegyzőkönyvekbe, mint a külön e célra felfektetett és alább ismertetett jegyzőkönyvbe is bevezetnek.

Bogdán—fehértiszai erdőgondnokság

1914. évi termelésű vékonyfa

1—4 részlet.

(Lásd a részletes kimutatás 7. tétele alatt.)

Tétel (részlet)	Írásbeli ajánlattevő		%	Meg- jegyzés
	neve	lakhelye		
1	Salgótarjáni köszénbánya r.-t.	—	23-0	*
	Winkler testvérek	Szeged	20-0	
2	Salgótarjáni köszénbánya r.-t.	—	23-0	
	Milkó Vilmos és fiai	Szeged	24-0	
	Schneider és Wohl	Ujverbász	26-5	*
3	Salgótarjáni köszénbánya r.-t.	—	23-0	*
	Winkler testvérek	Szeged	20-0	
	Eisenstädter testvérek	M.-Sziget	3-4	
4	Salgótarjáni köszénbánya r.-t.	—	23-0	*
	Milkó Vilmos és fiai	Szeged	20-1	

Megjegyzés: Átlagos % a négy részletnél tehát 23-9 %.

Az ebben a jegyzékben feltüntetett legkedvezőbb ajánlatokból megállapítatik azután, hogy az illető fa-

anyag-részlet a kikiáltási áron felül átlag mily %-al adatot el.

Felvilágosításul szolgáljon a következő példa:

Az 54. oldalon közölt jegyzék szerint a legkedvezőbb ajánlatok a következők voltak:

a) 1. részletre	23-0 %
b) 2. részletre	26-5 %
c) 3. részletre	23-0 %
d) 4. részletre	23-0 %

Ezen százalékok összege tehát $23-0 + 26-5 + 23-0 + 23-0 = 95-5$; már most $95-5 : 4 = 23-9$.

Az átlag % tehát erre a faanyagra vonatkozólag = 23-9% (lásd részletes kimutatás 7. tételét.)

A március 8-iki árverés végeredményét az alábbi kimutatás tünteti fel.

Kimutatás

az 1916. évi március hó 8-iki versenytárgyaláson eladott fenyő épület- és műszerfáról.

Tétel	A faanyag származási helye	1000 m ³ -es részletek száma		Kikiáltási áron felül elért átlagos %
		26-tól	12—25	
<i>1913. évi termelésű fa.</i>				
1	Tiszaközi m. kir. erdőgondnoks.	1—2	—	15 %
2	Bogdán—fehértiszai "	1—7	—	18 "
3	Mezőháti "	1	—	15 "
<i>1914. évi termelésű fa.</i>				
4	Fejérpataki erdőgondnokság	1—5	—	2-8 %
5	Rahói "	1—8	1—2	24 % vast. fa 23 % vék. fa
6	Mezőháti "	1—10	1—4	22-9 % vast. fa 23 % vék. fa
7	Bogdán—fehértiszai "	1—37	1—4	22-5 % vast. fa 23-9 % vék. fa
<i>1915. évi termelésű fa.</i>				
8	Mezőháti erdőgondnokság	1—14	1—4	23-1 % vast. fa 27-8 % vék. fa
9	Bogdán—fehértiszai "	1—13	—	24 %

Végeredményben megállapítható tehát, hogy a március hó 8-án és 9-én megtartott versenytárgyaláson az érdeklődés meglehetősen nagy volt s hogy a kiírt részletek egytől-egyig elkeltek.

Az árverés alá bocsájtott 111 ezer köbméteres farészletre beérkezett a kitűzött határidő előtt összesen 392 szabályszerű ajánlat.

Ebből a 26 cm. és ennél nagyobb közép átmérőjű 97 farészletre 355 ajánlat, a 14 vékony farészletre pedig 37 ajánlat esett.

A kikiáltási árakon felül tett legmagasabb ígért kitesz átlagosan:

a) az 1913. évi termelésű fánál	16-0%-ot
b) az 1914. évi termelésű vastag fánál... a vékony fánál	18-0%-ot 23-3%-ot
c) az 1915. évi termelésű vastag fánál... a vékony fánál	23-6%-ot 27-8%-ot

Az amerikai rezgőnyárfa szerepe az újra-erdősítésnél.

Arizona és Új-Mexikó erdővel borított hegyeinek 2500 méteren felüli magasságában észlelhető sajátosság az ott található tűz által elpusztított nagy területek. E tenyészeti öv legnagyobb része rezgőnyárfával (*Populus tremuloides*) van benőve, azonban jelentékeny kiterjedésű területek majdnem teljesen kopárak. A Douglas-fenyő (*Pseudotsuga taxifolia*), az *Abies concolor* és a *Picea Engelmannii* jól tenyésznek a rezgőnyárfa védelme alatt, később túlszárnyalják azt és így a társulás vagy erdőtenyészeti típus jellegzetes képét nyújtják. A tűz által elpusztított területeken, hogyha azokat a rezgőnyárfa vagy pedig tölgyeserjés nem foglalja el, az említett tülevéliek rendszerint gyengén tenyésznek.

A rezgőnyárfának hiánya nehezen magyarázható meg. Ez a fanev gőksarjakkól gyorsan nő, de éppúgy, a mint nem tűri a beárnyékolást, valamely más tenyészeti tényezőnek is kell még lenni, a mely reá kedvezőtlenül hat. Az a tény, hogy a tülevéliek nem tudnak lábra kapni ott, a hol a rezgőnyárfa- vagy a tölgyeserjés hiányzik, indító okul szolgál ahhoz, hogy a Fort Valley-i kísérleti állomáson 1911 óta kísérletek vezéne az azon célból, hogy a tenyészésre kedvező előfeltételek mibenlétét megállapítsák. A magról való közvetlen nevelés rágas által okozott károk és egyéb kedvezőtlen körülmények miatt sikertelen nem járt.

A rezgőnyárfának a Douglas-fenyő térfoglalására és tenyésztésére való befolyása a rezgőnyárfacserjékkel benőtt, valamint az azok nélküli területeken összehasonlítás tárgyává tétetett; kiegészítette ezt a fizikai tényezők vizsgálata is. Az eredmények a nyárfával borított területek kedvezőbb voltát azokkal szemben, a melyen nyárfa nem fordul elő, nyilvánvalóvá teszik.

A növények elhalása vagy senyvedése majdnem mindig a vízhiánynak tulajdonítható, a mit igazol az is, hogy sok olyan egyed, a melyik a száraz időszak vége felé senyvedésnek indult, az esős időszak bekövetkeztével újra magához jött.

A talajnedvesség és párolgásnak a tenyészeti időszak egyes részeiben való vizsgálatából kitűnik, hogy utóbbiak sokkal nagyobb kihatása van, mint a talajnedvességnek és a talajban meglévő bő nedvesség mellett is pusztulás állhat be — a mint az 1913-ban történt — ha nem ügyelnek arra, hogy a tenyészett fák elől a szabad transzspiráció el ne zárassék.

Mindent egybevetve, beigazoltnak tekinthető, hogy a rezgőnyárfállomány, ha a vele társult, illetve alatta tenyésző Douglas-fenyőállomány részéről igényelt talajnedvesség tekintélyes részét a maga számára igénybe veszi is, a Douglas-fenyő megtelepülését sokkal inkább előmozdítja, mint hogyha az illető területről hiányoznék.

A fák keménysége.

A bécsi tőzsze 1911-ben fakeskedelmi szokványainak (Wiener Holzhandels Usancen) revízióját határozván el, szükségesnek találta, hogy egyebek között a fák ke-

ménység szerinti osztályozása szintén újból elbírálás alá vették. E végből a mariabrunni erdészeti kísérleti állomás véleményét kérte ki. Janka G., az intézet egyik vezetője, az osztályozásnak egyforma alapon való eszközözése érdekében számos és nagy gondnal végrehajtott kísérleteket tett, a melyek a fa fajcsújának száraz, nedves és légen-száradt állapotban való megállapítására, valamint a nyomási ellentállás és ebből eredő feleletváltozásra terjedtek ki. A kísérletekhez 1504 darab 286 osztrák, magyar és idegen eredetű fafajt képviselő mintafa lett igénybevéve.

A keménység foka az által nyer kifejezést, hogy hány kilogrammnyi nyomás szükséges ahhoz, hogy 1 cm²-nyi körfeleletű és ennek megfelelően 5-642 mm. sugarú vasrúd az ezen sugárral egyenlő mélységig be tudjon hatolni az illető fajta a homloklapjába, vagyis arra a keresztmetszetet alkotó feleletre, a melyre a nyomás a farostokkal párhuzamosan irányul. Az idevonatkozó kísérletek szerint a cm²-kénti nyomás:

Az 1. fokozatot képviselő igen lágy fáknál kevesebb, mint 350 kg.;

a 2. fokozatot képviselő lágy fáknál 351—500 kg.;

a 3. fokozatot képviselő mérsékelt kemény fáknál 501—651 kg.;

a 4. fokozatot képviselő kemény fáknál 651—1000 kg.;

az 5. fokozatot képviselő igen kemény fáknál 1001—1500 kg.;

a 6. fokozatot képviselő esontkeménységű fáknál több mint 1500 kg.

Lehető egyforma szárazsági fok elérése végett a fák több éven át egyformán száraz környezetben tartották, illyképpen azok nedvességi foka 12—13%, átlagosan pedig 12-8% volt.

A számos táblázat és diagramm által szemléltethető kísérletek végeredményeképp a főbb fafajok keménységi foka a következő:

1. fokozat : ezrölyfafenyő, luczfenyő, fekete nyár, kislevelű hárs, erdei fenyő, fűz, jegenyefenyő, fekete fenyő.

2. fokozat : cédrus (nőnemű acajón), európai vörösfenyő, hamvas éger, nyír, törpefenyő, mezgés éger, (európai) Douglas-fenyő, boróka.

3. fokozat : gesztenye, platán, szőlő, fügefafa, hegyiszil, cypirus, mogyorófa.

4. fokozat : bükkfa, kocsányos tölgy, közönséges veres berkenye, kocsánytalan tölgy, pitehpin, dió, kóris, juhar, szilva, gyertyánfa, mirtus, zöld szilva.

5. fokozat : som, olajfa, zanótfafa, magyar tölgy, orgonafa, galagonya, vadrózsa, puszpáng, bruyère, amerikai vasa.

6. fokozat : ceiloni ébenfa, quebracho, zöld ébenfa, gajakta (Phillyrea váltajt). (Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet Közleményei.)

A völgyzárók halászati hasznosítása.

Irta: Simonffy Gyula.

(Folytatás.)

A mélyvízű természetes tavak átlátszósága általában véve valamivel nagyobb, mint a völgyzáróké. A különbség a kettő közt az, hogy az évi ingadozás a völgy-

záróknál nem jut annyira kifejezésre s hogy a legkisebb átlátszóság a völgyzáróknál a téli felvére esik.

Így pl. a *Foral* által a *genfi* tóban (Svájc) végzett számos mérés átlagos eredménye az volt, hogy az átlátszóság

október—április közt 12-5 m.-ig terjedt
május—szeptember közt 7-3 „ „

A víz kémiai összetétele. A völgyzárók vizének kémiai (vegyi) összetételét számos vizsgálat útján állapították meg, a mezőgazdasági kísérleti állomás, a «völgyzáró társaságok» és a környékbeli városok által fenntartott kémiai laboratóriumok. A kémiai vizsgálat kiterjedt: a vizek lejárásai maradáékára, klórtartalmára, keménységére, mésztartalmára, salétromsav és ammóniák tartalmára, kénsvárára, oxigéntartalmára és oxigén fogyasztására stb.

Megállapítást nyert, hogy a hegyi-patak és völgyzáró vizének kémiai összetétele közt nincs lényeges különbség.

A természetes tavak vizének összehasonlításából pedig kitűnt az, hogy a völgyzárók vize oldott anyagokban sokkal szegényebb, mint a tavak vize.

Megállapítást nyert végül, hogy a víz lejárásai, illetve összmaradáékának mennyisége fordított arányban áll a víz mélységével, de természetesen csak azon tavak és völgyzáróknál, a melyek egymáshoz közel fekszenek és a melyeknek geológiai (földtani) alakulata ugyanaz.

A víz bakteriológiája. Egyes völgyzáróknál, de különösen azoknál, a melyeknek rendeltetése, hogy ivóvizet szolgáltatassanak, a víz baktériumtartalmát napról-napra vizsgálni szokták. Mintát vesznek a patak torkolatánál, a völgyzáró felszínénél és 5 m. mélységben a felszín alatt; ezenkívül több helyen a patakok és a vízvezetékét is vizsgálják.

A völgyzárókat tápláló patakvizek baktériumtartalma egyenként és egymáshoz viszonyítva tág határok között ingadozik és a forrásvízhez képest lényegesen több baktériumot tartalmaz.

A baktériumszám rendes körülmények között télen és tavasszal nagyobb, mint nyáron.

Az összefüggés a tápláló víz mennyisége és a baktérium száma között elég világos, minél több a víz, annál nagyobb a baktériumok száma; a hol a nyári és téli felév tápláló vizének mennyisége közel egyforma, ott a baktériumok száma is kevés különbséggel ugyanaz. Hirtelen beálló áradások még emberek által nem lakott területeken is nagyobb számú baktériumot ragadnak magukkal, a mi természetes, ha meggondoljuk, hogy a talaj, a szerves élet mennyi baktériumot nevel, hiszen ezektől a föld felszíne úgyszólván teljesen át van itatva. Ebből a jelenségből magyarázható meg az is, hogy lassú, egyenletes és tartós esőzések alkalmával aránylag kisebb számú baktériumot tartalmaz a patak, illetve a folyóvíz.

Ha ezek után még a völgyzárók különböző vízrétegének baktériumtartalmát hasonlítjuk össze, azt találjuk, hogy a felszínen és 5 méter mélyen vett vízpróbák baktériumtartalma között nagy különbség nincs.

Előfordulhat az az eset is, hogy bármelyik réteg baktériumtartalma a másikat egyes hónapokban felülmúlja.

Előfordul, hogy a felső réteg néha nagyszámú baktériumot tartalmaz, különösen esős időjárás alkalmával, a midőn a csapadék a levegőben lebegő csírákat is magával ragadja. Máskülönbön pedig a víz felszíne a por és egyéb lebegő szilárd részek által némileg mindig szennyezettebb.

Mindezekkel szemben a fenékvíz már lényegesen csekélyebb számú baktériumot tartalmaz.

A csíráknak ez a nagy leapedésre vezethető vissza.

A táplálóvíz különösen esős időjárás alkalmával sok szilárd anyagot hoz magával, a melyek a baktériumokat leülepedés közben magukkal ragadják.

A leülepedés igen gyorsan megy végbe s a baktériumoknak nagy tömege már a leülepedés tartama alatt megsemmisül.

Miután ezidőszert a vízben végbemenő anyagcserének minden egyes részletét még nem ismerjük, a kérdés magyarázatánál hypothezisekre (feltevésekre) vagyunk utalva.

A völgyzáróba jutó baktériumok számának csökkenését az élelmhiánnyal hozzák összefüggésbe. A vízben oldott organikus (szerves) tápanyagokat az alsóbbrendű növényi szervezetek (zöld algák), továbbá az oldott szénsavas vegyületeket az alsóbbrendű állatvilág közvetlen saját testének felépítésére használja fel. Ez a felhasználás igen nagymérvű lehet, úgy hogy a baktériumok (éhezése) elpusztulása következhetik be. Ezt a feltevést látszik támogatni az a tapasztalat, hogy a mikor a plankton nyáron maximális (legnagyobb) fejlődését elérte, ugyanakkor a baktériumok száma csekély.

Thienemann szerint a baktériumok számának csökkenését a vízben végbemenő kémiai változások okozák.

Egy másik tényleges oka a csökkenésnek az, hogy egyes planktonformák, mint pl. a végvények és a kerekék férgek határozottan baktériumfogyasztók. Ha ezek nagy tömegben lépnek fel, a baktériumok számának csökkenése is bekövetkezhetik. A hatás nagyságát azonban nem ismerjük, mert ez többek közt az állati plankton táplálkozó képességétől is függ.

Végül a baktérium fogyásának oka lehet az is, hogy a völgyzáró medrének csekély iszapját az abban élő férgek, kagylók, de különösen a szunyogálcák milliárdjai járják át s így ezek esztendősen úgyszólván az egész iszapmennyiség átszűrődik, mely alkalommal a baktériumok a táplálkozás áldozataivá válnak.

Igen érdekesek azok a megfigyelések, a melyeket Thienemann azon kérdés tisztázása végett, hogy honnan származik a völgyzáró apró állatvilága (mikrofauna)? Következtetései e tekintetben a következők: A völgyzárót benépesítő apró állatvilág származhatik egyrészt a tápláló vízfolyásból közvetlenül, másrészt vele össze nem függő vizekből aktív, illetve passzív áttelepülés folytán. Vannak állati lények, a melyek csak a pataokban, vagy csak a völgyzárókban (illetve ta-

vakban) és a melyek mind a két helyen előfordulnak, tehát afféle kozmopoliták, a melyek nem válogatósak. Így pl. megállapította, hogy a patakokban 186, a völgyzárókban 83, mindkettőben egyaránt 32 faj fordul elő.

A *völgyzárók halfaunája*. A völgyzárókba a halak vagy a tápláló vízfolyásból vándorolnak be, vagy pedig mesterségesen az ember telepi őket be. Elképzelhető ugyan, hogy egyes halfajok ikráit (sügér, kárász stb.) a vízi madarak lábaik és tollazatuk közvetítésével szét-hordják, de azért a tulajdonképeni elterjedési mód a víziutakon való vándorlás marad. A völgyzáróknál is úgy, mint a természetes vizéknél, az uralkodó halfajok szerint szintájukat szoktunk megkülönböztetni. A völgyzárók halászati hasznosítására használt halfajok két fő kategóriája szerint vannak salmonidás és pontyos völgyzárók.

A salmonidás völgyzárók 3 csoportba sorozhatók:

a) A legmagasabban fekvőket kizárólag a sebessipstráng szintájának tipikus halai lakják, ú. m. a sebessipstráng, a botos köllönte (Gottus gobio L.), a fúrge cselle (Phoxinus laevis Agas) és a kövi csik (Cobitis barbata L.).

(Folyt. köv.)

A hivatásos vadász fegyveréről.

Írta : Schneider Árpád, főhadnagy.

Ismertéseimben a hivatásos vadász részére figyelembe vehető többféle fegyverre terjeszkedtem ki, úgy az öböt, mint a rendszert illetőleg. Határozottan állíthatjuk, hogy a dupla- és a háromsöví, vegyesöví a hivatásos vadászok egy részének a legalkalmasabb fegyver. Gavallér vadászról a költség mellékes, a hivatásos vadászról érezhetően korlátoz s mégis a hivatásos vadásznak szabad a legszabóbb öleső árajárlatnak legkevesebbé bebuknia, tekintve, hogy jól lövő, strapaképes puskára van szükség. Mit tegyen hát? Minden esábitó ajánlattal szemben lássa be, hogy potom pénzért sem a kakasnéküli ejektoros dupla puská, sem a drilling jó nem lehet. A rendszer felette sokat tesz az árban; ejektor (tölténykivető) dupla puskánál például megbízható kivitelben 150—180 K-s többletet jelent. A hivatásos vadásznak kiválóan megfelelő, ha kakasos akar, pl. egy «Bayard» végjegyű (az Amiens Etablissements Pieper gyártmánya) dupla, kakasnéküli a Fabrique Nationale Liège kakasnéküli duplája.

Német puskát is kapunk, pl. Simson Jäger (Rekord) záros kakasos duplát 120 márkás, kakasnéküli 145 márkás alapárban. Eme fegyverek acélangyaga kitűnő, rendszerük — úgy a zár, mint a lakatot — megbízható, kipróbált. Tehát megvan a választék. A mi az acélangyagot illeti, bátran kijelenthetjük, hogy a hivatásos vadász messzemenően megelégedhet a Krupp, Erhard és hadseregi fegyvereink Böhrler acéljával, semmi oka Antinitekre meg Antikorrokra pályázni, egyszerűen, mert számára semminemű számbavehető előnyük nincsen, de viszont erősen igénybe vennék a zsebet. A nagy gyárak rossz acélangyagot már csak azért sem használnak, mert a gyártásban a hibás alkatrészekből több kár

adódna, mint a mennyi haszonnal az anyagbeszerzés olcsósága járna. Hímevük sem engedi.

A felsorolt gyártmányok a hivatásos vadász követelményének lövés tekintetében is teljesen megfelelnek.

A beszerzés történeljén egy jónévi hazai cég útján. Az ár ugyanaz marad, a garancia pedig jóval nagyobb és közvetlen.

Az olcsó kézimunkára a hivatásos vadász mindig ráfizet. Igen hangzatos, de már kopott csalétek.

A serétes Winchesterre sem fizet rá a hivatásos vadász, akár kakasos, kakasnéküli vagy önműködő ismétlő.

Áttérve a vegyesövíekre, eleve azzal kezdhettek, hogy — fokozott óvatossággal viseltessünk, mert az olcsó kínálat javarésze szemét, szemét és ismét szemét. Természetes is, hogy olyan árért, melylyel még egy tűrhető minőségű serétes dupla simesen megfizetve, vegyesövívet, de különösen háromsövívet adni — abszurd lehetetlenség. Füstnélküli beléti serétes és golyócső rendkívül szolid kivitel igényel, golyólövésre pedig ma más lőpor számba se jöhet. Kijelentem, hogy a *Rekord rendszer* az egyedüli, melyben — egyszerű szerkezetét és tömör alkatát figyelembe véve, — olcsó árért lehet füstnélküli lőporra, különösen ilyen lőporral és acéllal, nikkel vagy rézburkolatos lövedékre szolid vegyesövívet adni, duplát vagy hármast. A kakasos háromsöví alapára így is 255—275 márka. A hivatásos vadászok nagy részének bizony kissé sok. De hát mondhatni, fél élethez szóló beszerzés s mindig módjában leend az illetőnek a szállítóval fizetési megkönnyebbitésben megállapodni, a nélkül, hogy valami részleténa karmába vetné magát, a ki gramofontól repülőgépig minden hajlandó tízszerez árért szállítani — előnyös (?) élethosszigan tartó részletfizetésre.

A hivatásos vadászt, mint univerzális ténylet, mely hazai viszonyunknak megfelelő, csupán két tölteny érdekelteti és pedig a 8·2 mm-es hadseregi, vadászatra való lövedékkel és a 9·3×72 mm. vadásztölténnyel, mindkettő, de különösen az utóbbi sokféle variálást enged meg. Magam ugyan jobban kedvelem a hadseregi töltenyét és elsősorban ezt ajánlanám, de a mennyiben a 9·3×72 mm.-est választanók, úgy rendeljük a puskát a német löszere- és fegyvergyárosok által megállapított *Normalhülere*, mert megbolondulásig variálták a hüvely és a lövedék méretezését egyes czégek, minden haszon nélkül óriási zűrzavart csinálva.

A serétes csövek legyenek chokefurattal, melyből a szükség esetén kielégítő találati biztonsággal lehető Breneke vagy Ideal. Semmiestre se kívánjunk holmi haszontalan choke rifled stb., stb. furatokat, melyeknek semmi gyakorlati értékük nincsen. A golyós eső belövését se kívánjuk abnormis távolságokra, mert 100—200—300 lépés több mint elegendő. Teljesen síma, fényes fekétre pázcolt külső kivitel felel meg ez esetben ízlésnek leginkább, pisztolyfogásos, pofadéknélküli agyval kapcsolatlan. Akár a gyorsító (Steeher, Schneller) is elmaradhat. Egy ilyen egyszerű, de izléses és megbízható kivitelű jó lövésű fegyver igazán strapaképes, hivatásos vadász kezébe való puská, kit Isten őrizzen holmi *Vierlingektől*, *Förster* kvalitéktől s más hangzatos Deckmantlis tákolmányoktól.

A hivatásos vadász erszényét megalhadja, de azért

tudomása lehet róla, hogy drillingben is mesés luxus fegyvert lehet készíteni, kakasmékkült, külön lakattal a serétes csövekhez és ejektorral, — mely csak úgy hajigálja a kilőtt hüvelyt méterekre, mint egy angol ejektoros dupla, — külön és csakis szükség esetén feszítendő golyós lakattal s a galamblöveket szédületes módon megközelítő löképeséggel. Mese, ostoba naiv mese, mintha a vegyes-ösvűnek a serétet szükségképpen rosszabbul kellene lőnie. Kifogástalan szakavatott kísérletekkel beigazodott, hogy jól lövő csövek csőpárral illesztve is azok maradnak. A forrasztási felület körülben is csak a kamrarészre és a torkolatra terjed s a felső és alsó sín igen keskeny forrasztási részére. A csövek különben teljesen szabadok, kiregésüket semmi sem gátolja. Ha a csöveket fel-alá mozgatjuk, olykor halk zörgést hallunk, melyet egy-két czinnesöpp okoz a csövek és sinek képezte zárt térben, mintegy bizonyítják, hogy ott üres tér van. Csupán a kamrarészen, tehát sinnélküli s torkolatlan szabad csőpár lövése sem jobb, mint az előbb leírt módon forrasztotté. Vegyes-ösvűfelnél a golyós cső ugyancsak eme részekben lesz a seréteshez — vagy serétesekhez drillingnél — forrasztva és semminemű befolyást sem gyakorol. Másképpen állana, ha cső csőhöz, teljes hosszban lenne forrasztva; ez zavarná a löképeséget, még pedig mindkét csőt, akárcsak golyóscsőt a tetejébe forrasztott sín, a mely nélkül némelyek nem gondolják meglehetni. A mai fegyveripar eme forrasztási módot egyáltalán nem alkalmazza, valamint csakis a csövek helyzetét gyakrabban változtathatni megengedő horganyforrasztást látjuk s csupán régebbi gyártású fegyveren a sárgarézforrasztást (a kamrarészekben még megvan az ú. n. *Hartloth*, vagyis egy, de a sárgaréznel alacsonyabb hőfoknál olvadó ötvözet; ezt a csőkampók forrasztása kívánja; demibloc csőrendszerrel, vagyis ha a kampó a csövekkel egy darabból áll, csakis horganyforrasztás szerepel). Az aczélesövek kívánatos tulajdonságaikat, a keménységet, szívósságot, ruganyosságot, túlhévités által elveszítének, miért is a forrasztást külön szakavatott munkások igen nagy gondal végzik.

A tárgyhoz térve, vegyes-ösvűnek csak oly jól kell lőnie a serétet, mint megfelelő árviszonyú duplának. Csakis füstnélküli kipróbált fegyvert választunk, még ha nem is lőnének ilyenell, részint mert megbízhatók, másrészt mert soha nem tudni, hogy mikor óhajtunk áttérni használatára.

Hazai füstnélküli lőporaink teljesen kielégítő, szükségtelen, hogy a hivatásos vadász drága külföldre áhitozzon. Az ártóbbel nincsen a anyban a várokozással.

Megmondott igények, jönevű czég s normális ár — minőt jó kvalitás kíván, — sokféle bosszúságtól, cserélgéstől kímél meg s az ilyen fegyver olyan lesz, mint egy jó barát, megkedveljük s dehogyan is adnánk túl rajta!

„Az Erdő” 1915. évi tiszta jövedelme.

Mint minden évben, úgy most is tájékoztatjuk lapunk t. olvasóit *„Az Erdő”* 1915. évi jövedelméről és a lapból származott tiszta jövedelemből alakított s az Országos

Erdészeti Egyesület által kezelt alapnak 1915. év végén mutatkozott vagyonáról, mert mint tudjuk, ez az alap *„Az Erdő”*-re előfizető erdészi altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Lapunk, mely 1907. év elején indult meg, a kezdet nehézségei következtében az első két évben nemcsak hogy jövedelmei nem hajtott, hanem fenntartására az Országos Erdészeti Egyesület rá is fizetett. Azóta azonban lapunk — daczára a csekély évi 4 K előfizetési díjnak, a melyet a megdrágult anyag és munkabérek daczára sem emeltünk — évről-évre tiszta haszonnal zárul. Ez a haszon a múlt évben, a megelőző évekhez képest némi csökkenést mutat, a mi egyrészt a háborús viszonyokban, másrészt pedig — mint már említettük — az ebből kifolyólag megdrágult anyag és munkabérekben leli magyarázatát.

Lapunk tiszta jövedelme volt:

1909. évben	316 K 68 f
1910. »	1.269 » 41 »
1911. »	1.753 » 66 »
1912. »	3.051 » 79 »
1913. »	2.857 » 90 »
1914. »	3.682 » 69 »
1915. »	1.988 » 24 »
Összesen:.....	14,920 K 37 f

Hozzáadva az időközi kamatokat (levonva ebből a háború által kárt szenvedett előfizetőink és azok családtagjai közt kiosztott 1500 K segélyt)..... 1,135 K 95 f
Az alap vagyona 1915. év végén 16,056 K 32 f-t tett ki, vagyis az 1914. év végével kimutatott 14,000 K 08 f vagyonnal szemben az alap tényleges szaporodása 1915. évben 2,056 K 24 f

Gazdasági tanácsadó.

Hogyan neveljük a méhényákat? A méhtenyésztésnél nemcsak az fontos, hogy kiterjedt virágos mezőink legyenek, hanem az is, hogy mindig népes családokkal rendelkezünk, a melyek teljes mértékben képesek kihasználni a mezőt. Sőt szorosan véve az erős családok még fontosabbak, mert ha népes családokkal rendelkezünk, még gyérebb virágzásnál is jobb eredményt érhetünk el, mintha méhek helyett csak virág volna sok.

Egy jó népes család, tisztán csak az akácvirágból is 15—20—25 kg. mézet képes hordani; ha pedig állandó jóhordású vidéken vagyunk, a hol az akácson kívül bőven virágzik a hárs, tisztesfű stb. is, ott 50—60 kilogrammot is képes egy család öszig behordani, a gyöngye néptelen családok azonban alig tudják egész nyáron át telisüségüket begyűjteni. Ezért minden méhészs arra törekedjék, hogy állandóan fiatal anyák legyenek a családoknál, a melyek jól győzik a petézést. Az anyák, mint tudjuk, 4—5 évig is élnek, de a negyedik évben már nagyon hézagosan petéznek; ezért ne várjuk meg, hogy meg a negyedik évben is boldogítsa családi örömeikkel a népet, hanem már e harmadik évben fogjuk ki a

kaptárból és adjunk be helyette egy fiatal termékeny anyát, a mi aztán majd lerak évente 100—120 ezer petét is és így nem néptelenedik el a család.

Néha maguk a méhek is szoktak anyát cserélni, de csak akkor, a mikor már annyira megöregedett a régi, hogy nem képes a család fejlődését előbbre vinni. Amerikában pl. nem tűrnek meg egyetlen egy anyát sem két évnl tovább, hanem állandóan bőpétéző anyákkal méhészkednek. Igaz, hogy Amerika erre jobban van berendezve, mint mi, mert ott külön méhanyanevelő-telepek is vannak, a honnan könnyűszerrel lehet az anyákat beszerezni. Ezenkívül van még nekik külön fedezettő-állomásuk is (újabbban van már fedezettő-állomás Svájcban és Németországban is), miáltal az anyanevelés nagyon meg van náluk könnyítve, mert köztudomású, hogy az anyanevelés könnyű, de a megtermékenyülésre való kirepülésnél a legtöbb királynő elpusztul. Hogy ez elpusztult anyahiányokan minél előbb segíthessünk, föltétlenül szükséges, hogy az anyanevelőkben anyákat neveljünk, a honnan minden alkalommal pótolhatjuk a hiányt.

Az anyanevelést leghelyesebb május elején megkezdeni, a mikor már akad a törzsnek között imitt-amott egy pár népes család, ezekből ne sajnáljon a méhész egyet, vagy ha nagy az állománya két családot is anyanevelésre felhasználni, a következő módon:

Egy szép napon vegyük el egy népes családtól az anyát s helyezzük el méhekkel együtt, az anyanevelőbe, vagy egy üres kaptárba s tegyük meg hozzá ugyanattól a családtól egy másik lépet is, méhekkel együtt, végül még egy mézeslépet is és takarjuk be jó melegen. Az árván maradt család pár nap múlva hozzáfog több lépén anyabölcsöket építeni és a midőn már az építés úgy nyolcz nap múlva megtörtént, nézzük meg és azokat a lépeket, melyeken szép nagy anyabölcsők vannak, méhekkel együtt rakjuk át külön-külön egy-egy anyanevelőbe s minden anyanevelőbe helyezzünk el még egy másik lépet is méhekkel együtt, valamint elegendő mézzel is lássuk el az anyanevelő kis családokat és takarjuk be őket jól. Később, ha a szükség úgy kívánja, még üres lépeket is adhatunk nekik. A mikor már az anyabölcsöket mind elszedték a családtól, adjuk vissza neki a régi anyát, a melynek elég bő tere lesz újból, a régi otthonban petéit minél sűrűbben lerakni.

Az anyabölcsők közül mindig csak az apraját metéljük le, a szép nagyokat pedig hagyjuk meg, mert néha az is előfordul, hogy a bölesőnek a tartalma teljesen kiapad; így azonban lesz még miből kikelni az anyáknak. Ha csak egy-két lépén építene az árván maradt család anyabölcsőt, akkor azt a lépet, a melyen a legtöbb anyabölcső van, ne vegyük el, hanem hagyjuk meg a törzsnél és az anyabölcsők befedésétől számítva, nyolcz nap múlva vizsgáljuk át a családot; ekkor ugyanis már kelnek a fiatal anyák s ilyenkor ha ügyeskedünk, több kikelt fiatal anyát is foghatunk, melyeket méhekkel együtt szintén az anyanevelőbe rakhatunk.

Ha volnának anyátlan családjaink, az anyák pedig még nem híjtak volna ki minden bölesőből, akkor seperjük le ezekről a lépekről a méheket s helyezzük be az anyátlan

családokhoz, a hol 2—3 óra múlva már kikelt a fiatal anya; ha van még a lépén kikeletlen böleső, azt tovább tehetjük egy másik anyátlan családhoz; ezt addig ismételjük, a míg a szükség kívánja. Ha anyátlan családunk nincs, vagy nem akarunk a fent elmondottak szerint bajlódni, akkor a ki nem kelt bölesők végét éles kés hegyével felhasítjuk, mire az anya kifut a cellájából s méhekkel együtt áttehetjük az anyanevelőbe.

Hogy a felvagdosandó anyabölcsők eléggé érettek-e (16 nap után) vagy sem, arról a következőképen győződhetünk meg: ha a böleső vége pergamentpapírhoz hasonló száraz, akkor már teljesen megért benne az anya, csak hogy nem mer előjönni, mert fél a megöletéstől, míg ha a böleső hegye puha, mint a viasz, akkor még nem érett a böleső tartalma, miért is ezeket abból a célból, hogy az anyákat felhasználjuk, nem ajánlatos felválni.

Az anyabölcsöket még úgy is felhasználhatjuk az anyátlan családoknál, hogy azt egy darab léppel együtt éles késsel együtt kivágjuk és annál a családnál, a hová be akarjuk helyezni, egyik lépén ugyanakkora hézagot vágunk, a melybe a kivágott anyabölcsőt könnyűszerrel belehelyezhetjük, a hol aztán minden baj nélkül fog az anya kikelni. Az anyabölcsős lépet mindig a fészek középsőbe helyezzük el.

Ignác Sándor.

Miképen akadályozhatjuk meg, hogy tyukjaink félretojanak? Igen sokszor lehet azt a panaszt hallani, hogy a baromfiak tojásaikat nem a fészekbe, hanem valamely félreeső helyre rakják, úgymint: bokrok közé, pajtákba stb., hol azután a tojások a legtöbb esetben el is kallódnak.

A tyukok ezen gyakori rossz szokásának a tenyésztők az okai, mivel nincsenek tekintettel a tyukok elhelyezésére, hanem azokat, mint a hogy a legtöbb helyen észlelni lehet, szűk ólakban tartják, hol azután a tyukoknak este elülés alkalmával a helyükért viaskodniuk kell, úgy hogy a gyengébb állatok épen e miatt az ólakba nem is fognak menni bennni, hanem fátat és más egyéb helyeket fognak éjjeli szállásnak kiszemelni.

Így természetesen tojásaikat sem fogják az ólakban elhelyezett fészekbe rakni, hanem azokat úgy félre fogják tojni, hogy azokra senki sem lesz képes reabukanni.

Az a tenyésztő, a kinél ez a baj előfordul, ez ellen a legjobban úgy védekezhetik, ha állataikat tágabban helyezi el; általanosságban 1 négyyszög méterre 4—5 tyúkot lehet számítani, ennél többet nem, mivel az már azután szoros elhelyezésnek tekinthető.

A fentiekben kívül e baj előidéző oka az ólak célszerűtlen berendezésében is kereshető, mert alacsony, dohos, sötét vagy különösen légvonatos ólakban, ha azok padozata még piszkos is stb., a baromfiak nem fognak szívesen tartózkodni. A tojó és csapófészkek is hozzájárulhatnak e bajhoz, mert a magasabbban (nem a földön) elhelyezett fészekbe a tyukok félnek bennni, különösen a nehezebb fajták és így természetesen tojásaikat ismét csak minden el nem képzelhető helyre fogják tojni.

Úgy a tyukok, mint a kacsák és libák is tojásaik lerakására lehetőleg a félreeső sötétebb helyeket keresik,

ezért a fészkeket tanácsos az ólak sarkaiban elhelyezni, mivel ezek a helyek félreesnek és elég sötétek is. Gondoskodni kell arról is, hogy elegendő fészkek álljanak rendelkezésre, mert ezek hiányában is kénytelenek az állatok tojásaikat félretolni.

Legészterfőbb 2—3 tojóra egy fészket számítani; mivel a tojók többnyire egy és ugyanazon fészket szeretik felkeresni, ha megszkott fészkek le van foglalva, akkor tojásaikat ismét valami félreeső helyen fogják letolni.

A fészkeknek ellen úgy mint az ólaknak elősdiéktől menteseknek kell lenniük; mert ellenkező esetben azokat a baromfiak nem fogják felkeresni.

Végül még felemlítjük, hogy fészkeket csakis csapófészkeket használjunk, mert csak ezek és a baromfiakon lévő lábgyűrűk segítségével vagyunk képesek mindig nyilvántartani, hogy melyik tyúkunk milyen tojó. A csapófészkekbe a tojók maguktól mehetnek be, de kijönni onnan már nem tudnak, úgyhogy azokat a csapófészkekből ki kell venni, a mikor lábgyűrű számuk mindjárt meg is tekinthető. A csapófészkeket naponta legalább is négyszer kell megtekinteni, hogy az azokba bebújt tyukokat minél előbb kiszabadíthassuk. A kivételre a tojók lábgyűrű számai azután a tojásnyilvántartási naplóban elkönyvelendők, úgyszintén a tojásokra a letojás napja ráírandó; így pontos adataink lesznek arra nézve, hogy melyik egyed havonként, vagy évenként hány tojást termelt és melyiknek tartása fizetődik ki, vagy melyik fogyasztja hiába a takarmányt.

Azok a tenyésztők, a kik a fenti utasításokat betartják, biztosan lehetnek arról, hogy tojók tojásaikat nem fogják félretolni.

Bászel Elek.

Trágyagödörök körülültetése. Trágyadombok körülültetésére a legalkalmasabb fenemnek a következők: 1. *A fehér nyár* (*Populus alba* L.), mely ugyan nem lombosodik korán, de erős trágyázást is kibír. Természetesen éppen úgy, mint más fát, ezt sem szabad a trágyalé középebe ültetni. Ha a trágyagödör körül van falazva, vagy ki van falazva, akkor éppen legalább 1,5—2 m. távolságra kell a fát a faltól ültetni, mert máskülönben gyökereivel csakhamar felemeli a falat s azon repedéseket idéz elő. 2. *A fekete nyár* (*Populus nigra* L.) a mely nemcsak érzéketlen a túlsok trágyalé iránt, hanem ennek hatása alatt még üdebben fejlődik. 3. A fűzek közül a legalkalmasabb a *fehér fűz* (*Salix alba* L.), a mely csakhamar nagy és terebélyes fává fejlődik s különösen fajtá változtatával a *sárfűz*-zel (*Salix vitellina* L.) egyttal disztítógé is hat, bár mindenesetre csak meglehetősen gyéren árnyékol. 4. A *nagylevelű hárs* (*Tilia platyphyllos* Scop.) 5. A *gesztenye*. 6. A *dő*. Ha ezeket a fákat a trágyadombok körül, de leginkább azok deli oldalán elültetjük, úgy azok ott igen szépen fognak fejlődni s rövid idő alatt meghálálják a trágyának nyújtott védelmükkel az ültetésre fordított költségeket.

Hogyan mutatkozik gyümölcsfáknál a trágyaszükséglet. Az olyan gyümölcsfák, a melyek nem kapnak a talajból elég tápanyagot, gyengén fejlődnek, mohosak és

terméketlenek lesznek. Mivel azonban ez akkor is bekövetkezik, ha a gyümölcsfának akár a talaj, akár a klíma nem megfelelő, azért ez még nem biztos jel arra, hogy a gyümölcsfák tápanyag-szükségletben szenvednek. Felismerhető azonban a trágyahiány a gyümölcsfák tányérjain levő fű fejlődéséből. Ha az itt növő fű kevés, rossz, vagy éppen savanyú, az biztos jele annak, hogy a talaj tápanyagokban szegény s különösen hogy mészből hiányzik. Ilyenkor bőségesen kell trágyázni, de nem csupán trágyaléval — mint ezt sokan teszik — hanem Thomasisztal és mészzel is.

A gyümölcsfáknak sok mézre van szükségük; ha gyümölcsfát elégetünk, úgy a visszamaradó hamunak $\frac{1}{3}$ része méz, a mi annak a jele, hogy a gyümölcsfák a talajból sok meszet vesznek fel; ezért bőségesen kell a gyümölcsfákat mészzel trágyázni. Gyümölcsfák alatt ritkán lehet lóherét találni, mert a lóhere csak ott nő a hol elég méz áll rendelkezésre.

Legjobb a gyümölcsfákat istállótrágyával és mészzel, vagy pedig trágyaléval, Thomasisztal és mészzel, vagy általában olyan trágyával trágyázni, a mely nitrogén, foszforosavat, meszet és káliumot tartalmaz. Ilyen trágyával trágyázzunk addig, a míg a fa körül bőségesen nő a némi lóherével kevert fű.

Bélkorhadt gyümölcsfák kezelése. Bélkorhadt gyümölcsfákat még évekig fenttarthatunk, ha a korhadás alatt, a törzsbe ferdén felfelé, egészen az üregig így lyukat fúrunk, hogy azon keresztül az üregben levő nedvesség, mely a fa további korhadását csak elősegíti, lefolyhasson. A korhadás felső nyílására szegesztünk egy deszkát két, vagy a mi még jobb, egy plehdarabot, hogy a nedvességnek a fába való további behatolását megakadályozzuk. A mikor alul már semmi nedvesség se szívárog, töltsük ki az üregt kőszénhamuval s azután úgy alul, mint felül a nyílásokat ismét zárjuk el.

Gyakran a fák sebe oldalt is nyitva van. Ha az ilyen fákat meg akarjuk menteni, úgy a fa korhadt részeit kaparjuk ki, az üreget pedig töltsük be utcai sárból és mészből álló keverékkel, a mit előbb kátránnyal, vagy czeментомtel összegyúrunk. Az így kezelt fák gyakran még évekig teremnek.

Különfélék.

Halálozás. Krasznikvajdai *Szentimrey Dániel* m. kir. főerdőtanácsos, a máramaroszigeti kir. erdőfelügyelőség vezetője tevékeny és munkás életének 57., állami szolgálatának 33. évében, márczius hó 31-én meghalt.

Özvegyek és árvák háborus segélye. A pénzügyminiszter a háború által előidézett rendkívüli viszonyokra való tekintettel elhatározta, hogy az állami és vármegyei alkalmazottainak olyan özvegyei és szülőtlén árvái, a kik a háború folytán különösen nehéz helyzetbe jutottak, a vagyonatlan állami tisztviselők és árvái felségítésére szánt alapból egyszeri és mindenkorra szóló segélyben részesüljenek.

A segélyezés feltételei és módozatai a következők: Segélyt az alkalommal magyar állami hatóságoknál, hivataloknál, intézeteknél és vállalatoknál, továbbá a vármegyeknél bármely javadalmasz mellett alkalmazva volt tisztviselők, tanárok, tanítók, díjnokok, altisztek vagy szolgáknak állandóan az ország határain belül tartózkodó özvegyei és árvái kaphatnak, még pedig tekintet nélkül arra, hogy élveznek-e ez idő szerint valamely állami, illetőleg vármegyei ellátást, özvegyi nyugdíjat, kegybért, kegydíjat, nevelési járulékot, életjáradékot, vagy sem, továbbá tekintet nélkül arra, hogy az özvegy, vagy szülőtlén árva által élvezett állami, illetve vármegyei ellátást valamely költségvetési cím, vagy valamely alap terhére fizetik-e ki.

A segélyt csak olyan vagyonralan özvegy vagy bármely korú vagyonralan szülőtlén árva kapja meg, a ki az 1915. vagy 1916. évben költséges gyógykezelést igénylő betegségben szenvedett és a ki ezt hiteles orvosi vagy gyógyszerügyi számdákkal igazolja, vagy a ki a háború vagy más elemi csapás folytán ingóságaiiban érzékeny károsodást szenvedett és a ki ezt hatósági bizonyítvánnyal igazolja, vagy a ki saját magán felül legalább még két keresetképtelen, vagy önálló kereset, vagy jövedelemmel nem rendelkező családtagot tart el és a ki ezt hatósági bizonyítvánnyal igazolja.

A vagyonralanságot is minden esetben külön hatósági bizonyítvánnyal kell igazolni. A segély iránti kérvényeket a magyar királyi pénzügyminiszteriumhoz czímelve közvetlenül az Állami Tisztviselők Országos Egyesületéhez (Budapest, II., Főherceg Albrecht-út 11.) legkésőbb 1916 május végéig kell elküldeni. A kérvényben a segélyt a vagyonralan állami tisztviselők özvegyei és árvái feltegitésére szánt alapból kell kérni és csatolni kell hozzá az összes okmányokat. A kérvény és a mellékletek bélyegmentesek.

Vezérfónál a vizslaidomításhoz ezímmel könyvet írt lovag *Kerpely Béla*, az ismert vadászíró. Röviden, könnyen érthetőleg sorolja fel a vizslák idomításának módját, adva olyan utasítást, a mely a czélnak minden tekintetben megfelel. A kötetet, a melynek egy korona az ára, a Franklin Társulatnál (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) lehet megrendelni.

Gumi tárgyak konzerválása. A gumiból készült tárgyakat időnkint jól be kell kenni glicerinnel, mert ez az egyedüli olaj, a melyik a gumit nem támadja meg; a petroleum, zsír, stb. árt a guminak.

Kérem «Az Erdő» t. olvasóihoz. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgatósága (Budapest, IX., Köztelek-u. 8. sz.) arra kéri «Az Erdő» t. olvasóit, hogy a ki valamely nagyobbméretű barlangról tud, lenne szíves annak talajából a felszín alól $\frac{1}{2}$ méter mélységből, lehetőleg pontról vett $\frac{1}{2}$ – $\frac{1}{2}$ kg. súlyú mintát az ő költségére postán beküldeni s lehetőleg azt is közölni, hogy a barlang belső mérete milyen nagy, milyen hosszú és széles s hogy a legközelebbi út, illetőleg ettől a vasúti állomásmenyire van.

A kérelem czélja az, hogy az egyesület tájékozást szerezzen arról, vannak-e hazánkban oly barlangok, melyek talaja ósallatok maradványait tartalmazza, nagyobb foszphatmennyiséget rejtjenek magukban, a mely a mai viszonyok között a földek trágyázására volna felhasználható.

Ily barlangok azonban a tudományos kutatás szempontjából is igen fontosak lévén, részünkről feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy a gazdasági egyesületen kívül (próbák nélkül) egyidejűleg a m. kir. földtani intézet (Budapest VII., Stefánia-út 14. sz.), a Természettudományi Társulat (VIII., Eszterházy-u. 14/16. sz.) és a földművelésügyi ministeriumnak a természetvédelmi intézkedésekkel megbízott erdészeti főosztálya (V., Zoltán-u. 16. sz.) is értesítsék, hogy a trágyanyerő ipar érdekei a tudományos érdekekkel összeegyeztethetessenek.

Elfogott hadifoglyok. Mihajlovits János 60 éves m. kir.

főerdőr a bezdáni m. kir. erdőgondnoksághoz tartozó «Szigasziget» nevű védkerületében f. évi márczius hó 23-án két orosz hadifoglyoszkövevnyit elfogott s Monostorszeg községben lévő csendőrszéknek átadott.

A szökvények a stájerországi knittfeldi fogolytáborból szöktek meg, útirányuk Románia volt s onnét akartak átmenni Bukovinába, de 21 napi bolyongás után a szigaszízi vízek közé keveredtek s nyakig vízesen hurokra kerültek. Az egyik Alexej Mihajlenkó őrmester s Bukovinába való, a másik Daniel Filipenkó a munkásosztályhoz tartozik s Oroszországból való.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége” közleményei.

Nyugtázás: A Szövetség pénztárába f. évi április hó 1-én tagsági díjat fizettek:

1915. év II. felére: Mederzky János, Lichner János, Stubna János, Simsik János, Havran János, Varga Miklós, Kocsis Lajos, Garzsik Artur, Szikora Sándor, Szabadi József, Grandtner István, Kovácsik József, Hügyecz János, Baballa András, Murgas János, Skultety József, Kaliecky Gusztáv, Kliment Ede, Csunderlik István, Zervan Pál, Szurovy Samu, Simsik Mihály, Kliment János, Lőrincz István, Jablonka Géza, Babják János, Horváth István, ifj. Lehozcky Jenő, Benkovits Pál, Babják Vendel, Kolpaczky Ignác, Wlaszky György, Sperka József, Gasparik Gábor, Havran József, Rostár József, Krumm Kálnán, Szmda János, Ribosch, Dobál Ferencz, Michelesik János, Démuth József, Hegyi Pál, Svidrányi Rezső, Bobok Mihály, Sovesik János, Krebasz Ede, Ringler Antal, Dekker Antal, Baczusán Mihály, id. Szabadi József, id. Lehozcky Jenő, Mudrák György, Fukasz Rezső, Tomajka Mátvás, Kohutyik József, Májer Ede, Bavelaqua Imre, Haluska János, Zahoránszky Ferencz, Schlosser József, Szelezky András, Pittner György, Pollák Mihály, Liesko Simon, Polányi Antal, Dvareczky Károly, Kolléga László, Szartorisz

Ede, Steller József, Chmelik András, Fukasz Gyula, Kossik János, Longauer Sándor, Gerlei Géza, Sucha Sándor, Havran József, Reimann János, Jancsy Győző, Schmidt Fajlik József, Izsaimeszky Antal, Szuchár József, Spissák Lajos, Schwarcz Gyula, Sucha Béla, Schrötter Emil, Fukasz János, Gerlei Ferencz, Miszták István, Stupiczky Lajos, Steller János, Herchl István, Viszkoos József, Garami József, Gaszó János, Nemcsok János, Bobun József, Szmda András, Démuth Antal, Herchl János, Longauer Gyula, Stamm György, Steller Márk, Szászik Ignác, Kliment István, Puabis Mihály, Marsinko András 2—2 koronát.

Kérelem: A Szövetség pénztárnoka felkéri a t. tagokat, hogy hátrálékos tagsági díjaikat a Szövetség pénztárába mielőbb befizetni szíveskedjenek.

Hivatalos közlemények.

A m. kir. miniszteriumnak 981/1916. M. E. számú rendelete az állami alkalmazottak által hivatalos kiküldetések alkalmával a szabályszerű üzemeltényeken felül napidíjpótléknak és fuvarpénzpótléknak felszámítása tárgyában.

Az állami alkalmazottak által hivatalos kiküldetések alkalmával a szabályszerű üzemeltényeken felül napidíjpótléknak és fuvarpénzpótléknak felszámítása tárgyában, a m. kir. minisztertanácsnak 1916. évi március hó 14-én hozott határozata alapján a következőket rendel:

1. Azok az állami alkalmazottak, a kik — a hivatalos kiküldetések alkalmával járó illetményekről szóló s reájuk néve érvényes szabályzat szerint — hivatalos kiküldetések alkalmával napidíjikat, illetőleg fuvarpénzt számíthatnak fel, mindazoknál a hivatalos utazásoknál, a melyek a jelen rendelet keltének napját követőleg érnek véget, a jelen Rendelet hatályon kívül helyezéséig, a szabályszerű napidíj, illetőleg fuvarpénzen felül, az alábbiak szerint napidíjpótléket, illetőleg fuvarpénzpótléket is felszámíthatnak.

2. Napidíjpótléket minden olyan nap után lehet felszámítani, a mely után egész (teljes vagy mérsékelt) napidíj jár és pedig:

a) négy (4) korona napidíjpótléket számíthat fel az a tisztviselő (a gyakornokot is ideértve), a kinek 6 K teljes, vagy 7, 8, 10, 13 vagy 16 K teljes vagy mérsékelt, vagy 21 K teljes napidíjra, valamint az a díjnok, a kinek 4 K napidíjra (napidíjpótlékra) van igénye,

b) három (3) korona napidíjpótléket számíthat fel az az altiszt vagy szolgálta, a kinek 3 vagy 4 kor. teljes vagy mérsékelt napidíjra van igénye.

Az a tisztviselő, a kinek 21 koronánál nagyobb teljes, vagy 16 koronánál nagyobb mérsékelt napidíjra van igénye, napidíjpótléket nem számíthat fel.

3. A 2. pont alatt említett négy, illetőleg három korona napidíjpótlék olyan esetekben is csak egyszeres összegben számítható fel, a melyekben másfelszeres, illetőleg kétszeres napidíj felszámításának van helye.

Olyan esetekben pedig, a melyekben a 2. pont alatt

említettéknél kisebb összegű napidíjak, vagy csak fél-napidíjak számíthatók fel, napidíjpótléket egyáltalán nem lehet felszámítani.

4. A hosszabb ideig tartó hivatalos kiküldetéseknél a napidíjak helyett járó kiküldetési pótlék összegének megállapításánál, a napidíjpótléket nem lehet számításba venni.

5. Kilométerenkint harmincz (30) fillér fuvarpénzpótléket számíthat fel az a tisztviselő (a gyakornokot is ideértve), a kinek a reá néve érvényes utiilletmény-szabályzat szerint, a tengelyen tett utak után kilométerenkint 40, 50, 60, 70 vagy 90 fillér (teljes vagy mérsékelt) fuvarpénzen van igénye, de csak olyan utak után, a melyeknél a tisztviselő a fuvarát tényleg igénybe is vette.

A díjnokok, altisztek és szolgálk kilométerenkint húsz (20) fillér fuvarpénzpótléket számíthatnak fel, ha fuvarpénz felszámítására egyébként is jogosultak, de csak olyan utak után, a melyeknél a fuvarát tényleg igénybe is vették.

A kilométerenkint 90 fillérnél nagyobb fuvarpénze igényével bíró tisztviselők fuvarpénzpótléket egyáltalán nem számíthatnak fel.

6. Sem a napidíjpótlék, sem fuvarpénzpótlék felszámításának nincsen helye az áthelyezés folytán szükségessé vált átköltözködéseknél, valamint olyan esetekben sem, a mikor az alkalmazott a hivatali székhelynek ellenséges megszállása vagy annak veszélye folytán, akár saját személyét illetőleg, akár családjá után napidíjakat vagy utazási költségeket számíthat fel.

7. Az az alkalmazott, a ki a fentiek szerint napidíjpótléket számíthat fel, lakás, fűtés, világítás, kiszolgálás és egyéb ellátási vagy kényelmi kiadást nem számíthat fel, s ilyen kiadásoknak felszámítására, a jelen Rendelet hatályon kívül helyezéséig külön engedély sem adható.

8. Az utazási átalányt élvező alkalmazottak, a kik az utazási átalány mellett sem napidíjakat, sem fuvarpénzt nem számíthatnak fel, fuvarpénzpótlék egyáltalán nem, napidíjpótléket pedig csakis abban az esetben számíthatnak fel, ha tényleg több napot töltenek hivatalos kiküldetésben, mint a mennyire az utazási átalány ellenében kötelezve vannak és csakis a kötelezőleg megállapított napok számát meghaladó napok után.

9. Az utazási illetményeknél az állami alkalmazottak egyes csoportjai részére, akár az egész országra, akár csak egyes vármegyékre nézve eddig akár a háború tartama alatt, akár ezt megelőzőleg bármily ezimen esetleg engedélyezett pótlékek és feljavítások mindazoknál a hivatalos utazásoknál, a melyek a jelen Rendelet keltének napját követőleg érnek véget, hatályukat veszítik.

Budapesten, 1916. évi március hó 23-án.

Gróf Tisza István s. k.

Rendelet.

47004/I—A.

1916.

(Erdőgazdasági munkásoknak és alkalmazottaknak a népfelkelői szolgálat alóli felmentése ügyében.)

A honvédelmi miniszter úr a tüzi-, bányá- és talpa

termelésnél, valamint a fűrészeknél alkalmazott meghatározott időre felmentett népfelkelésre kötelezett erdőgazdasági munkásokat és alkalmazottakat, a kiknek felmentése *nyilvánó évi március 30-ika előtt letelne, hivatalból folyó évi június hó 30-áig felmentette.*

Az érdekeltek erről a legzélszerűbb módon azonnal értesítendőek azzal, hogy a felmentésnek hivatalból történt meghosszabbítása a honvédelmi miniszter úr idei 5700. elnöki számú rendeletére való hivatkozással az illetők igazolványi lapjára folytatólag a községi előljárásság, illetőleg városi hatóság által lesz rávezetendő.

Földművelésügyi miniszter.

*

40524.

I/B—1. F. M. szám.

Körrendelet valamennyi kincstári erdőigazgatóságoknak, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak.

(Az államerészeti nyugdíjak és illetve nyugbérések részére árjegyzéki áron engedélyezett tüzfűzvényesség kiszolgáltatása tárgyában).

Felmerült esetből kifolyólag értesitem az igazgatási hivatalt, hogy az 1915. évi 109868. és 134816. számú körrendeleteimben* tárgyalt államerészeti nyugdíjak és nyugbérések részére árjegyzéki áron engedélyezett tüzfűzvényességek csak azoknak szolgáltatathatók ki, a kik olyan városban, vagy községben lóknak, a hol kincstári tüzfűzraktár van s illetve a mely város, vagy község határában a kincstárnak olyan tüzfűzraktárája van, a honnan rendszerint az illetményjogosultak tüzfűzát is kiszolgáltattja.

Budapest, 1916. évi január hó 21-én.

A miniszter helyett:

Bartók államtitkár.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalnak t. vezetőseit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

Ö császári és apostoli királyi Felsége folyó évi március hó 24-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával buzgó és adadó szolgálataik elismerésül Gaál Károly segédhivatali főigazgatónak, az Országos Erdészeti Egyesület pénztárosának a királyi tanácsosi címet, Stegmayer Ödön földművelésügyi miniszteriumi erdészeti segédhivatali igazgatónak pedig a koronás arany érdemkeresztet méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

*

Ferenec Salvator főherceg úr Ö császári és királyi Fensége, a háború alatt a katonai egészségügy körül szerzett kiváló érdemei elismerésül Orosz Antal m. kir. főerdőtanácsosnak, Orosz Antalnéknak és dr. Saád Andor kincst. erdészeti orvosnak Liptóújváron, a Vörös-kereszt hadi-éktiményes II. oszt. díszjelvényét méltóztatott díjmentesen adományozni.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter Márton Sándor m. kir. erdőtanácsos elismerésének kifejezése mellett saját kérelmére nyugalomba helyezte.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Dénes Zoltán m. kir. segédérdőmérnököt Selmeczbányáról Besztercebányára.

*

* Lásd 'Az Erdő' 1915. évi. 179. és 189. old. Szerk.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Richter György m. kir. segédérdőmérnököt Kohóvilgyről Lippára.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter a tótsövéri m. kir. erdőhivatal kerületében Mikola Alajos m. kir. famestert és Stampel Mihály m. kir. segédérdőmérnököt nyugalomba helyezte.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi március hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Földmív. min. 1920.—, hd. 120.—, Deliblati birtokok. 24.—, Szombathelyi adóhív. 40.—, Gumbir József 5.—, Tripammer Károly 3.60, Ungvári adóhív. hd. 23.85, Veszprémi püsp. erdőhív. 20.—, Aradi adóhív. 44.—, Bazini közalap. erdőgond. hd. 11.15, Vallás min. 64.—.

1 koronát fizettek: Baumgarten Nándor, Novák János, Vohradnyik Vilmos, Papp Imre.

2 koronát fizettek: Sedlacek Pál, Baráth Mihály, Marovics urad., Serb György, Réd Ede, Sándor Lajos, Kónya Génes, Gere Antal, Sümeji József, Govalik Sándor, Bálint József, Repiczky Gusztáv, Szántai Elek.

3 koronát fizettek: Molnár István, Piller Péterné, Terbanca András, Boross József, Kazán Ferencz.

4 koronát fizettek: Jellinek István, Kádár Imre, Csató Lajos, Pápa-ugodi hitb., Barabási Károly, Eszterházy hg. lékái erdőgond., Gallasz András, Havasi Imre, Kertész Lupló, Melichár Nándor, Szabó György, Noll Ignác, Székács Pál, Drexler János, Marosvásárhelyi adóhív., Catilina Sergius, Kuzma Gyula, Zakamenei erdőgond., Felsőbánya város, Gáspár János, Juhász János, Lubó Lajos, Rajci János, Szelezán Illés, Böles József, Fehér József, Horváth Imre, Sárközei József, Kassa város, Bándy Sándor, Link János, Mester János, Gr. Zedtwitz erdőhív., Roskó Pál, Gönczö András, Svenda László.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átvitt lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átvittjeleket nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fontosleges reklamációikkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

N. R. Az állami tisztviselők és a rendszeres évi fizetést élvező altisztek és szolgák, utóljára élvezett beszámított javadalmazásuknak (fizetés, személyi pótlék) alapul vétele mellett, 5—10 beszámított szolgálati évig az említett javadalmazásnak 40% át, minden további év után pedig annak további 2% át kapják nyugdíjképen. A beszámított szolgálati idő megállapításánál az egész éveken felül maradó és hat hónapot meghaladó évhányad egész évnek számít, a hat havi, vagy annál kisebb évhányad pedig figyelmen kívül marad. Önnek tehát 17 évnek számítandó szolgálati alapján legutóbbi élvezett évi 700 kor. fizetése és évi 300 kor. személyi pótléka, vagyis összesen évi 1000 kor. beszámított javadalmazása után évi 540 kor. nyugdíjra, valamint ennek megfelelően évi 160 kor. lakbérnyugdíjra van igénye. Jelenleg élvezett összes juttatásai be lesznek szüntetve.

Ég. Hegyess. Más tanácsos nem tudunk adni, mint hogy hivatkozással a pályázati hirdetményben közölt feltételekre, írásbelileg kérje felteves hivataltól, s a mennyiben az eredményre nem vezetne, magától a birtokos úrtól véglegesítését.

H. I. L. A háborús segélyre az 1915. évi 94930. csn. számú rendelet 9. pontja értelmében Önnek is igénye van. — 2. A másik segély nem jár.

Sz. E. A fegyelmi eljárás elrendelése teljesen jogosult s az ellen azra a czimen, hogy ön már előbb lemondott szolgálatáról, kifogással élni nem lehet. Néha még meghalt alkalmazott ellen is le kell folytatni a fegyelmi vizsgálatot, mert ha az illető olyan súlyos szolgálati vétséget követett el, a mi miatt, ha élt volna, a szolgálatból elbocsátott volna, úgy özvegye nem kapna nyugdíjat. Ha azonban a kiszabott

büntetést soknak, vagy az ítéletet igazságtalannak tartja, úgy az ellen a közigazgatási bizottság gazdasági albizottságához lehet 14 napon belül felelkezni.

Hogy a kiszabott pénzbüntetést jelenlegi szolgálati helyén a fizetéséből levonják, szintén helyes és az nem kifogásolható.

P. A. A 43805/912. évi F. M. rendelet értelmében csak a védő kerületet ellátó erdőlegényeknek és segéderdőrököknek engedi meg indokolt esetekben a földművelésügyi miniszter úr, hogy addig, amíg ebbeli megbízatásuk tart s illetve amíg erdőőrökké ki fognak nevezetni, a szabályszerű földváltásösszeg lefizetése ellenében 2 k. hold földet természetben élvezhessenek. A rendeletből következik, hogy az irdai erdőlegényeknek és segéderdőrököknek csak a földváltásra lehet igényük.

E. és V. A. O. Sz. Úgy az altisztek, mint a szolgák ruhálatánya bélyegköteles.

Erdész. Nem tudunk tanácsot adni. Forduljon valamelyik csendőrparnacsnoksághoz, vagy a «Csendőrségi Lapok» szerkesztőségéhez — Budapest, IV. Egyetem-utca 4. szám — vagy pedig a «Külügy-Hadügy» szerkesztőségéhez — Budapest, VIII. Népszínház-utca 16. szám.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

47 éves, róm. kath., nős, családos, ép egészséges, hadmentes erdőőr állást keres. Összes erdészeti teendők önálló kezelésében, ügyszintén a vadászat terén is, kis- és nagyvad tenyésztésében teljes jártassággal bír, mikről kitűnő bizonyítványai és ajánlólevelei vannak. Címe: Pál János uradalmi főerdőr, Törökbálint (Pest m.) (8.)

37 éves, nős, hadmentes egyén, ki az erdő szak- szerű kezelésében, fővad, apróvad és fáczántenyésztésben teljesen jártas, erd. szakiskolát jelesen végzett, 21 évi gyakorlattal, magyar, német és tót nyelvet úgy szóban, mint írásban tudó, keres főerdészi, erdési vagy fővadászai állást. Czim: a szerkesztőségben. (9.)

Azonnali belépésre állást keres 50 éves, erőteljes, hadmentes, nős, gyermektelen, szakvizsgázott erdőőr, ki az erdészeti, vadászati, mezőgazdasági és irdai teendőkben jártas s gazdaságban mint tisztt volt alkalmazva. Czim: Petrovits Gábor, Técső, (Máramaros megye). (7.)

HIRDETÉSEK

Ezer holdnyi birtokon, fele erdő, fele szántó vadászati jog több évre bérbé adandó. Vaddisznó és őz állandó vad, szarvas májustól őszig. A többi felvilágosítást Hornik erdész adja. Kálnás, posta Girált, Sáros m. (5.)

DIANA FEGYVER ATELIER
Gothard Sándor
Herény, Szombathely mellett, Vas m.
Lerak: **Budapest, VI., Váci-körút 61. sz.,** a Magyar Motor- és Gépgyár irodájában.

Budapest, 1916. Franklin-Társulat nyomdája.

Tisztviselőnél, főiri birtokon butorozott szobát, tápláló étkezést jól megízelt lábbadozó tiszt nevével. Budapest, Üllői-út 18. III. 11. Csukássy. (4.)

Méhkasokat gyékényből szállítok. Közönséges kúpka 2 kor., igen nagy 3 kor., átmeneti 4 kor. Matuska István, Nagykároly. (2.IV.2.)

A lévai uradalom erdőhivatala keres egy ügyes, megbízható erdőőt, kinek kötelessége lenne részben az erdőőri munkálatokban segídeni, részben a lakhelye mellett lévő urasági vadászhatat rendben tartani s fel- szolgálásban segídeni. Sik erdő, nyugalmas állás.

Ajánlatok bizonyítványmásokkal együtt címre küldendők: Uradalmi erdőhivatal, Léva (Bart m.) (3.II.2.)

1747/1916. sz.

Tölgyküllő-eladás. A lugosi m. kir. erdőigazgatóság fakartáiraiban készletezett 50,680 drb tölgyküllő három eladási csoportra megosztva, zárt írásbeli ajánlatok mellett eladatik.

Minden csoportra külön borítékban, külön ajánlatok teendők, melyek 1916. évi május hó 1-én délután 2 óráig a lugosi m. kir. erdőigazgatóságnál nyújtandók be, hoz azok a következő napon nyilvánosan bontatnak fel.

A részletes árverési és szerződési feltételek, a csoportonkinti küllőmennyiség kimutatása, ajánlati űrlap és boríték az erdőigazgatóságnál szerezhető be.

Lugos, 1916. évi április hó 1-én.

(6.)

M. kir. Erdőigazgatóság.

Faiskolaterület 120 hold.

FARAGÓ BÉLA

cs. és királyi udvari szállító
magyar erdészeti
magpergetőgyára csemetetelepek

ZALAEGRSZEG

Első és egyedüli magpergető gyár a Monarchiában, melynek saját erdészeti faiskolái vannak. Legnagyobb hasonlómű vállalat hazánkban. Mindennemű erdészeti magvak és csemetek, tölgykakk, remis-csemetek, fűmagvak, fűmag-keverékek, vadetelő lakarmány-növények, gyümölcsfák, rózsák és díszfenyők.

Árajánlattal szívesen szolgálók.
Árjegyzék kívánatra megküldetik. (I.III.3.)

HIRDETÉSEK felvételnek a kiadóhivatalban Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

Használati fegyverek
120 korona ártól felfelé.
A kontinens legnagyobb luxusfegyver-raktára.
Saját szerkezet — saját minták!

Előfizetési ár:

Égész évre	— 4 K.
Fél évre	— 2 K.
Negyed évre	— 1 K.
Egyes szám	— 20 f.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ
m. kir. erdőtanácsos.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondzsedés milliméter soronként 10 állérral, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélszeres egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendő a lap szétválására vonatkozó reklamációk is.

A lap szerelmi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyvedenként utalványoz. A lap után nélad származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

- Havasok és azok modern berendezése. (Marinović Milán.)
A hadbavonult kincstári erdészeti altisztekről.
Gazdasági tanácsadó: A kis esikék halandóságáról. (Bászel Elek.)
Különjélek: Vadászjelvény a hadijótékonyaság szolgálatában. — Halalozás. — Eltűnt. — Megdicsért erdőőr. — Nyugdíjbiztosítás. — Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről. — Kérelem. — Elfigyelt felfigyelők.
Hivatalos közlemények: A hó első, illetve tizenhatodik napján kinevezett állami alkalmazottak illetményeinek mikénti folyósítása tárgyában.
Változások az erdészeti szolgálat köréből.
Előfizetési díjak nyugtázása.
Szerkesztői üzenetek.

Havasok és azok modern berendezése.

Írta: *Marinović Milán* kir. s. erdőmérnök.

(Folytatás).

Havasí építkezések. A havasok modern berendezése el sem képzelhető jól berendezett istállók és majoros épületek nélkül. Akadnak ugyan egyesek, a kik azt az elvet hangoztatják, hogy a jószágot elkényeztetni nem szabad és minél többet kell szabad levegőn tartani és csak rossz idő esetén bocsátani felszer alá. Jól berendezett istállók azonban nem ellenkeznek ezzel az elvvel; mert ennek a berendezésnek éppen az az intenciója, hogy az állatok minél edzettebbek legyenek, azonban szükség nélkül a rossz időjárásnak ne legyenek kitéve.

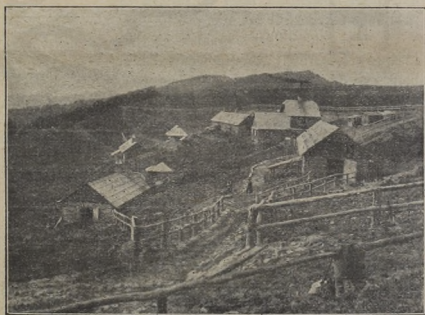
A havasok berendezéséről szóló, már többször említett miniszteri rendelet előírja, hogy azokon a havasokon, a melyek istállókval vannak ellátva a legelő időszak kezdetén és végén, valamint ősszel, mikor hidegek az éjszakák — hűvös az időjárás és esős napokban nyáron is — az állatok csak nappal hajtandók ki a legelőre, éjjel azonban az istállókban kell őket tartani. Ugyanez a szabály vonatkozik a beteg állatokra is.

Ennek az intézkedésnek a fontosságát csak az képes felfogni, a ki a máramarosi havasokat ismeri, a hol olyan változó a hőmérséklet, hogy a legszebb nyári napokon egyszerre csak hóvihar keletkezik; vagy az, a kit több órán keresztül vert a jeges eső éles északi széllel, a mely minden ellenállás nélkül uvalkodik a havasok felületén. Ilyen időben nagyon sokat szenvedne a jószág a félg

nyitott felszereken, különösen a vemhes tehének és a borjúk. Azért említi meg külön a rendelet, hogy első sorban a féjős tehénekre és fiatal növendékmárhára kell tekintettel lenni. Az istállókban az állat jobban ápolható és tisztítható. Itt nincs hasig erő sárban, hanem száraz padozaton.

Az alatt az idő alatt, míg az állat itt tartózkodik, abrak is adható neki, sőt ha van kéznél alom is; bár az utóbbi a havasokon könnyen nélkülözhető.

E miatt kell a havasok közelében réteket alakítani,



2. ábra. Mencsili havasgazdaság. (Dorner B. felv.)

melyekről aztán fölfordhatják a szükséges széna mennyiséget a havasokra. Egy normál jószágra 0.1 kat. hold rétet számítanak.

A francia gazdák egy érdekes az istállók építésével járó előnyre figyelmeztetnek.

Rossz időjárás esetén ugyanis a jószág nagyobb kipárolgásnak van kitéve, mint jó időben és ennek következménye, hogy ilyenkor több táplálékot is fogyaszt.

Istállók építésével ez a túlságos kipárolgás megakadályoztatók — ezzel pedig a táplálékban takarékoskodunk. Ezeket körül van még egy ok, a mi az istállók építése mellett szól. Az istállókban a trágya könnyebben gyűl össze és ez a havasi talaj kijávitásának főkélléke.



3. ábra. Rohnyeszakai havasgazdaság.

A havasokon való istálló és major építésénél bizonyos rend tartandó fenn. A kérdés itt tulajdonképen az, hogy hány majort és hol építsük föl azokat? Legideálisabb dolog természetesen az volna, ha minden tag közepén építtetnék egy major a megfelelő számú istállókkal és mellékhelyiségekkel. Mivel azonban ez így túl költséges dolog volna — elegendő az is, ha minden két tag határvonalán építenek egyet.

Ennél az elhelyezésknél vigyázni kell arra, hogy minden szarvasmarha úgy legyen minden tagra kihajtható, hogy ne kelljen egy más tagon keresztül mennie.

A majorok építési helyeinek kiválasztásánál elsősorban az egészségügyi szempont veendő tekintetbe. Megfelelő egészséges hely rendszerint a fensíkokon közel a gerinczhez található, a hol a major védve van a szelektől, s a levegő mindamellett friss és üde.

Ezenkívül tekintettel kell lenni arra is, hogy a trágya úgy lefelé, mint felfelé szállítható legyen.

A 2. képen látható a Mencsil-i havasgazdaság majoralakja, a tej feldolgozásához szükséges mellékhelyiségekkel, valamint a négy istálló s a megfelelő mellékhelyiségek. A Mencsil-i tejgazdaság 1300 m magasságban fekszik.

A 3. kép az 1400 m magasságban fekvő Rohnyeszka-i havasgazdaságot mutatja, a mely két istállóból a tej feldolgozásához szükséges épületből és még egy más épületből áll, a miben a vajmester lakása és egy vendégszoba van elhelyezve.

Mind a két képen láthatók a havasi utak elágazásai.

A major tehát a következő részekből áll: két vagy több istállóból, a vajmester és a többi munkások és alkalmazottak elhelyezésére, továbbá a tej feldolgozására szükséges helyiségekből. Ezekén kívül a major körzetében még egy itatóról is kell

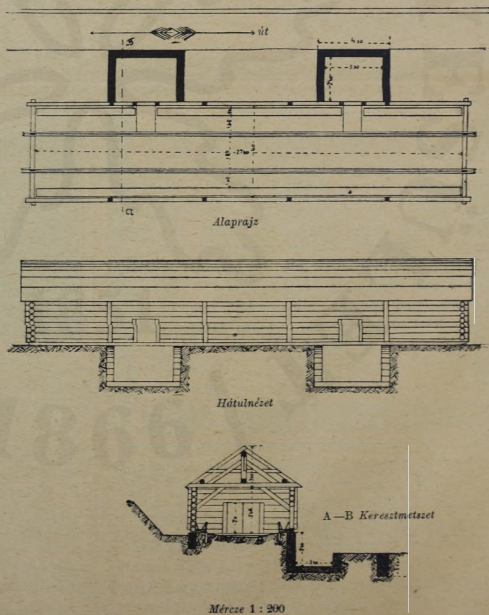
gondoskodni (lehetőleg vízvezeték bevezetni), valamint fakamarát, szénartót, sertésólat is építeni.

A major épületeinek alakja és minősége sokféle körülménytől függ. Az épület alakját legjobban befolyásolja a legelők fevése. Magas, szélről kevésbé védett helyeken az épületek zártak, míg ott a hol a hőmérséklet enyhébb, félig nyitott felszerek.

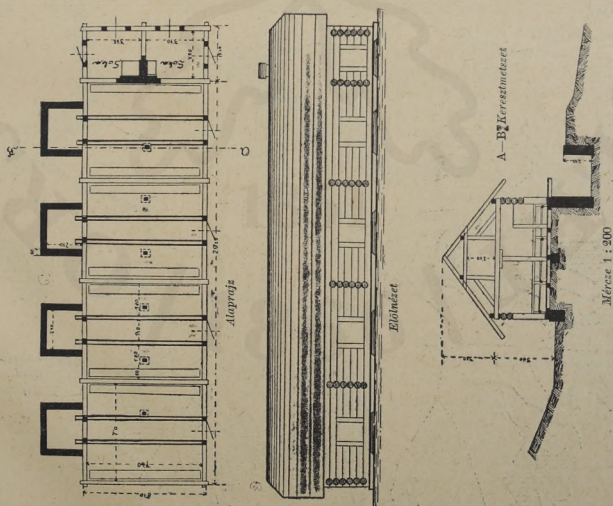
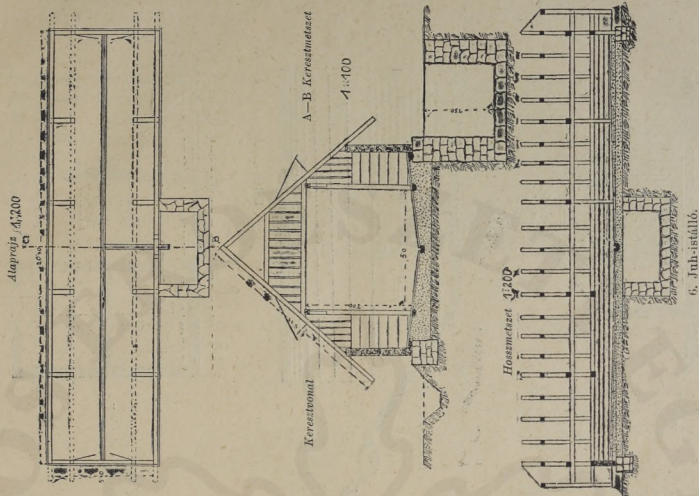
Az épület alakjára befolyással bír még az épületfa hiánya, az erdő távolsága, vagy annak megközelíthetlensége. A hol meddő marha tartózkodik (vagyis tinók, üszök és ökrök) megfelel az olcsóbb istálló és felszerek, ellenben ott, hol a legeltetéssel kapcsolatban tejgazdaság is folyik, sok körülmény szól a zárt helyiségek mellett.

Ott a hol a ragadozó állatok száma nagy, szintén zárt helyiségek indokoltak. Ha a havasokon nem áll rendelkezésünkre alom, ez is zárt helyiségekkel pótlendő. Hogy ha az egész marhaállomány részére nem is építünk zárt helyiségeket, legalább építsünk a beteg állatok és bikák részére.

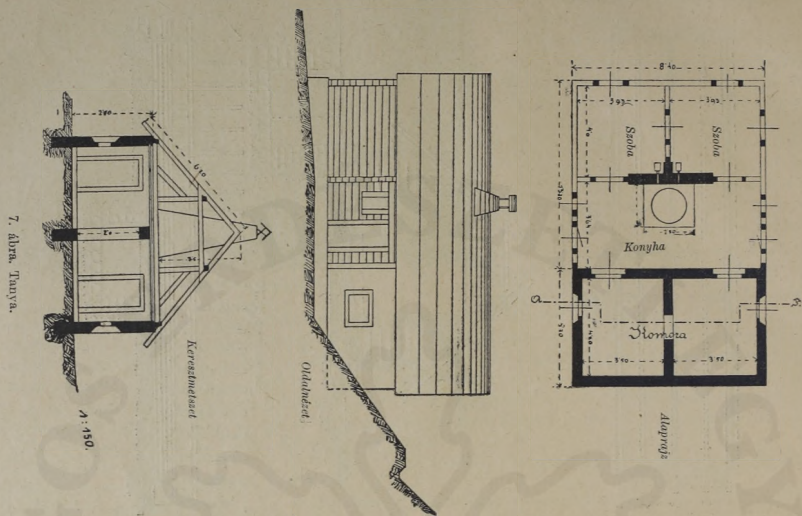
Az épületeknek nem annyira szépeknek mint egyszerű



4. ábra. Istálló hosszanti fekvéssel bíró jászollal.



5. abra. Istálló keresztfokvű jászollal.



8. ábra. Két központi havasgazdaság épületeivel és úthálózatával.

külsőjük mellett tartósaknak és megfelelőeknek kell lenniök. Máramarosban a havasi épületeket fából építik, de kísérleteznek kőépítkezéssel is, mivel ez helyenként olcsóbban szerezhető be, mint a fa.

Az istállók kétfélék, a szerint a mint a jászol az épület hosszában vagy keresztben fekszik. Az első esetben az istállónak két ajtaja van, a második esetben azonban minden rész külön ajtóval bír.

A 4. kép olyan istállót mutat, a melyben a jászol az épület hosszában van. Az istálló háta megett van a két trágyagödör. Az istálló hosszában fekvő 1·8 m széles járda két szelén van a csatornavályú, melyen keresztül a trágya kifolyik a gödörbe.

Ezek az istállók nem alkalmasak, részint azért mert hidegek, részint mivel nem elegendő teherbírók; télen t. i. a rájuk hulló hőtömeget nem bírják el.

Sokkal tartósabb és jobb istállókat ábrázol az 5. kép. Egy ilyen istálló 4 részre van osztva és minden egyes



9. ábra. Közp. havasg. Bohnyeszka alsó majora.

résznek külön kijárója és trágyatartója van. Ilyen istállóban a jászol a bejárat mindkét oldalán keresztben fekszik. Az épület végén a pásztor és a fejő leányok számára egy-egy helyiség van. Egy ilyen istálló 4600—4700 koronába kerül s mindegyikbe 50 tehén fér el. Minden egyes tehenre 1·5 m² terület számítható.

A trágyagödörre nagy gondot kell fordítani. Többnyire cementből és téglából készül, hogy a trágya könnyen kiszedhető, kocsira rakható legyen. Ezért az út oldalán fekvő falnak 1·2 méternél nem szabad magasabbnak lennie.

A jühölak a 6. képen látható terv szerint épülnek.

A majoroknak második fontos épülete a majoroslak. Leggyakrabban előforduló ilyen lak tervét látjuk a 7. képen. Ez az épület a vajmester és a legelőőr szobájából, továbbá egy konyhából és egy kamarából áll, mely utóbbiban a tej feldolgozásához szükséges gépek is el vannak helyezve. Egy ilyen épület 3370 kor.-ba kerül.

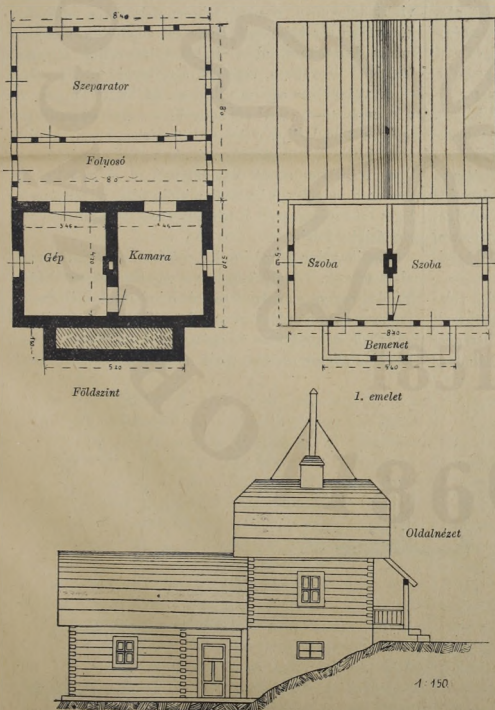
Máramarosban több havasgazdaság egy központ körül épül.

A 8. képen két ilyen havasgazdasági központ látható: a mensesili I. és a rohnyeszakai IV.

A mensesili központi havasi tejgazdasághoz tartozik a sumjeszkai II., a konec poloninai III. havasgazdaság, míg a Rohnyeszakaihoz a még teljesen be nem rendezett harmanyeszakai havasgazdaság.

Ez utóbbi gazdaságokban a tejet leföldözik és a központi tejgazdasághoz szállítják, a hol a vaj és a többi tejtermék készül.

A közönséges gazdaságban elég a 7. képen bemutatott épület. A központi tejgazdaságnak már nagyobb épültre van szüksége. Így a rohnyeszakai gazdaság felső, középső és alsó majorból áll; melyek közül mindegyiknek



10. ábra. Mensesili tanya és gépház tervrajza.



11. ábra. Mencsili menedékház.

majornak azonban két majoroslakul szolgáló épülete is van.

A 9. kép háttérében látható egy ilyen majoroslak két istállóval, a kép baloldalián pedig egy emeletes ház, melyben a többi helyiségeken kívül egy tisztai (vendég)szoba is kapott elhelyezést. A földszinten a vaj és sajt készítésére szükséges helyiségek, az emeleten pedig a vajmester, a legelőőr lakása és a vendégszoba van.

A legmodernebb tejgazdaság a mencsili (l. a 2. képet). Négy istállója van, egy majoros lakja, a szükséges mellék-helyiségekkel és egy szépen berendezett villaszerű menedék-háza. A tejgazdaság közepén fekvő a 10. képen látható majorosiak, két részből áll: a vajmester és a legelőőr lakásául szolgáló felső részből és az alsó részben elhelyezett tej feldolgozásához szükséges helyiségekből. Itt van a gőzgép elhelyezésére és a vajkúpülésre szolgáló helyiség is.

A máramarosi erdőgazgatóság tisztviselőinek, valamint a téli és nyári sportot kedvelőknek menedékház szolgál a 11. képen bemutatott minden komforttal berendezett menedékház, mely három szobából, konyhából és két istállója és egy-egy majorlakja van; az alsó több mellék-helyiségből áll. Ezen a ponton találkozunk az alpesi havasi gazdálkodás érdeke a turisztika érdekével. Érdemes volna külön is tárgyalni arról, hogy hogyan támogathatná e kettő egymást.

A tejgazdaság sikerének első feltétele a tisztaság. Ha csak lehet, a vízvezetékét kell vezetni a gazdaságba. És mivel belső tisztaság el sem képzelhető külső tisztaság nélkül, a tejgazdaság környéke is tisztán tartandó; ha a gazdaság sártengerrel van körülvéve a tehének magukon hordva a szennyet, az a tejhez is könnyen hozzáférhet.

Az épületek körülkerítése nagyon

fontos, mert ezáltal meggátoltatik, hogy a tehének az épületekhez hozzáférhessenek. Hogy az istálló környéke se legyen sáros, az istálló bejáratáig egy 3—4 méter széles járda kövezendő ki és a járda mindkét oldala kerítéssel ellátandó, hogy csak ezen az úton legyen a marha behajtható az istállóba. (L. 2. kép.) Mert ha az állat szabadjára bocsájtatik, össze-vissza járkálva az istálló körül, lépteivel lyukat vágna a földbe, ebbe a víz beszívárogva rövid idő alatt egész sártenger képződne az istálló körül.

Az ívóvíz mennyisége nagy szerepet játszik a legelőkön, mert az ívóvíz egyike a legfontosabb kellekeknek a havasi tejgazdaságban.

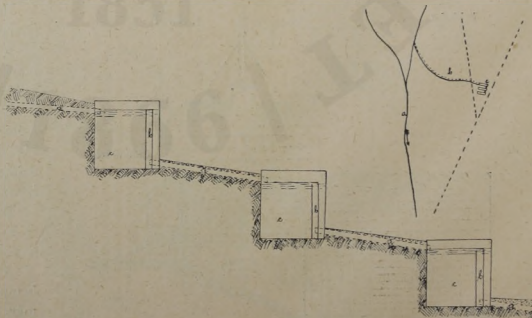
Legjobb a tiszta forrásvíz, ennek hiányában a patakvíz, hogy ha ez sem volna, úgy elég jó és használható az esővíz is.

Mínthogy Máramarosban elég bőven van víz, csak arra kell súlyt helyezni, hogy a víz tiszta állapotban kerüljön az állatokhoz; ezért némi berendezésekre van szükség.

Magából a patakból itatni nem jó, mert a marha a vízért tolakodva, a vizet teljesen felzavarja, miáltal a környéken sár keletkezik. Hogy ezt elkerüljük, a svájci módra berendezett alpesi itatókat használjuk. A vizet földalatti csövekben vezetjük a vályukig (l. 12. kép).

A vályukban egy merőlegesen felállított kifolyó cső van, mely 2—3 cm-el alacsonyabb a vályú szélénél és a mely a földalatti csővel összeköttetésben lévén, a vizet az első vályuból a második vályuba vezeti, ez szintén egy ilyen merőleges csővel van ellátva és így tovább. Ily módon a vályukban lévő víz mindig friss, mivel a merőleges csővön keresztül a felesleges víz az egyik vályuból a másikba folyik.

Egyik vályu a másiktól 4 méter távolságra, egymás alatt fekszik. A vályuk száma a marhák számától függ. Minden szarvasmarhára 20 cm és minden juhra 10 cm vályuhossz számítandó. A vályuk közötti teret jó kavicsal vagy kővel kirakni és az egész itatót kerítéssel ellátni, hogy az állatok csak az egyik oldalról férhessenek hozzá.



12. ábra. Fent: Földalatti csövek a tervrajza, mellyel a vizet a vályukhoz vezetik. Lent: A vályuk elhelyezése.

Itató helyül legalkalmasabb a fensík, a hová földalatti vezetékek segítségével lesz a patakból a víz vezetve. Olyan helyeken a hol kevés a víz, különösen a mészhegységekben az esővizet tartályokba gyűjtik és itt történik aztán az állatok itatása is (Tiro). Tekintve azonban, hogy itt a víz nappal erősen felmelegszik és ki van téve a beszemélyződések is, celszerű ciszternákat építeni. Ebbe gyűjtik aztán össze a patak-, a forrás- vagy az esővizet és innen merítik azt bele a vályukba. Ezek a ciszternák kőből, fából vagy betonból épülnek. (Bővebb tájékoztatás a ciszternákról lásd Berendy «Legelő- és havasgazdálkodás».)

Havasí úthálózat. A legelőket jó úthálózattal kell ellátni, hogy a közlekedést megkönnyítsék és hogy ezeken a tejtérmekek könnyen a piacra szállíthatók legyenek. De nemcsak erre a célra szolgálnak az utak, hanem arra is, hogy a legelőket egymással összekössék, továbbá, hogy a marháknak a fölmenést megkönnyítsék és a trágyaszéthordást elősegítsék.

Azelőtt a nép gyalogösvényen hajtotta fel a marhát a legelőre. Sőt még most is találunk nagy számban ilyen gyalogösvényeket. Ezeket az utakat az itt lakó ruthén nép plaj-nak nevezte el. Lehető legrövidebb utak ezek, a melyek mindig a terephez alkalmazkodva sok helyütt nagyon is meredek és mivel alapjuk nincs, esőzések alkalmával járhatatlanokká válnak.

A modern gazdaság nem elégszik meg ilyen primitív utakkal, hanem arra törekszik, hogy rendes úthálózata legyen, melyre nincs befolyással az időjárás.

A 8. képen láthatunk egy ilyen úthálózatot a központi Mencsini és Rohynszkai gazdaságból.

A havasi úthálózat építésénél figyelembe kell venni bizonyos döntő szerepet játszó körülményeket.

A havasi útnak jól megépítenek, de még sem szabad drágának lennie. Hogy ezt elérhessük lehetőleg alkalmazkodnunk kell a terephez. A 7%-os emelkedést az útnak meghaladnia nem szabad és egyuttal az út maximális esése, illetőleg meredekége. Az út szélessége 2-50—3-00 méter. A trágya kihordására szolgáló utat úgy kell megépíteni, hogy a legelő minél nagyobb területét hálózta be.

Az utak földutak és csak egyes helyeken, a hol az okvetlenül szükséges kell azokat kavicssal behinteni.

A havasi utak legnagyobb ellensége a víz. A legkisebb érnek is, mely a hegyről az útra folyik — kőből átfolyó kell építeni — mert ennek híján idővel nagy területet foglal el és az út nagy részét képes tönkretenni. Egy ilyen átfolyónak zavartalanul kell a vizet az út egyik oldaláról a másikra átvzetnie, de az uton a közlekedést gátolnia nem szabad.

Az alpesi utak építése különösen a távolabb fekvő legelőkre, sok pénzbe kerül (95 kilométeres alpesi földútnak a megépítése 231,771 koronába került). Mivel a havasi út legtöbbször erdőn is vezet keresztül, az úgy építendő, hogy azt az erdőgazda saját céljaira is felhasználhassa. Miért építsen külön utat a havasgazda és külön az erdőgazda, mikor minden anyagi áldozat nélkül egyesíthetik érdekeiket?

E közös cél elérésére és kivételére hivatott az erdősz, a ki úgy fogja az erdőn keresztül vezetni az alpesi utakat, hogy azok teljesen megfeleljenek a szakszerű erdőgazdálkodás igényeinek is.

Íme ez is indokoltá teszi, hogy erdőszek kezeljék a havasi legelőket.

A mint már említettük a legelők nemcsak fűvel vannak benőve, hanem vannak rajtok ligetek is. A hogy az erdők kisebb-nagyobb sávokban benyulnak a havasokba, úgy a legelők is nyelvszerűen ereszkednek be az erdőbbe.

Olyan helyeken, a hol a legelő körül van véve fákkal, ligetekkel, jühhözponti majorokat szoktak létesíteni. Hogy ha ezeken a helyeken nem volna lehetséges ilyen központokat felállítani, felhasználjuk ezeket a juhok számára nappali tartózkodási helynek. Itt menedéket taai a juh a nap és az idő viszontagságai ellen; a fák védelme alatt többé-kevésbé védve van a legyektől és más elősdiectől. Ezek a helyek itatóval is el vannak látva és ha a majoroslak messze volna, a fejés is itt megy végbe. Ezeket a tartózkodási helyeket gyakran kell változtatni nehogy hosszabb használat után a trágya túlságosan felhalmozódjon.

(Vége következik.)

A hadbavonult kincstári erdőszeti altisztekről.

A hadbavonult kincstári erdőszeti altisztek sorsáról a lapunk 1915. évi 9—10., 15—16., 21—22. és 1916. évi 3—4. számában már közölt híreken kívül ujabban a következő értesüléseket nyertük :

a) *kütiintetést kaptak* : *Rostási József* m. kir. erdőlegény Zólyomlipese (Besztercebánya) póttartalékos, az olasz harcstéren a bronz vitézségi érmet; — *Pollák Mihály* m. kir. erdőőr Felsőszabadi (Besztercebánya), tart. szakaszvezető a már közölt II. oszt. ezüst vitézségi érmen és elismerő oklevélén felül a bronz vitézségi érmet is megkapta; — *Miller András* m. kir. segéderdőőr (Ungvár) a II. oszt. ezüst vitézségi érmet; — *Gregurek Mátyas* napibéres kir. erdőőr (Zagreb), tart. szakaszvezető a II. oszt. ezüst vitézségi érmet; — *Dobranics Pál* kir. erdőőr (Vinkovci), póttartalékos a II. oszt. ezüst vitézségi érmet;

b) *megsebesültek* : *Radovanovics Péter* kir. erdőőr (Zagreb) tart. tizedes; — *Fajtovics Milán* napibéres kir. erdőőr (Zagreb), tart. szakaszvezető a balkezen könnyebben;

c) *hósi halált haltak* : *Démuth Lajos* m. kir. erdőőr (Nagybánya), a kit lapunk múlt évi 21—22. számában a megsebesültek közt mutattunk ki, azóta valamelyik katonai kórházban meghalt; — *Nagy Pál* m. kir. erdőőr (Nagybánya), 1914. október 26-án az északi harcstéren Vola-Pelkinska-nál; — *Gräff Mihály* m. kir. erdőőr (Gödöllő), honvéd szakaszvezető, hazánk védelmében szerzett súlyos betegségében 1916. január 4-én a raskai katonai kórházban meghalt; — *Paulzyuk Jenő* m. kir. erdőlegény (Bustyaháza), tart. szakaszvezető, az ezüst vitézségi érem tulajdonosa, az olasz isonzoí fronton 1915. november 26-án hósi halált halt; — *Farbák Emil* m. kir. erdőőr Dallosfürész (Zsarnóca), honvéd póttartalékos, a kit

lapunk 1915. évi 21—22. számában a megsebesültek közt mutattunk ki, sebeibe belehalt :

d) hadifogságba jutottak : *Steller János* m. kir. erdőlegény *Luczató* (Besztercebánya), közlegény, orosz hadifogságba ; — *Minarcsék Vilmos* m. kir. erdőlegény *Dobrócs* (Besztercebánya), tart. közlegény, a kit lapunk 1916. évi 3—4. számában az eltűntek közt mutattunk ki, csaknem egy év után szüleihez intézett levele szerint *Matajevka* községben, *Samara* kormányzóságban van, mint hadifogoly ; — *Ponta János* m. kir. segéderdőőr (Lippa), orosz hadifogságba ;

e) megbetegedtek : *Garay Ferencz* m. kir. erdőőr (Lugos) sárgaságba esett, de felgyógyulva előbbi állomáshelyére került ; — *Zahoránszky József* m. kir. famester (Lippa), cs. és kir. tüzérszakaszvezető mint tüdőbeteg tartósan szabadságot tartott ; — *Szij Ferencz* m. kir. erdőőr (Lippa), tart. honvédszakaszvezető jobboldali bénulás következtében, mint rokkant, végleg elbocsájtott ; — *Kutean József* m. kir. erdőőr (Szászsebes), póttartalékos őrzető, mint rokkant, végleg elbocsájtott ; — *Negrea Vazul* napibéres erdőőr (Orsova), közlegény, mint rokkant tartósan szabadságot tartott ; — *Rosecz Vazul* napibéres m. kir. erdőőr (Orsova), mint rokkant végleg elbocsájtott ;

f) előléptetésben részesültek : *Dobos János* m. kir. erdőlegény (Kolozsvár), tart. tizedes szakaszvezetővé ; — *Dvoracek Géza* m. kir. erdőőr (Apatin), tart. szakaszvezető őrmesterré ; — *Gregurek Máttyás* napibéres kir. erdőőr (Zagreb), tart. tizedes szakaszvezetővé ; — *Ivanovics András* kir. erdőőr (Zagreb), tart. szakaszvezető őrmesterré.

Az eddig kimutatott és fentebbi adataink erdőhivatali kerületek szerint összegezve, a következő eredményeket adják :

Hivatali kerület	A hadbavonultak száma	A hadbavonultak közül					
		kitüntetésben részesült	megsebesült	hősi halált halt	hadifogságba került	előléptetésben részesült	eltűnt
Besztercebánya	29	4	3	2	6	5	3
Máramarosziget	10	2	2	1	2	2	1
Kolozsvár	39	1	14	2	5	6	2
Lugos	26	1	10	—	2	3	—
Liptóújvár	24	2	4	1	—	3	3
Lippa	29	5	7	—	9	6	—
Nagybánya	16	1	6	3	5	—	—
Ungvár	30	1	11	1	6	1	1
Gödöllő	25	1	6	5	4	9	2
Tótsóvár	24	—	7	1	5	2	—
Bustyháza	15	1	2	2	1	—	1
Zsarnóca	8	—	4	2	2	2	2
Apatin	5	—	2	—	1	1	—
Szászsebes	23	3	2	—	3	5	1
Orsova	27	—	8	1	3	3	—
Zagreb	39	4	16	2	7	4	—
Vinkovci	22	1	5	2	3	3	3
Sušak	3	—	—	—	—	—	—
összesen :	395	27	109	25	64	55	19
% :		6.8	27.6	6.3	16.2	13.9	4.8

Itt említjük meg, hogy *Pfau Jenő* m. kir. erdőlegény (Ungvár), aki 1914. december 12-én szerb hadifogságba esett, az 1915. évi diadalmas előnyomulásunk alkalmával a hadifogságból kimenekült. Saját elbeszélése szerint akkor, mikor csapataink Ipek előtt állottak, a szerbek őt tíz fogolytársával együtt tüzifavágás czéljából két szerb őr felügyelete alatt az erdőbe küldték. Itt előzetes megbeszélés után az őrök baltáikkal felkoncolták és három napi étlen-szomjan való bujdosás után, miközben két hadifogolytársuk eltűnt, egy pedig meghalt, csapatainkhoz értek. A hadifogságban nagyon rossz ellátásban volt részük. *Majczán Károly* napibéres erdőőr (Zagreb), tart. szakaszvezető, szerb hadifogságából 1915. december hóban visszatért.

Gazdasági tanácsadó.

A kis csibék halandóságáról. Most, a midőn már sok szorgalmas kéz ápolja és dédelgeti a kotlók alól és részben a keltetőgépekbe kikérült sok-sok ezer csibécskét, talán nem lesz időszerűen e lapok hasábjain arról is megemlékezni, hogy miképen lehet elejét venni, az évenkénti csaknem állandó csibe-halandóságnak. A legnagyobb gondosság és körültekintés deaézára is igen sok azoknak a baromfitenyésztőknek száma, a kik fájó szívvel tapasztalják, hogy csibécskéik közül csaknem nap-nap után egyik-másik elpusztul, úgyhogy fokozatosan kevesebb és kevesebb lesz jövődők csibenemzedékük száma.

Mindenekelőtt lássuk, hogy mi okozza a kis csibécskék nagymérvű elhullását? — A ki a modern baromfitenyésztés elveit ismeri, azonnal rájön, hogy a csibécskék nagymérvű halandóságának oka a lágyeleségben keresendő és pedig azért, mert a legnagyobb gondosság mellett is, a lágyeleség igen könnyen megromlik, megsavanyodik. Már pedig, ha csibécskéink csak egytelenször is megsavanyodott lágyeleséggel jóllaktak, akkor azok okvetlenül hasmenésbe esnek ; a hasmenés pedig a kis csibécskékre nézve a legtöbb esetben halállal végződik, illetve, a mint már előbb is jeleztük csaknem kizárólagosan ez a megbetegedés okozza országszerte a csibécskék nagy halandóságát.

A lágyeleségek megsavanyodását tudvalegőleg a levegőben lévő számtalan vaj- és tejsavbaktériumok idézik elő, illetve, ha ezek a mikroorganizmusok a lágyeleségbe kerülnek, akkor a lágyeleséget savanyu erjedésbe hozzák, s ha ilyen erjedésben lévő táplálék az állatkak gyomrába jut, akkor mi sem természetesebb, minthogy ez az erjedő elegendő ott tovább erjed, illetve a gyomorban gázokat fejleszt, a minek azután emésztési zavarok, azaz hasmenés lesz a következménye. Ebből kifolyólag különösen a korai keltetésű csibécskéknél, úgymint a márcziusi és áprilisiaknak semmi szín alatt ne adjunk lágyeleséget, mert tudvalegőleg a hasmenésbe esett állatkak hőmérséklete, a rendes testhőmérsékletnél jóval lejjebb száll, így tehát ezekben a hidegebb tavaszi hónapokban még kevésbé lesznek képesek e betegségből felépülni, mint a későbbi keltetésűek.

Száraz baromfieség alatt nem kizárólagosan a szemes eledelek értendők, hanem a különböző keveréktakarományok is, a melyek száraz állapotban étettetnek. A száraz eleségek közé soroljuk az alábbi táplálékokat: marhahús-hulladékok, nyers csontot, az előbbi nyersen és főzve is adagolható, továbbá a másodosztályú búzát, árpát, zabot, a hús- és halisztet, kölest, czirokmagot, rizstörmeleket (ez utóbbit jelenleg természetesen nem), napraforgómagot, kendermagot stb.

A leghelyesebben úgy járunk el a csibécskék felnevelésénél, ha a kikeléstől számított 36 óráig koplaltatni hagyjuk és ezen idő elteltével durva homokot adunk nekik; ezt azért adjuk, mert a csibécskék épen úgy, mint az összes madarak, fogakkal nem rendelkeznek, így tehát a zúzógyomor (a mely a fogak rendkésését is helyettesíti) az abban lévő apró kövecskék által sokkal könnyebben képes elaprózni a szemeleséget, mint a kövecskék nélkül; vagyis a kövecskék nagyban elősegítik az emésztést. A durva homok adagolása után nyujtsunk csibécskéinknek nem túl finomra aprított másodosztályú buzadarát és vízben felpuhított csontlisztzel megszórt kenyérhulladékokat is. Naponként egyszer adhatunk száraz tehéntúrót is, a nap többi részében 3–3 óránként az előbbi eleséget; 5 napos koruktól kezdve azután buzadara helyett tengeridarát és kevés zöldtakarmányt, úgymint finoman elaprózott hagymát és minden második-harmadik napon kevés csontdarát vagy hallisztet, csontképződésük elősegítése céljából.

A csontdarát házilag készítjük, a csontdaráló gép segítségével nyers vagy olyan csontból, amely étkezésünk után mint felesleges a szemétre kerül; a friss csontok közül azokat, a melyek étkezésünk után visszamaradnak, előnyben kell részesíteni; mivel azokon még mindig fog kevés is stb. maradni. Régi kizsáradt csontokat, mivel azokban már kevés tápanyag van, csontdarának feldolgozni nem érdemes. A daráló csak akkor felel meg, illetve használható, ha az abból kikerült csontok finom pehelyformájúak, nem pedig darabosak, mint a tengeri-stb. dara. A csontdarában a foszforon kívül, még mész, zsír és fehérje is van, körülbelül egyenlő arányban, így tehát ez alkatrészekből önként következik, hogy a csontdara nemcsak a kis csibék csontképződésére, az abban lévő foszfor, hanem a tyukok tojásrakásának a fokozására is, a benne levő mész stb. folytán igen előnyösen hat. A csibécskének szánt frissen készült csontdarát tanácsos ponyván kiszáritani, nehogy a csibécskék hasmenést kapjanak ettől is.

Az etetésben kerülni kell az egyoldalúságot, ezért ezélszerű a csibécskék fenti étrendjét már a negyedik héttől kezdve megváltoztatni és pedig úgy hogy a tengeri vagy buzadarát főtt burgonyával keverjük, melyhez azután minden második nap csontdarát is szórunk. Későbbi korban, a midőn csibécskék már megerősödtek, ugyanazon elsőséggel részesítendő, mint az öreg állomány. Ha különféle keltetésű csibécskével rendelkezünk, akkor azokat az etetés szerint különítsük el egymástól.

A csibécskék etető- és itatóedényei mindenkor kímóva tiszták legyenek, mert ha ezek piszkosak, akkor még a rossz étrendnél is veszélyesebbek. *Bászlet Elek.*

Különfélék.

Vadászjelvény a hadijóteknység szolgálatában. A m. kir. honvédelmi minisztérium hadsegélyző hivatala megállapította és egyúttal a hadijóteknység szolgálatába állította az első magyar vadászjelvényt, a mely remélhetőleg közös és általános jelvénye lesz, mire a vadászati ideény megkezdődik, valamennyi hazafias vadászunknak. A tetszetős külsejű, művészi kivitelű jelvény, Magyar Hubertus-Vadászjelvény néven két- és ötkoronás példányokban kerül forgalomba s a magyar királyi honvédelmi minisztérium hadsegélyző hivatalánál kapható. (Iroda a képviselőházban, raktára IV., Váci-utca 38., II. emelet.) A jelvények eladásából befolyó tiszta jövedelem a hadban elesettek özvegyeinek és árváinak támogatására fordítatik s így minden magyar vadász, a ki a magyarság mostani történelmi nagy napjainak ezt a kis emlékjelt megveszi és vadászataival is megvérteti, egyúttal hazafias jótékonyágot gyakorol.

A legmelegebben ajánljuk olvasóinknak a magyar Hubertus-jelvény megvásárlását és vadászruhájukra vagy kalapjukra való kitűzését, mert e jelvény népszerűsítése és vadászöreinkben való általános elterjedése a hadijóteknység ügyének nem csekély támogatást jelentene.

Halólozás. *Szalai Ernő* m. kir. közalapítványi főerdőtanácsos a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumban, az Országos Erdészeti Egyesület igazgató választmányának tagja, munkás életének 49-ik, állami szolgálatának 28-ik évében, rövid szenvedés után április hó 18-án Budapesten,

Pausinger Károly m. kir. erdőtanácsos, a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság kerületéhez tartozó mocsári m. kir. erdőgondnokság vezetője, munkás életének 49-ik, állami szolgálatának 27-ik évében, hosszas szenvedés után április hó 21-én Görögnyezentimrén,

Rónay Imre m. kir. főerdőmérnök, a lippai m. kir. főerdőhivatal kerületéhez tartozó marosborsai m. kir. erdőgondnokság vezetője, munkás életének 48-ik, állami szolgálatának 26. évében, április hó 29-én Marosborsán meghalt.

Eltűnt. Szabó György őrsvezető közli velünk, hogy Dora (vagy Dosa) István 1892. évi szeptember 22-én született, 30. honvédegyalezred. 4. századában szolgált és 1914 szeptember 7-én Szerbiában eltűnt társa, vele együtt szerb hadifogságba került. Szabó György a fogságból megszökött, s ez utón értesíti Dora István szüleit, hogy fiuk, a ki a fogságból nem tud írni, szerb hadifogoly.

Megdicsért erdőőr. *Migra Ede*, a fenyőházi m. kir. erdőgondnokság felső-tói védkerületkezelő m. kir. erdőőr az eperjesi csendőrszámnyparancsnokság nyilvános dicséretben részesítette, a következő, a fenyőházi m. kir. erdőgondnoksághoz intézett átiratban:

Értesítem, hogy a m. kir. IV. számú csendőrkereleti parancsnokság folyó évi márczius hó 22-én kelt, 6478/sgt. számú parancsával az állományába tartozó s annak idején szolgálattételre ezen szárnyhoz tartozó Migra Ede

tartalékos szakaszvezetőnek, a háború tartama alatt, a hadianyagok összegyűjtése, maradozók és szökevények elfogása, valamint a szárnyirodában felszaporodott irodai munkálatok végzése körül kifejtett pontos és lelkiismeretes szolgálatait, elismerését fejezte ki.

Nyugdíjbiztosítás. Szöcs Illés hatósági erdőőr, Csiki Péter és Tamás Imre hatósági erdőszolgák Csik vármegye részéről, Tóth István vármegyei erdőőr pedig Sopron vármegye részéről az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál, az 1912. évi VIII. t.-cz. által felállított nyugdíjszabályokban, balesetre, nyugdíjra, aggkori ellátásra és temetkezési segélyekre biztosítottak.

Itt értesítjük azon t. előfizetőinket, kik az Országos Gazdasági Munkáspénztárnak tagjai és katonai szolgálatra bevonultak, hogy a törvény értelmében katonai szolgálatuk tartama alatt tagsági díjakat fizetni nem tartoznak, viszont a katonaságnál töltött idő sem számítható be tagsági idejükbe.

A katonai szolgálatra történt bevonulás a tagságikönyv számanak közlése mellett a pénztárnak bejelentendő, nehogy a tagot mint hátralékost a tagok sorából törölje.

Tanácsoljuk azonban, hogy a ki teheti, fizesse a tagsági díjakat katonasági ideje alatt is, hogy ez az idő is gyarapíthassa nyugdíjára növekedését.

Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztjekről. *Küiüntést kaptak:* Balás Dezső m. kir. segéderdőmérnök, m. kir. tart. honvédtüzér-hadnagy (Signum laudist); az 1916. évi február hó 13-án hősi halált halt Dobrovits László m. kir. erdőmérnök, m. kir. tart. honvéd főhadnagy (Signum laudist); Szokol András m. kir. erdőmérnök-nyakgornok, es. és kir. tart. tüzér-hadnagy (Signum laudist).

Kérem. Igen kérem e lap t. olvasóit, hogy akinek van egy praktikus «Erdészlek» vázlatrajza, sziveskedjék azt nekem megküldeni, miután szükségem volna rá. Czimem: Gavalik Sándor urad. erdész, Borossebes (Arad-megye).

Elfogott hadifoglyok. A bizterei m. kir. erdőgondnokság kerületében Blázs Tivadar m. kir. főerdőőr márcziusban három orosz hadifoglyot, Paics Márton m. kir. erdőőr két orosz hadifoglyot, Szabó Kálmán m. kir. erdőmérnök pedig áprilisban egyszerre négy orosz hadifoglyot fogott el, akik Romániában akartak átszökni.

Hivatalos közlemények.

4972.

szám.

I/B—1. F. M.

Körrendelet valamennyi kincstári erdőigazgatóság, naks, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak.

(A hó első, illetve tizenhatodik napján kinevezett tisztviselők illetményeinek mikénti folyósfása tárgyában.)

Értesülésem szerint a kincstári erdészeti igazgatási hivatalok a hó első, illetve tizenhatodik napján kinevezett,

s állásukat elfoglalt tisztviselők illetményeinek folyósfása tekintetében különbözőképen jártak el.

Egyöntetű eljárás czéljából felhívom az igazgatási hivatalok, hogy a jövőben a hó első, illetve tizenhatodik napján kinevezett tisztviselők (altisztek, szolgák) részére, a mennyiben az illető állását ezen a napon tényleg el is foglalja, a kinevezés folytán járó fizetés természetével bíró illetményeket, valamint a lakáspénzt is, ha annak esedékessége a kinevezés napjával összeesik, a kinevezés napjától tegye folyóvá.

Ugyanúgy kell eljárni első kinevezés esetén is olyankor, a mikor a kinevezett a hivatali esküt a hó első, illetve tizenhatodik napján teszi le.

Ellenben, ha a hivatali eskü letételének napja és az illetmény folyósításának kezdő napja nem esik egybe, e két időpont közti időtartamra az illető tisztviselő díjazásra, illetve illetményekre igényt nem tarthat.

Ezen rendelet az eddigi illetmény-megállapításokat nem érinti s ennelfogva az eddigi illetmény-megállapítások ellen benyújtandó esetleges felfolyamodások figyelembe vételét nem fognak.

Budapest, 1916. évi április hó 20-án.

A miniszter helyett:

Bartók
államtitkár.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetősegeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőset értesíteni sziveskedjenek.)

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésre megengedem, hogy Rézbányai Marosi Ferenc főerdőtanácsos és törvényes utódai magyar nemességük és «Rézbányai» előnévük épségben tartása mellett, családnevüket «Marossy-ra» változtassák. Kelt Bécsben, 1916. évi április hó 18-án. Ferenc József s. k. Báró Roszner Ervin s. k.

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésre Nemes Józsefnek, a selmecbányai bányászati és erdészeti főiskolán alkalmazott szolgának saját kérelmére történt nyugalmba helyezése alkalmából sok évi hű szolgálata elismerésül az ezüst érdemkeresztet adományozom. Kelt Bécsben, 1916. évi február hó 29-én. Ferenc József s. k. Báró Roszner Ervin s. k.

A m. kir. földmivvelésügyi miniszter áthelyezte Nyitrai József m. kir. főerdőmérnököt Nagybecskőről Strázakeresztróra erdőgondnoknak.

A m. kir. földmivvelésügyi miniszter áthelyezte Kolesányi László m. kir. segéderdőmérnököt Zsarnóczáról Keczerkeplébe erdőgondnoknak, Tóth László m. kir. segéderdőmérnököt pedig Selmecbányáról Garamnévire erdőgondnoknak.

A m. kir. földmivvelésügyi miniszter a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság kerületében Kérai János és Pap Albert m. kir. főerdőőröket, a sauskai kir. erdőhivatal kerületében pedig Kleut János kir. főerdőört nyugalmba helyezte.

A lipitőújvári m. kir. főerdőhivatal főnöke Harmann János, Kropacsok Lajos, Poljak András, Rajcsányi Vendel, Horváth Ferenc, Mihálics József, Szomora János, Vadas László és Medvevöky Ignác m. kir. főerdőőröket, Habala József és Orosz Gyula erdőőröket és Veszleovszky András segéderdőört a szolgálat érdekében áthelyezte és megbíta őket a telepükön irodai szolgálat, a szeljárj, felsőbözsi, benkovói, hrblóti, mulszinatói, farkatár, sztanokváni, skálnói, felsőreueai likavai, vichodnai illetve a medvesi védkerület szolgálatának az ellátásával.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi május hónapban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Groszmann Ferencz 5.—, Hornik Károly hd. 3.—, Tüköri urad. hd. 8.55, Stocker Antal hd. 4.40, Albrecht János 8.—, Gatrik János 2.60, Felkai erdőgond. 19.—, Gr. Vighyáz urad. hd. 5.55, Faragó Béla hd. 30.00, Lévai urad., hd. 10.55.

1. *Koronát fizettek:* Sári Mihály, Katona Lajos, Fabriczy István, Szabó József, Felkai erdőgond., Sticz János, Kájrár János, Ziegelhof-fer Arnold.

2. *Koronát fizettek:* Simon Károly, Szieger Lajos, Szulik Frigyes, Gere Antal, Mederán István.

3. *Koronát fizettek:* Pataló Péter, Kiss István, Bogdan Traján, Mezey Károly, Varga Mihály.

4. *Koronát fizettek:* dr. Mocsáry Sándor, Eötvös János, Dóczy István, Lóchán Viktor, Lévai urad., Vörös Gyula, Farkas Elek, Komán József, Kelemen József, Virlics József, Lázár József.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a czim-szalagon átjavitott lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavitásokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú czimnyomatásai költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

Sz. Gy. Értesítést közöljük, a küldött 10 fillért pedig a lap javára bevételeztük.

G. A. Mi a lapot pontosan expedialjuk s így valószínűleg másutt lehet a baj. Előfizetése a most küldött 2 koronával 1916. évi október hó végéig rendezve van.

K. F. I. A lap megküldése iránt intézkedtünk. Az «Erdészeti Zsebnaptár» az «Országos Erdészeti Egyesület»-nél Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám kapható. Ára lapunk előfizetőinek 2 kor, Ha 2 K 45 ft előre beklüd, úgy a naptárt bérmentve megküdik.

S. Gy. Az erdőőri szakvizsgázt csak teljesen betöltött három évi gyakorlati szolgálat után lehet letenni. Ugy tudjuk, hogy ez alól senkit is mentenek fel s azért is kár volna a hiányzó három hónapi gyakorlati szolgálat elegendése iránt folyómodnia és magát felesleges költésébe vernie. Ha azonban ennek dacára meg akarja kisélni a folyamatod, úgy a földmivelésügyi miniszter úrhoz nyujtsa be kérvényét s jelölje meg abban azt is, hogy melyik erdőfelügyelőségelnél kíván vizsgázn.

Erdélyi. 1. A kullancsoktól úgy óvhatja meg a borjakat, ha azokat nem hajtja kullancsok helyre, vagyis erdei, vagy közel szomszédos *üzemző helyekre*. Ha a borjú már kullancsos, úgy a bőre tapadt kullancsokat lyolsol, benzines vagy sóvízzel kell bekenni s akkor lepotyognak. Az érett kullancsok kedvencez tartózkodási helyei a lágyszárú, tóg, végbélnyílás környéke s a szombok belső felülete; az alszak a fején, a fenyászi, szemhéjak és fülek körül tanácsok, meg a tögön. Jó az állatoknak kéthetenként olajos vízzel megpermetezni, mert az olajos testen nem marad meg a kullancs. 2. A tetű rendkívül szaporos s vérszívó állat, melynek ezrei néhaizen hét alatt betegge, szenvedővé tehetik az állatokat. Vedekezni ellene a tisztasítással és az istállóban 2—3 héten egyszer való kimosogatásával lehet. Igen jó az istálló padlózatának falamával való gyakori beszá- rása is. A tetves állatok azonnal, a mint a bajt rájuk észrevesz- zük, jól be kell rovarporozni s rozmarinos táblaolajjal az egész testüket bekenni; ettől még a serkék is mind elpusztulnak. Ha azonban a baj már nagyobb mérvet öltött, úgy forduljon azonnal állatorvoshoz.

K. I. Tessék kérdéseivel ügyvedhez fordulni.

M. J. A zborói leánytápiintézet végleg be lett szüntetve; hogy helyette lesz-e, hol és mikor másik tápiintézet felálltva, azt egyelőre nem tudjuk.

B. A. Miatán családjáról a város gondoskodik, ennél fogva hadi-egyéyre nincs igénye.

K. J. Szeges vadászpót nálunk legfeljebb fegyver- vagy sportvázletekben kaphat, azonban 'ott is most bajosan, mert a hadba- vonultak a készleteket mozgásból; ezért tanácsosabb és bizo- nyára olcsóbb is lesz azt külföldről hoztatni. Kapható: E. Rid & Sohn udvari szállítóáll., München (Fürstenstrasse No 7.); Bergmann & Co. Passau. Tessék tőlük árjegyzéket kérni.

Garamvölgyi L. I. Bár azt hisszük, hogy muukásainak semmi- éle utazási kedvezményre igényük nincs, mégis azt tanácsoljuk, hogy erre nézve kérdezze meg a legközelebbi vasúti állomásfőnökséget. 2. Sorjezget még nem hűzték ki.

G. S. Felhívásának első részét nem találtuk közölhetőnek, a második részét azonban díjmentesen hozzuk. A küldött 10 fillért a lap javára bevételeztük.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

47 éves, róm. kath., nős, családos, ép egészséges, hadmentes erdőőr állást keres. Összes erdészeti teendőkhöz önálló kezelésében, úgyszintén a vadászat terén is, kis- és nagyvad tenyésztésében teljes jártassággal bír, mikről kitünő bizonyítványai és ajánlólevelei vannak. Címe: Pál János uradalmi főerdőőr, Törökbálint (Pest m.) (8.)

37 éves, nős, hadmentes egyén, ki az erdő szak- szerű kezelésében, fővad, apróvad és fűszántenyésztésben teljesen jártas, erd. szakiskolát jelesen végzett, 21 évi gyakorlattal, magyar, német és tót nyelvet úgy szóban, mint írásban tudó, keres főerdészi, erdési vagy fővadász állást. Czim a szerkesztőségben. (9.)

Azonali belépésre állást keres 50 éves, erő- teljes, hadmentes, nős, gyermektelen, szakvizsgázott erdőőr, ki az erdészeti, vadászati, mezőgazdasági és irodai teendőkhöz jártas s gazdaságban mint tiszt volt alkalmazva. Czime: Petrovits Gábor, Técső, (Máramaros megye). (7.)

HIRDETÉSEK

1916. évi 1401. szám.

Termelt tölgyrönk-, oszlop és kerékküllő eladás. A csalái és tótvaradi erdőgondnokság kerületé- ben termelt és rakodókra kihozott összesen 863 köb- méter tölgyrönk, 495 darab faragott tölgyoszlop és 53,450 darab tölgykerékküllő 17 eladási csoportra meg- osztva, zárt írásbeli ajánlatok útján kerül eladásra.

Az ajánlatok 1916. évi május hó 29-én déli 1 óráig nyújthatók be a lippai főerdőhivatalnál, ahol azok május hó 30-án délelőtt 9 órakor fognak nyilvánosan felbontatni.

Az eladási csoportok beosztását, kikiáltási árakat és bánatpénzeket feltüntető részletezést, valamint árverési általános és részletes feltételek, ajánlati úrlap és boríték alhírut főerdőhivatalnál szerezhetők be.

Lippán, 1916 április hónapban.

(6.)

M. kir. Főerdőhivatal.

Pályázat. A diósjenői urad. erdőhivatal 900 kor. évi fizetés és rendszeresített mellékjárandóságokkal dja- zott szakképzett erdőőr fogad fel azonnali belépésre. Okmánymásolatokkal felszerelendő kérvények május hó végéig beküldendők a diósjenői (Nógrád m.) urad. erdő- hivatalnak. (5.)

Kopót keresek megvételre, minden vadra betanítottat. Szives ajánlatokat Stocker Antal czim alatt kérek. Girált, Sáros vm. (3.11.1.)

A szatmári róm. kath. püspökség bükkzszerzei (Borsod megye) erdőgazdaságában **16erdőőri állásra** ezennel pályázat hirdettetik. A javadalmazás a használatosság arányában 600—1200 kor-ra emelkedhetik. Kezdfizetés 600 kor. készpénz, 12 hl. búza, 12 hl. kétszeres, 12 hl. árpa, 32 m³ kemény dorongfa, 2 drb fejőstehén és 2 gulyabeli tartás, 2 drb anyasertés és 10 drb súlód legeltetés, szántóföld 1200 □-öl és lakás természetben.

Pályázhatnak oly róm. kath. vallású, fedhetetlen előéletű, egészséges munkabíró egyének (40 éven aluliak), kik már ily minőségben alkalmazva voltak és erdőőri vizsgával rendelkeznek. Az állás nyugdíjas. Egy évi megfelelő próbaszolgálat után véglegesítés. Kérvények Püspök Úr Óméltóságához címezve Uradalmi Jóság-felügyelőség Pustahidvég (up. Poroszló, Heves megye) nyújthatók be.

(3.11.1.)

1916. évi 1380. szám.

Fenyőútjafeladás. (1000 m³-es részletekben.) A bustyaházi m. kir. erdőhivatal erdőgazdaságából az 1916. évben letutajozandó mintegy 2000 m³ 26 cm és ennél nagyobb átmérőjű, továbbá mintegy 13,000 m³ 25 cm. és ezen alóli középátmérőjű azaz összesen mintegy 15,000 m³ 1914. évi termelésű lucz- és jegenyefenyőhaszonfa Máramarosszigeten az erdőgazdaság hivatalos helyiségében **1916. évi május hó 24-én** (huszonnegyedikén) d. e. 10 órákor zárt írásbeli ajánlatok útján eladásra kerül.

Az ajánlatokat az árverést megelőző napon délután 4 óráig kell a bustyaházi erdőhivatalnál benyújtani. Az ajánlatok az erdőgazgatóságnál a fentebb megjelölt napon délelőtt 10 órákor nyilvánosan felbontatnak.

A csoportok beosztását és kikiáltási árait feltüntető kimutatások, valamint a részletes versenytárgyalási feltételek, ajánlati űrlapok és borítékok a nevezett erdőhivatalnál beszerezhetők s ugyanezek az illető kerületbeli erdő- és faraktárgondnokoknál megtekinthetők.

Bustyaháza, 1916. évi április hó.

(4.) **M. kir. Erdőhivatal.**

1916. évi 1860. szám.

Fenyőhaszonfa eladás. (Vasuti rakodókon.) A kőmőzbányai m. kir. erdőgazdaság kerületében termelt, a jánoshegyi és a felsőstubbyai vasútállomásra kiszállított 5008 m³ fenyőhaszonfa (a melyből a külön csoportokba sorozott 12—15 cm. középátmérőjű fára 1577 m³ esik), továbbá 6371 drb fenyő erdei lécz és 2040 folyóméter fenyőrd nyolcz eladási csoportra megosztva, zárt írásbeli ajánlatok útján el fog adatni.

Figyelmeztetnek a versenyzők, hogy minden egyes értékesítési csoportra külön borítékban, külön ajánlat teendő.

Az ajánlatok legkésőbb 1916. évi május hó 24-én délután 5 óráig nyújthatók be Zsarnócán a m. kir. erdő-

hivatalnál, a hol azok május hó 25-én délelőtt 10 órákor nyilvánosan fognak felbontatni.

Részletes adatok az árverési és egyúttal szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a zsarnóczi m. kir. erdőhivatalnál szerezhetők be.

Zsarnóca, 1916. évi május hó 2-án.

(7.)

M. kir. Erdőhivatal.

Méhkasokat gyékényből szállítok. Közönséges kúpka 2 kor., igen nagy 3 kor., átmeneti 4 kor. Matuska István, Nagykároly.

(1.1.3.)

Gazdáknak és baromfitenyésztőknek

nélkülözhetetlen segédkönyvek a

Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő által írt

baromfi- és háziállat-tenyésztési szakmunkák:

- | | |
|---|-----------------------|
| 1. Általános tudnivalók | III. kiadás ára 1.— K |
| 2. Baromfitenyésztés | I. • • 5.— • |
| 3. Tyuktenyésztés | II. • • 3.— • |
| 4. Polykatenyésztés | II. • • 3.— • |
| 5. Lud- és kaesstenyésztés | I. • • 3.— • |
| 6. Baromfiak vizsgálása | II. • • 1.50 • |
| 7. Baromfitermek értékesítése | • • • 2.— • |
| 8. Az ezüst szőrmeny tenyésztése és értékesítése. I. kiadás | • • • 2.— • |



E nyolcz munka Szerzónél — Eperjesen, erdészeti alისტék s egyéb alkalmazottak által postautalványon megrendelve fele árban kapható.

Egy fillért se áldozzon a méhészetre, míg el nem olvassa

A MÉHEK ÉLETE

című könyvet, mely a Boczonádi-kaptár és rendszer teljes ismertetését, az egész éven át előforduló munkák leírását és az általános alapismereteket tartalmazza; mely világosságot áraszt a sötéttségben, útmutatást a bizonytalanságban; mely hasznosítottan megjelöli a czélt s az arra alkalmas eszközöket. A 223 lapra terjedő könyv ára bérmentes küldéssel 3 kor. 45 fill.; esinos vászonkötésben 4 kor. 45 fill.

Műlépek, keretléczek, kaptárak, kasok és mindenmennyiségű méhészeti tárgyakról árjegyzéket és mutatványszámot ingyen és bérmentve küld.

a **«Méhészet»** kiadóhivatala

Ujpest, Széchenyi-utca 7. sz.

DIANA FEGYVER ATELIER
Gothard Sándor
Herény, Szombathely mellett, Vas m.

Lerakat: **Budapest, VI., Váci-körút 61. sz.**, a Magyar Motor- és Gépgyár irodájában.

Használati fegyverek
120 korona ártól felfelé.

A kontinens legnagyobb luxusfegyver-raktára.

Saját szerkezet — saját minták!

Előfizetési ár:

Egész évre	--- 4 K.
Fél évre	--- 2 K.
Negyed évre	--- 1 K.
Egyes szám	--- 20 f.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ
m. kir. erdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altiszték, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadói hivatala címében Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide inténdők a lap szét-küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) Az Erdő szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. inténdők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség egyvenyedenként utalványoz. A lap után metálan származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altiszték, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Havasok és azok modern berendezése. (Marinović Milán.)

A kőszolgálati alkalmazottak újabb háborús segélye.

Gazdasági tanácsok: Miért fontos a méhekkel építettünk? (Ignác Sándor.)

A tojók nyári gondozásáról. (Bázel Elek.) — Hadi szappan.

Különjelt: Kérelm. — Szükevény hadifoglyok. — Keresik a gyógygyökényeket. — Üveggarasztó. — Vastárgyak beérésítése fagonytűnyába. — A háború által Kelet-Poroszország magánéleiben okozott károk. — A gyufáról. — Szörnek megóvása nyáron.

Az «Erdészeti és Vadászati Altiszték Országos Szövetsége» közleményei: Kérelm. — Nyugtázás.

Hivatalos közlemények: Szedellevél gyűjtése ügyében.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Havasok és azok modern berendezése.

Dr. Irta: Marinović Milán m. kir. s.-erdőmérnök.

(Folytatás).

A havasokat a helyi- és terepviszonyok és a havasok alakja szerint, két-három, néha azonban négy tagra osztjuk fel.

Ha a havas hosszúkás, vízszintesen húzódó, szalagalakú, a tagok egymás mellett lehetnek. Ha azonban a felső és alsó részek relatív magassága között nagy a szintkülönbség, a tagok egymás felett is lehetnek.

A legletetés az alsó tagon kezdődik, vagy ha a tagok egymás mellett vannak, azon a tagon, a melyen a vegetáció előbb indul meg. Szabály az, hogy a felső részre csak akkor szabad menni, ha ott a fű már teljesen kifejlődött; ott azután a legletetés addig tart, a míg a fű az alsó lelegettetett részen újra megnő.

Mivel a fű eleinte lassabban nő, azokon a részekben, a melyek előbb kerülnek legletetés alá, a legletetés rövidebb, viszont azokon a részekben, a melyek később kerülnek sorra, a legletetés hosszabb ideig tart.

A legletetés a tag legalsó részén, vagyis a tag melegebb fekvésű szelétől kezdve, egy-egy napi legletetésre alkalmas nagyságú, egymás mellett sorakozó pásztákban folytatódik és pedig úgy, hogy a csorda fele az új pásztán, másik fele pedig az előző napon legletetett pásztán legel.

A fagyokra való tekintettel nem szabad a füvet késő ősszel nagyon lelegetetni.

A marhát rendszerint június elején, vagyis akkor bocsátjuk a legelőre, mikor a talaj már megszáradt, a fű pedig megnőtt és megerősödött. A marha október közepéig

marad a havason. Azt, hogy meddig lehet egyes tagokon legletetni és mennyi az egyes tagoknak a jóságbírása, a következő módon számítjuk ki. Ha pl. egy 600 kat. hold területű havast, mely holdankint 10 q fűtermést ad, két tagra osztunk, úgy a havas jóságbírása 6000 : 30 = 200 normáljóság, az egyik pl. 290 kat. hold nagyságú tagon a

legletetés $(\frac{290 \times 10}{30} \times 100) : 200 = 48$ napra terjed, feltéve,

hogy a legletetési időszak 100 napig tart. A másik 310 kat. hold nagyságú tag $(\frac{310 \times 10}{30} \times 100) : 200 = 52$ napig

lesz legletetve. Az első tagot azonban nem legletetjük egyhuzamban 48 napig, hanem pl. csak 18 napig. Ekkor át kell menni a második tagra, a hol a marha mintegy 32 napig marad. Ez alatt a fű az első tagon ismét megnő, mire a legletetést újból az első tagon folytatjuk, a 48 napból még hátralevő 30 napig. Innen a jóság ismét a második tagra kerül és ott marad 20 napig, a mikor aztán eről a havasról elhajtjuk.

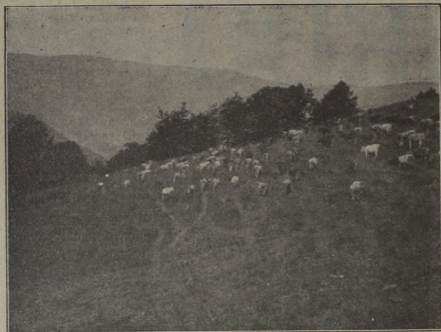
Ha a havast három tagra osztjuk fel, akkor a legletetési sorrend a következő: az alsó részen marad a jóság mintegy három hétig, a középsőn 4—5 hétig és ugyanennyi ideig a felső tagon; innen ismét az alsó részre kerül s ott marad a legletetési időszak végéig.

Négy részre csak ritkán s leginkább ott szoktuk a havasokat felosztani, a hol azok nagyon mélyen lenyúlhatnak. Ilyen esetben addig, míg az állatállomány a második és a harmadik tagon legel, az első és negyedik tagot kaszálni szoktunk.

A legletetésre kiszámított napok számát és a meghatározott normáljóság számát túllépni nem szabad. Ha mégis kénytelenek volnánk több állatot a havasra hajtani, mint a mennyit számítás útján megállapítottunk, úgy a legletetési napok számát kell megfelelő arányban csökkenteni.

A havasok talajértékének emelése. Talajjavítás. Áttérünk a munkálatok egy másik csoportjára, vagyis azokra, a melyek a legelők értékét közvetlenül emelik; a mocsarak kiszáritását és lecsapolását itt nem tárgyaljuk, mivel ezek a rétek és legelők javításáról szóló tudomány körébe tartoznak.

Szintügy mellözök a kopár területek és vízmosások beerdősítését is, mely amúgy is minden erdész előtt is-



13. Mencsili havasrész védőfákkal. (Dorner B. felv.)

meretes, hanem a köves területekkel foglalkozunk, a melyek a termékeny területnek egy részét borítják. Hogy a kövekkel borított különben miveletlen talajt művelés alá vehessük, a köveket rakásokba összegyűjtjük és különféle ezéla felhasználjuk. Így pl. meszgehatár gyanánt, különböző építkezéseknél, különösen útépítésnél, legelők teraszrozásánál, gödrök feltöltésénél, vízmosások megkötésénél stb. Ha a köveket azonnal fel nem használhatjuk, úgy 2 m. széles és 1 m. magas rakásokba rakatjuk fel.

Nem kevésbé fontos a talaj egyengetése. A legelőkön található nagyszámú vakondtúrás és hangyaboly, nem különben a sok göröngy és gödör, mely utóbbiakat a marha csülkével hasít a nedves talajba, mind kiegyenlítésre vár. Ennek megtörténte után a talaj füvel bevetendő. Ezt a munkát, valamint a kőszedést, a pásztorok teljesíthetik, a melyért külön díjazásban részesülhetnek.

A havasokat, mint azt már említettük, nemcsak fű, hanem helyenként fák és cserjék is borítják.

A fák hivatása az, hogy a jászogot a nap hevéből és az idő viszontagságaitól megóvják, továbbá hogy a talajt a szélről, naptól védjék és a lavinák, morenák, földcsuszamlások keletkezését megakadályozzák.

Azért a fákat nemcsak óvjuk a havasokon, hanem szükség esetén ültetünk is.

A 13. képen, mely az 1400 m. magasságban fekvő mencsili legelőt mutatja, a mencsili tejjgazdaság marhaállományát látjuk a legelőn levő fecsoportokkal, melyek a fenti célt szolgálják.

A 14. képen az 1700 m. magasságban fekvő havason a védőfákat és havasi utat látjuk.

Míg a fák a havasokon a fenti jó célt szolgálják, addig a cserjék nem szívesen látott vendégek. Vannak ugyan esetek, a mikor a cserje is hasznossá válik — így pl. mikor a talajt a képződő lavináktól megvédi — de legtöbb esetben mint hasznavehetetlen, sőt káros növényt el kell távolítani. A havasi növényzet közül említésre

méltó: a törpefenyő, havasi éger, boróka, áfonya, a havasi rózsza és a páfrányok különféle fajai. A törpefenyő és az éger, legyen az bár egyenként vagy csoportosan vagy más cserjével elegyedve, oly mértékben képes ellepni a legelőt, hogy az ember kilométernyire sem lát mást, mint sűrű átjárhatatlan rengeteget.

Ilyen helyen legeltetésről szó sem lehet. Hogy az ilyen terméketlen talajt művelés alá vehessük, ki kell azt tisztítani, vagyis a fenyőt, égert és borókát kivágnia, rakásokba gyűjteni s a következő tavasszal elégetni.

Ezt a munkát a mint a tapasztalat igazolta, legjobb július vagy augusztus második felében végezni.

A cserjék kivágásánál óvatosan kell eljárni, nehogy helyükön lavinák képződjenek és földcsuszamlások keletkezzenek. Ezért ezt a munkát szakszerű felügyelet és előre megállapított rendszer szerint kell végezni.

Veszélyes helyeken 10 m. széles vízszintes sávokban vágjuk ki a cserjét: ha azonban túlmeredek a hegyoldal, úgy a bokrokat érintetlenül hagyjuk — sőt helyenként még ültetünk is cserjét, hogy a talajt az elkopárosodástól megóvjá és hogy az alantabb fekvő erdőt is megvédje a lavináktól.

Másutt a cserjéket, ha nagy számban találjuk, ki kell irtani, a talajt pedig boronálással kiegyengetni.

Sokkal rosszabb a cserjénél a bozót és gyom, mely mindenütt kiirtandó. A gyomok közül a csalán és a lárja a legelterjedtebb. Azon a helyen, a hol a marha dérem szokott, sok a lapu, mert ott sok a trágya. Itt más fű nincs. Mivel a marha a gyomot nem eszi, a begyomosodott helyeket miveletlen területnek tartjuk.

Máramarosban úgy irtják a laput, hogy május hótól szeptemberig havonta egyszer lekasálják és a helyszínen hagyják elrohadni. A felgyülemlett trágyát az ilyen helyről el kell távolítani.

Ha a legelő mohával van benőve, azt boronával kiirtjuk, a talajt kiegyenlítjük és fűmaggal bevetjük.



14. ábra. 1700 m. magas havas védőfákkal. (Dorner B. felv.)

A 15. és 16. képen látható egy égerrel, páfránnyal és lapuval benőtt havasi legelő.

Trágyázás. A havasi legelők értékének emelése körüli munkálatok közül a rendszeres trágyázás a legfontosabb.

A havasi legelők fűmennyisége évről-évre apad, miért is trágyázással kell a havasi legelő termőerejét emelni, minek következtében jobb lesz a fű minősége és nagyobb annak mennyisége is.

Az istállókban összegyűlemlett trágyát czementgödörökben gyűjtjük össze. A trágyázás előre megállapított rendszer szerint úgy történik, hogy a legsilányabb talajon kezdjük, a hová azután 4—5 év múlva ismét visszatérünk. A már többször említett miniszteri rendelet elrendeli, hogy a trágyázás rendszeres teljesítésére minden gazdaságnál egy állandó egyén alkalmazandó, a kinek kötelessége az istállókat kitisztítani, a trágyát a gödörökben összegyűjteni és ott továbbkezelni.

A 17. kép azt mutatja, hogy miként kezeli tovább a trágyát az alkalmazott egyén és hogy miként állítja elő az alom nélküli trágyát, melyet a havasi gazdaságok güllének neveznek. A trágyázással megbízott egyén hordja ki a gödörből a trágyát és a megállapított időben a kijelölt helyre viszi.

A trágya kihordására az egyfogatú taligya szolgál. A trágya könnyebb és gyorsabb kihordása végett utakat építünk a legelőn; ezek az utak természetesen kezdetlegesebbek lehetnek a már említett utaknál, sőt mellőzhetők is olyan helyeken, a hová a kisebb esés folytán út nélkül is fel lehet jutni.

A trágyázással megbízott egyén a legelőn egyenletesen szórja szét a trágyát, hogy annak minden része egyformán részesüljön trágyában.

Ez az eljárás azonban csak a kisebb esésű talajon és felsőkön alkalmazandó, míg olyan helyeken a hol az esés nagyobb, elég a trágyát vízszintes sávokban lerakni; a szétosztását elvégzi az eső.

Ott, a hol a marhaállomány delel, nagyobb trágya-



15. ábra 1500 m. magas páfránnyal és havasi égerrel benőtt havas.

mennyiség gyűl össze; innen a trágyát olyan helyre kell elhordani, a melyek kevésbé lettek trágyázva. Szint-úgy széjjel kell hordani a legelő egyes helyein található trágyalepényeket is. Ezt a munkát a pásztor végezheti el. Azt a legelőt, a melyet hosszabb ideig legeltetünk és nem elegendőképp trágyázunk, valamint azt, a hol a talaj elszegényedett, vagy az állatok teljesen összegazdolták és a talaj megkeményedett, bekerítjük, ott a marhát bizonyos ideig legelni nem engedjük, a talajt összehor- náljuk és fűvel bevetjük. Ilyen helyeken a műtrágyá- zást is alkalmazhatjuk; ezzel az eljárással szintén ki- sérelteznek Máramarosban.

Hogy a legelő milyen minőségű és összetételű növényvel ültetendő be, az természetesesen elsősorban a klímától és a talaj minőségétől függ, mert ez a két tényező határozza meg az illető legelő növényvilágát. Mindenek- előtt meg kell állapítanunk tehát azt a növényfajt, mely legjobban nő a kérdéses legelőn, föltéve, hogy azt a marha szereti. E szerint állítandó össze az el- vetendő fűmagkeverék. A máramarosi havasok az északkeleti Kárpátokban fekszenek. A talaj alsó része többnyire kárpáti homokkő, míg a felső rész homokos agyagkeverékből áll.

A talaj összetételét és növényzetét tekintve, megállapította Thaisz Elek a botanikai kísérleti állomás útján, hogy egy kataszteri hold terület a következő magkeverékkel vetendő be:

I. <i>Trifolium pratense</i>	1-0 kg
I. „ <i>repens</i>	2-4 „
I. <i>Lotus corniculatus</i>	2-1 „
I. <i>Phleum pratense</i>	5-1 „
II. <i>Festuca rubra</i>	3-6 „
II. <i>Dactylis glomerata</i>	7-4 „

E magkeverék ára békés időben 40 korona. Vetése úgy történik, hogy először az I. jelölt ma- gokat vetjük el mint nehezebbeket, azután II. jelölteket mint könnyebbeket.



16. ábra. Cserjével és gyommal benőtt 1450 m. magas havas.



17. ábra. Trágyakészítés.

A vetéssel egyidejűleg műtrágyázás is alkalmazunk, még pedig kat. holdanként körülbelül 60 kilogramm káliát és 100 kg. Thomassalakot.

Ily módon egy holdnak a bevetése és trágyázása összesen 80—100 koronába kerül.

A 18. képen egy olyan legelőt látunk, mely valamikor cserjével és mohával teljesen be volt növe, de trágyázás, valamint a fentebb leírt művelés szerint annyira helyre lett hozva, hogy most buja fű nő rajta.

Havasok értékesítése. Azt a kérdést illetőleg, hogy melyik értékesítési mód a legajánlatosabb a havasi legelők hasznosítására és hogy ki van elsősorban hívatva arra, hogy a modern gazdaság követelményei szerint rendezze a havasi legelőt, előbb néhány statisztikai adatot fogunk felsorolni a máramerosi havasi legelőkre vonatkozólag.

A 45,613 kat. hold kiterjedésű havasi legelő, melynek igazgatásával a máramarosszigeti m. kir. erdőgazgatóság van megbízva, eleintén 3—6 évre volt bérbeadva, holdanként 1-09 korona bérösszegért.

Ez az értékesítési mód nem volt képes bevinni a gazdaságba a modern intenzív gazdálkodást, mert a bérlő ezen rövid idő alatt a legelő javításába és rendezésébe nem akart sokat befektetni és mert a szegény ruhén népek sokkal jobbat nem látva, nem is bírt hajlammal erre, minekfolytán a legelőgazdálkodás nagyon kezdetleges volt és a legelő teljes romlásához vezetett volna. Ezért a földművelésügyi miniszterium elhatározta, hogy saját kezelésébe veszi a legelőket és azokon a modern gazdálkodást vezeti be. Ez a gazdálkodás 1902. évben azokon a legelőkön vette kezdetét, a melyeknek a bérlete lejár és azóta fokozatosan folytatódik.

Ebben az 1902. évben az erdőgondnokság 13 állandó fiatal munkást küldött ki tanulás végett Sárvárra és hármat Óvárra, a hol a hírneves sajtót készítik. Liptó és Udvarhely megyékből pedig a miniszterium ügyes sajtómesterek hozatott, hogy a juhturóképzésben a juhgazdaságokban alkalmazottakat kitanítsák.

Tíz évvel később, vagyis 1912. évben a statisztika már a következő adatokkal szolgál: a 10 legelőn 37 istálló, 3 menedékház, tisztviselő-szobakkal, 14 majorlak és 21 körkaliba 106-2 km. hosszúságú út épült és 559 kat. hold legelő lett kitisztítva a benőtt gyomtól és művelés alá vonva, 650,000 korona összköltséggel.

1911. évben 15,996 normáljószágának megfelelő, 40,125 darab különféle állat legelt. Minden normáljószág után egy idényen keresztül a legeltetésért 5 korona 50 fillér, az istállóért 3 korona, a pásztoroknak fejenként 2—3 korona fizetett. A pásztor a gazdák fogadják fel, ők alkusznak meg vele és előre kifizetik a megállapított összeget, melyből aztán a pásztor a kinevített fizeti havi részletekben. 1911. évben legelőbér címén 102,999 korona folyt be.

A következő 10 évben az erdőgazgatóság 60,000 koronát szándékozik a legelő tisztítására és javítására, 60,000 koronát pedig istállók és majorlakok építésére fordítani.

Így javítva a legelőket, a normálállatok száma 5000—6000-re fog emelkedni, mi által a jövedelem 25,000—30,000 koronára fog emelkedni, mely jövedelem könnyen fogja a befektetést fedezni, míg az épületekbe befektetett összeget az istállóbér fogja adni.

Tejszövetkezetek. A havasi gazdálkodással párhuzamosan halad a tejgazdaság. Ez csak úgy számíthat biztos eredményre, ha szövetkezetiileg keletkezik, mert a szövetkezet megkönnyíti és biztosítja az eredményt. Ezért a népben a szövetkezet iránti hajlamot fel kell ébreszteni.

A tejgazdaságok kártérítés nélkül kapnak legmodernebb gépeket; a vajmestert, úgyszintén a pásztor és a trágyakezelésre alkalmazott egyént a kinevített fizeti, ingyen adja a fűtőanyagot, a szarvasmarha fajának nemestésére pedig fajtiszta algaui tenyészbikákat ad.

A tejgazdaságban szükséges gépek, melyeket a kinevített ad egyes tejszövetkezeteknek, többnyire alfa kézi separatorok.



18. ábra. 1500 m. magas javított havasi, magas fűvel.

Egy ilyen tejgazdaság berendezése 1500—3700 koronába kerül.

A menesili havasgazdaság tejszövetkezte gőzerőre berendezett alfa-separatórt kapott. Ennek egész berendezése 13,000 koronába került.

A szövetkezet naponta 80 kg. vaját és különféle, nagymennyiségű sajtot állít elő, melyet a jó úthálózat és vasúti összeköttetés révén a legrövidebb idő alatt küld piacra.

A szarvasmarhák mellett a szövetkezet még 50 darab disznót is hizlal, a mi tiszta nyereség, mert az agyakként nem értékesíthető hulladékokkal hizlalja föl azokat.

A 19. képen láthatjuk a vaj szállítását. A vajat ládába helyezik és a nyereghez erősítik. Ezenkívül van a vajszövetkezetnek külön, a vaj szállítására berendezett kocsija.

A kép háttérében látjuk miképp szállítják a hegyi lakók a tejgazdaságból olesón beszerzett savanyú lefőzött tejet.

A kincstár a nagy befektetésekkel nem akar nagy hasznot, hanem elsősorban a nép jólétét segíti elő.

Az állam hivatott a nép jólétének emelésére és megővésére és erre az állami támogatásra leginkább van rászorulva a hegyi lakó, kinek maga a természet mostohán adogatja adományait a sovány talajról.

Ezért a kincstár nemcsak saját jóvedelmének emelése céljából és a szarvasmarha tenyésztése érdekében rendezi a havasi legelőket, hanem egyúttal külön hivatást is teljesít, emelve a nép anyagi jólétét, kiszabadítja őt az uzsorások kezéből.

A tejszövetkezeteknek igazgatóválasztmánya van melynek elnöke az erdőgondnok; ő gyakorolja a felügyeletet a szövetkezet munkái felett és gondoskodik a termékek értékesítéséről.

A szövetkezet 4 hónap alatt egy elsőrangú szarvasmarha után 80 korona, egy juh után pedig átlagosan 8 kor. 08 fillér jóvedelmet ért el.

Az erdőgondnokság hivatása megállapítani, hogy melyik falu melyik legelőre fogja szarvasmarháit kihajtani.

Az erdőgondnok vezeti a főkönyvet és állapítja meg, hogy milyen számban és milyen jószág hajtható fel egy-egy faluból a megállapított legelőre.

Ez a községi eljárás útján lesz a nép tudomására hozva.

Március hó végéig irandó össze, hogy a gazdák mennyi marhát szándékoznak a legelőre hajtani. Az összeírás alkalmával fizetendő a kötbér és lesz a jegyzőkönyv felvéve.

Ez az összeírás jóváhagyás végett az erdőigazgató-sághoz felterjesztendő, a hol az esetleges panaszokat is tárgyalás alá veszik.

A legeltetési tervezet jóváhagyása után az erdőgondnokság a bejelentett állatok száma alapján beszedi a legelő- és istálló-pénzt, valamint a pásztornak járó díjazását.

A kincstár a szarvasmarhát érő esetleges kárért nem szavatol, miert is szabad rendelkezésére bocsátja a gazdáknak a megállapított számú pásztorok kiválasztását, illetőleg azok felfogadását, továbbá rájuk bizza, hogy a fejésre felügyeljenek és hogy sőt, korpát és a szükséges almot beszerezzenek.

Természetesen a gazdák azon vannak, hogy a vadörzök és az erdőre veszedelmes egyének ne jussanak fel a legelőre.

A gazdák által fel-fogadott egyének hibájából keletkező kárt a gazdák egyetemlegesen viselik.

Az erdőőrökhöz örként beosztott és fel-fogadott egyéneket a kincstár tartja el és ezek, valamint más felügyelő személyzet útján azon van, hogy a rendeletet pontosan betartsanak.

A felmerülhető személyi ügyekben az egész tejgazdaság személyzete az erdőgondnoknak van alárendelve.

Az előadottakból látjuk, hogy elsősorban a nagyobb gazdáknak vannak hivatva a havasi legelőket a követelményeknek megfelelően berendezni és egyúttal a kisebb gazdáknak példát nyújtandó, mintagazdaságot létesíteni, annál is inkább, mivel erre nagyobb tőkével rendelkeznek s így e célok elérésére minden eszközük megvan.

A magyar kincstár most pedig azon van, hogy az összes állami legelőket saját kezelésébe vegye át s saját birtokát így kikerekítve, mint a legnagyobb gazda, rajtuk mieöb mintagazdaságot létesítsen és ez úton az egyes helyeken elszegényedett talajt megtermékenyítse és a végpusztulástól megmentse.

(Vége.)



19. ábra. Vaj- és tejszállítás a menesili havasról.

A közzolgálati alkalmazottak újabb háborús segélye.

A kormány a közzolgálati alkalmazottaknak 1916. évi január hó 1-től október végéig terjedő tíz hónapra, fizetéseknek 20%-át engedélyezte háborús segély czimén. Mint-hogy ez a segélyezés már vége felé közeledik, a képviselőházak június 7-én tartott ülésén *Telesky János* pénzügyminiszter törvényjavaslatot nyújtott be a *közzolgálati alkalmazottak újabb háborús segélyéről* és az alkalmazottak részére engedélyezendő beszerzési előlegekről. A javaslat felhatalmazza a kormányt, hogy az 1915. évi XXII. t. cz. 2. és 5. §-ai szerint megállapított egyszeri háborús segélyek mértékét meg nem haladó *újabb egyszeri háborús segélyeket engedélyezhessen* azoknak a közzolgálati alkalmazottaknak, a kik 1916. november 1-én a tényleges szolgálat kötelékébe tartoznak. Ez újabb egyszeri háborús segélyek 1916. november 1-től kezdve *tizenkét egyenlő előzetes havi részletben* fizetendőek ki az alkalmazottak részére.

A javaslat 3. §-a felhatalmazza a kormányt, hogy a segély engedélyezésének közzolgálati részleteit, valamint az engedélyezhető *beszerzési előlegek igénybevételeinek és visszafizetésének* módjait rendeleti úton szabályozza. A beszerzési előlegek 1916. november 1-től *tizenkét hónap alatt vissza kell fizetni.*

Az indokolás szerint a beszerzési előleggel lehetővé akarják tenni a kormány, hogy a közzolgálati alkalmazottak háztartásai részére elsőrendű életszükségleti cikkeket idejekorán beszerezhessenek és beszerzési csoportokba tömörülve, a nagybani bevásárlás előnyeit biztosíthassák maguknak.

Az előlegek engedélyezésénél figyelemmel lesznek az alkalmazott családi viszonyaira, de nem tartaná helyesnek a kormány, ha a beszerzési előleg *meghaladná a felét az egyszeri háborús segélynek.*

Úgy értesültünk, hogy a kormány a beszerzési előlegeket már most, a lehető legrövidebb időn belül fogja folyósítani, hogy az alkalmazottak szükségleteiket még a nyár folyamán beszerezhessék.

A háborús segélyt illetőleg fentebb nyert értesülésünk nem egészen világos, a mennyiben azt úgy is lehet magyarázni, hogy a közzolgálati alkalmazottak, fizetésüknek azt a 20%-át, a mit háborús segély czimén ebben az évben *tíz hónapra elosztva* kaptak, november 1-től kezdve *12 havi* részletre elosztva fogják megkapni, a mi annyit jelentene, hogy novembertől kezdve valamivel kevesebbet kapnának, mint jelenleg. De lehet az értesülést akként is magyarázni, hogy a háborús segélyek eddigi (havi) mértéke továbbra is megmarad. Ebben az esetben azonban az alkalmazottak egész évre számított háborús segélye fizetésüknek nem 20%-át, hanem 24%-át tenné ki.

Azt hisszük, hogy nem fogunk csalódní abban a reményünkben, hogy a kormány ezt az utóbbi módozatot fogja a törvényben megvalósítani.

Gazdasági tanácsadó.

Miért fontos a méhekkel építtetni? Egy középiskolai igazgatóval beszélgetve, többek között ráterelődött a beszéd a mülép drágaságára is. Azt mondja az igazgató, hogy neki nem kell csak egy pár lap a mülépből.

— Hány méhcsaláddal rendelkezik igazgató úr?

— 14 volt, de most csak 8 van.

— És mégis csak egy pár lapot akar vásárolni? Hiszen egy családnak is kell 5—6 db egy nyáron!

— Én legfeljebb csak egyet-egyet szoktam adni, néha pedig egyet sem, építtetek velük.

Ez a kijelentés igen meglepett, különösen azért, mert ez a jó bácsi valóságos nemzetgazda s minden önzés nélkül fáradozik hazánk mezőgazdasági fejlődésén s ezért nem is tudtam hamarosan elképzelni, hogy hogyan lehet az, hogy egy ilyen úriember, a ki hivatva van egész nemzetek minden irányban hasznosan nevelni, nem tudja, hogy a méhekkel való építtetés nem azért fontos, hogy lépkészletünk egy pár darabbal szaporodjék, hanem azért, hogy a méhek degenerálását (elsatnyulását) megakadályozzuk. Ha nem építtetünk a méhekkel új sejteteket, akkor hiába veszünk idegen méhekből méhesaladokat, saját állományunk vérfelfrissítésére (nemesítésére), hogy ha öreg szűk lépsejtébe (zellárkba) rakja az anya petéit, a melyekből csak a legapróbb méhek kelnek ki. Ismeretes, hogy az álzat a mikor bábba fejlődik, hártyszerű burok veszi körül melyet bábíngnek nevezünk és a mit, ha a méh kibújik a zellárjából, ott hagy bent a sejtben. Ha egy sejtől több éven át kelnek ki méhek, a sok bábíngtől a sejt annyira megszűkül, hogy idővel csak apró esenevész méhek kelnek ki belőle, a mitől bizony nem sok eredményt várhat a méhész. Ezért fontos, hogy minden évben építtessünk a méhekkel új lépeket, különösen a főhordás alatt, a mikor magok a méhek is legjobban szeretnek építeni. De máskülönben is, a méheknek természetes szokásuk ez építkezéstől elzárni. Attól pedig nem szabad félni, hogy ha építtetünk, kevesebb lesz a mézhozam, bár igaz, hogy egy kilogramm viasz termelése 10 kg. mézbe kerül; de azért az építtetést, még sem szabad mellőzni; ez különben amúgy is megtérül a gazdának, mert mülépre minden kaptárral méhészkedőnek szüksége van, másrészt pedig, csak úgy várhat szép kifejlődött erőteljes méheket, a melyek két-szeret többet bírnak hordani, mint az apró méhek, ha a költőúrban olyan lépek vannak, a melyeknek sejtjei nem szűkültek már meg a sok bábíngtől.

Magam is sok méhesben győződtem meg már arról, hogy a gazda, nem sok gondot fordít arra, hogy a költőúrba milyen lépek vannak beagatva. Ilyen helyen aztán, ha csak magok a méhek le nem rágnák az öreg sejteteket s újat nem építenének helyébe, talán sohasem akadna egyetlenegy új sejt sem a költőúrban.

A méhek csak végső esetben rágnák le a szűk sejteteket, a mi azonban már nem sokat segít azon, hogy aprók ne legyenek a méhek. Hogy ha aztán egy ilyen méhész be-

megy egy rendszeren kezelt méhesbe, csodálkozik, hogy mennyivel nagyobbak itt a méhek, mint az övében. Ha csak az volna a baj, hogy az ő méhei aprók, akkor még kevés baj volna; hanem a legnagyobb baj a hordás után észlelhető, a mennyiben jóval kevesebbet szüretel egy ilyen gazda, mint az, a kinek szép fejlett méhei vannak. Mert a nagyobb méhek nemcsak szemre szebbek, de bebizonyított dolog, hogy munkabíróbbak és erősebbek is, mint az aprók és emek következtében tovább is élnek s végül pedig, a mi a legfőbb, a mézgyomruk is kétszeresre nagyobb és így egy térsre, kétszerannyit bírnak hozni, mint az elsatnyult méhek.

A francziák nagyon behatóan foglalkoztak az utóbbi években azzal, hogy a rendesenl minél nagyobb méheket állítsanak elő, abból a célból, hogy a nagyobb méhek több nektárt bírnak egy térsre hozni, mint a mostani méhek.

Hogy, hogyan bírják a francziák ezt a problémát megoldani nem tudom, de azt állíthatom, hogy túl nagy sejtekkel ezt létrehozni nem lehet, mert a méheknek is megvan az a természetes határ, a melyen túl, bármilyen tágas bölcsőbe is rakja be az anya a petéit, nagybakra nem fejlődnek.

Emek bizonyítására megemlítem, hogy egy raj tiszta új heresjentes léprek lett helyezve, a hol az anya sehogyan sem akart a heresjenteke petézni, de végre is megunta a várakozást és hozzáfogott a peteletrakához, a miket aztán a dolgozó méhek, annak rendje és módja szerint be is fődtek és 21 nap múlva épen úgy ki is keltek a munkáméhek, mintha munkásjetekekből keltek volna ki; és bizony ezek sem voltak nagyobbak, mint azok, a melyek új munkásjetekekből keltek ki. Ez is bizonyítja, hogy a méheknek is megvan természetes nagyságuk, mint minden más élőlénynek, a mit túlságba növeszteni, még mesterségesen sem lehet; ezt a természetes nagyságot azonban iparkodjunk úgy elérni, hogy a midőn itt van a főhordás ideje, hagyjunk a méheknek családoként legalább 5—6 műlépet kiépíteni; ezt az 5—6 darab műlép kiépítését észre se vesszük s mint már említettem, a mi elvész a vámon, az bőven megtérül a révén.

Az építetést azonban necsak egy nyáron át, nagy ritkán eszközöltsük, hanem minden évben; sőt ha egész nyáron át állandóan hordanak, akkor kétféleben is építhetünk velük.

Az új lépeket, a melyek amúgy sem alkalmasak a pörgetésre, mert különösen a nagy melegben igen könnyen törnek, tegyük el a lépszekrénybe, a hol 14 naponként, kénézzel óvjuk meg a viaszolytól. Ősszel a betelelésnél, ezeket az új lépeket adjuk be a méheknek, a melyeknek celláiból tavasszal és egész nyáron át, értelves méhek fognak kikelni. Ha nem akarjuk az új mézeslépeket gondozni, akkor bent is hagyhatjuk a méheknek, a hol semmi bajuk sem történik és csak majd a betelelésnél helyezzük be a fészekbe.

A műlép készítéséhez a viaszt, ha csak tehetjük, mindig magunk termeljük; mert a saját természetünkről biztosan tudjuk, hogy se nem hamisítás, se pedig nem olyan méhesből került ki, a melyben költésrothadás dühöng,

a melyet ily módon könnyen behuzcolhatnánk saját méhészetünkbe. Az öreg és a here sejteket ne tőrjük meg 6 évnel tovább, de még addigse, a költőőrben, hanem a negyedik évben, a mikor már látjuk, hogy a sejtek megszűkültek, a mézkamrába alkalmazzuk őket, a honnan kivéve, pörgessük ki a mézet, hogy a költőőrbe ne kerülhessen. A heresjeteke még a mézkamrába se valók, mert a méhek csak a végős esetben hordanak bele mézet. Az ilyen lépeket olvassza ki a méhész s a belőle nyert viaszt ne prédálja el olesó áron, hanem készítsen belőle házilag műlépet. Ha minden évben családoként 5—6 lépet építtetünk és ugyanebben az arányban selejtezzük is, akkor nem jön a gazda abba a helyzetbe, hogy apró méhei miatt gyöngén szüretel.

A tojók nyári gondozásáról A nyári melegebb napok beköszöntésével a legtöbb tenyésztetben a tojók azonnal felhagynak a tojásrakással, emélfogva a tenyésztők legnagyobb része azokat az egyedekeket, a melyek ebben az időszakban is tojnak, valami rendkívüli kivételeknek tartja; már pedig ez a felfogás igen helytelen, mivel minden tenyésztőnek azon kell lenni, hogy állatai a nyár folyamata alatt is tojjanak, nehogy esetleg az az anomália álljon be, hogy a tojások háziszükségletét is a piacra, vagy szomszédok útján kelljen beszerezniök.

Ha közelebről megvizsgáljuk annak az okát, hogy miért nem tojnak tyúkaink a nyári évszakban, akkor arra a tapasztalatra fogunk jutni, hogy olyan tojóktól, a melyek gyengébb kondícióban vannak, és a mellett nem lettek a szakadatlan tojóképeségre kitenyésztve, a nyár alatt tojásokat nem várhatunk. Olyan tyúkok, a melyek nyáron át is észszerűen lesznek tartva és olyan szülőktől származnak, a melyek nyáron is tojtak, ebben az évszakban is fognak tojásokat rakni.

Már most lássuk, hogy miben is áll az a racionális tartás? Mindenekelőtt a tojók nyáron hűvös ólakat és udvarjukban árnyékos helyeket kívánunk, hogy a nap edző melege ellen menedéket találhassanak. Olyan tenyésztőknek, a kinnél, mint az erdőőröknek stb. a baromfiak szabad kifutókkal rendelkeznek, ezen utóbbi körülmény nem fog fejtorést okozni; a miért is e lapok hasábjain erre nem is terjeszkedünk ki bővebben. Azonban az ólak már nehézségekre ütközhetnek, mert ha túlmelegek, akkor abban a tyúkok képtelenek lesznek aludni, a miért is erre elsősorban gond fordítandó. Azért nem tudjuk tenyésztőtársainknak eléggé ajánlani, hogy földbe mélyített (földkunyhószzerű) ólakat készítsenek. Ezen ólaknak nemcsak az az előnyük, hogy nyáron hűvöseket, hanem még az is, hogy télen melegek, mint a jó pincek. (A földkunyhóólakról egy más alkalommal bővebben fogok megemlíkezni.)

Az elhelyezés mellett nagy szerepe van még az ólak tisztaságának is; ezért czélszerű, ha az ól falai deszkából vannak, azokat belülről bevakolni, hogy simák és repedésektől mentek legyenek, hogy az ovatag bűvőhelyet ne találhasson. A padozatra a legjobb rostált homokot szórni, melyet havonta 2—3-szor a szükséghez képest frissel ki kell cserélni. Ezt a baromfitrágyával átítatott

homokot azután a kompost-telepen igen jól fel lehet használni. A baromfiól többi belső berendezését, mint pl. az ilórudakat, tojófészkeket, itatókat, etetőket stb., hogy szintén tisztíthatók legyenek, úgy kell készíteni, hogy könnyen szét lehessen szedni. Az olat először tavaszszal, azután a szükséghez képest a nyáron is többször alaposan ki kell tisztítani, a mit a legzélszerűbben úgy hajtunk végre, ha az ólból minden kihordható belső berendezést kiviszünk és a belső falakat 2—3%-os karbolos mézszel kimeszöljük, a kivihető berendezést meg, mint az ilórudakat, tojófészkeket stb. forró lúggal jól lesuroljuk.

A fentiekben kívül nyáron még fontos szerepe van a helyes takarmányozásnak is; ez különösen vidéki tenyésztőtársainknak szól, mert ezek legnagyobb része szárnyasainak vagy egyáltalában semmi eleséget nem adnak, vagy pedig csak oly keveset, hogy avval csak félig-méddig is jölködni képtelenek, ezt pedig azon egyszerű oknál fogva teszik, hogy a kenyérgabonamétek aratásánál és behordásánál úgy is elégséges eleséghöz jutnak. A nyári időszakban legzélszerűbb, ha tyúkjainknak reggel és este zemeseléséget — a mi ocusu is lehet — délben pedig kevés lágyeléséget nyújtunk, továbbá naponta legalább egyszer adjunk nekik zöldeléséget is és pedig a délután folyamán, a déli és esteli etetés ideje között. Ezen táplálékokon kívül előtűnik mindenkori friss és tiszta ivóvíz is álljon, mert a zöldelés a vizet nem pótolja — mint ahogy sokan hiszik — és ha vízről nem gondoskodunk, akkor tyúkjaink a szomjúságtól a rekkenő nyári napokon igen sokat fognak szenvedni. Ha felesleges tejjel rendelkezünk, akkor ajánlatos egyik itatóedényben felerészben vízzel felhígítva tejet is adni és pedig úgy, mint a vizet, hogy egész nap rendelkezésükre álljon; ennek azonban nem szabad a víz rovására történni, mert ismételtlen hangoztatjuk, hogy a szomjúságot csakis a víz képes teljesen oltani. Ha a lágyeléséget tejjel van keverve, akkor tyúkjainknak egyszerre csak annyit adjunk belőle, a mennyit egyszeri etetésnél elfogyasztani képesek, nehogy nagy melegben megromoljon, mert az ilyen romlott lágyeléséget, mivel vajsavas erjedésbe megy át, igen könnyen hasmenést idézhet elő, a mely azután végzetessé is válhatik.

A ki az előadottakat megszívleli, annak nem kell nyáron háztartásához tojásokat venni.

Bászel Elek.

Hadi szappan. Lux Hugóné nyugalmazott főtanácsos neje, egrí uriaszony útmutatása szerint: Öt kiló száraz, finomra törött és szitált agyagot talba teszünk, félkiló hamuszírt (görög szódát) két liter forró vizben feloldunk, 13 deka frissen oltott meszet kavarnak közé, ráöntjük a szitált agyagra, jól összedagasztjuk és jó nagy pogácsákat formálunk belőle, öt-hat napon át szellős helyen szárítjuk és használatkor nem hagyjuk a vízben állani. Nem habzik, de teljesen tisztára mosható vele a ruha. A legkormosabb konyhatörölk is tisztára moshatók. Ugyanezen recept szerint készült szappant használták Németországban a mult század elején a napoleoni hadjárat idején.

Különfélék.

Kérelem. Lapunk előbbi számában Szabó György örsvezető közölte, hogy Dora István honvéd, szeb hadifogságba került. Linzer Dezső urad. főintéző úr, Kisszállás (Bács megye), a kinél Dora szülei alkalmazásban vannak, kéri Szabó György örsvezetőt, hogy közelebbi ezimét, illetőleg Dora fogságba jutásának részleteit vele közölni sziveskedjék, hogy az aggódó szülőket megnyugtathassa, mivel a szülőök Dóra hadnagytól annak idején azt az értesítést kapták, hogy Dora a hazáért hősi halált halt; hivatalos értesítés azonban fiukról mindeddig nem jött.

Szőkevény hadifoglyok. Az orsovai m. kir. erdőhivatal kerületéhez tartozó biszterei m. kir. erdőgondnokságban Ince Antal m. kir. erdőőr május 17-én az ország határától mintegy 25 km-nyire öt orosz hadifoglyot fogott el, a kik egyik alföldi fogolytáborból szöktek meg és Romániába akartak átnenni.

Keresik a gyógynövényeket. A magyar királyi gyógynövény kísérleti állomás (Budapest, II., Debrői-út 15.) értesíti a növénytermelőket és gyűjtőket, hogy a német birodalomban illatos olajakat tartalmazó, valamint gyógynövényekre nagy szükség van (Levendula, kakukkfű stb.), miért is ezeknek gyűjtése stb. ma nagyon kifizeti magát. Bármínő érdeklődésre választ ad a nevezett kísérleti állomás.

Üvegragasztó. Jó üvegragasztót kapunk, ha finom enyvet ezetsavban feloldunk.

Vastárgyak beerősítése fafogantyukba. Vas- és aczélszerszámokat és egyéb fémtárgyakat a következőképen kell fanyélba, vagy fogantyúba beerősíteni: 20 rész olvasztott gyantát, 7 rész kénnel és 8 rész vasreszelékkel jól összekeverünk, ebből megfelelő mennyiséget a kissé felmelegített fanyél nyílásába öntünk s azután ebbe bele nyomjuk a szerszámnak szintén felmelegített nyélet. Kihülés után a szerszám szorosan tart a nyélben.

A háború által Kelet-Poroszország magánerdeiben okozott károk. Kelet-Poroszország magánerdeiben a háború által okozott károk, a már befejezett részletes becslések szerint 1.785,000 márkára rúgnak. A legnagyobb kárt a Gumbinnen kormányzóságban levő erdők szenvedték 1.400,000 márká értékben, a melyben maga az angerburgi kerület mintegy félmillió márkával szerepel; azután következik Allenstein 300,000 márká, Königsberg pedig 85,000 márká kárral. Különösen sokat szenvedtek a pusztítástól a kisebb magánerdők, míg a nagyobb erdőségek leginkább csak a széleiken szenvedtek kárt. Az állami erdőkben szenvedett károk becslése még folyamatban van.

A gyufáról. Ez a most igen megrágtult s ma már nélkülözhetetlen cikk alig 70 éves múltra tekinthet vissza. Mostanában volt ugyanis 70 éve annak, hogy Hammerer Lajos Württemberg német állam Hohenasperg várában,

a hol politikai üzemelmei miatt el volt zárva, a kénes gyufát feltalálta. Ősak mintegy egy évtizeddel később találta fel dr. Bötcher tanár, a Maina melletti Frankfurtban az úgynevezett biztonsági gyufát. Ezt azonban először nagyobb mennyiségben Svédországban gyártották és azért nevezik még ma is — daczára annak, hogy német találmány — svédgyufának.

A ma használatban levő gyufagyártó gépek már olyan tökéletesek, hogy a gyártásnál a kézimunka csaknem teljesen kiküszöbölte, mert a rönkök felfűrészelésétől kezdve, egészen a gyufával telt dobozok becsomagolásáig minden munkát gépek végeznek. Hogy a modern gyufagyártó-gépeknek milyen óriási teljesítőképességük van, arról fogalmat alkothatunk, ha elgondoljuk, hogy egy olyan gyufagyártó üzem, a mely egészen véve csak 60 személyt foglalkoztat s ezeknek is legnagyobb része fiatal leány, tíz órai munkaidő alatt 150,000 doboz gyufát képes előállítani.

Szörmék megóvása nyáron. A ki szörméket, vagy vadbőröket nyáron át el akar tenni, az rendszerint azokat az erős szagú anyagokat veszi elő, minők pl. a náftalin, rovarpor, kámför, stb., a melyek a szörmepusztító rovarokat a szörméktől elhajtják, távontartják. Ennél az eltevési módnál nemcsak a szörmét kell megelőzőleg alaposan kitisztítani és kiporolni, hanem időről-időre meg is kell győződni arról, hogy a használt szer nem párolgott-e el teljesen s ha igen, úgy a dezinfekciálást meg kell ismételni. Erről azonban gyakran nem is felelkezünk, meg aztán nyáron nem is nagyon kellemes ez az időtrábló munka.

Egyszerű és jónak bizonyult eljárás nyers szörméknek nyáron át való megvédésére a következő: Először is a bőröknek belső oldalát konyhasóval, mészből és timsóvból készült oldattal jól be kell esetelni, vagy be kell dörzsölni és azután a levegőn meg kell szárítani. Száradás után a bőröket szörmés oldalukkal befelé fordítva felfűzzük és egy réteg újságpapirba göngyöljük. Ha ezt a csomagot jól bekötöttük és lezártuk, akkor azt egy másik petróleumba áztatott újságpapír rétegbe göngyöljük. Minden ilyen csomagot azután újságpapírral kibélelt olyan ládába rakjuk, a melynek a teteje ráborul az aljára és lehetőleg tökéletesen zárt. Az így eltett szörmét sem a moly, sem más egyéb rovar nem bántja s ha kiveszszük, nem kell egyebet tenni, mint jól kiszellőztetni és átkefélni.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége“ közleményei.

Kérem. Felkérem azon t. tagtársaimat, a kik a tagdíjjal hátralékban vannak, hogy a vállalt kötelezettségeiknek eleget tenni, s úgy a hátralékos, valamint a folyó évre esedékes tagsági díjakat is a szövetség pénztárába mielőbb befizetni sziveskedjenek.

Hazafiúi üdvözzel

A szövetség pénztárnoka.

Nyugtázás. A szövetség pénztárába a következő tagdíjak folytak be: Juhász János 1915. év II. felére 2 K, 1916 I. felére 2 K, Chovanetz Antal 1916 II. felére 2 K, 1917 I. felére 2 K, Ruiszl Nándor 1916. évre 4 K, Licher János és Libits László 1916. évre 2—2 K.

Hivatalos közlemények.

959 25.
I/A—2. F. M. szám.

Körrendelet valamennyi kir. erdőfelügyelőségnek.

(Szederlevél gyűjtése ügyében.)

1915. évi 108.539. szám alatt a címhez intézett leiratommal kapcsolatban értesitem, hogy a m. kir. vallás-és közoktatásügyi miniszter úr 1916. évi 5323. eln. számú másolatban társadalmi felhívásában — mint az elmúlt két évben — ez idén is valamennyi elemi és középfokú iskolát felszólította, hogy a hadsereg részére szederleveleket gyűjtsön.

Felhívom tehát a címet, hogy az iskolavezetőségek jelentkezése esetén a szederlevél gyűjtésére alkalmas erdőterületeket ezidén is jelöltesse meg, az erdőbirtokosokat a gyűjtés megengedésére hívja fel és a gyűjtőket a gyűjtés munkájában kellő támogatásban részesítse.

Budapest, 1916. évi május hó 10-én.

A miniszter rendeletéből:

Péchy Kálmán
miniszteri tanácsos.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalnak t. vezetőseit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

Földművelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére a magyarországi kincstári erdő kezelésénél Csik Imre miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel felruházott főerdőtanácsosi a rendszerített illetményekkel miniszteri tanácsosá, továbbá Lágler Gyula, Kovács Aladár és Péjer István főerdőtanácsosi címmel és jelleggel felruházott erdőtanácsosokat a rendszerített illetményekkel főerdőtanácsosokká ki-nevezem.

Egyszermind az állami kezelésbe vett községi erdők szolgálati ágazatánál Bodnár Richárd és Förster Gyula erdőtanácsosoknak a főerdőtanácsosi címet és jelleggel, Timók János főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi címet és jelleggel, Gyuresz József, Gulyás Jenő és Iváskó Sándor erdőmérnöknek a főerdőmérnöki címet és jelleggel, továbbá a magyarországi kincstári erdő kezelésénél Burdás István, Martián Livius és Balogh Ernő erdőtanácsosoknak a főerdőtanácsosi címet és jelleggel, Térfi Béla főerdőtanácsosi címmel felruházott erdőtanácsosnak a főerdőtanácsosi jelleggel, Gurányi István, Buhesek Terentius, Konok Tamás, Furbér János, Barsy Richárd, Tomassék Miklós és Bíró Zoltán főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi címet és jelleggel, Török Aladár, Pauer Jenő és Lux Árpád erdőmérnöknek a főerdőmérnöki címet és jelleggel, Spengel Sándor, Simonffy Gyula, Lengyel Viktor és Bartók Ernő erdőmérnöknek a főerdőmérnöki címet, a horvát-szlavonországi kincstári erdő kezelésénél Ferenc Vilmos főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi címet, végül az erdészeti kísérletiügyi szolgálatnál Róth Gyula főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi címet adományozom.

Kelt Bécsben, 1916. évi május hó 19-én.

Ferencz József s. k.
Bárá Gyillány Imre s. k.

A m. kir. földművelésügyi miniszter kinevezte az állami erdőtisztek összesített közös rangsorozati létszámában:

a) az állami kezelésbe vett községi stb. erdők szolgálati ágazatánál: Daempff István és Riesz László erdőtanácsosi címmel és jelleggel fel-

homokot azután a kompost-telepen igen jól fel lehet használni. A baromfiól többi belső berendezését, mint pl. az ürüdrakát, tojófészkeket, itatókat, etetőket stb., hogy szintén tisztíthatók legyenek, úgy kell készíteni, hogy könnyen szét lehessen szedni. Az ólat először tavaszal, azután a szükséghez képest a nyáron is többször alaposan ki kell tisztítani, a mit a legzélszerűben úgy hajtunk végre, ha az ólból minden kihordható belső berendezést kiviszünk és a belső falakat 2—3%-os karbolos mézszel kimeszljük, a kivihető berendezést meg, mint az ürüdrakát, tojófészket stb. forró lúggal jól lesuroljuk.

A fentiekben kívül nyáron még fontos szerepe van a helyestakarmányozásnak is; ez különösen vidéki tenyésztőtársainknak szól, mert ezek legnagyobb része szárnyaiknak vagy egyáltalában semmi eleséget nem adnak, vagy pedig csak oly keveset, hogy avval csak félig-meddig is jölkenni képtelenek, ezt pedig azval egyszerű oknál fogva tesszik, hogy a kenyérgabonanelemek aratásánál és behordásánál úgy is elégséges eleséghöz jutnak. A nyári időszakban legzélszerűbb, ha tyúkjainknak reggel és este zemeseséget — a mi ocsu is lehet — délben pedig kevés lágyeleséget nyujtunk, továbbá naponta legalább egyszer adjunk nekik zöldeleséget is és pedig a délután folyamán, a déli és esteli etetés ideje között. Ezen táplálékokon kívül előtűk mindenkor friss és tiszta ivóviz is álljon, mert a zöldeleség a vizet nem pótolja — mint ahogy sokan hiszik — és ha vízről nem gondoskodunk, akkor tyúkjaink a szomjuságtól a rekkenő nyári napokon igen sokat fognak szenvedni. Ha felesleges tejjel rendelkezőnk, akkor ajánlatos egyik itatóedényben felerészben vízzel felhígítva tejet is adni és pedig úgy, mint a vizet, hogy egész nap rendelkezésükre álljon; ennek azonban nem szabad a víz rovására történni, mert ismételten hangoztatjuk, hogy a szomjuságot csakis a víz képes teljesen oltani. Ha a lágyeleség tejjel van keverve, akkor tyúkjainknak egyszerre csak annyit adjunk belőle, a mennyit egyszeri etetésnél elfogyasztani képesek, nehogy nagy melegben megromoljon, mert az ilyen romlott lágyeleség, mivel vajsavas erjedésbe megy át, igen könnyen hasmenést idézhet elő, a mely azután végzetessé is válhatik.

A ki az előadottakat megszívleli, annak nem kell nyáron háztartásához tojásokat venni.

Bászel Elek.

Hadi szappan. Lux Hugóné nyugalmazott főtanácsos neje, egrí uriaszony útmutatása szerint: Öt kiló száraz, finomra törtött és szitált agyagot tálba teszünk, félkiló hamuszírt (görög szódát) két liter forró vizben feloldunk, 13 deka frissen oltott meszet kavarnuk közbe, ráöntjük a szitált agyagra, jól összedagasztjuk és jó nagy pogácsákat formálunk belőle, öt-hat napon át szellős helyen szárítjuk és használatkor nem hagyjuk a vízben állani. Nem habzik, de teljesen tisztára mosható vele a ruha. A legkormosabb konyhatörölők is tisztára moshatók. Ugyanezen recept szerint készült szappant használták Németországban a mult század elején a napoleoni hádjárt idején.

Különfélék.

Kérelem. Lapunk előbbi számában Szabó György örsvezető közölte, hogy Dora István honvéd, szeb hadifogságba került. Linzer Dezső urad. főintéző úr, Kisszállás (Bács megye), a kinél Dora szülei alkalmazásban vannak, kéri Szabó György örsvezetőt, hogy közelebbi címét, illetőleg Dora fogságba jutásának részleteit vele közölni sziveskednék, hogy az aggódó szülőket megnyugtathassa, mivel a szülők Dóra hadnagytól annak idején azt az értesítést kapták, hogy Dora a hazáért hősi halált halt; hivatalos értesítés azonban fiukról mindeddig nem jött.

Szőkevény hadifoglyok. Az orsovai m. kir. erdőhivatal területéhez tartozó bizterei m. kir. erdőgondnokságban Ince Antal m. kir. erdőőr május 17-én az ország határáról mintegy 25 km-nyire öt orosz hadifoglyot fogott el, a kik egy alföldi foglgyátorból szöktek meg és Romániába akartak átmenni.

Keresik a gyógynövényeket. A magyar királyi gyógynövény kísérleti állomás (Budapest, II., Debrői-út 15.) értesíti a növénytermelőket és gyűjtőket, hogy a német birodalomban illatos olajak tartalmazó, valamint gyógynövényekre nagy szükség van (Levendula, kakukfű stb.), miért is ezeknek gyűjtése stb. ma nagyon kifizeti magát. Bármínő érdeklődésre választ ad a nevezett kísérleti állomás.

Üvegragasztó. Jó üvegragasztót kapunk, ha finom nyvet ecetsavban feloldunk.

Vastárgyak beerősítése fagogyantukba. Vas- és aczélszerszámokat és egyéb fém tárgyakat a következöképen kell fanyélbe, vagy fogantyúba beerősíteni: 20 rész olvasztott gyantát, 7 rész kénnel és 8 rész vasreszeléssel jól összekeverünk, ebből megfelelő mennyiséget a kissé felmelegített fanyél nyílásába öntünk s azután ebbe bele nyomjuk a szerszámnak szintén felmelegített nyelét. Kihülés után a szerszám szorososan tart a nyélben.

A háború által Kelet-Porosország magánerdeiben okozott károk. Kelet-Porosország magánerdeiben a háború által okozott károk, a már befejezett részletes becslések szerint 1.785.000 márkára rúgnak. A legnagyobb kárt a Gumbinnen kormányzóságban levő erők szenvedték 1.400.000 márka értékben, a melyben maga az angerburgi kerület mintegy félmillió márkával szerepel; azután következik Allenstein 300.000 márka, Königsberg pedig 85.000 márka kárral. Különösen sokat szenvedtek a pusztítástól a kisebb magánerdők, míg a nagyobb erdőségek leginkább csak a széleiken szenvedtek kárt. Az állami erdőkben szenvedett károk becslése még folyamathan van.

A gyufáról. Ez a most igen megrágtalt s ma már nélkülözhetetlen cikk alig 70 éves múltra tekinthet vissza. Mostanában volt ugyanis 70 éve annak, hogy Hammerer Lajos Württemberg német állam Hohenasperg várában,

a hol politikai üzemelmei miatt el volt zárva, a kénes gyufát feltalálta. Csak mintegy egy évtizeddel később találta fel dr. Bötcher tanár, a Maina melletti Frankfurtban az úgynevezett biztonsági gyufát. Ezt azonban először nagybő mennyiségben Svédországban gyártották és azért nevezik még ma is — daczára annak, hogy német tulajdány — svédgyufának.

A ma használatban levő gyufagyártó gépek már olyan tökéletesek, hogy a gyártásnál a kézimunka csaknem teljesen kiküszöbölte, mert a rönkök felürésztésétől kezdve, egészen a gyufával telt dobozok becsomagolásáig minden munkát gépek végeznek. Hogy a modern gyufagyártó-gépeknek milyen óriási teljesítőképességük van, arról fogalmat alkothatunk, ha elgondoljuk, hogy egy olyan gyufagyártó üzem, a mely egészben véve csak 60 személyt foglalkoztat s ezeknek is legnagyobb része fiatal leány, tíz órai munkaidő alatt 150,000 doboz gyufát képes előállítani.

Szörmék megóvása nyáron. A ki szörméket, vagy vadbőröket nyáron át el akar tenni, az rendszerint azokat az erős szagú anyagokat veszi elő, minők pl. a naftalin, rovarpor, kámför, stb., a melyek a szörmepusztító rovarokat a szörméktől elijesztik, távóltartják. Ennél az eltevési módnál nemcsak a szörmét kell megelőzőleg alaposan kitisztítani és kiporolni, hanem időről-időre meg is kell győződni arról, hogy a használt szernem párolgott-e el teljesen s ha igen, úgy a dezinfekciálást meg kell ismételn. Erről azonban gyakran meg is feledkezünk, meg aztán nyáron nem is jónak kellemes ez az időtrábló munka.

Egyszerű és jónak bizonyult eljárás nyers szörméknél nyáron át való megvédésére a következő: Először is a bőrknek belső oldalát konyhasóból, mészből és timsóból készült oldattal jól be kell eszetelni, vagy be kell dörzsölni és azután a levegőn meg kell szárítani. Száradás után a bőrknek szörmés oldalukkal befelé fordítva fel-fűzzük és egy réteg újságpapírra göngyöljük. Ha ezt a csomagot jól bekötöttük és lezártuk, akkor azt egy másik petróleumba áztatott újságpapír rétegbe göngyöljük. Minden ilyen csomagot azután újságpapírral kibélelt olyan ládába rakjuk, a melynek a teteje ráborul az aljára és lehetőleg tökéletesen zárt. Az így eltett szörmét sem a moly, sem más egyéb rovar nem bántja s ha kiveszszük, nem kell egyebet tenni, mint jól kiszellőztetni és átkefélni.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége“ közleményei.

Kérem. Felkérem azon t. tagtársaimat, a kik a tagdíjjal hátralékban vannak, hogy a vállalt kötelezettségeiknek eleget tenni, s úgy a hátralékos, valamint a folyó évre esedékes tagsági díjakat a szövetség pénztárába mielőbb befizetni sziveskedjenek.

Hazafiu üdvözléttel

A szövetség pénztárnoka.

Nyugtázás. A szövetség pénztárába a következő tagdíjak folytak be: Juhász János 1915. év II. felére 2 K, 1916 I. felére 2 K, Chovanetz Antal 1916 II. felére 2 K, 1917 I. felére 2 K, Ruiszl Nándor 1916. évre 4 K, Lichner János és Libits László 1916. évre 2—2 K.

Hivatalos közlemények.

959.25.
I/A—2. F. M. szám.

Körrendelet valamennyi kir. erdőfelügyelőségnek.

(Szederlevél gyűjtése ügyében.)

1915. évi 108.539. szám alatt a címhez intézett leiratommal kapcsolatban értesitem, hogy a m. kir. vallás-és közoktatásügyi miniszter úr 1916. évi 5323. eln. számú másolatban átadott felhívásában — mint az elmúlt két évben — ez idén is valamennyi elemi és középfokú iskolát felszólította, hogy a hadsereg részére szederleveleket gyűjtsön.

Felhívom tehát a címet, hogy az iskolavezetőségek jelentkezése esetén a szederlevél gyűjtésére alkalmas erdőterületeket ezidén is jelöltesse meg, az erdőbirtokosokat a gyűjtés megengedésére hívja fel és a gyűjtőket a gyűjtés munkájában kellő támogatásban részesítse.

Budapest, 1916. évi május hó 10-én.

A miniszter rendeletéből:

Pécs Kálmán
miniszteri tanácsos.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

Földmívelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére a magyarországi kincstári erdő kezelésénél Csik Imre miniszteri tanácsos címmel és jelleggel felruházott főerdőtanácsos a rendszeresített illetményekkel miniszteri tanácsosa, továbbá Lázler Gyula, Kovács Aladár és Péjer István főerdőtanácsos címmel és jelleggel felruházott főerdőtanácsosokat a rendszeresített illetményekkel főerdőtanácsosokká kinevezem.

Egyszersmind az állami kezelésbe vett közési erdői szolgálati ágazatánál Bodnár Richárd és Förster Gyula erdőtanácsosoknak a főerdőtanácsosi címet és jelleggel, Timók János főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi címet és jelleggel, Gyurcsó József, Gulácsy Jenő és Iváskó Sándor erdőmérnöknek a főerdőmérnöki címet és jelleggel, továbbá a magyarországi kincstári erdő kezelésénél Burdás Gyula, Martián Lívius és Balogh Ernő erdőtanácsosoknak a főerdőtanácsosi címet és jelleggel, Térfi Béla főerdőtanácsosi címmel felruházott erdőtanácsosnak a főerdőtanácsosi jelleggel, Gurányi István, Buhescu Terentius, Konok Tamás, Furhrr János, Bary Richárd, Tomassek Miklós és Bíró Zoltán főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi címet és jelleggel, Török Aladár, Pauer Jenő és Lux Árpád erdőmérnöknek a főerdőmérnöki címet és jelleggel, Spengel Sándor, Simonffy Gyula, Lengyel Viktor és Bartók Ernő erdőmérnöknek a főerdőmérnöki címet, a horvát-szlavonországi kincstári erdői kezelésénél Per Vilmos főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi címet, végül az erdészeti kísérletügyi szolgálatnál Róth Gyula főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi címet adományozom.

Kelt Bécsben, 1916. évi május hó 19-én.

Ferencz József s. k.
Bárá Gyullány Imre s. k.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter kinevezte az állami erdőtisztek összesített közös rangsorozati létszámában:

a) az állami kezelésbe vett közési stb. erdői szolgálati ágazatánál: Dacmpf István és Riesz László erdőtanácsosai címmel és jelleggel fel-

ruházott m. kir. főerdőmérnököket m. kir. erdőtanácsosokká, Szalánty László és Márton Benedek m. kir. erdőmérnököket m. kir. főerdőmérnökökké;

b) a magyarországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál: Medvezky Ernő és de Pottere Gerard erdőtanácsosi címre és jelleggel felruházott m. kir. főerdőmérnököt, valamint Dragan Gyula erdőtanácsosi címmel felruházott m. kir. főerdőmérnököt m. kir. erdőtanácsosokká, Zai Adám, Szecskay Dezso és Irinyi Aurél m. kir. erdőmérnököt m. kir. főerdőmérnökökké;

c) a horvát-szlavonországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál: Reschner Rezső k. kir. főerdőmérnököt k. erdőtanácsos, Hoboss János k. kir. erdőmérnököt k. kir. főerdőmérnöké;

d) az egyesített létszámban Braxatoris Zoltán, Surjanszky Kálmán, Frústók László és Bachmann Ottó m. kir. segéderdőmérnököt m. kir. erdőmérnökökké, Antalóczy János és Söbor János m. kir. erdőmérnökgyakornokokat pedig ideiglenes minőségű m. kir. segéderdőmérnökökké.

*

A m. kir. földmívelésügyi miniszter az állami erdőtiszteket összesített közös rangsorozati létszámában kinevezte Szokol András, Benicsk Mátyás, Maczkó Lajos, Szabó István, Zsombory Ignác, Szabó Mátyás, Toperczer Dezso, Nagy László, Zsenyey Imre, Varga Károly, Balen József, Hercezy János, Fogarasi Béla, Ajtai Sándor, Jakóti Endre, Kopriú András, Sándor Béla, Szőke Győző, Pavlic Antal, Vona István, Schlaecha László, Brozsek Károly, Zsák Lajos, Bitai András, Székely Géza, Kovács Jenő, Biró Endre, Nemes Imre, Orbán Ferenc, Brozsek Pál, Jahn Rezső, Sára Jenő és Bella János m. kir. erdőmérnökgyakornokokat ideiglenes minőségű m. kir. segéderdőmérnökökké.

*

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Szabó Kálmán k. kir. alerdőfelügyelőt m. kir. főerdőmérnöki minőségben a veszprémi m. kir. állami erdőhivatal kerületébe, Veszprémben megbízta az ottani m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Kaufmann Béla m. kir. erdőtanácsost Facsádról Kolozsvárra (központi szolgálat), Frústók István m. kir. erdőmérnököt Liptóvárról Facsádra (erdőgondnoknak), Jahn Rezső m. kir. segéderdőmérnököt pedig Bustyához Liptóvárra (központi szolgálat).

*

A m. kir. földmívelésügyi miniszter Elek István m. kir. főerdőmérnököt saját kérelmére ideiglenesen nyugalmába helyezte.

*

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Csegezy Pál m. kir. főerdőmérnököt Lugosról Besztercebányára (pénztári ellenőrné), Bihari Odón m. kir. főerdőmérnököt Besztercebányáról Lugosra (erdőgondnoknak).

*

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Cselei József m. kir. erdőmérnököt Dorgosról Marosborsára (erdőgondnoknak), Héjji János István m. kir. erdőmérnököt Oláhpestkáról Dorgosra (erdőgondnoknak), Petricek István m. kir. erdőmérnököt pedig Garam-péteriről Oláhpestkára (erdőgondnoknak).

*

A m. kir. földmívelésügyi miniszter a bustyházi m. kir. erdőhivatal kerületében Tupicza László m. kir. főerdőtiszt saját mér méré nyugalmába helyezte.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a címzsalagon átjuttított lakozim miatt. Ez után közöljük, hogy ezen átjuttításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címzváltozás alapján, a nagybörnyű címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölséges reklamációkkal a t. előfizetőt ne forduljanak hozzzánk.

I. Gy. A J6-szvírsorsjegyek két száma van, úgyint sorozati és nyereszáma; Ön pedig csak az egyik számot (001) írta meg s így nem állapíthatjuk meg, hogy kihiúzta-e. Ha megírja mind a két számot, szívesen utánanéznük.

K. J. A kincstárnál alkalmazott főerdőrök (I. oszt. altisztek) öt évenként emelkedő évi 1000, 1100, 1200 és 1300 K fizetést, természetbeni lakást, vagy székelyük szerint járó évi 100, 240, 280, 320, 360 és 400 K lakbért, évi 100 K egyenruhálatlant, 4 k. hold földet, évi 36 ürm, tűzfűt, minden gyermek után évi 100 K családi pótlékot kapnak, azonkívül két tehén, egy növénydöszárvamárha és két borjú, valamint két öreg sertés és négy malac, vagy két darab egy éven felüli süldő ingyenes legheltesére és illetégek makkoztatására van jogosultságuk. Kerületenkivül utazásnál a kincstári főerdőrök 4 K napidíjat kapnak, melyhez most a háborús viszonyokra való tekintettel még 3 K napidíjpótlék járul.

P. J. M. Olvassa el az 1879. évi XXXI. t.-cz. (Erdőtörvény) 90—114. §-ait, azokban megtalálja a kérdésre a feleletet. Az erdőtervény valamennyi évfolyambeli „Erdészeti Zsebkönyv”-ban benne van.

T. M. A járási erdőőrök indítottak ugyan mozgalmat államosításuk érdekében, de úgy látszik, hogy a mozgalom — valószínűleg a háborús állapotok miatt — megakadt. Hogy van-e kilátás arra, hogy a járási erdőőrök háború után államosítsa lesznek? azt bizony nem tudjuk. A 10 fillért a lap javára bevetéltük.

W. J. Bár névtelen levelekre nem szoktunk válaszolni, kivételesen még is értesítjük, hogy abban az esetben, ha ön hatóságilag feleleketett erdőőr és annak a területnek az őrszével van megbízva, a hol bérletárs, úgy vadászjegy nélkül vadászhat akár győzős, akár serétes fegyverrel. Ha azonban nem a saját védkerületében vadászik, úgy vadászjegyet kell váltania, két fegyvere azonban ebben az esetben is adómentes.

S. I. Sorsjegyeit még nem hiúzták ki.

V. I. Olvassa el lapunk mai számában a Különfélék rovatában a „Keresik a gyöngyövényeket” című közleményünket. Kérdésével forduljon az ott említett hivatalhoz.

K. D. I. Az erdőri szakiskolába való felvételre vonatkozó pályázati hirdetés lapunk mai számában megtalálható; ezt különben kérésre postán is megküldtük önének.

2. A rendszeres évi fizetést (bért, szoldot) élvező állami alkalmazottak, ha szolgálatba lépésük alkalmával még nem voltak 40 évesek, öt évi szolgálat után tarthatnak igényt nyugdíjra; míg az ideiglenes minőségben alkalmazottak, valamint azok, a kik szolgálatba lépésük alkalmával 40. életévüket már betöltötték, továbbá a rendszeres évi fizetés élvezetében nem álló alkalmazottak csak 10 évi szolgálat után tarthatnak nyugdíjra igényt. A nyugdíj 5—10 évi szolgálat után a fizetés és személyi pótlék 40%-a, azontúl minden szolgálati év után még 2—20%.

3. Hogy a koparkozhoz kinevezett erdőőrök még mindig mineknek véglegesítve, annak a háború az oka.

4. A fizetüsk bizony szánalmasan kevés s ezen legfeljebb csak háború után lehet véglegesen segíteni. Egyelőre be kell érünk azzal a tervezett 20%-os háborús segéllyel, a mit lapunk mai számában külön cikkben ismertünk.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

Azonnali belépésre állást keres 50 éves, erőteljes, hadmentes, nős, gyermektelen, szakvizsgázott erdőőr, ki az erdészeti, vadászati, mezőgazdasági és irdai teendőkhöz jártas s gazdaságban mint tiszt volt alkalmazva. Címe: Petrovits Gábor, Técső (Máramaros megye). (7.)

47 éves, nős, róm. kath., családós, ép, egészséges, hadmentes erdőőr, ki az összes erdészeti és vadászati teendőkben, valamint a vadtenyésztésben is teljesen jártas, a mikről bizonyítványai tanuskodnak, nagyobb uradalomnak erdőri, esetleg vadőri állást keres. — Jelenleg mintagazdaságban vagyok alkalmazva mint munkafelügyelő. — Címem: Bajgár János Váczzentlászló, társ. major, u. p. Túra (Pest megye). (10)

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi május hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Földmív. min. hd. 120.—, dr. Csukásy Loránt hd. 255. Lőcsői adóhív. hd. 30.73, Besztercei erdőig. 175.38, Segesvári adóhív. 96.—, Diósjenő urad. hd. 5.55, Vízgy Gyula 20 fill., Kozel Jakab 4.50

1 koronát fizettek: Tomasevics Szevetóvár.

2 koronát fizettek: Brübel Ferencz, Preszter Nándor, Lauber Gyula, Knelly Gyula, Papp János, Bakur Illés, Oláh Jenő, Syllaba Ferencz.

3 koronát fizettek: Csirits János, Németh István, Kerpán János.

4 koronát fizettek: Balckssányi Győző, Garaeszyk Pál, Mészáros Tamás, Bojgár János, Kiss Dénes, Nasici uradalom, Nagy Pál (1915-re), Ábrahám Balázs, Glaván Lajos, Hartl József.

HIRDETÉSEK

Méhkasokat gyékényből szállítok. Községség us kúpka 2 kor., igen nagy 3 kor., átmeneti 4 kor. Matuska István, Nagykároly. (I.IV.4.)

Kopót kerések megvételre, minden vadra betanított. Szives ajánlatokat Stocker Antal czim alatt kérek. Girált, Sáros vm. (II.II.2.)

Pályázati hirdetmény. Gróf Andrássy Sándor borbátvízi erdőuradalmában (Hunyad m.) Kimpulujnyág és Serél állomáshelyvel két erdőőri állásra, melylyel 800 K fizetés, lakás, egyenruha, 32 őr^m tűzifa, marhatartás, illetményföld jár, pályázatot hirdetek. Pályázhatnak erdőőri szakvizsgát tett, nős, magyar honpolgárok. Román nyelvet beszélők előnyben részesülnek. Pályázati kérvények f. évi július hó 30-ig terjesztendők be az alulírott erdőhivatalhoz.

Borbátvíz, 1916 június 1.
(6.II.I.) **Gróf Andrássy Sándor erdőhivatala.**

4285/1916. sz.

Pályázati hirdetmény. A máramaroszigeti m. kir. erdőgazgatóság pályázatot hirdet egy az építkezési műszaki szolgálat ellátása céljából újonnan rendszeresített erdőőri állásra.

Pályázati kérvények 1916. évi június hó 30-ig alulírott erdőgazgatóságnál nyújthatók be.

Részletes pályázati feltételek ugyanott díjtalanul kaphatók.

Máramarosziget, 1916 május hó 21-én.

(4.) **Erdőgazgatóság.**

A Brassói m. kir. állami erdőhivatalról.

235/1916. sz.

Pályázati hirdetmény. (Erdőőri és erdőszolgái állásra.) A Brassó vármegye területén, illetve az alulírott m. kir. állami erdőhivatal alá tartozó brassói m. kir. járási erdőgazgatóság területében nyugdíjazás, illetve áthelyezés folytán megüresedett egy I-ső és egy II-od oszt. erdőőri és esetleg előléptetés által megüresedő egy I-ső osztályú erdőszolgái állásra ezenal pályázat nyitaitik.

I. Az I-ső oszt. erdőőri javadalmazás: 800 kor. évi bér, 100 kor. lakbér, 60 kor. ruhaatálány és 60 kor. faatálány.

II. A II-ik oszt. erdőőri javadalmazás: 600 kor. évi bér, 80 kor. lakbér, 60 kor. ruhaatálány és 60 kor. fajadandóság.

III. Az I-ső oszt. erdőszolgái javadalmazás: 500 kor. évi bér, 60 kor. lakbér, 48 kor. ruhaatálány. (Nyugdíjintézmény fennáll.)

Pályázni kívánók felhívhatnak, hogy «Brassó vármegye közigazgatási albizottságához Brassóban» ezimzendő sajtóközlemény írt kérelmüket községi erkölcsi bizonyítvánnyal, keresztlevelel, értelemes és ép testalkatukkal, jól látó-, halló- és beszélnőképességüket igazoló orvosi bizonyítvánnyal és esetleg eddigi szolgálatukat igazoló okmányokkal felszerelve, a «Brassói m. kir. Állami Erdőhivatalhoz» 1916. évi június hó 30-áig nyújtsák be.

Brassó, 1916. évi május hó 19-én.

(3.) **M. kir. állami erdőhivatal.**

A szatmári róm. kath. püspökség bükkzszerői (Borsod megye) erdőgazdaságában **főerdőőri állásra** ezenal pályázatot hirdettek. A javadalmazás a használatosság arányában 600—1200 kor.-ra emelkedhetik. Kezdőfizetés 600 kor. készpénz, 12 hl. búza, 12 hl. kbszeres, 12 hl. árpa, 32 m³ kemény dorongfa, 2 drb fejőstehén és 2 gulyabeli tartás, 2 drb anyasertés és 10 drb süldelegetetés, szántóföld 1200 □-ól és lakás természetben.

Pályázhatnak oly róm. kath. vallású, fedhetetlen előéletű, egészséges munkabíró egyének (40 éven aluliak), kik már ily minőségben alkalmazva voltak és erdőőri vizsgával rendelkeznek. Az állás nyugdíjas. Egy évi megfelelő próbaszolgálat után véglegesítés. Kérvények Püspök Úr Őmeltóságához ezimezve Uradalmi Jóság-ügyletelőségősz Posztahídvég (up. Poroszló, Heves megye) nyújthatók be. (3.II.2.)

1937/1916. sz.

Termelt épület-, műszerfa és fagyártmány eladása. A pécskai erdőgazgatóság területében termelt és a vágásokban a tő mellett készlethez 716 m³ tölgyrönk, 151 m³ kőrisrönk, 134 m³ szilrönk, 325 m³ nyárrönk, 1289 drb löcsfa, 30937 drb kőriskerékfalp, 27888 kőriskeréküllő, 8110 drb tölgykeréküllő, 1214 drb faragott tölgyoszlop, 5179 drb 1-1 méter hosszú tölgy iparvasúti falpa és 34 drb tölgygalló, 21 eladási csoportra megosztva, zárt írásbeli ajánlatok útján kerül eladásra.

Az ajánlatok 1916. évi június hó 27-én déli 1 óráig nyújthatók be a lippai m. kir. főerdőhivatalnál, a hol azok június hó 28-án délelőtt 8 órakor fognak nyilvánosan felbontatni.

Az eladási csoportok beosztását, kikiáltási árakat és bánatpénzeket feltüntető részletek, valamint árverési általános és részletes feltételek, ajánlati űrlap és boríték a lippai m. kir. főerdőhivatalnál szerezhetők be.

Lippa, 1916. évi június hó.

(7.) **M. kir. Főerdőhivatal.**

48265/1916. I. A.—3. sz.

Pályázati hirdetés az erdőőri szakiskolák tanulóinak felvétele ügyében. A görögényszentimrei, királyhalmi, lipótújvári és vadászerdei m. kir. erdőőri szakiskolákba a folyó év szeptember havában kezdődő új, kétéves tanfolyamra — részint állami ellátás mellett, részint saját költségén — több tanuló fog felvétetni a következő szabályok szerint:

1. A tanuló felvétele a szakiskolába pályázat útján történik.

2. A pályázó által sajátkezüleg írt és kellően felszerelt kérvény *folyó évi június hó 28-ig ahhoz a szakiskolához kell beküldeni*, melybe a pályázó felvételtni kíván, azt azonban, hogy a kijelöltek melyik szakiskolánál jelentkezzenek felvételre, a pályázók számához és az egyes szakiskolák tanulóinak megállapított létszámához képest a pályázók kívánásának lehető figyelembevételével a szakiskolai igazgatók tanácsának javaslata alapján a m. kir. földművelésügyi miniszter határozza meg.

Az egyes m. kir. erdőőri szakiskolákhoz a kérvényeket a következő helyekre kell ezimezni pedig: 1. a görögényszentimreihez: Görögényszentimrére, 2. a királyhalmihoz: Királyhalmára (u. p. Szege 5), 3. a lipótújvárihoz: Lipótújvárra, 4. a vadászerdeihez: Vadászderőre (u. p. Temešvár 3.)

3. A pályázati határidőn túl beküldött, vagy megfelelően fel nem szerelt kérvények figyelembe nem vétetnek.

4. A pályázati kérvényben meg kell említeni, hogy a pályázó [melyik] szakiskolánál kíván felvétetni és hogy ellátást a szakiskolában saját költségére, vagy az állam költségére kívánja-e s végül, hogy kérvényére a válasz milyen cím alatt s hová (vármegye, utolsó postaállomás) küldessék.

5. A pályázati kérvényhez csatolandó hiteles iratokkal a pályázónak igazolnia kell a következőket, nevezetesen:

a) anyakönyvi kivonattal azt, hogy kora a pályázat naptári évében a 17 évet meghaladja, de a 25 évet még el nem éri (kivételnek a «Tanúsítvány»-nyal ellátott továbbzolgáló katonai altisztek, a kik a 28 éves korig folyamodhatnak felvételért);

b) iskolai bizonyítvánnyal azt, hogy legalább az elemi népiskola hatodik (illetőleg valamely középiskola második) osztályát sikeresen elvégezte;

c) kincstári erdészeti, katonai vagy hatósági orvos által kiállított bizonyítvánnyal azt, hogy ép, erős, egészséges, munkához és az idő viszontagságaihoz szokott edzett testalkattal s különösen: jól látó, halló és beszélőképességgel bír;

d) hatóság által kiállított erkölcsi bizonyítvánnyal azt, hogy kérvényének benyújtásáig kifogástalan magaviseletet tanúsított;

e) hatóság által kiállított bizonyítvánnyal vagy más irattal azt, hogy katonai kötelezettségben áll-e, vagy nem;

f) a ki valamely alkalmazásban áll, gazdájának vagy gazdájára megbízottjának bizonyítványával azt, hogy az alkalmazás móda tart, mennyi időre s mire terjed;

g) hatóság által kiállított bizonyítvánnyal azt, hogy szülei milyen állandó foglalkozást űznek vagy űztek, továbbá: hogy ha szülei látják el, milyen a vagyoni helyzete szüleinek, ha pedig szülőitlen árva, illetőleg ha fenntartásáról saját magának kell gondoskodnia, milyen a vagyoni helyzete önmagának;

h) a ki saját költségén való ellátásra kíván felvétetni, királyi közigyelő előtt kiállított nyilatkozattal azt, hogy az érte járó ellátási költséget: évenként 330 (Háromszáz-harmincz) koronát — arra az időre, melyet a szakiskolánál tölt — szülője, gyámja vagy más hozzátartozója, avagy maga, a szakiskola igazgatójának kezéhez felévi előleges részletekben a kitűzött időre pontosan lefizeti.

6. Azt, hogy a pályázók közül kik jelentkezhetnek felvételre, a szakiskolai igazgatók tanácsának javaslata alapján a m. kir. földmívelésügyi miniszter állapítja meg.

7. A felvételre való kijelölésnél és illetőleg a felvételre való alkalmasság és érdemesség sorrendjének megállapításánál a kérvényhez csatolt okmányokban foglalt adatokhoz képest elsőbbségben részesülnek:

a) elsősorban azok, a kiknek iskolai előképzettség nagyob; b) másodsorban azok, a kik máris valamely erdőgazdaságnál gyakorlati alkalmazásban vannak vagy voltak;

c) harmadsorban azok, a kik erdőgazdaságnál alkalmaz-

zottnaknak vagy földműveseknek, erdő- vagy mezőgazdasági munkásoknak gyermekei vagy árvái.

Azok közül, a kiknek felvételre való alkalmassága és érdemessége a jelzett szempontokból véve egyenlő, elsőbbségben a részesül, a ki saját költségén való ellátásra kíván felvétetni.

8. A felvételre kijelöltek kötelesek annál a szakiskolánál, melyhez beosztattak, a szakiskola által velük közölt időben felvételi vizsgálatra jelentkezni.

9. A felvételre jelentkezőket a szakiskola igazgatója elsősorban orvosi vizsgálat alá veti.

A kit a szakiskola orvosa valamely ragályos, vagy a szakiskolai foglalkoztatás mellett könnyen nem gyógyítható betegségben szenvedőnek vagy hiányos testi szervezetűnek talál: a felvételi vizsgára nem bocsátja.

10. A felvételi vizsgát a szakiskola igazgatója a tanzemével együtt tartja meg.

A felvételi vizsga annak szigorú megállapítására szolgál, hogy a jelentkező tényleg birtokában van-e legalább azoknak az ismereteknek, a melyek az elemi népiskola VI., illetőleg a középiskolák II. osztályára megállapított követelményeknek megfelelnek.

A ki a felvételi vizsgát ki nem állja, felvételét a szakiskolába csak újabb pályázat alkalmával kérheti.

11. Azokat, a kik a felvételi vizsgát sikeresen leteszik s a szabályok egyéb feltételeinek is megfelelnek, az igazgató a szakiskolába befogadja s a szakiskolai tanulóköztársasághoz bevezeteti.

12. A szakiskolába való belépés alkalmával minden tanuló köteles új állapotban magával hozni: 6 inget, 6 alsónadrágot, 6 zsebkendőt, 10 pár kapzát vagy harisnyát, 1 pár — erdőjárásra alkalmas — erős bagaria-csizmát.

A tanulóknak egyéb ruházatáról, valamint a szükséges tankönyvekről, tanszerekről és eszközökről, nemkülönb a tanulóknak lakással és élelmézzel való ellátásáról, a szakiskolában töltött idő alatt a tanulóért fizetett ellátási költség fejében, illetőleg az erre szolgáló államköltségvetési hitel terhére a szakiskola gondoskodik, de viszont a szakiskola helyiségeinek, berendezésének és felszerelésének rendbentartása és tisztogatása a tanulók kötelességét képezi.

13. Az állami ellátás ahhoz a feltételhez van kötve, hogy az abban részesülő tanuló a szakiskola tanfolyamát tényleg sikeresen végezte.

Ehhez képest a szakiskolában állami ellátás mellett felvett tanuló — végleges befogadását megelőzőleg királyi közigyelő előtt kiállított nyilatkozattal biztosítani tartozik azt, hogy a mennyiben a szakiskolából a két évi tanfolyam bevégezése előtt önként kilépne, vagy saját hibájából elbocsátatnák, abban az esetben érte a szakiskolában töltött időre eső ellátási költséget szülője, gyámja vagy más hozzátartozója, a szakiskola igazgatójának felszólítása után hat héten belül megtéríti.

Ez alól a kötelezettség alól csak azok menthetőek fel, a kik hitelesen igazolják, hogy az ellátási költség megtérítéséről egyáltalán nem gondoskodhatnak.

Budapest, 1916. évi június hóban.

(sz.) **M. kir. földmívelésügyi Miniszter.**

Előfizetési ár:

Égész évre	--- 4 K.
Fél évre	--- 2 K.
Negyed évre	--- 1 K.
Egyes szám	--- 20 f.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondzeds milliméter soronként 10 fillérral, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélezer egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőnek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjazatlanul áll rendelkezésre.

Szerkesztő:

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altsztek, erdőőrök és vadőrök részére.

BALOGH ERNŐ

m. kir. erdőtanácsos.

TULAJDONOS ES KÍADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címzén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-küldésére vonatkozó reklamáziók is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség kegyvednyedenként utalványoz. A lap után metalan származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altsztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Téglás Károly.

A közszolgálati alkalmazottak újabb háborús segélye.

Luczfenyvesek felnevelése. (Lonkay Antal.)

A völgyárok halászlatai hasznosítása. (Simonyfi Gyula.)

Az erdészeti táptünetek az 1915-16. tanévben.

Gazdasági tanácsadó: A házinyúltenyésztés okosul fejlesztése. (Hreblyay Emil). — A pályák lezletéről. (Bászely Elek).

Különiték: Halalozás. — Hírek a hadvabonult kincstári erdő-tűzkekről. — A talpa és a bányafa regurálása. — Mész kivétel Németországba. — Hol van a legmelegebb és a leghidegebb? — Az Erdészeti és Vadászati Altsztek Országos Szövetsége közleményei.

A háborús segély felmérése tárgyában.

Hivatalos közlemények: Népfelkérés kötelezett erdőgazdasági munkások, fuvarosok stb. katonai felmentésének meghosszabbítása.

Hirdetmény az állami erdő-fasemetek adományozása tárgyában.

Valtozások az erdészeti szolgálat körébol.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca: Özek a front mögött. (Mars.)

TÉGLÁS KÁROLY

1864—1916.

Az államerdészetet fájdalmas veszteség érte. Téglás Károly, a Lipót-rend lovagja, miniszteri tanácsos, a földmívelésügyi minisztérium kincstári erdészeti főosztályának főnöke, a háborúban feldúlt kárpáti községek állami segítő akeziójának központi vezetője, kormányhatósági megbízott, az Országos Erdészeti Egyesület igazgatóválasztmányának tagja, stb., hasznos és fáradhatlanul munkás életének 53., állami szolgálatának 31. évben, hosszú szenvedés után f. évi június hó 30-án Budapesten elhunyt.

Téglás Károly 1864. évi márczius hó 15-én Sepsiszentgyörgyön született. Erdészeti főiskolai tanulmányainak elvégzése után mint egyéves önkéntes katonai szolgálatának tett eleget, honnan mint tartalékos hadnagy kerülvén el, a zsarnóczai m. kir. erdőhivatalnál lépett állami szolgálatba s ott 1886-ban erdőgyakornokká nevezetett ki. Innen 1890-ben tanárségi minőségben a selmezbányai bányászati és erdészeti főiskolához ment, a hol 1892-ben erdészjelöltté s még ugyanabban az évben a kolozsvári erdőgazgatóság kerületébe erdészszé nevezetett ki s megbízott a topánfalvai erdőgazdnokszék vezetővel. Innen 1896-ban mint alerdőfelügyelő a brassói erdőfelügyelőséghez került, 1899-ben pedig erdőmesterré nevezetett ki s megbízott a brassói állami erdőhivatal vezetővel.

1903-ban Ő Felsége erdőtanácsossá és a selmezbányai bányászati és erdészeti főiskola rendes tanárává nevezte ki s ott működött mint az erdővédelemtani tanszék tanára 1907-ig, a mikor is a földmívelésügyi minisztériumba főerdőtanácsossá nevezetett ki s megbízott a kincstári erdők ügyeit intéző ügyosztály vezetésével, míg végül 1911-ben miniszteri tanácsosi minőségben átvette a kincstári erdők összes ügyeinek ellátásával megbízott főosztály vezetését. Itt rendkívüli érdemeinek elismerésül Ő Felsége a folyó évben a Lipót-rend lovageresztjével tüntette ki.

Téglás Károlyval állami erdészetünk egyik legkiválóbb tagja költözött el az élők sorából, a ki egész erejének munkásságát az erdészet ügyének s az erdészeti irodalomnak szentelte s nagy része van abban, hogy a kincstári erdőgazdaság oly célirányos fejlődésnek indult.

Számos, a szaklapokban megjelent irodalmi munkáján kívül egyik műve «Erdővédelemtan» címűen könyvalakban is megjelent s most is mint hazagptoló mű, közkezen forog.

Ha Téglás Károly el is távozott körünköl, itt hagyta érdemes munkásságának maradandó emlékeit, melyeket kegyelettel fogunk megőrizni. Elvitte magával szeretetünket, tiszteletünket, ragaszkodásunkat, melyet megérdemelt, szívélyes és barátságos modorával, nemes gondolkodásával és jó szívével szerzett.

Temetés, melyen a földmívelésügyi minisztérium tisztikara Bartóky József v. b. t. t. államtitkár vezetésével testületileg vett részt, számos kincstári és községi erdőhivatal pedig köldöttőségileg képviseltette magát, július 2-án folyt le impozáns részvét mellett. A gyászertartást Petri Elek ref. püspök végezte, a sirnál pedig az «Országos Erdészeti Egyesület» nevében Bund Károly egyesületi titkár mondott megható búcsúbeszédet.

A közszolgálati alkalmazottak újabb háborús segélye.

Lapunk előbbi számában ismertettük azt a törvényjavaslatot, amelyet Teleszky János pénzügyminiszter a közszolgálati alkalmazottak újabb háborús segélyéről és az alkalmazottak részére engedélyezendő beszerzési előlegekröl a képviselőházban benyújtott. E törvényjavaslat szerint az állami alkalmazottak további tízezer hónapra

elosztva megkapták volna azt a 20%-os háborús segélyt, a mit jelenleg tíz hónapra elosztva élveznek.

A képviselőház pénzügyi bizottsága június 23-án tárgyalta ezt a törvényjavaslatot s ott többen kifogásolták, hogy akkor, a mikor az elsőrendű életszükségleti cikkek ára 100—300%-kal emelkedett, a kormány a fixfizetésű állami alkalmazottaknak csupán 20%-os drágasági segélyt akar adni, a mi olyan kevés, hogy az az alkalmazottakon egyáltalán nem segít s megélhetési lehetőségükön nem könnyít.

Többek felszólalása után a pénzügyi bizottság a törvényjavaslatot azzal fogadta el, hogy szükségesnek tartja a segélyek minimumát a javaslatnál magasabb összegben megállapítani és a segélyek százalékát a kisebb fizetésű alkalmazottakra nézve felemelni. Az emelés mérvére nézve a pénzügyi bizottság nem tett konkrét javaslatot, hanem felkérte a pénzügyminisztert, hogy újabb számítások alapján, az ország pénzügyi helyzetének mérlegelésével terjeszsen az országgyűlés elé megfelelő módosító javaslatot.

Teleszky János pénzügyminiszter hangsúlyozta, hogy mindenkor szívén hordozza a közszolgálati alkalmazottak jogos érdekeit és teljesen átérzi azokat a nehézségeket, a melyekkel az alkalmazottaknak a jelenlegi nehéz viszonyok közt meg kell küzdeniök. Ezért szívesen tesz eleget a bizottság kívánásának. A pénzügyi bizottság határozatához tehát hozzájárul és bejelenti, hogy a vonatkozó számítások megejtése után a javaslatnak országgyűlési tárgyalása alkalmán a segély felemelésére nézve az állam pénzügyi helyzetének figyelembevételével konkrét javaslatot fog tenni.

Ezt az ígérte a pénzügyminiszter a képviselőháznak július hó 4-én tartott ülésén, a melynek napirendjére a

közszolgálati alkalmazottak háborús segélyéről szóló törvényjavaslat volt tárgyalásra kitézve, be is váltotta, a mennyiben a már benyújtott törvényjavaslatnak oly irányú módosítását javasolta, hogy a legalós három fizetési osztályba, vagyis a XI., X. és IX. fizetési osztályba tartozó tisztviselők 35%-ot, a VIII. és VII. fizetési osztályba tartozók 30%-ot, a VI. és ezen felüli fizetési osztályba tartozók 25%-ot kapjanak háborús segély címzén, azzal az előtérrel azonban, hogy a IX. fizetési osztály legmagasabb fizetési fokozatában levők csak 30%-ot, a VII. fizetési osztály legmagasabb fokozatában levők pedig csak 25%-ot kapjanak. A tisztviselőkre nézve ezenfelül még javasolta, hogy a jelenlegi 400 koronás minimális segély 600 koronára emeltessék fel.

Az altisztekre és szolgákra nézve azt javasolta, hogy ezek segélye az egész vonalon fizetésüknek 35%-ában állapítsák meg, úgy azonban, hogy 300 koronánál kevesebbet senki se kaphasson.

Végül azokra a közszolgálati alkalmazottakra nézve, a kiknek segélye jelenleg fix összegben van megállapítva (milyenek pl. a díjnokok) azt javasolta, hogy a jövőre nézve a fix összeg a mai összegnek másfélszeresében állapítsák meg.

Emel messzebbre a pénzügyminiszter kijelentése szerint az állam teherviselési képessége folytán nem lehet elmemi. Előzetes számítások szerint a segélyeknek így mérvben való megállapítása a jelenlegi évi 96—97 millió koronával szemben, egy évre körülbelül 140 millió korona szükségletet jelent.

Habár több képviselő a segélyeknek fokozottabb mértékben (50%-ra) való felemelését kérte, a pénzügyminiszter módosított javaslatát a képviselőház július 5-én tartott ülésében elfogadta.

TÁRCZA.

Őzek a front mögött.

Kissé távolabb a harcok színterétől Hindenburg-falva erdők övezte festői rejtkei az orosz invázió alatt és annak legyőzése után is vendégkeretű otthont szolgáltattak nem egyszer a magyar és német csapatoknak. Hosszabb pihenő idején a harcosok a nagy népszerűsége emelkedett faluból alig félnapra járó földre a «Hű Szövetségesekhez» ezimzett körszmában, mondjuk kantineba adtak egymásnak találkozt. A «Hű Szövetségeseknél» nemcsak a minden irányban átvonuló trén adott egymásnak találkát és hozott mindig valami jófálát ellenértéket, hanem összekerült itt egymást soha nem látott sok német és magyar vadászszembora is.

A lengyel közép- és főnemesség vadállományja kegyetlenül megsínyelté, kivált egyes helyeken, az orosz be-törést. Maradt azért annyi vad, a mely lassanként bele-törődött a szakadatlan tüzelések pokoli lármájába s vagy kezdettől fogva megmaradt ott, a hol tehetete, vagy pedig visszatért időnkint megint csak a zaklatott régi otthonba.

Ilyenforma vadlátogatott vidék volt a «Hű szövetségesek» tájéka is.

Eleségfélél el voltunk ugyan látva (kivált fronton kívül), de azért a sok konzerv és gulyás mellett, a vad-pescenyének — már csak a velejáró vadászlövetzet révén is — nagy kelete volt mindig s lett volna ezúttal is.

Néha voltak igen gyorsan átvonuló csapatok, a melyek a «Hű szövetségesek» előtt pihenőt így nem is tarthattak, mert a parancs igazában csak a harczerőn parancs s nem egyszer haladtak oly száguldó menetelesben előre, hogy a «Hű szövetségesek» konyháját meg se kóstolhatták. Az ilyen bizony ugyancsak sóvár szemekkel nézték a «Szövetségesek» konyhájának tovaszálló füstjét és szív-ták a katonagyomrokra oly csabos ételszagot magukba.

Az egyik ilyen gyorsan tovaonuló huszázrezred száza-dosa régi jó vadászpajtásunk, éppen csak úgy tovalopozásban kiáltotta felém:

— Pajtás, isten áldjon legalább egy kis hideg vad-pescenyét készíts elő nekem. E héten visszatérünk erre-felé s átveszem lóhátról.

Oh mily szívesen vállaltam a megbízatást. Éppen pihenőhetünk volt. Ha az idő megengedi, nemcsak egy-két őzezmot süttetek nekik, hanem kitűnő szakácsunk

A beszerzési előlegre nézve a pénzügyminiszter úgy nyilatkozott, hogy azt még a nyár folyamán ki fogja utalványozni, hogy az alkalmazottaknak módjuk legyen szükségleteiket idejében beszerezni.

Lucfenyvesek felnevelése.

Irta: *Lonkay Antal.*

A lucfenyő a szép, a fenséges és a hasznos fogalmának megtestesülése. Hazánk magas hegysegein, egészen a fátlan havasi legelőig felemelkedve, óriási területeket foglal el, szemet-lelket gyönyörködtető vadregényes tájakat varázsolva a meredek, sziklával és szakadékokkal tarkázott, hol rohanva folyó, hol szikláról-sziklára gyöngyözve eső hegyipatakokkal átszelt lejtőkön. Mint az Isten temploma, oly fenséges ez a mély, titokzatosan sötét, hallgatag erdő. De lekerülve a hegyekről az emberlakta vidékekre, mindenütt, a hol csak emberi, bármennyire finomodott ízlés szépét, gyönyörködtetőt akar létesíteni, üdülő helyeken, a nagyúr parkjaiban, a szegény ember kicsinyke udvarán, ott díszlik a balszamos illatot árszózó lucfenyő.

Shép fehér, selymes fényű fája nélkül háztartásunkat sem tudjuk elképzelni, a szegény egyszerű mázólt nyoszolyálynak, a gazdag, raffinált ízléssel kirakott butorának nagyrészt lucfenyő az anyaga, kupák, dezsák, ládák készülnek belőle, hangszerek, árbócokok nélkülözhetetlen fája s a mit legelőbb kellett volna megemlítenem, a különféle építkezéseknek nélkülözhetetlen anyaga.

Nagymérvű elterjedtségét a talaj mélységével s az éghajlat zordóságával szemben való csekély igényének köszönheti; laposan, felületesen elterjedő gyökérzetével

igen sekély talajokon hatalmas fákat nevel s a legzordabb vidékeken a fatenyészet határán, bár itt már eltörlülve, megél.

A sekély talajon gyengébben megkapaszkodható felület gyökérzetnek, zord termőhelyének, hol az elemek féktelen erejét emberi hatalom nem szabályozhatja, tulajdonítható, hogy a lucfenyő óriási veszedelmeknek van kitéve, mert, ha különösen ázótt talajnál a szél döntő ereje hatalomra kerül, össze-vissza dőlve, törve, ezer holdak eshetnek szabálytalan dühének áldozatul. Azért lucfenyvesek telepítésénél körültekintő gondossággal kell az erdőgazdának eljárnia, s a legveszélyeztetettebb helyeken oly fanemekkel elegyíteni, melyek erősebben fejlődő gyökérzeteket s a szikla repedéseibe is bevájva, ellentállóbb erővel képesek a szilárdabb altalajba belekapaszkodni.

Leghelyesebb volna a lucfenyőt is, úgy, mint azt a természet elvetette, a vele elegyes fanemekkel együtt természetesen üton feljuttítani, de addig, míg minden egyes helyen kiterjedt úthálózat nem fogja megkönnyíteni lucfenyveseink kihasználását s a termelt anyagok leszállítását, kénytelenek vagyunk nagy vágásokat taroló vágások alkalmazásával kihasználni s csemeteültetéssel feljuttítani.

Azért, ha lucfenyvesek felneveléséről akarunk tárgyalni, a felnevelési teendők megbeszélését a csemeteültetésnél kell kezdenünk. Igen sok erdőgazda állítja, hogy az időelőtt bétkorhadásba esett lucfenyveseknek már a csemeteültetésnél adták meg a halálos döfést. E tétel igazságát az a körülmény támogatja, hogy összes fanemek között a lucfenyőnek van a legesékélyebb visszaszerző képessége; a lucfenyő testén ejtett seb évről-évre csak tágul, de soha be nem heged.

által (a ki czivilben egyik, ugyancsak a harcztéren hősiesszen küzdő magyar főurunk szakácsmestere) pompás vadpástétomot is csináltak számukra.

Egy a Dnjeszterbe siető véráztatta galicziai patak korhadó parti füzési fedezéke alatt, hűséges János huszárom kíséretében vártuk másnap a vadászserencsét. János már előző napon is e tájon legelősző özekről sőt dámvadokról is mesélgetett. A jelek, a miket tapasztalt vadász szemeim csakhamar be is igazolták a derek huszár észleleteit, a ki két ízben mentette meg életemet. Egygyel több kitévése is volt már, mint nekem...

A korhadó fűzek oly édes otthoni álmokat keltenek itt életem. A gyermekkor, a midőn még sipot faragtunk a fűzágból. Egy izgalmas vidra-les emlékezetes vízbezuhanással s a fűzgyökérbe való gőresős kapaszkodással. Ismételt visszapotnyások... Csupán az otthoni fűzesek gyötörő szunyogerege hiányzik itt. Az év ilyen szakában a lengyel szunyog se kel még életemre. Az alkalmatlan tömeges elemet ekkor még csak az azóta oly alaposan meggyérintett orosz horda képviselte.

Huszárom már ismételen jelentette, hogy a csatáerekhez is hozzászokó özek, de kivált néhány kecses villás kóborolgat itt a fűzesek táján napok óta. Szom-

ját is a vad itt a közelben a patak habjaiban oltja...

Már kora délutántól kezdve álltunk Jánossal a lest... Türelmünk nem is volt nagyon próbára téve, mert alig félóra elteltével két özesalád és két villás bukkant fel a túlparton. A suták a gidákkal hatalmas levélű páfrányosok s örökzöld áfonyabokrok sűrűiben keresgéltek tavalyi csemegeféléket, míg a két bak, talán finom ösztönétől hajtva, szakadatlanul kémelgette és szimatolgatta a partvidéket...

Alig pár percnyi idő után a bakok egyike villámgyorsan hátrarúg és egész viselkedésében nagy izgatottságot áru el. Szerencsénkre nem a mi oldalunkról fenyegető veszedelem volt az, a mit megérett. A vízparton a gyomok közt vaczkából feliasztott tapsifüles eszeveszett menekülésének szólt ez a toporékoló rugdalódzás.

A két bak formáiban elég silány képet mutatott. Vedlett, megtépt csehujakkal olyanok voltak, mint a háború hontalan menekültjei. Így bizony még némi kiméletre is számot tarthattak volna. Azonban csak mégis halálra kellett őket számunk, mert ha ma nem itt, úgy pár nap mulatt valamelyik orosz állás közelében talán gidástul együtt kerülnek a moszkálék főzűstjébe.

Minden fanemű, de különösen a fenyőesemeték s utóbbiak közül is elsősorban a lucfenyőesemeték ültetésénél elengedhetetlen feltétel, hogy a esemeték gyökerei ültetés előtt ki ne száradjanak. Igen sok ültetés sikertelenségének az oka a máskülönbön jó munka mellett is, szabadon hagyva, a tavaszi nap szárító hatásának teszik ki.

Lucfenyővesek telepítésénél meredek, porhanyó talajú hegyoldalakait ültetünk be; e körülményből kifolyólag a beültetett lucfenyő-esemetéket az a veszedelem fenyegeti, hogy hirtelen támadó záporok a porhanyó talajt lemoszák s ezzel a esemetéket elborítják. Második veszedelme a esemetéknek, a vágásban mindjárt az első esztendő folyamán felburjánzó óriási gyom, mely gondosan kiültetett esemetéinket megfojtással fenyegeti. Hogy e két veszedelemmel sikeresen megküzdhessünk, az ültetőfészkeket 70—80 cm szélességben úgy műveljük meg, hogy irtókapakkal a hegy lejtőjébe bevágva, a felülről lekerült földet a vízszintesté kiegyengetett ültetőfészek alsó harmadában rakjuk le. A fészkeket készítő munkások a fészkeknek a hegytetőtől számított kétharmadában, tehát nem a lejtőtől lehúzott s könnyen lecsúszó földre, hanem e felett a szilárd talajba az ültetőgödört is kivájják, melyben az utának jövő ültető-munkások a esemete gyökereit szétterjesztve s a esemetét balkézrel tartva és gyöngyön rázogatva, a gyökereket az ültető lyukból kivájt porhanyó földdel betakarják s tenyérrel lenyomják. A gyökereket azért kell szétjétegetni, mert ez az elhelyezés felel meg a lucfenyő gyökérzet természetes elhelyezésének: ha az ültetőlyukba csak amúgy hanyagul gyömöszöljük be a lucfenyő-esemete gyökereit, akkor a esemetének először az ő természetének megfelelően új, a talaj felszíne alatt széjjelterülő gyökereket kell nevelnie s ha ebben az erő-

kődésben el nem pusztul, élénkebb növekedést is csak akkor kezdhethet, a mikor már új gyökereit kifejlesztette. A természetellenesen ültetett gyökerek elkorhadnak s ki tudja, hogy korhadásuk nem hatol-e be a törzséskébe s nem okozza-e a rosszul ültetett lucfenyő időelőtti pusztulását s illetve félkorhadásban történő megbetegedését.

A szélesen, irtókapával megmunkált fészekekben a gyomok csak egy pár év múlva képesek elhatárolódni s a fészeknek kétharmadrésznyi szélességében beültetett esemetét záporok esetén sem a felülről lemosott föld el nem borítja, sem a fészek alsó egyharmadába lehúzott s könnyen lecsúszó föld magával le nem sodorhatja. Minden tuskó, minden kiálló kő, vagy földön fekvő többé-kevésbé vastag fadarab alá egy-egy esemete ültetendő, mert az így ültetett esemeték minden veszély ellen a legjobban vannak megvédeve.

Holdanként 2500 darab esemetét ültessünk, a mi 1.5 m sor- és esemetávolságnak felel meg.

Mint előbb is említettem, a lucfenyő sekélyen a talaj felszíne alatt elterülő gyökérzete miatt a szeléndítés veszélyének valamennyi erdei fánk között leginkább ki van téve. Azért nem tanácsos egyre-másra, minden elővigyázat nélkül elegetlenül ültetni, hanem hegygerincek mentén s a hegyhátak kiemelkedő részein, a hol a hely a szélről belőle erjének leginkább ki van téve, csoportokban valamely mélyebben gyökerező, az altalajba erősebben belekapaszkodó fanemű esemeték csoportját ültetjük. Ha vidékünkön a vörösfenyő egészséges növekvést mutat, akkor a szelnek leginkább kitett helyeken vörösfenyőt ültessünk: a vörösfenyőt ugyanis az ő őshonában, a magas hegységek szintjában leginkább lucfenyő között találjuk: világosság és levegő az életeleme, kedveli az üde talajt s a nem száraz, csapadékos klímát.

Jánossal egyszerre vettük a bakokat ezéba. Mind a kettő tűzben rogyott össze. Most már csak a kantinba kellett volna a szákmányt elvonszolni, a mi két ilyen harezdedett vadászemélnél nem nagy feladat. Igen ám, de bizonyos térbeli nehézségek voltak még leküzdendők. Ugyanis, az itt veszedelmesen örvénylő mély vízi patakon át nem gázolhattunk. János mintegy két kilométernyire lejjebb tudott csak egy gázló helyet, a közelfekvő falu közvetlen közelében. Nekikindultunk tehát a gázló irányának. A füstet áthatolhatatlan sűrűségű égerbozót övezte, úgy, hogy ennek folytonos kikerülgetésével ugyancsak sok időt vesztgettünk el, a míg a gázlóhoz értünk. Lábunkat levetettük s a bokáig erő széles vizen át, hamarosan túlpartot értünk.

A lövés színhelyéhez jutva, kellemetlen meglepetés várt ránk. Villásaink közül ugyanis csak a kopottabbik volt ott!

A jelekből, nyomokból, taposásokból ítélve valaki sietve vonszolhatta el a másikat előlünk. De hová?

— Hopp, megvan! Szólt János. — Csakis a közel falu vadászói lehettek!

A vadászót a háború zürzavarái csak gyarapították, istápotlák, holott nagyon is a nyakukkal játszottak,

mert legtöbbjük a vadorzás leple alatt folytatta egyéb garázdálkodásait. Már pedig ilyesmiiben aztán a hadvezetéség a tréfát és a kíméletet nem ismerte.

János a birtokunkban hagyott bakot kellő szakértelemmel uszályba vette, hiszen vedlettségének az a rövid utazás a közel faluig már úgy sem árthatott.

A esupa r és sz betűből összekombinált nevű hitvány lengyel-zsidó falu amúgy is eskély számtal lakóinak esu-pán 1/3-da tért vissza az oroszok által már alaposan helybenhagyott viskói közé; sőt a községi bíró helyen is maradt. Bíró uram elég értelmes és irántunk, kivált magyarakkal szemben éppen nem rosszululató lengyel kispazda volt.

A huszáruha az őzbak láttára, minden faggatás nélkül tüstént tisztában volt a helyzettel.

Alig 100 lépésnyire álló, lerombolt kéményű viskóra mutatott. Addig is míg odaértünk, magyaragzatni kezdte, hogy rendkívül nagy az élelemhiányuk. Ő a vadászot, mert tényleg az, még hivatalos bírói mivoltán kívül sem védheti, de enyhítő okként hozza fel, hogy a család ma tényleg sokat nélkülöz, gyermek van bőviben. Egyébként pedig szolgálatunkra áll a mennyiben mindkét bakot emberivel saját ellenőrzése mellett hadiszállásunkra

Ha a szélnek kitett helyeken leghelyesebben tisztá csoportokban vörösfenyőt ültetünk, akkor az ültetést mindenkor a vörösfenyővel kezdjük meg, mert ennek esetét legelőbb zöldülnek ki.

A szél rombolása ellen úgy is védekezhetünk, hogy az üzemosztály-, vágásorozat-, és taghatárokat képező gerincek felső vonalától jobbra és balra 5—5 méteres pászttal üresen hagyunk, hogy a szélső fák egész életükön át a széllel küzdve, erősen begyökerezzenek. Tanácsos a gerincek felső részén az ültetési hálóat is ritkábbra venni, hogy nemcsak a szélső, de egy pár sor utána következő fa is a szabadabb állásban jobban megerősödjék, nehogy a szélső sor egy-egy fájának kidőlésével a szél kaput nyisson magának az állomány belsejébe.

A luczfenyő közé legalább is 0.2 arányban jegenyefenyőt elegyítünk, de nem egyenként, hisz a jegenyefenyő fiatal esetekorában igen lassú növéssé a luczfenyő feltétlenül túlszárnyalja, hanem legalább is 6 soros pászttalban. Ha a két szélső sort a luczfenyő több-kévesébe megromtja, még mindig marad négy érintetlen sor, mely a továbbnövekedés folyamán nemcsak utóleri, de el is hagyja a luczfenyőt.

A jegenyefenyő a neki megfelelő termőhelyeken erőteljes, hatalmas törzseket nevel s ha fája nem is oly könnyű és fehér, mint a luczfenyő, de tartosabb, rugékonnyabb és nagyobb hordképességű. Leginkább ajánlja a jegenyefenyőnek a luczfenyő közé való elegyítését, a jegenyefenyő ellenálló képessége a szél döntő erejével és a hőnyomással szemben. Rovarfalásnak is a jegenyefenyő kevésbé van kitéve, mint a luczfenyő s visszacszerző képessége a fenyők között a legerősebb. Végül még egy jó tulajdonságát kell megemlítenem: természetes úton, magvetés útján könnyen felújítható. El fog még jönni az idő, a mikor

víteti. Közben a nyomorult viskó elé értünk, a honnan a kihágzó irtalmatlan gyermekivalkodás elnyomta a további szavakat.

Az ózrabló vadászó jöttünk meg nézve már jóval előbb eltűnt a közel erdő sűrűbe.

A vadászó hitestársa, egy a sok gondtól és nélkülözéstől koraván asszony, síró csecesemőjével karján és foszlós szoknyájába kapaszkodó síró gyermekeregével valóban szármalás látvány volt.

A két ózrak közül éppen a kapitálisabb a már rég kiürült burgonyaveremből került elő ugyancsak siralmas állapotban. János ösmerte már gondolatmenetemet is, hamar lefejtett egy hátsó ezombot a rablótól őz testéből, a maradvánnyal pedig a közben előseregülő falubeliek két még erőteljesebb öreg gazdáját terhelte meg, a bíró segédkezése mellett.

Igen rövid idő múltán már szállásunkon voltunk.

Finom ózparrikás körítve, diéserte még azon este a mi szakácsművésznök tudományát.

Harmadnap, a megint csak futtában átvágtató cimborákat, gondosan összecsomagolt hideg őzpecsenye s egy tiszta jókora bódóné gyomószolt őzpástótom várta igaz bajtársi szeretettel...
«Mars.»

erdeink jó utakkal lesznek behálózva s kihasználási rendszerünk nem lesz olyan merev mint a mostani és fenyvesekben is előny fogunk adhatni a természetes felújításnak a mesterséges felett: akkor megbecsülhetetlen lesz a luczfenyvesekbe elegyített jegenyefenyő, mely rendszeren bő magtermésével mindenütt elvetődik s ha a sűrű erdő árnyas koronája alatt csak egy kevés szórt világosságig jut, a hol kikelt, meg is állja helyét.

A jegenyefenyő pászttalban való közbelegyítésének fontossága eléggé nem mérlegelhető, mert a jegenyefenyő a neki megfelelő termőhelyeken később feltétlenül túlnövi a luczfenyőt s a szélviharok mintegy a jegenyefenyő-pászttal csaprasún kimagasló koronáján átszűrődve és meggyengülve érik a luczfenyő-pászttal koronát; tehát a pászttalakat a jegenyefenyő-pászttal szilárd fala védi.

Kár, hogy a jegenyefenyő magassági elterjedése korlátolt s közbelegyítése 1000 méteren túl a tenger színé felett már nem ajánlható. A fagy iránti érzékenysége, a levegőhőmérséklete s a talaj iránti igényei nem teszik alkalmassá a magasabb szintájokban való közbelegyítésre. Különböző a magas hegyeségekben, a favegetáció határán, a luczfenyő önmagát védi, fénykereső fanemű válik, mert a fejlődési időszak rövidsége, a magas hegyeségi klíma kevés melege kényszeríti arra, hogy egész levélszervezetét megtartsa. A ritkábban álló földig ágas törzsek, melyeknek súlypontja is sokkal mélyebbre kerül, inkább képesek a szél romboló erejének ellenállni.

A favegetáció határán, a havasok alján, a luczfenyő közé csoportosan havasi fenyőt is ültethetünk.

Külföldi példák igazolják, hogy a luczfenyő között a simafenyő is kitűnően beválik. Ez a fagydedett fa rendkívül gyorsan növekedik s e gyors növeése alkalmassá teszi hézagok fiatalosok pótlására. Csak arra kell utalnunk, hogy a jegenyefenyő esetetek a leggyakrabban vannak kitéve a vadak károsításainak, úgy, hogy e károsítások miatt nem egyszer 8—10 éves fiatalosokat kell utánpótolni; ilyen helyeken csak a simafenyő volna képes a lucz-és jegenyefenyőt növekedésében utóleri.

Azonban ne is beszéljünk 8—10 éves hibákról és utánpótlásokról; a jó erdőgazda az ő gondos fáradozással megtelepített ültetvényt nem hagyja az állati és növényi ellenségek kénye-kedvére, mert különben csak felsikert vagy annál is kevesebbet érhetne el.

A megtelepített fenyőültetvény az emberről magasságon felülönő epilibiummal, a málnával, szederrel meg megküzd, ezt az óriási gyomtömeget a hó rányomja, de a zömök törzsecskék csak meghajlanak s tavasz nyíltával tovább növekednek. De nemcsak a sűrűn betelepülnek a lágylombfák s a mogyoró és a berkenye, úgy, hogy rövid pár év múlva a mi szép ültetvényünket a toladódkó serege fojtogatja; a zömök fenyőesemeték megnyugdulnak, élénk zöld színük megszűnik s csak megtizedelt hosszú idő múltán volnának képesek a betolakodó ellenség feje fölé kerülni, ha az erdőgazda gyámoltó keze segítségükre nem sietne.

A segítség csakis az elnyomó gyomfák kikapcsolásában jelentkezhetik; de nem úgy, mint talán egy-két olvasóm gondolná, hogy a gyomokat fejszével vágjuk ki, mert a

fejlesztéssel való kivágás után a gyomok ismét élénken kisarjadva, rövid idő alatt megint csak feltéve védett csemetéink feje fölé kerülének, hanem akkor végzünk a fiatalos érdekében eredményes munkát, ha az irtást nem fejlesztéssel, hanem kaczorral olyképpen végezzük, hogy a gyom fát csak félig bevágva lehajlítjuk. A félig bevágott és lehajlított gyomfa nem vész ki teljesen, hanem sinlősdő életfolytat, koronája ismét felfelé törekszik, de nem azzal az erővel, mellyel a kivágott gyomfa helyén a sarjak szoktak kiújulni; olyan, mint a halálosan sebzett, harczképtelenné lett ellenség: minden életérejét sebének beforrasztására fordítja, s a hasztalan erőlködésben végre elpusztul.

A lágylombfákat az őzek és szarvasok is nagyon szeretik s ha „elő koronával a földre hajlítottatnak, a vad is több könnyen elérhető táplálékot talál a fiatalosban s nem kénytelen a fenyőcsemetékét lerágni.

A gyomfák kipusztítása a fenyőcsemetéknek nemcsak életbenmaradását biztosítja, de természetserű fejlődését is előmozdítja. A luczfenyő, de különösen a jegenyefenyő kora fiatalágában lassú növést; a jegenyefenyő ugyan inkább elbírja a beárnyalást, de azért teljesen beárnyalva nem képes fejlődni, a luczfenyő még kevésbé, a vörösfenyőnek pedig halál a beárnnyékolás.

Kora fiatalágában a jegenyefenyő bírja meg a legsfürbb állást, de a luczfenyő s különösen a vörösfenyő határozottan szabadabb, téresebb állást kívánnak, hogy oldalágaikat szabályosan kifejleszthessék s így a törzesecke növekedésének szabályosságát is biztosíthassák. Beárnnyalás esetén a vörösfenyő igen gyorsan, de a luczfenyő is lehulatlja alsó ágait, pedig a helyes nevelés szabályai megkövetelik, hogy a luczfenyő-fiatalos addig, míg 5—8 méter magasságot el nem ér, földig ágas maradjon.

E körülmények is igazolják, hogy a gyomfák irtása fenyőerdők telepítésénél egyike a legfontosabb nevelési eljárásnak, mert már az is baj s a szabályos növekedés rovására esik, ha a fiatal fenyőcseke, csak részben is elveszti alsó ágait. Lomblevelű fiatalosok nevelésénél a tenyész-tendő fanemet csak az elnyomástól kell védeni, a sűrűség itt nem csak nem hátrányos, hanem feltétlenül szükséges, mert csak sűrű záródásban nevelhetünk hosszú, ágtszta törzseket. A ritka állású, lomblevelű, fiatalos durva ágakat, görbe és villás törzseket nevel; de lucz-, jegenye- és vörösfenyőnél a ritkább, szabadabb állás nem befolyásolja hátrányosan a törzs egyenes növekedését, mert ezek még teljesen szabad állásban is egyenesen fölfelé növekednek.

Ha a luczfenyő-fiatalosok az 5—8 méter magasságot elérték, megkezdődik bennök a záródás, a mi ott, a hol hó- és zuzmaranyomástól tartani nem kell, mindaddig megmaradhat, míg az alsó ágak a törzsek felerészéig letisztultak. Szükséges is ebben a korban, a mikor a legerőteljesebb a hosszúnövekvés, a sűrű záródás, hogy hosszú ágtszta törzseket neveljünk.

Magas hegységeken az óriási havazások nem egyszer nagy károkat okoznak a sűrű fenyőfiatalosokban; azért ily helyeken az erdőgazda az előtt a homlokegyenest ellenkező két feladat előtt áll, hogy sűrű záródással a törzseket ágtszta tákká nevelje, de a honyomás károsításától — mely

éppen a sűrű záródású fiatalosokat fenyegeti — megvédje. Teljesen ellenkező eljárást kíván e két feltétel egyidőben, mert ágtszta törzseket csak sűrű állásban nevelhetünk, a honyomás károsítását pedig azzal előzhetjük meg, hogy a sűrű fiatalost megritkítjuk.

E két feltételnek úgy felelhetünk meg, hogy már a gyomfák irtása alkalmával, az, a hol tültségosan sűrű fenyőcsemeték találunk, ezeket átlag 1.5 méter csemetetávolságra megritkítjuk, ott pedig, a hol rendez, téres állásban a fiatalosok már záródtak, nem végzünk rendez áterdölést, hanem átlag 2 méter törzstávolságot véve alapul, ily távolságban a legerőteljesebb, a kimagasló növéstű törzseket épen meghagyva, a többinek a csúcsát kaczorral leütjük s illetve az elérhető magasságban a kaczorral bevágva, a csúcsát letörjük. Ily módon az állomány alsó részében a sűrű záródás megmarad, az uralkodó törzsek ágtszta tákká fejlődnek, a korona magasságában azonban a záródás úgy van megszakítva, hogy a hó- és zuzmaranyomás a kimagasló törzsek csúcsait le nem tőri.

A magas hegységi erdőstések mindenkor költségesek; a nagy távolságok, a meredek hegyoldalak, a csemeték ültetését és különösen a szállítást feltétlenül drágítják és a fiatalosok tisztogatása, felszabadítása és gyérítése is körülményesebb és költségebb munkát tizedel fel. Az óriási mértékben lábrakapó gyomok ellen való küzdelemnek előrelátó megkönnyítése adokoltá teszi a kiültetendő csemeték gondos, költségebb nevelését, mert olcsóbb, gyengébb csemetékkel lehetetlen biztos eredményt elérni; a fiatalos hégazos lesz s ha a hégazokat újabb s holdanként nagybodó költséggel gyorsan nem pótoljuk, a fiatal fácskák a hégazok felé durva ágakat fejlesztenek s ha e durva ágak a később bekövetkező erősebb beárnnyalás folytán le is hullanak, ez nem történik oly simán, mint az egyetlen záródásban nőtt fiatalosoknál s nem kár nélkül, mert az elszáradt vastag ágszonkok technikailag kevésbé értékessé teszik a törzseket.

A lucz- és jegenyefenyő-csemetés a betolakodó lágylombfákon az erdőgazda segítségével nélkül is kisebb-nagyobb kárral győzedelmeskedni képes, a vörösfenyő azonban a lágylombfák nyomása alatt is elpusztul. De a lucz- és jegenyefenyőnél a növekvésnek hány évi visszamaradásába kerül a küzdelem s mily nyomorultul gyenge állapotban kerülnek ki az ilyen élet-halálharcot küzdő fiatalosok. E küzdelemnek ismét csak hégazos fiatalosok az eredményei.

Ha gyenge csemetéket ültetünk s a lágylombfák kivágását elmulasztottuk, hosszú idő múlva végre is egyetlen záródású fiatalost kapunk. Helyenként, a hol a körülmények a fenyőnek kedveztek, sűrű záródású foltok képződnek, helyenként pedig, a hol a gyom és a lágylombfák a csemetéket többé-kevésbé kifojtották, ritka, egyetlen záródású csoportok keletkeznek. A sűrű csoportokban, különösen gyengébb termelőhelyeken, az egyes fácskák harmincz éves korig is egymást nyomva, nem képesek helyből mozdulni s nyurga, gyenge törzseket nevelve, részben a honyomás áldozataivá lesznek; az egyetlen záródású ritka csoportok azonban — különösen jobb termelőhelyeken — gyorsan felcsperednek, durva ágaiakat oldalt

messze kiterjesztik s koronák kifejlődése után sem lévén képesek oly sűrű záródásba kerülni, hogy ágalkat korán és simán levethessék, esekelyebb értékű, ágcsontos és sudar-lós törzseket nevelnek s árnyékot vetnek ama sűrűbb csoportokra, a melyekből idővel az egymásközi küzdelemben kimagasló növésű ágtszta törzsek nevelődnek, de a melyek éppen a hosszú ideig tartó életküzdelem miatt növekedésükben visszamaradva, nem képesek lépést tartani a hézagos állásban felnőtt csoportokkal.

Az ilyen erdők értéke össze sem hasonlítható a gondos ültetéssel és ápolással felnevelt erdők értékével. A gyomfaktól kitisztított s a koronák lecsapásával egymás között is megritkított fiatalosok, egyenletes záródásban és erőteljes, semmi által sem hátráltatott növekvésben a 30 éves korig további ápolást nem igényelnek. A 30 éves koronától a túlszárnnyalt és elnyomott fák kivágásával legalább is mérsékelt áterdülésre lenne szükség, s habár mai időkben utak hiánya miatt költséges áterdülési munkára csak ritkán, a vékony áterdülési fa különös kereslete esetén vagyunk képesek, ennek az áterdülésnek elmaradása annyiban jelent kárt, hogy az ismét beállott küzdelemben a törzsek vastagsági növekedése mindaddig visszamarad, míg az állomány tisztulása önmagától bekövetkezik, de a küzdelem az egyes törzsek technikai minőségére nagyobb befolyással nincsen, mert így is egyenletes, technikailag értékes erdők nevelődnek fel.

De ha lucfenyő-erdőnk télen nyáron járható jó utakkal van feltárva s az áterdülési fának kelendősege van, az áterdülésnek fogantatásával nemcsak jövedelmező, de lucfenyő-erdőnknek vaskosságban és ellenállóképességben tovább nevelő hasznos munkát végezhetünk.

Az első áterdülés ideje, mint előbb említettem, körülbelül a 30 éves korban, általában pedig akkor következik be, a mikor a koronák hosszúsága a törzseknek körülbelül felhosszával egyenlő. Az első áterdülésnek alapos ritkításnak kell lennie. Jó termőhelyeken a ritkítás a törzsek felerészéig mehet, gyengébb talajokon pedig akkora legyen, hogy a legszebben növekedő egyedek szabad állásba kerüljenek. A ritkításnak mindenkor egyenletesnek kell lennie, hogy a koronák minden irányban részarányosan terjeszkedhessenek. Nagyon természetes, hogy a koronák az áterdülés után ismét fejlődni s nemcsak szélesedni, de hosszabodni is fognak. Ismét beáll a koronák teljes záródása és az alsó ágak lehullása s abban az időpontban, a mikor a koronák hossza ismét egyenlő lesz a törzsek felhosszával, elkövetkezik a második áterdülés ideje. Ezzel a második ritkítással, melynek szintén mindenkifelelt részarányosan egyenletesnek kell lennie, biztosítjuk a legbeesebb, gerendának való faanyag fennmaradását és szabad fejlődését.

Ha az áterdüléseket idején állítjuk be, még mielőtt a koronák a törzsek egy harmadánál rövidebbek nem lesznek, akkor az áterdülésekkel elejét vesszük nemcsak a hónyomásnak, de a szeldöntéseknek is, mert a helyes arányú növekedésben tartott törzs erőteljes és ellenállásra képes lesz. Az áterdülés a legerősebb növekedés idejére esnek s mindenkor csak oly mértékben teljesítendő, hogy az ismét való záródás lehetetlenül ne váljék. A bevégzett leg-erőteljesebb növekedés után, mi jó talajokon a 40—50. év-

ben, gyengébb talajokon körülbelül a 80. évben fejeződik be, a ritkítások feltétlenül kerülendők, hogy a törzsek ágtszttákké és vaskosakká fejlődjenek.

Lucfenyvesek telepítésénél az erdőstésekre, s a fiatalosok ápolására fordított nagyobb költség tehát feltétlenül jövedelmező befektetés, mert az erdő hova-tovább kevesebb lesz s az ipar fejlődésével a kereslet is élenkülni fog s első sorban keresett lesz a technikailag teljesen kifogástalan faanyag, mely csakis gondos és lelkiismeretes ápolással nevelhető fel. Kíneseke ér most az erdő, a melynek belterjes nevelése kötelesség, míg a nevelés elmulasztása érzékeny nemzetgazdasági kárt jelent.

A völgyzárók halászati hasznosítása.

Irta: Simonffy Gyula.

(Folytatás.)

b) Valamivel mélyebben fekvő völgyzáróknál a pénzesek pír is nagyobb tömegben lép fel.

c) Még mélyebben fekvőknél fellépnek a «fehér halak», különösen a fejes domolykó (*Squalius cephalus* L.), de az alsó szintjüket rabló halai, a csuka és a csapó sügér (*Perca fluviatilis* L.) még hiányoznak.

A pontyos völgyzárók ezzel szemben két csoportba sorozhatók, úgymint:

1. a melyek még olyan magasan fekszenek, hogy a csuka mellett a salmonidák is megélhetnek. Fő halfajai a sebespisztráng, a pásztor, a sügér, a csuka, a domolykó, a márna, a dévérkeszeg (*Abramis brama* L.), a vésetajkú paducz (*Chondostroma nasus* L.) stb. és egyéb fehérhalak;

2. a melyekben már a salmonidák meg nem élnek. A *veszfáliai* völgyzárókban a következő halfajok és rákok fordulnak elő; a botos köllönte, az angolna (*Anguilla vulgaris* L.), a lazac (*Trutta salar* L.), a tavi pisztráng (*Trutta lacustris* L.), a sebes- és szívárványos pisztráng, a pataki saibling (*Salmo fontinalis* Mitsch.), a kaliforniai lazac (*Salmo quinmat* Rich.), a pénzesek, a semlingfélék közül a *Coregonus fera* var. *Sancti Benedicti*; a tőponty, a nyálkás czompó (*Tinea vulgaris* Cuv.), a fűre eselle, az ónos jász (aranyorfa, *Idus melanotus* Heck.), a kövi csik, a nemes vagy folyami rák (*Potamobius astacus* L.), a galicziai vagy kövi rák (*Potamobius leptodactylus* Escholtz).

A völgyzárók halainak tápláléka. A völgyzárók főbb halfajainak tápláléka gyomortartalomvizsgálatokkal állapított meg. Különösen fontos vizsgálatokat igyekeztek végezni a völgyzárók legfontosabb halfajait, a pisztrángféléket illetőleg. A veszfáliai völgyzáróknál ez akképpen történt, hogy a május-december hónapok alatt a kifogott pisztrángok (sebes, szívárványos és pataki saibling) gyomrát és beleit formalinos oldatba helyezték egész a vizsgálat megejtéséig. Megvizsgáltak 160 db 25—30 cm.-es pisztrángot, a melyeket kizárólag a völgyzáróból (tehát nem a folyó vízből) fogtak ki. Dacára, hogy a vizsgálati anyag különböző völgyzárókból került ki, az eredmények teljes összhangban állanak egymással.

Ezen vizsgálatok alapján a Thienemann által közölt tapasztalatok a következők:

Sohasem tapasztalta, hogy a völgyzáróban élő pisztrángok társaságát falták volna fel. Mások megfigyelése szerint ez előfordul ugyan, de ezeket ő tisztán sporadikus eseteknek minősíti. Szerinte az a korábban hangsúlyozott aggodalom, hogy ősszel, kis vizállásnál a völgyzáróban a pisztrángok közt fellép a kannibalizmus (egymást felfalás) nem igazolódott be.

Ő inkább azt tapasztalta, hogy késő ősszel, illetve télen az olyan völgyzáróknál, a melyek a patak torkolatától, tehát a szabad víztől bármi módon el vannak zárva: a pisztrángok gyomra tele volt saját fajuk ikráival. Valószínű tehát a feltevés, hogy az ilyen völgyzárókban ivó, érett anyahalak ikrái, vagy azok nagyrésze, még mielőtt rendeltetésüknek megfelelőhettek volna, a fajrokonok zsákmányává válnak.

A gerinces állatok közül csupán a Rana temporaria porontyai (ebi hal) játszanak tavasszal szerepet a partok mentén. Botos kölöntét, kifejelett békát, az emlősök közül egeret, poczkot, ciczykányt csak igen elvétve találtak a pisztráng gyomrában.

Kevés a jelentősége a puhányoknak is.

Nem ritkaság, hogy a völgyzáró pisztrángjainak gyomra a Daphniák vagy Copepodák sűrű, megőrölt részével van tele: különösen ősszel, mikor a Daphnia-szaporulat egynémely völgyzáróban maximumát éri el. Ez a táplálék természetesen más időszakban, midőn a pisztráng durvább állati táplálékra van utalva, veszt jelentőségéből.

Az a körülmény, hogy a pisztráng, a melynek szájszervei tulajdonképen nagyobb falatok felvételére vannak berendezve, időnként, így pl. ősszel, apró planktonrákokkal táplálkozik, az ezen utóbbi a táplálék könnyű és kényelmes felvételének tulajdonítható. Hiszen ezek az apró rákállatok olyan sűrű rajokban lépnek fel, hogy a pisztrángoknak csak a szájukat kell kitátani s máris bőségesen zsákmányolhatnak azokból. A táplálék felvételének kényelmessége a halaknál nagy szerepet játszik s ehhez fűzi még hozzá Schiemenz, hogy ha a vízben valamely jó haltáplálék nagy tömegekben lép fel, akkor a rablóhalak békéstermészetűekké és a békés természetűek rablókká válnak, vagyis a növényevők is állati táplálékkal táplálkoznak.

A pisztrángtáplálék főtömegét a rovarvilág szolgáltatja és pedig úgy a szárazföldi, mint a vízi. 164 pisztráng közül 147, tehát 90% részben kizárólag, részben majdnem kizárólag rovarokkal táplálkozott.

A szárazföldi rovaroknak különösen repülő alakjai bírnak fontossággal. Szép nyári esteken sokszor százzal lehet látni a pisztrángokat, a mint a rajzó szünyogok, legyek, rovarok stb. felé úsznak és ugrálnak. A vizsgálat alá vett pisztrángoknak körülbelül 40%-a vett be nagyobb mennyiségű repülő alakú rovartáplálékot. Főképp vízi rovarokkal táplálkoznak a pisztrángok akkor, ha május, júniusban a völgyzáró sekély partvizeiben a különböző rovarláczák elszaporodnak. Igaz sok rovarláczát hoz magával a folyóvíz is. (Folyt. köv.)

Az erdészeti tápintézetek az 1915—16. tanévben.

A már két év óta dúló világháború daczára, a m. kir. kincstári erdészeti altisztek és szolgák fiúgyermekei részére Rózsahelyen berendezett tápintézet az 1915—16. tanévet kellő időben megkezdhette és zavartalanul befejezhette. Mely hála tölti el az érdekeltek szívét a magas kormány iránt, hogy a háborúból kifolyólag az állami háztartást terhelő rendkívüli kiadások daczára; a tápintézetet a leltel tanévben is fenntartotta és hogy a jövő tanévre való felvételre a pályázat kiírását megengedte.

A tanév elején 41 tanuló vétetett fel a tápintézetbe, kik a tanév végéig mind együtt maradtak és a tanévet sikeresen befejezték.

A rózsahelyi róm. kath. elemi iskola Értesítője szerint növedékeink közül kitünő osztályzatot 21-en, jelest 15-en, jót pedig 5-en nyertek.

Származásra nézve a növedékek az alábbi igazgatási kerületekből valók:

Besztercebányai erdőigazgatóság	1
Mármaroszigeti	4
Kolozsvári	1
Liptóújvári főerdőhivatal	9
Ungvári	8
Vinkovei	1
Zsarnócai erdőhivatal	3
Tótsóvári	10
Bustyaházi	1
Gödöllői	2
Selmeczbányai főiskola	1

összesen 41

A zborói leány-intézet, a mint ezt lapunk 1915. évi augusztus 15. számában közlötték könnnyen következtetni lehetett, 1915—16. tanévben nem működött és a jövő tanévben sem lesz olyan állapotban, hogy növedékeket befogadhasson. E felett mi csak mély sajnálkozásunkat fejezhetjük ki, reméljük azonban, hogy amint békés idők fognak az országra hajnalodni, kormányunk az erdészeti altisztek és szolgák leánygyermekének nevelését felkaroló intézetnek megfelelő helyen való megnyitására is gondoskodni fog.

Gazdasági tanácsadó.

A háziintenyésztés okszert fejlesztése. Közel 25 éve foglalkozom háziintenyésztéssel, soha se hagytam fel ez értékes állattak tenyésztését s nemcsak azért tenyésztettem őket, mert húsmat elsőrangú, tápláló és finom eledelnek tartottam és szőrmejükét mindig felhasználtam, de azért is, mert nem találtam gyermekeimnek jobb szórakozást a háziállatokkal való foglalkozásnál. Volt idő, a mikor éveken át csak tenyészállatokat tenyésztettem, máskor csak a húsállatok előállítására volt a cél és mivel mindig csak elsőrangú, nemes és nemesített tenyészállataim voltak, e két célt gyakran egyesítettem is. Így

áltam 1914. évben is. Tenyészanyanyulam 8, apanyul 2 volt s a megfelelő számú ivadéok. A bekövetkezett mozgósítás^{és} egyéb mozgalmak városunkban a húsfélék iránt a keresletet igen felénkeltették, amnyira, hogy nem egyszer háziynyulainból katonák is vásároltak.

A mikor bekövetkezett e vidéken a háború miatt az elköltözködési idő korszakere, háziynyulainból nem vittem el semmit hanem azokat a házamban beszállásolt katonáink gondozására bízam.

Ezek aztán felhasználták a gazdátlan jószágot s midőn visszatértem, csak egy belga anyát és egy agát találtam. Őrültem ennek is, mert háziynyulaim igen edzettek, egészségesekek és igen szaporák voltak. A megmaradt két nyul egy éves volt. Szőzparóstitottam őket s az ellés február 28-án következett be 6 fiókkal, melyeket az anya mind felnevelt és 3 hím és 3 nőstény lett belőlük.

A második ellés április 30-án 7 fiókkal, a harmadik június 30-án 8 fiókkal, a negyedik augusztus 30-án 6 fiókkal, az ötödik október 30-án 7 fiókkal történt, melyeket a kiváló, gondos és jó anya mind felnevelt.

A február hóban ellent 3 fiatal nőstény augusztus 30-án és október 30-án szintén ellent s ezek a 2 ellésből 30 darab fiat neveltek. A februártól október hó végéig kapott szaporuiat tehát 64 fiat eredményezett, melyek közül 30 darabot, leginkább hímeket és nem teljesen megfelelő színzetű, lassabban fejlődő anyákat, illetve nőstényeket levágtam és elfogyasztottunk, 10 darabot eladtam és 24 darab ma is megvan.

Ezekből 10 anyanyulat tartok meg az 1916. évi tenyésztés czéljaira.

Most lássuk, hogy mibe kerültek a nyulak elhelyezése, gondozása, táplálása és mily hűssúlyt adtak, a hús mire lett és miképen felhasználva?

Mint régi nyulászoknak, az a meggyőződésöm, hogy a miként én elértem kis költséggel ezt az eredményt s hogy hónapokon át húst nem vettem csupán baromfi és nyulhússal tápláltam nagyszámú családomat és 3 családemet, úgy elérheti azt mindenki, ha a utánam csinálja, a mit ajánlok és a mit bárki nálam megsemmelhet. Kis nyultelepem és baromfiudvarom olyan, a milyen vidéken minden házban van s a milyet nagyobb városokban a legtöbb helyen be lehet rendezni.

Minden tenyésznyulnak külön láda kell, melyeknek méretei 60—70—80 cm. körüliek lehetnek; ha valaminek nagyobb a láda, annál jobb, ha kisebb, az nem baj. A láda elülső részén léceket kell felszegezni s lécajtóval ellátni. Ezzel készen van a tenyészláda; költségek legfeljebb 4 korona. Tenyésznyul 10—15 korona. Kell egy bak, illetve apaállat is; ennek ugyanolyan láda kell. A hol többen foglalkoznak tenyésztéssel, ott 20 anyanyulra 1 bak tartása elég. Táplálás: naponta 1—2 marék száritott fűszéna, nyáron 1—2 marék falevél, zöld fű (de nem vizes), konyhai hulladék, burgonya, répa, kukorica, stb., tisztogatása után fennmaradt zöldség, főtt zöldségféle, kenyérhég és miegyéb. A baknak hetenként 1—2 marék zab, vagy tengeri is adandó; az anyának a szoptatás ideje alatt, mely 5—6 hétig tart, naponta 1—2 marék nedves korpát is kell adni, mert ez bő tejelésre ösztönzi, mi által

fiat igen szépen s gyorsan nőnek s 14 nap múlva anyjukkal együtt eszik az eledelet. Vízet a nyulaknak nem kell adni, mert a zöld eledelükben elég nedvet kapnak. A fiatalokat 5—6 hetes korban külön nagyobb ládáikban helyezzük el s ott 3 hónapos korig együtt neveljük. Az anyákat az ellés után 30 napra a bakkal párosítjuk s ugyancsak 30 nap múlva az anya újra fiasodni fog. Így a fiasodás 60 naponként várható. Intenzív táplálás és gondozás mellett ez nem erőlteti meg az anyát, mert 2—3 hétig van ideje pihenni és ez alatt vemhe jól fejlődhet.

Hogy a trágya bűze a levegőt ne rontsa el és az állatok egészsége fenntartható legyen, az ólakat hetenként ki kell kaparni és friss szalma vagy másféle alommal kibélelni.

A három hónapos nyul tisztán 1¼ kgr. húst ad. Fejéből és esontjaiból becsinált levest lehet készíteni, a mi 6 személyre elég, a esontokról lefejtett húst pedig vagdalt húsnak kell elkészíteni a szokásos módon és kisütni s aztán főzélékre, vagy burgonyával tálalni. Ez ugyancsak 6 személynek elég. Tehát egy 3 hónapos nyulból egy 6 tagú családnak ebéde kitélik. Kiadás 90 nap alatt, ha naponta legfeljebb 3 fillért veszek számításba, 2 kor. 70 filler. A tiszta haszon tehát a mostani húsárakat figyelembe véve tetemes.

De eltekintve a haszon nagyobb vagy kisebb voltától, mindig van köznél friss és tápláló hús.

A levágot négy hónapos nyúl hűssúlya 1-5 kg., az öt hónapos nyúl 2 kg., a nyolc hónapos nyúlé 2-5—2-75 kg. Ezen időn túl a nyúl nem gyarapszik a felhasznált takarmánnyal kellő mértékben és arányban. Ennélfogva én hat hónapnál tovább a nyulakat nem tartom. Ebben a korban a leggazdaságosabb levágni és húsa is ekkor a legjobb.

Kórházakban, üdülőtelepeken, rokkant és egyéb más telepeken háziynyultenyésztést be nem rendezni. — pláne a mai viszonyok közt — mulasztás a közérdek ellen.

Örvendenék, ha soraimnak buzdító hatása lenne és ez az állattenyésztési ág az öt megérdemlő mértékben felkarolatnák.

Hreblyan Emil.

A pulykák legeltetéséről. Szárnyasaink közül a pulyka és a liba az egyedüli baromfi, amelynek tenyésztése csak abban az esetben jövedelmező, ha elegendő és megfelelő legelő rendelkezésre áll; épen ezen oknál fogva a legutóbbi időben, még a világháború előtt, az országban a pulykák száma érezhetően megesökkent. Hiszen az magától értetődik, mert a gazdátársadalmi szervezeteknek az országban a legutóbbi években történt kialakulása folytán, a baromfi-tenyésztés zöme városban lakik, vagy olyan helyeken, a hol szárnyasait csak korlátolt, szűk helyen tarthatja; már pedig általánosan ismeretes, hogy ilyen baromfiudvarokban a pulykák nevelése igen sok nehézségbe ütközik. A pulykák legeltetése a legkedvezőbb körülmények között sem lesz úgy végrehajtva, a mint kellene; a jelenlegi nyári időszakban, amerre csak járunk a pulykamamák csibés-kéikkel együtt, mindenütt már a zöld pályáson látjuk szabadgálni.

Ígaz, hogy a szabad kifutóval bíró kis pulykák nevelése is, az első négy héten nagy gondot és körültekintést igényel, mert zsenge korokban az első forró napsugár,

léghez és nedves ól iránt igen érzékenyek, a miért is ajánlatos a kis pulykaesbécskéket az első nyolez napon anyjukkal együtt csak az ólnak tartani; megjegyezzük azonban, hogy az ólnak világosnak, tisztának és melegnek kell lennie. Az első nyolez nap után engedjük ki csak a pulykaesbécskéket a szabadba és akkor is csak olyan helyre, hogy hozzánk közel legyenek; erre a célra a legalkalmasabb a ház melletti bekerített gyömlősös vagy ennek hiányában egy előre elkerített közelfekvő árnyékos, pázsitos hely. Azonban, még e kéznél fekvő bekerített szabad kifutóba is a pulykaesbécskéket a harmat felszálása előtt nem tanácsos kiengedni. Arra is legyen gondunk, hogy a kifutóban a gyorsan jövő nyári zivatar ellen a pulykaesbécék védett helyre is húzódnassanak.

A mint a pulykaesbék a négy-öt éves kort betöltötték, akkor már a közlegelőre vagy a tarlóra is kihajthatók. A községi legelőre járó pulykaesbéknel arra is legyen gondunk, hogy állandóan ivóvízzel rendelkezzenek; itt táplálékukat már egyedül felkeresik, illetve csak a legelőn érzik jól magukat. A mi ivóvizüket illeti, arról a legkönnyebben vagy gondoskodhatunk, ha legelőjükön több fegyedt, de mindenkor vízzel töltött cserép itatóedényt helyezünk el.

A legelőnek, a hová a pulykákat kihajtjuk, delelőkkel is kell bírnia, ezek facsoportok vagy bokrok is lehetnek; mert ezek hiányában a forró déli órákban nemcsak a nap hevtől fognak árnyék hiányában sokat szenvedni, hanem a kaesákhöz hasonlóan hőgutaités (a napszúrásnak egyik neve) folytán is elpusztulhatnak. A legelőről este hazakerülő pulykaesbéknek nyújtunk még kevés eséséget is, mert a hosszú éjjeli idő alatt begyűik különben igen kiürül. Az esteli etetéshez a legalkalmasabb másodosztályú árpat, búzát és zabot vagy oesüt nyújtani, attól, hogy begyűek túltömik, nem kell félni, mert ha a legelőn elég gyommagot, zöldséget, glisztát, rovat, esigát, stb. találunk, az elebük tálat eséséghz úgysem fognak hozzányúlani, hanem óljaikat fogják felkeresni; a miért is óljaikban mindenkor friss, száraz, tiszta és elegendő mennyiségű szalmaalom legyen, ülörudakat azonban mellőzünk.

Minél inkább ügyelünk a pulykaesbékre négy hetes korukig, annál nagyobb örömről lesz a későbbi időben, a miért arra is legyen gondunk, hogy a tojásból kibújásuk után legalább 24—36 órán át jó meleg helyen legyenek, illetve csak ezen idő elteltével nyújtunk nekik eledelt és pedig száraz eséséget: mint reszelt barna kenyéret, felaprított csalánna vagy metélőbagymálat keverten, vagy két rész reszelt zsemlyét vagy kenyérhéjat és egy rész keményre főtt felaprított tojást; zöldelésűl igen kedvelik a felaprított pityangot (gyermeklánc-füvet), végül esemegeként néhanapján hangyatojást vagy felaprított földglisztát is nyújthatunk nekik. A pulykaesbéknek egyszerre ne adjunk sokat, hanem inkább estessük gyakrabban és lehetőleg minél változatosabb étrenddel. Húspótlékként adagoljunk főtt, de felaprított húshulladékot; nagyobb állománynál erre a célra lóhust vagy ennek hiányában más olesőbb húst nyújtunk. Kéthetes korukban már az étrendjük változtatása végett is adjunk nekik lóhere vagy luczerneszacskával kevert tehéntúrót. A har-

madik és negyedik héttől kezdve a lóhere- vagy luczerna-szeszkát már másodosztályú árpa- vagy zabdara keverékével is adagolhatjuk; de a hüvelyesek etetésétől — a mi különösen a felvidéken dívik — még ebben a korban is óvakodjunk. Az ivóvizet részben lefőözött tejjele is pótolhatjuk.

Tekintettel arra, hogy a baromfitető nagy előszeretettel lepi el a pulykaesbékét, ajánlatos különösen nyáron az ól tisztántartása stb. által azokat ez elősdiéktől megkímélni.

A mint a pulykaesbék 4-ik, 5-ik hetüket elérték, akkor felnevelésük, ha elegendő nagy és megfelelő legelővel bírnak, már többé semmiféle nehezségbe sem tüközök, ellenkezőleg eléggé gyors fejlődésükkel igen nagy örömet fognak nekünk nyújtani, a miért is nem tudjuk eléggé ajánlani olyan baromfitenyésztőinknek, mint az erdőőröknek, a kiknek elegendő legelő áll rendelkezésükre, hogy a többi szárnyas mellett a baromfitenyésztésnek ezen jövedelmező ágáról se feledkezzenek meg, különösen a jelenlegi magas árak mellett.

Bászler Elek.

Különfélék.

Halálkozás. Nagyajtai *Fekete Lajos*, a III. oszt. vas-korona-rend lovagja és a szolgálati arany érem tulajdonosa, miniszteri tanácsos, a selmezbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola nyugalmazott rendes tanára, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, kiválóan hasznos és fáradságteljes tevékeny életének 80. évében, hosszas gyengélkedés után f. é. június hó 29-én Selmezbányán elhunyt.

A megboldogult élte javarészt az erdészeti tanügy szolgálataiban töltötte s számos nagybecsű irodalmi művel gazdagította erdészeti irodalmunkat, melyek közül nem egy még ma is tankönyvvül szolgál. Így különösen említett érdemel Mágócsi-Dietz Sándorral együtt írt két vaskos kötetre terjedő «Erdészeti Növénytan», a továbbá Söltz Gyulával együtt írt «Erdőbeesléstan», a valamint következő önálló művei: «A tölgy és tenyésztése», «A szálaló erdők berendezése», «Népszerű erdészeti növénytan», «Erdészeti talajtan» stb. Ezeken kívül az erdészeti szaklapokban írt még számos erdőgazdasági cikket.

Bihari Ödön m. kir. főerdőmérnök, a lugosi m. kir. erdőgazdagság vezetője, tevékeny és munkás életének 52., állami szolgálatának 28. évében, június hó 27-én váratlanul elhunyt.

Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztokról. Koprics András kir. erdőmérnökgyakornok, tart. es. és kir. utász-hadnagy a Signum laudist, Schwantzer Gusztáv m. kir. segéd-erdőmérnök, tart. m. kir. honvédhadnagy a hadi díszítményes 3. osztályú katonai érdemkeresztet, Zsurilla Pál kir. segéd-erdőmérnök, tart. es. és kir. hadnagy a Signum laudist kapta.

A talpa és a bányafa rekvirálása. A hivatalos lap 1916. évi június 27-iki száma közli a kormány 1972. számú rendelkezését mindenemű talpának és bányafának a bejelenté-

séről és zár alá vételéről. A rendelet értelmében mindenemű közönséges talpa- és váltótalpa-, úgyszintén mindenemű bányafakészleteket, tekintet nélkül az anyagra, a méretekre, a feldolgozás fokára és a felhasználás módjára, be kell jelenteni. Bejelentés alá azok a készletek esnek: *a*) a melyek a talpa és bányafa termelésével és eladásával, vagy a termelt talpa és bányafa forgalombahozatallal foglalkozó erdőbirtokosok és kereskedők (egyének, jogi személyek, cégek) birtokában (kezelésében vagy őrzetében és pedig akár saját, akár idegen helyiségekben vasúti, hajóállomási, városi vagy egyéb községi raktárakban, erdei rakodókon vagy a termelőhelyeken stb.) eladatlanul vannak, továbbá azok a készletek is, a melyek még a termelőhelyeken feldolgozás vagy összegyűjtés alatt vannak; *b*) a melyek a fentemlített egyének, jogi személyek, cégek birtokában (kezelésében, őrzetében és pedig akár saját, akár idegen helyiségekben, vasúti, hajóállomási, városi vagy községi raktárakban, erdei rakodókon vagy a termelőhelyeken stb.) vannak és már eladtak, de még nem szállítottak el a vevőnek; *c*) a melyeket a fentemlített egyének, jogi személyek és cégek a magyar szent korona országainak területére a jelen rendelet hatályának ideje alatt forgalombahozatal céljára termelnek; *d*) a melyeket a fentemlített egyének, jogi személyek és cégek a magyar szent korona országainak területére a jelen rendelet hatályának ideje alatt forgalombahozatal céljára behoznak; *e*) a melyek a nem állami bányavállalatok birtokában vannak és az illető bányavállalat három havi bányafaszkülségletét meghaladják. A bejelentést minden hol utolsó napján volt állapot szerint mindenkinek, a ki erre köteles, közvetlenül a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium IV. szakosztályához (Budapest, I., Lánchíd-utca 1—3. szám), Horvát-Szlavonországokban pedig a bányához kell beküldenie. A zár alá vett talpa- és bányafakészletek el nem idegeníthetők, fel nem használhatók, fel nem dolgozhatók és azokkal a zár tartama alatt egyébként sem lehet rendelkezni és azoknak kellő megőrzéséről az az egyén, jogi személy vagy cég, a kinek a készletek tulajdonában vagy birtokában vannak, gondoskodni köteles.

Méz kivitele Németországba. Mint a Kereskedelmi Múzeum jelenti, Németország, tekintettel arra, hogy Svédország a mézkivitel megtiltása, jelenleg nem tud más módon mézet behozni, mint a Monarchiából. Tehát most itt az alkalom, hogy Magyarország értékesítse Németországban mézfeleslegét s egyúttal a jövőre nézve jó piacot biztosíthasson magának.

Hol van a legmelegebb és a leghidegebb. Földünk legmelegebb helye *Bahrain*, a Perzsa-tengerből Ayal szigeteinek egyikén van, a hol az átlagos évi középhőmérséklet 37° Celsius. Július, augusztus és szeptember hónapok az ott nem akklimatizált egyéneknek teljesen elviselhetetlen; ilyenkor még éjjelkor is 30° Celsiusnál melegebbet mutat a hőmérő; reggel 7 órakor már 41½ fok, három óra felé pedig már 60 fok meleg van.

Vizont a leghidegebb helye Földünknek — el-

tekintve a legmagasabb sarkvidékektől — Szibéria *Werchojansk* községe, hol januárban a középhőmérséklet 50° Celsiusot mutat a nulla alatt. Ez a rendkívüli hideg azonban elviselhető, mert a levegő ott nagyon száraz és többnyire teljesen szélmentes.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége“ közleményei.

Az »Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége« a háborús ségély felemelése iránt a miniszterelnök és földművelésügyi miniszter urakhoz az alábbi kérvényt nyújtotta be:

Nagyméltóságú Miniszterelnök Úr!

Kegyelmes Urunk!

A folyton emelkedő drágaság mind nyomasztóbbakká váló terheit képtelenek lévén magunkra hagyottan elviselni, az állami erdészeti altiszti kar nevében kénytelenek vagyunk Nagyméltóságodhoz, mint a Kormány fejéhez kétségbejuttató helyzetünkön való segítségért folyamodni.

Az erdészeti altisztek évi fizetése 700—1300 koronában van megállapítva. Ritka kivétel azonban, a ki 1300 K legmagasabb fizetést élvez. A mai nyomasztó drágaság mellett ezen csekély fizetésből nőtlen altiszteknek is nehéz megélni, s egy nehezebb 4—8 tagból álló családot eltartani teljes lehetetlenség.

Tudjuk, hogy elsősorban a reánk szakadt háború sikeres folytatása és befejezése veszi igénybe az ország anyagi erejét. És ha mindamellett alázatos kérelemmel fordulunk a Nagyméltóságú Kormányhoz, tesszük ezt amaz elháríthatatlan kényszer hatása alatt, hogy a pusztá megélhetéshez elkerülhetetlenül szükséges anyagi eszközöket megadni, hozzátartozóinknak az éhezéstől való megvédését biztosítani képeskedjék.

Igényeinket minden irányban megszorítottuk a lehetőség végső határáig, de ma már ott tartunk, hogy a szerény megállapított illetményeink mellett nem vagyunk képesek biztosítani az áremelkedések duzzadó árjában folyton növekedő kiadásunk fedezését és hogy hozzátartozóinkkal együtt nem bírjuk tovább a nyomorral és éhséggel való áldatlan küzdelem terheit.

A nyomasztó drágaság terheit leginkább érzik az erdőhatóságok központi irodáiban alkalmazott és ennek folytán a városokban lakó erdészeti altisztek, a kik rendszeres gazdálkodást nem folytathatnak, nem művelhetik meg illetményföldjeiket, mivel azok lakóhelyüktől rendszerint távol esnek. Ennélfogva a legszükségesebb élelmi cikkeket csakis drága pénzen szereztetik be.

Legmélyebb hálával ismerjük el, a Nagyméltóságod böles vezetése alatt álló Kormánynak az állami alkalmazottak iránt táplált jóindulatát, s hogy a háború kitérőse óta tett több kegyes intézkedésével igekezett az állami alkalmazottak nyomorán segíteni.

De a drágaság időközben annyira fokozódott, hogy a sok száz százalékos áremelkedések mellett a segítség eddigi

méretei a kiesi fizetés mellett nem elegendők; annál is inkább nem, mivel a Nagyméltóságú Kormány által adott 20%-os háborús segély a beszerzési előleg visszafizetésére fordították.

Ez a körülmény arra a tiszteletteljes kérésre kényszerít bennünket, hogy a Nagyméltóságod boles vezetése alatt álló Pénzügyi Kormány által a képviselőház elé terjesztett közszolgálati alkalmazottak újabb háborús segélyéről szóló törvényjavaslatban a háborús segélyt — miután csakis a létminimum legkorlátoltabb biztosításáról van szó — az állami erdészeti altisztek részére folyó évi november hó 1-től a családi állapothoz képest arányosan magasabb szá-
zalekban, oly módon megállapítani méltóztassék, hogy abból, az 1915. évben nyújtott beszerzési előlegből a folyó évi október hó 31-ike után még le nem törlesztett rész le ne vonassék és a törlesztetlen beszerzési előlegre a levonásokat folyó évi november hó 1-től a világbéke idejére fel-függeszteni méltóztassék, mivel úgy a magunk, mint a hozzátartozóinknak az éhségtől való megvédését csakis így látjuk biztosítottának.

Legmélyebb alázattal arra kérjük Nagyméltóságodat, hogy ezen alázatos kérelmünket a már benyújtott törvényjavaslat képviselőházi tárgyalása során az országgyűlés elé is terjeszteni méltóztassék.

Meg vagyunk győződve, hogy a Nagyméltóságú Kormány is át van hatva alázatos kérelmünk indoklásától, méltányosságától és mellőzhetetlen voltától, miért is teljes bizalommal nézünk annak teljesítése ele.

Nagyméltóságodnak legmélyebb hódolattal Besztercebánya, 1916. évi június hó

Az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége»
névében

alázatos szolgája:

Lichner János s. k. (P. H.) Medriczky János s. k.
szöv. jegyző. szöv. elnök.

*

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Kegyelmes Urunk!

A világháború okozta nagy drágaságból kifolyólag napirenden levő sok száz százalékos áremelkedés következtében növekedő kiadásainkat — melyek a megállapított csekély fizetésünkkel arányban nem állanak — immár nem bírjuk tovább fedezni. A hozzátartozóinkkal együtt nem bírjuk tovább a folyton nyomasztóbbá váló nyomor és éhség áldatlan terheit.

Ezen elviselhetetlen körülmények arra késztették az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége»-nek mély alázattal alulírt vezetőségét, hogy ezen sanjaryú állapotunkon való könnyítése érdekében az erdészeti altiszti kar nevében kérvénnyel járjalon a Nagyméltóságú Miniszterelnök Úrhoz, mint a Kormány fejéhez.

A midőn ezen kérvény másolatát bátrak vagyunk Nagyméltóságodnak tiszteletteljesen bemutatni, az összes

erdészeti altisztek és hozzátartozóik nevében mély alázattal kérjük Nagyméltóságodat, hogy a kérvényben foglaltakat figyelemre méltatni és legkegyesebben pártfogolni méltóztassék.

Meg vagyunk győződve, hogy Nagyméltóságod, mint a földművelésügyi Kormány feje az erdészeti altiszti karal szemben mindenkor atyai jóindulattal viselkedik, azért teljes bizalommal nézünk alázatos kérelmünk teljesítésé ele.

Nagyméltóságodnak legmélyebb hódolattal

Besztercebányán, 1916. évi június hó 13-án.

Az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége»
névében

alázatos szolgái:

Lichner János s. k.
szöv. jegyző.

Medriczky János s. k.
szöv. elnök.

Hivatalos közlemények.

11900. eln. szám.

1916.

Körendelet valamennyi járási főszolgabíróinak.

Tekintettel az erdőgazdasági üzem fenntartásához fűződő rendkívül fontos közgazdasági és katonai érdekekre: a tűzifa, bányafa, talpa, cellulosefa, faszén, mű- és hasznonfa termelésénél és ezek szállításánál, valamint a gőzfűrészeknél és tűzifagyűgőknél, továbbá az erdészeti építkezéseknél alkalmazott, a honvédelmi, vagy hadügyminisztérium által meghatározott időre felmentett népfelkészlésre kötelezett erdőgazdasági munkások, fuvarosok és alkalmazottak, üzemi tisztviselők, munkafelügyelők, gépzeti személyzet, valamint az említett faanyagok termelői, a kiknek felmentése 1916. évi június hó 30-án, vagy június hó 30-ika és szeptember hó 30-ika között lejárna, a cs. és kir. hadügyminiszter úrral egyetértőleg kiadott jelen rendelettel 1916. évi október hó 1-ig ezennel hivatalból felmentetnek, illetve felmentésük eddig az időpontig folytatólag hivatalból meghosszabbítottak.

A kiket a honvéderületi paranesnokság vagy a cs. és kir. katonai (hadtest) paranesnokság mentett fel, azokra ez a rendelet nem vonatkozik s így ezek felmentésük lejártakor bevonulni tartoznak. Ezeknek, ha a felsorolt foglalkozási ágak valamelyikébe tartoznak és ez hivatalosan igazolni tudják, az említett paranesnokságok saját hatáskörükben, közvetlenül hozzájuk benyújtott kérvényre újabb felmentést adhatnak.

Erről a rendeletemről az érdekeltek azonnal a legcélszerűbb módon értesítendőek azzal a megjegyzéssel, hogy azok, a kik a jelen rendeletem értelmében bevonulni nem kötelesek, a községi vagy városi előjárásnál jelentkezni tartoznak, hol a felmentés hivatalból történt meghosszabbítás és ennek a rendeletnek a száma az illető felmentési lapjára hivatalosan rávezetendő.

A ki erről a rendeletemről kellő időben nem értesülvén, bevonult, póttestparanesnoksága által azonnal visszazabadságotlanó.

M. kir. honvédelmi miniszter.

956:39 szám. P. M.
1916.

Hirdetmény.

az állami erdei-facsemetek adományozása tárgyában.

Az állam által fenntartott erdei-facsemetekertekből az 1916. év őszi és az 1917. év tavaszán az állami szükségleteken felül megmaradó facsemete-feleslegek a következő feltételek mellett fognak az ez iránt folyamodó birtokosoknak kiosztatni:

I. Feltétel. (Csemetek adományozása kivételesen kisbirtokosoknak.)

Szegénysorsú kisbirtokosoknak kopár, vízmosásos vagy futóhomokos területeik befásítására a facsemetek a beerdősítendő területhez legközelebb fekvő vasúti állomásra teljesen díjtalanul (bérmentesen) szállítatnak el abban az esetben, ha az illetékes kir. erdőfelügyelőség, vagy a m. kir. állami erdőhivatal igazolja, hogy a birtokost a vasúti szállítási költség anyagi erejéhez képest aránytalanul megterhelné.

II. Feltétel. (Csemetek adományozása hatóságilag kijelölt kopár, vízmosásos, vagy futóhomokos területek befásítására.)

Az állami kezelés alatt álló kopár, vízmosásos vagy futóhomokos területekre, valamint az állami kezelés alatt nem álló magántulajdont képező, hatóságilag kijelölt kopár, vízmosásos vagy futóhomokos területek befásítására a facsemetek, a mennyiben az állami facsemetekertek készleteiből kiszolgáltathatók, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 177-ik szakaszának b) pontja értelmében ingyen szolgáltattnak ki, még pedig, ha azok a csemetekertekben vétetnek át, teljesen díjtalanul, ha pedig a csemetek vasúton szállítandók el, becsomagolva és a felvevő vasúti állomásra szállítva ingyen adtnak ki, a vasúti szállítás költségeit azonban a birtokos köteles viselni.

III. Feltétel. (Csemetek adományozása közgazdasági érdekből befásítandó területekre.)

A hatóságilag még ki nem jelölt kopár, vízmosásos vagy futóhomokos területek befásításához, továbbá olyan mezőgazdasági művelés alatt álló területek beerdősítésére, a melyek ezidőszent kifejezetten nem kopár területek ugyan, azonban mezőgazdaságilag haszonnal nem kezelhetők, s emellegva beerdősítésük közgazdasági érdekelt is képez, végül az állami kezelés alatt álló erdők rágásainak feljújításához szükséges facsemetek, ha azok a csemetekertekben vétetnek át, — a földből kiszedve, csomagolás nélkül — ingyen adtnak ki, ha azonban vasúton való szállításuk kívántatik, a csemetek — a csomagolásért és a felvevő vasúti állomásig való szállításért ezer (1000) darab csemete után egy (1) koronával számított költségek utánvételezése mellett — bérmentelenül szállítatnak el.

IV. Feltétel. (Csemetek adományozása a termelési költségek megtérítése ellenében.)

Az I—III. pontban említett erdősítések eljaira szükséges facsemetek kiszolgáltatása után esetleg még fenn-

maradó esemetekészletből az állami kezelés alatt nem álló erdők rendes évi rágásainak és tisztásainak beerdősítésére és egyéb fásítási célokra is adtnak ki csemetek. Ezen facsemetekért azonban az érdekelt birtokosok, hogyha a csemetekertekben csomagolás nélkül veszik át azokat, a facsemeteknek az alábbi táblázatban feltüntetett átlagos termelési költségeit, vasúti szállítás esetén pedig ezen felül még a csemetek csomagolásáért s a felvevő vasúti állomáshoz való szállításáért járó — és ezer (1000) darabonként egy (1) koronával számított — költségeket is megteríteni tartoznak, a mely összeg tőlük utánvétellel szedetik be, a csemeteszállítmány pedig bérmentelenül adatik fel.

Az átlagos termelési költségek fejében fanemek szerint a következő összegek számítottak fel:

Csemetefaj	1000 darab					
	1 éves		2 éves		3—4 éves	
	K	f	K	f	K	f
Luczfenyő	—	—	3	—	5	—
Jegenyefenyő	—	—	4	—	6	—
Erdei fenyő	2	—	3	—	5	—
Feketefenyő	2	—	3	—	5	—
Vörösfenyő és Banksfenyő	3	—	4	—	6	—
Tölgy és hárs	6	—	8	—	—	—
Akác és gleditschia	3	—	5	—	—	—
Köris, juhar és szil	4	—	6	—	—	—
Nyír	6	—	8	—	—	—
Nemes dió	16	—	20	—	—	—
Szelid gesztenye és amerikai dió	10	—	15	—	—	—
Nyar és füzügvány, gyökeres fűz	3	—	—	—	—	—
Mindenféle külföldi és diszfacsemete	20	—	30	—	—	—

Az állami kezelés alatt nem álló erdők és kopárterületek beerdősítéséhez, valamint az egyéb fásításokhoz szükséges **facsemetek adományozását 1 koronás bélyeggel ellátott** és az őszi erdősítésekhez kért csemeteket illetőleg legkésőbb **1916. évi július hó 31-ig**, az 1917. évi tavaszi ültetéshez kértet illetőleg pedig **1916. évi november hó 14-ig** közvetlenül az illetékes kir. erdőfelügyelőséghez benyújtandó folyamodványban kell kérni.

Felgymeztettnek az érdekelt birtokosok, hogy az el-
késre beadott, valamint a földművelésügyi miniszteriumhoz közvetlenül benyújtott vagy a más hatóságokhoz beterjesztett kérelmek nem fognak figyelembe vétetni és folyamodványoknak nélkülönt elintézéséről a birtokosok nem fognak értesítettni.

A folyamodványokban a birtokosoknak határozottan meg kell jelölniök a beerdősítendő terület helyét (község, dűlő), minőségét (kopár, vízmosásos, futóhomokos terület vagy vágás, tisztás stb.) és kiterjedését (kat. hold), továbbá a szükséges csemetek fajtát, korát és mennyiségét, az elültetés idejét (1916. év őszi, vagy 1917. év tavaszi), a folyamodonak vagy megbízottjának pontos címét (lakóhely, utolsó posta), hogy küldessenek a csemetek (vasúti állomás) és végül azt, hogy a csemetek kiszolgáltatását a fentebb közölt (I—IV.) feltételek közül melyik szerint kéri.

Felgymeztettnek a birtokosok arra is, hogy ezen hirdetmény alapján csakis erdősítésre alkalmas 1—2 éves lombfa, és 2—3 éves fenyőfacsemetek kerülnek kiosztásra, a melyek tehát **utak, tagok szegélyezésére és parkozási cé-**

lokra nem alkalmasak; továbbá, hogy azok a folyamodók, a kik a kért és kiutalványozott csemetékét ok nélkül visszautasítják, jövőben az állami csemetékben való részletetés kedvezményétől elesnek.

Az 1898. évi XIX. t.-cz. alapján állami kezelésbe vett erdők és kopárterületek birtokosai részére szükséges fa-csemeték kiutalványozása iránt a szükséges lépéseket a m. kir. állami erdőhivatalok ezentúl is hivatalból teszik meg.

A csemeték szétküldése tavasszal rendszerint márczius hóban, ősszel pedig október és november hónapokban fog megtörténni.

Budapest, 1916. évi május hóban.

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőket értesítsen sziveskedjenek.)

Földmívelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére megengedem, hogy Rézbányai Marosy Ferenc főerdőtanáncos végleges nyugalomba helyeztesse és ebből az alkalomból sok évi hű és hasznos szolgálata elismerésül neki a miniszteri tanácsosi címet adományozom.

Kelt Bécsben, 1916. évi május hó 27-én.

Ferenc József s. k.

Báró Ghillány Imre s. k.

•

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Temesváry Béla m. kir. főerdőtanáncos Bustyaházról Besztercebányára, Nagy Károly m. kir. főerdőtanáncos pedig Kolozsvárról Bustyaházra a megbízta előbbi a besztercebányai m. kir. erdőgazgatóság-, utóbbi pedig a bustyaházi m. kir. erdőhivatal vezetésével.

•

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Röhrich Márton m. kir. főerdőtanáncos Zarnóczáról Szászsebesre a megbízta a sugábi-bisztrai és gotuli m. kir. erdőgazdokságokra néve a gazdaság felügyeletével és irányításával járó teendők ellátásával.

•

A m. kir. földmívelésügyi miniszter Riesz László m. kir. erdőtanácsos sok éven át teljesített hasznos szolgálatainak elismerése mellett saját kérelmére végleges nyugalomba helyezte.

•

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Melsiczky Pál kir. főerdőtanáncos Svetirokról Vinkovcra (pénztári ellenőrnek), Maier Béla kir. erdőmérnököt Novoskáról Zagrebbe (az erdőgazgatóság központi szolgálatához), Munteanu Amadeus kir. erdőmérnököt Mrkopaljról Zagrebbe (az erdőgazgatóság központi szolgálatához), Otti Károly kir. erdőmérnököt Vinkovevről Mrkopaljra (erdőgazdognaknak), Masztics Gusztáv kir. erdőmérnököt Ivanskaról Vinkovcra (az erdőrendezői és építkezési ügyek intézéséhez), Volczér Árpád kir. segéderdőmérnököt Pitomacáról Novoskara (erdőgazdognaknak), Holtz János kir. segéderdőmérnököt Vinkovekről Ivanskara (erdőgazdognaknak), Lončar Illés kir. erdőmérnökgyakornokot pedig Zarnóczáról Svetirokra (erdőgazdognaknak).

•

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Erdey János m. kir. erdőmérnököt Lugosról Kossóra (erdőgazdognaknak), Mauksánszky Gyula m. kir. segéderdőmérnököt pedig Ungvárról Németokrára (erdőgazdognaknak).

•

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Zachár Mihály m. kir. erdőmérnököt Bustyaházról Kolozsvárra, a kolozsvári m. kir. erdőgazgatóság központi szolgálatához.

•

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Böhm Vilmos m. kir. erdőmérnököt Jálnáról Zólyomba (erdőgazdognaknak), Szecsődy József m. kir. erdőmérnököt Kapnikbányáról Jálnára (erdőgazdognaknak) és Frömm János m. kir. erdőmérnököt Szvarinból Kapnikbányára (erdőgazdognaknak).

•

A m. kir. földmívelésügyi miniszter Zselenznyak Leo m. kir. segéderdőmérnököt saját kérelmére Nagybányáról Lugosra helyezte át.

•

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Lorge Emil m. kir. segéderdőmérnököt Szászsebesről Mocsolyástelepre erdőgazdognaknak.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi június hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Bokor Illés 5.—, Pomóthy János 2.20, Földmív. min. hd. 40.—, Dési adóhív. 28.—, Nagybányai főerdő hlv. 78.—, Szidonits Milán hd. 2.—, S. A. újhelyi adóhív. 220.—.

1 koronát fizetett: Kazók László,

2 koronát fizetett: Warinszky Miksa, Margu Pál, Csiky János, Bokor János, Raesó Jakab, Schäffer Ferenc, Winter Gusztáv, Schwarcz József, Winkovich Márton, Erney Károly, Milován Vazul, Vasvári József.

4 koronát fizetett: Králík János, Braunsteiner Gyula.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznak felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjavitott lapon miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavitásokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközi a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fontosleges reklamáziókkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

V. Gy. Ha a város, mint a halászati jog bérlője a horgászás gyakorlására írásbeli engedélyvel, vagy bírczaváltás útján önt feljogosítja és ha a halászatról szóló 1888. évi XIX. t. cz. végrehajtása ügyében kiadott 5000/1889. számú földmívelésügyi miniszteri rendeletben előírt halászjegyet megszerzi, úgy nincs törvényes akadálya annak, hogy az említett vízekben horgászhasson.

Halászjegyet a főszolgabíróstól, városokban pedig a rendőrkapitányságtól kell írásbelleg, vagy szóbelileg kérni a nyert engedély alapján az illetékes adóhivatalnál a 4 koronás halászjegyet kiváltni.

Más kérdés azonban, hogy Önnek, a ki ott a halászás ellenőrzésére is hivatal van, felettes hivatala a horgászatot — szolgálati szempontokból — megengedhetnek tartja-e, vagy eem. Ezért leghelelyesebb lesz, ha a horgászat gyakorlásához előzetesen felettes hivatala engedélyt is kikéri.

P. Á. Kérdésre levélben válaszoltunk s a küldött 10 fillér többletet a lap javára bevételtekül.

Vadász. Annak nincs semmi törvényes akadálya, ha a kinevezési szolgálatba kinevezessék. Ha ez már megtörtént, úgy esetleg nélkülözhetlenség ezimén a katonai szolgálat alól is felmenthető lesz

R. I. A szolgálati szabályok 90. §-a értelmében a fizetés attól a naptól kezdve jár, a mikor katonai kötelezettségének eleget téve, előbbi polgári állását ismét elfoglalja, illetőleg szolgálattételre jelentkezik.

H. Á. A fogvevradóról és a vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII t.-cz. 6. §-a értelmében az erdőőrök és vadőrök csak azokon a területeken vadászhatnak vadász-jegy nélkül, a mely területeken alkalmazva vannak s ebbeli minőségük a hatóságánál be is van jelentve. Ha a vadászterület őrszélével ön van megbízva, s a vadászati bérlő megengedi önnek a vadászatot, úgy vadászjegy nélkül is vadászhat. Ha azonban a vadászterület nem képezi egyuttal az ön védőkerületét is, úgy a bérlő engedélye esetén is ki kell váltania a vadászjegyet. Ha pedig a bérlő a vadászatot önnek nem engedi meg, akkor semmi körülmények közt se szabad vadászni.

Z. L. A 6233/914. M. E. számú kormányrendelet 3. pontja értelmében a természetben kapott lakást minden állami alkalmazott megtartja; olyan esetekben azonban, a mikor a bevonult a természetben kapott lakást csak egymaga lakta, a felettes hatóságnak jogában áll — bevonult tényleges katonai szolgálattának tartamára — a lakást felett máskép rendelkezni. A 3925. eln. 1915. F. M. körrendelet 5. pontja értelmében pedig az eltűnt és fel nem található állami alkalmazott felesége és gyermekei részére a nyugellátást meg kell állapítani, de csak abban az esetben, ha a bevonult állami alkalmazott eltűnése a hivatalosan közzétett Veszteségi Lajstrom adataival, vagy valamelyik katonai vagy polgári hatóságnak hivatalos értesítésével nyer beigazolást.

Ha tehát *shivatalos* megállapítást nyert az, hogy az illető erdőőr *eltűnt*, úgy a hivatalnak jogában áll a természetben lakás élvezetét megszüntetni, mert hiszen az özvegynek nem jár lakbéryugdíj, így természetbeni lakás, tehát még kevésbé járhat az az eltűnt anyjának.

B. I. Fejőgépet a »Magyar Mezőgazdák Szövetkezetes-nél Budapest (V. Alkotmány-utca 31. szám) kaphat. Tessék onnan megfelelő árjegyzéket, vagy árajánlatot kérni.

N. I. A pénzét akár hadikölcsönben fekteti, akár postatakarékpénztárba teszi, az mindakettő egyformán teljesen biztos. A különbség csak az, hogy a hadikölcsön után 6% kamatot fizet az állam, míg a postatakarékpénztár még 4%-ot sem ad.

M. K. A vérvezetés csak bizonyos vidékeken fordul elő főleg nedves, mocsaras, erdei legelőkön, vagyis mindig csak olyan területeken, a hol sok a *kullanes*. Itt is rendszerint tavasszal vagy nyáron, télen sohasem fordul elő új megbetegedés. Istállózott marha csak akkor betegszik meg, ha kullancsos legelőről származó füvet kap vagy ilyen helyről származó falevéllal almoznak alája. A kullanes a szarvasmarha vagy más alkalmas állat testére tapad s annak vérért szívja. Úgyancsak ott pázik is és csak akkor hull le, ha a petéi megértek. Közben persze valamennyi állat vérébe beoltja szívás közben a piropasmát, a mely nagyfőüveg-gel minden vérvezetésben szenvedő állat vérében látható.

A betegséget megakadályozhatja, ha a marhát nem hajtja ki *kullancsos* helyre, illetve erdei vagy közelszomszédos *riznyós helyekre*. A riznyós területekről a víz lecsapolása s a mocsaras részek kiszáradása a leghatásosabb védelem. Az istállózott marha csak kívülről jövő fertőzés esetén betegszik meg. Csökkentheti a fertőzés veszélyét nagyon gondos bórapolással. Mindennap alapos kefézés, csutkolás, vakarás minden tekintetben előnyös. A bőrre tapadt kullancsokat lysozol, benzinszén vagy sóvízzel kell bekenni s akkor lepotyognak. (Az érett kullancsok kedvence tartózkodási helyei a fagyéktáj, tőgy, végbélnyílás környéke s a szombok belső felelete; az álcák a fején, a fonyászt, szemhéja- és fülek körül tanyáznak, meg a tőgyön.) Egyes gazdák kéthetentek olajos vízzel permetezik állataikat, mert az olajos testen nem marad meg a kullanes.

A már beteg állatot hús istállóba kell kötni, jól tartani jóminőségű száraz takarmánnyal, burgonyával és répával. Ha hasmenése van nyálkás fözetet (pl. árpkása vagy zabkásalevest), ha székrekedése van, keserűdöt kell adni, ha nagyon elesett, egy kis feketekávé, borszesz adhat bőséggel, terpenines vagy kámforsan bedöröszölés külsőleg. Jó a következő keverék: Acid carbol, vagy lysol 10-0, Syr. frumenti 100-0, víz 500-0 gr; ebből óránként egy evőkanállal adható, míg a vizelet felszítul.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Azonnali belépésre állást keres 50 éves, erőteljes, hadmentes, nős, gyermektelen, szakvizsgázott erdőőr, ki az erdészeti, vadászati, mezőgazdasági és irodai teendőkhöz jártas s gazdaságban mint tiszt volt alkalmazva. Címe: Petrovits Gábor, Técső (Máramaros megye). (7.)

47 éves, nős, róm. kath., családos, ép, egészséges, hadmentes erdőőr, ki az összes erdészeti és vadászati teendőkhöz, valamint a vadtenyésztésben is teljesen jártas, a mikről bizonyítványai tanuszkodnak, nagyobb uradalomban erdőőri, esetleg vadőri állást keres. — Jelenleg mintagazdaságban vagyok alkalmazva mint munkafelügyelő. — Czimem: Bajgár János Váczsentszlászól, társ. major, u. p. Túra (Pest megye). (10)

32 éves erdőőr, a ki a külső erdőkezelésnél, valamint az irodai teendők végzésénél teljes jártassággal bír, magierdőuralomnál mielőbb állást keres. Címe a szerkesztőségénél megudható. (11.)

Jó családból való 20 éves fiatal ember erdőszolgálati állást keres. Nyolcz havi gyakorlatom van, esetleg erdőőri teendőket bátran végzek. Katonai szolgálat alól mentes. Szivonits Milán Erzsébetfalva, Határ-út 96. sz. (3.)

Négy középiskolát végzett, magyarul és tótul beszélő fiatalember uradalom, vagy valamelyik állami erdőhivatalhoz gyakornokul ajánlkozik. Az állást bármikor elfoglalhatja. Címe: Bakó Dezső Sátoraljanhely. (Csalogány-utca 11. szám.) (12.)

HIRDETÉSEK

A szatmári róm. kath. püspökség bükkészérszei (Borsod megye) erdőgazdaságában **főerdőőri állásra** ezennel pályázat hirdetetik. A javadalmazás a használatosság arányában 600—1200 kor-ra emelkedhetik. Kezdfizetés 600 kor. készpénz, 12 hl. búza, 12 hl. kétszeres, 12 hl. árpa, 32 m³ kemény dorongfa, 2 drb fejőstehén és 2 gulyabeli tartás, 2 drb anyasertés és 10 drb süldelegeltetés, szántóföld 1200 □-öl és lakás természetben.

Pályázhatnak oly róm. kath. vallású, fedhetetlen előéletű, egészséges munkabíró egyének (40 éven aluliak), kik már ily minőségben alkalmazva voltak és erdőőri vizsgával rendelkeznek. Az állás nyugdíjas. Egy évi megfelelő próbaszolgálat után véglegesítés. Kérvények Püspök Úr Önélettségéhez címezve Uradalmi Jóságfelügyelőség Pustahidvég (up. Poroszló, Hoves megye) nyújtandók be. (J.H.L.)

Pályázati hirdetmény. Gróf Andrássy Sándor borbáti erdőuralalmában (Hunyad m.) Kimpulujnyág és Serél állomáshelye két erdőri állásra, melylyel 800 K fizetés, lakás, egyenruha, 32 ürm³ tűzifa, marhabartás, illetményföld jár, pályázatot hirdetek. Pályázhatnak erdőri szakvizsgát tett, nős, magyar honpolgárok. Román nyelvet beszélők előnyben részesülnek. Pályázati kérvények I. évi július hó 30-ig terjesztendők be az alulírott erdőhivatalhoz.

Borbátviz, 1916 június 1.

(2. II. 2.) **Gróf Andrássy Sándor erdőhivatala.**

2435/1916. szám.

Termelt fenyőhaszonfa eladás. A lipitújvári m. kir. főerdőhivatal fenyőháza, likavai, oszadai és vichodnai erdőgazdálkodásában a kincstár által kitermelt és rakodókra kiszállított, valamint a lipitújvári faratárban készletezett mintegy 5600 fm fenyőrűda, 4517 tm³ 12—25 cm középméretűje és 6594 tm³ 26 cm. és azonfelüli középméretűje lucz- és jegenye-, valamint kis részben erdei fenyő épület- és műszerfa, 1170 ürm³ hántott, valamint 600 ürm³ hántatlan fenyő műhasabfa 23 külön csoportban Lipitújvárott, 1916. évi július hó 25-én zárt írásbeli ajánlatok útján megtartandó nyilvános verseny-tárgyaláson el fog adatni.

A zárt írásbeli ajánlatok legkésőbb 1916. évi július hó 24-ikén délután 6 (hat) óráig nyújtandók be a lipitújvári főerdőhivatalnál, a hol azok július hó 25-én délelőtt 10 óraker nyílvánosan fel fognak bontatni.

A részletek csoportosítását, valamint a kiküldési árakat feltüntető egybeállítását, az árverési felkiáltások, valamint az ajánlati űrlapok és borítékok a lipitújvári főerdőhivatalnál beszerezhetők.

Lipitújvár, 1916. évi június hóban.

(4.) **A m. kir. Főerdőhivatal.**

7316/1916. sz.

Pályázati hirdetmény. A város tulajdonát képező Király nagy erdőben megíreseedett erdőri állásra pályázatot hirdetek. Pályázhatnak mindazok, kik az erdőri szakiskolát sikeresen végezték s kiknek az erdőri teendőkkel járó munkabírása hatóságí orvosi bizonyítvány-nal igazolva van.

Miután ez állás végleges elnyerése egy évi próbaszolgálatot kíván, méltányolást érdemlő esetben az erdőri szakvizsga hiányát illetve ennek a próbaesztendő alatti letételét is figyelembe vesszük.

Az erdőri kötelessége az erdőnek és az erdő üzemenek szakszerű és lelkiismeretes felügyelete s ezen kívül mindazon az erdő körébe vágó teendők végzése, melyeket a hatóság elrendel.

Az erdőri állása nyugdíjigjogosultsággal van egybekötve. Az erdőri javadalmazása 1200 kor. évi fizetés, természetbeni lakás, 120 kor. ruhaátalány, 15 úrbörméter fa vagy 80 kor. failletmény, két marhára legeltetési jog.

A pályázati kérések 1916 augusztus hó 12-én déli 12 óráig Torda város polgármesteréhez lehetőleg személyesen adandók be.

A kinevezett erdőri állását 1916. évi augusztus hó 28-án kell el foglalnia.

Torda város polgármesterétől.

Torda, 1916. évi július hó 7-én.

Z. Sebess Andor s. k. polgármester.

7.)

Két darab telivér rövidszőrű német vizslakölyök, remek szép példányok, egyenkint 50 koronaért eladók. Cím: Mezey Károly urad. erdész Baráka u. p. Borosjenő (Arad m.)

50 éves, r. k., szakvizsgával bíró, feleskett erdő-tiszt, beszél a német, román, szerb, horvát és tót nyelveket tökéletesen, igazolt gazdatiszt, ügy az erdészet, valamint a gazdaság ágazataiban sok évi tapasztalatai folytán azonnalra vagy legkésőbb szeptember 1-ére állást keres. Ép, erős és egészséges, hadmentes. Címe a kiadóhivatalban.

VADGESZTENYE ÉS TÖLGYMAK

vagy ezek hulladéka megvételre kerestetik.

Ajánlatok **HAJDU MIKSA** czímre (5. II. 1.) Budapest, VIII. ker. Népszínház-utca 19. szám kéretnek.

Gazdáknak és baromfityénysztnőknek

nélkülözhetetlen segédkönyvek a

Hrebly Emil m. kir. gazdasági felügyelő által írt

baromfi- és házinyl- tenyésztési szakmunkák:

- | | |
|---|-----------------------|
| 1. Általános tudnivalók | III. kiadás ára 1.— K |
| 2. Baromfityénzés | I. • • • 5.— • |
| 3. Tyuktenyésztés | II. • • • 3.— • |
| 4. Polykatenyésztés | II. • • • 3.— • |
| 5. Lúd- és kaesatenyésztés | I. • • • 3.— • |
| 6. Baromflak hizlalása | II. • • • 1.50 • |
| 7. Baromlitemerek értékesítése | • 2.— • |
| 8. Az ezüst szörmenyul tenyésztése és értékesítése. | I. kiadás • 2.— • |

E nyolcz munka Szerzőnél — Eperjesen, erdészeti alistszek s egyéb alkalmazzottak által postautalványon megrendelve fele árban kapható.

Egy fillért se áldozzon a méhészetre,
míg el nem olvassa

A MÉHEK ÉLETE

ezimű könyvet, mely a Boczonádi-kaptár és rendszer teljes ismertetését, az egész éven át előforduló munkák leírását és az általános alapismereteket tartalmazza; mely világosságot áraszt a sotéségben, útmutatást a bizonytalanságban; mely határozottan megjelöli a czélt s az arra alkalmas eszközöket. A 223 lapra terjedő könyv ára bérmentes küldéssel 3 kor. 45 fill.; csinos vászonkötésben 4 kor. 45 fill.

Műlépek, keretlécek, kaptárak, kasok és mindennemű méhészeti tárgyakról árjegyzéket és mutatványszámot ingyen és bérmentesen küld

a «Méhészet» kiadóhivatala
Ujpest, Széchenyi-utca 7. sz.

Előfizetési ár:

Égész évre	— 4 K.
Fél évre	— 2 K.
Negyed évre	— 1 K.
Egyes szám	— 20 l.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondse-
des milliméter soronkint-
10 fillérel, táblázatos és
garmond betűnél kisebb
betűfaj szedés másfélze-
res egységárral számítta-
tik. — Az egész oldal négy
hasábszéles.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ
m. kir. főördönfőnökos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Előfizetőknak az álláske-
reslet és kínálat rovata
rövid közlésekre díjlan-
nál áll rendelkezésére.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címűen Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendő a lap szét-
küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő»
szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség egyenyedenként utalványoz.
A lap után nétaén származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordít-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Telefon az erdészeti szolgálatban. (Kolozs József.)
A völgyzárók halászati hasznosítása. (Simonffy Gyula.)
Az aganes preparálása, illetőleg a koponyacsont fehérítése és keze-
lése. (Gy. Takách Gyula.)
Az állami alkalmazottak újabb beszerzése előlegéről.
Gazdasági tandocsó: A méhek költésrohadása. (Izenci Sándor.) —
A kappanózás, mint felesleges állattinktás. (Bászel Elek.) — A tojás
eltartása.
Külföldiek: Halalozás. — Szokvény hadifogyók elfogása. —
A mesterséges keltetés. — Newyork. — Hány ló van a világon. —
London lakosainak száma.
Az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége» közleményei:
Nyugtázás.
Híradások: Közlemények: Hirdetmény erdői és vadóri szakvizsgák
ügyében. — A kintári erdészeti személyzet által legelőtűhető
állattulományok normáljószág egységeken való megállapítása.
Változások az erdészeti szolgálat körében.
Előfizetési díjak nyugtázása.
Szerkesztői üzenetek.

Telefon az erdészeti szolgálatban.

Nagyobb kiterjedésű s rendszeres gazdasági üzem alatt
levő erdőbirtokok kezelését nagy mértékben megnehezíti
az a körülmény, ha az erdőbirtok az erdőgazdálkodás
székhelyétől nagy — 30—50 kilométernyi — távolság-
ban fekszik. Az erdőgazdálkodó, irodai teendők miatt, nincs
mindig abban a helyzetben, hogy az erdőgazdálkodás kerü-
letében tartózkodjék. Sok esetben küldöncz útján kénytel-
telen az altiszti személyzettel érintkezni. Az ilyen érint-
kezés azonban, eltekintve az évente küldönczbérekre for-
dított tetemes kiadásoktól, sok esetben nagy hátránnyal jár.

Így példának okáért, ha az erdőgazdálkodás kerületében
tutajozási üzem is van, sokszor megtörténik, hogy a gátvív-
adás idejét különböző okoknál fogva meg kell változtatni
s a küldöncz későn érkezvén, a korai vagy késői gátvív
folytán, tutajelzárások keletkeznek. Ezeknek szétbontása
természetesen nagy idővesztéssel és költséggel jár.
Vagy pl. tűzveszély esetén az erdőőrök által leküldött
munkás többnyire, sőt lehet mondani, mindig későn ér-
kezik meg és a kiküldött segély már késő.

Természetes, hogy egy nagy, rendszeresen kezelt erdő-
birtoknál az évente küldönczbérekre fordítandó kiadás
tetemes összeget képvisel.

E kiadások megtakarítása és egyéb okok indították
a máramarosszigeti m. kir. erdőgazdálkodást már az
1897 év elején arra, hogy kerületében a telefonhálózat
létesítése iránt, a kellő lépéseket megtegye.

Azt hiszem, nem lesz érdektelen, ha a telefonhálózat
berendezéséről és felállításáról egyet-mást közlök.

A máramarosszigeti m. kir. erdőgazdálkodásához tartozó
vaséri m. kir. erdőgazdálkodás területe 30,954-89 kat. hold.
Az erdőgazdálkodás székhelye Felsővisó. A gazdálkodás
legalsó része (első védkerület) a községtől 17 kilométer-
nyire, legtávolabb fekvő védterülete pedig 40 km-nyire
esik.

Elképzelhető, hogy ily körülmények között milyen
előnyvel és fontossággal bír a távbeszélőhálózat.

Az egész felállítás, berendezés stb. 2518 koronába
került.

A vonal hossza 88-3 km. Állomások: a) Felsővisón,
az erdőgazdálkodás irodájában egy végállomás; b) a mak-
kerlői gátnál szintén egy végállomás; c) e kettő között
van két állomás; és pedig Fajánán a központi átkapcsoló
állomás és Bárdón egy állomás; d) egy mozgó állomás,
mely útközben bárhol bekapcsolható. Összesen van tehát
négy állomás és ezenkívül egy hordozható mozgó-állomás.

I. Egy állomáshoz a következő berendezés kell:

1. 1 darab inductió áramú 1. számú fali telefonkészülék, universal transzmerrel, hangosan beszélő zén-mikrofonnal, inductios kettős csengővel, inductios tekeressel, 3 mágneses inductiorral, ön- működő kikapcsolóval, 1 db hallgatóval, zsinórral. Minden fémalkatrész ála- nyozva, fényezett díofa-szekerénybe szerelve	80— K
2. Két db teljesen felszerelt telep 2—2 Leclanché elemmel, szekrényben négy koronájával	8— e
3. Egy db földvezeték, tiszta vörösréz- lemezből, vörösréz-sodrony összekö- téssel	4-20 e
4. Egy villámhárító az épületeken kívül, palára vagy fára szerelve, pléhdoboz- ban, vastartókkal	4-60 e
5. 30 m elszigetelő-sodrony belső veze- tékre 8 fillérjével	2-40 e
Egy állomásnál	99-20 K
Teljes állomásnál	396-80 e

II. Egy mozgó-állomás (hordozható telefonkészülék) mely útközben bárhol bekapcsolható, teljes felszereléssel 100— K

III. A központi állomásnál kell:

1. Fajnatól-Bárdóig (8 km) egy külön vezeték 18 K-val 144— «
2. 128 db porcellán elszigetelő 30 fillérjével 38·40 «
3. 128 db tartóhoz szükséges vas 8 fillérjével 10·24 «
4. Két teljesen felszerelt Leclanche elem 4— «
5. Központi átkapcsoló 60— «

IV. Az egész vonal hossza 38·3 km ; erre kell önozott és edzett öntött acél sodrony (1·8 mm-es) 18 koronájával 689·40 «

V. 650 db porcellán-elszigetelő 30 fillérjével .. 195— «

VI. 650 db tartóhoz szükséges vas 8 fillérjével . 52— «

VII. Apróbb kellékek és elszigetelő anyagok .. 20— «

VIII. Két kilométer tartalék-sodrony a szabad vezetéknel előforduló szakadások javítására 18 K-val 36— «

IX. 650 db telefonoszlop termelési bére 32 f-vel 208— «

X. 650 db oszlop felállításához, a gödrök kiásásához, a porcellán-szigetelők elhelyezéséhez, a vezetékek elkészítéséhez felvételik 220— «

XI. 650 db telefonoszlop szállítására, széthordására (a megfelelő helyekre), továbbá a felszerelési tárgyak vasuti stb. szállítási költségeire felvételik 122— «

XII. 650 db II. osztályú rudfa tőára az akkori erdőtermény árszabály 37. tétele szerint (I. távolsági osztály) 38 f-vel — 10 % = 34·2 fillérjével összesen tehát .. 222·30 «

Összes költség 2518·14 K

Egy kilométerre eső költség tehát 2518·14 : 38·3 = 65 K 75 f. Természetes, hogy ott a hol a munkálatok nem szegődött, hanem magán munkásokkal fogatosítottak, a költség aránylagosan nagyobb.

A távolságok a következőképen oszlanak meg:

Felsővisó-Makkerlő = 38·3 km. Ezen a két helyen állítottott fel a két végállomás.

E kettő közé esik Fajna és Bárdó.

Fajna és Bárdó közötti távolság 8 km.

Az összes berendezési tárgyak az Egyesült villamosságí részvénytársaságtól szereztek be (Budapest, VII., Munkás-utca 12—14. sz.).

Az egész felállítás stb. 1½ hónapot vett igénybe.

A telefon-hálózat létesítésére nyerendő engedély kiadásánál követendő eljárást az alábbiakban ismertetem.

A költségvetés felterjesztése és a földművelésügyi m.

kir. Minister úr által adott építés-engedélyező rendelet vétele után szükséges még a kereskedelemügyi m. kir. Minister úr erre vonatkozó engedélye is.

A távírdák, a távbeszélők és villamos jelzők felállítása, berendezése és üzletben tartása az államnak fenntartott jogok közé tartozván, a távbeszélő berendezhetése és építése vonatkozó tulajdonképeni engedélyokiratot a kereskedelemügyi Minister úr, az 1888. évi XXXI. t.-cz. és az 1890. július hó 18-án 23,445/V. szám alatt kiadott rendelet alapján adja meg.

Ezen engedélyokirat megszerzése czéljából mindenkéltől a m. kir. államépítészeti hivatalnak hivatalos nyilatkozata szerzendő meg arra nézve, hogy a felállítandó telefonhálózatnak az állami közút felett leendő átvezetése és az oszlopoknak az állami közút mellett leendő felállítása a közlekedésre stb. akadályt nem okoz.

Az erre vonatkozó kérvényhez, illetőleg hivatalos megkereséshez melléklendő a távbeszélő iránymony tervezetének vázlatrajza (mércze 1 : 75,000), mely vázlatrajzon ki kell tüntetni:

- a) a tervezett távbeszélő irányát;
- b) az erdőgondnokság határátvonalát;
- c) az esetleges községi utat;
- d) a felállítandó állomások helyét;
- e) feljegyzendő egyuttal az egész távbeszélő vonal hossza is.

Az államépítészeti hivatalnak megküldendő továbbá ezenkívül az illető község határában fekvő m. kir. erdőgondnoki iroda-épületre vonatkozó kataszteri vázlatrajz is (1° = 40°), melyen egyuttal a létesítendő távbeszélő iránya is megjelölendő.

Ezen a második vázlatrajzon kitüntetendő:

- a) az illető község fekvése;
- b) esetleges községi út;
- c) az állami távíró vonal;
- d) az állami távírda-hivatal;
- e) az erdőgondnokság irodája.

A m. kir. államépítészeti hivatal, megvizsgálván a küldött vázlatrajzokat, kiállítja a fentebb említett hivatalos nyilatkozatot, mely nyilatkozatot a vázlatrajzokra is rávezeti.

Az államépítészeti hivaltaltól megszerzett hivatalos nyilatkozatot, a két vázlatrajzzal együtt ezután az illető kerületi posta- és távírda-igazgatóságához kell benyújtani.

Benyújtandó ezenkívül a községnek arra vonatkozó nyilatkozata is, hogy a távbeszélőhálózat felállítása ellen kifogása nincsen.

A posta- és távírdaigazgatóság terjeszti fel ezek után, a maga véleménye kíséretében, az összes okmányokat a kereskedelemügyi m. kir. Minister úrhoz, kinek leérkezéskor engedélyokirat alapján azután az építés fogatosítható.

A vaséri m. kir. erdőgondnokság kerületében létesített telefon 1897. évi novemberben adatott át a használatnak s november hó 15-én hangzott el az első «Halló!»

Kolozs József.

A völgyzárók halászati hasznosítása.

Irta: *Simonffy Gyula.*

(Folytatás.)

A vízi rovarok közül igen fontos tápláléka a pisztrángnak a Trichopterus és mint keresett és kedves eledel még ennél is fontosabb a Tendipedidák álcázaja, bábja és a kifejlett állat. Ezek megőrölt részeivel sokszor merőben telve van a pisztrángok gyomra. Ezen csoportok álcáinak és bábjainak felvétele részint a meder talajából, részint midőn az érett bábok a víz felszínére igyekeznek, magából a vízből történik. Tapasztaltak azt is, hogy egyes lárvákat köből, homokból, levélből s farészecskékből alkotott házikójuk (lárvaköpenyük) sem védi meg a pisztrángok falánkságától.

A pisztráng mohó táplálékfelvételével van összefüggésben az a tapasztalat is, hogy a pisztrángok gyomrában az állati táplálék mellett növényi részeket, fűvet, mohát, algákat találnak. Ezek mind a táplálékkal együtt kerülnek a pisztráng gyomrába.

A táplálék felvételének mikéntjére és helyére nézve a tett megfigyelések alapján megemlíthetjük még a következőket: A völgyzárókban a pisztrángok gyomra és belei mindig telve voltak táplálékkal; a völgyzárók minden időben bőséges táplálékot nyújtanak, tavasszal inkább a partokon és a patak torkolatánál, nyáron és ősszel ezen kívül a szabad vizeken és a víz felett, télen a völgyzárók mélyén és a part meredek lejtőjén. A westfáliai völgyzárókból kifogott pisztrángok minden időben erős, jól táplált példányok voltak.

Thienemann figyelmeztet arra, hogy miután a pisztráng, különösen fejlettebb korában, nem planktonéó, ha valamely pisztrángos völgyzáróban a sokszor igen számottevő planktonprodukcziót ki akarjuk használni, közvetítő halakkal népesítsük azt be. Ilyen hal pl. a ponty, a mely a hidegebb vízü völgyzárókban természetűl fogva teljesen hiányzik. Ha pontyot telepítünk tehát oda, azok, mint planktonéók, a tó ebbeli termőerejét a maguk javára fordítják, de ők maguk aztán a ragadozó pisztrángra lesznek zsákmányává. A ponty betelepítésével ily módon a völgyzárók halászatából befolyó jövedelmet igen lényegesen lehet fokozni.

A völgyzárók benépesítése. Azon kérdésre nézve, hogy valamely újonnan létesített völgyzárót milyen halfajjal népesítsünk be, a mennyiben kifejezetten pisztrángos jellegű völgyzáróról van szó, a természet nyújt legjobb útmutatást. A tápláló patakokból bevándorló halállomány maga azonban nem elégséges a völgyzáró teljes gazdasági kihasználásához; hogy ezt elérhessük, a pisztrángfélék mesterséges tenyésztéséhez kell folyamodnunk s a völgyzárót mesterségesen kell népesítenünk. Ha a tápláló patakok és a völgyzáró egy birtok (vagy bérő) kezében vannak, akkor legelősebb és legelősebb mód lesz zsenge ivadékok helyezni a patakokba; az fölnevekedve, lassanként levándorol s benépesíti a völgyzárót. Ellenkező esetben, ha csak a völgyzáró felett rendelkezünk, akkor csakis jól fejlett, erős egygyaras ivadékkal népesítsünk, mert a zsenge ivadéka a kifejlett pisztrángoknak jórészt zsákmányává válhat.

A tekintetbe jövő 3 pisztrángféle közül a pataki saibling bizonyult a legkevésbé megfelelőnek, leghelyesebb a sebes pisztrángot nagyobb számban, a szivárványosat kisebb számban tenyészteni. 2—3 év múlva a fogási eredmények megmutatják, hogy melyik a legmegfelelőbb halfaj. A népesítésre szolgáló egyedek számát természetesen nem lehet általánosságban előírni, mert ez egyrészt a tápláló patak levándorló halnépesítéstől, másrészt a völgyzáró termőképességétől függ. Ha az évi halhústermést hektáronként átlag 25 kg.-ra becsüljük s ezer az alapon számítunk, úgy (a westfáliai völgyzáróknál) legtöbb esetben helyes úton fogunk haladni. Egyébiránt néhány évi kísérletezés után a megfelelő népesítést esetről-esetre mindig meg fogjuk tudni határozni.

Pisztráng mellett járulékhalként leghelyesebb először a *czompót* alkalmazni. A compó aránylag a hidegebb salmonidás völgyzárókban is jól tenyészik, fejlődik, nem túlságos nehéz a kihalászásra, az ára pedig elég jó.*

A többi halféle (ponty, aranyorfa stb.) a salmonidás völgyzárókban nem annyira mint tenyészhal, hanem csak mint a pisztráng takarmányhala jön számításba. Nem szükséges azonban — még az olyan völgyzáróknál sem, a melyekben a pisztráng kísérő hala, a fürge cselle és botos kölönte hiányzik — az üzembevétel alkalmával ezeket a halakat mindjárt betelepíteni. Igen sok völgyzárónál éveken át a pisztráng teljesen kihaszorálja és jól értékesíti a völgyzáró apró állatvilágát. Csak ott, a hol a hozam tekintetében az első évek után erős visszaesés mutatkozik, lesz czélszerű a pontyfélék takarmányhalképpen betelepíteni és így indirekt úton értékesíteni a tó apró állatproduktumát. Különösen a kisebb völgyzáróknál, viszonylag terméketlen talajon lesz szükséges az ilyen betelepítés.

A takarmányhal és tenyészhal közötti helyes arányszámot a tapasztalat fogja megmutatni. Általában a takarmányhal mennyisége 50%-ra is felmehet. Ajánlatos a takarmányhalakat mint ivaréret ivó anyahalakat vagy legalább mint 1—2 nyarasokat behelyezni. Az anyahalak a szélvizeken megivnak, zsenge ivadéka pedig a víztükör nyári fokozatos süllyedésével a pisztrángok zsákmányává vált.

A mi a ragadozó halakat illeti, értékes salmonidás völgyzáróba az alsóbb szintjájuk ragadozó halait, a melyeknek a csuka és a csapósünger, betelepíteni nem szabad. Különösen áll ez az utóbbira és pedig azért, mert hamarosan uralomra jut s teljesen elűzi a pisztrángot.

Németországban egyes tógazdák e ragadozó halak betelepítését akkor látják szükségesnek, a midőn valamely tóban a pisztrángfélék számának megapadása után az értéketlen fehérhalak elszaporodtak. A betelepítés eredménye az volt, hogy a ragadozók nemcsak a fehérhalak, hanem a pisztráng ivadékat is kipusztították. Az egyidejűleg betelepített ponty és czompó elég jól fejlődött ugyan, de tovább tenyészteni nem tudták őket. Jegyezzük meg azonban, hogy itt mindig rendszeresen, illetve

* Különösen Németországban.

évenként le nem esapolható völgyzárókról és tavakról van szó, a hol tehát a birtokos kvázi tehetetlen a túlszaporodó ragadozó halakkal szemben. Általában véve, a mely pisztrángos völgyzáróba az említett ragadozó halak betolakodnak, az mindjárt veszít értékéből; ilyen körülmények között a vizet alaposan meg kell halászni és a sügér-ikrát, a mit ivás idején könnyűszerrel lehet gyűjteni,* tüzzel-vassal pusztítani kell. Nem számíthatunk ily vizekben a pontyfélék természetét tovább tenyésztetere sem s így a halaszvíz természetét kihasználódó, nem marad más hátra, mint kétnyarasz, lehetőleg erősen fejlett pontyittal — a melynek a ragadozók már nem árthatnak — népesíteni az illető halaszvizet.

A völgyzárók halainak ellenségei és betegségei. A megfigyelés alatt álló völgyzárókban a halak jelentékeny ellenségeként lépett fel a szürkegém (*Arder cinerea* L.), igen egyenlenszok találták az erdei baglyot is, a mely ivás idején glóbuszrettel repkedett a pontyok ívőhelye körül.** Gombabetegségek s paraziták igen ritka esetben léptek fel és csak szórványosan.

(Folyt. köv.)

Az agancs preparálása, illetőleg a koponyacsont fehéritése és kezelése.

Irta: Gyönyöghatásai Takách Gyula.

Minden igaz vadászember előtt az elejtett vad legdrágább, legértékesebb része: a troféa. Ez az, a miért fáradsunk, küzdünk, áldozunk és sóvárgunk, — ez az, a mit sirunkig becézve, szeretettel örüztünk. Édes emlékeink letéményese, izgalmas kalandjaink édes emléke a troféa. Ki ne volna tehát elkeseredve, ha egy gyönyörű troféáját valaki ügyetlen és helytelen lefűrészeléssel vagy preparálással elrontja?

Hogy ez a vadász-keserűség minél ritkábban forduljon elő vagy épen meg is szűnjön, leírom röviden a troféák preparálása körüli helyes eljárását.

Ha egy agancs vagy kampós vad területekre kerül, mindenekelőtt kérdezzük meg annak elejtőjét, tulajdonosát, hogy egész koponyával vagy kis koponyával óhajtja-e a troféát. Ha egész koponya kívánatik, akkor éles késsel jobbról, balról a száj csücskeitől felhasítjuk a bőrt és húst egész a nyúlt agyig s a koponyát az egész alsó állkapocs hátrahagyásával lecsavarjuk, lefejtjük.

Ezután egy késsel kifejtjük a két szemgolyót s a koponyát alulról, fűrés segítségével megtekkeljük s az agyvelőt eltávolítjuk. Ha ezzel készen vagyunk, hideg vízbe többször jól bemártogatjuk a koponyát, hogy a vér-edényekből kiömlött vért a víz kiszívja. Ha ezt elmulasztjuk, a vér beveszi magát a csont rostjai közé, a fózés által teljesen megbarnul s vegyi eljárással nélkül el nem távolítható. Mikor a vér teljesen kiszívódott, felteszszük az agancsot főni. Erre a cizéla választunk egy olyan

lábast vagy üstöt, a melybe az agancs a rózsákon felül belefér. Az agancsot feltámasztjuk egy-két darab fával, hogy a lábashoz vagy üsthöz ne érjen. Az üstbe annyi vizet öntünk, hogy a rózsák alsó fele még bent legyen a vízben. Ezután veszünk finom fa-hamut vagy mosósózdát s a hamuból őz-agancs- vagy zergékampóra két evő, szarvas-agancsra öt-hat evőkanállal, szódából mogoró-, illetve diónagyságot teszünk a vízbe. Így hagyjuk az agancsot mindaddig főni, míg a szőrös bőr (a világért sem szabad a bőrt a koponyáról előre lenyúzni) a koponyától el nem válik s magától fel nem kunkorodik egész a rózsatöveig. Ekkor kivesszük s a gőzölő bőrt egy harapófóval vagy ruhával megfogva lehúzzuk. Ha jól a víz alá került az egész rózsától a bőr szépen elválik a rózsától s kés nélkül lefejtethető. Zergénél különösen vigyázzunk s addig főzzük, míg a szarv alól a bőr szépen ki nem húzható. Késsel nem szabad lefejtetni, mert megsértjük a szarv lágy alsó részét, vagy pedig sok bőrt hagyunk alatta, a mi romlandó és idővel pompás molytanya.

A kifőzésnél sokkal ajánlatosabb a hamu, mint a szóda használata, mert ha a hamuból egy kicsit többet veszünk is, nem árt, míg a szóda elési a varratokat s megtámadja a koponya egész felületét. A hamuból vagy szódából képződött lúg a koponyából kicsapja a zsíradékot s szappanná változtatja. Ügyelnünk kell arra is, hogy a rózsákat el ne lepje a víz, mert akkor ezek is megfakulnak, a mi azonban csak a szóda használatánál fordul elő. Ha van időnk hozzá, csináljunk hamuból gyenge lúgot s a leszűrt tiszta lúgban főzzük ki a koponyát.

Ha a vadász kis koponyával, fél koponyával óhajtja diadaljelvényét eltenni, akkor a nyúlt agyval kezdve lefele haladunk a bőr felmetszésével, úgy, hogy a szemnyílás felső szegletéhez jussunk. A szem alsó szegleténél folytatjuk tovább a metszést az orrsont közepéig. A másik oldalon ugyanezt a műveletet hajtjuk végre, míg a két metszés az orrsonton össze nem ér. Ezt az előzetes munkát azért kell végeznünk, hogy a fűrésszel könnyen dolgozhassunk, mivel a nyers bőrt a fűrés nem fogja. A mint ez a nyúzó mesterség készen van, elővezzük a fűrészt (közönséges rámas fűrészt) s a vad fejét oldalt fektetvén, úgy helyezük a szemnyílásra, hogy mindkét csücskét érintse. Ebben az irányban a metszési felületet követve, addig fűrészelünk, míg az orrsont közepéig nem jutunk. Azután átfordítjuk a vad fejét s a másik oldalon ugyanezt a munkát végezzük. Most már a levágandó koponya csak fent, a nyúlt agyval függ össze egy darabon, honnan egy felülről lefele hatoló fűrészeléssel — a vad fejét az orrsontzimpákra állítva függőlegesen — elszabadítjuk. Az agyvelőt kiszedjük, a kifolyt szemgolyókat — nehogy a bennök lévő* sok festékanyag a koponyát megfogja — eltávolítjuk, vízbe áztatjuk s a fent előadott módon kifőzzük.

Kifőzés után az egész koponyát szorgosan megtisztogatjuk a reá tapadó hártálytól, idegekeltől, kimetszünk mindenféle porozogót s az orrban levő takhártályakat. Mikor ez mind rendben van, veszünk egy kefet (köröm-kefe), szappant s langyos vízben, az egész koponyát jól megskaláljuk s kiteszszük a napra száradni.

* Miután ikráját a növényzetre és gyökérostokra csoportosan rakja le, sok helyen csalogató rostokat is alkalmaznak.

** Megjegyzendő, hogy a ruzsfélék, vészkök, buvárok stb., a síkló kigyó szintén ellenségei a halaknak, nem is szólva a rovar-ellenségekről.

Ha a fenti eljárást helyesen alkalmaztuk, a koponya megszáradás után gyönyörű, ragyogó főhéher lesz. Ha az agancs sáros, vagy a lefürészeselésnél vérs lett, a kút alá tartjuk s a véres helyeket, ha a víz nem venné le, egy ruhával párszor megérintjük; a sárt a reá húzott víz szépen leviszi. Az agancs rovátkái, gyöngyei között levő fakérget kipiszkálni, az agancsot lekefelni nem szabad. Ezáltal igen sokat veszít eredetiségéből és értékéből. Hasonlóképp nem vadászias, nem szakszerű eljárás a koponyát üveg-papírral kifényesíteni vagy az agancsot olajjal, fírnisszel bekenni. Legszebb, legértékesebb a troféa, ha természetes!

Ha a napon megszáradt koponyaesont nem főhéher, hanem üveges foltok vannak rajta, ez annak a jele, hogy nem alkalmaztuk elegendő erős lúgot, s oldatlan zsír-részek maradtak vissza. De ez nem baj, mert könnyű rajta segíteni. Csinálunk egy kis gyöngö hamulúgot s abban pár percig forraljuk. Vigyázni kell azonban, hogy hamu ne jusson az edénybe, mert a hamu most már megfogja a koponyát.

Ha a napon megszáradt koponya homályos fehér, olyan, mintha meszes volna, akkor igen erős volt a lúg, sok hamut vagy szódát tettünk a vízbe, vagy túlsóká forraltuk a koponyát s a lúg megtámadta, feloldotta a csont felső fényes rétegét. Ez már baj, mert ezen bajos segíteni másként mint üvegpapírral. A legnagyobb kár azonban akkor esett meg, ha erős lúgban túlsóká forraltuk a koponyát, annyira, hogy nemesak a felsőkérget, de a koponyavarratokat is megtámadta s a koponya a közepén 1—2 milliméterre szétnyílik vagy éppen ketté esik. Nem egy példa van erre már a vadászéletben.

A vadász nomád életében előfordul az az eset is, hogy nincs kéznél olyan edény, — még lavoro sem — a miben a koponyát ki lehetne főzni s a kifőzéssel hetekig, a vadászhat befejeztéig várni kell. Ilyen kivételes esetekben természetes, hogy el kell térnünk a regulától. A kis vagy nagy koponyával levágott fejet szépen lenyúzzuk s lehetőleg megtisztítjuk mindenféle romlandó anyagtól, nem feledkezve meg az agyvelő kiszedéséről, a mi, ha bent marad, az egész koponyát zsírossá, sárgává teszi. Az így letisztított koponyát azután egy tiszta vízbe mártott tiszta ruhába begöngyöljük és hűvös helyre teszszük, nehogy a nap érje s a csontthártyán levő zsíradék feloldadjon s beszívja magát a koponya likaiba. Az ilyen zsírtól telerakódott csont megfehériteése nagyon nehéz. Azért nem szabad soha — a lért kényszerhelyzetet kivéve — a bőrt előre, a főzés előtt lenyúzni. El nem szabad azonban feledni a lenyúzott koponyát a ruhába esavarás előtt hideg vízben jól kiáztatni, hogy a vértessékek kiázzanak belőle.

Ha egy hosszú idő múlva feltalált vadnak a koponyáját óhajtuk megfehériteni vagy egy öreg, rosszul kifőzött fekete koponyát akarunk rendbe hozni, az eddig felsorolt eljárással már nem érünk czélt. Itt már a következő kémiai eljárásnak van helye: Valamely drogériából hidrogénperoxidot szerzünk be s abból 5 %-os oldatot (5 rész hidrogénperoxid, 95 rész víz) készítünk. A koponyát belehelyezzük s a szükséglet szerint $\frac{1}{2}$ —1—2 napig benne hagyjuk. Mikor a koponya már fehér s az oldatban

és koponyán az apró buborékképződés megszűnt, kiveszszük, vízzel jól leöblítjük és megtöröljük. Ezzel az eljárással a legesztűbb, barna koponyából főhéheret csinálhatunk. Nagyon kell azonban vigyázni, hogy a rózsák bele ne érjenek az oldatba, mert azokat is teljesen megfehériti.

Egy jól preparált, kifőzött koponyát, ha az idő hosszú során megsárgul vagy megbarnul, nem szükséges hidrogénperoxiddal kezelni, hanem egyszerűen szappanos kefével jól megskaljuk s langyos vízben jól leöblítjük. Olyan lesz az, mint új korában volt.

Az agancsra lakódott por a gyöngyök, rovátkák közül sem ruhával, sem kefével ki nem tisztítható. Ettől a szürke porrétegtől a legkönnyebben úgy szabadulunk meg, ha az agancsot zuhany alá tartjuk. A zuhany víze szépen kimossa, anélkül, hogy az agancs színének ártana, csak nem szabad lemosni. A vizes agancsot egy tiszta ruhával megnyomogatjuk — nem töröljük — és felakasztjuk. Olyan lesz az agancs, mintha csak most került volna be az erdőről, sőt még a kedves, bógési pézsmaillet is újra felszabadul s napokig terjeng a szobánkban.

Mielőtt letenném a tollat, megemlítem még, hogy mikép óvhatjuk meg lakásunkat a molyok legszivesebben tenyészenek az őzagancs rózsái alatt és között, zergékampónál a tülök és szarvas között és az agancstábla és koponya között, hol mindenütt talál annyi börtészekéket, hogy azon megél. Szarvasagancs-rózsák alatt, mivel nem elég öblös a tanya, ritkán maradnak meg. A rózsákat és különösen a rózsák alatt levő mélyedést, valamint a táblára, erősítés előtt a koponya alsó részét kenjük be jó arzénikum-oldattal, — ha ez nincs, erős szublimát-oldattal s nem lesz egy molyunk sem, a mi az agancsról bejut a bútorba, ruhákba, mérhetlen károkat és bosszúságot okozva.

Az állami alkalmazottak újabb beszerzési előlegéről.

A beszerzési előlegek engedélyezéséről az az egyszeri háborús-segély engedélyezésére vonatkozó törvényjavaslat intézkedik, a melyet az országgyűlés képviselőháza már elfogadott ugyan, de a mely még törvényerőre nem emelkedett. Minthogy azonban a beszerzési előlegek a nyár folyamán és ősz elején használhatók fel legelőszerebben az elsőrendű életszükségleti cikkek beszerzésére, azért a minisztertanácsnak 1916. évi július hó 21-én hozott határozata alapján a kormány már most kiadta a beszerzési előlegek engedélyezésére és azoknak visszafizetésére vonatkozó rendelkezését, a melyet főbb vonásaiban az alábbiakban ismertetünk.

Beszerezési előlgeben részesíthetők mindazok az állami alkalmazottak, a kik részére egyszeri háborús segély jár. A havibér, hetibér, vagy napibér mellett alkalmazott díjnokok, altisztek és szolgák közül azok, a kiknek még nincs egy évi jó szolgálatuk, beszerzési előlgeben csak abban az esetben részesíthetők, ha a beszerzési előlgeknek engedé-

lyezését különös méltánylást érdemlő körülmények indokolják és ha arra egyébként is érdemesek.

A beszerzési előleg engedélyezését nem akadályozza az a körülmény, ha az állami alkalmazott fegyelmi eljárás megelőző vizsgálat, vagy fegyelmi eljárás, vagy fegyelmi ítélet hatálya alatt áll; azonban olyan alkalmazott részére, a ki állásából és fizetésétől fel van függesztve, nem lehet beszerzési előleget engedélyezni.

A beszerzési előleg összege semmiesetre se haladhatja meg annak az összegnek a felét, a mely az alkalmazott részére egyszeri háborús-segély címűen engedélyezhető lesz. Általános irányelvül szolgál az, hogy a nőten állami alkalmazottak a háborús-segély harminez százalékát, a két családtaggal bírók annak negyven százalékát, a több tagú családok pedig ötven százalékát fogják kapni. Az előlegkérés bélyegmentes bejelentés alapján történik, ezt azonban csak formai tekintetből kívánják meg és a bejelentett jogok igény mindenkinél kielégítést fog nyerni. A kormányrendelet utasítja az utalványozó hatóságokat, hogy az augusztus elsejével kezdődő és legfeljebb szeptember végéig terjedhető bejelentéseket a fentemlített százalékos arány figyelembe vétele mellett saját hatáskörükben mielőbb folyósítsák. Mivel a beszerzési előleg csak a november elsejétől járó háborús segély mérvéhez alkalmazkodik és az időközben bekövetkező kinevezés vagy előlépés folytán beálló magasabb fizetéshez képest a segély is emelkedni fog, de ez a kinevezéseknél kiszámíthatatlan, az előléptetéseknél pedig annak megállapítása sok munkával jár, ezért, hogy az előleg kifizetésében késedelem ne történjék, annak megállapítására nézve az augusztus elsején felvett fizetés irányadó. Az alkalmazott által 1916. évi október hó végéig fel nem vett beszerzési előleget nem szabad többé ki fizetni.

A rendelet a múlt évben adott és fedezetlenül maradt előlegekre nézve elrendeli, hogy az ezek terhére előjegyzett levonásokat november elsejével a hatóságok további intézkedésig szüntessék be, a most felveendő előleget pedig tizenkét egyenlő havi részletben november elsejétől kezdve az illetőktől vonják le. Azok az állami alkalmazottak, a kik illetményeiket, félhavi, vagy havi részletekben kapják, a beszerzési előleget is 24 félhavi, illetőleg 52 heti egyenlő részletben tartoznak november elsejétől kezdve visszafizetni.

A beszerzési előleget lefoglalni nem lehet és az alkalmazott elhalálozása esetén az özvegyi nyugdíjat sem lehet vele megterhelni.

Gazdasági tanácsadó.

A méhek költésrothadása. A költésrothadás nem új dolog s ma már nincs is olyan méhészt, a ki ne hallott volna e pusztító betegségről; mégis kevésbé óvatosak és kevésbé védekeznek e betegséggel szemben, pedig akárhányszor, egy kis óvatossággal könnyen elkerülhető volna a baj. Ez a betegség majdnem mindig abból származik, hogy a méhészt vizyáztatlanságból behurcolja a saját méhészébe. Különösen a kezdő méhészeknél szokott ez

meg történni, a kiknek nincs tudomásuk arról, hogy a méhésztetben még ragályos betegség is van; ezért a kezdők összevásárolnak mindenféle eszközöket, rajokat stb. olyan helyekről, a hol betegség pusztít. Ezért azok a kezdők, a kik méhésztetel akarnak foglalkozni, előbb mindig kérdezzenek meg egy ismerős méhészt, hogy mit szól hozzá, hogy ha ilyen és ilyen körülmények között megkezdéné a méhésztetel. Ha pedig nincs az illetőnek olyan ismerőse, a kihez bizalommal fordulhatna jótanácsért, akkor forduljon a kerületi m. kir. méhészeti szaktanárhoz s tőle kérdezze meg, hogy honnan szerezhetne be egészséges méheket és eszközöket. A szaktanár a legnagyobb lelkiismerettel olyan egészséges méhtelepőrlő fogja ajánlani a beszerzést, a hol semmiféle betegség sem pusztít.

A költésrothadás elkerülésénél azonban nemcsak erre kell ügyelnünk, hanem arra is, hogy használt kaptárakat vagy eszközöket, mézet stb. csak olyan helyről vásároljunk, a hol meggyőződünk arról, hogy ott soha semmiféle ragályos betegség nem volt. Azokat a méheket, a hol tudomásunk szerint ragályos költésrothadás dühög, jelentsük be a közösi előjárásnak, a mely az 1894. évi XII. t.-cz. 60. §-a értelmében, a ragályos költésrothadásban szenvedő méhesaladokat tartozik azonnal lekénezeni.

A költésrothadásnak kétféle betegsége szokott előfordulni: az egyik könnyebb, a másik súlyosabb természetű. A könnyebb természetű betegséget rendszeren az okozza, hogy nyáron át a nagy zivatárokat sok méh elpusztul, a zivatar után pedig hirtelen lehök a levegő; a megmaradt méhek a kaptárban összehúzódnak és ezáltal a hátulsó fiasításos lépek, a melyekről lehúzódtak, melegítés nélkül maradnak; így azután a fódított fiasítás megfázik. A meghülés azonban bekövetkezhetik akkor is, ha pl. 10 fok R. melegen kisebb hőmérsékletben szedjük ki a kaptárból a fódított fiasítást.

Az ilyen könnyebb természetű betegségnél, melyet még sikeresen lehet gyógyítani, az a legfőbb, hogy azt idejekorán felismerjük, mert, ha hamarosan nem segítünk, akkor kifejlődhetik a súlyosabb természetű ragályos költésrothadás, a melyet, ha elhatáskodik, lehetetlen gyógyítani.

Ezért szükséges, hogy nyáron át, a mikor néha-néha kiszedjük a méheket átvizsgálás végett, necsak azt nézzük meg, hogy megvan-e az anya, vagy van-e friss pete stb., hanem figyeljük meg a fódított fiasítást is, hogy nem veszünk-e rajta észre valami rendellenességet. Ha azt látjuk, hogy a fódított fiasítás födele nem úgy néz ki, mint pl. a szépen, egyenletesen pirított kenyér lapja, hanem imitt-amott jóval sötétebb foltok mutatkoznak rajta, a sejtek födele pedig, mely a fiasítást borítja, be van horpadva, vagy esetleg egy kis lyuk van a sejt födelén, ott már gyanús a fiasítás, miért is bontsuk fel az ilyen sejtek közül néhányank a födelét és tüvel, vagy kés hegyével emeljük ki a sejtben lévő bábót megvizsgálás végett. Az ilyen kiemelt méhek, ha már nem él, rendszeren fénytelen rothadt fekete színe szokott lenni. A baj könnyebb felismerése céljából, egy gyanús sejt mellett nyissunk fel egy egészségesnek látszó sejtet is és akkor meg

fogjuk látni az egészséges és az elpusztult sejt közötti különbséget. Az elpusztultnál szemünkbe ötlik a méh fejének rothadó, fekete, fénytelen színe, míg az egészséges méhek csak úgy tükröződik ki a sejtéből világos porcelánfényű homloka. A kezdődő betegség ellen maguk a méhek is nagyszertien szoktak védekezni, a mennyiben az elpusztult méheket kihúzzák cellájukból (a sejtéből) és kidobják; míg a súlyosabb költésrothadásban szenvedő méheknél ezt már megselekedni nem bírják, a mennyiben a fiasítás már folyékony anyaggá válik.

A könnyebb természetű betegségnél, hogy tovább ne fejlődhesen, a következőképen védekezünk: Elsősorban szerezzünk be Formalin-pasztillákat, melyből bármely drogériában 100 drb éke időben 2 koronáért volt kapható s ebből minden családnak adjunk be 1—1 drbot a kaptár hátulsó részébe (mert különben elülről kidobálják) és ha a kaptárban a pasztilla már elpárolgott, akkor újból adjunk be nekik, de csak a nyári hónapokban, május-tól szeptember hóig. Formalin-pasztillát egész nyáron át tartunk bent még a legegészségesebb családoknál is, mert a pasztilla elpárolgásával kitünően fertőtleníti a kaptár belsejét, s a családok nem kaphatják meg olyan könnyen a betegséget. Egy nyáron át alig kell több családonként, 2—3 drbnál. Ezenkívül a beteg családokhoz rakjunk be még apró kis üvegekben hangyasavat is, az üvegek száját pedig kössük be fátyollal, hogy a méhek bele ne fulladjanak és ha kifogy belőlük a sav, újból töltjük meg; de ezt is csak a nyári hónapokban használjuk. Továbbá jó meleg, napos időben szedjük ki a beteg családokat a keretbakra és az összes lépeket 2 %-os langyos lysoformos vízzel finoman permetezzük meg, méhekkel együtt, valamint a kaptárt is kívül-belül és a méhes környékét, nemkülönbén a méhes falát kívül-belül. Dél-tájban pedig, a mikor a legtöbb méh röpököd a méhes előtt, (tájékozó repülést tartanak) álljunk közéjük és ugyan-csak 2 %-os lysoformos vízzel permetezzük meg a röpöködő méheket. A kaptárak elé lehullott méheket minél sürűbben seperjük össze s égessük el, vagy jó mélyen ássuk el.

Ha az elmondottak szerint védekezünk a könnyebb természetű betegségek ellen, akkor nem kell attól félni, hogy a baj át fog csapni a ragályos költésrothadásba, mert a könnyebb természetű betegség még nem ragályos, de ha elhanyagoljuk, akkor bizony a legveszedelmesebb betegségé fejlődhetik. A kezdetleges költésrothadásnál, ha azt idejekorán felismerjük, báró Ambrózy ajánlása szerint elég jó sikerrel lehet védekezni úgy is, hogy 2 %-os higanydioxid (sublimat) alkalmazatot oly módon, hogy 1 kgr. mézhez ½ liter sublimatoldatot keverünk és azt adjuk oda a méheknek, a mit azok egész jóízűen fogyasztanak el. A kaptár belsejét szintén sublimatoldattal ajánlja megpermetezni. Németországban újabban úgy védekeznek a költésrothadás ellen, hogy a családot átlakoltatják egy tiszta kaptárba, teljesen új műlepekre, a melyek még sohasem voltak használva.

Ha valamely családnál már nagy mértékben dühög a ragályos költésrothadás, azt leghelyesebb lekézni, a fiasításos lépeket pedig jó mélyen elásni, mert ilyen csa-

láción már segíteni úgy sem lehet; sőt le nem kénezés esetén még az egészséges törzsek is megkapják tőle a bajt. Ha beteg családdal foglalkozunk, akkor mindég 2 %-os lysoformmal fertőtlenítsük úgy a keünket, mint azokat az eszközöket, melyeket a beteg családnál használtunk és csak úgy fogjunk egy másik családhoz.

A hol nagy mértékben dühög a költésrothadás, ott borzasztó búz jön ki a kaptárból.

Ha egy ilyen költésrothadásban szenvedő méhsejt födelét fölbontjuk, sötétbarna folyadékként ömlik ki belőle a megrothadt fiatal méh; ez már a legsúlyosabb természetű betegség.

Elő szokott fordulni, hogy tavasszal, de különösen a mikor meleg, napos időben mézet hordanak a méhek, a kaptár közelében savanykás szagot érzünk; ez nem egyéb, mint a behordott méz vízpárájának hangyasavval telített kigőzölgése. Sok kezdő méhészt szokott ez tévedésbe ejteni, mert azt hiszi, hogy már valami baj van.

A költésrothadás csak a nyári meleg hónapokban szokott erősen pusztítani s csak ekkor lehet a bajt igazán fölismerni; ha nyáron el nem pusztul a beteg család, télen már nem lehet megállapítani rajta a baj komlyságát, hanem csak a következő májusban, a mikor aztán el is pusztul az egész. Arra törekedjen tehát minden méhészt, hogy a betegséget idejekorán felismerje, mert akkor még megmentheti méheit.

Ignác Sándor.

A kappanozás mint felesleges állatkínzás. A legtöbb baromfiudvarban már nagyban folyik a kappanozás; ezért nem tartom feleslegesnek baromfi tenyésztőinket arra figyelmeztetni, hogy a kappanozás nem egyéb, mint rizikóval járó, válogatott állatkínzás.

Sajnos, de való, hogy baromfi tenyésztőink között még mindig az a téves nézet uralkodik, hogy ha a kenyézből hasznót vagy főleg jó pecsenyét akarunk az ősz és tél folyamán, akkor a felesleges számú vagy a tenyésztésre nem alkalmas kakakákát kappanozni kell. E tenyésztők véleménye szerint, ugyanis a kappanozott kakakák húsa ízletesebb és azok sokkal könnyebben és gyorsabban híznak.

A midőn az idej kakakák már nemi érettekké kezdenek lenni, a jó gazdasszony azonnal gondoskodik, hogy a közelben lakó kappanozó — ki rendesen egy öreg asszony szokott lenni — idejekorán megjelenhessen, mert nevezett kappanozási szokásaival udvarról-udvarra jár, úgy hogy néha már hónapokkal előbb kell megrendelni, nehogy nagy elfoglaltsága miatt esetleg későn jőjjön, a midőn már a kakakák teljesen nemi érettek.

Már a kappanozás előtti napon kezdetét veszi az állatkínzás, mert már akkor lesznek a kakakák külön elzárva, a rendes napi eleség meg a felére lesz redukálva és ez mindaddig tart, míg a műtétnek alávetett állatkák teljesen fel nem gyógyultak. A műtét végzése, valamint befejezésekor, az elhullott állatkák felett senki sem sajnálkozik, mert ez mintegy magától értetődik, hogy e nélkül kappanozni nem lehet. Az életben maradt kappanok közül, egyik-másik, dacára a herelési műtétnek, a gazdasszony állandó bosszúságára, csak tovább is kukorékolni.

a tojók között alkalmatlankodni és a tenyész kakasokkal verekedni fog, mert akármilyen gyakorlattal bír is a kappanozó asszony, igen sűrűn elő fog fordulni, hogy egyik-másik kakasnak egyik heréje megmarad. Már pedig az ilyen félkakas igen sok bajt és kellemetlenséget okozhat, ha a tojókhoz férhet; veszélyeztetheti ugyanis a jövőendő állomány életképességét, illetve a tenyésztési eredményt évek hosszú sorára is visszavetheti.

Az elhullásokra vonatkozólag megjegyezzük, hogy a kappanozó asszonyoknak fogalmuk sincs az antiszeptikus műtétéről; már pedig e nélkül a legkisebb operációt sem lehet biztos sikerrel végrehajtani, annál kevésbé egy ilyen nem éppen kis műtétet. A kappanozó asszonyok tudvalevőleg éppen olyan kezdetleges, primitív módon végezik a herélési műtétet, mint anyáik és nagyanyáik, kiktől ezt a mesterséget elsajátították, illetve éppen úgy, mint évszázadokkal ezéltől a sebészek, pizsok kezekkel és rozsdás késekkel stb. Innen van azután az, hogy csupán a véletlen körülménynek köszönhető, ha egyik-másik kakaska vérmérgezésben el nem hull. Igaz, hogy jelenleg van már egy modernebb varrás nélküli amerikai kappanozási eljárás is, csak hogy ha az sem lesz teljesen antiszeptikusan végrehajtván, úgy az sem jobb, a régi eljárásnál; már pedig ahhoz, hogy ez az eljárás úgy legyen végrehajtván, amint az szükséges, ahhoz bizonyos állatorvosi ismeretek szükségesek, illetve ezzel nem bíróknak ez nem való, ezért itt ezen eljárásra bővebben ki sem terjeszkedem.

A nagy elhullási százalék folytán beállott anyagi veszteségen kívül, a mint már említettem, a kappanozás oly nagy állatkínzás, melynek a jelenlegi humánus százdabban, a midőn valamennyien azon fáradozunk, hogy az állatok felkavása is minél kevesebb kinnal és lehetőleg gyorsan történjék, előfordulnia már nem szabadna, miért is a kappanozó tenyésztőket humanitási szempontból is felhívjuk, hogy ezen, minden pénz és eredmény nélküli barbarizmusról tegyenek már egyszer le. Mert ha a kakas-kákat, mielőtt azoknak neki ösztönük ébredni kezdene, a jérezéktől elkülönítjük, akkor egyáltalában nincs szükség arra, hogy kappanozzuk, mert ez esetben a kakaskák húsa éppen olyan izletes lesz, mint a kappanoké. Továbbá hízás tekintetében sem fognak a kappanoktól elmaradni, mert azáltal, hogy a jérezéktől el vannak különítve, a neki inger nem fog fennállni, úgy tehát a táplálék egyik jelentékeny része nem lesz az öndőképződésére felhasználva.

A francziák, daczára annak, hogy a jelenlegi világ-háborúban nem mutatkoztak valami humánus népknek, mégis már évtizedek óta szakítottak a kappanozás barbarizmusával és kizárólag csakis az előbb említett eljárás szerint kezelik kakas-kákat, melyek azután hízott állapotban poulard név alatt kerülnek a piacra.

Bászel Elek.

A tojás eltartása. Hreblay Emil, lapunk munkatársa írja a «Köztelek» egyik legutóbbi számában a következőket: Tekintettel a mostani nehéz megélhetési viszonyokra, nem tudjuk eléggé ajánlani a termelőknek, hogy a nélkülözhető tojásokat a téli időszakra biztosítsák, mert

előreláthatólag a tél folyamán a friss tojás kevés, igen keresett, sőt igen ritka élelmiszerré lesz.

A tojás elrakásának, konzerválásának, eltartásának igen sok módja van úgy hazánkban, mint a külföldön. Nem terjeszkedem ki ez alkalommal több eltartási eljárás ismertetésére, csupán egyre, a melyet a legegyszerűbbnek s a legjobbnak ismerek. Ez a mésvízben való eltartási mód.

A pinezébe beállítunk tisztára kimosott s kikéneztett, egyik fenekétől megszabadított, a tojások számához mért hordót s azt félig megtöltjük 10 %-os mésvízben. Ebbe a folyadékba aztán szép lassan leengedjük a friss tojásokat, nagyon óvatosan, nehogy összetörjön egy is, mert ez a folyadék elromlását s később a tojások romlását idézhetné elő. A folyadékba annyit tojást lehet rakni, hogy a legfelső tojások felett egy arasznyi víz legyen, a melyen pár nap alatt a méz élenyülése folytán vékony mézréteg létesül, a mi a víznek romlását s a benne levő tojásoknak épségben maradását, mivel levegő hozzájuk nem juthat, biztosítja.

A tojás így évekig eltartható, eltartása kevésbé kerül s hígtojáson kívül mindenemű háztartási és ipari célra teljesen megfelel.

Különfélék.

Halálozás. Czékus András erdészeti főiskolai hallgató, az I. számú tiroli esázarvadászszerez tartalékos hadnagya, a nagy ezüst és a bronz vitézségi érem tulajdonosa, az olasz harezetén június hó közepén 21 éves korában hősi halált halt. Előbb az orosz harezetén teljesített szolgálatot s tizemnyolez hónapig volt a fronton. Bajtársai Castana község temetőjében helyezték örök nyugalomra nagy részvét mellett.

Szőkevény hadifoglyok elfogása. Az orbovai m. kir. erdőhivatal kerületéhez tartozó bizterei erdőgondnokságban, a román határ mentén július havában Márta Sebők m. kir. segéderdőőr, a havasokon levő pásztorok segítségével egy napon 12 megszökött hadifoglyott, Paics Márton m. kir. erdőőr és Blázs Tivadar m. kir. főerőőr pedig külön-külön 2—2 hadifoglyot fogott el, akiket a csendőroknak adtak át.

A mesterséges keltetés. Irta: Winkler János, a Baromfi-tenyésztők Országos Egyesületének titkára. Megrendelhető a «Patria» irodalmi vállalat nyomdai r.-t.-nál, Budapest, IX., Üllői-út 25. Ára 50 fillér.

E kis füzetben a mesterséges keltetésről van szó, a mely voltaképen sokak előtt még lehetetlenségnek tűnik fel. Pedig nem lehetetlenség, hanem igen egyszerű, könnyen végrehajtható művellet, a mely csak pontos kezelést igényel. A keltetőgép kezelése mellett a tojásban levő szunnyadó csirát akarjuk életre keltetni, magasabbrendű, finom szervezetben akarjuk az élet lángját felgyújtani, tehát pontosan kell az élet törvényeit betartani. A régi Egyiptomban jóval Krisztus születése előtt

ismerték és sikerrel üzték a mesterséges keltetést. A kinaiak ősidők óta a legegyszerűbb műveletekkel — kosarakban — keltik ki főleg a kacsojtásokat. Az újkorban Amerika ajándékozta meg az emberiséget olyan kitűnő szerkezetű gépekkel, a melyek segítségével biztos sikerrel lehet keltetni. Gyártanak ideát Európában, sőt nálunk Magyarországon is már igen jó gépeket, de a keltetőgép-ipar igaz házája Amerika, a hol már valóságos keltetőgépírókat bocsátanak forgalomba.

A mesterséges keltetésnek nagy jövője van. Ezt onnan lehet látni, hogy az amerikai és nyugateurópai nagyipar-telepek környékén ezer meg ezer új gépet adnak el évente. Az oka ennek az, hogy a közlekedés egyre több és több baromfi- és tojást igényel. Innen van, hogy a baromfi- és tojáskereskedelem hihetetlen arányokat öltött. Nálunk Magyarországon is óriási értéket képvisel a baromfikivitel. A háború előtt 80 millió értékű kivittelt mutatott ki a statisztika, a mely összegben nincs benne az osztrák tartományok határszélein átmenő koeforgalom, a mely pedig szintén jó egynéhány milliót képvisel. A háború alatt óriási területek pusztultak el, a melyeknek a baromfitenyésztése is tönkrement s így a kereskedelem még inkább rá lesz szorulva a magyar baromfira. A baromfi- és tojáskereskedelem óriási meghódítandó területet képez a magyar gazda számára.

Newyork. Newyork (olvass: Nyűjork) nemcsak Amerikának, hanem az egész világnak első és legnagyobb városa s egyúttal a világ zsidóságának centruma és legnépesebb települő helye. A bevándorolt különféle nemzetiségű zsidók, irek és amerikai benszlöttek mellett, 723,000 birodalmi német, 306,000 magyar és osztrák, valamint 735,000 orosz származású nép is lakik Newyorkban. A város földalatti vízvezetékének csőhálózata megközelítőleg 5000 kilométer hosszú s napi vizszolgáltatási képessége 510 milliárd liter tesz ki. A rendőrség létszáma 10,674 emberből áll; idegenforgalma naponta átlag 200,000 egyén; minden 4 percze esik egy-egy születés. Newyorkban 38,000 gyár működik, a melyekbe közel 10 millió korona van befektetve s évi ártermelésük több mint 15 milliárd koronára rúg. A városnak 198 közkertje, parkja és sétateret, 1525 különféle felekezethez tartozó temploma, 1500 szállodája, 250 színháza és 600 egyéb mulatóhelye van. Iskoláiban évente 802,500 tanulót oktatnak s ezek tanítását és nevelését 20,063 tanár és tanító látja el. Van Newyorknak 102 nyilvános közkórháza 21,858 ágygyal s 31 postahivatal gondoskodik a betegek levél és csomagpostájának továbbításáról és kézbesítéséről. A város különféle közlekedési vállalatjai naponta átlag 4.967,680 egyént szállítanak.

Hány ló van a világon. Egy angol újság által végzett kutatások szerint, Földünk jelenlegi lóállománya 93½ millió darabra tehető. Ebből Oroszországra 25 millió, az amerikai Egyesült-Államokra 20½ millió, Argentiniára 7½ millió, Németországra pedig 4½ millió esik. Csaknem ugyanennyi lóva van Ausztria-Magyarországnak, vagyis Magyarországnak 2½ millió, Ausztriának pedig 1,800,000

drb. Azután következik Kanada 2½ millió, Anglia 2½ millió, Franciaország valamivel kevesebb mint 2¼ millió, Japán 1½ millió, India közel 1½ millió, Olaszország 1,200,000, Románia 870,000, Mexikó 860,000, Spanyolország 560,000, Ausztrália 250,000 darab lóval. A többi 16 millió ló a nem említett országok közt oszlik meg.

London lakosainak száma. 1801. évben London lakosainak a száma 783,000 s ha hozzászámítjuk a kültelek lakosait is, úgy 1,067,000 volt; az 1911. évi népszámlálás szerint a lakosok száma már 7,251,358-ra ugrott; ha az azóta beállott szaporulatot is figyelembe vesszük, úgy London lakosainak jelenlegi számát, beleszámítva az elővárosok lakosait is, kerekén 9,000,000-ra lehet tenni, a kik 1,200,000 házban laknak. A lakosok 75%-a londoni típusú házban, vagyis egy családnak való házban lakik és csak 10%-a lakik nagy bérházakban.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége“ közleményei.

Nyugtázás. A f. év július és augusztus havában a szövetség pénztárába tagdíjat fizettek: 1916. II. felére: Mottl Rezső, Wolf Rezső, Köves Reinhold, Dombos Lipót, Barna Vendel, Lang Károly, Kovács János és Juhász János 2—2 K.

Hivatalos közlemények.

Hirdetmény.

Az erdőőr- és vadőr- szakvizsgák 1916. évi október hó 16-án s az erre következő napokon Budapesten, Pozsonyban, Beszterezebányán, Miskolcon, Kassán, Mára-maroszigeten, Kolozsvárt, Brassóban, Nagyszebenben, Temesvárott, Pécsen és Szombathelyen fognak megtartani.

Felhivatnak mindazok, a kik az erdőőr-, vagy vadőr- szakvizsgát letenni óhajtják, hogy az ehhez szükséges engedély iránt kellően felszerelt kérvényüket 1916. évi szeptember hó 30-ig ahhoz a kir. erdőfelügyelőséghez nyújtsák be, a melynek székhelyén vizsgát tenni kívánnak.

Budapest, 1916. évi július hó 11-én.

M. kir. Földművelésügyi Minister.

9685
I B—1. szám.

Körrendelet valamennyi kincstári erdőigazgatóság-nak, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak.

A kincstári erdészeti személyzet által legettelhető (makkol-tatható) állatállományok normaljószág egységeken való megállapítása tárgyában.

Az erdészeti személyzet részéről a kincstári illetmény legelőkre hajtható lábas jószág számát a hivatali elődeim által kiadott 1885. évi 17,209. és 1904. évi 6,671. számú

körrendeletekben előírt faj, nem és kor szerint való tartása egyes vidékeken igen nagy nehézségekbe ütközvén, a legelteshető állatok számát ezen körrendeletek egyéb intézkedéseinek fenntartása mellett jövőre normáljóság egységeiben állapítom meg.

A különféle nemű és korú állatoknak normáljóságára való átszámítása a következő arányszámok szerint végzendő:

1 drb. tehén, bika, ökör, továbbá a második évet betöltött tinó vagy úszó	1-00	normáljóság
1 drb. növendékmarha 1 éves kortól 2 éves korig	0-50	«
1 drb. 1 éves aluli borjú	0-25	«
1 « juh, kos, vagy ürü	0-20	«
1 « idei bárány	0-10	«
1 « 1 évesnél idősebb sertés	0-50	«
1 « 1 éves aluli sertés	0-25	«
1 « csikós kanca	1-50	«
1 « egy évesnél idősebb csikó vagy ló	1-00	«
1 « egy évesnél fiatalabb elválasztott csikó	0-50	«
1 drb. öszvér, vagy szamar	1-00	«

Ezen arányszámok figyelembevétele mellett:

a) az erdőtisztek összesen 9-5 (Kilenczegesztőztied);
b) az altisztek és szolgák, valamint az erdőlegények, segéderdőőrök és napibéres erdőőrök összesen 5-5 (Öt egéztőztied) normáljóságot legelteshetnek az erre a célra kijelölt területeken.

Megjegyzem, hogy az ekként megállapított számú normáljóságokból:

a) az erdőtiszteknél 4-5 normáljóság kizárólag csak sertésekre és 5-0 az egyéb fajú állatokra,

b) az altisztek stb.-nél pedig 2-5 normáljóság a sertésekre és 3-0 az egyéb fajú állatokra vonatkozik.

Nem engedhető meg tehát, hogy egyes illetményesek ezen megállapítástól bármily tekintetben is eltérjenek. Ebből folyólag az utóbb részletezett normáljóság mennyiségét meghaladó számú sertést makkoltatni, vagy más fajú állatot legeltetni szigorúan tilos még azon esetben is, ha ezzel szemben az alkalmazottak megfelelően kevesebb számú más fajú lábas jóság, illetve sertés részére vennék igénybe legeltetési (makkoltatási) jogosultságukat.

Ezen rendelet azonnal hatályba lép.

Budapest, 1916. évi június hó 2-án.

A minster helyett:

Bartók, s. k.
államtitkár.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetősegeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőseget értesíteni sziveskedjenek.)

Ő eszásári és apostoli királyi Felsége Bécsben, 1916. évi július hó 8-án kelt legfelsőbb elhatározásával a vöröskereszt-egylet körül kifejtett különösen buzgó és eredményes működésével szerzett kiváló

érdemei elismerésül Földi János nyugalmazott miniszteri tanácsosnak, magyar vöröskereszt-egyleti főmegbízott-helyettesnek a Lipót-rend lovagkeresztjét méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

Földmívelésügyi magyar miniszterium előterjesztésére folyó évi június hó 1-étől számtalán joghatályos a VI. fizetési osztályba a rendszerezett illetményekkel kinevezem: dr. Kövessi Ferencet, a selmeczbányai bányászati és erdészeti főiskola II. osztályú rendes tanárát I. osztályú rendes tanárrá és Jankó Sándort a selmeczbányai bányászati és erdészeti főiskola II. osztályú rendes tanárát főerdőtanácsosi minőségben I. osztályú rendes tanárrá.

Kelt Bécsben, 1916. évi július hó 16-án.

Ferenc József s. k.

Báró Ghillány Imre s. k.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter, a m. kir. belügyminiszterrel egyetértőleg a hadművelet folytán elpusztult vagy megrongált községek belsőlegi rendezésének intézésére az elhunyt Téglás Károly miniszteri tanácsos helyébe Sáros vármegye bártnai, felsővízközi és girálti, Zemplén vármegye sztrópokli, mezőlaborzi, szinnai és homonai, Ung vármegye nagybereznai s Máramaros vármegye ökörmői, tiszavölgyi és máramarosszigeti járásának területére kormányhatósági megbízottként Kovács Gábor m. kir. főerdőtanácsos és további helyettesül az eddigi helyetteseken kívül Sáros és Zemplén vármegyék érdekt járásának területére Szántó Mihály m. kir. erdőtanácsos küldötte ki.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter, Téglás Károly miniszteri tanácsos elhalálása folytán a pusztulást szenvedett kárpáti községek újraépítésére szervezett állami akcióz összes ügyének központi vezetésével Kovács Gábor m. kir. főerdőtanácsos bízza meg.

E célból az elhunyt Téglás Károly miniszteri tanácsoshoz beosztott Szilágyi Ernő m. kir. segéderdőmérnököt is nevezett mellé osztotta be.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Nemes Károly m. kir. főerdőtanácsost Tótsóvárról Kolozsvárra s megbízta a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság vezetésével.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Gründl Gyula m. kir. erdőtanácsost Miskolcra a lugosi m. kir. erdőigazgatóság központi szolgálatához Lugosra. — Huszár Pál m. kir. főerdőtanácsost pedig MáriaRADNÁRÓL Miskolcra.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Babós József m. kir. erdőtanácsost Zolyomlipeséről Besztercebányára a besztercebányai erdőigazgatóság központi szolgálatához. — Medveczy Ernő m. kir. erdőtanácsost pedig Besztercebányáról Budapestre a vezetése alatt álló miniszterium erdészeti (I—B.) főosztálya.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Béky Albert m. kir. főerdőtanácsost Budapestről a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság központi szolgálatához Kolozsvárra, Beyer Jenő m. kir. főerdőtanácsost pedig Nagybányáról Budapestre, a miniszterium erdészeti (I—B.) főosztálya.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi július hónapban a következő előfizetési díjak folytán be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Pracek Rezső 6.—, Lugosi erdőig. 316.—, Orsovai erdőig. 172.—, Gödöllői erdőig. 136.—, Máramarosszigeti erdőig. hd. 19.80, Zsarnócai erdőig. 124.—, Lippai főerdőig. 200.—, Gróf Andrássy S. urad. hd. 16.95, Szatmári püsp. hd. 45.55, Kacely Gyula hd. 5.80, Mezey Károly hd. 2.75, Németh István hd. 2.—.

1 koronát fizettek: Saári Mihály, Blaskó Sándor, Tomaszovics Szvetozár, Bakó Deszö, Falozsig István, Hollósy Árpád, id. Szanyi Gyula, Vohradnyik Vilmos, Branda János.

2 koronát fizettek: Barnoczky István, Merreider István, Tóth Mihály, ifj. Kocs István, Szabó József, Lakatos János, Vincze János, Panuczka István, Nischy Lajos, ifj. Kulics János, Ladányi Frigyes, Matyeczko Deszö, Pónay Béla, Sándor Gyula, Szabó Géza, Szabó József, Várjon Géza, Butács Gyula, Kaszás János, Klepp Ferenc, Széles Gábor, Benze Ferenc, Cavallik Sándor, Granzer Jenő, Haller János, Keller József, Kiss Béla, Kligovszky János, Kucky János, Gialler Ferenc, Gulibránsky János, Molnár Bálint, Molnár Ándor, Dudák Albert, Lambert Gyula, Vormes István, Kiszél András, Bánó Imre, Lutter Sándor, Szabó János, Zaidó Mihály, Jantjyk József, ifj. Pálffy János erdőhív., Tótsóvári erdőhív., Antos József, Syllaba Ferenc, Babós István, Regénye Ferenc, Kremper József, Pudleiner Gyula, Kereke Poppus, Molnár István, Simon Károly, Kazán Ferenc, Repiczky Gusztáv, Hólya János, Szobák Ferenc.

3 koronát fizettek: Németh József, Vajka János.

4 koronát fizettek: Róth László, Genczy Imre, Stummer István, Kondor Imre, Engli Vilmos, Farkas István, Steuka Lajos, Boesky József, Benizta József, Dengö András.

Szerkesztői üzenet.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a címzetesagalon átjavított lakcím miatt. Ez után közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk esközi a bejelentést címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy felesleges reklamációkkal a t. előzetők ne forduljanak hozzánk

Sz. F. 1. Kérdésre csak az a gyáros tud feleletet adni, a kitől a fegyvert vette. A legkomolyabban figyelmeztetjük, hogy a lőporokal ne kísérletezzen, mert abból súlyos bajok származhatnak, hanem kérdezze meg a gyárost, hogy fegyvere füstnélküli lőporra be van-e löve s ha igen, milyen lőporból, mennyit kell vennie. Ha pedig fegyvert kéz alatt vásárolta, úgy egy megbízható gyárba küldje el a fegyvert belévis véget. 2. Előzetés szeptember végéig van rendezve.

L. A kinevárt erdőlegényeknek irodatalányuk nincs; de ha véderkület ellátásánál vannak megbízva, az erdőörököt megillető 4 kor. irodatalányt részükre is ki szokták adni.

A 10 fillért a lap javára bevételtek.

Z. N. A. 1907. évi III. t. c. 8. §-a értelmében köteles eltérni, hogy az iparvasutat az ön kortján vezessék keresztül. Természetesen azonban, hogy a vasút köteles az általa igénybe vett területért kárpótlást fizetni, vagyis vagy meg kell vásárolnia az általa igénybe vett területet, vagy pedig azért használati díjat (hasznóbért) kell fizetnie. Legtanácsosabb a használati díjra nézve a vasúttal békés úton meg egyezni, a mi ha nem sikerül, a bíróság megindítja a kisaítatási eljárást s a bíróság állapítja meg a vasút által fizetendő kártalanítási összeget. A helyi viszonyok ismerete nélkül bajos a hasznóbért összege nézve nyilatkoznunk. Követelheti eszeféll, hogy a vasút az ön átvágott kertjét a vágányok mentén mindkét oldalán bekerítse, hogy a vágányokon keresztül a levagott kertrezzés átjárót építsen, sőt a levagott kertrezzés mezeiből és körülményesebb megmunkálása címén is kérhet némi kárpótlást.

T. A. Az erdőőri szakvizsga lehetőségének egyik feltétele a 3 évi erdőzeti gyakorlati szolgálat. Az, hogy ezt a gyakorlati szolgálatot mikor szerezte meg, teljesen közömbös s így nincs akadály annak, hogy a szakvizsgát akkor tessese le, a mikor katonai kötelezettségének is már elgett tette.

R. N. A polgári hadiérdemkereszt, a polgári érdemek méltóságára hivatott hatóság előterjesztése folytán azoknak fog adományoztatni, a kik a mostani háborúval kapcsolatban kiváló buzgalommal és áldozatkészséggel teljesítettek a polgári és a gazdasági élet terén különösen hasznos, közérdekű és kitüntetésre méltó szolgálatot. Az egész alapszabályok közlése helyünk nincs s csak még azt tudatjuk, hogy az új polgári hadiérdemkeresztnek négy osztálya van, oklevél nem jár vele, de azok, a kik ezt a kitüntetést megkapják, attól a hatóságától, a mely a kitüntetésre javaslatot tett, okiratot kapnak a kitüntetésről.

47 éves, nős, róm. kath., családos, ép, egészséges, hadmentes erdőőr, ki az összes erdőzeti és vadászati teendőkből, valamint a vadtenyésztésben is teljesen jártas, a mikről bizonyítványai tanuskodnak, nagyobb uradalomban erdőőri, esetleg vadőri állást keres. — Jelenleg mintagazdaságban vagyok alkalmazva mint munkafelügyelő. — Címzem: Bajgár János, Vácszentlászló, társ. major, u. p. Túra (Pest megye). (10)

Négy középiskolát végzett, magyarul és tótul beszélő fiatalember uradalom, vagy valamelyik állami erdőhivatalhoz gyakornokul ajánlkozik. Az állást bármikor elfoglalhatja. Címe: Bakó Deszö, Sátoraljaújhely. (Csalogány-utca 11. szám.) (12.)

Erdészi, fővadászi állást keres 52 éves, nős, r. kath., erőteljes, szakiskolát végzett fővadász. Jelenlegi állását az uradalom parcellázása miatt hagyja el. Szakmájának minden ágában tökéletes jártassággal bír, a miről 24 éves szolgálati bizonyítványa tanuskodik. Címe a szerkesztőségéknél megtudható. (14.)

Vadászi állást keres november vagy december 1-re, a kis- és nagyvad tenyésztésében több évi gyakorlattal bíró egyén, a ki magyarul és németül is tud. Címe a szerkesztőségéknél megtudható. (13.)

50 éves, róm. kath., szakvizsgával bíró, felesketett erdőtiszt, beszél a német, román, szerb, horvát és tót nyelveket tökéletesen, igazolt gazdatiszt, úgy az erdőzet, valamint a gazdaság ágazataiban sok évi tapasztalattal folytán azonnalra vagy legkésőbb szeptember 1-re állást keres. Ép, erős és egészséges, hadmentes. Címe a kiadóhivatalban. (8.)

50 éves, nős, egy gyermek atyja, róm. kath., erőteljes, hadmentes, szakvizsgázott erdőőr, ki jelenleg nagy uradalomban mint fővadász van alkalmazva, október, esetleg szeptember hó 1-ére állást keres. Beszél magyarul, németül, tótul és románul. Esetleg cserélne állást olyan erdőáltiszttel, a hol nagyobb erdőkezelés és nagy vadtenyésztés van, ha az állás tehermentesebb is. Jelenlegi állásom kevés, kisebb erdő, többnyire sík vadászterület. Címe a szerkesztőségéknél megtudható. (15)

HIRDETÉSEK

2598/1916. szám.

Pályázati hirdetmény. Az ungvári m. kir. főerdőhivatal pályázatot hirdet: 2 (kettő) főerdőőri és előléptetés esetén 4 (Négy) erdőőri állásra.

A pályázati kérvények 1916. évi augusztus hó 31-ig az alulírt főerdőhivatalnál nyújthatók be.

Részletes pályázati feltételek ugyanott díjtalanul kaphatók.

Ungvár, 1916. évi július hó 26-án.

M. kir. Főerdőhivatal.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLT

32 éves erdőőr, a ki a külső erdőkezelésnél, valamint az irodai teendők végzésénél teljes jártassággal bír, magánerdőuradalomnál mielőbb állást keres. Címe a szerkesztőségéknél megtudható. (11.)

(11.) (5.)

1915/1916. szám.

Kavics és homok termelési jog bérbeadás.
A nagymarosi m. kir. erdőgondnoksághoz tartozó 635 k. h. kiterjedésű szigetmonostori nagy és kis Dunamederben a kavics- és homoktermelési jog, kizárólag zárt írásbeli ajánlatok mellett, nyilvános versenytárgyaláson bérbeadatik.

A zárt írásbeli ajánlatok 1916. évi szeptember hó 6-án déli 12 óráig a gödöllői m. kir. erdőhivatalnál nyújthatók be, és ugyanott 1916. évi szeptember 7-én d. e. 10 órakor nyilvánosan fognak felbontatni.

Az árverési és szerződési feltételek a gödöllői m. kir. erdőhivatalnál és a nagymarosi erdőgondnokságnál megtekinthetők, ajánlati űrlapok és borítékok ugyanott szerezhetők be.

Kikiáltási ár, mint évi bérösszeg 3020 kor. Leteendő bánatpénz 302 kor.

Kelt Gödöllőn, 1916. évi július hó 30.

(6.) *M. kir. Erdőhivatal.*

Eladó egy vérebel keresztezett foxterrier és egy 1½ éves sárgászörű vizsla, aportézoz és keres. Érdeklődők forduljanak Németh István erdőőrhez. Nagyduódor, Veszprém megye.

(4.)

Két darab kifejtett, fiatal, élő **uhú** darabonként 50 koronáért eladó. Czim: Czidor János m. kir. erdőőr Hunyad megye u. p. Zám. Pozsga.

(9. L. I.)

2471/1916. szám.

Tölgyrönkő eladás. A visegrádi m. kir. erdőgondnokság lepenzei dunaparti rakodóján készletezett 404 drb 96·87 m³ tölgyrönkő VI. eladási csoportban zárt írásbeli ajánlatok mellett, nyilvános versenytárgyaláson eladatik.

A zárt írásbeli ajánlatok 1916. évi szeptember hó 4-én déli 12 óráig a gödöllői m. kir. erdőhivatalnál nyújthatók be és 1916. évi szeptember hó 5-én d. e. 10 órakor az erdőhivatalnál nyilvánosan bontatnak fel.

Az eladási csoportokról, kikiáltási árairol és leendő bánatpénzekről szóló kimutatás, továbbá árverési és szerződési feltételek, valamint ajánlati űrlapok és borítékok a gödöllői m. kir. erdőhivatalnál és a visegrádi m. kir. erdőgondnokságnál szerezhetők be.

Kelt Gödöllőn, 1916. évi július hó 31-én.

(7.) *M. kir. Erdőhivatal.*

A nagytopolesányi járás főszolgabírájától.

5988/1916. szám.

Pályázati hirdmény. Nyitra vármegye nagytapolcsányi járásban Radosna székhellyel rendszeresített védkerületi erdőőri állás megüresedvén, arra ezennel pályázatot nyitok.

Ezen állással összesen 860 korona javadalmazás élvezete van egybekötve, mely havi részletekben az erdőbirtokosok által szolgáltatik ki.

A kérvényhez, mely a nyitrai m. kir. járási erdőgondnokságnál legkésőbb a folyó évi augusztus 28-ig

nyújtandó be, pályázók a közetkező okmányokat tartoznak mellékelni: 1. illetőségi bizonyítványt, 2. szakvizsgálati bizonyítványt, 3. erkölcsi bizonyítványt, 4. egészséges, edzett, erős testalkatú, jó halló-, látó- és beszélőképeséget igazoló tisztiorvosi bizonyítványt, 5. nyelvismeretükről és eddigi alkalmaztatásukról tanuskodó bizonyítványt.

Kellően fel nem szerelt kérvények figyelembe nem vétetnek.

Az állás folyó évi augusztus hó 28. napján délelőtt 9 órakor hivatalos helyiségben választás útján fog betölteni s a megválasztott erdőőr szeptember hó 1-től tartozik szolgálatba lépni.

Nagytopolesány, 1916. július hó 12-én.

(2.)

Markovics főszolgabíró.

2330 1916. szám.

Földfestékbánya bérbeadás. A budakeszi m. kir. erdőgondnoksághoz tartozó kincstári földfestékbánya kizárólag zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilvános versenytárgyaláson bérbeadatik.

A zárt írásbeli ajánlatok 1916. évi augusztus hó 20-án d. u. 6 óráig a budakeszi-m. kir. erdőgondnokságnál nyújthatók be és 1916. évi augusztus hó 21-én d. e. 9 órakor az erdőgondnokságnál nyilvánosan bontatnak fel.

Az árverési és szerződési feltételek a budakeszi erdőgondnokságnál megtekinthetők; ajánlati űrlapok és borítékok ugyanott szerezhetők be.

Évi bérösszeg mint kikiáltási ár 3000 kor. Leteendő bánatpénz 300 kor.

Gödöllő, 1916. évi július hó 24-én.

(3.)

M. kir. Erdőhivatal.

VADGESZTENYE ÉS TÖLGYMAKK

vagy ezek hulladéka megvételre kerestetik.

Ajánlatok **HAJDU MIKSA** címre (S. L. I.)

Budapest, VIII. ker. Népszínház-utca 19. szám kérekem.

Egy fillért se áldozzon a méhészetre,
míg el nem olvassa

A MÉHEK ÉLETE

című könyvet, mely a Boczonádi-kaptár és rendszer teljes ismertetését, az egész éven át előforduló munkák leírását és az általános alapismereteket tartalmazza; mely világosságot áraszt a sötéttségben, útmutatást a bizonytalanságban; mely határozottan megjelöli a czél s az arra alkalmas eszközöket. A 233 lapra terjedő könyv ára bérmentes küldéssel 3 kor. 45 fill.; esimes vászonkötésben 4 kor. 45 fill. Műlpek, keretlécsek, kaptárak, kasok és mindennemű méhészeti tárgyakról árjegyzéket és mutatóványszámot ingyen és bérmentve küld

a *„Méhészet”* kiadóhivatala
Ujpest, Széchenyi-utca 7. sz.

Előfizetési ár:

Egész évre	— 4 K.
Fél évre	— 2 K.
Negyed évre	— 1 K.
Egyes szám	— 20 f.

AZ ERDŐ

Hirdetések
egy hasábos garmondszedés milliméter soronkint 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélzere egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőnek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Szerkeszti:

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

BALOGH ERNŐ

m. kir. főerdőtanácsos.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adandók.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évenyenkénti utalványoz. A lap után metálan származó tisztja jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt új alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

A gombázásról. (Zier Árpád.)

A völgyzárók halásztási hasznosítása. (Simonffy Gyula.)

A hadvabonult kincstári erdészeti altisztekről.

A vitéségi érmek birtokával egybekötött havi pótdíjak utalványozása.

Gazdasági tanácsadó: Méheim újabb rendszerű betelelése. (Ignácz Sándor.) — A csibék osztályozásáról. (Bászel Elek.)

Különfélék: A húszfilléres nikkelérmek bevonása. — Hírek a hadvabonult kincstári erdészeteiről. — Jutalom a szökevény hadifoglyok elfogásáért. — Szökevény hadifoglyok.

Változások az erdészeti szolgálat körében.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca. Az őrségből. (Zier Árpád.)

A gombázásról.

Az immár két év óta dúló háború következtében felépített általános és folyton fokozódó drágaság sok oly dolog megbecsülésére tanított, melyet előbb a régi bőséges világban alig vettünk számba.

Igy vagyunk a gombával is, melyet eddig inkább inyenyesemegének tekintettünk, jelenleg azonban igen értékelt tápanyag. Különösen Nemetsországban és Ausztriában igyekeznek a gombát népelelmezési tömegezikké tenni.

Rópiratokat, népies gombaismertető könyveket adtak ki, gombameghatározó állomásokat létesítettek, hol néhány fillérért a szedett gombákat átvizsgálják, vagy pedig az egyes gombák minőségéről felvilágosítást nyújtanak; ujságokban és szaklapokban igyekeznek a gombafogyasztást és gyűjtést népszerűvé tenni.

A fogyasztás ellen erdészeti szempontból kifogás nem emelhető, sőt kívánatos, hogy az erdei melléktermék minél inkább értékesíthető legyen, nem mintha ez által a birtokos számottevő jövedelemhez jutna, hanem az erdészeti és vadászati személyzet családtagjai, a leg-hivatottabb gombagyűjtők számára nyílna meg új és igen jó jövedelmi forrás.

De kifogásolható a gombagyűjtés módja és maguk a mostani gyűjtők. A külső szolgálatot végző erdészeti és

vadászati személyzet a megmondhatója, hogy gombázás ürügye alatt mi minden történik, hány gyanús elem, falotvaj, vadorzó, tojás-szedő, erdei kártevő csavarog az erdőben; de a lármás társaságok se szolgálnak örömminkre és hasznunkra. Nagyon jogosult ezért egyes erdőbirtokosoknak az az eljárás, hogy a gombázást erdeiben megtiltja, vagy csak igazolvány váltása mellett engedí meg. A napilapok tévesen, a helyzet teljes félreértésével igyekeznek az ilyesmit lelketlenségnek, könyörtelen szívteltségnek feltüntetni, pedig ez az eljárás nemcsak erdészeti és vadászati szempontból jogosult, de érdeke ez magának a gombatermelésnek és fogyasztásnak, valamint a komoly gombaszedőknek is.

A laikus gombaszedők rendszeren csak 2—3 fajta ehető gombát ismernek, azt is csak felületesen és minden útjokba kerülő általuk nem ismert vagy mérgesnek gondolt gombát egyszerűen felrúgnak, részben bosszúságból, hogy olyan sok «mérges» gombát találnak és csak néhány vargányát, róka-gombát (nyuliezát), vagy csiperkét; ezzel a három fajtválal rendszeren ki is merült a gomba ismerete. Ezért részint lustaságból, mert nem akar lehajolni, hogy közelebbről megvizsgálja a gombát, részben jóhiszeműleg, hogy megemmisíti a «mérges» gombát, felrúgja azt, teljesen félreismerve a gomba fejlődésének menetét, mert hiszen ahhoz, hogy a gombát kiírta, nem elegendő a gomba szárának eltörése, hanem az alatta levő fészék kiirtása is szükséges volna. Ezzel a szokással azonban számos élvezhető gombától fosztja meg a gomba-ismerőt és fogyasztótársait.

Téves az a hiedelem, hogy a gombafajok legnagyobb része mérges és csak néhány fajta ehető. A valóság az, hogy alig van egy tucizat mérgesgomba faj, ellenben körülbelül tizszer annyi élvezhető és körülbelül ugyanennyi fajta közömbös, azaz nem mérges, hanem íze, szaga vagy fás, szívós volta miatt élvezhetetlen.

A mérges gombákat minden gombaszedőnek ismernie kellene. Sajnos azonban, hogy olyan általános ismertetőjellel, mely az összes mérges gombáknál közös volna, nincs. Így például nem áll az, hogy mérges az a gomba, a mely megtörve színez változtatja, kékes, feketés lesz, mert egyesek között az érdesnyelű timorú (fehér vargánya) gomba is eltörve vagy felvágva pirosas, vagy kékes, megszártva pedig feketés lesz, pedig igen jó, ehető gomba;

viszont pedig vannak mérges gombák, melyek eltörve nem feketednek meg.

Téves az a felfogás is, hogy a mely gombafajták kukaczosak vagy csigák által megrágatnak, nem mérgesek. Megtámadják ezek a mérges gombákat is a nélkül, hogy ártalmukra lenne, akár csak a keeske, mely minden káros következmény nélkül fogyasztja még nagymennyiségben is azokat a mérges gombákat és növényeket, melyek az emberre ártalmasak, sőt veszélyesek volnának. Téves az a nézet is, hogy a mérges gombákat csipős vagy kesernyés íz jellemzi, mert van egészen jóízű mérges gomba és viszont csipős vagy kesernyés ehető. A ki azonban ezeket nem ismeri, jölteszi ha óvakodik minden csipős vagy kellemetlen ízű gombától. A gomba izéről úgy győződhetünk meg, ha egy borsó nagyságnyi metszőfogaink között összemorzsolunk és nyelvünk hegyével megizlelünk; ilyen kis mennyiség egészségnkre nem ártalmas.

Némelyek a tejelő gombákat tartják mérgesnek. Ezt legjobban megezáfolja a kenyérgomba, mely oly kevéssé mérges, hogy még nyersen is ehető. Ilyen továbbá a fenőyalja gomba (rizike) is, mely megtörve narancsszínű nedvet bocsájt, mely a törési felületen hamar megszárad és zöldesszínű lesz, pedig ez a legkitünőbb, zamatos étigombához tartozik.

Az sem felel meg a valóságnak, hogy a só megsárgulna, az ezüstkanál, vöröshagyma megfeketedne a mérgesgombától. Ellenben tény az, hogy a gombáknak sósvízben való főzése és ezután többszöri tiszta vízben való kimosása, áztatása a mérgező hatást csökkenti; van azonban olyan gomba is, mely ennek dacára megtartja erejét. Ez az eljárás azért nem ajánlható, mert az így kezelt gomba táptérték, zamatoság és emészthetőség tekintetében sokat veszít.

A mérges gombáktól csak úgy óvhatjuk meg magunkat, ha azokat alaposan ismerjük és minden egyes fajt bizonyos megtudunk különböztetni az ehetőtlől nemcsak színe, íze, szaga és alakja után, mert ez a négy tényező a helyi viszonyok szerint néha változik. Ezért tegyük egymás mellé a mérges és a hozzá leginkább hasonló élvezhető gombát és tanuljuk meg alaposan megkülönböztetni egymástól és felismerni a megkülönböztető jeleket.

Ha nincsenek is általános szabályok a mérges gombák felismerésére, annál inkább vannak szabályok, melyeket a gyűjtésnél szem előtt kell tartanunk, hogy a romlott gombák által való károsodástól megóvjuk saját és fogyasztó társaink egészségét.

A legemeibb követelmény, hogy csakis teljesen egészséges gombákat gyűjtsünk. Kissé megrohadtat, penészes felületű, fergeset vagy megéniült, letörve talált gombát sohasem szedjünk, mert mire haza hozzuk, vagy elfogyasztjuk a kis hibák nagyok lesznek, a többi egészséges példányt is megfertőzik, bemochoskolyák vagy fergessé teszik.

A gyűjtéshez és a szállításhoz legalkalmasabb a kosár, mely a nyomódat lehetőleg megakadályozza és a levegőt szabadon engedni közeledni. Használhatunk a gyűjtéshez vászonzacskót is, de akkor a fenekére és a szájára helyezzünk egy-egy faabrónesot oly módon, hogy tulajdonkép egy vászonhenger keletkezék. Ennek főként az az előnye, hogy kisebb helyen elfér és nem oly feltűnő a hordása, mint a kosaré. Hátizsákba csak úgy vigyünk gombát, ha abba előbb egy dobozt vagy ládikát helyeztünk el.

Csak olyan gombát gyűjtsünk, melyet feltétlenül jónak ismerünk. Ne áltassuk magunkat, hogy majd otthon tüzetesen megvizsgáljuk a kétes gombát, mert hazajövet fáradt lévén, erről megfeledkezhetünk. De könnyebb is a termőhelyén végezni a megkülönböztetést, mintha már a gomba le van vágva.

TÁRCZA.

Az Őrségből.

Sajátságos érdekes vidék ez az Őrség itt az ország nyugati határán. Az ide vetődött idegennek ugyancsak van mit nézni és bizony tanulni is.

A milyen változatosak a kisebb-nagyobb hegyek és völgyek, olyan változatosak az itt élő emberek, állatok és növények.

Míg nyugat felé a Stájeralpoknak — gyakran még júliusban is hóborította — hegyesüesait láthatjuk, addig kelet felé hullámzó gabonaföldekben gyönyörködhetünk. Az erdeire meg épen azt mondta egyik legjelesebb főiskolai tanárunk, hogy az már nem is erdő, hanem egy nagy botanikus kert.

A cirbolyafenyő kivételével 5 km-es körleten belül képviselve van itt az ország összes faneme. A hegy déli oldalán a legszebb kocsányostölgyes és szelidgésztenye, a másik oldalon ősbükök. Magyarország legszebb erdei-

fenyő-állományait itt találhatjuk. 200—300 m tengerszintfeletti magasságban lucz, jegenye-, vörösfenyő állabok, melyeknek törzsei 30 m hasznófát adnak. Sehol annyi megtelepült külföldi fanem, mint itt.

Az éghajlati viszonyok az erdőre a lehető legkedvezőbbek. A levegő állandóan páratel; eső tán több van a kelleténél (különösen a mult évben). Itt nines harmat nélküli nyári reggel, mint az Alföldön, ninesenek tartós szárazságok, mint a délvidéken vagy nagy hidegek, mint északon.

Hogy a fakereskedelemben nem játszik oly nagy szerepet, mint Felsőmagyarország, Erdély vagy Horvát-Szlávia, az onnét van, hogy aránytalanul sűrűbb növényeségű és fáját nagyrészt maga fogyasztja vagy közvetítő kereskedők kizárásával közvetlenül a fogyasztóhoz juttatja.

A mily változatos az erdő, oly változatos a benne levő vad is.

Ugyanazon birtok határában fáczánvadászati alkalmával 4—5 ezer fáczán kerül terítékre, míg szarvasbőgéskor 9—10 kg-os trofeákat szerezhet a vadász. — Még zerge is el-eltevéd néha erre. Dombrovszky szerint

A gombákat mindjárt szedéskor tisztítsuk meg. Ezáltal megakadályozzuk, hogy egymást bemoskolják s így észre is vesszük, hogy fergesek-e, ami ha csak kiemeljük a gombákat és nem vágjuk le a földes szarát, különösen a galambieza fajtáknál, könnyen elkerüli figyelmünket. A nyálkás felületűeket esavarjuk papírba, nehogy a többiek kinezését rontsa.

Hazajövet, ha nem dolgozzuk fel a gombákat azonnal, a mi a legajánlatosabb, úgy rakjuk ki száraz, hűvös, szelős helyre úgy, hogy egymást ne nyomják és a levegő átjárhassa. Legegerszerűbb erre a drótfonatú rosta vagy szita.

Ne gyűjtünk esőben vagy közvetlen eső után, se pedig olyan fiatal gombát, a melyet fejletlensége miatt nem tudunk biztosan meghatározni.

A használatra nézve megjegyzem, hogy az összes gombákat, a melyeket le lehet hántani, hántsuk le és pedig nemcsak tisztasági, hanem egészségi szempontból is.

A gombákat lehet sütni, főzni, kirántani, főzéléknek, mártásnak, paprikásnak, salátának használni. Lehet szárítani, lisztte törni, ecetbe eltenni mint az uborkát, besózni mint a káposztát, befőzni mint a gyümölcsöt, zsírba, vajba eltenni, légmentesen záró üvegekben konzerválni, de nem ajánlatos a gomba maradékéltelt felfelnyitni vagy másnapra eltenni.

A készítésnél használjunk bőven fűszert, sót, paprikát, borsot, petrezselymet, hagymát, ecetet vagy citromot. Ez az emésztés is elősegíti. Ugyan-e ezébből egy kevés szóda bicarbonsa is ajánlatos. Mennél több fajta gombából készül az étel, annál izletesebb.

A gombát, gomba hulladékok szívesen fogyasztják a sertések és a baromfi is; az utóbbiak különösen a gombában levő kukacokat. Ismerek erdőrt, ki süldőt egész nyáron és ősszel gombával etette, különösen a nagy mennyiségben előforduló paprikagombával.

Végül a mérgezésekre vonatkozólag megjegyzem, hogy a legveszélyesebb a sampionhoz hasonló gyilkos galóca, melynek élvezése többnyire halálos kimenetelű, még pedig azért, mert hatása rendszeren csak 12—18 órával a fogyasztás után szokott bekövetkezni, tehát midőn a mérég már a vérbe átmert. A többi gomba, a légyölő galócát és a sátságombát, kivéve, jóval ártalmatlanabb. A rosszullét már 2—3 óra múlva jelentkezik és fejfájásból, szédülésből, hányásból, hasmenésből, ájulásból, göresökből áll. Ily esetben, az orvos megérkezéig, használjunk bőségesen hasajtó és hánytatószerket. Kitímó orvosság a mérgezéseknél a tannin (csersav), melyet azonban csak a hasajtó és hánytatószer hatása után szabad alkalmazni. Fentebbiekben csak a gomba gyűjtése és használata körüli tapasztalatokat foglaltam össze; a gomba természetrajzát illetőleg, melyet minden gombaszedőnek ismernie kellene, ajánlom nemrég elhunyt egyik legjelesebb erdészünk, Fekete Lajos «Népszerű erdészeti növénytan» című művének első füzetét. Zier Arpad.

A völgyzárók halászláti hasznosítása.

Irta: Simonffy Gyula.

(Folytatás.)

A völgyzárók halászata és annak eredményei. A völgyzárók halászati üzeme és gazdasági viszonyai igen változatos képet nyújtanak. Az üzem — a hol ezidőszert általában rendszeres üzemről lehet szó — kiterjed hol az egész vízhalózatra, hol csupán a völgyzáró mederterületére, tehát a gátudvarra. A népesítés is hasonlóan történik. Az értékesítés bérletben, házikezelésben, a halászlát sportszerűen horoggal, vagy különböző nemű hálóval (húzóháló, tukórháló) es varsával történik.

A 120. lapon közölt táblázatból kiolvashatók a west-

Felső-Eőr vidéken duróg legkorábban a siketfajd. Nyirfajd és esázmárad is kerül; erdei szalonkából csak Horvát-Szlavonországban van nagyobb bőség, mint itt. Kijut a vízszármányból is elegendő.

Így vagyunk a lakossággal is.

Van itt tősgyökeres kálmánista magyar, evangélikus német és katolikus horvát külön-külön, szomszédos falvakban, de együtt is. A falu végén ott vannak a cigányok. (A községi erdőekben ezek végzik az áterdölést, de csak úgy, patriarchalisán a maguk szám-lájára.)

A magyar falvak fagerendás, fehérre meszelt házainak homlokzatán az évszám alatt ott büszkélkedik az NS Imreh Mihály. T. i. hogy ott lakik Nemes Imreh Mihály. A falumak csaknem összes lakói nemesek. Az öregeknek még most is kipirul az arcuk, ha a megyei gyűléseket és választásokat mesélik, a hol «döntő» befolyással bírt a fokes, meg a jó torok, az utóbbira pedig a jó balaton-melléki borok.

A német községek kapui felett pingált virágos koszoruban az évszám és a név kezdőbetűi; a legtöbbjén ezenfelül még egy kis versike:

«Gott beschütze dieses Haus
Die da gehen ein und aus.»

Magyarul:

Isten őltalmazd e házat
Az itt ki- és bejárókat.

Az egyikken pláne ezt az aranymondást lehet olvasni:

«Gott schütz und segne dieses Haus,
Dass Arzt und Advokat bleibt aus,
Bewahr uns Gott von Unglückszeit
Von Maurer und von Zimmerleit,
Den wo die Leit sind zu finden,
Da fangt der Geldsack an zu schwinden.»

Magyarul:

Isten nyújtsd e háznak áldást és védelmet,
Tarts távol tőle orvost és ügyvédet,
Óvd meg minden sorscsapástól
Kőművestől és az acstól,
Mert a hol ezek találhatók,
Mefogynak a pénzeszsakók.

A földművelő népi szereti az erdeit és azokat kiválóan gondozza. Jelentős a szerepe az itteni népszokásokban is. Olyan «ánajusfákat» álltanak itt a legények szívuk válasz-

A volgyzáró	Terjedelme határokban		A népesítés		A telehálósítás			Évi- és havonkénti átlagos hozam		Jegyzék		
	A határzárón fordított kiadás egyszori m. r. k. s.	Értel-éves m. r. k. s.	idője	határhoz	darab száma	idője	szalma kg.	értéke m. r. k. s.	szalma kg.		érték m. r. k. s.	
Fülöpke	785	4750	730	1803—1909.	Széles pásztráng * Szátyv. pásztráng Pátielki szőlőm. Ponyt. és csomóp. ** Avasfalva Hádk	168 700 21 680 10 000 3 340 1 000 300	1808—1901.	1510	128** 50	125	Berka volt a ny. — * Kozte 700 ár. egysz. szalma. ** 400 ár. szalma. 1803—1890. 1910. vi. — 50 kg. Megközelítő adatok.	
Heilendke	86	400	30—50	1897—1909.	Széles pásztráng Szátyv. pásztráng Ponyt. és csomóp. ** Avasfalva Hádk	33 170* 6 000 10 000 1 100 500	1901—1909.	873	11	26	* Kozte 2470 egysz. ny. szalma. A népesítés 1901. évi. 50 kg. értéke 873 M. r. k. s.	
Imbodi	—	113	800	1906—1909.	Széles pásztráng Szátyv. pásztráng Pátielki szőlőm.	3 800 10 000* 2 250	1906—1909.	711	16	30	Berka volt a ny. — * 5000 darab zsemle szalma. n. (Góbi) egysz. ny. szalma. A népesítés 1909. évi. 50 kg. értéke 1350 M. r. k. s.	
Vörse	—	175	981	50—60	1904—1909.	Széles pásztráng Szátyv. pásztráng Szőlőm. Ponyt. Csomóp.	103 000* 23 200* 1 000 10 000 3 000 3 000**	1904—1909.	578	5·5	22	* Északról 1500. Jüdre 2500 darab. szalma. — ** Kétféle ny. szalma. A népesítés 1909. évi. 50 kg. értéke 873 M. r. k. s.
Háspor	—	183	200	1904—1909.	Széles pásztráng Szátyv. pásztráng Szőlőm. Csomóp.	2 630 1 400 200 300	1907—1910.	300—400	—	40	Az értékesítés huzaloz sportkorcsok kiadás-válta történt. Berka szalma 5000—100 kg. hánt. forrás K. A népesítés 1909. évi. 50 kg. szalma. 1909. évi. értéke 880 M. r. k. s.	
Glor	—	210	2392	866	1904—1909.	Széles pásztráng Szátyv. pásztráng Avasfalva Hádk	19 250* 26 250* 500 500	1906—1909.	863	10	29	Berka volt a ny. évi 600 M. r. k. s. — * 15 000. Jüdre 2000 ár. zsemle. n. (Góbi) egysz. ny. szalma. A népesítés 1909. évi. 50 kg. értéke 2088 M. r. k. s.
Öster	—	241	—	1907.	Pásztráng	25 000	1908. 1909.	—	—	16	A népesítés egy ny. szalma. 1908. évi. 50 kg. értéke 100 M. r. k. s. — A hasznosítás sportkorcsok kiadás-válta történt. Berka szalma 5000—100 kg. hánt. forrás K. A népesítés 1909. évi. 50 kg. értéke 2088 M. r. k. s.	
Hranne	—	76·3	300	1908—1910.	Széles pásztráng Szátyv. pásztráng Szőlőm.	8 000 1 000 1 000	1907—1910.	—	10	17	A népesítés egy ny. szalma. 1908. évi. 50 kg. értéke 100 M. r. k. s. — A hasznosítás sportkorcsok kiadás-válta történt. Berka szalma 5000—100 kg. hánt. forrás K. A népesítés 1909. évi. 50 kg. értéke 2088 M. r. k. s.	
Danurje	—	94·0	2096	504	1903—1910.	Széles pásztráng Szátyv. pásztráng Szőlőm. Avasfalva Ponyt.	257 500* 120 000* 146 500* 10 000 3 000	1907—1909.	625	2·2	9	* Északról 5000. 6000. 10 000 egysz. ny. szalma. A népesítés 1909. évi. 50 kg. értéke 2088 M. r. k. s. — A hasznosítás sportkorcsok kiadás-válta történt. Berka szalma 5000—100 kg. hánt. forrás K. A népesítés 1909. évi. 50 kg. értéke 2088 M. r. k. s.

fáliai völgyzárók halászatának fontosabb adatai. Ezen táblázat 3-ik rovatában előforduló egyszeri kiadások között fordulnak elő a völgyzárók létesítése alkalmával épített halászatú berendezések, minők a meder különböző helyén épített töltések, zárórácsok, illetve sodronyfónatok, költőházak, ivadéknevelő tavak, a halók költségei stb., az évről-évre előforduló kiadások között, a karbantartási költségek, a gátóv és napszámosmunkák költségei stb. természetesen mindenütt más és más arányban. Az adatok csak megközelítő pontosságúak, mert a rendszeres feljegyzések helyenként hiányoztak, illetve megbízható adatok gyűjtését a körülmények (bérlet stb.) kizárták.

Ha ezen kimutatásból a Fülbaka-völgyzáró kedvező jövedelmezőségi adatait kikapcsoljuk — mint a melynek halászati haszonelvezetért az egyik halászati társaság igen magas bért fizet — akkor a többi völgyzáróra nézve megállapíthatjuk, hogy évente és hektáronként 2-2—16 kg. halat, értékben pedig 9—30 márká jövedelmet hoztak. *Thienemann* azt állítja, hogy ez igen kevés még akkor is, ha figyelembe vesszük, hogy a völgyzárók rendszeres halászati üzeméről tulajdonképpen csak 10 éve lehet szó. Hasonlók az eredmények a többi németországi völgyzáróknál is. Így pl. a remscheidinál 1094—1906 közt 15 kg. = 45 M., 1907—1909 közt 9 kg. = 30 M., a selingeninél 5 kg. = 13—15 M.*

A Harz-hegységben fekvő kisebb völgyzárók közül:

47	évenként és hektáronként	0.5—5 kg.
18	„	„
6	„	6—10 „
6	„	10—23 „
1	„	—55 „

halat adott.

* Ez utóbbi 2 völgyzárót magam is megtekintettem.

töttjainak és a kocsmaik elé, hogy hasonlóan felállításra az Alföldön egész kis vagyonot tenne ki.

Régi szokás, hogy ha a községben a farsang alatt egy legény se nősült meg, akkor farsang utolsó napján felkerekednek a falu legényei és kimennek az erdőbe menyasszonyt keresni. Addig keresnek, míg egy karesú, szép növésű hibátlan lücfenyőre akadnak. Ez lesz a menyasszony. Ezt aztán ledöntik, szalagokkal, miegymással felelőzomázzák, aztán valamennyien nekiesnek és gallyainál fogva nagy kurjongatás közt bevonszolja a faluba. Az első házaknál már vár a rezesbanda, meg az egész falu apraja-nagyja, úgy kísérik a fát hurezőlő legényeket a főtérig, a hol különböző beszédek kíséretében a menyasszonyt elárverezik. A befolyt összeget aztán hűségeen elmulatják. Szabály, hogy csak kézzel szabad a menyasszonyt vonszolni. Megtörténik, hogy kapzsiságból túlnagy menyasszonyt hoznak (egy esetben 140 K-t kaptak érte) és kénytelenek kocsi, lovat igénybe venni. Van akkor mit hallgatni a legényeknek, hogy olyan menyasszonyt választottak, a kivel nem bírnak.

Az évi fuvarosgazda, a mikor egyik fia önállóította magát, adott neki egy pár nehéz (hidegvérű) stájerlovat eknic-

A 15 kg. évenkénti és hektáronkénti produkció tehát a többi nem westfáliai völgyzáróknál is már aránylag szép eredménynek mondható.

A völgyzárók és természetes tavak halhúshozamának összehasonlítása előtt meg kell jegyezni, hogy az utóbbiakra nézve kevés feljegyzés áll rendelkezésre. Brandenburg és Pomeránia egyes tavaikból évenként és hektáronként 30 kg. halat is kihalásznak. A halászati irodalom egyésgesen 40 kg. átlagra becsüli a tavak hozamát. Schiemenz még ezt is kevesnek tarja, véleménye szerint a legmagasabb hozadékot 50—60 kg.-ra kell becsülni.

Walter e tavakat a következőképp osztályozza:

I.	Igen jó tavak, évenként és hektáronként hozamuk	45 kg.
II.	Jó	30—45 „
III.	Közepes	15—30 „
IV.	Gyenge	—15 kg.-ig.

A kedvezőbb átlag kisebb tavakra, békés természetű halfajokban (ponty) s tápanyagban gazdagabb vizekre vonatkozik: úgy hogy a 45 kg.-os átlagot ilyen tavaknál már igen magasnak lehet minősíteni.

Ugyancsak Walter a kevésbé jó talajú völgyzárók hozamát 10—20 kg.-ra becsüli s azt állítja, hogy a 20—40 kg. átlagot — leszámítva a kezdő éveket — bajosan adják meg még a kedvezőbb viszonyok között létesült völgyzárók is.

A völgyzárók tehát eddig halászatiilag rossz eredményt szolgáltattak s így közről érdekel bennünket az a kérdés, hogy mi ennek az oka?

Ha a völgyzáró csekély halhústermésének okait kutatjuk, önkéntelenül is arra gondolunk, hogy talán a völgyzáró vízében nincs annyi táplálék, mint a mennyi nagyobb számú hal táplálására elég volna. Kétségtelen, hogy általában a természetes tavak haltáplálékban (apró állatvilág) gazdagabbak, mint a völgyzárók, mert a mint

tos» származal, egy szekeret és egy rakomány deszkát. Aztán ünnepiallyen átadta az ostort s Isten áldásával útnak eresztette. Az új gazda aztán elment a deszkával még Fehérvárig is. Visszafelé meg hozott kukorizát, búzát vagy jófajta balatonmelleket. A mióta azonban a helyi erdeki vasutat az ország határáig kitépítették, mindinkább megfogynak a fuvarosgazdák.

Most az őri gazda többnyire már tehenekkel szánt, vet és végi a hordást. A teheneket nem fogja járomba, mint az ökröt, hanem felszerezőzmoza istránggal, mint a lovat. De azért 10 liter tejet ad átlag naponta 1—1 tehén. Igaz, hogy nem egy gazda személyesen volt kint érte Széjváczban, onnan hozta borjason.

Meg is ezáfolja az Örség, hogy a Magyar nem való kereskedőnek, nincs vállalkozási kedve, hiányzik belőle az üzleti szellem. Szolgáljon bizonyoságul a következő kis eset.

Az őri sz...i fűrészmolnárnak egy nagyobb szállítmányból hiányzik még néhány köbméter lücfenyő-deszka; széles és esomómentes legyen. Honnan kerítse ő ezt elő? Hetek óta járja a környéket; és nincs és nincs. Azaz, hogy volna. — A Móra Istvánnak a 160 holdas erdejében volna, de hát azzal meg a legutóbbi vásárlásból van még valami

már említettük, a völgyzáróknál hiányzik az a bizonyos partpad (litorál zóna) kifejeződés, a mely a növény- és még inkább az állatvilág tömeges szaporodásának helyeül szolgál.

Hogy azonban ennek ellenére az ok nem a táplálékhiányban keresendő, azt abból lehet következtetni, hogy a völgyzárókból kifogott halak egytől-egyig mind kitűnően tápláltak. Ezt a tapasztalatot úgy a völgyzárók halászati kezelői, mint a hivatásos halászok egybehangzó állításai támogatják. A völgyzáróknál olyan tényezőknek kell tehát közrejátszani, a melyek a kedvezőtlen partképződésből eredő hátrányokat ellensúlyozzák vagy legalább is a legkésebb mértékre redukálják.

Lyenek, a mint már említettük, egyrészt a völgyzáró nagy vízszintingadozásai. A Glór völgyzárójánál 1907-ben a vízzel borított terület 21 hektárról lepadt 4-re s így szárazon maradt 17 hektár. A szárazon maradt terület pedig, a mint ismeretes, a légköri csapadék, a hó, a fagy, a baktériumok, a korhadó növényi részek bomlása stb. folytán évről-évre feltárodik s termeli azon szerves és szervetlen anyagokat, a melyből a vizek alsórendű és a halak táplálékát képező állatvilága felépül.

Egy másik, a vízszingadozással összefüggésbe hozható, kedvezőtlen ható körülmény a völgyzáróknál az is, hogy az alsórendű állatok téli petéi, a melyek a fajfenntartást közvetítik és a melyeknek létfeltétele éppen a száraz talajon való maradás és a fagy, a vízszínre hozva a víz lassú apadásával a völgyzárók meredek részűjén visszamaradnak, kedvező feltételek közé jutnak s a partoknak vízzel való ismételt elborítása után rendeltetésüknek elegendet tehetnek. Természetes tavaknál ez a folyamat a víz erős hullámzása folytán — a midőn a téli peték sokszor a partra messze kidobtatnak — kevésbé tökéletesen mehet végebe.

(Folyt. köv.)

A hadbavonult kincstári erdészeti altisztekről.

A hadbavonult kincstári erdészeti altisztek sorsáról a lapunk 1915. évi 9—10., 15—16., 21—22. és 1916. évi 3—4. és 9—10. számában-már közölt hírekben kívül újabban a következő értesítések kaptuk:

a) **Kitüntetés kaptak:** *Rostár József* m. kir. erdőlegény, a ki hadbanléte óta m. kir. erdőorré nevezetett ki. *Zólyomlipese* (Besztercebánya), póttartalekos, az olasz harcüzem szerzett bronz vitézségi érmen kívül a II. oszt. ezüst vitézségi érmet; *Kolpaszky Ignác* m. kir. erdőlegény (Besztercebánya), tüzer, bronz vitézségi érmet; *Papp Demeter* napibéres m. kir. erdőőr Jósikafalva (Kolozsvár), tart. őrmester, II. oszt. ezüst vitézségi érmet; *Durugy József* m. kir. erdőőr (Lippa), tart. szakaszvezető díesőri elismerést; *Kiss György* m. kir. erdőőr (Lippa), tart. tizedes, bronz vitézségi érmet; *Luka Péter* m. kir. erdőlegény (Lippa), tüzer tizedes bronz vitézségi érmet; *Terbanesa András* m. kir. erdőőr (Lippa), tart. őrmester, bronz vitézségi érmet; *Lojzi János* m. kir. erdőőr Mocsolyás telep (Tótsóvár), szakaszvezető, bronz vitézségi érmet; *Hinterbuchner Ferenc* m. kir. erdőőr Oziv (Tótsóvár), szakaszvezető, II. oszt. ezüst vitézségi érmet; *Mirkovics György* kir. erdőőr (Zagreb), tart. őrmester, a koronás ezüst érdemkeresztet a vitézségi érmen szolgálatán; *Kopcsalis Márk* kir. erdőőr (Vinkovci), tart. őrmester, a koronás ezüst érdemkeresztet a vitézségi érmen szolgálatán.

b) **Megebesültek:** *Bevelaqua Imre* m. kir. erdőőr (Besztercebánya); *Tálas Ferenc* m. kir. erdőlegény (Gödöllő) a lábszáran; *Puska Pál* m. kir. erdőlegény Újhuta (Tótsóvár) tart. szakaszvezető a balkájrán, de sebéből kigyógyulva, újból a harcüzemre került; *Jedivák*

elgazítatlanja. Megígérte neki Móra, hogy a legelső alkalommal belefojtja a lelket és csak akkor ad az ő részére fát, ha a koporsóhához kell sűrgősen. És a Móra képes rá, hogy szavát állja. Mit csináljon? A deszka kell. Különbem nem mehet a szállítmány. Nagyot sóhaj, feléz az égre és indul «A zöldfához».

Jól sejtette, Móra ott ül oldalt, előtte kis üveg borókapálinka. Úgy tesz, mintha nem látná.

— Adj-Isten, kocsmáros úr! Hozzát abból a budaacsonyi-ból egy literrel. Be aranyos kedvem van!

Erre megszólal már Móra is:

— Majd elmulik mindjárt! — Még egy decivel! — Úgy is bevisznek még ma engem a csendőrk emberölésért vagy legalább is súlyos testi sértésért.

Azaz olyan szemeket mereget a fűrészmolnára, mint az egyenesen Siementhalból importált tenyészvikája.

— Ugyan Móra! Nem olyan fekete ám az ördög, mint a hogy festik. Gyere komám, igyál ebből a jóból!

— De te még amúgy is feketébb vagy. Különbem még ma meggyőződhetek róla a pokol fenekén.

— No de azért ihatsz velem egy pohár budaacsonyi, ha nem kerül neked semmibe.

Ez az érvelés hat egy kissé, mert Móra zsugori egy kiesít, de a budaacsonyi azért megissza, ha muszáj. Sőt!

— Úzletet akarok veled kötni.

— Velem?! — hördül fel Móra és megint kezdi a szemforgatást.

— Adok 80 K-t egy m³ gömbfáért — szól hamar a molnár.

Móra meghökken. A molnár megalondult — gondolja. — 18—20 K-nál többet nem kaphat a legszebb fűrészlónkért sem, meg hát minek is az a verekedés, csak baj származik belőle. No meg a budaacsonyi, — milyen szép színe van.

— Menüit?

— 80 koronát.

— És nem csaps be?

— Hát beesaptam már én valakit?

— Arra majd még rátérünk — komorodik el újra Móra, de azért kiboripinti a feléje nyújtott budaacsonyi.

— Aztán hány hold kellene?

— No-no! — mondja a molnár, azt beláthatod, ha én 80 K-val fizetem a keresztiesenő (a lúcfenyő őrségi elnevezése) m³-jét, akkor nem vehetek akármilyen fát.

Gyula m. kir. erdőőr Parasznya (Tótsóvár) tart. szakaszvezető a jobb tenyerén könnyebben; *Borbély András* m. kir. erdőőr Szentlélek (Tótsóvár) tart. tizedes, srehapralltól nyolcz helyen súlyosan megsébesült, úgy hogy bal-karjára béna lett; *Takács Lajos* m. kir. erdőőr Szentlélek (Tótsóvár) tart. szakaszvezető, egy izben a ballábán, másodizben pedig bal alsó karján, de sebeiből kigyógyult; *Turek József* m. kir. erdőőr Zboró (Tótsóvár) tart. őrmester két izben; *Bohuniczky Kálmán* m. kir. segéderdőőr Zboró (Tótsóvár) tart. őrmester, szerb robbanó golyótól 1914 szeptemberben jobb alsó lábszárán.

c) hősi halált haltak: *Gazday Sándor* m. kir. erdőlegény Garamrév (Zarnócza), tart. őrzető;

d) hadifogságba jutottak: *Jedínak Gyula* m. kir. erdőőr Parasznya (Tótsóvár), tart. szakaszvezető, orosz hadifogságba Benza városba; *Csekon János* m. kir. erdőőr Szomolnokhuta (Tótsóvár), póttartalékos orosz hadifogságba Taskendbe; *Baumann Istrán* m. kir. segéderdőőr Delnekakasfalva (Tótsóvár), tart. szakaszvezető orosz hadifogságba Jekaterinszki kormányzóság Rudnik helységbe; *Kosmarić Milanko* kir. erdőőr (Zagreb), tart. tizedes orosz hadifogságba Mala Višera helységbe került;

e) megbetegedtek: *Klein Istrán* m. kir. erdőlegény (Besztercebánya); *Orosz György* m. kir. erdőlegény (Máramarosziget) tart. tizedes; *Markocsány Károly* m. kir. erdőőr (Máramarosziget), a katonaságtól tüdőbaja miatt végleg elbocsájtott; *Petőfi Géza* m. kir. erdőőr (Lippa), tart. őrmester; *Wizner Lajos* m. kir. segéderdőőr (Gödöllő); *Prókay Gyula* m. kir. segéderdőőr Szentlélek (Tótsóvár), tart. tizedes szívbjait kapott, a mely miatt a katonaai szolgálatból elbocsájtott; *Takács Lajos* m. kir. erdőőr Szentlélek (Tótsóvár), tart. szakaszvezető, kétszeri megsébesülés után isárgaságba esett; *Lojzi János* m. kir. erdőőr Mocsolyástelep (Tótsóvár), tart. szakaszvezető;

Illk Adolf m. kir. erdőlegény (Szászsebes), póttartalékos szakaszvezető, gyomor bajt kapott és sárgaságba esett; *Gregurek Mátyás* kir. erdőőr (Zagreb), tart. szakaszvezető; *Kopcsics József* kir. erdőőr (Vinkovci), tartalékos szakaszvezető;

f) előléptetésben részesültek: *Duruy József* m. kir. erdőőr (Lippa), tart. tizedes szakaszvezetővé; *Kiss György* m. kir. erdőőr (Lippa) tizedessé; *Terbanca András* m. kir. erdőőr (Lippa) tart. címzetes szakaszvezető valóságos szakaszvezetővé, majd pedig őrmesterre; *Puska Pál* m. kir. erdőlegény Újhuta (Tótsóvár), tart. tizedes, szakaszvezetővé; *Takács Lajos* m. kir. erdőőr Szentlélek (Tótsóvár) tart. tizedes szakaszvezetővé; *Lojzi János* m. kir. erdőőr Mocsolyástelep (Tótsóvár), tart. tizedes szakaszvezetővé; *Inrich Ede* m. kir. erdőőr Óviz (Tótsóvár), vátürzer tizedes szakaszvezetővé; *Baumann István* m. kir. segéderdőőr Delnekakasfalva (Tótsóvár), póttartalékos gyalogos tizedessé, majd utóbb szakaszvezetővé; *Turek József* m. kir. erdőőr Zboró (Tótsóvár), tart. szakaszvezető őrmesterre; *Savilla János* m. kir. erdőőr Zboró (Tótsóvár), szakaszvezető őrmesterre;

g) eltűntek: *Jablónka Géza* m. kir. erdőőrről Bucs (Besztercebánya) 1914 augusztusban történt bevonulása óta semmi hír se érkezett s így valószínű, hogy ő is a hazáért hősi halált halt; *Paumer Béla* m. kir. erdőőr Delnekakasfalva (Tótsóvár), póttartalékos;

Bohuniczky Kálmán m. kir. segéderdőőr Zboró (Tótsóvár), tart. őrmestert, a kit lapunk 1915. évi 9—10 számában mint szerb hadifoglyot mutatunk ki, a bolgár hadsereg Üszküben fogságából kiszabadította, honnan Budapestre kórházba került; *Mamuda Radivoj* kir. erdőőr (Zagreb), tartalékos szakaszvezető szerb hadifogságból megmenekült s újból a harezterre ment.

— Na ja — bõlnt Móra és húz egyet a budaacsonyiból.
— Hanem én kiválogatok a meszesdombi erdőből 50 drb fát és fizetek neked köbméterjéért 80 K-t. Döntetni, hazahozni magam fogom.

— Áll az alku! — csap bele Móra — 80 koronával számítva köbméterjét kiválaszthatod a legszebb 50 törzsököt.

— Azt választom a pénzemért a melyiket én akarom! — kapja fel már most a fejét a molnár.

— Persze, hogy azt — esítja a megbékült Móra és élvezettel idogál tovább. Megiszszák az áldomást. A jó üzlet, na meg a budaacsonyi jó kedvre hangolják Mórát. Úgy a 4-ik litemél megszólal a molnár. — Pajtás! — ha már adtál 50 db fát a meszedombon, adhatnál 25 db-t a szarkaréti erdőből is.

— Adok pajtás, adok. Még százat is 80 K-jával.
— Ohó Móra! — nem elég neked egyszer lenyúzni a szegény emberről a bört? Beláthatod, ha már olyan hallatlan árt fizetek a meszesdombi 50 törzsért, akkor csak illik, hogy te is engedj valamit a szarkaréti 25-nél. Adok 12 K-t köbméterenkint, de én választom ki a 25 db-t.

— No hát Isten nevében, mert olyan jó ezimora vagy, hát adok 25 db-t, köbméterjét 12 koronával számítva; ki is választhatod.

Kezelenk. A molnár 50 K foglalót ad, azt mondja, holnap kijelöli és baza is hozatja mindjárt a fát. Kiissza a borát és megy.

Másnap találkoznak a meszesdombon.

— Most kijelölöm az 50 db fát, a hogy megegyeztünk, 80 K-val m³-kint. És kijelöl 50 db karvastagságú, ehnyomott silány törzset; az egész nem tesz ki ¾ m³-t.

— Úgy. Itt van az 50 db fa. Ezért fizetek köbméterjéért 80 K-t alku szerint. Gyerünk most a Szarkaréti.

És ott kijelöli a legszebb 25 db ágmentes sudár lúzfenyőt. Mindegyiknek van 2—3 m³ haszonfátomege.

— Ennek köbméterjéért meg fizetek 12 K-t, a hogy megegyeztünk. — Azzal már el is tűnt az ámuló Mórát magára hagyva.

Hanem emnekután, ha betér «A zoldfához» előbb megkérdezteti, nincs-e bent a Móra?

Az eddig kimutatott és fentebbi adataink erdőhivatali kerületek szerint összegezve, a következő eredményeket adják:

Hivatali kerület	A hadbavonultak száma	A hadbavonultak közül					
		kitüntetésben részesült	megsebesült	lösi halált halt	hadfőnöksébe került	előléptetésben részesült	elhunyt
Besztercebánya	29	5	4	2	6	5	4
Máramarosziget	10	2	2	1	2	2	1
Kolozsvár	39	2	14	2	5	6	2
Lugos	26	1	10	—	2	3	—
Liptóújvár	24	2	4	1	—	3	3
Lippa	29	9	7	—	9	9	—
Nagybánya	16	1	6	3	5	—	—
Ungvár	30	1	11	1	6	1	1
Gödöllő	25	1	7	5	4	9	2
Tótsóvár	24	2	13	1	7	9	1
Bustyaháza	15	1	2	2	1	—	1
Zsarnóca	8	—	4	3	2	2	2
Apatin	5	—	2	—	1	1	—
Szászsebes	23	3	2	—	3	5	1
Orsova	27	—	8	1	3	3	—
Zagreb	39	5	16	2	6	4	—
Vinkovci	22	2	5	2	3	3	3
Sušak	3	—	—	—	—	—	—
összesen :	395	37	117	26	65	65	21
% :		9.4	29.6	6.6	16.5	16.5	5.3

Itt említjük még meg, hogy a rimaszombati m. kir. állami erdőhivatal kerületéből két erdészeti altiszt vonult hadba, a kik közül *Mick Besz* m. kir. erdőőr orosz hadifogságba került s jelenleg Szibéria Nikolszk-Ursmiski helységében van.

A vitéségi érmek birtokával egybekötött havi pótdíjak utalványozása.

Ő császári és apostoli királyi Felseje 1914. évi szeptember hó 15-én kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy a vitéségi érmek birtokával 1914. évi október hó 1-től kezdődőleg az alábbi pótdíjak élvezete van egybekötve : és pedig

az arany vitéségi érmmel havi 30 korona,

az I. oszt. ezüst vitéségi érmmel havi 15 korona és a II. oszt. ezüst vitéségi érmmel havi 7 korona 50 fill.

Ezek a pótdíjak minden hó 1-én előzetesen esedékesek és pedig az 1914. évi október hó 1-je előtt kitüntettek részére 1914 október 1-től, a később kitüntettek részére pedig annak a hónapnak 1-től kezdve illetékes, a melyben az érem adományoztatott.

A pótdíj élvezete azzal a hónappal szűnik meg, melyben az igényjogosult elhalálozik, vagy pedig olyan büntető bírósági ítélettel sújtatik, melylyel a vitéségi érem elvesztése van egybekötve.

A pótdíj élvezete a fegyelmi úton kiszabott fogházbüntetés tartama alatt nem szakad meg.

A vitéségi érempótdíjak kiszolgáltatására nézve a cs. és kir. hadügyminiszter úr és a m. kir. honvédelmi miniszter úr olyképen intézkedtek, hogy azon igényjogosultak részére, a kik állami (államvasúti) vagy udvari pénztáraknál folyósított járandóságok élvezetében is állanak (milyenek az állami, államvasúti, udvari alkalmazottak), az érempótdíjak ezeknek a járandóságoknak illető havi részletösszegével együtt szolgáltatassanak ki.

Ezért a m. kir. pénzügyminiszter úr utasította az utalványozási joggal felruházott összes hatóságokat, hogy a hozzájuk tartozó, tényleges jogszálatban álló, valamint nyugellátást (nyugdíjat, nyugbért, stb.) élvező állami alkalmazottak részére, a katonai hatóság által megállapított vitéségi érempótdíjakat utalványozzák ki.

A kitalványozott vitéségi érempótdíjak havi összeget az igényjogosult az ugyanakkor esedékes havi járandósággal (fizetés, napidíj, bér, zsold, nyugdíj, nyugbér, stb.) együtt, közös nyugtára, vagy jegyzék alapján is felveheti. Ez esetben azonban az érempótdíj összege a nyugta vagy jegyzék szövegében külön, számszerint is kitüntető és mert a vitéségi érem után járó pótdíj felvétele bélyegmentesen történik, a nyugta, vagy jegyzék csak az egyébként is esedékes járandóság (fizetés, napidíj, bér, zsold, nyugdíj, nyugbér, stb.) összege után látandó a szabály szerint járó bélyegjegyekkel.

Az 1912. évi LXV. t.-cz. (Nyugdíjtorvény) 40. §-ának rendelkezése szerint az az alkalmazott, a ki tényleges szolgálata alatt, vagy azt megelőzőleg pótdíj élvezetével egybekötött arany vagy ezüst vitéségi érmmel tüntetett ki, ennek a pótdíjnak teljes élvezetében nyugdíjaztatása, vagy nyugbérzetése, illetőleg végkielégítése után is megmarad.

Gazdasági tanácsadó.

Méheim újabb rendszerű betelelése. 1914. év őszén, a mikor sok méhésztársnak be kellett vonulnia, azon gondolkoztam, hogy nem lehetne-e a betelelési munkálatokat úgy módosítani, hogy minél kevesebb dolga legyen vele a méhészes, vagy hogy a gazda távollétében más is könnyűszerrel elvégezhesse azt. Mert mi történjék azoknak a méheivel, a kiket a haza megvédésének szent kötelessége harezba szólított? Az itthon maradtak iparkodtak ugyan a barczbanlövők méheit betelelni, de ez a művelet nem lévén oly szapora és néha még az idő is közbe szól, csak a reggeli és az esti órákban lehet a betelelést eszközölni, mert különben az ilyen hordásnelküli meleg időben könnyen rablásra vetemednek a méhek. Melegbb időjárás mellett nem sokra halad az ember, ha egésznap nem foglalkozhatik a méhekkel. Hűvösebb időre pedig nem lehet mindig várni, mert esetleg olyan hírtelen beállhat a tél, hogy a méhek minden védelem nélkül maradnak és ennek következtében el is pusztulhatnak.

De jöhet közbe más akadály is, a mikor nem sok időt fordíthat a gazda a betelelésre; ilyenkor aztán nem csak jól esnék, hogy minél előbb elvégezzük az őszi teendőket,

de anyagi hasznunk is lehet a munka gyors elvégzéséből.

Hogy tehát a betelelés hosszú és nehéz munkáján könnyítsek és hogy szükség esetén a háznépe is elvégezhesse azt, 1914. év őszén arra határoztam el magamtól, hogy egy pár országos méretű négy soros kaptárban levő családot, 40 keretre telettem be annak tanulmányozása végett, hogy a méhek kibírják-e így a telet? Egész télen át figyeltem őket, de soha se vettem náluk észre semmiféle rendellenességet; sőt mondhatom, hogy egyetlen család se telet nyugodtabban, mint az a pár, melyeket 40 keretre telettem be.

Tavaszzal nagy volt a meglepetésem, a mikor láttam, hogy ezek a családok jóval népesebbek, mint azok, a melyek csak a költőfűbe lettek leszorítva 18–20 keretre. Ezenkívül mézet sem főgáztottak többet a rendesnél; júniusban pedig (mert nálunk ritka a májusi raj) ezek a családok adták az első és a legnépesebb rajokat. A mikor aztán 1915. év tavaszán láttam, hogy kísérletem sikerült, 1915. év őszén már 25 családot telettem be a következő módon:

Az 1915. évi akácnyiláskor 4–6 műlépet akasztottam be a mézkamrába kiépítés végett, a mit különben is minden évben a főmézfordásnál megszoktam tenni, hogy így az öreg szűkejtű lépek helyett minél több új lépet tehessenek a költőfűbe, hogy ez által ne csenevész, hanem élet-erős, fejlett méhek keljenek ki az új sejtékből. Mikor eljött a méz elszedés ideje, ezeket az új lépeket nemesak hogy kiépítették a méhek, de meg is hordták; a melyeket nem lehetett porgetni, mert a porgetőben csak szétszakadoztak volna, azokat vissza raktam a mézkamrába; azaz a legelső negyedik sorba, egymás mellé és ezeket az új lépeket kiegészítettem még egy pár előbbi léppel, úgy hogy a legelső sorban egymás mellett 7–8 teljes mézes lép volt s így hagytam őszig. Szeptember közepe után, a mikor itt volt a betelelési idő, egyszerűen felvettem a Hannemann-rácsot, vagy esetleg a földődeszkát, hogy ne csak a nép, hanem az anya is felvonulhasson a mézkamrába a legelső keretsorára, a hol a teli fészeknek megfelelőleg a mézes lépeket már az akácmező elszedések elrendeztem, vagyis egymás mellé aggattam. Ha a család nem volt annyira népes, hogy 40 kereten teletlen, akkor hátulról kivettem egy pár lépet és így a gyöngébbek 36 vagy 32 lépen telettek. De ezek aztán igazán gyöngék voltak. 1916. év tavaszán a főhorádás előtt, a mikor a költőfűbe leszorított családokat felengedtem a mézkamrába, emel a 25 családnál úgy jártam el, hogy a költőfűből kiszedtem az összes lépeket a keretbakra, a mézkamrában levő összes lépeket pedig a fiasítással és anyával együtt beraktam a költőfűbe s felvettem a Hannemann-rácsot. A keretbakra kirakott lépeket azután beraktam a mézkamrába, vagyis egyik úrból a másik úrba cseréltem át a lépeket, miáltal a mult évi akácmező-szüretnél a mézkamrába rakott újlépek lekerültek a költőfűbe, a fiasításnak.

Ez újabb betelelési eljárásomnak az az előnye, hogy ha a méhész nem ér rá, akkor a háznépe is elvégezheti könnyűszerrel az ősi munkát, másrészt pedig magának a méhésznek is kevesebb lesz ősszel a munkája, mert ha a

családokat felre leszorítjuk a mézkamrából két sorra a költőfűbe, akkor naponta alig bír egy ember 6–8 családnál többet ellátni, míg az én újabb rendszerem elvégez 30–40 családdal is végezhet.

Megjegyzem, hogy kiépíthetetlen, vagy darab lépeknél nem szabad a kaptárban maradni, sem pedig a felső sorban félig meghordott lépeknél lenni, a mi különben semmiféle betelelési rendszernél se szabad, hogy előforduljon, hanem a legelső sorban levő 7–8 mézes lép teljes legyen és egymás mellé legyen aggatva, mert ha hézag lesz közte, akkor a család kétféle szakad és egyik része az ablak felé, a másik része pedig a kaptár homlokdeszkája felé talál mézfogyasztás közben húzódni, minek az a következménye lehet, hogy nem bír elég melet fejleszteni s így könnyen elpusztulhat. Ez azonban ott is elő állhat, a hol 18–20 kereten a költőfűben teletnek a méhek, ha hézagosan aggatjuk be a lépesmézet.

A méhek télen takaró nélkül ne maradjanak, hanem a hidegebb vidékeken jobban, enyhébb éghajlat alatt pedig kevésbé takarjuk be. *Ignác Sándor.*

A csibék osztályozásáról. Az ősz küszöbe előtt emlékezzünk meg a csibék osztályozásáról is, amál inkább, mert ez a munka alapját képezi a tenyésztőrzsek összeállításának, a melynek ideje ma-holnap szintén beköszönt.

A tenyésztésre alkalmazni csibéket, a mint azok piacéztettek, ki kell selejtezni. A korai keltetésű csibéknél ez az eljárás körülbelül már a nyár elejére fog esni. Ezzel a selejtéssel azért érdemes megélni, mivel nyár elején a rántani való csibéknél még elég jó ára van. Főleg azokon a fiatal kakaskákon igyekezzünk minél előbb túladni, melyek előreláthatólag tenyésztésre nem fognak beválni, mert tudvalevőleg a fiatal, növekedésben levő kakaskák igen sok eleséget fogyasztanak.

Igaz, hogy a csibék helyes osztályozása a baromitenyésztő valamennyi munkája között a legnehezebb, mert ehhez nagy gyakorlat, szakértelem, jó szem, éles megfigyelőképesség és nagy körültekintés igényeltek. Kétségtelen, hogy ezt a munkát a törzkönyv nagyban megkönnyíti, mert az egyedi jó tulajdonságokra (tétemeny-képességre) csakis a törzkönyv útján tudunk következtetni, mert a formalizmus alapján megejtett osztályozás rendszerint a tojástermelés rovására történik, illetve a lehető legegyszerűbb és daczára ennek, tenyésztőink nagy része még mindig ebben a hibában szenved, mert a törzkönyvvezetéstől, mivel az pontos írásbeli feljegyzésekkel jár, fázik. Az előbbin kívül a tenyésztők nagyrésze még abban a hibában is szenved, hogy ezt az osztályozást többnyire túlenyhén eszközöli, mert a saját anyagát túlbeesüli.

Általánosságban azt lehet állítani, hogy az alaposan végrehajtott osztályozások után a csibéknél 50–75 %-a lesz kielejtítve, illetve ennyi kerül 12 hetes korban a piacra. A kakaskák selejtezésére különösen nagy gondot kell fordítani, illetőleg a legszigorúbban kell végrehajtani, mert egyetlenegy kevésbé megfelelő tenézszakas évekre visszavezetheti állományukat vagy legalább is azt a törzset, a melyhez be lesz osztva. Így tehát a kakaskák

közül mindazokat, a melyeknek anyjuk nem jó tojó, még abban az esetben is dobjuk ki, ha küllemre nézve teljesen megfelelő, mert csak így biztosíthatunk magunknak jó tojógyedeket, illetve a kakasok osztályozásánál, ha eredményeket akarunk elérni, a szentimentalizmust teljesen mellőzni kell. Pedig igen sok tenyésztő a fejlődésben visszamaradt baromfit sem selejtez ki, mert azt hiszi, hogy akkor, ha ezeket kissé jobb és több eleséggel ellátja, azokból is még lehet valami. Az ilyen tenyésztő saját érdekének a legnagyobb ellensége, illetve e czáltal kísérletezéssel csak saját magát ármítja, mert a hiányos fejlődést a későbbi korban semmi sem pótolhatja. Ebből kifolyólag semmi körülmény között se ajánlatos a gyenge, fejletlen tyúkokat kitéleltetni, mert tíz eset közül kilencz esetben az ilyen kísérletezéssel csak kudarc vallható. Természetesen a fejletlen kakasokat még kevésbé érdemes megtartani, mert ha az ilyen kakasokhoz akár milyen prima primiszima tyúkokat osztunk is be, utódjaik anyjuknál mégis csak értéktelembek lesznek, illetve az ilyen párosítások által is évekre visszavetjük tenyészünket.

Igaz, hogy a leg gondosabb kiválasztás után sem lesz a tenyésztésre meghagyott állományunk teljesen egyöntetű, mert abban még mindig lesznek erősebben, szebben és kissé gyengébben fejlettek; jobb és kevésbé jó tojóktól származók. Ezen a ki nem egyenlítettégen csakis a tenyésztőrzsek gondos összeállításával segíthetünk némi-képpen. A gyengébb tyúkokat ugyanis lehetőleg olyan kakasokkal párosítjuk, a melyek csibekorunknak első idejében gyorsan fejlődtek, mert ezek a tyúkok rendszerint azért gyengébbek, mivel fejlődésük első stádiumában kissé visszamaradtak.

Tenyésztésre csakis olyan kifogástalan küllemmel bíró egészséges, jó tojó anyaktól származó kakasokat alkalmazunk, a melyek korán elkezdnek kukorekolni, egymás között viaskodni és a tojók között forgolódni, mert az ilyenek tüzeseknek ígérkeznek, már pedig csakis tüzes kakasoktól várhatunk elegendő termékeny tojást.

A szigorú osztályozáson kívül legyen gondunk arra is, hogy a tenyésztésre meghagyott baromfiak elegendő mennyiségű helyes tápanyámban összeállított változatos eleséggel, száraz, tiszta, féregmentes, egészséges levegőjű, télen meleg ólakkal védett kaparóhelyekkel elegendő nagyságú kifutóval és nyáron árnyékos helyekkel rendelkezzenek. A változatos és tápláló étrenden kívül különösen a csibékkel és tojókkal szénasavas mészben és foszfor-savas sókban gazdag eleséget is etesünk, mint pl. esont darát, hallisztet és főtt húst. *Bászel Elek.*

Különlélek.

A húszfilléres nikkelérmek bevonása. A m. kir. pénzügy-miniszter 71.447. eln. 1916. számú rendelete szerint a 20 filléres nikkelpénzek 1917. évi január hó 1-ével törvényes forgalomban kívül helyeztetnek. Ezek az érmek ennél fogva a magánforgalomban fizetékép még csak 1916. évi december hó végéig fogadandók el névértékben. A m. kir.

állami pénztárak és hivatalok azonban kötelesek minden-nemű fizetéseknél és beváltás végett a nikkel 20 filléreseket 1917. évi április hó végéig elfogadni.

Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről. Kiténtetést kaptak: *Balás Dezső* m. kir. segéderdőmérnök, m. kir. tart. honvéd tüzérhadnagy III. oszt. katonai erdenkeresztet; *Bernard József* m. kir. erdőmérnök, es. és kir. tart. tüzérfőhadnagy Signum laudist; *Krausz Dezső* m. kir. erdőmérnök, m. kir. sz. k. honvédfőhadnagy Signum laudist; *Papp Jenő* m. kir. segéderdőmérnök, es. kir. tart. hadnagy Signum laudist; *Szokol András* m. kir. segéderdőmérnök, es. és kir. tart. tüzérhadnagy Signum laudist (másod ízben).

Jutalom a szőkevény hadifoglyok elfogásáért. A ki valamely hadifoglyt elfogását lehetővé teszi, vagy erre olyan útbaigazítással szolgál, mely az elfogásra vezet, minden egyes hadifoglyt után a es. és kir. hadügyminiszterium részéről 20—50 korona jutalomban részesül. A jutalmat azonnal kifizetik az összes katonai, esendőri és pénzügyőri személyeknek, tekintet nélkül arra, hogy az elfogás szolgálat teljesítése közben vagy szolgálaton kívül történt. (*Külügy-Hadügy*).

Szőkevény hadifoglyok. Krausz Ferencz urad. főerdész augusztus 25-én az irsai határban foglyokra vadászott a kukoriczákban s ez alkalommal 3 orosz hadifoglyot fogott el, a kik azt vallották, hogy Oroszországba akartak szökni s már hat napig és hat éjjel bujdosnak valahol; Fehér megyéből jöttek, illetve szöktek el. Átadta őket az irsai esendőrségnek.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(*Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.*)

Földművelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére az állami erdőtisztek rangsorozati létszámban meg elő: az erdőfelügyelési szolgálatnál Rochlitz Dezső főerdőtanácsosnak, a községi stb. erdők kezelésénél Arató Gyula főerdőtanácsosnak, a magyarországi kincstári erdők kezelésénél pedig Kálmán Károly főerdőtanácsosnak a miniszteri tanácsosi czímet és jelleget adományozom.

Kelt Bécsben, 1916. évi augusztus hó 7-én.

Ferencz József s. k.
Báró Ghillány Imre s. k.

Földművelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére az állami erdőtisztek rangsorozati létszámban :

az erdőfelügyelési szolgálatnál: Doroszlai Gábor főerdőtanácsosi czímmel és jelleggel felruházott erdőfelügyelőt, valamint Garlathy Oszkár és Székely Mózes erdőfelügyelőket főerdőtanácsosokká, Matu-sovits Péter erdőfelügyelői czímmel és jelleggel felruházott erdőfelügyelőt és Craus Géza alerdőfelügyelőt erdőfelügyelőkké;

az állami kezelésbe vett községi stb. erdők kezelésénél: Péch Kálmán miniszteri tanácsosi czímmel és jelleggel felruházott főerdőtanácsost miniszteri tanácsosá;

a magyarországi kincstári erdők kezelésénél: Kozma István és Kovács Gábor főerdőtanácsosokat miniszteri tanácsosokká, Burdás János és Martián Livius főerdőtanácsosi czímmel és jelleggel felruházott erdőtanácsosokat pedig főerdőtanácsosokká kinevezem;

egyszorsmind az állami kezelésbe vett községi stb. erdők szolgálati ágazatánál: Benedek Albert, Csopely Kornél, Szántó Mihály, Kallivoda Andor, Almásy István és dr. Hammersberg Géza erdőtanácsosoknak a főerdőtanácsosi címet és jellegét, Pöschl Ferencz, Tompa Kálmán, Koralewski Géza és Biloveszky Béla főerdőmérnököknek az erdőtanácsosi címet és jellegét, Végli Gyula, Kovács Pál, Dudutz Károly, Hajdu János és Csandány Attila főerdőmérnököknek az erdőtanácsosi címet, Fröhlich Brunó erdőmérnöknek a főerdőmérnöki címet, Alberti János segédmérnöknek az erdőmérnöki címet, végül:

a magyarországi kincstári erdők kezelésénél: Schmidt Károly főerdőtanácsosnak a miniszteri tanácsosi címet, Mezey Rezső, Várjon Géza, Ambrus Lajos, Kolossy Imre, Ondrus Gyula főerdőmérnököknek az erdőtanácsosi címet és jellegét, Jeszenszky Kálmán, Gasparik Pál, Becker Róbert és Vidos Miklós erdőmérnököknek a főerdőmérnöki címet és jellegét, Blichhardt József és Moleányi Gábor segédmérnököknek pedig az erdőmérnöki címet adományozom.

Kelt Bécsben, 1916. évi augusztus hó 10-én.

Ferencz József s. k.

Báró Ghillány Imre s. k.

Földművelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére *Sugár Károly* erdőtanácsos, országos vadászati felügyelőnek a főerdőtanácsosi címet és jellegét díjmentesen adományozom.

Kelt Bécsben, 1916. évi augusztus hó 1-én.

Ferencz József s. k.

Báró Ghillány Imre s. k.

Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére *Hinjner György* közalapítványi erdőtanácsos közalapítványi főerdőtanácsossá kinevezem és *Velics János* közalapítványi erdőtanácsosnak a közalapítványi főerdőtanácsosi címet díjmentesen adományozom.

Kelt Bécsben, 1916. évi augusztus hó 4-én.

Ferencz József s. k.

Jankovich Béla s. k.

Földművelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére *Wilhelm Gyula* főerdőtanácsos a VI. fizetési osztályba kinevezem, továbbá *dr. Szabó Sándor* erdőszámelőnök és *Szöllösy Béla* számelőnöknek a számvizsgálói címet és jellegét adományozom.

Kelt Bécsben, 1916. évi augusztus hó 10-én.

Ferencz József s. k.

Báró Ghillány Imre s. k.

A m. kir. földművelésügyi miniszter kinevezte az állami erdőtisztviselők rangsorozati létszámában:

a) az állami kezelésbe vett községi stb. erdők szolgálati ágazatánál: Bossányi István és Timók János erdőtanácsosi címmel és jelleggel felruházott m. kir. főerdőmérnökök, m. kir. erdőtanácsosokká, — Gyuresó József, Gulyás Jenő és Iváskó Sándor főerdőmérnöki címmel és jelleggel felruházott m. kir. erdőmérnököket, valamint Polgárdi Béla, Zalay László, Pál János és Vigh József m. kir. erdőmérnököket m. kir. főerdőmérnökökké;

b) a magyarországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál: Gurányi István, Buhacsen Terentius, Konok Tamás, Furbh János és Barsy Richárd erdőtanácsosi címmel és jelleggel felruházott m. kir. főerdőmérnököket m. kir. erdőtanácsosokká, — Török Aladár, Pauer Jenő és Lux Árpád főerdőmérnöki címmel és jelleggel felruházott m. kir. erdőmérnököket, valamint Soltész Gyula, Sréter Ágoston, Kelen Gyula, Tölgyes József és Böhm Vilmos m. kir. erdőmérnököket m. kir. főerdőmérnökökké;

c) az egyesített létszámban: Kolcsányi László, Pécsi Ottó, Briestvánszky Endre, Debrezseny András, Jurkovich János, Kovári György, Krivácky Zoltán, Illykóvit László, Szilvay József, Jonásch Kornél, Orosz Zoltán, Magyar János, Egyed György, Csernecky Károly, Dénes Zoltán, Katona István, Hering Albert és Takács János m. kir. segéderdőmérnököket m. kir. erdőmérnökökké, — Nagy Kálmán, Máté Dezső, Loncár Illés, Bukovcsán Béla, Botos Sándor, Tomp Frigyes és Hajdu János m. kir. erdőmérnökökgyakornokokat pedig ideiglenes minőségű m. kir. segéderdőmérnökökké.

A m. kir. földművelésügyi miniszter az elhunyt Tóglás Károly miniszteri tanácsos helyébe a földművelésügyi miniszterium I—B (kincstári erdők) főosztálya főnöki teendőivel Kaán Károly miniszteri

tanácsost, az I B) 1. (Magyarországi kincstári erdők gazdasági és igazgatási ügyei) ügyosztály vezetésével ideiglenesen Pájer István m. kir. főerdőtanácsost, a főosztályfőnök helyettesítésével pedig az I., 2. és 3. ügyosztályra nézve Kozma István miniszteri tanácsost, és a 4. ügyosztályra nézve Kovács Gábor miniszteri tanácsost bízta meg.

A m. kir. földművelésügyi miniszter véglegesen megbízta Bereczky Gyula m. kir. főerdőtanácsost a lógosi m. kir. erdőigazgatóság vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Draskovich József m. kir. erdőtanácsost Lippáról—Tótsóvárra s megbízta a tótsóvári m. kir. erdőhivatal vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Zalay László m. kir. erdőmérnököt Máramarosszigetről Nagyváradra helyezte át a nagyváradai állami erdőhivatalhoz.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Marinović Milán m. kir. segéd-erdőmérnököt Máramarosszigetről szolgálatértelre berendelte Budapestre, a vezetés alatt álló miniszterium erdészeti (I—B) főosztályába.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Szadlis Sándor m. kir. erdőmérnökgyakornokot Szászsebesről Kolozsvárra.

A m. kir. földművelésügyi miniszter a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság kerületében Zahoránszky Ferencz m. kir. famestert nyugalmába helyezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Szász Péter m. kir. erdőőrt áthelyezte Makfalváról Szóvátára.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Kodilla Péter m. kir. erdőőrt áthelyezte Hosdtról Vajdahunyadra.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi augusztus hónapban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Lippai főerdőhiv. 400.—, Liptóúvári főerdőhiv. hd. 20.—, Besztercebányai erdőh. 488.—, M.-Szigeti erdőh. 190.—, Blockner I. hd. 8.96, Torda város hd. 15.15, Gődöllői erdőhiv. hd. 60.—.

2 koronát fizettek: Matula József, Horváth János, Vábor Lajos, Brühl Ferencz, Juhász István, Kovács Antal, Czirák Gábor, Dabu Miklós, Buvári Ferencz, Rosecz Vazul, Stach Sándor, Tóth István, Baumgarten Nándor, Tatarik Richard, Buecz Gyula, Marek Traján, Urbán Lajos, Pitterdorf Ödön.

3 koronát fizettek: Novák János.

4 koronát fizettek: Mihalik János, Csomoss István, Hegedűs B., Jánek Ferencz, Egyed József, Pumdalszky István, Koleszer János, Grandtner István, Lengyel József.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átírvitt lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átírvitásokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközli a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

N. B. Dr. Bedő Albert «Erdőőr» című műve csak magyar nyelven jelent meg s az Országos Erdészeti Egyesületnél (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám) 6 koronáért kapható. A szakvizsgét csak magyar nyelven lehet letenni.

R. J. A galagonya termés (gyümölcs) egyáltalán nem mérgező; legfeljebb, ha valaki sokat fogyaszt el belőle, okozhat szorulást.

S. L. A szőlővel beültetett területek, tekintet nélkül azok kiterjedésére, az 1883. évi XX. t.-cz. 2. §-ának 2. pontja szerint feltétlenül

önálló vadászterületeknek tekintendők s az, hogy egy szőlővel beültetett terület egy, vagy több egyen tulajdonát képezi-e, önálló vadászterületi jellegét kérdésessé nem teheti. A saját szőlőbirtokon tehát, tekintet nélkül ennek terjedelmére, a tulajdonos a törvényes korlátokon belül szabadon vadászhat s e jogosultságát másra is — aki a vadászati és fegyveradóit lefizette — átruházhatja.

I. Gs. Szerjegyeit még nem hűzták ki.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

32 éves erdőőr, a ki a külső erdőkezelésnél, valamint az irdai teendők végzésénél teljes jártassággal bír, magánerdőuralomnál mielőbb állást keres. Címe a szerkesztőségénél megudható. (11.)

Négy középiskolát végzett, magyarul és általi beszélő fiatalember uradalom, vagy valamelyik állami erdőhivatalhoz gyakornokul ajánlkozik. Az állást bármikor elfogalhatja. Címe: Bakó Dezső, Sátoraljaújhegy. (Csalogány-utca 11. szám.) (12.)

Erdészi, fővadászi állást keres 52 éves, nős, r. kath., erőteljes, szakiskolát végzett fővadász. Jelenlegi állását az uradalom parcellázása miatt hagyja el. Szakmájának minden ágában tökéletes jártassággal bír, a miről 24 éves szolgálati bizonyítványa tanuskodik. Címe a szerkesztőségénél megudható. (14.)

Vadászi állást keres november vagy december 1-re, a kis- és nagyvad tenyésztésében több évi gyakorlattal bíró egyén, a ki magyarul és németül is tud. Címe a szerkesztőségénél megudható. (13.)

50 éves, nős, egy gyermek atyja, róm. kath., erőteljes, hadmentes, szakvizsgázott erdőőr, ki jelenleg nagy uradalomban mint fővadász van alkalmazva, október, esetleg szeptember hó 1-ére állást keres. Beszél magyarul, németül, tótul és románul. Esetleg cserélné állást olyan erdőállítással, a hol nagyobb erdőkezelés és nagy vadtenyésztés van, ha az állás tehermentesebb is. Jelenlegi állásom kevés, kisebb erdő, többnyire sík vadászterület. Címe a szerkesztőségénél megudható. (15.)

HIRDETÉSEK

Két darab kifejlett, fiatal, élő **uhú** darabonként 50 koronáért eladó. Cím: Czidor János m. kir. erdőőr Hunyad megye u. p. Zám. Pozsga. (i.ii.2.)

Erdészeti, irdai és külső szolgálatra, egészséges fiatalember, a ki nem katona, vagy nem kerül még sorozás alá, az erdészeti pályára készül, szép írása van, felvétetik; fizetése alkalmazhatósága szerint. Sajátkezűleg írott és iskolai, orvosi s egyéb bizonyítványokkal felszerelt kérvények a veszprémi püspökség erdőhivatalához Somogykarádra küldendők.

Veszprémi Püspökség Erdőhivatala.

2738/1916. szám.

Földfestékbánya bérbeadás. A budakeszi-i m. kir. erdőgazdálkodásához tartozó kincstári földfestékbánya kizárólag zárt írásbeli ajánlatok mellett, nyilvános versenytárgyaláson bérbeadatik.

A zárt írásbeli ajánlatok 1916. évi szeptember hó

29-én déli 12 óráig a gödöllői m. kir. erdőhivatalnál nyújthatók be, és 1916. évi szeptember hó 30-án d. e. 10 órakor az erdőhivatalnál nyilvánosan bontatnak fel.

Az árverési és szerződési feltételeket az erdőhivatalnál, valamint a budakeszi m. kir. erdőgazdálkodásnál megtekinthetők, ajánlati úrlapok és borítékok ugyanott szerezhetők be.

A bérösszeg mint kiküldési ár 3000 kor., letendő bánatpénz 300 kor.

Gödöllő, 1916. évi augusztus hó 26-án.

(3.) **M. kir. Erdőhivatal.**

Pályázati hirdetmény. Erdőőr vagy vadőr hadmentes, kiscsalakú f. é. október 24-én felvétetik. Bizonyítványmásokkal ellátott kérvények szeptember 30-ig alulírottok küldendők. Dunántúli pályázók előnyben részesülnek.

Bőhönye (Somogy megye) 1916. augusztus 27.

(4.) **Mayer Gyula urad. főerdész.**

Okleveles **erdőőrt** keresek 2000 hold erdőbirtokra. Csakis erdőőri szakiskolát végzett, szerény igényű, egészséges és munkaszerető oly egyének pályázhatnak, a kik szakmájukban teljes gyakorlattal bírnak. Ajánlatok bizonyítványmásokkal, melyek vissza nem küldetnek, Vessey Lajos Szöcsény u. p. Nemesvid címre küldendők. (5. II. 1.)

Sáros megye giráltyi járásában erdőbirtok felügyeletére alkalmas **erdővéd** kerestetik, a ki a birtok konyha- gyümölcsös- és virágkertjét is kezelni képes. Ajánlati fizetési igények megnevezése mellett e lap kiadó-jába „Erdőbirtok” jelige alatt küldendő. (Jelíges levelet a posta nem továbbítván, kettős boríték alkalmazását kérjük. (7.)

2909/1916. szám.

Kavics- és homoktermelési jog bérbeadás. A nagyarosi m. kir. erdőgazdálkodásához tartozó 635 k. h. kiterjedésű szigetmonostori nagy és kis Dunamederben a kavics- és homoktermelési jog kizárólag zárt írásbeli ajánlatok mellett, nyilvános versenytárgyaláson bérbeadatik.

A zárt írásbeli ajánlatok 1916. évi október hó 9. déli 12 óráig a gödöllői m. kir. erdőhivatalnál nyújthatók be és ugyanott 1916. évi október hó 10-én d. e. 10 órakor nyilvánosan fognak felbontatni.

Az árverési és szerződési feltételek a gödöllői m. kir. erdőhivatalnál és a nagyarosi m. kir. erdőgazdálkodásnál megtekinthetők, ajánlati úrlapok és borítékok ugyanott szerezhetők be. Kiküldési ár, mint évi bérösszeg 3020 kor. Letendő bánatpénz 302 kor.

Gödöllő, 1916. évi szeptember hó 8-án.

(8.) **M. kir. Erdőhivatal.**

2874/1916. szám.

Tőlgylépcső eladás. A visegrádi m. kir. erdőgazdálkodásának dunai rakodóján készíltetett 404 db. 96-87 m² tőlgylépcső VI. eladási csoportban, zárt írásbeli ajánlatok mellett, nyilvános versenytárgyaláson eladatik.

A zárt írásbeli ajánlatok 1916. évi október hó 4-én déli 12 óráig a gödöllői m. kir. erdőhivatalnál nyújthatók be és 1916. évi október hó 5-én d. e. 10 órakor az erdőhivatalnál nyilvánosan bontatnak fel.

Az eladási csoportokról, kiküldési árakról és letendő bánatpénzekről szóló kimutatás, továbbá árverési és szerződési feltételek, valamint ajánlati úrlapok és borítékok a gödöllői m. kir. erdőhivatalnál és a visegrádi m. kir. erdőgazdálkodásnál szerezhetők be.

Gödöllő, 1916. évi szeptember hó 6-án.

(6.) **M. kir. Erdőhivatal.**

Előfizetési ár:

Égész évre	— 4 K.
Fél évre	— 2 K.
Negyed évre	— 1 K.
Egyes szám	— 20 l.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ
m. kir. főerdőgámsós.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondzsedés milliméter soronként 10 fillérel, táblázatos és garmond betűnő kisebb betűfaj szedés másfélszerezes egységárral számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőnek az álláskezelést és kínálat rovata rövid közzelre kért díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címűen Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szeptemberre vonatkozó reklamáziói is.

A lap szerelmi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évenként elváltványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

A fák gyökere. (Lonkay Antal.)

A völgyárók halászlási hasznosítása. (Simonffy Gyula.)

A demoplastikáról. (W. E.)

A zérbusfa.

Gazdasági tanácsadó: A bükkmakk, vadgesztenye és akácziomb mint baromfielőgépítő. (Bászel Elek.) — A kecske mint tejelő állat. — Szaprafűzés.

Különfélék: Könyvismertetés. — Erdőgazdasági érdekből engedélyezett föltöltésként meghosszabbítása — Boteg vadászok. (Pöschl Ferenc.) — Szolgálati jubileum. — Halalózás. — A legkeményebb fák. — Ezüstoktatványzást.

Az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetség» közleményei: Hivatalos közlemények: Az erdőőri és vadőri szakvizsgák megtartására vonatkozó hirdetmény kiegészítése ügyében.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtatása.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca: Falun. (Pakots József.)

A fák gyökere.

Írta: Lonkay Antal.

A gyökér tudvalevőleg a növény ama része, a mely a növényt a talajhoz rögzíti s a talajból vizet és tápláló anyagokat vesz fel. A fa ama végtagjának mondhatjuk, mely újjáival, a gyökérágakkal szívós erővel belemarkolva kapaszkodik a földre, de egyben a fa kenyérkeresője is.

Tapasztalatból tudjuk, hogy bármely egyvárnói növénynek, például a kukoriczának gyökereitől való kitépése, még a szántott és kapálással többször lazított talajból is, meglehetősen erőfeszítésbe kerül, mert a gyökerek a talajban nemcsak egyszerűen elterjednek, hanem hozzánőnek, hozzátapadnak a talajrészeszekékhez, a talajban levő kövekhez, sőt a puhább kőzeteket átnövik. Ezért a szél-döntött törzsek gyökérzetét az óriási erő, mely a magas törzsű fa koronájába belekapaszkodva, azt emeltyüként használja, nemcsak pusztán, meztelenül rángatja ki, hanem a gyökérzet kiemeli az általa szorosan átnőtt talajt is, kisebb-nagyobb gödröt hagyva a ledőlő óriás helyén. A gyökérzet a szél döntő erejével szemben rugalmasságával is védekezik, mert a gyökerek eléggé kinyújthatók s azután ismét összehúzódhatnak.

A gyökérzet alakja és nagysága nemcsak az illető fanem természetétől függ, de a talaj táplálóanyag tartalma-

tól is; gazdag talajban a gyökerek nem ágaznak el annyira, mint például a szegény homoktalajban, melyben a fák hatalmas gyökérzetet fejlesztenek. A jegenyefenyő gyökérzete mélyre hatol s a mélyebben fekvő talajrétegekből táplálkozik, míg a luczfenyő gyökérzete nem hatol mélyen a talajba, hanem a talaj felületi rétegeit zsákmányolja ki; az erdei fenyő pedig, mely a száraz, sekély, szegény talajok fája, a táplálék után keresve-kutatva, gyökérzetével óriási talajrétegeket kalandoz be.

Általánosán, de különösen a lombfaknál, a gyökérzet és a korona kiterjedése között egyensúlyt észlelünk; a természet bölcse berendezése szerint a gyökér végső rostjai, melyek a talaj nedvességét és a vízben feloldott táplálóanyagait veszik fel, a korona csurgója alá esnek. Így a koronák lombozata, mely oly sok vizet párologtat el, a gyökérzetet saját érdekében is bőséges nedvességgel látja el; ha tartós a szárazság, szomjaznak a gyökerek s lankadtan fonnynak a fák lombozata.

A gyökér kifejlődése egymennő talajban a fa természetének megfelelően bizonyos szabályszerűséggel, egyenletesen történik. A kis csira-növényke gyökere függélyes irányban hatol a talajba, de azután oldalágakat is fejleszt s ha mint előbb említettem, egyenletes talajban nő, szabályszerűen fejlődik; de ha karógyökere sziklát ér, kénytelen elapadni s a sziklához tapadva, növéseben irányt változtatni mindaddig, míg sziklarepedéshez, vagy mélyebb talajhoz érve, a függélyes irányban való növekvést tovább folytathatja. A gyökérzet növekedési irányára a talaj különböző nedvességi foka is hatással van, ugyanis a gyökér abban az irányban fejlődik erőteljesebben, a hol több nedvességhez juthat; ép így sokkal erőteljesebb a gyökér fejlődése a talaj ama részei felé, a hol a tápláló anyagok bővebben vannak felhalmozva. A gyökerek a melegebb talajrészeket is keresik, a napfényt azonban kerülnek; általában pedig, mint valami öntudatos lény, a talajban táplálék után keresnek, kutatnak s a megtalált táplálék felhasználása után tovább növekednek.

A gyökérzet végei nem rugyszerűek, hanem gömbalakúak s védbőrökkel, az úgynevezett gyökérsüveggel vannak körülveve. A gyökérsüveg, melynek külső sejtjei el vannak halva, a gyökérnek legfőképpen, a sejtjeztódás által

a legélénkebben növekedő részét, a talaj áthatolására irányuló munkájában, külső benyomások ellen védi.

A gyökérzet az ő teljességében nem vesz részt a táplálék felvételében: a táplálék felszívását a rőtszerű gyökerek az úgynevezett hajszálgyökerek végzik, melyek különösen a könnyű és száraz talajokban igen gazdagon fejlődnek. A hajszálgyökerek felülete puhaszövetű, sejteik a vízben oldott növénytápláló anyagokat felszívni képesek s-hogy a felvétel annál könnyebb, annál bőségesebb legyen, e sejtek megnyúlnak s az úgynevezett gyökérszőröket alkotják. E gyökérszőröknek többé-kevésbé gazdag kifejlődésével a gyökérzet felülete megsokszorozódik. A gyökérszőrök a legfinomabb talajrészecskék közé is behatolnak, hogy a nedvességét és táplálékát felszívják, de rövid idő múlva, a gyökér tovább növekedésével elhalnak, hogy a legfiatalabb gyökérrostokon ismét kifejlődvé, a talaj más érintetlen övét szípolozzák.

Nagyon természetes, hogy a hajszálgyökerek a rajtok levő zsenge, vékonyfalú gyökérszőrökkel — a melyeknek az élettartama úgy is rövid — napnak, vagy szélnek kitéve gyorsan elszáradnak. Ezért tavaszi ültetéseknél, a mikor a tavaszi nap és szél különben is erősen szárít, nem lehetünk eléggé gondosak a csemeték gyökereinek szétől és naptól való megóvása tekintetében. Az ültetések nem sikerülésének, a legtöbb esetben az e téren nyilvánvaló környelmi gondatlanság az oka. A kiültetett csemetéknek még akkor is, ha gyökere sértetlen maradt, bizonyos időre van szüksége, hogy az épen maradt hajszálgyökereken a talajnedvességet és táplálóanyagokat felszívó gyökérszőrök az új talaj részecskéihez simuljanak; mennyire

életveszélyesebb a csemete helyzete, ha az elszakadt gyökerek csúcsait újból kell kialakítani s új gyökerekről és gyökérszőrökről kell gondoskodnia. A legtöbb esetben az átültetést s az ezzel járó túlerőtétést nemcsak meg-sínyli, de bele is pusztul.

Mint előbb is említettem, a gyökérszőrök vékony sejtfalán át jut a vízben feloldott talajtáplálék a gyökérbe s a gyökérben át a növénybe; a gyökérszőrök a legfinomabb talajrészecskék közé is befurakodnak, hogy a talajrészecskék között levő levegővel és vízzel érintkezzenek. Oldott sókra, élelyre a növénynek feltétlenül szüksége van, hogy ezek felvétele után zénsavat lehellessen ki; a fának ez a lelekezése annál élénkebb, minél intenzívebb a talajban a levegőáramlás. A felső talajrétegek már a naponkénti felmelegedés és lehülés és az ezzel összefüggő levegőváltozás folytán élelyben ritkán szenvednek hiányt. Annál inkább hiányozhatik az élely a mélyebb talajrétegekben, ha pangó talajvíz a levegőt kizárja, vagy a talaj túlságos sűrűsége mellett olyan a talajt takaró növényzet, mely a talajnak váltakozó felmelegedését és lehülését s az élelyben beálló hiány pótlását lehetetlenné teszi. Ez az eset leggyakrabban fenyverdőkben áll be, ha a talajt vastag humusz-, moh- vagy fenyőtűréteg borítja és az erdő sűrű mennyezetén nem képes az élely nap sugar áthatolni. E körülmények folytán az erdő fiatal korában — a midőn még a nap melegítette talajban a levegőáramlás akadálytalan volt — mélyebbre hatolt gyökerek meg-fulnak, elkorhadnak s az erdő hosszabb betegeskedés után a szelöntésnek vagy a hó- és zuzmaranyomásnak áldozata lesz.

TÁRCZA.

Falun.

Itta: *Pabols József.*

I.

Poroszlainé kétségbeesetten panaszkolta az urának:

— Nem tudom, Kálmán, mi lesz a gyerekekkel? Olyan halavány a drága. Jaj, mi lesz vele?

Poroszlai sötéten nézett az asszonyra:

— Agyonkényeztetitek. Te is, az anyád is.

— J Jesszusom! Még ilyet! Nem eléggé fáj a szívem, még azzal is ölni akarsz, hogy én vagyok az oka.

Igazi, mély fájdalom sirt ki az asszony szavaiból, Poroszlai megennyhült gyöngédséggel felelte:

— Jó, jó, te nem tehetsz róla. Te se, az anyád se.

Csupa szeretetből teszitek. Aztán magatok is olyan törékény, ne nyulj-hozzám teremtések vagytok. Azt hiszitek, a fiuvál is úgy kell bánni. Pedig...

— Hát mit csináljunk vele?

— Én gyerek-koromban mezitláb szaladgáltam az udvarunkon.

— Az asszony megbotránkozva nézett az urára:

— Mi? Tán azt akarnád? A sírba akarnád kergetni?

Te falusi paraszt-gyermek voltál, de ő — az én fiam! Finom, érzékeny, drága jószág. Nézd csak!

Odabúzta az urát a hálószobába, a hol a kis ötéves fiú mélyen, alig észrevehető pihegéssel aludt ágyában.

Csakugyan finom, bájos apróság volt a fiú. Az anyja szellemes arcának, kecses vonalú szájának kiesinyített rajza mintha csak rá lett volna helelve a hófehér vánkora, egy lebegő, légies gyermekfej pihent ott lehunyt szemekkel, az álom megmerevítő fuvalmával behintve. Szép kis arc volt, csak ne lett volna olyan szomorú, fáradt, beteges, csak ne sötélettek volna a lecsukott szemhéjak alatt olyan mély, kék karikák.

Poroszlai szívét megmarkolta a féltés görcsös keze és aggódva gondolta:

— A gyerek el fog pusztulni. Lassan sorvad el, fokrólfokra. Vége lesz.

Magára gondolt, a maga paraszti gyermek-korára, vas egészségére és majdnem sírva fakadt. Az asszony grönggden simult az urához és mintha kitalálta volna gondolatait, esőndösen mondta:

— Nem lesz semmi baj. Imádkozni fogok érte s az Isten megtartja számunkra.

Poroszlai idegesen kapta fel a fejét:

— Imádkozol? Hát jó, — felelte hirtelen elhatározással, energikusan — ma imádkozás érte, babusgás, ápolás és kényeztetés. De holnap én következem.

Tehát a talajnak levegőtartalmában való gyarapodása folytán a fák erőteljesebben növekednek s hosszú életűek lesznek; ebből ítéltethetjük meg a talajművelések és szellőztetések fontosságát. Vadvízes talajban megnő a felületesen gyökerező éger, de ha a területet nemesebb fánemekkel akarjuk betelepíteni, a talaj felesleges nedvességét le kell csapolnunk s ha a lecsapolást nem nyílt árkolással, de alagcsövezéssel végezzük, annál biztosabb eredményt érünk el, mert a talaj az alagcsöveken át bő levegőáramláshoz jut s pár év alatt, az alagcsövezés előtt áthatólatlan szivós talaj, az alagcsöröktől kezdődőleg, évről-évre fokozott kiterjedésben porhanyóvá válik.

Nemesak a túlságos nedvesség, de a túlságos szárazság is okozhatja a gyökér s vele együtt a növény halálát, de a mérsékelt égvő erdeiben ezzel a jelenséggel alig találkozunk, mert erdeink lombátora alatt mindig meggyűl és megmarad annyi nedvesség, a mennyi a gyökereknek oldott táplálékanyagokkal való ellátására szükséges, vagy legalább is annyira elég, hogy a fák nagyobb szárazság esetén ne pusztuljanak el. Még a sziklákon élő erdei- és feketefenyő is, mely gyökereit a repedésekben 30 méternyire is kiterjeszti, épp e mély sziklarepedésekben gyűjt meg annyi vizet, a mennyi élete fentartásához szükséges.

A völgyzárók halászati hasznosítása.

Irtá: *Simonffy Gyula.*

(Folytatás.)

A természetes tavakkal szemben a völgyzáróknál kedvezően ható körülmények tarthatjuk az alsó vízrétegeknek

nyáron át való alaposabb felmelegedését. A mint említettük, a völgyzáróknál csak igen ritkán, rendszerint a tavaszi nagy vizek alkalmával távolodik el a felső vízréteg a gát koronájába vágott árapasztókon keresztül, egyébként az alsó rétegek hidegebb vize a gát legmélyebb pontjába épített zilipén át távozik.

Az ilyenképen beálló függőleges vízjáték mellett a felső, melegebb vízréteg a mélyebb s a mi szempontunk szerint a legfontosabb, a mederfenékkal szomszédos rétegekbe vonódik le. Miután a természetes tavak vízrétegeinek felmelegedését tisztán a napugarak közvetlen besugárzása hozza létre, a természetes tó és a völgyzáró alsó vízrétegeinek hőkülönbsége nyáron tetemes, 7—8 °C szokott lenni. Lehetetlenség ezen hőkülönbségnek a meder iszapjában tartozkodó alsóbrendű állatok (Tendipes-álea stb.) életműködésére gyakorolt kedvező hatását fel nem tételezni. Sajnos, pontos módszerünk annak meghatározására, hogy a mederfenék egy négyzetméterre mennyi haltáplálékot produkál, ezidőszent még nincs. A völgyzáró talaja aránylag kemény, a sok egyenetlenség, a kövek, a fatuskók és galyak stb. miatt a meghatározás végett használni szokott fenéktörőháló (dredge) aránylag igen kevés állati plankton (haltáplálékot) képes felszínre hozni. Más, kényelmesebb módon vonunk tehát következtetést a völgyzáró produktivitására (termelőképességére) s különösen a Tendipes produkeziójára. Valamennyi rovarálea érett bábkorában a meder tetejéről a víz felszínre igyekezik, a hol mielőtt a szárnyas alak életre kél, bábruháját leveti (ha t. i. útközben a pisztrángok zsákmányává nem válik).

A levetett bábruha sokszor oly tömeges (aug., szept.)

— Hogy érted? — kérdezte az asszony csodálkozva.

— Majd meglátod! Egyelőre készítsd útra a gyereket. Te is készülj. Megyünk falura. Holnapután már lent leszünk, az én fatornyos parasztfalumban. A sógornál, a néném férjénél!

— Jaj! Hisz az egy rémes ember! Mikor három év előtt itt fent járt nálunk, az összes perzsáimat tönkretette. A hamut mindig rájuk szórta.

— Hátha még a gyerekeit ismernéd. Azok csak a fesztelen legények!

— Köszönöm szépen, nem kérek belőlük.

— No, no, azért nem kell megijedni. Nem eszik a levest olyan forrón, a hogy főzik. Leme gyünk, és vége! Űgyis már öt esztendeje megigértém nekik.

— De a gyerek most hurutos.

— Annál jobb lesz neki a levegőváltozás.

Poroszlainé megadással sóhajtott. Nem látta még ilyen energikusnak az urát. És másnap bepakkolta a kis Kálmánt mindenféle meleg ruhába. Trikóba bujtatta, téli ruhát adott rá s még a nyakát is meleg kendővel esavarta körül. Pedig tavasz volt, kora tavasz és a vonat mentén a földeken már kikandikáltak a zöldfejú füvek. A nap pedig esőkat hintett a rögök zugaiba, a völgyek rejteteibe. Vidám sugáresőkök halk zeneje áradt szét a levegőben s a kis Kálmán bábmész, nagy szemmel nézte a

barnahátú óriási hegyeket, a melyek tetején még itt-ott csillogt a hó, de lent a lábukat már világos sárgazöld habfodrok sókolták.

— Apuka, apuka, milyen jó volna meghemperegni ott azon a zölden, ni! — kiáltotta elragadtatva a gyerek.

Az anyja a gondolatra is elszörnyedt:

— Jaj, leguruhnál és megsértenéd a kis lábaeszkáidat!

Mire Poroszlai értelmetlenül dünyögte:

— Édes fiam, az első horzsolásért, a mely a lábodon lesz, akkora aranyat adok, a mekkora csak befödi a horzsolást. Minél nagyobb a seb, annál nagyobb az arany!

— De az Istenért, miféle bolondokat beszélsz! — riadt fel az asszony.

Poroszlai furesán mosolygott és nem felett.

II.

— Hohó! Hahó! Kálmán! A kis Kálmán!

Mint egy mezőre szabadult viciánkoló esikő-sereg, úgy tört, rohant, rugtatott neki a sápadt pesti pajtásnak a sógor gyerekesapata.

Poroszlainé ijedezve sikoltzott:

— De gyerekek! Jaj, az Istenért, megijesztitek a Kálmuzdit!

A kis vadóc Zimár-gyerekek azonban nem hederítettek

mínta a víz felszíne habbal volna borítva, de ugyanakkor a pisztrángok tömve vannak Tendipes- és Tanytarsus-bábokkal. Mindeme körülmények szemben a természetes tavakkal arra engednek következtetni, hogy a Tendipesek tömeggyarapodása a völgyzáróknál nagyobb. A völgyzárók produktivitására (termelőképességére) nézve egy másik előny az, hogy a völgyzáróban mindig új, el nem használt, levegődús vízrétegek jutnak a mederfeléssel összeköttetésbe és szolgálnak javára a talajnak és a talaj lakóinak.

Megemlíthetjük azt is, hogy sokaknak az az aggodalma, hogy a hideg víz iránt igényes pisztrángfélék meleg nyarak és nyári alacsony vízállás mellett nem lesznek képesek a víz nagy felmelegedését kibírni, nem bizonyult alaposnak. Így pl. az 1907. év száraz őszen, a midőn a Vertevölgyzáró vize 23-65 méter vízszínről 8-25-re elapadt, nemcsak a pisztráng, de a kényes semlingfélék is minden baj nélkül kibírták.

Tárgyunkra vonatkozólag megemlíthető még két kevésbé fontos körülmény: 1. Olyan esetben, a midőn a tápláló víz az időnként nagymennyiségű oldatlan anyagokat természetes vagy mesterséges előmeder hiányában magában a völgyzáróban rakja le (régii és kisebb völgyzárók), a hordalékban, illetve az iszokban hasonló gazdag szerves világot tapasztalhatunk akár a természetes tavakban. 2. A völgyzárók rendezes az erdőben vagy az erdő közelében épülvén, ha az erdő faállománya nem túlságosan sűrű, ha vízerék-patakok szelik át, a nyári meleg hónapokban rendszerint dús rovarélet fejlődik ki; e rovarvilág egyedeiből, a mely folyton mozog és a víz színe felett repked, olykor bőséges táplálék jut a pisztrángféléknek.

A végzett s itt leírt megfigyelésekből tehát egyáltalában nem következik az, hogy a völgyzárók csekélyebb halhúszománának, illetve halzákmányának a völgyzárók hal-táplálékban való szegényesége volna az oka.

A csekély eredmények nem élettani, hanem technikai oka van. Biológiai (élettani) oka volna annak akkor, ha a tenyésztendő halfajt rosszul választanánk meg, vagy ha nem megfelelő számú halanyagot népesítenénk. Ez a két ok a németországi völgyzáróknál nem fordul elő, mert e tekintetben több évi tapasztalat, kipróbálás áll rendelkezésre, túlnépesítve a völgyzárók nincsenek, mert valamennyi kifogott hal jól fejlett. Ezzel szemben tény az, hogy ha valamely völgyzárónál sikerült a halászás (fogás) módján javítani, akkor ez a tökéletesítés az eredményt is mindig megjavította és így megállapítható, hogy a völgyzárók halászatának csekély eredményét a lehalászás nehézségei okozzák.

A németországi hírneves halászati szakemberek közül többen, így *Eberts* titkos kormánytanácsos is többször hangzottatta, hogy völgyzáróknál a halászati üzem legfontosabb szabálya az, hogy minden értékesíthető, kártekonny (idős) halat ki kell fogni és megfelelő mennyiségű halanyag behelyezésével a népesítésről gondoskodni. Hiba 1kg-on felüli pisztrángot megtűrni, sőt, ha lehetséges, az $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{8}$ kg. súlylyal bírótak már ki kell fogni, egyrészt mert ilyen súly mellett értékesíthetők azok legjobban, másrészt mert az ilyen példányok az ivadékban még nagy károkat nem okoznak. Ebből következik egy második szabály, t. i. az, hogy a völgyzárókat alaposan (intensive) halászzuk le.

Csakhogy épen az a legfontosabb kérdés, hogy a hal-

a figyelmeztetésre. Körülrajzolták a kis Kálmánt és ragadták magukkal.

Poroszlainé nyugtalanul nézett utánuk és gyámoltalanul kérdezte meg a sógorasszonyától:

— Nem csinálnak valami rosszat?

Timárné nevetett:

— Ugyan leltem, már hogy kérdezhetsz ilyet? Persze, hogy csinálnak. Csak nem képezed, hogy ennyi fiú együtt maradhat cshintalankodás nélkül?

És Timárné büszkén nézett a fiaira, a kik négyen voltak.

Poroszlainé halálos aggodalommal vonult be a sógorék vendégszerető házába.

Kényes, finyas, finom kis asszonyka volt s csak az úti toille-jének átcserelése stilszerű házipogolyolaba el-tartott jó egy óra hosszat. A vendégszoba ablakai az udvarra nyíltak. Mialatt Poroszlainé öltözködött, az udvarról behallatszott a gyerekek veréblármája. Nagy játék folyhatott ott. A Timár-fiúk úgy ordítottak, mint a Behemótok. Poroszlainé idegesen jegyezte meg a férjének:

— No, ezek sem maradhatnak meg Pesten. Adna nekik a házmester!

— Elég baj! — dünnyögte a férfi.

Egyszerre csak Poroszlainé felfigyelt.

— Mi? Mi az? Nem hallod? — kérdezte csodálkozva a férjétől.

Poroszlai hallgatózott. A Timár-gyerekek lármájába időnként egy-egy vékonyka, erőtlen, de diadalmas hang vegyült.

— Ez Kálmuezi! — mondta Poroszlainé izgatottan. — Nézz ki, mért kiabál a leltem? Talán valami baja van?

— Ugyan! Nincs annak semmi baja. Csak belelegettél a játékba. Hallgasd csak, mit kiabál!

Poroszlainé megállt a mosakodásban.

— Nem hallom.

— Várj csak, mindjárt kezd. Hohó! Hisz ez nagyszerűen megy. Tudod, mit kiabált a kis betyár ebben a minutumban? Ezt ni: «Hé, a teremfáját!»

— Mit? — hűledezett Poroszlainé.

A férfi nevetett:

— Káromkodott a kis öreg. Úgy látom, kocsiát játszanak. Csakugyan. Innen, az ablakból látszik is. A Timár-gyerekek beültették Kálmánt egy kis szekérbe s ők négyen húzzák az alkotmányt. Kálmán a kocsi. És hogy hajkurássza a lovait. Most meg mint lármázik a kis öreg. Hallod? «Hé! Gyü! Te pejkó! Vigyázz, mert úgy odasuhintok a derekad alá, hogy belegebedsz. Te dög!»

— Jaj! — sikoltott fel Poroszlainé rémülten. — Egészen elrontják ezt a drága gyermeket azok a neveletlen suhanékok.

állomány gazdasági szempontból helyes szabályozásának szem előtt tartásával mi módon történjék a lehalasztás?

Eddig a völgyzárókban leginkább eresztőhálóval, varrával és ritkán húzóhálóval (gyalom) halasztás s hogy a lehalasztás nem volt alapos (intenzív), mutatja az, hogy igen sok 1 kg.-on felüli pisztrángot fogtak ki. A völgyzárók halászati üzembek tökéletesítésére eddig ajánlott javaslatok két csoportba sorozhatók: a) a melyek a lehalasztás megkönnyítésére vonatkoznak, b) a melyek általános természetiek.

(Folyt. köv.)

A dermoplastikáról.

Irta: W. E.

Az állattani muzeumok látogatói közt kevesen vannak, a kik az állat «kitömés» lényegének mindenre terjedő magyarázatát adni tudnák; magában véve a kitömés, olyan egyszerű hangzású szó, hogy mindenki önkéntelenül is a szénára, kőzra stb. gondol, mely némely szertárnak túlzásfolt polczaira az állatoknak valóságos torzításait állította.

Az állatok egyszerű kitömését ma már a művészi színvonalon álló s a szobrászattal rokon, úgynevezett «dermoplastika» (képzőművészet) váltotta fel, mely az állattannak egyáltalán egyik igen fontos segédtudománya.

Míg azelőtt a természetbúvárok messze idegenben, trópusi földrészekben nagy gonddal, nehéz munkával összegyűjtögetett és viszontagságosan hazaszállított állati preparátumait — tisztelet a kevés kivételnek — minden

természettudományi hozzáértés és művészi ízlés híján iparkodtak élethíven feldolgozni, addig ma az állatok kitömése olyan valódi művészt követel, a kinek nemesak plastikai érzéke van, hanem aki anatómiai (bonczani) tudása mellett, élesszemű természetmegfigyelő is.

A czél ugyanis az, hogy a kikészítendő állat minden részében a valóságot állítsa élénk. Ehhez pedig az állat életmódjának és eszelekvéseinek beható ismerete szükséges.

Az elavult kitömési módszernél a külső forma számára a bőr szolgáltatott az alapot s a siker többé-kevésbé a bőr alkalmazkodási képességétől függött.

A dermoplasta ellenben csak a teljesen befejezett plastikai kiképzés után húzza fel a modellre a kikészített állati bőrt, úgy hogy minden fontosabb izomsoprot, bőrrázec, ér stb. mintegy megleveglülve kerüljön a szemlélő elé. A hulla pontos méretei után készült *modell* útján érhető el az élő állat hű másolata.

A dermoplastika nem egyszerre született, hanem fokozatosan fejlődött mai színvonalára.

Az állati bőrnek kőcczelal vagy szénával való kitömési módját eleintén azzal kezdték helyettesíteni, hogy különösen emlősöknel szalmamodelleket alkalmaztak, madaraknál, hüllőknel és halaknál pedig szilárd anyagokat használtak.

A szalmamodell úgy készült, hogy négy vasrudra fából faragott vagy drótból formált állványt alkalmaztak, a melyet az állat alakjához képest különböző szalma- vagy szénaréteggel varrtak, vagy göngyölték be. A négy gerinceztámasztó rudat a végtagok alakjára formázták és erre az alkotmányra erősítették azután vagy az eredeti-, vagy fából,

— Zsupsz! — kiáltott fel most hirtelen Porozslai meglepégedett nevetéssel.

— Mi? Mi történt? — ijedt fel az asszony ismét.

— Kifordították Kálmánt a földre!

Porozslainé úgy a hogy volt, félig levetkőzve, majd-hogy kifutott az udvarra. De nem volt ideje a nagyobb rémületre, mert az ajtón egészen kipirult arcczal, lázasan csillogó szemmel befutott a kis Kálmán. A kabátja a nyakán ki volt gombolva, a fejéről hiányzott a kalap s a térdén ki volt szakadva a nadrágja.

— Apám! Apám! — kiáltotta a gyerek diadalmasan. — Aranyat! Aranyat! Horzsolás van a térdemen. Ekkora ni!

III.

Porozslainé este, titokban, mikor a férje nem látta, vizes borogatást tett az alvó fia horzsolásos térdére. Éjjel pedig álmából gyakran felriadt: úgy rémlett, mintha a kis falusi Behemótok éktelen zsvaját és a szegény, finom kis fia segélykiáltásait hallaná. Hanem a mikor meggyőződött róla, hogy a fia nyugodtan alszik ágyában, mégis lecsillapodott. De ez a nyugalma se tartott sokáig. Hajnal felé felébredt és rémülten kérdezte önmagától:

— Mi az, hogy Kálmuczi olyan csendes? Eddig éjjel körül mindig felébredt és nyafogott egy ideig, a míg álomba ringatták. Csak nincs valami komoly baja?

Porozslainé felugrott ágyából és remegő aggodalommal nézte meg a fiát. A drága jószág úgy aludt, mint a tej. Porozslainé még a fülét is ráhajította, hogy megfigyelje a lélegzését. Mélyen, egészségesen szuszogott. De Porozslainé ez talán még jobban nyugtalanította. Valami nincs rendjén. Bizonyos, hogy láz dolgozik a szegénykékben s ez erőteljessé tette el annyira, hogy nem tud felébredni. Dobogó szívvel kezdte rázogtatni, a mire a gyerek kényelmetlenül izgett-mozgott, dünyögött, mormogott s egyszer csak, a nélkül, hogy szemét kinyitotta volna, haragosan döngte:

— Andris, pofonítlek!

Az alvó kis betyár azt álmodhatta, hogy az egyik Timár-gyerek cibálgatja.

Porozslainé erre megesókolta a harezias álomszuszek kezét és visszafeküdt ágyába.

Másnap reggel Porozslainé későn ébredt föl. Egyáltalán későn szokott felkelni s rendszeren a fél délelőttöt az ágyában töltötte. A fiát is vele együtt szokták fölkelteni.

Most is első pillantása a gyerek ágyára esett. A vánkösök fehér, puha felszke azonban üres volt. Porozslainé megdöbbenve csöngett ki k:

— Hol van az úrfi? — kérdezte izgatottan a belépő paraszteselédktél.

— A kertben.

— Mit csinál?

esetleg turfából kiképzett koponyát; az egészet bevonták egy réteg modelligaggal, a melyen a részleteket kidolgozták s erre húzták fel a preparált bőrt.

Ezeknek a modelleknek az volt a hátrányuk, hogy nem voltak elég szilárdak s ezért tartósságuk sem volt nagy.

Így jöttek rá azután a famodellek alkalmazására, a melyek részint állványszerűen, részint teljesen tömören készültek. A famodellek már a tehetséges preparator számára lehetővé tették az állatok domborulatainak legmesszebbmenő kidolgozását és így tartósságuk mellett a plastika is érvényesülhetett. Ez az eljárás azonban olyan sok időt vett igénybe, hogy csupán nagyobb állatoknál volt alkalmazható.

A legtöbb európai és amerikai kitömő műhelyben és muzeumban a nagybőrméretű emlősök modelljeinek elkészítésénél a szalmát, szénát, agyagot részben különféle modellanyagokkal pótolják és iskolázott szakemberek segítségével, hogy az állattani gyűjteményeket úgy egyes műremekkel, mint értékes csoportművekkel gazdagítsák.

A kiváló mesterek száma nem nagy; ezeket is muzeumok és világhírű főiskolák tartják lefoglalva.

Így a leipzigiegyetem büszkélkedhet azzal, hogy állattani muzeumán 1907 óta a dermo-plastika egyik nagymestere, a hollandias származású *Ter Meer* működik.

Ter Meer hosszas kísérletezés után olyan gyűrűható anyagot állított össze gipsz, tőzegtörmelék, csiriz és víz keverékéből, a mely — ellentétben az agyaggal — száraz állapotban nem töredezik; keménysége azonban a fenyőfáéval egyenlő; ez utóbbi sajátága már azért is fontos,

mivel lehetővé teszi az állati bőrnek a modellre való rászegését is.

A dermo-plasta mindenekelőtt kis modellt készít a gyűrűmábol. Ez képezi munkájának úgyszólván alapkövét. Ezen a kis modellen kifejezésre jut a különböző emlős egymástól elütő testalkata és jellegzetes állása.

A kis modell elkészítésére igen nagy gondot fordít a művész. Az állati hulla méretei és az izomszövetekről készült öntvények, valamint rajzok, fényképek, az állati esontvázy valódi állása, az izmok formája (feszült és lazkod állapotban) s az egyes tagmértekek kontúrja stb. mind-megannyi fontos részlet, melyeket nem téveszt szem elől.

A kis modell után készül azután egy természetes nagyságú sematikus rajz, melyről a nagy modell számára a belső vázát szerkeszti meg.

A belső vázát az állatpreparator egy a törzs alakjának megfelelő deszkából készíti; erre erősíti a végtagok alakjára görbített négy vasrudat, a melyek alsó végeit egy talpazatra rögzíti; két, a nyakhozszaknak megfelelő rúd tartja a törzshöz erősített fejejét. A vázát még bizonyos számú drótv egészíti ki s ezt azután goromba vászonba öltözteti. Erre a vászonzfelületre jön a modellmassza vékony rétege.

A munka művészi része csak most veszi kezdetét. A modellregegen dolgozza ki a művész előbb csak nagy vonásokban a felszinen levő izomzatokat és az azokból kilépő skelettrészeket, a fejnek részleteit, a nyakcsigolyákon alvónalvó tartozékokat, a vállperez emeltyűt, a fej, nyak, valamint az első végtagok mozgására szolgáló izmokat, a mellkas és has lapos izomrétgeit, az ágyék-

— Lövdődöz a rigókra!

— Jesszusom! Puskát adtak a kezébe?

A paraszteselédke furesza nevetésre vonta a száját:

— Csak csuzli az, tekintetes asszony! Gumipuska!

Követ tesznek bele, oszt' zzzrm! Úgy megalálja a rigó szárnyát, hogy egyenesen az ember ölébe esik. Már lótt is egyet az urfieska. El is fogja vinni Pestre. A tekintetes úr mondta, hogy kaliezkát csináltat neki.

Poroszlainénak főni kezdett a feje:

— Küldd be azonnal a tekintetes urat!

Poroszlai csillogó szemmel állított be. Az asszony ráivalt:

— Mit csinálsz te szerencsétlen ember, meg akarod ölni a fiadat?

Poroszlai nevetett:

— Csak bízd rám, pompásan halad a gyerek. Az imént a palánkról szedtem le.

— Jaj, ez valami új meglepetés.

— Persze. Új annak, a ki nem próbálta. A kis hunczut felmászott egy három méter magas palánkra, hogy onnan vegye ezéba a szomszéd libát.

— Jesszusom! Ha leesett volna?

— No, né! A libákat nem is sajnálod?

— Úgyan, hajgy békét az izetlen tréfiáiddal. Hol van most az a gyerek?

— Mit tudom én? Mikor behívtáál, ép a kukoricza-

kasba bujt. Azóta talán fölmászott valamelyik szilvafára és eszi az éretlen szilvát, vagy főtt van a szénapadláson és a szénalehányón bukfenzezik lefele, vagy verébfiókkát keres a szérű tetején, vagy mit tudom én? Annyi bizonyos, hogy a nadrágra már végig van hasadva s az arczára szép piros vonalakkal vannak ráírva azok az újfajta, gyönyörű élmények, a melyekről csodadolgokat fog mesélni odahaza Pesten a szájától kis barátainak...

Poroszlainé kapott az utolsó mondaton:

— Pesten? Helyes, azonnal utazzunk vissza Pestre!

Nem akarom, hogy tönkregegyétek itt a gyerekeket. Egészen másként áll a dolog azokkal a kis parasztokkal, a sógorod gyermekeivel. Azok megszokták. De az én fiam, az másféle! Utazzunk! Itt örökös rettegésben élnek.

Poroszlai gyöngéden megölelte a feleségét:

— No, no, csak nyugodj meg, édesem. Ezt a dolgot mégis csak bízd rám. A te nevelési és ápolási módszered esdőtől mondott, hadd próbáljuk ki az enyémet. Most készülő egy kis kocsiszása. Megnézzük a környéket. Nagyon szép. Csak estére kerülünk vissza.

— És Kálmuci? Őt nem visszük magunkkal?

— Szó sincs róla. Unná magát. Hadd maradjon a pajtasáival.

Poroszlainé nehéz szívvel egyezett bele az ura programjába. Kocsira ült és elment a kirándulásra.

részeket, a medenceze kötegeit és a hátsó végtagokat izmaival és ináival stb. stb.

Mindezeket bonctani tudással és művészi remekelésel faragja ki a félig szikkadt rétegben.

A kész modellre, a melyet előzőleg a nedvesség elszigetelése céljából takaró olajfestékkel és vastag enyv-réteggel von be, illeszti azután a vízben jól kiöblögetett és belső részén arzénzappannal teljesen megecseselt állati bőrt, a melyet a hasfelőli, a végtagokon pedig a belső részen összevarr.

Néhány száz gombostű segítségével tökéletesbíti azután a bőr teljes ráfekvését a modellre.

Az így kikészített állat mérsékelt hőfokú helyiségbe kerül, a hol a fokozatosan szikkadó bőr az enyv tapadása folytán teljesen a modellre simul. Száradás után az orr, az ajkak és a szemek tájéka olajfestékkel kiszinezetnek, mire a preparatum teljesen készen van.

Nagy nehézségekkel kell a dermoplastának megküzdeni, a mikor például egy exotikus állatnak némelykor igen tökéletlenül preparált bőrt kell kitömnie. Ilyenkor nemcsak méretek nélkül áll, hanem csupán a deszkalaposságú bőr az, a melyből produkálnia kell. Ilyen esetekben elő állatokról vett fényképfelvételek, muzeumok már kész példányai s mindenkeftől mesteri gyakorlat segítik ki.

A dermoplastikának egy nem kevésbé fontos ágazata az állatesoportok helyes összeállítása.

A legtöbb muzeum helyszűke miatt mesterséges eserkék, fák, sziklák stb. befogadására nem rendezkedhetik be, holott az ilyen csoportok helyes összeállításában az állat életmódjába is tanulságos betekintést nyújtanak.

Csak alkonyat táján kerültek vissza. Poroszlainének első kérdése volt a fia.

— A hátulsó udvarban játszanak! — felelte a paraszt-cselédke. — Oláh gyerekek is vannak köztük. Háborút játszanak.

Poroszlainé az ura kisérétében a hátulsó udvar felé tartott. Már messziről nagy zsvaj kavargott feléjük.

— Ne hagyd magad! Szorítsd! Vigyázz! Rajta! Rajta! — hangzott fel vegyesen magyarul és oláhlul is éles és izgatott gyermekhangokon.

Poroszlainé megriadva állott meg a kis udvar előtt. Bent, a kövekkel kivert, poros földön két gyerek hempergett egymáson. Birkóztak. Egymás torkát szorongatták, a fejüket egymásnak szegték, a lábaikkal összeakaszkodtak. Egyszer egyik volt felül, másszor másik. A többi gyerek csillogó szemmel, izgatottan állta körül a birkózókat és lelkes kiáltásokkal biztatta őket. Egy oláh és egy magyar gyerek birkózott és ehhez képest szóltak a biztatások is, hol oláhlul, hol magyarul.

Poroszlainének elállt a szíve verése. A magyar gyerek a kis Kálmuzei volt.

Jedtében hozzá akart rohanni, de az ura hirtelen visszarántotta.

— Ne bánts, hagyd őket! — mondta Poroszlai valami furcsa örömmel.

— De hát ez már sok!

A czédrusfa.

A czédrus vagy «nómenű acajou» (*Cedrela odorata* L.) az Antillákon, Mexikóban és Közép-Amerikában még nagy mennyiségekben fordul elő, mindazonáltal a főként szivarláda- és butorkészítéshez használt fája iránt mennyiválóul kereslet állandó növekvése időszerte teszi, hogy tenyészete biztosításának módjairól gondoskodjunk. Az acajoutól (hímmenű acajoutól) eltérően — amelylyel rokon és gyakran együtt található — 750 m tengerszintfeletti magasságon túl már nem tenyészik, szereti a folyó-völgyeket és az agyagos vasas talajt.

Elegyetlen állományokban 24—28 m magasságot érhet el 0.9—1.8 m átmérőjű és 4—6 m magasságú törzsszel; normális fának minősíthető az olyan, a melyik 24—27 m magas, lent mérve 0.9—1.2 m átmérőjű, az ilyennek törzse 7 m³ fát adhat, rendszeren azonban már a 0.6 m átmérőjű fákat a vágáshoz éretteknek tekintik. 1 m³ fa sulya nyers állapotban 750 kg-ig megy fel, száraz állapotban 440—500 kg.

A czédrusok növekvése a mexikói Chiapas állam egyik ültetvényében eszközölt megfigyelések szerint a 18 hónapos fácskánál 29 cm kerület, 305 cm magasság, a 28 hónapos fácskánál 39 cm kerület, 485 cm magasság volt, vagyis a növekvés 10 hónap alatt kerületben 10 cm, magasságban 180 cm, a 4 éves fácskánál kerületben 56 cm, az 5 éves fácskánál kerületben 74 cm, vagyis egy év alatt a növekvés kerületben 18 cm volt.

Egyes, egyformán 23 éves fáknál a kerületben 185—310 cm, a magasságban 670—975 cm közti határok voltak

— Ugyan! Úgyis mindjárt vége lesz. Már nagyon fáradtak. Valamelyik győzni fog.

A két gyerek csakugyan erősen lihegett. Úgy gyúrták, szorongatták egymást, mintha egy élet üdvössége függött volna attól.

Azokban már lassabban mozogtak a karjaik, időnként meg-megpihentek s végre be is fejeződött a párbaj. Az oláh gyerek feladta a küzdelmet, kimerülten bocsátotta el az ellenfelet, a ki rátérdelt a mellére és nehezen szuszogva, de diadalmasan mondta:

— Csak azért! Mert a miért én pesti gyerek vagyok, azért megmutatom!

Poroszlainé nem tudta, mi történt vele, de egyszerre máskép látott mindent. Szeretett volna odaszaladni, hogy ölelje kapja és megeskölja a fiát. De aztán okosabbnak vélte, ha szép csendesesen, észrevétlenül visszahúzódik és nem vesz tudomást semmiről. Ez az igazi gyermekelet, a melybe a nagyoknak még a méltánylása is diszharmoniót vegyítne.

Hanem este a vacsoránál, a mikor a fia olyan étvágygal és annyit evett, mint ő és az ura ketten együttvéve, és a gyerek arczán ott látott ragyogni valami szokatlan, új csillogást, valami játékos, tiszta pirosságot, boldogan mondta az urának:

— Mit szólsz ehhez a kis paraszthoz?

megállapíthatók, nagyobb részét a vékonyabb fák a magassabbak. 300 felbecsült törzs 25,850 frank piaci értéket képviselt.

Ezek az adatok a fa növekedésének és értékének gazdasági szempontból előnyös alakulását egyaránt bizonyítják.

Gazdasági tanácsadó.

A bükkmakk, vadgesztenye és akáczlomb mint baromfi-cleséppótló.

A jelenlegi rendkívüli viszonyok között fontos a baromfitenyésztőre, ha állattájk legalább részben olecsóbb, de azért tápdús eleséggel képes ellátni, mert minden tenyésztőnek az kell, hogy legyen most a jelszava: minél olecsóbb legyen a baromfieléség; mert a mennyivel kevesebbe kerül a szárnyasok takarmányozása, annyival nagyobb a haszon és a tiszta jövedelem. Azonban nem éppen egyszerű dolog olecsó, tápdús, jó és könnyen emészthető baromfieléségre szert tenni, igaz, hogy jó és olecsó baromfieléséget szolgáltatnak a konyhai hulladékok és ehhez hasonló más maradékok is, csak hogy ezeknek felhasználható anyaga sokkal kevesebb, mintsem az csak részben is, egy közepes tenyésztés részére eleget. Így a tenyésztőknek más utat és módot is meg kell ragadniuk, hogy olecsó baromfieléséghez juthassanak, ezt pedig főleg az erdészeti alkalmazottak azáltal érhetik el a legkönnyebben, ha a bükkmakkot, vadgesztenyét és az akáczfák lombját erre a célra felhasználják. Különösen az olyan tenyésztők, mint a milyenek e lap t. olvasói, kiknek foglalkozásuknál fogva állományuk sok esetben elég fekszik bükkerdőségekhez, makkot könnyen és elég olecsón lesznek képesek beszerezni, éppen úgy az akácfa lombját és a vadgesztenyét is, ha viszont ilyen fák is vannak lakóhelyükhöz közel. Ilyen vidékeken mindkét gyümölcs és az akáczlombja jóformán csak annyiba fog kerülni, a mi annak összeszedésére szükséges gyerekek vagy elaggott munkások napibérére fordítottatik.

A bükkmakk, vadgesztenye és az akáczlombja azonban nyersen, úgy a mint az össze lesz szedve, a baromfinak eleségre még nem nyújtható; ezeket erre a célra előbb elő kell készíteni, a mi úgy történik, hogy a bükkmakkot és a vadgesztenyét közönséges kenyérsütő kemencékben megsütjük és azután megdaráljuk vagy durván megőröljük. A mi e két gyümölcs tápértékét illeti, elég, ha megemlítjük, hogy a bükkmakk a legjobb sertészhízaló takarmányt szolgáltatja, úgy hogy régebben, a mikor még külterjesebben gazdálkodtak, a sertéseket jóformán csakis makkoltatással hizalták fel. A vadgesztenye főleg bő keményítőtartalmánál fogva szeszfőzésre is alkalmas és jóformán csak azért nem főznek meg a mostani világháborúban sem belőle szeszt, mert sehol sem tenyésztik oly számoztetvő mennyiségben, hogy érdemes lenne belőle szeszt főzni; továbbá kemény héjánál fogva kissé körülményes is lenne abból alkoholt előállítani. Az akáczlombja tudvalevőleg éppen úgy mint a lóhere és luczerna a pillangósvirágú növények osztályába tartozik,

emlékfogva lombja igen jó zöldeléséget szolgáltat a baromfi részére is. Mivel az akáczfáról a lombot tüskéi miatt körülményes lesznedi, ezért ajánljuk, hogy a tenyésztők várják be az első fagyot és akkor szedessék fel az akáczlombot a földről, mert tudvalevőleg az akáczlomb mint legkésőbb lombosodó fa, leveleit egészen a fagyok heáltájáig megtartja és amint annak lombját a dér megcsipi, arról a levelek azonnal lehullanak. Ha már most ilyen lombbal rendelkezünk, akkor friss állapotban egészen is etethetjük, azonban száraz állapotban morzsoljuk össze kezünk között és keverjük a baromfiak lágyelésébe közé. Úgy a bükkmakk, mint a vadgesztenye és akáczlomb megfelelően előkészítve, nem utolsó helyen álló baromfieléséget szolgáltat különösen akkor, ha tekintetbe vesszük még azt is, hogy a baromfi éppen úgy, mint más omnivora (mindenevő) állat nagy előszeretettel fogyasztja el a különféle gyümölcs és zöldeléséget is. Hiszen az magától is értetődik, hogy a baromfi szintén megköveteli a változatos étrendet; a gyümölcsfélék és főleg a zöldség nemcsak változást hoz, hanem a baromfi emésztését is elősegíti.

A vadgesztenye nagy csersav, a bükkmakk pedig fagin tartalmánál fogva csak mérsékelt mennyiségben adható a baromfinak, mert ellenkező esetben azok igen könnyen csersav, illetve fagin mérgezést kaphatnak és ebben el is pusztulhatnak. Az adagolás mennyiségére nézve 10 drb tyúkra naponként legfeljebb ½ kg vadgesztenye vagy bükkmakk eleséget számíthatunk; ilyen adagban úgy a vadgesztenye mint a bükkmakk igen jó hatást fog a tyúkok tojásképességére gyakorolni.

Nem tudjuk eléggé ajánlani ezt a két gyümölcsöt és az akáczlombot mint baromfielőcséget, olyan tenyésztőinknek, mint t. olvasóink, a kik abban a helyzetben vannak, hogy azokat könnyen és olecsón összeszedhetik.

Bászel Elek.

A kecske mint tejelő állat. Egy jó fajtájú és elsőrangú kecske, tejelési időszakának kezdetén naponta 3—3.5 liter tejet ad. Vannak egyes kecskék, a melyek naponta 4—5 söt több liter tejet is adnak, ezek azonban kivételnek. A napi tejprodukczió idővel mindinkább kevesebb lesz. De azért egy ilyen kecskét, ha jól ápoljuk és jól tápláljuk 9—10 hónapig is lehet mint tejelő állatot használni. Később, mikor a kecské tejhozama már 1 literre csökkent, ajánlatos újabb tejelő állatot szerezni.

A kecsketej kellemetlen szaga és íze csaknem mindig a tisztátalan istállóra, vagy magának a kecskének a tisztátalanságára vezethető vissza. Tisztán tartott kecskék, a melyeknek szellős, világos és száraz istállójuk van, igen ritka kivétellel mindig teljesen kifogástalan, szagtalan és ízletes tejet adnak, a mi éppen úgy mint a tehéntej, bármilyen célra felhasználható.

Télen a tejelő kecske takarmány szükséglete naponta 2—2.5 kgr. széna, 1—1.5 kgr. takarmányrépa, vagy sárgarépa, a mi azonban konyhahulladék által is pótolható és 0.5 kgr. erőtakarmány, a mi szükségből főtt burgonyával és kevés sóval kevert lóheréből állhat. A kecske szereti a változatos eleséget s azért nagyon hálás, ha néha

káposztalevelet, kenyérhéjat, burgonyahéjat stb. adunk neki. Itálul csak tiszta, télen kissé megmelegített vizet adjunk. A konyhából kikerülő mosogatóvíz, a melyet sokan a kecskének adnak ital gyanánt, határozottan árt s gyakran emésztési zavarokat idéz elő. A kecskét ellés után, eleintén naponta háromszor fejjük és pedig reggel, délben és este, később, mikor a tej már kevesebb csak reggel és este, végül pedig csak naponta egyszer, még pedig este.

Szappanfőzés. Különösen a mostani időkben, a mikor az élet fenntartásához szükséges anyagok és háztartási cikkek ára óriási mértékben felszökött s egyebek közt szappanban is nagy a hiány, rá kívánunk mutatni arra, hogy kivált falusi háztartásokban igen jó szappant lehet házilag készíteni s azt igen jó áron lehet értékesíteni is.

Szappanfőzéshez mindenféle zsiradékot, régi, elromlott gépolajat, sőt még a piszkos olajat is, a gépekről lefolyó megsűrösödött olajat, továbbá mindenféle háziállattól származó és táplálkozásra nem, vagy kevésbé alkalmas zsiradékot, továbbá vadak zsirját, minő a szarvasfaggyú, a borznak a hája, sőt a borznak zsirral benőtt bele, továbbá faggyúhulladékok, tőpörtőt, borkét, sonkaesontot és egyéb avas zsiradékot fel lehet használni a következő eljárások szerint:

1. 5 kgr borzhájhoz veszünk 2 kgr lúgkővet és 10 liter vizet,

2. 5 kgr faggyúhoz, szarvasfaggyúhoz, olajhoz, vagy zsírhoz 2-5 kgr. lúgkővet és 10 liter vizet.

3. 5 kgr. összegyűjtött zsiradékhoz, minő a bőrke, faggyúhulladékok, esontok, kell 1⁵/_s kgr lúgkő és 10 liter víz.

Este egy nagy fazékba belerakjuk a zsiradékot és a fentiek szerint ennek megfelelő mennyiségű lúgkővet és vizet, s kissé felmelegítjük. Másnap reggel a fazekat tűzre állítjuk és lassú tűznél folytonos keverés mellett, hogy az anyag ki ne fusson, két óra hosszat főzzük. Ha a zsiradék már teljesen felolvadt, akkor a hány fél kilogramm lúgkővet használtunk, annyiszor 100 gramm sótt teszünk a főzetbe és újból jól felforraljuk. A só elválasztja a szappant a lúgtól. Annak megállapítására, hogy a szappan a lúgtól elvált-e, hüvelykujjunk körmét mártjuk be a szappanba; ha az ujra tapadó szappan megkeményedik és nem látszik rajta lúg, akkor a szappan már jó, ellenkező esetben még egy kis sótt kell beletenni. Ezután a szappant szítván átszűrve, kilyuggatott fenékű és oldalú sűrű szövésű nedves ruhával beterített ládikába öntjük, a hol az 24 óra alatt eléggé megkeményedik arra, hogy vékony spárgával vagy vékony sárgarézsondronnyal tetszeresztint darabokra felvágassuk. A ládika fenekét és oldalait azért kell kilyukasztani, hogy a lyukakon keresztül a felesleges víz és lúg kifolyhasson. A fel-darabolt szappant szárítás céljából szalmára rakjuk.

A megmaradt lúgból kenőszappant készíthetünk, de akkor még faggyút vagy olajat és lúgkővet kell hozzáadni. Veszünk 1 kgr faggyút, vagy olajat, 0,5 kgr maronátront (drogériában kapható) és 4 liter lúgot és ezt két és fél óráig addig főzzük, a míg jól összekeveredett; ezután még egy kevés lúgot öntünk hozzá és még

fél óráig főzzük. Ennek a masszának úgy kell kinézni, mint a világos, átlátszó enynek.

Lehet a szappanfőzés után visszamaradt lúgból sűrűlőshöz való kemény szappant is készíteni, a következő módon: 5 liter lúghoz veszünk 0,5 kgr. lúgkővet, 0,5 kgr faggyút, vagy olajat és 0,5 kgr gyantát; ezt három óra hosszat főzzük, ezután 1/8 kgr sőt keverünk bele s újból addig főzzük, míg a szappan a lúgtól elválik. Ekkor a szappant leszedjük.

Különfélék.

Könyvismertetés. Hézagpótló munkát adott ki a napokban az Országos Erdészeti Egyesület «Táblák álló fák és faállományok fatömegének meghatározására» czímen. Ezeket a táblákat a Németbirodalom és Ausztria erdészeti kísérleti állomásainak munkálatai alapján dr. Grundner F. főerdőmester és dr. Schwappach A. titkos kormánytanácsos, tanár, állították össze s 1906-ban adták ki. A IV. német kiadás nyomán magyar nyelven sajtó alá rendezte és a famagasságmérésre vonatkozó rövid útmutatással ellátta *Bund Köroly*, az Országos Erdészeti Egyesület titkára.

A részletes használati utasítással ellátott mű a bükk, éger, tölgy, erdei fenyő, fekete fenyő, jegenyefenyő, luczfenyő és vörösfenyő álló fák 7 cm.-nél vastagabb és összes fatömegének meghatározására vonatkozó táblázatokat, továbbá luczfenyő, erdei fenyő és jegenyefenyő rudak köbözésére szolgáló adatokat, az elül említett faemek átlagos alakzásait, 1–50 cm. átmérőjű fák körlep adatait és néhány famagasságmérő ismertetését tartalmazza.

A tömegtáblák első sorban arra szolgálnak, hogy álló erdőrészeket (faállományok) fatömegét kényelmesen megállapíthassuk, anélkül, hogy próbafákat kellene dönteni. Lehet azonban a tömegtáblákat egyes álló fák köbértalmának megállapítására is használni.

A táblázatok használata tehát azzal az előnnyel bír, hogy feleslegessé teszi a próbafák döntését, a melyek távolfekvő erdőrészekben és szűtszort fekvésük miatt gyakran nem értékesíthetők; lényegesen apaszja az erdőben végzendő munkát, tehát idő- és munkamegtakarítással jár s jelentékenyen csökkenti a próbafák kiválasztása körül elkövethető lényeges hibákat, tehát a beleslések pontosságát emeli.

A 126 oldalra terjedő, igen szép kiállítású, vászonba kötött mű az «Országos Erdészeti Egyesület»-nél (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám) 6 koronáért kapható. Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai és «Az Erdő» előfizetői részére ára: 4 K 50 fill. Bementesítésre 50 fillér küldendő.

Erdőgazdasági érdekből engedélyezett fölmentések meghosszabbítása. Báró Hazai Samu honvédelmi miniszter elrendelte, hogy tekintettel az erdőgazdasági üzem fenntartásához fűződő rendkívül fontos gazdasági és katonai érdekekre: a tűzifa, bányafa, talpfa, cellulozefa, faszen, mű- és haszonfa termelésénél és ezek szállításánál, vala-

mint gőzfűrészeknél és tűzifa nagyvágóknál, továbbá erdészeti építkezéseknél alkalmazott, a honvédelmi vagy hadügyminiszterium, továbbá a honvéderületi és katonai (hadtest-) parancsnokság által meghatározott időre felmentett erdőgazdasági munkások, fuvarosok és alkalmazottak, üzemi tisztviselők, munkafelügyelők, gépészeti személyzet az említett faanyagok termelői, kiknek felmentése 1916 október hó elseje és 1917. évi márczius hó 31-ike között lejár, a cs. és kir. hadügyminiszterrel egyetértőleg kiadott rendeletével 1917 április hó 1-éig hivatalból felmentetnek, illetve felmentésük eddig az időpontig folytatólag hivatalból meghosszabbíttatik. A felmentés hivatalból történt meghosszabbításának eszközzése végett az érdekeltek a járási főszolgabírónál (városi hatósággnál) felmentési lapjukkal azonnal jelentkezni tartoznak.

Beteg vaddisznók. Gömör megyében — s azt hiszem másutt is — a sertésvész éppen úgy megtámadja a vaddisznókat, mint a szelideket. Az utóbbi időben gyakori volt a vaddisznónál a tüdőben talált szőrféreg és a májban a métegyféreg, de nem ritka a galandféreg sem. Nem régen egy feltűnően sovány kétéves koczárt löttek, melyben mindhárom betegség erősen ki volt fejlődve; galandféreggel úgy telve voltak a belei, hogy kifejtés után mint önálló szerv mozogtak a belek. Már ebben a betegségben elhullott példányokat is találtak, a melyeket, ha társaik felfalnak, a betegség terjesztik. Felette ajánlatos az elejtett vagy elhullott beteg vaddisznók hulláinak vagy legalább is zsigerének elégetése. Galandféregben szenvedett állatok húsa — állatorvosi vélemény szerint — emberi táplálkozásra — a zsigerek kivételével — alkalmas. Mindenesetre feltűnő, hogy az említett betegségek leginkább a koczákat támadták meg, míg a kanokat kevésbé.

Pöschl Ferencz.

Szolgálati jubileum. Tausch Ernő, a pancsovai m. kir. erdőgondnokság Vojlovic nevű védkerületének m. kir. erdőőre, október 1-én ünnepelte meg erdőőri szolgálatának 40. évfordulóját. Szolgálatát gróf Csekonics Endre német-csernyai uradalomban kezdte, a hol 15 éven át volt alkalmazva. Innen került állami alkalmazásába s itt 25 éve működik. A jubiláns május 20-án töltötte be 61. életévét s még mindig friss erőben van.

Halálözös. Orosz Antalné, Orosz Antal m. kir. főerdőtanácsosnak, a lipótvári m. kir. főerdőhivatal főnökének felesége, hosszas és súlyos szenvedése után szeptember hó 18-án meghalt.

Ij. Röhrich Márton joghallgató, vartüzér-hadapród-jelölt, Röhrich Márton m. kir. főerdőtanácsos fia, augusztus hó 8-án az olasz harcztéren, a Monte Sankt Michele körül vívott harcokban, kötelesege hó teljesítése közben, életének 23. évében a hazaért hősi halált halt.

Borovánszky György m. kir. erdőmérnökgyakornok a besztecerzei m. kir. erdőigazgatósággnál, rövid szenvedés után, életének 25. évében szeptember hó 29-én Óradnán elhunyt.

A legkeményebb fák az orgona, a puszpáng (Buxus), az amerikai vasa, a Ceylon szigetéről származó ébenfa, a brazilia pockfa (Jacaranda) és a quebracho-fa.

Ezüstrókatenyésztés. Az ezüstróka elnevezést rendszerint a prémkereskedők és a szűcsök használják, a kik annak több változatát különböztetik meg, úgy mint a vörös, ezüst, ezüstsziürke, ezüsfekete és fekete rókat. A vörösróka és az ezüstróka keresztezéséből előállott korsróka Északamerika legtöbb helyein feltalálható és elterjedési területe északon az erdős vidék határáig követhető. Jóllehet az ezüstrókanak szintén itt van hazája, mégis csak szörványosan lehet feltalálni. Amerika legészakibb részében élő rókok szolgáltatók a legértékesebb prémet.

A rókaprém magas kereskedelmi ára folytán Észak-Amerika keleti részében az ezüstrókok üzletszerű tenyésztésével foglalkoznak.

Prémhasznú rókatenyésztőtelep létesítésére az olyan terület alkalmas, melyről az esővíz jól le tud folyni és a mely hely részben árnyékos, fiatal fák lombjától. Egy-egy rókaesalád 232 négyzetméternyi területet igényel. A rókákkal vegyes származású cselelt lehet értékesíteni, így húst, halat, kenyeret, levest, tejet és konyhahulladékok. Tenyésztésre az állatok 10 évig használhatók. A köly-Átlag négy kölyköt hoz egy fiadzás alkalmával a világra, de fogságban levő nőstények körülbelül feleresze nem termékenyül meg.

Megemlítté érdemel, hogy a róka a fogságot jól szokja meg. Járványos betegségek nem pusztítják. Sérülése gyorsan gyógyul. Legnagyobb baj a terméketlenség, illetőleg a meddőség. A tenyész kiválasztás igen hathatós eredménytelen jár.

Északamerikában a róka tenyésztésére alkalmas terület 500—780 frankért vásárolható. Tenyésztésre alkalmas ezüstrókáért darabonkint 780—1300 frankot fizetnek, de egyes kivált példányok több ezer frank értéket is képviselnek.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége“ közleményei.

Nyugtázás. A szövetség pénztárába tagsági díjat fizettek:

Kiss Béla 5 K, Medriczky János, Liehner János, Stubna János, Simsik János, Havran János, Varga Miklós, Kocsis Lajos, Garszik Artur, Szikora Sándor, Grandtner István, Angyal Antal, Kovács József, Hugyezy Kliment, Murgas János, Babalu András, Szurovy Samu, Skultety József, Kliment Ede, Csunderik István, Zorvan Pál, Simsik Mihály, Kliment János, Lőrincz István, Jablonka Géza, Babják János, Babják Vendel, Horváth István, ifj. Lehoczky Jenő, Kolpaszky Ignác, Wlaszky György, Sperka József, Havran József, Gasparik Gábor, Rostár József, Krumm Kálmán, Szmdia János, Riboss György, Dobál Ferencz, Michelsik János, Demuth József, Hegyi Pál, Svidronyi Rezső, Bobok Mihály, Krebesz Ede, Ringler Antal, Dekker István, Baczusan Mihály, id. Szabadi József, id. Lehoczky Jenő, Mudrák György, Fuzkas Rezső, Tomajka Mátyas, Kohútik József, Májér Ede, Bevelaqua Imre, Schlosser József, Szelezky András, Pittner György, Pollák Mihály, Dvoreczky Károly, Kolliga László, Sztartorisz Ede, Chmelik András, Kossik János, Longner Sándor, Gerlei Géza, Sucha Chmelik András, Kossik János, Longner Sándor, Gerlei Géza, Sucha

Sándor, ifj. Havran József, Reimann János, Janey Győző, Schmidt Fajlik József, Szachár József, Izsidinszky Antal, Spiczak Lajos, Sucha Béla, Schrötter Emil, Fuzás János, Gerlei Ferenc, Misztrik István, Stupiczky Lajos, Steller János, Herchl István, Viszokos József, Garam József, Gázó János, Nemcsok János, Bohún József, Szmdia András, Demuth Antal, Herchl János, Longauer Gyula, Stamm György, Steller Márk, Szász Ignác, Kliment István, Puobis Mihály, Marosinko András 4—2—2 korona.

Hivatalos közlemények.

Hirdetmény.*

130,167
1916. I. A. 3. szám.

Az 1916. évi erdőri és vadóri szakvizsgák megtartására vonatkozó hirdetmény kiegészítéseképen közlöm, hogy úgy az erdőri, mint a vadóri szakvizsgához való becsátásra ez alkalommal kivételesen azok is igényt tarthatnak, a kiknek gyakorlati szolgálata a három évet nem éri, ha igazolják azt, hogy a gyakorlati szolgálatukban mutatkozó hiányosság, mely azonban egy évet még nem haladhat, önhibájukon kívül, valamely a háborúval kapcsolatos néltánylást érdemlő ok következtében állott elő. Budapest, 1916. évi szeptember hó 7-én.

Földművelésügyi miniszter.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőseit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

Ő Császári és Apostoli Királyi Felsége Bécsben, 1916. évi szeptember hó 18-án kelt legfelsőbb elhatározásával, a cs. és kir. közös pénzügyminiszter előterjesztésére Pfeiffer Gyula, a m. kir. földművelésügyi minisztériumban alkalmazott m. kir. erdőtanácsost, Sarajevoba bosnyák-hercegovinai erdészeti főtanácsossá legkegyelmesebben kinevezni méltóztatt.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Králl János m. kir. erdőmérnököt Budapestre (a földművelésügyi minisztérium I—A főosztályához), továbbá Kellényi Armand m. kir. segéderdőmérnököt Varránóra (erdőgazdoknak), Sperling Viktor m. kir. segéderdőmérnököt Szepesfaluba (erdőgazdoknak), Szigárdy József dr. m. kir. erdőmérnököt Beregszász (erdőgazdoknak), Becker Adol m. kir. erdőmérnököt Eperjesre (erdőgazdoknak), Häbel Lambert m. kir. főerdőmérnököt Hononnára (erdőgazdoknak), Niederland Reszó m. kir. erdőmérnököt Eperjesre (erdőgazdoknak), Radonics Vazul m. kir. erdőmérnököt Varrára (erdőgazdoknak) és Schmidt Vilmos m. kir. erdőmérnököt Bakabányára (erdőgazdoknak).

A m. kir. földművelésügyi miniszter az orsovai m. kir. erdőhivatal kerületében Martinezku Sámuel m. kir. főerdőrt, a nagybányai m. kir. főerdőhivatal kerületében Papolzi Lajos m. kir. főerdőrt, — a lipótújvári m. kir. főerdőhivatal kerületében pedig Polják András és Harmann János m. kir. főerdőrtökét nyugalmába helyezte.

Az ungvári m. kir. főerdőhivatal főnöke Choma János és Sponták Mihály m. kir. erdőőrök m. kir. főerdőőröké, Szedlak János, ifj. Horváth Ágoston, Egrý Dániel és Hrabar Antal m. kir. erdőlegények pedig m. kir. erdőőrökké nevezte ki.

* Ezt a hirdetményt lapunk előbbi számának megjelenése után, szeptember 19-én, kaptuk kézhez. Bár közlése most már idejét mulla, mégis a jövőben való esetleges felhasználás céljából közreadjuk. Szek.

A m. kir. földművelésügyi miniszter a esikszereadi m. kir. állami erdőhivatal ideiglenes székhelyül Budapestet, a dévái és a nagy-szebeni m. kir. állami erdőhivatalok ideiglenes székhelyül Aradot, a fogarasi m. kir. állami erdőhivatal ideiglenes székhelyül Nagy-enyedet, a sepsizsentyörgyi m. kir. állami erdőhivatal ideiglenes székhelyül Kolozsvárt és a dícsőszentmártoni m. kir. állami erdőhivatal ideiglenes székhelyül Tordát jelölte ki.

A m. kir. földművelésügyi miniszter a dévái kir. erdőfelügyelő-eg ideiglenes székhelyül Aradot, a nagy-szebeni és a brassói kir. erdőfelügyelőségek ideiglenes székhelyül pedig Kolozsvárt jelölte ki.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi szeptember hónap a következő előfizetési díjak folytkat be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárára:

Saiga József 5.—, Földmív. min. hd. 100.—, Babocsay Hermann hd. 5.55, Ungvári főerdőhív. hd. 19.90, Veszprémi püsp. erdőhív. hd. 6.35.

1 koronát fizettek: Deák Ferenc, Misuta Zoltán, Orosz Gyula, Kovács Ferenc, Hajmási Lajos, Tomasevics Szeptozár.

2 koronát fizettek: Tankovich József, Balint József, Farkas Viktor, Bálint Gábor, Koczé János.

3 koronát fizettek: Vedrali Péter.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átvittetett lakcím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átíratásokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címváltozás alapján, a nagybörnyári címnyomtatási költség megtagarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölszöveges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

P. J. Lapunk előbbi számában közöltük, hogy a ki valamely szökevény hadifogás elfogását lehetővé teszi, vagy erre olyan útba-igazítással szolgál, mely az elfogásra vezet, minden egyes hadifogás utar a cs. és kir. hadügyminiszterium részéről 20—50 korona jutalmal rendelkezik. Ha tehát ön a jutalmat aem kapta volna meg, erre való igényét jelentse be annak a katonai parancsnokságnak, a melynek ön a szökevény hadifogás elfogását lehetővé tette.

K. A. Fia, négy középkola elvégzése után csak valamelyik erdőri szakiskolába vehető fel. Ilyen van: Vadászerdőn, Liptó-újváron, Királyhalmán és Görényzentimrén. Hogy az erdőri szakiskolákba mik a felvétel feltételei, mikor és hova kell a felvételtérny felvenni, azt a lapunk ez év 11—12. számában közölt pályázati hirdetésből megtudhatja. Azok, a kik előbbi szakiskolát végeztek, a kinstárnál felvihetik a főerdőri állásig, a melylyel ezidő szerint 5 évenként emelkedő évi 1000, 1100, 1200 és 1300 K fizetés és egyéb melléjárásod van egybekötve.

A salmezbányai bányászati és erdészeti főiskola erdőmérnöki szakosztályának csak gymnasiumi vagy reáliskolai érettségivel bizonyítványval lehet beiratkozni; kereskedelmi érettségivel nem veszik fel. A tanulási idő négy év s a főiskola elvégzése után mint erdőmérnökgyakornok nyerhet az államnál alkalmazást évi 1000 K segélydíjjal; ha két év gyakorlati szolgálat után leteszi az erdészeti államnívizsgát, vagy megszerzi az erdőmérnöki oklevelet, úgy kinevezik segéderdőmérnöké évi 2000 K fizetéssel és egyéb járandóságokkal a felvételi miniszteri tanácsosságig sőt még tovább is.

P. A. A kinstári erdészeti állások és szolgák, ha a hivatal kerületén kívül, de 16 km-en felül hivatalosan utaznak, a következő napidíjakra tarthatnak igényt:

azok az állások, a kiknek törzsfizetése a személyi pótlékon kívül 800 K vagy ennél több, 4 korona;

azoknak pedig, a kiknek törzsfizetése a személyi pótlékon kívül 800 K-nál kisebb, 3 korona.

A hivatal kerületében, valamint 8.1 km-től bezarólag 16 km-ig kerületen kívül tett utazásoknál az állítsi és szolgálati pótlékoknak csak mérsékelt napidíj jár és pedig:

éjleléssel 3 korona;

éjlelézés nélkül 1 korona.

Saját erdőgazdoksága kerületében a védszemélyzetnek napidíja igénye nincs.

A fenti napidíjakon kívül, az 1916. évi 981. M. E. számú kormányrendelet értelmében napidíjpótlékot lehet minden olyan nap után felszámítani, a mely után egész (teljes, vagy mérsékelt) napidíj jár és pedig: 3 (három) K napidíjpótlékot kaphatunk fel az az állítsi vagy szolga, a kinek 3 vagy 4 K teljes, vagy mérsékelt napidíjra van igénye. A mikor az állítsi vagy szolga 3, illetőleg 4 K-nál kisebb összegű, vagy csak félnapidíj felszámítására jogosult, ilyen utazásoknál a napidíjpótlékot nem lehet felszámítani.

B. I. Szarvasbőr kikészítésével többeik közt a következő éregek foglalkoznak: Melcschmidt N. Tata (Komárommegye); Teutsch János és Fia Budapest (V., Nádor-utca 14.); J. Z. Schütz Wien (Eszling-

gasse 10.); Leopold Ulrich Wien (I., Sonnenfelsgasse 11.); M. Rosenstock und Sohn Leipzig (Brühl). Megrendelésnél írja meg, hogy a bört milyen színre kívánja kidolgoztatni.

K. I. A feljelentést helyesen csinálta meg. Hogy a főbíró köteles igazságon eljárni, az olyan magától értendő dolog, hogy nyit kérdéznem sem volna szabad. Ha a főbíró hozandó ítéletet sérelmesnek fogja találni, úgy az ellen — a kézhezvételől számolva 15 napon belül — fellebbezhet a II. fokú erdei kihágási bírósághoz; a fellebbezést az alapsíni hivatalnál kell benyújtani.

W. J. Olvassa el fentebb a P. J.-nek szóló üzenetünket; mást önnek sem mondhatunk.

B. F. Olvassa el a fentebb P. J.-nek szóló üzenetünket s kérdéseivel forduljon az illetékes katonai hatóságokhoz. A hiányzó lap megküldése iránt intézkedtünk. A 10 fillért a lap javára bevételeztük.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

Erdézi, fővadászi állást keres 52 éves, nős, r. kath., erőteljes, szakiskolát végzett fővadász, Jelenlegi állását az uradalom parcellázása miatt hagyja el. Szakmájának minden ágában tökéletes jártassággal bír, a miről 24 éves szolgálati bizonyítványa tanusodik. Címe a szerkesztőségnek meg tudható. (14.)

Vadászi állást keres november vagy december 1-re, a kis- és nagyvad tenyésztésében több évi gyakorlattal bíró egyén, a ki magyarul és németül is tud. Címe a szerkesztőségnek meg tudható. (13.)

50 éves, nős, egy gyermek atyja, róm. kath., erőteljes, hadmentes, szakvizsgázott erdőőr, ki jelenleg nagy uradalomban mint fővadász van alkalmazva, október, esetleg szeptember hó 1-ére állást keres. Beszél magyarul, németül, tótul és románul. Esetleg cserélne állást olyan erdőáltiszttal, a hol nagyobb erdőkezelés és nagy vad-tenyésztés van, ha az állás tehermentesebb is. Jelenlegi állásom kevés, kisebb erdő, többnyire kis vadászterület. Címe a szerkesztőségnek meg tudható. (15.)

47 éves, róm. kath., nős, családos, ép, egészséges, hadmentes erdőőr állást keres. Az összes erdészeti teendőik önálló kezelésében, úgyszintén a vadászat terén kis- és nagyvad-tenyésztésben teljes jártassággal bír, mikről kitérő bizonyítványai és ajánlólevelei vannak. Címe: Pál János uradalmi főerdőőr Törökbalint (Pest megye). (16.)

HIRDETÉSEK

Szakvizsgázott erdőőrök keresek 2000 hold erdőbirtokra. Csakis erdőőri szakiskolát végzett, szerény igényű, egészséges és munkaszerető oly egyének pályázhatnak, a kik szakmájukban teljes gyakorlattal bírnak. Ajánlatok bizonyítványainkkal, melyek vissza nem küldetnek, Véssey Lajos Szőcsény u. p. Nemesvid címre küldendők. (5. II. 1.)

Erdőőr, a ki úgy az erdőgazdaságban, mint a vadállomány gondozásában és a kártékony vadak irtásában is jártassággal bír, állást keres. Címem: Senko Antal, Sepeth (Zala m.) (7.)

Bükkmagot 100 kg.-tól feljebb minden mennyiségben vesz legmagasabb árak mellett Talgom-vállalat Budapest, IV., Kossuth Lajos utca 4. (6.)

5473/916. sz.

Szappangyökér eladás. A lugosi erdőgazgatóság kerületében Delibátt községben készletezett mintegy 124 métermáza I. oszt. és mintegy 16 métermáza II. oszt. szárított szappangyökér (*Gypsophilla paniculata* L.) zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilvános versenytárgyaláson két eladási csoportban eladatik.

Ajánlatok 1916. évi november hó 10-én délután 3 óráig a delibáti birtokkezelőségnek nyújtandók be, hol azok a következő napon délelőtt 9 órakor nyilvánosan bontatnak fel. Az eladási feltételek és egyéb részletes adatok a delibáti birtokkezelőségnek szerezhetők be.

Lugos, 1916. évi szeptember hó 28-án.

(4.) **M. kir. Erdőgazgatóság.**

Négy középiskolát, II kereskedelmit végzett és erdészeti szakvizsgát tett fiatal ember, ki már nagyobb uradalomban mint önálló erdőtiszt pár éven át működött, megfelelő erdőtiszti vagy erdési állást keres. Beszél magyarul, románul és keveset németül. Hadmentes, az erdészet összes kül- és iprai teendőiben teljes jártassággal bír. Cím a kiadóhivatalban. (3.)

5008 1916. sz.

Tölgyrönkö eladás. A lugosi erdőgazgatóság bégamonostori vasúti fakartárában készletezett 57-81 m³ tölgyrönköfa, zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilvános versenytárgyaláson eladatik. Ajánlatok 1916. évi október hó 23-án délután 2 óráig a lugosi m. kir. erdőgazgatóságnál nyújtandók be, hol azok a következő napon délelőtt 9 órakor nyilvánosan bontatnak fel.

Az eladási feltételek és egyéb részletes adatok a lugosi erdőgazgatóságnál szerezhetők be.

Lugos, 1916. évi szeptember hó 16-án.

(2.) **M. kir. Erdőgazgatóság.**

Faj házi nyulak és egy 28 kal. serétes fegyver eladók. Somfay István, Szaniszló, Szatmár vm. (8.)

Nagyobb mennyiségű 1, 2, 3 és 4 éves átiskolázott

Picea excelsa, Luczfenyő,
Pinus austriaca, Feketefenyő,
Pinus sylvestris, Erdeifenyő,
Abies pectinata, Jegenyefenyő és
Larix europaea, Vörösfenyő,

valamint
kőrös, akác, gleditsia és maclura csemétét,
alma-, körte- s diófát,
platan-, hárs-, szil-, akác- és juharsorfát,
diszfenyőt, rózsat

ajánl őszi szállításra, szavatolt elsőrendű minőségben

FARAGÓ BÉLA cs. és kir. udvari szállító
magyar magpergetőgyára

Erdészeti csemetetelek + ZALAEGERSZEG.

Árjegyzékkel, levélbeni részletes árajánlattal
készséggel szolgálok. (5. III. 1.)

Előfizetési ár:

Egész évre — 4 K.
Fél évre — 2 K.
Negyed évre — 1 K.
Egyes szám — 20 f.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ
m. kir. főördög-mesés.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronként 10 állérral, táblázatos és garmond betűnől kisebb betűjű szedés másfélzetes egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előzetőknek az álláskezelést és kínálat rovata rövid közlések díjtalanul áll rendelkezésére.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküllesztésre vonatkozó reklamádjait is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V. Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Olvasóink figyelmébe. (Pályázat ösztöndíjakra.)

A sarjerdők hagyásfáiról. (Békly Albert.)

A völgyzárók halászáti hasznosítása. (Simonffy Gyula.)

Gazdasági tanácsadó: Házinyitvényestési tanácsok. (Hreblay Emil.)
Különfélék: Szőkevény hadifoglolyok elfogása. — Faragó Béla árjegyzéke. — Az iskoláshírók búkkamaggyűjtése.

Hivatalos közlemények: Rendelt az állami alkalmazottak gyermekeinek nevelését előmozdító segítségekről. — Meghívó az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlésére.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Szerkesztői üzenetek.

Olvasóink figyelmébe.

(Pályázat ösztöndíjakra.)

Lapunknak ezt a számát a megállapított határidőnél jóval korábban adtuk ki azért, hogy a m. kir. miniszteriumnak az állami alkalmazottak gyermekeinek nevelését előmozdító segítségekről szóló 1916. évi 2550. M. E. számú rendeletét, melyet a «Hivatalos közlemények» című rovatban egész terjedelmében közlünk, az érdekelt állami alkalmazottaknak idejekorán tudomására hozzuk, hogy módjuk legyen már ebben a tanévben is segítségért folyamodni.

A rendelet 1. §-a szerint a nevelési segítségnek három fajtája van, a melyekért a 9. § szerint rendes körülmények közt minden év július hó 10-ig kell folyamodni. A 20. § utolsó bekezdésében foglaltak szerint pedig a m. kir. miniszterelnök a rendelet fokozatosan hajtja végre s felhatalmaztatik, hogy az 1916/17-iki tanévre adományozás alá kerülő nevelési segítségek elnyerésére vonatkozóan a rendeletben előírt határidőktől eltérő határidőket állapítson meg.

Ennek a rendelkezésnek megfelelően a miniszterelnök úr az 1916/17-iki tanévre vonatkozólag nyújtandó segítségekre vonatkozólag már ki is írta a pályázati hirdetményt, a mely ezúttal **csak ösztöndíjakra** vonatkozik, míg a segítségnek másik két fajtája ebben a tanévben nem tehető pályázat alá.

Ebben a tanévben tehát **csak ösztöndíjért** lehet folyamodni és pedig azoknak, a kiknek gyermekei a rendelet 2. §-ában felsorolt tanintézetek valamelyikét látogatják. Figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy az 1916/17.

tanévre adományozandó ösztöndíjra vonatkozó bejelentést (pályázati határidő) **november 20-ig** kell megtenni s hogy később beérkező bejelentések nem vétetnek figyelembe.

Az 1916/17. tanévre adományozandó ösztöndíjra vonatkozó bejelentés megtételére a rendelet 3. §-ában megjelölt alkalmazott és az ilyen alkalmazott árvájának törvényes képviselője jogosult.

A bejelentést a jogosult az e czéla rendelkezésre bocsátott űrlapon teszi meg és pedig:

A tényleges szolgálatban álló, vagy nyugalomba helyezett tisztviselő *A)* minta szerinti *fehér* űrlapon,

a tényleges szolgálatban álló, vagy nyugalomba helyezett kezelő (kezelőnő), altiszt vagy szolga *A)* minta szerinti *barna* űrlapon,

a tisztviselő árvájának törvényes képviselője *C)* minta szerinti *szürkő* űrlapon,

a kezelő (kezelőnő), altiszt vagy szolga árvájának törvényes képviselője *C)* minta szerinti *rózsaszínű* űrlapon.

Ezen űrlapok a m. kir. pénzügyigazgatóságoknál állanak rendelkezésre. Az igényjogosultnak tehát *ily űrlapért* a szerint, a mint magyarországi vagy horvát-szlavonországi állomáshelyen működő alkalmazott gyermekeéről vagy árvájáról van szó, személyesen vagy írásban (levelező-lapon) a magyarországi, vagy horvátországi m. kir. pénzügyigazgatóságok valamelyikéhez (legzélszerűbben a hozzá legközelebb esőhöz) *kell fordulnia*, mely alkalommal a legpontosabban meg kell jelölnie, hogy *tisztviselő vagy egyéb kezelő, kezelőnő, altiszt vagy szolga alkalmazott-e s mely minta szerinti s mely színű űrlapra van szüksége.*

Bejelentések csak az előírt űrlapokon fogadhatók el, más formában tett bejelentések tekintetbe nem vétetnek.

A bejelentésre jogosult az űrlapot a *valóságnak megfelelően és pontosan kitöltöni*, az űrlapnak hátulján a tanuló megelőző tanítási évi bizonyítványát, illetőleg lezkekönyvének erre a időre vonatkozó részét s utolsó vizsgálatáról kiállított bizonyítványát egész terjedelmében lemásolni és az űrlapot *aláírni* köteles.

A tényleges szolgálatban álló alkalmazott a kitöltött űrlapot **folyó évi november hó 20-ig** közvetlen hivatali főnökének adja át. A közvetlen hivatali főnök a bizonyítványi másolatának hitelességét az eredeti bizonyítványból állapítja meg, mindazon többi adat valódiságáról pedig, a

melyet nem ismer, vagy a mely nem köztudomása, a legalkalmasabbnak látszó módon szerez meggyőződést.

A nyugalomba helyezett alkalmazott, valamint az alkalmazott árvájának törvényes képviselője a kitöltött űrlapot ugyanelek **folvó évi november hó 20-ig** annak a hatóságnak küldi meg, a mely a nyugellátást, illetőleg a nevelési járulékot megállapította. Ilyen esetben a kérés bejelentője az űrlaphoz csatolja az adatok valódiságát igazoló okmányokat is, a melyeket az említett hatóság az adatok valódiságának megállapítása után a bejelentőnek visszaküld.

A közvetlen hivatali főnök és a megelőző bekezdésben megjelölt hatóság az űrlapot az adatok valódiságát és a bizonyítvány-másolat hitelességét megerősítő aláírásával és hivatalos pecsétjével látja el és azután **folvó évi november hó 30-ig** a m. kir. miniszterelnökhöz küldi meg kérvény, okmány és kísérőirat nélkül.

A kőrt ösztöndíjak engedélyezéséről a rendelet 10. §-a értelmében alakított *adományozó bizottság fog végérvényesen* határozni és pedig *lehetőleg a folvó évi december havában*.

A bejelentések miként történt elintézéséről csak azok fognak értesítést kapni, a kik az adományozó bizottság határozatához képest az ösztöndíjat elnyerték.

Kérjük lapunk t. olvasóit, hogy fentiekről lehetőleg sűrűseu értesítsék a hadbavonultak hozzátartozóit, az érdekelt állami alkalmazottak özvegyeit és árváinak képviselőit (gyámjait), hogy az ösztöndíjért mar ebben a tanévben is idejekorán jelentkezzenek.

A sarjerdők hagyásfáiról.

A sarjerdő általában vékonyabb faanyagot termel. Hogy a tulajdonosnak különleges céljaira vagy — mások részére történendő eladásnál — nemcsak mások szükségletének kielégítésére, hanem a jóvedelem fokozására is, vastagabb méretű faanyag is álljon rendelkezésre, sok helyen a sarjerdő vágásaiban elszórtan egyes fákat megszoktak hagyni, a melyek aztán csak a sarjerdő valamelyik következő vágása idején kerülnek fejse alá. Ezek a fák a *hagyásfák*.

Nevelésük czélszerű voltának magyarázatára nincs szükség, mert a ki ilyen fákat hágy, annak bizonyára kellenek azok. Itt most csak arról lesz szó, hogy czélszerű-e ezeknek a fának a szokásos módon, egyenként való meghagyása vagy helyesebb-e, ha a kívánt fameenyiséget egy, esetleg több csoportban hagyjuk meg.

Az egyenként való hagyásnak több hátránya van, a melyek közül szembeesőök és lenyegesebbek a következők:

A faállomány levágása előtt a hagyásfák zárt állásban levén, gyökérzetük, törzsük, kergük és gallyzatuk ennek a helyzetnek megfelelően fejlődtek ki.

A szelődöntés veszélye ellen a szomszédokban támaszt találya, gyökérzetük csak annyira fejlődött ki, a mennyire ezt a táplálékuk a talajból való felvétele kívánta.

Törzsük nem alacsony és zömök, mint a magánosan álló fáké, egyrészt, mert ilyen alakra a szél ellen való

dacolthatásra nincs szükségük, de másrészt főleg azért, mert a világosság után való sóvárgás az állomány egyedeit a magasba hajtja, törzseiket nyulánká teszi, koronájukat összehozgítja, sőt eltasnyítja.

A záródásban nőtt fák törzsének kergét nem süti a nap, nem fújja a szél, nem veri az eső, jég stb., azért az simább és vékonyabb, mint a szabadon álló fáé.

Már most ha az ilyen fa mint egyenként meghagyott hagyásfa teljesen szabad állásba jut, ezzel éppen ellenkező viszonyok közé kerül, mint a milyenekhez egész mivolta alakult és szokott.

Gyakori eset, hogy a magára maradt fát a szél kidönti, a mivel egy csapásra füstbe ment a jó szándék. Ha ez nem következik be, akkor a fának az az első törekvése, hogy új körülményeihez hozzáidomuljon. Mindenekelőtt törzset takarja be gallyazattal, nemcsak azért, hogy az ahhoz nem szokott kergét, a napsütéstől és az időjárás viszontagságaitól megvédjé, hanem azért is, hogy a tenyészethez több szervvel (levélzettel) rendelkezék és hogy a szabad állásban fenyegető szelvezélylyel szemben zömökebb alaktra tegyen szert. Úgynevezett fattyúhajtások lépik el a törzset, a melyek idővel gallyakká és ágakká fejlődnek ki, a melyeket ha meghagyunk, esökken, sőt sok irányban elvész a törzsnek műszaki használhatósága, ha pedig nyessük a fát, akkor a sehelyeken betegesedik el a fa s szintén megromlik. Lehetne még segíteni a dolgon, hogy ezeket a fattyúhajtásokat mindjárt az első évben, még mielőtt megfásodnának, tőből kiszaggatnánk, ez azonban többnyire költségesebb munka (mert évente kell egy ideig ismételni) s így csak kivételesen, kedvező gazdasági viszonyok között alkalmazható.

Jobbára úgy van a dolog, hogy a hagyásfák bizony veszítenek a szabad állással műszaki használhatóságukból; szépen megvastagodnak ugyan, de ez minőségük rovására történik.

De nem csupán a hagyásfára magára hátrányos annak magános állása, hanem a körülötte levő sarjerdőre, az alfára is. A hagyásfa az alatta-mellette levő sarjfa elöl elveszi a napfényt és csapadékot s így azok fejlődését gátolja. Az egyenként maradt hagyásfák koronája s így növétere jóval nagyobb, mintha ugyanezek a fák egymás mellett, egybefüggő csoportban állanának; ebből következik aztán, hogy a szétszórtan, egyenként hagyott hagyásfák a sarjfaik növést jóval nagyobb mértékben akadályozzák, mint a csoportokban hagyottak.

Hátránya a hagyásfák szétszórvá hagyásának az is, hogy ha esetleg időközben van szükség valamelyik ilyen fára, (esetleg többre), annak a sarjfa közül, nagyobb területről való kitermelése jóval nehezebb és költségesebb, mintha ezek a fák hozzáférhető helyen együtt lennének.

Ha a hagyásfákat nem egyenként szétszórvá, hanem csoportokban hagyjuk meg, az elősorolt hátrányok elenyésznek, mert a fák nagyobb része éppen olyan viszonyok között marad, mint a milyenek között a vágás és meghagyás előtt volt. Egyedül a csoport szelén álló fák külső oldala van a magánosan álló fáéhoz hasonló körülmények között s így csupán itt nyilvánulnak azok a hátrányos jelenségek, a melyeket cseleltünk. Ettől az

aránylag lényegtelen hibától eltekintve a csoportbeli fák sokkal jobb helyzetben vannak, mint a magános állók. A szél erejének leginkább kitett szélsőket hátulról az egész csoport támogatja; a fák törzsét nem lepik el fattyúhajtások, azok nem gallyasodnak — ágasodnak el, hanem tovább is ágtól tiszták maradnak; a törzsek ugyan nem vastagodnak meg annyira, mint a szabadon állók, de annál hasznavehetőbbek, annál értékesebbek lesznek.

A vastagodás elősegítése különben itt is módunkban áll azáltal, hogy fokozatosan annyira gyérítjük meg a csoportot, hogy a bent levő fákon fattyúhajtások ne jelentkezzenek. Támogat bennünket e célunkban a talaj, a mely a csoport alatt árnyékban, a szél és naptól védve maradván, sokkal jobb karban van, mint a magános álló hagyásfáknak a vágás után több éven át tar és gyengén árnyalt talaja.

A fentartandó csoportot vagy csoportokat czélszerű már a sarjfa vágásának ideje előtt néhány évvel kiválogatni, hogy a csoportot, főleg annak a veszélyes széllel szemközt álló szélét, megfelelő gyérítéssel szilárdabbá tegyük, önállósághoz szoktassuk.

A csoportot lehetőleg jobb talajrészben és olyan fák közül választjuk, a melyek jó és szép növekvést ígérnek. Ügyelünk a csoport helyére is, hogy lehetőleg könnyen hozzáférhető legyen, hogy ha bármikor akarunk véle valamit tenni (pl. gyéríteni) vagy időközben szükségünk van belőle fára, utunkat nagyobb akadályok ne állják el.

A csoport alakjául legjobb az olyan hosszúkas, de nem szögletes forma, a melynek keskenyebb oldala (az egyik vége) a veszélyes szél felé néz. Ha a széltől nincs mit tartanunk, akkor a csoport déltől észak felé nyuljon, a mely esetben a csoport maga-magát és talaját legjobban árnyékolja (a mi jótékonyan hat), a sarjerdőtől pedig legkevésbé zárja el a napfényt s így annak fejlődését legkevésbé hátráltatja.

Jelöljük ki tehát megnyugvással a hagyásfákként fentartandó törzseket szükségletünk és célunk szerint a mindenkorli helyzethez mérten egy vagy több csoportban, de ne egyenként, mert utóbbi eljárás az erdei fák természetese nevelődésével s a széllal, a melyet el akarunk érni, ellentétes s így jóra nem is vezethet. A természet ellen való cselekvést egyedül mi bánjuk meg.

Az itt röviden elmondottak éppen úgy érvényesek a közepedő főfára is, a mely erdéalak lényegében ugyanaz, mint a hagyásfás sarjerdő. A különbség kettőjük között csak az, hogy míg előbbinél a főfák meghagyása és használatja rendszeres, addig utóbbinál csak esetleges.

Bély Albert

A völgyzárók halászatú hasznosítása.

Írta: Simonffy Gyula.

(Folytatás.)

A lehalászás megkönnyítésére szolgálja és okszerű üzemeltetést lehet folytatni akkor, ha a völgyzárókat legalább minden két évben tökéletesen le lehetne csapolni és úgy az összes halakat kifogni, más szóval, ha a völgyzárókat mint halastavakat lehetne kezelni. Azonban a tulajdon-

képeni ezel — a vízkirtározás — a völgyzárók teljes lecsapolását vagy egyáltalában nem, vagy igen ritka esetben engedni meg.

A völgyzárók lehalászásának megkönnyítésére ajánlott módzatok két irányban mozognak: 1. a völgyzárók lehalászásánál alkalmazzuk a tagadásagnál követett eljárásokat vagy 2. a halászatot mint természetes tavihalászatot tekintjük, mely elől az akadályokat el kell hárítani.

Thienemann a völgyzárók halászatát mint rendes tavi halászatot tekintti és főügyelete az, hogy az e téren meglévő akadályokat megszüntesse, vagy legalább is mérsékelje. Mádjai és eszközei a következők:

A horgászat. A horgászat fejlettebb gazdasági viszonyok között a völgyzárók halászatú hasznosításának kétségtelenül fontos módja. A völgyzárók rendszerint természet szépségeiben is bővelkedő tájakon terülnek el s így a természetkedvelők, a sportemberek szívesen keresik azokat fel. Miután a sporthalászat az engedélyért és a kifogott halért szívesen hoz anyagi áldozatot, a sporthalászat völgyzáróknál arra hivatott, hogy a halászatból befolyó aránylag esekélyebb jövedelem horgászait kípótolja.

A horgászás azonban a völgyzárók okszerű halászatú kihazásztására egyedül nem alkalmas és nem elégséges. A kezdő éveken tapasztalható legkedvezőbb halhússzaporodás sem ér sokat, ha megfelelő számú és súlyú halat ki nem fogunk, ha a völgyzárót alaposan le nem halásszuk. Minden halasvíznek évente egy bizonyos mennyiségű halat kell szolgáltatni, mert különben a túlszaporodó állomány elegendő táplálék hiányában visszaesett (minőségi) fog szenvedni. Az okszerű kihazásztás szempontjából nem helyes tehát a völgyzárókban kizárólag a horgot alkalmazni, hanem ehhez a különböző hálófajtákat is igénybe kell venni.

A hálóhalászat. A völgyzáróhalászatnál eddig főképp 3 típusú hálót használtak: az eresztő- (tükör-) hálót, a varsát és a húzóhálót (gyalom).

Az egyszerű eresztőháló szokásos méretei a következők: 25 m. hosszúság, 1-25 m. magasság, 30 mm. szembőség (a 40-es nem bizonyult jónak). Anyaga 100-as számú 6-szoros fonál. A háló alsó ina löszörből van és ólomgolyókkal van terhelve, felső része nyárfakeregtarabakkal ellátva, mely által a felszínen úszik és függőlegesen áll a vízben (ára körülbelül 15—20 márká). Ez a hálófajta, ahol eddig még alkalmazták, jó eredménnyel járt. Alkalmazható bármely időben s bármilyen vízállás mellett, s előnye, hogy önműködő, a halak a vízben úszkálva fejükkel és törzsükkel benne megnyaklanak. Hibája — a mi miatt igen gyakran pannauskodnak — az, hogy a benne megnyaklott hal nagy része megsérül, sőt el is pusztul. Ez a panasz bizonyos esetben indokolt lehet, ott t. i., a hol a kifogott halakat távolabb eső piacra kell szállítani s e végből hosszabb-rövidebb ideig raktározni. Németországban ez az eset nem igen fordul elő, miután ott a völgyzárók mellett létesült vagy a környékbeli helységek vendéglőjében minden kifogott hal (pisztráng) fogyasztóra talál.

A kettős-, esetleg hármastalú tükörháló alkalmazása azonos az előbbivel. A háló fala egymáshoz közel, párhuzamosan felállítva; még pedig a hármastalú a szűksemű háló közepén, a két bőszerű pedig amannak két oldalán.

A hal a hálónak nekiúszva, a szüksemű hálót a bőszeűműt át magával ragadja és az így képzett zacskóban benneked. A hálóban a hal nyugodtan van és állítógat nem sérül meg. Ezen hálóval a völgyzárókban szerzett tapasztalatok meg lehetőségen negatíve. Azt állítják, hogy a sok hálószer fel-tűnik a halnak és elkerüli azt. Folyóvizeknél hajtóhalá-szat mellett a hálók alkalmazása indokolt lehet, nagyobb völgyzáróknál azonban nincs meg a lehetősége annak, hogy a halakat a hálónak neki hajtják.

(Folyt. köv.)

Gazdasági tanácsadó.

Házinyultenyésztési tanácsok. (Együttal felelet G. L. nek.) A tenyészet-ketrecz, melybe az anyákat és bakokat külön-külön helyezük el, legyen 60 cm. széles, 60 cm. magas és 80 cm. hosszú, könnyen tisztítható, a mit az-által érhetünk el, ha az ajtót legalább 50 cm. szélesre készítjük, hogy egy ember belenyúlhasson. Ajánlatos a ketreczeket vagy a szabadban felállítani, vagy úgy készíteni, hogy azok a szabadban felállítható legyenek, mert nem hiszem, hogy akadna ma már a tenyésztők közül bárki is, a ki a szabadban felállított ketrecz-rendszerrel való tenyésztés előnyeit be ne látná s el ne ismerne azt, hogy emel természetesebb tenyésztési mód nincs. Igaz ugyan, hogy zivataros, esős, havas és zimankós időben bizony kissé kellemetlen a takarmányozás és gondozás, de ez ellen megfelelő széles tetővel a ketreczek felett, eléggé védekezhetünk. Nyulaink egészségükkel, szőrmé-jükkel, szaporaságukkal és edzetségükkel mindenképp kárptólást nyújtanak. Helyezzük el tehát a ketreczeket a szabadban; az a városi tenyésztőkkel ugyan nagyobb nehézségekbe ütközik, mint falusi tenyésztőknél, növe-dékállatainkat azonban minden körülmények között ilyen helyen tartjuk. Akár a szabadban, akár felett helyiségben helyezük el nyulainkat, a ketreczek almozásá-ról hetenként kell gondoskodnunk. A legjobb alom a szalma, de jó alomnak a szárazlomb és a fűrészpör is. En ez utóbbit elsőrendű alomnak tartom, mert a vizeletet, a mi a ketreczből valamely oknál fogva nem távozik el, felszívja s mindjárt szagtalanítja is a ketreczet. Ha a ketreczek már készen vannak, beszerezhetjük a tenyész-nyulakat. Legalább 1 bak, 2 nőstény nyulat a legelter-jedtebb fajtából, a *belga óriásokból* vásároljunk s a fent leirt ketreczekbe helyezük el őket.* Mikor az első nyúl-fiókok elválasztására kerül a sor, készítsük meg néhány ládat, ezeket is elül ajtóval és dróthálóval látjuk el s elhelyezünk bennük a fiókákat. Erősebben tápláljuk őket s elválasztás után 2—3 hónapra, vagyis 4—5 hónapos korukban kitűnő pesenye, vagy pörkölt gyanánt kerülhetnek az asztalra, helyet engedve ketreczükben az újonnan elválasztottaknak. Tehát kevés kiadással, de leg-alább is minden érezhető nagyobb kiadás nélkül, ha vala-mely családnak van 1 bak és 2 anyanyula, evenként és anyánként 5—6-szori fiadzatással, élesenként 5—6 fiókat számítva, igen szépen föl tudnak nevelni évenként 60—70

darab nyulat és a mellett, hogy ápolásuk csak annyi gondosságot igényel, a mit a család legöregebb vagy leg-fiatalabb tagjai is nemcsak könnyen, de kedvel is végezhetnek, mert hiszen e szelid állatokkal öröm foglalkozni, nemcsak jó és izletes, de igazán olesó húshoz is juthatunk. Ha pedig még tekintete vesszük, hogy az évi szaporulat-ból néhány darabot, a legszebb példányokat, tenyész-ből anyagként csak 10—20 koronájával értékesíthetjük, mivel az egész évi készpénzkiadás megterülehet, nem érdemes-e a hasznos állatok tenyésztésére, különösen a szegény embereknek egy kevés költséget és fáradságot áldozni? A legfontosabb követelmény, hogy eredménye-ket elérhessünk az, ha az anyák és az azokhoz szükséges fedező bakok külön-külön rekeszekben vagy ládáknak egyenkint tartassanak; az anyák kéthavonként párosít-tassanak s így kéthavonként fognak elleni a ketreczek-ben. Ott a fiakat hathetes korig nevelik, a melyeket e korban külön nagy ólba, szabadban felállított ketre-czekbe helyezünk el s negyhónapos korban nem szerint szétválasztjuk s ezen időtől fogva 2—3, sőt 4 drb. nő-stény vagy hím együtt helyezhetők el és tartható egy-egy ketreczben addig, míg tenyésztésre be nem soroztatnak, vagy másképp nem értékesíthetők. És így megy ez tovább ivadékról-ivadékra és évről-évre. Ez a legjobb mód a szaporulatok gyors elérésére.

A nyuliak elválasztásánál, vagyis ha az anyatejjel való táplálkozásról más takarmányfélékre térünk át, elsősorban arra kell törekednünk, hogy az állatok fejlő-désében visszaesés ne következék be, ellenkezőleg igye-kezzünk arra, hogy az elválasztást követő időszakban a nyuliak növekedjenek. Ügyeljünk arra is, hogy egyik takarmányemről a másikra való átmenet túlgyorsan ne történjen, azonkívül az elválasztást követő időben a fiatal nyulak erőteljesen etetendők, ezáltal azok későbbi fejlődésére jó befolyást gyakorolhatunk. Növendékállat-ok oly takarmányval etetendők, melyek méz- és fosz-forsavat tartalmaznak, különben a csontváz nem lesz elég erős és kellően szilárd, sőt a végtagokban benulások is mutatkozhatnak. A ketreczek állandóan tisztántar-tandók, a ketreczfalak méztejgel — melyhez kerolet megvíthetünk — meszelendők. Nőstény nyulak, melyek ivadékaikat elpusztították, újból fedzetendők, de ha ismétetlen rossz anyáknak bizonyultak, konyhára adandók.

A takarmányozásra nézve általános tétel az, hogy a házinyulákat naponként kétszer, reggel s délután 5 óra-kor kell takarmányval ellátni, mely nyáron részben zöld fű, falomb, kerti hulladékból álljon, de e mellett kapjanak kevés réti- vagy luczermaszénát és zabot is. Téli időszakban a zöldség helyett nyers takarmány-répat, burgonyát vagy csicsókát adunk a házinyulának; kitűnő takarmány a főtt burgonya korpával össetörve és langyosan adogalva. Megjegyzem, hogy a házinyúl meg-eszik minden konyhai hulladékot, a mi nem hűsfele s így ezen konyhai hulladékot különösen a szaporító-anyák közt kell szétosztani vagy a levágásra szemeltek-kel kell feleltetni, mert ez igen jó takarmány, melytől igen hamar húsosodnak és az anyáknak sok tejük lesz.

A mi a takarmányadagolás mennyiségét illeti, az a

* Kaphatók állattalpelesen Eperjesen vagy a Csillaghegyi nyúl-telepen Budapest mellett.

nyúlajta nagyságától függ s ezt a tenyésztő néhány napi megfigyelés után kiszámíthatja, de csak annyit adjon minden takarmányfeleségből egy-egy háziynul elé, a mennyit az az egyik takarmányozástól a másikig elfogyaszt. Mert a túlsok takarmánnyal való poescékolás pénzbe kerül és igen pszikítja a ketrechezet.

A háziynulak már 8 hónapos korban ivarérettek s minden két hóban párosíthatók. A párosítás ügy törté-
nik, hogy a nőstény nyulakat egyenkint odatesszük a bakhoz egy-két órára s ha látjuk, hogy a befedezés megtörtént, feljegyezzük a dátumot az illető anyanyul ketrechére s az ivadékok pontosan 30 nap múlva megérkeznek. Az ellés előtt az anyákat nem szabad új ketrechezbe áthelyezni, mert megérik, hogy az új helyen széthányják fiókáikat. A szoptatás hat hétig tarthat, tovább nem szükséges, mert a három hetes nyúl már az anyával eszik magától, nem szükséges azt tanítani vagy szoktatni.

A háziynul-gerezna csak a teljesen kifejlődött, tehát a nyolcz hónapot betöltött nyúlról bír oly értékkel, a melyért a rendes piaci ár kérhető. Jó a nyári szörme is, de jobb a november-január havi gerezna, melynek szőre nem hull s tömött. A gereznákat az állatról óvatosan kell lehúzni, deszkára kifeszítve megszáritani s azután óvni a molytól s gyűjteni. A háziynul-gereznákat megveszi vagy kidolgozza Dán Testvérek szűcségek Budapesten.

Herblay Emil.

Külömfélék.

Szökevény orosz hadifoglyok elfogása. *Kelemen István,* a gr. Vigyázó Sándor almásszentmihályi (Kolozs megye) gazdaságának erdése, hat szökevény orosz foglyot fogott el. A jutalomb kiutalására a szökevénybírói hivatal felterjesztést tett az alispáni hivatalhoz.

Nasztá János, a szászvárosi m. kir. járási erdőgondnok-sághoz tartozó romoszhelyi védkerület erdőjére, szökevény orosz hadifoglyok letartóztatásáért 20 kor. jutalomban részesült.

Faragó Béla cs. és kir. udvari szállító magyar magpergető gyára, erdészeti csemetetelepek Zalaegerszeg, 1916. évi őszi csemetéárjegyzéke már megjelent s azt bárkinek szívesen megküldi.

Az iskolásfiuk bükkmakk-gyűjtése. A bükkmakk olaj-tartalmánál fogva az élemezési, ipari és hadászati célokra annyira fontos olaj szolgáltatására és így a zsírhány enyhítésére is igen alkalmas lévé a, a vallás- és közoktatás-ügyi miniszter felhívta az iskolákat, hogy a bükkmakk gyűjtésében az erdőbirtokosok engedélyével minden igyekezetükkel vegyenek részt. A miniszter még arra is figyelmeztette az iskolákat, hogy ez a gyűjtési akció csak akkor lehet komoly jelentőségű, ha nagyarányú és eredményes lesz. Ehhez természetesen az iskolák buzgóságán kívül a közönség támogatása is szükséges; ezért a vallás- és közoktatásügyi miniszter ezen az úton is arra kéri a

bükkerdők tulajdonosait, hogy az ifjúság gyűjtőakcióját a maguk részéről is a lehetőséghez képest támogassák és a gyűjtés miatt hozzájuk forduló iskolai ifjúság gyűjtő munkáját tényleg vegyék igénybe.

Hivatalos közlemények.

A m. kir. ministerium 1916. évi 2550. M. E. számú rendelete az állami alkalmazottak gyermekeinek nevelését előmozdító segítéségekről.

Az 1912. évi LXX. t.-cz. 30. §. szerint a tényleges szolgálatban álló tisztviselők és rendszeres évi fizetést (évi bért, évi zsoldot) élvező altisztek és szolgák nyugdíjárulékaihoz befolyó s a pénzügyminiszter által alapszerüleg kezelendő bevétel egy részét az idézett törvény határozmányai alá tartozó állami alkalmazottak gyermekei nevelésének előmozdítására kell fordítani. A törvény e rendelkezésének végrehajtásaként — figyelemmel a kezelő és kezelendő állásoknak az 1914. évi XXVII. t.-cz. 11. §-a alapján időközben történt rendszeresítésére is — a m. kir. ministerium az ebben a rendeletben részletezett **nevelési segítéségeket** létesíti.

1. §.

A nevelési segítéségnek fajtája.

A 3. §-ban körülírt állami alkalmazottak gyermekei nevelésének előmozdítására szolgál:

1. évi pénzbeli segítéség adományozása (**ösztöndíj**);
2. az alkalmazott gyermekeknek elhelyezése valamely tanintézettel kapcsolatos vagy önálló (tanintézettel nem kapcsolatos) nevelőintézetben (**ingyenes nevelőintézeti hely**);
3. gondoskodás az alkalmazott gyermekének ipari vagy kereskedői pályára való gyakorlati kiképzéséről (**gyakorlati ipari és kereskedelmi kiképzés**).

A gyakorlati ipari és kereskedelmi kiképzés esetében az alkalmazott gyermeke gondosan kiválasztott iparosnál vagy kereskedőnél, szakszéri felügyelet alatt, szabályszerű tanszerződéssel mellett tanoncaként nyeri gyakorlati kiképzését; elhelyezéséről és ellátásáról pedig, állandó felügyelet alatt, rendszerint tanonczotthonban (nevelőintézetben), kivételesen valamely megbízható családnál vagy a képzésével megbízott iparosnál vagy kereskedőnél történik gondoskodás.

2. §.

Azok az iskolák, a melyek tanulója az ösztöndíj és ingyenes nevelőintézeti hely segítségével részesülhet.

Az ösztöndíj és ingyenes nevelőintézeti hely segítségével a magyar szent korona országai területén fennálló következő középfokú és felsőbb iskolák rendes fiú- és leánytanulója részesülhet:

Magyarország.

Középfokú iskolák, még pedig:

gimnáziumok, reálistiskolák, felső leányiskolák, polgári iskolák;

felső kereskedelmi iskolák, felső ipariskolák, ipari szakiskolák, a budapesti m. kir. állami nőipariskola, az Amizoni-féle nőnevelőintézet, a fiúmei m. kir. tengerészeti akadémia; földművelőiskolák, erdőőrri szakiskolák és az erdőőrri szakiskolai továbbképző-tanfolyam, a budafoki m. kir. pinceszemesteri tanfolyam, a budapesti m. kir. kertészeti tanintézet, vinezellér-iskolák;

népiskolai tanító- és tanítónőképző-intézetek, óvónőképző-intézetek;

az orsz. m. kir. zeneakadémia előkészítő- és akadémiai tanfolyama, m. kir. színművészeti akadémia, orsz. m. kir. iparművészeti iskola.

Felsőbb iskolák, még pedig:

tudományegyetemek, jogakadémiák, kir. József-műegyetem, állatorvosi főiskola, selmeczbányai bányászati és erdészeti főiskola, gazdasági akadémiák, keleti kereskedelmi akadémia, fiúmei kivitelű akadémia, a kereskedelmi akadémia akadémiai tanfolyama, polgári iskolai tanító- és tanítónőképző-intézetek, Apponyi-Kollégium, gazdasági tanító- és tanítónőképző-intézet, gyógypedagógiai tanítóképző-intézet, az orsz. m. kir. zeneakadémia tanárképző- és művészképző-tanfolyama, orsz. képzőművészeti főiskola.

Horvát-Szlavonországok.

Középfokú iskolák, még pedig:

gimnáziumok, reálgimnáziumok, leányliceumok, felsőbb népiskolák;

kereskedelmi akadémiák, orsz. ipari és építészeti iskola, orsz. női szakiskola, a bakari tengerészeti iskola; földművelőiskolák, szőlészeti és gyümölcsészeti iskola; népiskolai tanító- és tanítónőképző-intézetek; az orsz. művészeti és műipari iskola, orsz. zeneintézet.

Felsőbb iskolák, még pedig:

a zagrebi I. Ferencz József tudományegyetem, a kir. erdészeti akadémia, a križevci kir. felsőbb gazdasági tanintézet.

A m. kir. ministerium valamely itt fel nem sorolt középfokú vagy felsőbb iskolát felvehet azok sorába, a melyek tanulójának ösztöndíj és ingyenes nevelőintézeti hely adományozható, úgyisintén ezek sorából valamely itt felsorolt iskolától törölhet s mindkét irányban a 9. § értelmében közzéteendő pályázati hirdetőnyelben is intézkedhetik.

3. §.

A jogosult alkalmazottaknak nevelési segítségben részesíthető gyermekei.

Nevelési segítségben részesülhet:

1. az 1912. évi LXV. t.-cz. határozmányai alá tartozó, valamint az 1914. évi XXVII. t.-cz. 11. §-ában említett *tényleges szolgálatban álló* s nyugdíjárulék-fizetési kötelezettség alá eső alkalmazottnak törvényes vagy törvényesített édes- és mostohagyermeké;

2. az 1912. évi LXV. t.-cz. határozmányai alá tartozó s 1913. évi január hó elseje után *nyugalomba helyezett* olyan alkalmazottnak, a ki a *tényleges szolgálat idején nyugdíjárulék-fizetési kötelezettség alá esett*, valamint

az 1914. évi XXVII. t.-cz. 11. §-ában említett s *nyugalomba helyezett alkalmazottnak;*

a) törvényes gyermeke, ha az alkalmazottnak a *tényleges szolgálat ideje alatt* vagy azt megelőzően kötött házasságából származik;

b) törvényesített gyermeke, ha az alkalmazott *tényleges szolgálatának ideje alatt*, vagy azt megelőzően született;

c) mostohagyermeké, ha az alkalmazottnak a *tényleges szolgálat ideje alatt* vagy azt megelőzően kötött házassága által lett az alkalmazott mostohagyermekévé;

3. az 1. és 2. pontban körülírt és *elhalt* alkalmazottnak árvája, ha részére nevelési járulék állapítottatott meg.

A *tényleges szolgálatban álló alkalmazott gyermeke* akkor is részesülhet nevelési segítségben, ha az alkalmazott 35. szolgálati évének eltelte után nyugdíjárulékot már nem tartozik fizetni, és akkor is, ha az alkalmazott nyugdíjárulék-fizetési kötelezettsége az 1912. évi LXV. t.-cz. 30. §-a szerint szűnhet.

4. §.

A nevelési segítség elnyerésének előfeltétele.

Az ösztöndíj és ingyenes nevelőintézeti hely segítségében az a tanuló részesülhet, a ki a megelőző tanítási évben, ha az általa látogatott tanintézetnél a *magyarszeletti* érdemjegyek négyfokozatúak, ez érdemjegyek 1. vagy 2. fokozatát, ha öt fokozatúak, 1., 2. vagy 3. fokozatát nyerte el s a hol ilyen érdemjegyek nem állapítottak meg, megfelelő magyarszeletti tansított és ezenkívül iskolánemenként (2. §.) legalább a következő *tanulmányi eredményt* érte el:

1. ha Magyarországon a *gimnázium, reáliskola és felső leányiskola*, Horvát-Szlavonországokban a *gimnázium, reál-gimnázium és leányliceum* első osztályának tanulója lesz, a megelőző tanítási évben látogatott elemi népiskolai osztályt sikeresen elvégezte akként, hogy — az éneket, kézimunkát, testgyakorlást és rajzot nem számítva — az egyes tantárgyakból nyert érdemjegyeinek összege a tantárgyak számával elosztva, magyarországi iskolánál legfeljebb $2\frac{1}{2}$ -et, Horvát-Szlavonországokban levő iskolánál legfeljebb 2-t tesz ki;

2. ha az 1. pont alatt *felsőbb iskolák* valamely, az elsőnél magasabb osztályának tanulója lesz, a megelőző tanítási évben látogatott osztályt sikeresen elvégezte akként, hogy — a szépirást, éneket, kézimunkát és testgyakorlást nem számítva — a rendes tantárgyakból nyert érdemjegyeinek összege a rendes tantárgyak számával elosztva, magyarországi iskolánál legfeljebb 2-t, Horvát-Szlavonországokban levő iskolánál legfeljebb $2\frac{1}{2}$ -t tesz ki;

3. ha a *tudományegyetem, jogakadémia* s a *kir. József-műegyetem* első évfolyamának hallgatója lesz, magyarországi tanintézetben érettségi vizsgálatot sikeresen akként állotta ki, hogy az érettségi vizsgálat tantárgyaiból nyert érdemjegyeinek összege a tantárgyak számával elosztva legfeljebb 2-t tesz ki. Horvát-Szlavonországokban levő tanintézetben pedig legalább egyhangulag érettnak nyilvánítottatott;

4. ha a 3. pont alatt *felsőbb iskolák* valamely, az

elsőnél magasabb évfolyamának hallgatója lesz, a megelőző tanítási évben a főtárgyakból sikerrel kollokvált és vizsgálatát sikeresen tette le ;

5. ha *művészeti iskolának* tanulója lesz, a megelőző tanítási évben látogatott művészeti iskolai osztályt, illetőleg évfolyamot kiváló sikerrel végezte el ;

6. ha *olyan iskola* tanulója lesz, a melynél a felvétel valamely meghatározott kiválóbb tanulmányi eredményhez van kötve, a megelőző tanítási évben látogatott osztályt, illetőleg évfolyamot ilyen eredménnyel végezte el ;

7. ha *bármely más iskola* tanulója lesz, a megelőző tanítási évben látogatott osztályt, illetőleg évfolyamot sikeresen végezte el.

Művészeti iskolát az első évben látogató tanuló az ösztöndíj és ingyenes nevelőintézeti hely segítségével nem részesülhet.

Az 1. §. 3. pontjának megfelelően gyakorlati ipari és kereskedelmi kiképzésben az alkalmazottnak az a gyermeke részesülhet, a ki 12. évét betöltötte, az elemi népiskolának Magyarországon a VI., Horvát-Szlavonországokban az V., vagy valamely középfokú iskolának II. osztályát sikeresen elvégezte és a kinek a választott kereskedelmi vagy iparágra való testi alkalmasságát hatóság orvos igazolja.

5. §.

A nevelési segítségre elsőbbséget adó körülmények.

A nevelési segítség elnyerésére elsőbbséget ad :

1. az életben levő alkalmazott gyermekénél az alkalmazott önálló keresettel nem bíró *kiskori gyermekeinek nagyobb száma* ;

2. az árvánál az árva *szülőtlenn* vagy az 1912. évi LXV. t.-cz. 67. §-a szerint a szülőtlennel egyenlőnek tekintendő mivolta ;

3. a tanuló *jobb magaviselete és tanulmányi előmenetele*.

Egyenlő körülmények fennforgása esetében tekintethe veendő elsőbbséget állapít meg a 14. §. negyedik bekezdése is.

Az elsőbbséget adó körülmények elbírálásának módjait a 11. §. második bekezdése állapítja meg.

6. §.

A nevelési segítséget kizáró körülmények.

A nevelési segítség mindegyik fajtájának elnyerését kizárja :

1. az a körülmény, hogy az alkalmazottnak, illetményein felül, vagy a vele közös háztartásban élő házastársának, vagy annak a gyermekeinek, a kinek részére nevelési segítségét kér, illetőleg az árvának vagy az eltartására kötelezett személynek az illető gyermek nevelésére fordítható *számonterő jövedelme* van ;

2. a körülmény, hogy az a tanuló, a kinek részére a keres bejelentője nevelési segítségét kér :

a) bármely értékű *ingyenes nevelőintézeti helyet* ;

b) az ösztöndíjnak a 7. §-ban megállapított összegét elérő *nevelési járulékot* ;

c) az ösztöndíjnak a 7. §-ban megállapított összegét magában véve, vagy a családi pótlékkal, illetőleg enuek

természetével bíró rendkívüli évi segélyvel, vagy a nevelési járulékkal együtt elérő *más ösztöndíjat* vagy állandó jellegű *tanulmányi segélyt* élvez.

Az ösztöndíj és az ingyenes nevelőintézeti hely segítségével az 1. és 2. pont alatt felsorolt eseteken kívül az életben levő alkalmazott gyermeke akkor sem részesülhet, ha az alkalmazott *állomás-, illetőleg lakókölyén van* ahhoz az iskolához tartozó tanintézet, a melyben az alkalmazott gyermekét felvétetni óhajtja.

7. §.

Az ösztöndíj fokozatai.

Az ösztöndíj fokozatai :

Tiszteiselő gyermekénél :

évi 500 K középfokú,

évi 700 K felsőbb iskola látogatása esetében.

Egyéb alkalmazott gyermekénél :

évi 400 K középfokú,

évi 600 K felsőbb iskola látogatása esetében.

8. §.

A nevelési segítségbe beszámítandó összegek. A nevelési segítség mértéke.

A nevelési segítségbe be kell számítani, illetőleg a nevelési segítség elzajlaira fel kell használni a tanuló nevelésére szánt következő összegeket ;

1. a tanuló után élvezett *családi pótlékok*, illetőleg a családi pótlék természetével bíró rendkívüli évi segélyt, a mennyiben az alkalmazott által e czímen egyszerűen élvezett összeg, a megállapításánál számbavet. gyermekek számával elosztva, legalább 100 koronát tesz ki ;

2. az árva részére megállapított és az ösztöndíjnak a 7. §-ban meghatározott összegénél kisebb *nevelési járulékot* ;

3. a tanuló által élvezett és az ösztöndíjnak a 7. §-ban meghatározott összegénél kisebb *más ösztöndíjat* vagy állandó jellegű *tanulmányi segélyt*.

Ha az adományozásnál a tanuló az 1. §. 1. pontjában megjelölt ösztöndíjban részesül, részére ösztöndíjképen a 7. §. szerint járó összeg és a jelen szakasz 1—3. pontjában felsorolt összegek között való különbözetet kell megállapítani.

Ha olyan tanuló részesül ösztöndíjban, a kit a bejelentésre jogosult már az adományozást megelőzően valamely nevelőintézetben helyeztet el, az ösztöndíj nem lehet nagyobb az illető tanulóért fizetendő ellátási díjnál.

Ha a tanuló az ingyenes nevelőintézeti hely vagy a gyakorlati ipari vagy kereskedelmi kiképzés segítségét nyerte el, az 1—3. pontban felsorolt összegeket a tanuló nevelésének költségeire kell fordítani. Evégből ezeket az összegeket az alkalmazott, illetőleg az árva törvényes képviselője a nevelőintézet vezetőségének, illetőleg a nevelési helyi vezetését ellátó bizottságnak kezéhez lefizetni köteles.

Az ingyenes nevelőintézeti hely segítségével az *elhelyezés és ellátás költségeiről* való gondoskodás foglaltatik benn. A szülőtlenn vagy ezzel egyenlőnek tekintendő árvának

nevelőintézetben való ingyenes nevelése ezenkívül az eset körülményeizh képest az árva összes többi szükségletének vagy ezek egy részének fedezésére is kiterjed.

A gyakorlati ipari és kereskedelmi kiképzés segítségével a nevelés *összes költségeiről* (az utazás, elhelyezés, ellátás, mosás, ruházat, iskoláztatás, betegségyekezés, szerződötetés és felszabadítás költségeiről) való gondoskodás bennfoglalattatik.

9. §.

A nevelési segítségére vonatkozó pályázat kihirdetése. A bejelentésre jogosultak. A segítség elnyerésére vonatkozó bejelentés előterjesztésének határideje és módja.

Az adományozás alá kerülő nevelési segítségekre vonatkozóan a m. kir. miniszterelnök minden év június havában a Budapesti Közlönyben *pályázati hirdetményt* tesz közzé, valamint megteszi a szükséges intézkedéseket aziránt, hogy a pályázat a Narodne Noviciában, az egyes miniszterek által kiadott hivatalos közlönyökben és szaklapokban és a 10. §-ban megjelölt bizottságban képviselt országos egyesületek hivatalos lapjaiban is közöltessék.

A nevelési segítségére vonatkozó *bejelentések* megtételére a 3. §-ban megjelölt alkalmazott és az ilyen alkalmazott árvájának törvényes képviselője jogosult.

A bejelentésre jogosult a segítségnek elnyerése iránt való bejelentésében megjelöli, hogy a tanulót mely tanintézetbe óhajítja felvétetni, vagy mely kereskedelmi vagy iparágban óhajítja kiképeztetni. A bejelentést a jogosult a m. kir. miniszterelnök által a hivataloknak rendelkezésére bocsátott *úrlapok* egy példányán teszi meg. Az alkalmazott az *A) és B)* mintának, az árva törvényes képviselője a *C) és D)* mintának megfelelő *úrlapot* használja.

A bejelentésre jogosult az *úrlapot* a valóságnak megfelelően és pontosan *kitölteni*, az *úrlapok* hátlapján a tanuló megelőző tanítási évi bizonyítványát, illetőleg lezkekönvényének erre az időre vonatkozó részét s utolsó vizsgálatáról kiállított bizonyítványát egész terjedelmében lemásolni és az *úrlapot* aláírni köteles.

A tényleges szolgálatban álló alkalmazott a kitöltött *úrlapot* minden év július hó 10-ig közvetlen hivatali főnökének adja át. A közvetlen hivatali főnök a bizonyítvány másolatának hitelességét az eredeti bizonyítványból s a gyakorlati kiképzésre való alkalmasságot igazoló adatok valóságát a hatósági orvos bizonyítványából állapítja meg. Mindazon többi adat valóságáról pedig, a melyet nem ismer, vagy a mely nem köztudomású, a legalkalmasabbnak látszó módon szerez meggyőződést.

A nyugalomba helyezett alkalmazott, valamint az alkalmazott árvájának törvényes képviselője a kitöltött *úrlapot* ugyancsak minden év július hó 10-ig annak a hatóságnak küldi meg, a mely a nyugellátást, illetőleg a nevelési járulékot megállapította. Ilyen esetben a kérés bejelentője az *úrlaphoz* csatolja az adatok valóságát igazoló okmányokat is, a melyeket az említett hatóság az adatok valóságának megállapítása után a bejelentőnek visszaküldi.

A közvetlen hivatali főnök és a megelőző bekezdésben megjelölt hatóság az *úrlapot* az adatok valóságát és a

bizonyítványmásolat hitelességét megerősítő aláírásával és hivatalos pecsétjével látja el és azután minden év július hó 20-ig a m. kir. miniszterelnökhöz küldi meg, kérvény, okmány és kísérőirat nélkül.

10. §.

Adományozó-bizottság. Az adományozás időpontja.

A m. kir. miniszterelnök a nevelési segítések adományozásának és az ezzel kapcsolatos s a rendelkezben egyenként megjelölt igazgatási teendőknél ellátására a m. kir. miniszterelnökségben adományozó-bizottságot létesít.

A bizottság a m. kir. miniszterelnök által kinevezett elnökből és előadóból, a Budapesti székelő m. kir. miniszter és a legfőbb állami számvevőszék elnökeinek egy-egy megbizottjából s az állami alkalmazottak a miniszterium által kijelölt három országos egyesületének három-három kiküldöttéből áll.

A bizottság az adományozást és az ezzel kapcsolatosan hatáskörébe utalt többi igazgatási teendőt, adományozó tanácsa útján látja el. Az adományozó-tanács a bizottság elnökeből, előadójából s a bizottságnak hat tagjából áll, a kiket felelősségben a felsorolt hatóságok, illetőleg hivatalok megbizottai közül, felelősségben pedig a három országos egyesület kiküldöttéi közül egy-egy tartamára a bizottság elnöke akként jelöl ki, hogy a tanácsban mind a három országos egyesület egy-egy taggal képviselve legyen. Az előadó szavazati joggal nem bír.

A bizottság tagjai munkájukért sem rapidijban, sem tiszteletdíjban nem részesülnek.

A bizottság ügyrendjét a bizottság előterjesztésére a m. kir. miniszterelnök állapítja meg.

A nevelési segítések adományozása minden év augusztus havában történik.

11. §.

Azok a csoportok, a melyekre néve a bejelentések elbírálása és az adományozás külön történik.

A nevelési segítések elnyerése iránt való bejelentések *négy csoportban* kerülnek elbírálásra, még pedig külön-külön:

a) A magyarországi állomáshelyen működő, valamint az utóljára ilyen állomáshelyen alkalmazva volt és nyugalomba helyezett vagy elhalt tisztviselőknek;

b) az a) pontban foglalt körülményeknek megfelelő egyéb alkalmazottaknak;

c) a Horvát-Szlavonországokban levő állomáshelyen működő, valamint az utóljára ilyen állomáshelyen alkalmazva volt és nyugalomba helyezett vagy elhalt tisztviselőknek;

d) a c) pontban foglalt körülményeknek megfelelő egyéb alkalmazottaknak gyermekeire vonatkozó bejelentések.

A négy csoport mindegyikében az *elsőbbséget biztosító körülményeknek* (5. §.) megállapítása külön történik egyfelől az ösztöndíjra és ingyenes nevelőintézeti helyre, másfelől a gyakorlati ipari és kereskedelmi kiképzés segítségére vonatkozó bejelentésnél és a bejelentésnek ezen két

csoportjának mindegyikébe ismét külön az életben levő alkalmazottak gyermekeire és külön az árvákra vonatkozóan.

Azt, hogy az 1912. évi LXV. t.-cz. 30. §-a, illetőleg az kezelők és kezelőnek szolgálati viszonyairól szóló Szabályzat 24. §-a szerint fizetendő *nyugdíjjáradékokból befolyó évi bevétel mely része* fordítottassék nevelési segitségekre s hogy a segitségekre szánt összegből a befolyt nyugdíjjáradékok arányának megfelelően évenként mennyi jusson a négy csoport mindegyikére, három évről három évre a m. kir. ministerium állapítja meg.

Az adományozás a négy csoport mindegyikében az arra a csoportra megállapított összeg erejéig történik, a bármelyik csoportra megállapított összegnek esetleg fel nem használt része azonban a többi csoportban is felhasználható.

12. §.

Az adományozás módja.

Ha a bejelentés ösztöndíj vagy ingyenes nevelőintézeti hely elnyerésére irányul, az adományozó bizottság (10. §) a *lehetőséghez képest a segitségnek kérelmezett fajtáját* adományozza; fontos tanügyi okokból azonban az ingyenes nevelőintézeti hely segitsége helyett ösztöndíjat és ösztöndíj helyett ingyenes nevelőintézeti helyet is adományozhat. Ha a bejelentés gyakorlati ipari és kereskedelmi kiképzés elnyerésére vonatkozik, a segitségnek *csakis ez a fajtája* adományozható.

Az ösztöndíjat és az ingyenes nevelőintézeti helyet az adományozó-bizottság valamely *meghatározott tanintézet látogatásához köve* adományozza. A bizottság azt, hogy az említett célra mely *iskolanemhez* tartozó tanintézetet jelöljön ki, a bejelentő óhajtása szerint állapítja meg. Azt, hogy egy iskolanemen belül mely *meghatározott tanintézetet* jelöljön ki, a lehetőséghez képest szintén a bejelentő óhajtásának megfelelően állapítja meg, fontos tanügyi okokból azonban a segitségre a bejelentésben megnevezett tanintézet helyett ugyanahhoz az iskolanemhez tartozó más tanintézet látogatásához is kötheti. Budapesten levő főiskola látogatásához a segitség csakis abban az esetben köthető, ha a tanuló megelőzően is az illető budapesti főiskolát látogatta, vagy ha az általa választott tanszakra vidéki főiskola nem ad képesítést.

Valamely tanintézetnek a megelőző bekezdésben említett kijelölése csakis azoknál az intézeteknél jelenti azt, hogy ezáltal a tanuló az illető intézetbe felvételt is nyert, a melyeket a pályázati hirdetmény ilyenekül megjelöl. Minden más esetben a felvétel kieszközölése iránt a pályázati hirdetményben közzendő módon külön kell eljárni.

A gyakorlati ipari és kereskedelmi kiképzés segitségeinek adományozása esetében a tanuló a bejelentő *óhajtásának megfelelően* nyer kiképzést valamely *kereskedelmi vagy iparágban*. A kiképzés helyét, a tanonczszerződés feltételeit s az elhelyezés módját azonban az adományozó-bizottság határozza meg.

13. §.

Az ösztöndíj utalványozásának módja.

Az ösztöndíjat a m. kir. ministerelnök-ának a tanítási évnek elejétől kezdődően, a melyre az adományozás történik, előzetes feltanvíri részletekben a budapesti m. kir. központi állampénztárnál *utalja ki*, még pedig általában az életben levő alkalmazott gyermekeknek ösztöndíját az alkalmazottnak, az árva ösztöndíjat az árva törvényes képviselőjének kezéhez.

A m. kir. központi állampénztár az ösztöndíj részleteit, ha az erre vonatkozó kellően bélyegelt és a tanintézet vezetőségének szabályszerű igazoló záradékával ellátott nyugtatvány beérkezett, postautalványon küldi meg a jogosultnak. Az ösztöndíj valamennyi feltanvíri részletről kiállított nyugtatvány igazoló záradékának azt kell tartalmaznia, hogy az ösztöndíjas tanuló az illető tanintézet rendes tanulója. Az adományozás évét követő években az első feltanvíri részletről kiállított nyugtatvány igazoló záradékának ezenkívül még azt is tartalmaznia kell, hogy a tanuló a megelőző tanítási évben a 14. §-ban a segitség megtartásához megszabott magaviseletet és tanulmányi előmenetelt tanusította.

Az olyan városban nevelt tanuló ösztöndíját, a mely városban a segitséget élvező tanulók gondozásának ügyeit helyi bizottság vezeti, a m. kir. ministerelnök a bizottság kezéhez is kiutalhatja.

14. §.

A nevelési segély elvezetésének tartama.

Az alkalmazott gyermeke a nevelési segitséget az ebben a szakaszban megállapított feltételek mellett akkor is *megtartja*, ha a segitség elnyerése után az alkalmazott nyugalomba helyeztetett vagy meghalt. Az utóbbi esetben erre vonatkozó bejelentését az árva törvényes képviselője az F) mintának megfelelő alakban teszi meg.

Az ösztöndíj és ingyenes nevelőintézeti hely segitséget a tanuló addig tartja meg, a míg abban a tanintézetben, a melynek látogatásához a segitség köttetett, tanulmányait folytatja s a tanítási év végén magaviselete és tanulmányi eredménye megfelel a 4. §-ban előírt mértéknek.

Az ösztöndíj és ingyenes nevelőintézeti hely segitségének megtartására *igénye van* annak a tanulóknak, a ki a Magyarországon látogatott *gimnázium, reáliskola, felső leányiskola vagy polgári iskola*, illetőleg a Horvát-Szlavonországokban látogatott *gimnázium, reál-gimnázium, leányliceum* vagy *felsőbb népiskola* megfelelő osztályainak sikeres elvégzése után közvetlenül *népiskolai tanító-, tanítónő- vagy óközpont-intézet*, vagy *középfokú gazdasági, ipari vagy kereskedelmi iskolát* fog látogatni. Ilyen esetben a 9. §-ban megállapított határidőben és az E) mintának megfelelő alakban teendő bejelentésre az adományozó bizottság a segitséget továbbra is meghagyja s azt, a 12. §-ban az adományozásra előírt módon, valamely meghatározott tanintézet látogatásához köti.

Az a tanuló, a ki valamely *középfokú iskola* elvégzése után valamely, a 2. §-ban felsorolt *felsőbb iskolának* tanu-

lője lesz, a segítséget ugyan *nem tartja meg*, ha azonban részére a bejelentésre jogosult a 9. §-ban megállapított módon és határidőben a segítséget újból kéri, az adományozásnál egyenlő körülmények fennforgása esetén elsőbbséggel bír (5. §.).

A gyakorlati ipari és kereskedelmi kiképzés segítségével élvezete az illető tanuló ipari vagy kereskedelmi *tanviszonyának megszűntéig*, még pedig rendszerint három évig tart. Az adományozó-bizottság azonban a segítséget a tanuló *továbbképzésének* céljára, legfeljebb még egy év tartamára meghagyhatja.

15. §.

A nevelési segítség tartama alatt kérhető és elrendelhető változások.

Az alkalmazott és az árva törvényes képviselője indokolt esetben az ösztöndíj és ingyenes nevelőintézeti hely segítségével tartama alatt a tanuló részére a segítség említett két fajának egyike helyett a másiknak engedélyezését, valamint azt is *kérheti*, hogy az adományozó-bizottság a segítség élvezetét az eddig kijelölt tanintézet helyett egy más, ugyanahhoz az iskolanemhez tartozó tanintézet látogatásához kösse. Erre vonatkozó bejelentését a bejelentésre jogosult a 9. §-ban megállapított határidőben és az E) mintának megfelelő alakban teszi meg.

Az adományozó-bizottság a segítség tartama alatt fontos tanügyi okokból a megelőző bekezdésben körülírt változásokat kérelem nélkül is *elrendelheti*, a gyakorlati ipari és kereskedelmi kiképzés helyét és feltételeit pedig az adományozáskor meghatározottaktól eltérően is megállapíthatja.

16. §.

A nevelési segítség mértékének felemelése és leszállítása.

Ha az alkalmazott vagy az árva azon körülményeiben, a melyek a 8. §. szerint a segítség mértékére befolyással vannak, *változás* állott be, az adományozó bizottság a segítség mértékét az említett változás bekövetkeztének időpontját követő feltanévttől kezdve megfelelően felemeli, illetőleg leszállítja. Az alkalmazott és az árva törvényes képviselője köteles e végből a segítség mértékének felemelésére, illetőleg leszállítására okot adó körülményt ennek bekövetkezése után azonnal, a G) mintának megfelelő alakban, *bejelenteni*.

17. §.

A nevelési segítség megszűnése.

Az ösztöndíj megszűnik:

1. ha az a *tanuló*, a ki a segítséget élvezti:

a) meghal;

b) magyar állampolgárságát elveszti;

c) államellenes magatartást tesz;

d) a közérkölesökbe vagy a köztisztessegebe ütköző cselekedetet követ el;

e) büntett vagy vétség miatt jogerős bírói ítélettel

szabadságvesztés büntetésre ítéltetik, kivéve, ha az ítélet végrehajtása feltételeseleg felfüggesztett;

f) a 6. §. 2. pontjában felsorolt ellátások valamelyikének élvezetétbe jut;

g) tanulmányait abban a tanintézetben, a melynek látogatásához az adományozó-bizottság a segítség élvezetét kötötte, befejezi, abbahagyja, vagy betegség vagy más igazolt ok esetén egy évnél tovább nem folytatja;

h) a tanítási év végén olyan magaviseleti érdemjegyet nyer, vagy olyan tanulmányi eredményt ér el, a mely nem felel meg a segítség megtartásához a 14. §-ban megszabott mértéknek;

i) abból a tanintézetből, a melyet látogat, kizáratik;

2. ha az alkalmazott vagy a vele közös háztartásban élő házastársa, vagy a segítséget élvező *tanuló*, vagy az árva *ellátására kötelezett* személy az illető tanuló nevelésére fordítható számottevő jövedelemhez jut;

3. ha az alkalmazott időközben olyan helyre helyeztetik, illetőleg költözik, a hol van ahhoz az iskolanemhez tartozó tanintézet, a melyent gyermeke látogat, vagy időközben az alkalmazott állomás, illetőleg lakóhelyén ilyen tanintézet létesül;

4. ha az alkalmazottnak tényleges szolgálata nem elhalálozás, vagy nyugalomba helyezés következtében szűnt meg, továbbá, ha a nyugalomba helyezett alkalmazott nyugdíját megváltotta, vagy ha nyugdíjazta az 1912. évi LXV. t.-cz. 44. §. 1—3. és 5—10. pontjának megfelelően megszünttetett.

Az ingyenes nevelőintézeti hely segítése az 1—4. pontban említett eseteken kívül megszűnik, ha a tanuló az illető nevelőintézetből kizáratik, vagy ha az alkalmazott, illetőleg az árva törvényes képviselője nem tesz elegendet a 8. §. 1—3. pontjában felsorolt összegek lefizetésére vonatkozóan az idézett szakaszban megszabott kötelezettségének.

Az ipari és kereskedő pályára való gyakorlati kiképzés segítése az 1. a) — f) és a 2. és 4. pontban említett eseteken, valamint a 8. §. 1—3. pontjában felsorolt összegek lefizetésére vonatkozó kötelezettség teljesítésének elmarasztalásán kívül megszűnik, ha a tanuló a tanoncziskolában a tanítási év végén *nem szabályszerű* magaviseleti, vagy *elégtelen* előmeneteli érdemjegyet nyer, a tanonczothonból kizáratik, vagy tanonczviszonya megszűnik.

18. §.

A megszűnési ok bejelentése. A megszűnés kimondása. A megszűnés időpontja. A segítség meghagyása méltánylást érdemlő körülmények esetén.

A nevelési segítség megszűnésére okot adó körülményt az alkalmazott, illetőleg az árva törvényes képviselője köteles az említett körülmény bekövetkezése után azonnal, a H) mintának megfelelő alakban *bejelenteni*.

A nevelési segítség megszűnését az adományozó bizottság mondja ki.

A nevelési segítség a 17. §. 3. és 4. pontjában említett esetekben a tanítási év végével *szűnik meg*, minden más

esetben az ösztöndíj annak a feltanévnek végével szűnik meg, a melyben a megszűnésre okot adó körülmény bekövetkezett, az ingyenes nevelőintézeti hely és a gyakorlati ipari és kereskedelmi kiképzés segítéséig megszűnésnek időpontját pedig, mely azonban legkésőbb a tanítási év végére teendő, az adományozó-bizottság esetről-estére állapítja meg.

Az adományozó-bizottság a 17. §. 4. pontjában említett esetben *méltánylást érdemlő* körülmények fennforgása esetén az érdekeltek valamelyikének rendes hivatalos úton előterjesztett kérésére a segítség élvezetét, teljes vagy leszállított mértékben, a 14. §-ban meghatározott, vagy ennél rövidebb időtartamra meghagyhatja s egyúttal megjelöli azt a személyt, a ki a segítségre vonatkozóan a bejelentések megtételére jogosult és kötelezett.

19. §.

A már élvezett segítségre vonatkozó bejelentések módja.

A nyilvántartás érdekében szükséges bejelentések.

A már élvezett nevelési segítségre vonatkozóan a bejelentést a tényleges szolgálatban álló alkalmazott közvetlen hivatalfőnökének adja át, a ki azt az adatok valódiságának megerősítése után a m. kir. miniszerelnöknek küldi meg. A nyugalomba helyezett alkalmazott, az árva törvényes képviselője és a 18. §. utolsó bekezdésének megfelelően a bejelentésre kijelölt személy az ilyen bejelentést közvetlenül a m. kir. miniszerelnöknek küldi meg, a bejelentésben foglaltakat azonban okmányokkal igazolja.

Ha az alkalmazott vagy az árva törvényes képviselője állomás-, illetőleg lakóhelyéről elköltözik, ezt a m. kir. miniszerelnöknek bejelenti.

A *tanintézetek* minden tanítási év végén minden egyes segítséget élvező tanuló magaviseletéről és tanulmányi előmeneteléről az *I)* mintának megfelelő alakban teszik meg jelentésüket a m. kir. miniszerelnöknek.

A bejelentésre jogosult és kötelezett az olyan körülményekre vonatkozóan, a melyeknek bejelentésére a rendelet külön mintát vagy módot nem állapít meg, bejelentését a mellékelt *J)* mintának megfelelő alakban teszi meg.

A közvetlen hivatali főnökök, a hatóságok és tanintézetek azon a borítékon, a melyben a segítségre vonatkozó úrlapot vagy bejelentést küldik meg, ezt a jelzést használják: «Nevelési segítségi ügy.»

20. §.

A rendelet végrehajtása.

A nevelési segítség ügyét — az adományozó-bizottság hatáskörébe utalt intézkedések kivételével — a m. kir. miniszerelnök irányítja és igazgatja, meg pedig elvi kérdésekben az adományozó-bizottság meghallgatásával.

A m. kir. miniszerelnök gondoskodik és a szükséghez képest szabályzatokat alkot különösen a következőkről:

1. az alkalmazottak gyermekei részére *nevelőintézetekben* (tanoncz-otthonokban) *helyeket biztosít* fennálló intézetekkel való megegyezés, fennálló intézeteknek kezelésébe

vétele vagy új intézeteknek létesítése útján;

2. az *ösztöndíjat* élvező tanulóknak megfelelő s lehetőleg a 3. §-ban említett alkalmazottaknál való elhelyezés-élőmozdítja;

3. egyes városokat a segítségben részesülő tanulók *nevelésének göcponyáival* kijelöli, ilyen helyeken nagyobb számú tanuló helyez el, a gyakorlati ipari és kereskedelmi kiképzést megvalósítja s a nevelés helyi ügyeinek vezetésére és felügyeletére, az adományozó-bizottság közreműködésével, az alkalmazottaknak s a gyakorlati kiképzésre való tekintettel az ipari és kereskedelmi hatóságoknak, érdekelteknek és intézeteknek bevonásával *gondozó-bizottságokat* alakít.

A m. kir. miniszerelnök a jelen rendeletet fokozatosan hajtja végre s felhatalmaztatik, hogy az 1916/17-iki tanévre adományozás alá kerülő nevelési segítségek elnyerésére vonatkozóan a rendeletben előírt határidőktől eltérő határidőket állapíthasson meg.

Budapesten, 1916. évi augusztus hó 1-én.

Gróf Tisza István s. k.,
m. kir. miniszerelnök.

Minták a 2550/1916. M. E. számú rendelethez.*

Az *A), B), C)* és *D)* mintának megfelelő úrlapok a pályázati hirdetményben megjelölendő módon a bejelentésre jogosultaknak rendelkezésére fognak bocsátatni. Az *E)—J)* mintának megfelelő úrlapok nem fognak a bejelentőknek rendelkezésére állani. Olyan esetben, amikor a rendelet valamely bejelentés megtételére ez utóbbi minták valamelyikének megfelelő alakot ír elő, a bejelentő bejelentését egy saját maga által kiállított és kitöltött lapon úgy teszi meg, hogy bejelentésének alakja és tartalma az illető mintának megfelelően. Az *A), B), C)* és *D)* mintáról a rendelet 9. §-a, az *E)—ről* a 14. és 15. §., az *F)—ről* a 14. §., a *G)—ről* a 16. §., a *H)—ről* a 18. §., az *I)* és *J)—ről*, valamint a bejelentések módjáról a 19. §. intézkedik. Az *A)* és *B)* mintának megfelelő úrlapot a tényleges szolgálatban álló és a nyugdíjas alkalmazott, a *C)* és *D)* mintának megfelelő úrlapot az árvának törvényes képviselője használja.

Meghívó

az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlésére.

Az Országos Erdészeti Egyesület folyó évi rendes közgyűlést december hó 13-án, szerdán d. u. 5 óraker Budapest, saját helyiségeiben (V., Alkotmány-utca 6. sz.) tartja meg a következő tárgysorozattal:

1. Jelentés a legutóbbi közgyűlés óta kifejtett egyesületi tevékenységről.

* A mintákat helyszűke miatt nem közölhetjük. Ezek azonban minden állami hivatalnál és erdőgazdálkodásnál megtekinthetők.

2. Húsz választmányi tag választása és pedig 14 négy évre, 2 három évre, 4 egy évre. Az igazgató-választmányból az alapszabályok értelmében kilépnek, de újból választathatók: *Ambrózy Lajos gróf, Arató Gyula, Esterházy Miklós herceg, Hacsa József, Hubay Zsigmond, Jáki Géza, Kaán Károly, Laitner Elek, Nemes Károly, OsztróLuczy Géza, Schmidt Károly, Tuzson János dr., Zselenski Róbert gróf.* A többi üresedés elhalalozás, illetőleg lemondás következtében állott elő.

3. Jelentés az 1915. évi számadásokról és az 1917. évi költségvetésről.

4. Jelentés a Deák Ferencz-alapítvány kamataiból kiírt iróadalmi pályázatokról.

5. Indítvány a jövő évi közgyűlés helyére és tanácskozási tárgyaira nézve.

6. Indítványok az egyesület céljainak előmozdítására általában.

(Ly indítványok az alapszabályok értelmében a közgyűlést megelőző napig a titkári hivatalnak írásban bejelentendők.)

Van szerencsénk az Országos Erdészeti Egyesület t. tagjait felkérni, hogy a közgyűlésen minél számosabban vegyenek részt.

Budapest, 1916 október havában.

Az Országos Erdészeti Egyesület elnöksége.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőseit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

A m. kir. földművelésügyi miniszter a brassói m. kir. állami erdőhivatal ideiglenes székhelyül Aradot, a székiudvarhelyi m. kir. állami erdőhivatal ideiglenes székhelyül pedig Nagyenyedet jelölte ki.

A m. kir. földművelésügyi miniszter megbízta Emerczy Győző m. kir. főerdőtanócsot a máramaroszigeti m. kir. erdőigazgatóság vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Pilz Alfréd m. kir. erdőmérnököt Dobrocsraól a zsarnóceai m. kir. erdőhivatal központi szolgálatához Zsarnóceára; Dénes Zoltán m. kir. erdőmérnököt pedig Besztercebányáról Dobrocsra erdőgondnoknak.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkezőnek felszólalások kiadóhivatalunkba a címzésre átvitt levelezés miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjuttatásokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy főlegesen reklámciókkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk

G. L. I. A házinyulakra vonatkozó kérdésre lapunk Gazdasági tanácsadó című rovatában találja meg a feleletet. 2. Konzerveket nem ajánlunk, mert azok most, a háborús viszonyok közt, legtöbbször értéktelen hamisítványok.

T. R. Olvassa el lapunk előbbi számában a B. I.-nek szóló üzenetünket.

Budapest, 1916. Franklin-Társulat nyomdája.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

47 éves, róm. kath., nős, családost, ép, egészséges, hadmentes erdőőr állást keres. Az összes erdészeti teendők önálló kezelésében, úgyszintén a vadászat terén kis- és nagyvad-tenyésztésben teljes jártassággal bír, mikről kitűnő bizonyítványai és ajánlólevelei vannak. Címe: Pál János uradalmi főerdőőr Törökbalint (Pest megye). (16.)

HIRDETÉSEK

139849.1916. F. M. szám.

Gőzfűrészbérbeadás. A feketegaramvölgyi kincstári erdei vasút feketebalogi állomása szomszédságában levő Zolyomjánosii kincstári gőzfűrészs összes berendezéseivel és a hozzátartozó gömbölyűfa és szelvényárú rakodóterületekkel kapcsolatosan Besztercebányán 1916. évi november hó 28-án d. e. 10 órakor megtartandó versenytárgyaláson, zárt írásbeli ajánlatok útján 1917. évi január 1-től kezdődőleg 2 (kettő) egymásután következő évre haszonbérbe fog adni.

Az ajánlatok legkésőbb 1916. évi november hó 27-én déli 12 óráig nyújtandók be a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál.

Árverési és haszonbérszerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál díjmentesen szerezhetők be.

Budapest 1916. évi október hó 21-én.

(3.) **M. Kir. Földművelésügyi Miniszter.**

Borókamag kis és nagyobb mennyiségben is megvételre kerestetik. Ajánlatok uradalmi erdészet Iszka-szentgyörgy, posta Moha, Fejér megye címre kérének. (2.II.1.)

Nyusz- és nyestbőröket veszek. Ajánlatok az ár megjelölésével a szerkesztőséghoz intézendők.

Nagyobb mennyiségű 1, 2, 3 és 4 éves átliskolázott

*Picea excelsa, Luczfenyő,
Pinus austriaca, Feketefenyő,
Pinus sylvestris, Erdeifenyő,
Abies pectinata, Jegenyefenyő és
Larix europaea, Vörösfenyő,*

valamint

*köris, akác, gleditsia és maclura csemetét,
alma-, körte- s diófát,
platan-, hárs-, szil-, akác- és juharsorfát,
díszfenyőt, rózsát*

ajánl ószí szállításra, szavatolt elsőrendű minőségben

FARAGÓ BÉLA cs. és kir. udvari szállító magyar magpergetőgyára

Erdészeti csemetetelepek * ZALAEGRSZEG.

Arjegyzekekkel, levélbeni részletes árajánlattal készséggel szolgálók. (5.III.1.)

Előfizetési ár:

Egész évre	--- 4 K.
Fél évre	--- 2 K.
Negyed évre	--- 1 K.
Egyes szám	--- 20 f.

Szerkeszti:

BALOGHERNŐ
m. kir. főerdőtanácsos.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeit alitstizek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ERDŐSÉGI ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondos és milliméter soronként 10 állóról, táblázatos és garmonid betűnél kisebb betűfaj szedés másféle-
tes egyúttal számítá-
tik. — Az egész oldal négy
hasáb széles.

Előfizetőknek az álláske-
zeslet és kínálat rovata
rövid közlésekre díjtal-
an áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala ezimén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-
küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évenyenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti alitstizek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.



I. FERENCZ JÓZSEF.

1830. évi augusztus hó 18-án százezer ágylövés hirdette világgá királyunk születését s több mint 86 évvel utóbb, 1916. évi november hó 21-én este 9 órakor ezer és ezer ágylövés között lehetett ki áldásos, békeszerető életet.

Halálával olyan uralkodót vesztettünk, aki hosszú és nevezetes időkön át, hőles, lovagias és páratlan kötelességtudással vezette országunk ügyeit, aki nemesak mint uralkodó volt nagy, nemesak mint ember állt a szenvedések és mely életapasztalatok által teremtett erkölcsi magaslathoz, hanem alapja és fő alkotóereje volt hazánk és életünk fejlődésének is.

Mint uralkodónak és mint embernek is hosszú életén át sok pompában és ünneplésben volt része, de átmert óriási csapásokon és szenvedéseken is, melyeket Istenbe vetett rendületlen bizalommal és keresztényi türelemmel viselt el. Így egyebek közt fivérért, Miksa mexikói császárt agyonlőtték; egyetlen fia és trónjának örököse, Rudolf kir. herceg 1889. évi január hó 30-án a mayerlingi tragédia hőse lett; felesége, imádott, szépséges királyné, Erzsébet, 1898. évi szeptember hó 10-én az elvetemült gaz Lucheni törének esett áldozatul; mokaácse és Rudolf halála után trónjának örököse, Ferencz Ferdinánd főherceg, feleségével együtt, a felbérlet sarajevói gyilkosok kezétől 1914. évi június hóban esett el. Ennyi sorsesapás után meg kellett érnie a most dúló világháborút is, hogy annak vértapataikából lét és fél évet lássanak öreg szeméi a nélkül, hogy a beke áldásait, melyre egész életén át torkedett, megérthette volna.

Fiatalabb éveiben többször és hosszabb ideig tartózkodott nálunk, a mikor mindig felkereste kedvelt tartózkodási helyét Gödöllőt, hogy legkedvesebb szórakozásának, a vadászatnak hódolhasson. A gödöllői kastély lépcsőházát olyan agnesok és vaddisznó-agyarak díszítik, a miket a király Gödöllőn lőtt.

Gyászba borult az egész ország és a fajtálandban és bánatban részt vesz annak minden rétege. A gyászeset alkalmából az «Országos Erdészeti Egyesület» is november 24-ére rendkívüli választmányi ülést hívott össze, amelyen az elnökölő dr. Bedő Albert ny. mag. földművelésügyi államtitkár, egyesületi alelnök, a részvételnél igaz megevelés és a szomorúságnak komor szavaival emlékeztet meg elhunyt agg uralkodónk magyarságról és tündökölő erényeiről. A meghatottan fogadott gyászbeszéd után az elnökölő alelnök a következő javaslatot terjesztette elő:

«1. Az «Országos Erdészeti Egyesület» együtt erzeve a gyászoló nemzettel, I. Ferencz József Ó eszásári és apostoli királyi Felsége elhunytja felett legmélyebb fájdalomnak és részvételnél ad kifejezést, a Megdicsőült áldott emlékének nem muló hálával és kegyelettel őriz meg s ezen érzelmeit, amelyek jegyzőkönyvileg is megörökít, részvétellel, a miniszterelnök úr útján a magyar korona örököse előtt is kifejezésre juttatja.

2. Elhatározza, hogy I. Ferencz József király nemzeti közadakozásból felállított emléksobrának költségéire hozzájárul.

3. Előterjesztést tesz a közgyűlésnek, hogy a világháború alatt rokkantá lett erdészeti alkalmazottak segítségére szolgáló alapot a legfelsőbb engedély kieszközlése után I. Ferencz József alapítvány név alatt kezelje.»

Ezt a javaslatot az igazgató választmány egyhangulag elfogadta.

Legyen ősz királyunk emlékezte áldott s őrzük meg emléket hálás kegyelettel!

TARTALOM.

I. Ferencz József.

A szél az erdők háztartásában. (Lonkay Antal.)

Boldogult királyunk első zergedevadászatáról.

A völgyzárók halászlát hasznosítása. (Simonffy Gyula.)

A sztrichnin az állatok mérgezésénél.

Gazdasági tanácsadó; A baromfi-tenyésztőzrsek összejáratásáról.

(Bázel Elek.) — A nyúlhus eltarthatása.

Különjélek; Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztokról. — Halál-
lövés. — Az Erdészeti Zsebnaptár árának változása.

Az Erdészeti és Vadászati Altitestek Országos Szövetege közleményei.

Hivatalos közlemények; A mozgósítás folytán tényleges katonai szol-
gálatra bevonult állami alkalmazottak illetményeinek szabályozása.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Tárcza; Az öreg rekruta. (Bárony István.)

A szél az erdők háztartásában.

Irtta: Lonkay Antal.

Azál kezdem — a mint az Ázsia mérhetetlen siva-
tagjain még ma is történik, — hogy a fékevesztett szél
ellenállhatatlan erővel felkavarja a kietlen sivatag porát
s szárnyaira emelve, hatalmas porhegyeket, úgynevezett
lőszhegyeket hord össze s a mit ma óriások erejével épít,
azt holnap játszi könnyfűséggel rombolja szét. De a foly-
ton mozgó tömkelegben mégis akad védett hely, mely-
nek melyedéseiben összegyűl az eső és a hólé, vízzel
itítja, tapasztja az állandósult kis szigetét, míg végre
gyökeret verhet rajta a sivatag szegény növényzete, mely
évről-évre helyben elkorhadva, még több nedvesség fel-

szívására képes televényt halmoz. Azután csekély igényű
cserjék jelennek meg, melyek beárnyékolásukkal mind
több és több nedvességet kötnek meg, végül messze
földről hozva, lágy lombfák és fenyők magvait veti el a
szél s a kis erdő lépésről-lépésre hódítva a sivatag terü-
letéből századok vagy ezredek mulva forrásokot, pata-
kokat és folyókat tápláló hatalmas erdősséggé növekedik
s áldásthöz tényezőjévé válik a vidéknek, melyen már
az ember is megletelepíthetik, hisz a sivatag őserjű talá-
ját csak öntözni kell, hogy az emberi munkát csodás
termésekkel jutalmazza. Csakis ósával, munkával dolgozva
s kisebb-nagyobb gátakat emelve és árkokat húzva, ta-
nult mérnököknél jobban értik az öntözést a sivatag
egyszerű lakói, de a föld művelésével csak addig terjesz-
kedhetnek míg a víz elér s a földművelés határán az ember
magasságnyira megnövő lucernástól egy lépésnyire kiet-
len sivatágban mint határtalan tenger terpeszkedik a
sivatag.

De térjünk haza egy hatalmas ugrással erdőköz-
rűzta drága honunkba, mely felett hajdan viharos tenger
hullámzott s mely évezredekben át lassú átalakulással
lett tejfel-mézszel folyó Kánaánna, de a hol a természet
munkáját emberi tudással segítve még ma is jelentékeny
kiterjedésű futóhomok területeket kell erdőtelepítéssel
törve meg a szél mozgó erjét a kultúra javára meg-
hódítanunk és hasznosítanunk.

Nem kell azonban azt hinnünk, hogy csak a szél
mozgató erje emel hegyeket; sőt ellenkezőleg a legtöbb
hegy a föld izzó belsejében időnként támadt forrongások-
nak köszöni létét, vagy azért, hogy belső erők csak
felemelték a föld sík felszínét, vagy azért, hogy nemcsak

TÁRCZA.

Az öreg rekruta.

Az idősebbik korosztályok behívásakor rákerült a sor
Paprikás Nagy Pálra is, a kit annak idején «kevesellettek»
és nem vettek be, mert igen alacsony volt és nem ütötte
meg a katonamértéket. Most ellenben vagy nem nézték
a dolgot olyan szigorúan, vagy megnőtt egy kicsit Pál
gazda; de bizony bevették és még meg is dícsérték, hogy
milyen izmos, erős; jó katona válik majd belőle. Hát az
ilyen szép szó is valami és Nagy Pál gazdának a «tauglik»
után büszkébben lépett, jobban kiegyenesedett, mert
hiszen ilyenformán «rekruta» volt és erre a gondolatra észbe
jutott a fiatalsága, a mikor bokrétás-pántlikás kalapot
viselt sorozáskor; ha nem róstele volna, most is azt
viselt volna. E helyett póczkösen hazalépdelt s megcsipette
a felesége arczát, összeintotta a bokáját s így szólott: no,
anyukom, katona volnék, ládd-e!

Az asszony olyat sókított, mint a páva. Lehet, hogy
a csipkedés esiklandozta; lehet, hogy arra gondolt, mi
lesz, ha baj lesz; ha úgy jár az ura is, mint a többi, a ki
vagy soscim kerül vissza, vagy sántán, bémán, örök életére

nyomorékon. Szerencsére Pál gazda nem volt érzékeny
természetű, cseperedő virágszál leányát, Juliskát, előző-
littota (tizenhetedik évében volt már a szentem), annak
is dícsékedett. A kisleány alig várta, hogy «múnderban»
lássá apját, a kinek a vidámsága megnyugtatta a dolog
veszedelmetségére nézve, hisz az ilyen öregedő csontot
már csak itthon hagyják kaszárnyaörfzőnek, hogy a többit,
a fiatalat, akár egy szálíg elvihessék.

A mikor az «öreg» (még nem volt egészen negyvenkét
esztendő) «bevonult», olyan izsákok czipelt magával,
a melyben vagy egy hétre való mindenféle jó volt; pogácsa,
szalonna, fehér kenyér, béles, egy pár sült csirke, hagyma,
só, paprika, keményre főzött tojás, jőféle törkölypálinka,
meg egy pár üveg magatermesztette fájntos boroska is.

— Itt volnék! — mondta az őrmesternek, a ki az
öreg rekrutákat sorakoztatta, de mindjárt nagyot is nézett
ám, mert megösmerte az őrmesterben a Kányák Janiát,
a korszéd faluból, a ki a háború előtt egyre az ő portájá
körül settenkedett volt és mindaddig ott forgolódott
minden adandó alkalommal Juliska mellett, a míg Nagy
Pál uram nyíltan meg nem mondta neki, hogy fel is út,
le is út, kár kopatni a talpat, Juliskát nem öneki szánták.
(Persze, szegénysorsú legény volt Kánya Jani, ámbátor
esimos, eléggé dolgos is, de földhöz ragadt.) A kisleány
pityergett egy kicsit, a mikor megtudta, mi történt, de

felemeltek, de a hegy tetőjéből tüzes lávát okádvá, ezen lehülés után sziklaszilárd anyagból, hegyhátakat, magas fensíkokat s összefüggő hegyvonulatokat alkottak. A hazánk területét is hajdan elfoglalt tenger partjain ilyen fenső forrongás ütött léket, melyen át a tenger vize elfolyt s ilyen benső forrongás emelte fel hegyeink nagy részét. A kialakult láva és szikla tömegeket a szél és napkiszáritotta, az eső és jég megrepezette, hasogatta, helyenként megindult a mállás, apró törmeléket és port képezve, de a szél sem maradt tétlen: délnyugati szelek páratelt meleg levegővel bírokra keltek a száraz hideg északi és keleti szelekkel, a birkózás óriási viharokat szült, villámok csapása verte, szakgatta a kopasz sziklakat, áradat sodorta az elmállott törmeléket, mely hatalmas erővel horzsolta a kisebb nagyobb lejtőket, völgyeket szakgattot a lomhán, tömegesen fekvő magaslatokba. De ború után derű, az összehordott kiszáradt törmelék porát ismét csak a szél szórta széjjel, megtöltve vele a sziklák hasadékeit, hogy alapot adjon a szintén általa vetett növényzetnek.

Ezek a természeti jelenségek most is, szemünk láttára alakítják, módosítják a föld felületét, de egy-egy nagyobb szabású átalakító munkájukat csak évszázadok vagy évezredek múlva fejezik be. Hegyeink a régmúlt időben sokkal magasabbak voltak, de az idő vasfoga folyton rája, marja őket, míg majd az idő végtelensége folyamán a tengerbe nem sodródnak s a tenger vizét kiszorítva, ott fognak földségeket alkotni.

De nézzük érdeinket jelenlegi állapotukban s figyeljük meg a szél alkotó és romboló hatását, a mint az hegyenvölgyön jelentkezik.

gyerekebb volt még, semhogy így ne találta volna jónak, a hogy a szülei akarták. Jani nagy búsan ment arrább és éppen jókor következett a háború, hogy a kedvére való katonáletbe visszakörülhessen.

Nagy Pál meghökent. Egészen másképpen festett most Kánya Jani, mint akkor: a félkarját nehezen emelte, a mellén érdemrend volt, az areza komoly, szigorú, katonás. Mindjárt tudni lehetett, hogy már a harcztérről jött, mint sebesült, a kinek itthon úgy veszik hasznát, a hogy éppen lehet s a ki alkalmasint megint a frontra kerül, ha elmulik a baja és meggyógyul. Azon gondolkodott Nagy Pál uram, hogy ne nyújtson-e kezét, hátha illenék tisztességből; próbálta is egy kicsit, de az őrmester úr nem vette azt észre. Csak rákiáltott szigorúan: hol van a behívója, a könyve? Miért nem jelentkezett már tegnap? Itt kellett volna lenni!...

— Nono, — morgott halkan Nagy Pál; azt akarta még mondani, hogy: de henezgessz no. De az őrmester lóditott rája egyet s elvette az írást, betaszította a többi közé, a rekruták sorába. Beesukatom kendet! mondta mérgesen.

— Szépen vagyunk, jól kezdődik. — gondolta Nagy Pál, de már csak hallgatott. Megértette, hogy itt ninesen barátkozás, végigvárta, a míg a beosztását megkapta s a mundért kifaszolta, aztán beöltözve jelentkezett az

Sűrű, zárt erdőt tarolnak a szorgalmas favágók, súlyos fejszecsapásaik alatt egyre-másra dőlnek a százados óriások s az erdő sötétiséget az eltétó napvilág meleg fénye váltja fel. A szellő, mely eddig a büszke törzsek koronáját bölöngatta, most szabadon játszik a vágásterület porában. Alig látunk egy-egy zöld növénykét az árnyas erdő helyén, csakis ott húzódhattak meg félenken, a hol az erdő sűrű meyenetének egy-egy lézagján a napfény átsűrűrdhetett; de most, hogy a szél járása szabaddá lett, a szomszédos területek növényzetének milhárdd magjait hozza szárnyain, hogy a tar vágásterület kopasz talaját bevesse s ezzel kiszáradástól óvja. A következő év tavaszán tarka köntöst ölt magára a meztelenre vetkőztetett erdei föld, a merre csak nézünk, mindenütt pazar pompa tündöklik, méhek gyűjtik a virágkelehek mézét, rovarok zsongnak mindenfelé, táplálékot keresve magoknak s a táplálékot nyújtva kedves éneklő madarainknak. Nyáron zamatos eper illatozik s duzzadó bogójú málna s hamvas szeder bologat hivatgatóan.

De a vágás talajának, az erdőtalajnak, az a hivatása, hogy rajta ismét erdő telepedjék meg. A szél mindenekelőtt elveti a lágylombfák, a berkenye s egyéb fák apró magvait, azután komolyabb formában jelentkezik az erdő telepítése a juhar, kőris, szil, gyertyán és különböző fenyők szárnyas magjainak elvetésével. A szél, bár csak évtizedeken át, festői elegyes erdőt nevel, segítségül híván a madarakat is, melyek a szélnek nehéz magvakat vetik el. Ily módon, a természet örök törvénye szerint keletkeznek a legszebb, legegészségesebb s a legellent-állőbb erdők, a melyekben minden fa nem a neki legmegfelelőbb helyet foglalja el. A türelmetlen ember azonban,

őrmester úrnál: őrmester úrnak jelentem alásan!...

Kánya Jani végignézett rajta. Jól van, elmehet kend, majd lesz kendre gondom. Ezt úgy mondta, olyan tekintettel, hogy Nagy Pál uramban bizseregni kezdett a titkos aggodalom. — Ejha, — gondolta, — lesz rám gondja! No lám!... Mit kéne cselekedni?...

Az ajtóból hirtelen visszafordult. — Te Jani, ne izélj, — kezdte majdnem alázatosan. De az őrmester a szavába vágott: *vigyázz! hátra arc! in-dulj!* Nagy Pál ezt megértette, ámbár még nem részesült alapos kiképzésben. Engedelmeskedett. Bír is tehetett volna? De meg nem állhatta, hogy — bár háttal fordulva — az őrmesternek legalább ennyit ne mondjon: az iszákom tele van minden jóval, a mikor bejöttöm, elrekvirálták tőlem; kerítsd meg Jani, oszt csinálj vele, a mit te akarsz.

Sohajtott hozzá és kiment. Délután megkapta az iszákját üresen. Az őrmester annyit sem mondott: no, ez jó volt. Hanem másnap ott volt, a mikor a káplár egzecérozatt a öreg ujezonokat. Rászólt a káplárra: vigyáznál kerr a bundásra, ni! (és Nagy Pálra mutatott) lusta, mint egy bivaly, fúrge mozgásra kell tanítani; *vissza-hozz! egy-kettő, egy-kettő, állj!*

Így ment napról-napra, hétről-hétre és a mikor a futólépésre került a sor, akkor Nagy Pállal háromszor is

kinek jelszava: az idő pénz! nem élégszik meg a természet lassú, de biztos eredményű munkájával, hanem a vágás helyén, még mielőtt a szélvetette növényzet elhaltalmasodott volna, önző számítással, hogy csakis értékes fája legyen, egyszerű erdőt nevel, egyenruhába bújtatja a hegyeket, pedig legjobban ténne, ha a természet újmutatását követve, elegey erdőt nevelne.

A természetet is nevelő nagykiterjedésű elegyetlen erdőket ott, a hol a fanem igényeinek a talaj, az éghajlat, a napnak, különösen pedig a szélnek való kitettség, minden tekintetben megfelel.

A szél, mely játszadozó szellőből tomboló orkánná növekedhetik, a völgyek mentén épen úgy folyik, mint a víz, a hol akadályokba nem ütközik, simán, minden károsítás nélkül folyik partjai, a hegylejtők között, de ott, a hol a völgy iránya megtorlik, vagy a hol hirtelen kiemelkedő magaslatok állnak, a hol a völgy kétfelé válik, a szél annál nagyobb erővel ragad bele az útjába álló hegyek üstökének, minél nagyobb sebességgel szárgul a völgy forkolata vagy a hegyek teteje felé, mely utóbbi helyen szintén romboló erővel ömlik át a másik völgybe.

Oly helyeken, a hol a szél a természet törvényeit követve, nagykiterjedésű egynemű erdőket vetett, nem egyszer tapasztalhatjuk, hogy az uralkodó szélnek kitett magaslatokon és oldalakon más, a szélnek sikeresebben ellentálló fanemek díszlenek, így nagykiterjedésű luczfenyvesekben jegenyefenyő-, vörösenyő- vagy bükkből álló szigeteket találunk. Az első vetéskor a szél bizonyára ide is luczfenyőt vetett, de később a sekélyen gyökerező luczfenyőt kitepte, hogy erősebben gyökerező fáknak

adjon helyet. Mint előbb is említettem, a természet munkája lassú, évszázadokra vagy évezredekre kiterjedő alkotás, rombolás s a romokon új erőteljesebb élet megteremtése s egy olyan megrögzített helyzet, mely az adott viszonyok között a legtökéletesebb. Az erdőgazda akkor jár el a leghegyesebben, ha erdő telepítéseiben a tökéletes helyzethez alkalmazkodik, mert Isten rendelése szerint működő nagymesterünk, a természet semmit sem tesz indokolatlanul, parancsoló szükségesség nélkül. Ha erdő telepítéseink alkalmával a természet örök, megalkuvást nem ismerő törvényeit nem követjük, boszuló eleme a szél halomra dönti fáradozásaink gyümölcsét akkor, a mikor még nem arathattunk. Az ember kapzsisága, mely számító szorgalmát csillogó aranyakban akarta felváltani, fillérekkel lénytelen majd megelégedni, vagy ráfizetni kénytelen a rossz üzletre; mert, ha a szél döntése megindul, ott is dönt, a hol különben, ha pusztító erejét erős gyökérezetű faállományok tartották volna fel, nem döntött volna s a nagy szélöntéseket azután nyomon követi a rovarfalás, mely a még fennmaradt erdőrészeket életerét vágja el.

Az erdők élete századokra terjed, egyes embernek lehetetlen azt keletkezésétől letarolásáig megjegyezni, csak helyi tapasztalatok támogathatnak minket abban, hogy a fanemek választásában és elhelyezésében durva hibákat el ne kövessünk, hogy például magas hegységi luczfenyőhöz, hol és milyen magasságig elegyíthető a jegenyefenyő és a bükk a nélkül, hogy a luczfenyőnek ártama s hogy megtudjuk állapítani a határokat, a meddig a bükköt és a jegenyefenyőt, a fagy, a talaj és hőmérséklet iránti érzékenysége alkalmassá teszi a luczfenyővel

megfuttatták a két perezet, mert hát elusta volt, mint a bivalya. A káplár teljes mértékben az őrmester új kedvére képezte ki Nagy Pált, a ki azt írta haza, hogy még gyermek-kori lapdázásakor sem futkározott annyit és hogy egészen karesúvá lett. De tudom is, hogy miért! tette hozzá elkeseredve és lecsapta a pennát.

Mindet idáig még csak elszívte valahogy, hanem a hányszor *munkára* kellett kirendelni az ujonezők közül valakit, a napos altiszt sosem felelte ki arról Nagy Pált. Még kaszárnyát is súroltattak vele és a favágásnál is segítenie kellett a százados úr számára. — Hm, hm, — dűnynyögött magában, ezen segíteni kéne; tündődött, ne menj-e panaszra; de ki ellen? az őrmester keze volt mindenben, a nélkül, hogy az őrmester maga eszelekedte volna. Utóbb még megbüntetik, csakugyan becsukják. Iszen volna egy módja, az bizonyos, de azt most már mérgeben sem akarná, hogy ez a komisz Kánya Jani végül a markába nevetessen. A mikor azt gondolta komisz, maga is meglökönt. Lehet az *komisz*, a kinek a mellén vitézségi érdemrend fityeg?!, Visszavonta. Hanem hát nem jó ember, no, mert nyilván bosszút áll most.

És a mikor ezen tovább tündődött, akkor meg megint csak más jutott eszébe, az, hogy lám, 'iszen háború van és a ki bírja, az marja. Vajjon kérdik-e az ellenséges népek, mi illik, mi szabad, mi tetszik minékünk? 'Iszen ha a

muszka idáig juthatna, elpusztítana mindent, hogy kökövön nem maradna és akkor olyan rettenetesség is történhetne, hogy azt az édes, szép kisleányt, azt a Juliskát valami kozák ölegetné! Felodított erre a gondolatra. Hirtelen visszatért a képzeletével, ide az őrmesterhez, Kánya Janihoz, a ki magyar, a ki hős katona, akármilyen földhöz ragadt is, a ki már ontotta a véré a hazáért és a ki talán éppen azt a kutyafejű kozákat vágta agyon a harezteren, a ki ha idáig bír jutni, az B Juliskájára vetett volna szemet, emelt volna kezét. Elborzadt és valami különös, eddig még nem érzett halát kezdett érezni Kánya Jani iránt, a kinek a jóvoltából mindennap megfuttatták.

— Igaza van, — mormolta, — 'iszen nem akartam neki adni a kisleányomat, pedig szeretnék egymást, láttam én azt. Most aztán futhatok! Nem futok! — tette hozzá elszántan és erős akarattal. — Nem futok én, majd megtalálom én annak a 'módját.

Nem sokat gondolkodott, sietett az őrmesterhez, a ki éppen a századszobában foglalatoskodott és magában volt. Hogy ne legyen kénytelen komédiázni, szalutálni, kint hagyta a sapkáját, meg az oldalfegyverét, bizalmasan toppant be, ezzel a kiáltással: — Te Jani, ne haragudjál már, no!

Az őrmester sejtette, hogy ezután még egyéb is következik; volt annyi esze, hogy el ne rontsa azt, a mi maga-

való elegyítésre. A lucz- és erdei fenyő különböző igényekkel lépnek fel a talaj és a világosság tekintetében, magassági növekedési viszonyai is különfélék, mégis vannak termőhelyek, a hol a luczfenyő és az erdei fenyő fiatal koruktól egészen a vágatási korig együtt jól növekednek.

Minden fanem természetes úton felújítható. Általánosan mondhatjuk, hogy a fanem és a felújítási mód megválasztásában alkalmazkodjék az erdőgazda a természethez, tehát a hol bükk, jegenyefenyő, tölgy, vörösfenyő stb. természetes úton előfordul, ugyanazon a helyen magavetés útján ugyanazokat a fanemeket nevelje; ebben segítségére lesz a természet rettegett eleme a szél is, mely a természet törvénye szerint időnként azért is olyan erős, hogy nehezebb magvakat is szállíthasson s így nagyobb területeket bevehessen; de a szél hozza a tenger felől a sűrű esőfelhőket, melyeknek jótékony esője megtermékenyíti, szögő életre kelti a bevetett vágást.

Ültetésnél is az erdészeti gyakorlatban az egyes és soros ültetést mindinkább felváltja a csoportos elegyítés.

A csoportos elegyítésnek alapja: hogy minden fanem a természet által számára kijelölt területen a saját nembeli egyedek csoportjában növekszik a legjobban. Csoportos ültetéssel és elegyítéssel védekezhetünk legbiztosabban a szél romboló hatása ellen azzal, hogy a szélnek kitétt élekre és magaslatokra mélyen gyökerező fanemeket ültetünk.

magától kezd megjavulni. Csöndes szóval mondta: — üljön le Nagy Pál uram, mi kéne, ha vóna?

Az öreg ujjonez megkönnyebült. Ez már más hang volt, így már lehet beszélni mindenről, ebben nincs megalázás. Kösörült egyet a torkán.

— Hát kedves Jani ösém, nem jól volt úgy, a hogy volt, nem ösmertelek *akkor* eléggé, nem tudtam, hogy *hős* vagy. Most hát engedj meg, ne haragudjál rám. Legyünk jó barátok.

— Miattam lehetünk, de ha csak fegyverszünetet szeretne kend gazd'uram...

Nagy Pál megértette, közbevágott: — Nem a', ha már én kezdtem, akkor én is folytatom. Világosan beszélek: tudom, hogy Juliskának is fájt *akkor* a szíve, no, de ne fájjon ezután. Úgy látom, ember vagy magadért mindenképpen...

— A háború után nekem adja kend? — harsant fel Kánya Jani.

— Neked hát, ebadta! megbecsüllek vele, a *magyar* *hősnek* adom; ist' ügyse, neked adom, no! Osztt most már elég is legyen abból a futásból, melleleg.

Az őrmester nevetett. — Persze, hogy elég volt. 'Iszen már jól mozog kend, fúrge kend, mint a csik, katonának ez kell. Hogy *kergethesse* az ellenséget, tudja-e?! No, mer ezér'...

Boldogult királyunk első zergevadászatáról.

1913 december hó 2-án volt hatvanötödik évfordulója, hogy Ferenc József az osztrák trónra lépett és átvette az uralkodást. Ebből az alkalomból az 'Über Land und Meer' német képeslap ünnepi számot adott ki, a melyben hivattott tollú írók irtak cikkeket Európá legtiszteltebb uralkodójáról, házáról és az általa annyira kedvelt eszszárvárosról, Bécsről. Különösen érdekes és az uralkodóra nézve jellemző ebben dr. Schmürer cikke, melyben a királyról, mint szenvedélyes vadászlól emlékezik meg s a melyben annak a bizonyítására, hogy mennyire testestől-lelkestől igazi vadász volt királyunk már gyermekkorában is, idézi a magán- és családi levéltárban megőrzött iskolai fizetekből az akkor még fiatal főherceg egyik dolgozatát, a mit 1843-ban irt. A feladványt a főherceg tanára utasítására irta a magas Schrotton tartott zergevadászlól, a melyben ő is résztvett s ez volt első efféle szereplése.

«Már régóta örömmel néztem elébe ezen érdekes mulatságnak, mert még eddig sohasem vettem részt zergevadászlón. Erős is volt a reményem, hogy életem leghőbb vágyamat és sikerül egyet a nemes állatok közül leteríteni.» A tulajdonképeni vadászlól és annak lefolyásáról pedig a következőket irta:

— Állásomból a sűrűn álló fák és bokrok miatt a szomszédos állásig nem láthattam. Egy hosszú órai várakozás telt el, miközben feszült kíváncsisággal tekintgettem a balról elterülő hegységre, de semmit sem vettem észre. Végre felhallatszott a hajtók lármája és örömsikoltása, a mely sokszorosán viszhangozt a hegyekről,

— Azt a kutyafáját, én kergetem is! — kergetném, — javította ki magát esőndesédő szóval. Irigyellek ám Jani! teringettét, de szép is lehetett, a mikor azt a medáliát kiverkedtet. Hogy is volt az, mondjad!

Jani vállat vont. Tudom is én. Nem tettem én egyebet, mint a mit muszáj volt. Nem érdemes arra sok szót vesztegetni. Mindnyájan azt tettük. Kend is azt tette volna.

— Azt én! — ujjongott Nagy Pál. — Igazad van Jani, de jól ösmersz. Hej, ha most volna egy pár pohár borunk, ennek az öröme...

— 'Iszen van, mondta az őrmester, — a szallónát, pogászat, bélest, csirkét bizony megettük a kend iszákjából, de a bora nem volt *romlandó*, abból kendnek is hagyttam egy üveggel; nem vitt rá a lelkiismeret, hogy még csak meg se is kóstolhassa.

Felállott és a lúdájából előszedte a rejtett boroeskát.

— Nem hittem, hogy ilyen derék beesületes ember vagy Jani ösém, — mondta Nagy Pál rekruta meghatottan. — Hát most aztán szivemből is mondom, hogy a tiéd lesz Juliska. A tiéd lesz, csak a háború engedje.

Ittak egyet, azután összeülelektek.

majd nemsokára hét zergét pillantottam meg, a mint a hajtók zajától megrettenve iparkodtak a hegy felé és utóbb a visszhangtól megrettenve, hatalmas szökésekkel iramodtak vissza egyenest a vadászállások felé. A zergék eközben, számban is megszorodva, egyre közelebb jöttek, már el is dördült néhány lövés, már hallottam a rohanó állatoktól meglazított kövek gurulását s figyelmem egyre feszültbben irányult rájuk, mert óhajom, hogy egyet legalább leteríthessek, közel látszott lenni a megvalósuláshoz. Már a szomszédom is tett egy lövést s mivel hallottam a barasztót közelről zörögni, óvatosan felhúztam fegyverem ravaszát, a mire lenge szökésekkel egy zerge jelent meg előttem a meredek felőli oldalon. Vártam egy kissé, míg közelebb jön s jobban látva áll, ám a zerge e közben hirtelen eltűnt az erdő bozótjában. Vártam türelmesen tovább s egyszerre csak egy hatalmas bak tünt fel a távolban. Pár pillanatra rá közvetlen előttem az állat egyszerre megállt. És ekkor elsütöttem a fegyveremet s a nemes állatot találya, az a meredek gödörbe bukkot. Óriás, szinte kirhatatlan volt az örömom, hogy régóta óhajtott kívánságom beteljesedett s annyira meghatóttan éreztem magam, hogy nem is gondoltam arra, hogy még több zerge is jöhet lövésre, hanem vadászegyenemmel fenyoágra akasztottuk a vadat s bizonysgául, hogy zergét lőttem, tollas zöld kalapot tettem a fejemre, a mit minden zergevadász visel. Őt vadász őt zergét ejtett el, a mi nem nagy eredmény akkor, mikor kilenc puskás vonult ki s harmincz zerge került a hajtásba. Három zergét hamarosan ki is terítettünk, a hiányzó kettőt azonban kutyákkal kellett előkerestnünk a szakadékok bokrai közül.

A völgyzárók halászati hasznosítása.

Irta: *Simonffy Gyula.*

(Folytatás.)

A varsát lehet mindenütt alkalmazni, a hol hozzáértők vannak. A varsát helyesen felállítani nehezebb, mint az ersztő- (tükör-) hálót. Valóságos éksztű, els megfigyelés, gyakorlat és ügyesség szükséges hozzá. Elsősorban a halak vonulásának útjait kell kitapasztalni. A varsa kvalitatíve (minőségileg) a tükörhálónál jobb eredményt szolgáltat, mert benne a halak mind életben maradnak. A fonalból készült varsát jobbnak találták, mint a drótból való. A varsákat rendszeren éjjelre helyezik ki, reggel pedig felszedik. A Verse-völgyzárónál — a hol a varsázáshoz igen jól értenek — a szárnyas varsákat a völgyzáró meder felső részén, közel a patak torkolatához helyezik el esonakról rudak segítségével olyan mélyen, a mint az csak lehetséges. A varsa szájja a patak felé van fordítva s ügyelnek arra, hogy a varsák szárnyai — nehogy előtűnk vagy mellettk a halak elmenekülhessenek — egymást ériék. A varsák jobb és kényelmesebb elhelyezése végett ajánlják, hogy az emített helyen a medret mindenféle lomtól, fatuskától stb. meg kell tisztítani vagy hogy a varsák elhelyezésére a mederben lapos, hosszú árkokat ássanak ki. Varsával mindaddig lehet halászni, míg az időjárás engedi. Miután a var-

sában fogott hal épségéből és frissességéből semmit sem vesz, a varsa alkalmazása különösen ott lesz indokolt, a hol rendszer fogyasztás nincs és így a halat rakározni kell, továbbá a hol anyahalakat fognak ikratermelés céljából. Természetes, hogy az említett esetekben haltartókról is kell gondoskodni. Ilyenek létesítésére rendszerint bőven van alkalom akár a völgyzáró gátfala alatt, akár a völgyzáró valamely mellékvölgyében, ha a völgyzáró egy részét gáttal elrekesztjük, vagy akár függetlenül a völgyzárótól, bármely forrás vizet felfoghatjuk ilyen célra.

A völgyzáró halászathoz *Eberts* és *Huppertz* ajánlották még a Rajnán használni szokott ú. n. «Ankerküles-t. Ez egy 8—35 m. hosszú, 4 m. magas háló 8—10 m. széles nyílással. A nyílás a folyó sodrával szembe néz és a háló úgy működik, mint a varso. Tapasztalatok azonban eddig erről a készségről a völgyzárókban nincsenek.

A dobóhálót (pendelhálót) eddig még csak az Urft völgyzáróban alkalmazták. Az eredmény elég jó — de rosszabb a tükörhálónál.

Az ersztő- (tükör-) hálón és varsán kívül a völgyzáróhalászatnak 3-ik jelentékeny eszköze a húzóháló (kerítőháló vagy gyom). A használni szokott húzóháló hossza 100 m., magassága 15 m., közepén egy 7 m. hosszú, zsák alakú résszel. A szembőség 82, a zsák vége felé 15 mm.* Anyaga kenderfonal. Az alsó és felső in löször, felül parafaszóval. A kerítőhálóval, a hol eddig alkalmazták, a hal a kezeléséhez értettek és a hal alkalmazását a talajviszonyok megengedték, általában jó eredményt értek el. A pontyféle halak közül többfelét kerítőháló nélkül fogni sem lehet. Ez a háló alkalmas nagymennyiségű halnak sértetlen állapotban való kifogására. A hozzáértőket nevelni kell és pedig vagy a tőkezelőket küldjük el a hivatásos halászok mesteriségét elsajátítani, vagy hivatásos halászokat hívünk a völgyzáró évi lehalászásához, a mely alkalommal, ha a tanulók többen vannak, halászási tanfolyamot tarthatunk. A kerítőháló alkalmazásának másik fontos feltétele az, hogy a talaj felszíne a halóhúzást ne akadályozza. Visszamaradt galyak, a tuskók, nagyobb kövek és egyenetlenségek akadályozzák a háló húzását. Ez okból kifolyólag a tuskókat s nagyobb köveket már a völgyzáró építése alkalmával el kell távolítani és a medret ki kell egyengetni. Az elegyenetés, a nagy költség miatt, nem terjedhet a meder egész területére, hanem annak csak azon részeire, a melyek a lehalászásra (a tanya vetésére) alkalmasak. Különösen alkalmasak ilyen célra a szelíd lejtőjű mélyedések, az amakelőtte rétes völgyek, illetve erdei rétek (tisztások), a melyek a lejtőn fekszenek. Ezeket a helyeket a völgyzáró helyszínrajzán jelle, a parton pedig megfelelő csóvával látjuk el, hogy felkeresésük minden időben könnyűszerrel történhessen.

Egyéb általános javaslatok.

A mint tudjuk, az ivarérett pisztrángféle halak a fajtartás ösztönét követve, iváskor a folyó (patak) felsőbb szakaszai felé vándorolnak és onnan az ívás befejez-

* Ára 400—500 marka.

tével eredeti tartózkodási helyükre, a mélyebb vizekbe térnek vissza. A felsőbb szakaszokon kikélt ivadékok növekedéséhez képest szintén lejjebb és lejjebb vándorol. A halak ezen életműködésén és sajátóságán alapszik az a halgazdálkodási szabály, hogy a völgyzáró (vagy bármely természetes tó) a vele összefüggésben levő patakhalózáttal együtt lehetőleg egységesen műveltessek. A miből az következik, hogy pisztrángos völgyzáróknál okserű halgazdálkodás és üzemeltetés feltevélezve, a tulajdonosnak igyekezni kell a tápláló patakokban gyakorolható halászati jogot is vétel vagy hosszúlejáratú bérlet útján megszerezni. A völgyzáró halállományának fennmaradása legtermészetesebb módon a patakokból bevándorló ivadékhalkal útján megy végbe. A patakokban lévő ezen természetes halszaporulatot a szükséghez képest megfelelő számú mesterségesen keltett ivadékokkal a patakba való helyezésével egészíthetjük ki. Ha már most a tápláló víz és a völgyzárón gyakorolható halászati jog nincs egy kézben és a völgyzáró a torkolatnál nincs elzárva, megeshetik, hogy ivóhalainkat az idegen patakokban összefogdossák és ezáltal a természetes halszaporulat jelentékeny értékétől esünk el. Utgyanerről mondjuk le akkor is, ha a völgyzárót a patakátorkolatnál elzárjuk, mert ez esetben ivarérett pisztrángjaink a völgyzáróban meg sem ívnak, vagy ha megívnak, akkor a le-rakott ikra és a kikélt zsenge ivadékok léte nincs biztosítva. Ilyen esetben a természetes halszaporulat mesterséges pótlásáról kell gondoskodni, noha joggal mondhatjuk, hogy a természetes szaporulat nélkül a salmonidás völgyzárók halgazdálkodása legtöbb esetben igen költséges és nagy rizikóval járó lesz.

Előfordul, de különösen ott, a hol az orvhalászat nagyon elterjedt, indokolt is, hogy a patak a torkolatnál a felfelé vonuló ívó (anya-) halak elől megfelelő berendezéssel elzáratik. Indokolt lehet ez még akkor is, ha kizárólagos tulajdonosai vagyunk a környékbeli összes halászati jogoknak. Ez utóbbi esetben a patak halózáttal csupán ivadékihelyezésre használjuk.

Az előadottakkal kapcsolatban meg kell jegyeznünk azt, hogy ha a természetes szaporulat biztosítva is van számunkra, ez egyedül a legtöbb esetben nem elegendő a völgyzáró teljes gazdasági kihasználásához, hanem e célból azt mesterségesen nevelt ivadékkal kell népesíteni. A mesterséges halászás azonban, mint a hogy ez a westfalai völgyzárók előlbb közölt kimutatásából kivehető, aránylag — az elért eredménnyel szemben — igen költséges és így semmi sem lehet reánk nézve fontosabb, mint az, hogy eme költségeket redukáljuk, illetve, hogy a halásztást olcsóbbá tegyük.*

E célból lehetőleg minden völgyzáró mellett költőházat és ivadékevelőtavakat kell létesíteni. A költőház létesítése völgyzáróknál rendszerint nem okoz semmi nehézséget s az aránylag kevésbe kerül. Majdnem minden völgyzárófal aknájában, az alagsóveken keresztül áramlik annyi víz, a mennyi a szükséges ikramennyiség kikölté-

* Ez főképp a németországi viszonyokra nézve áll, a hol úgy a zsenge, mint az egygyaras ivadékoknak rendes piaci ára van. Nálunk erről 1—2 esetből eltekintve, alig lehet szó. Kereslet nincs, pisztrángos tógazdaságaink legfeljebb a kivitelt dolgozhatnának.

séhez bőségesen elegendő. Ilyen helyen a vizet szűrni sem kell, mert az már meg van szűrve, a sötétség kellő, a hőmérséklet egyenletes.

Elegendő az alagsó vizét egy hosszú esatornába terelni, a mely esatorna nyílásán keresztül az előtte elhelyezett költőedényekbe osztjuk szét a vizet.

A költőhelyiségben kikelt zsenge ivadékok — megfelelő fejlettség mellett — a patakok felső szakaszaiba helyezjük ki. Ezt az eljárást követjük mindig, ha a patakhoz fűződő halászati jog a völgyzáró tulajdonosának birtokában van. A hol nem ez az eset, vagy a hol az orvhalászat gyakori, ott nem lesz elegendő csupán zsenge ivadékokat nevelni — mert azt a völgyzáróban számtalan vesztély fenyegetné — hanem ivadékevelőtavak létesítése által egygyarasokról is kell gondoskodni. Ivadékevelőtavat még ott is létesítünk, a hol költőhelyiség nincs, mert kevesebbe kerül a zsenget egygyarasra nevelni, mint kész egygyaras ivadékok vásárolni. Völgyzáró közelében szintén nem lesz nehéz ivadékevelőtavakat létesíteni. A völgyzáró alatt, vagy a völgyzáró mellékvölgyében alkalmas hely rendszerint bőven kínálkozik. Hogy a zsenge ivadékok mesterséges táplálék (takarmány) nélkül neveljük-e fel, ez függ egyrészt az ivadékevelőtavak nagyságától és jószágától, másrészt a nevelendő ivadékok számától. A hol annyi ivadékevelőtavat lehet létesíteni, hogy azok egyike mindig szarozón állhat és így a talajerő felüljut, ott az ivadékok étéséről bátran eltekinthetünk. A hol viszont a tavak kicsinyek, az ivadékok száma pedig nagy, ott a mesterséges táplálás lesz helyénvaló. Takarmányul sokféle anyagot használhatunk, de sok esetben sikerül ez a helyi konyha- és egyéb hulladékból is. Thienemann mindazáltal ajánlja, hogy friss tengeri halall soha se takarmányozzunk, mert ezáltal a salmonida, fele halak betegségét igen könnyen behurcolhatjuk.*

Végül a völgyzáróhalászat fejlesztése végett szükséges volna, hogy a vízjogi, illetve a halászati törvény a völgyzárót zárt víznek minősítse, hogy abban a halásztatorkolatlanul gyakorolható legyen.

A sztrichnin az állatok mérgezésénél.

Böhrmerle Emil es. kir. főerdőtanácsos arra a kérdésre, hogy a salétromsavas sztrichnin hosszabb raktározás alatt hatékonyságát elvesztie-e és hogy emek a processzusnak mi az oka, tájékozással a következőket írja:

A sztrichnin, mely a ragadozó állatok pusztításánál salétromsavas só alakjában nyer alkalmazást a fény és a levegő iránt érzékeny kristályokat alkot. Ennek tartóságára feltétlenül szükséges a száraz külső levegő és a jól záró üvegedényben való tartás. Természetesen nem szabad magasabb hőmérsékletre, pl. 100° C-on felül felmelegíteni. Ha jól záró üvegedényben, száraz helyen tartjuk a sztrichnint úgy felbomlása nem következik be.

* Nálunk a friss tengeri hal ára és a szállítási költség nagy-sága miatt azt takarmányul nem is alkalmazhatjuk.

Az irodalom feljegyez ugyan panaszokat, hogy a sztrichnin raktározás folytán hatékonyságából veszített, de sem ezeknek a panaszoknak a helytállóságát, sem a hatékonysági csökkenés okait nem állapítja meg.

Ismeretes, hogy a sztrichnin és az azzal megmérgezett esetlék gyakran a miatt nem vezet eredményre, mert a ragadozó állatok a csalétket kesorú íze miatt otthagyják vagy kiköpik. A sztrichninnek oly gyakran megfigyelt sikertelen hatása arra vezethető vissza, hogy túlságosan nagy mennyiség alkalmaztatik, úgy hogy az állat túlerős gyomorizgató folytán az egész mérgezett falatot kihányja. Ezt különösen macskáknál figyelték meg, de áll az más ragadozó állatra is. A megmérgezendő állat test-súlyának egy kilogrammjára 1 milligramm sztrichmint kell számítani. Így egy tíz kilós rókanak elég, ha a csalétkébe 0-01 gramm sztrichmint teszünk ötven-, vagy százannyi ezukorral keverve.

Vadászemberek jegyzékek meg a következőket:

1. Lehetőleg csak tiszta Strychninum nitricumot vásároljunk. A ragadozók pusztítására leggyakrabban alkalmazott sztrichnin-nitrát gyakran nem tiszta és brucin-tartalmú. Bár maga a brucin is erős mérge, mégis néhány vadász tapasztalata szerint a brucinnal erősen kevert sztrichnin-nitrát, épügy mint más anyagok hozzátevéle (pl. Dextrin) által hamisított sztrichnin kevésbé tartós és ezért kevésbé hatékony is.

2. A kristályokat dörzsöljük szét lehetőleg legfinomabb porrá, hogy így a sztrichnin olvadását elősegítsük. Ekkor már nem árt, ha a por nyirkos és ragadóssá lesz.

A ragadozók mérgezésénél a földolog a csalétek megfelelő előkészítése, a mit sohasem lehet elég sokszor ismételni.

Gazdasági tanácsadó.

A baromfi tenyésztörzsek összeállításáról. Tenyészetünk jövőnd nemzedéke a tenyésztörzsek mikénti összeállításától függ, mert ha azokat helytelenül vagy egyáltalában nem állítjuk össze, mely utóbbit a legtöbb tenyészetben tapasztalni lehet, olyan tenyészetekben a jövőnd nemzedékektől nincsen mit várunk. Szóval a baromfitenyésztés művésze a tenyésztörzsek helyes összeállításában rejlik, legyen az pepiner- vagy tömegbaromfitenyésztés. A tenyésztörzsek mikénti összeállításáról már annyiban is érdemes megemlékezni, mert annak az ideje már itt van, mivel azt akkor kell végrehajtani, a midőn állományunk a vedlésen már teljesen áttesett.

Tenyésztésre mindenkor csak erőteljes és egészséges állatokat alkalmazunk, továbbá kizsöböljük ki a küllemi hibákkal bíró állatokat, úgymint az orpingtonoknál a hosszúlábúakat — ezt különösen ajánljuk, mivel mai napság már alig-alig lehet mély állású sárga orpingtonokat hazánkban látni — a tollaslábúakat, a csapott farúakat, a magas farokállásúakat, a hibás tarajúakat, a fehér fül-lebernyegeseket, a hosszú tojásdad (varjú) fejű birókat és a színhibásokat stb.; végül legyünk még tekintettel a tollrajzra is. Ilyen állatokat azért kell kiküszöbölni, mert

ezek a hibák átöröklődnek utódaikra. Továbbá a fenti küllemi hibákon kívül az olyan állatkákat is zárjuk ki a tenyésztésünkől, amelyek valamikor komolyabb betegségben szenvedtek, mint pl. baromfidiftériában, mert az ilyen állatok utódai öröklik az ezen betegségre való hajlandóságot; ilyen állatokat legfeljebb csak akkor indokolt a tenyésztésre meghagyni, ha máskülönbön kiváló belső tulajdonságokkal és kifogástalan küllemmel bírnak, pl. a tyúkok igen jó tojók és gondos anyák, a kakasok meg, ha tüzesek és jó tojó anyáktól származnak.

A mint már az előbb is említettük, ügyelni kell arra, hogy a tenyésztésre megtartott állatok a fajta jellegének minden tekintetben megfeleljenek, valamint arra, hogy azok edzettek is legyenek, mert elpuhult állatoktól edzett utódokat nevelni nem lehet; ez éppen úgy van, mint az embernél, hiába edzzük magukat a páter Kneipp stb. módszerek szerint, mégsem leszünk olyan edzettek, mint a sátoros oláhezigányok, a kik télvíz idején is a szabadban félig meztelenül alsznak, innen van az, hogy egyik-másik tenyésztő azon siránkozik, hogy ez vagy a másik nyugati fajta baromfi nem olyan edzett, mint a magyar parlagi; ez csak téves nézet, mert az a nyugati fajta is éppen olyan edzett lesz, mint a parlagi, ha a tenyésztörzsek összeállításánál is már tekintettel vagyunk arra és ha továbbá azokat generációról-generációra azokká neveljük.

A tenyésztésre kiválasztott állatoknak köveérnek sem szabad lenniök, mert az ilyen egyedek tenyészlusták; sem pedig igen fiataloknak vagy öregeknek, mert ilyen korú állatoktól egészséges és erőteljes utódokat várni nem lehet. A legmegfelelőbb, ha egyéves kakasokat és kétéves tyúkokat alkalmazunk tenyésztésre, szóval teljesen kifejldött állatokat, illetve ezzel azt akarjuk mondani, hogy késői keltetési idejű állatokat ne alkalmazzunk. Két évnél tovább csakis igen értékes állatokat alkalmazzunk tenyésztésre, mert a korral csökken az állat tenyészképessége, a mint már az előbb is felemlítettük. Egyéves kakast azért ajánljuk, mert ha csak két évig alkalmazzuk tenyésztésre, akkor még mindig olyan korban lesz, a mikor a kakas még tüzes, mert ha idősebb kakast alkalmazunk, akkor attól a tél folyamán hiába várunk termékenyített tojókat, mert az ilyen öregebb állat csak tavaszszal fog felmelegedni, illetve addig tyúkjával nem igen fog törődni. Egyéves kakasnak a nehezebb fajtákból legfeljebb 8—10 drb. tojót osszunk be, a könnyebb fajtáknál 10—15 darabot is beoszthatunk.

Az olyan tenyésztő, a ki tenyészetét a tojás termelésére óhajtja berendezni, az csakis jó tojóegyedeket válasszon ki és gondja legyen arra, hogy mielőtt a tenyésztörzseket összeállítja, tojóit a tojásrakásban ellenőrizve legyenek.

Azon esetben, ha állományunkat végtel álal akarjuk kiegészíteni, akkor ezeket az állatokat még az ősz folyamán szerezzük be, mert így elegendő idejük lesz a baromfiaknak az új otthonot és egymást megszokni. A vételeknél figyelem fordítandó arra is, hogy lehetőleg a mi időjárási viszonyainknak megfelelő helyekről vegyünk csak baromfit, mert a nagy hőmérsékleti különbségek igen megbosszulják magukat; ez különösen azokra az erdészeti alkalmazottakra vonatkozik, a kik igen magasán a tengerszín felett laknak.

A tenyésztőrzseket lehetőleg már korán állítsuk össze, legalább is a jelenlegi időszakban, illetőleg még a tél beállta előtt. A már egyszer összeállított tenyésztőrzseket etessük jól és tartuk melegen — különösen a zordabb klímájú magasabb hegyek között — hogy karácsony után már megkezdhesék a tojásrakást; ha ugyanis erre gondot fordítunk, akkor mindig korai keltezésű csibéink lesznek, ha csak valamiféle rendkívüli körülmény nem jön közbe.

A tenyésztőrzsekbe kiválasztott baromfiak etetésére nagy gond fordítandó, azoknak semmiesetre se szabad olyan eleséget nyújtani, a mely a tojásrakási kedvre igaztalan hatna, mint pl. borsnak, zöldpaprika magnak, köménynek stb.-nek az etetésé. A túlzásos eleségek adagolásától is óvakodjunk, mert ha erre nem ügyelünk, akkor szárnyszerűen igen könnyen meghízhatnak, már pedig a kővér baromfiak — a mint már az előbb is jeleztük — tenyészlustákká lesznek és ennelfogyva igen kevés termékeny tojással fognak minket ellátni.

A legézszerűbb a tenyésztőrz állatainak reggel valami féle tápláló, de nem túlzásos lágú eleséget és kevés csontdarát nyújtani, de csak annyit, a mennyit egyszeri etetés-nél elfogyasztani képesek. A déli etetéshez meg szemes és zöld eleséget adni — ez lehet oszú is — és pedig annyit, amennyit csak elfogyasztani képesek. Az esteli etetéshez szemes eleséget ajánlatos nekik nyújtani, azért tisztán szemes eleséget csak, mert ezt a baromfiak lassabban emésztik és így begyűk nem ürül oly gyorsan ki, ezáltal reggel nem lesznek túlhevűek.

Ebben a néhány sorban óhajtottunk reámutatni arra, a mit minden tenyésztőnek szem előtt kellene tartania, mielőtt tenyésztőrzseit összeválogatná. *Bászel Elek.*

A nyúlhus eltartása. A «Köztelek» egy számában írta Sztankovics János úr a következőket:

Ott, hol jégverem van és az időjárás alkalmas a jégvadászra és ha ezen idő is belesik még a nyúl vadászat idejébe, a keltől nyulat oly módon szokták eltartani, hogy rétegenként a jég közé helyezik el, a melyet aztán a jégtömeg megmozgatása nélkül akkor használhatnak fel, a mikor egy-egy ilyen nyúlreteg a jég közül előbukkan.

Az ily módon eltartott vad hús, különösen ha későbbi időben kerül fogyasztás alá, különösen lágú, majdnem kenőcszerű.

Városi háztartásokban, a hol nincs jégverem, a hol tehát a leírt módon nyulat eltartani természetesen nem lehet, a vadászatról 10—12 nyúllal hazatérő vadász a megvásárolt nyúl után nap-nap után nyúlpecsenyét emi, vagy azt elajándékozi.

A leírt nyúl eltartásának egy nem igen ismert módjára kívánom felhívni ama vadászok figyelmét, a kik nem a vadkereskedők részére vadásznak, hanem a vadászszákmányt háztartásuk húsnigetének enyhítésére használják fel. Az alább említendő eltartási mód kisebb háztartásokban is kivihető és pedig jégverem nélkül, a melylyel a nyulat hónapokon keresztül, romlatlan friss állapotban lehet eltartani, hozzá igen egyszerű és olcsó módon, mert nem kell hozzá a nyúl és a nyúlpecsenye készítése alkalmával amúgy is szükséges anyagokon kívül más, mint

annyi ugorkás üveg, mint a mennyi nyulat eltartani akarunk.

Az eljárás a következő: A meglőtt nyulat lenyúzzuk és belső részétől megszabadítjuk. Közben a szokásos páczot elkészítjük, de arra ügyelünk, hogy a pácz kissé savanyúbb és sósbab legyen, mint rendszeren szokott lenni és addig főzzük azt, míg a páczhoz adott szokásos zöldségfélék egészen megpuhulnak. Az így elkészített páczot egy fazékba öntjük és beleteszjük a nyulat és ezt is felfőzzük benne.

A főzés után kivesszük a fazékból és egy megfelelő nagyságú befőttes vagy ugorkás üvegbe helyezzük el azt, majd aztán a páczlevet a zöldséggel együtt melegen ráöntjük. Az üveget kettős hőlégpárral jól letejtjük és aztán egy óra hosszágú vízfürdőben pároljuk (kidunsztoljuk), majd aztán száraz, hűvös kamrában a fogyasztásig elraktározzuk.

Egy nagyobb üvegbe természetesen több nyúl is elhelyezhető, csak az a fő, hogy ha az üveget egyszer felbontottuk, annak tartalmát azonnal fel is használjuk.

Hogy mily hosszú ideig tartható így el a nyúl, nem tudom, de az, hogy nővérem, kítől a fenti eltartási eljárást tanultam, május hó 9-én — tehát közel 4 hó után — igen finom nyúlpecsenyével kedveskedett abból a nyulból, a melyet január hó végén ért utól a halálhozó nyúlérlet, arra enged következtetni, hogy a vadászati idény végétől az új vadászati idény kezdetéig eltartható a vad ily módon és hozzá oly állapotban, melyben abban különbözik a jég közé rakott nyultól, hogy ennek hús nem puha és lágú, hanem teljesen olyan, mint a frissen lőtt nyúl szokott lenni.

Különfélék.

Hírek a hadbavonult kincstári erdőtíztekről. *Kitüntetés kaptak:* *Balds Dezső* m. kir. segéderdőmérnök, m. kir. tart. honvéd tüzérhadnagy, a III. oszt. katonai érdemkeresztet; *Bernard József* m. kir. erdőmérnök, es. és kir. tart. tüzérfőhadnagy signum laudist; *Krause Dezső* m. kir. erdőmérnök, m. kir. szk. honvédfőhadnagy signum laudist; *Papp Jenő* m. kir. segéderdőmérnök, es. és kir. tart. hadnagy signum laudist; *Szokol András* m. kir. segéderdőmérnök, es. és kir. tart. tüzérhadnagy signum laudist másodízben; *Balds Emil* m. kir. erdőmérnök, m. kir. tart. honvédfőhadnagy a III. oszt. katonai érdemkeresztet; *Budisarljević Tódor* kir. erdőmérnök, es. és kir. tart. főhadnagy signum laudist másodízben.

Hadjófogásba jutott: *Budisarljević Tódor* kir. erdőmérnök, es. és kir. tart. főhadnagy (Tetionchy).

Halálozás. *Esztégár Bálint* m. kir. erdőtanácsos, a székelyudvarhelyi m. kir. állami erdőhivatal főnöke, munkás életének 53. évében, október hó 30-án Sopronban, *Sebők Ernő* m. kir. főerdőmérnök, a bustyaházai m. kir. erdőrendezőség vezetője, életének 48. évében, hosszas szenvedés után november hó 25-én Budapesten.

Kralovanszky János m. kir. erdőszámtanácsos, életének 46. évében rövid szenvedés után november hó 25-én Lugoson elhunyt.

Az Erdészeti Zsebnaptár árának változása. Az Erdészeti Zsebnaptár előállításának költségei már több év óta meghaladták a naptár eladásából befolyó összeget. Ez a körülmény és az előállítási költségek újabb emelkedése arra kényszerítette az Országos Erdészeti Egyesületet (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz.), hogy a naptár árát az 1917. évre szóló naptárral kezdődően tagjai és «Az Erdő» előfizetői részére 3 K-ban, nemtagok részére 4 K-ban állapítsa meg. Egyes naptárak rendelése esetén 45 fillér, két darabnál 60 fillér, három darabnál 75 fillér, négy darabnál 90 fillér, ennél nagyobb mennyiség rendelésénél pedig 1 K 20 fillér postaköltség előzetes beklődését is kéri az egyesület, mert bérmentetlen csomagokat a posta nem vesz fel, az utánvételes küldés pedig aránytalanul drágább.

Az 1916. évinaptárt még a régiáron szállítja az egyesület.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége” közleményei.

Tisztelt Szak- és tagtársak!

Az «Az Erdő» szaklapunkban is olvastatok azt az örvendős eseményt, hogy O. cs. és a. kir. Felsége nagyságos Káán Károly m. kir. főerdőrendes urat miniszteri tanácsosa kinevezte; és a m. kir. földművelésügyi Miniszter Úr Önagyméltósága a kincstári erők ügyének vezetésével és igazgatásával megbízta.

Ez a kinevezés és megbízás a kincstári erdőgazdáltsági karban annál nagyobb örömet keltett, mivel jóindulatú, atyaiag gondoskodó jóltevőjét és pártfogóját érte ez a magas kitüntetés. De nemcsak az erdőgazdáltsági karban, hanem az egész erdészeti körben keltett örömet ez a magas kitüntetés, mert ezzel páratlan nagy szaktudás és fáradhatatlan szorgalom lett jutalmazva.

Highy az erdőgazdáltsági kar öröme ne csak bensőleg, hanem külsőleg is kifejezést jusson, az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége» f. évi október hó 16-án küldöttésegileg jelent meg Ömélő-ságánál, hogy ezen magas kitüntetés alkalmából az egész erdőgazdáltsági kar nevében üdvözlője, szeretetének és ragaszkodásának kifejezést adjon. Ömélő-sága szívesen fogadta a küldöttésegét és megjelenését szívesen megköszönve, továbbá is jóindulatáról és pártfogásáról biztostotta.

E nap folyamán a küldöttéseg nagyságos Bund Károly úrnál az «Orsz. Erd. Egyesülete» érdemújs titkáranál is tisztelet, hogy az Egyesület részéről az erdőgazdáltsági karral szemben tanúsított jóindulatot és támogatást megköszönje és azt továbbra is kiejkerje.

A nagyságos Titkár úr a küldöttésegét ugyancsak szívesen fogadta, s kilátásba helyezte az Egyesület részéről való további támogatást. Besztercebánya, 1916. évi november hóban.

Hazafias üdvözléssel: A Szövetség vezetése

Hivatalos közlemények.

A m. kir. miniszterium 1916. évi 2477. M. E. számú rendelete a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult állami és vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeinek szabályozása tárgyában kibocsátott 1914. évi 6233. M. E. számú és 1915. évi 34. M. E. számú rendeletek némely határozmányának módosítása tárgyában.

A módosítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult állami és vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeinek szabályozása tárgyában kibocsátott 1914. évi 6233/M. E. számú rendelet 6. pontjának első bekezdésében és az e rendelet kiegészítésébe iránt kiadott 1915. évi 34/M. E. számú rendelet 2. pontjában foglalt határozmányok részben való módosításaként a m. kir. miniszterium, a minisztertanácsnak 1916. évi július hó 21-én hozott határozata alapján a következőket rendeli:

Az 1914. évi 6233/M. E. számú rendelet 6. pontjának első bekezdésében és az 1915. évi 34/M. E. számú rendelet 2. c) és d) pontjaiban említett állami és vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák részére, valamint az 1915. évi 34/M. E. számú rendelet 2b. pontjában említett állami és vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák közül azok részére, a kik rendes (egy, két, három vagy négy évi) tényleges szolgálati kötelezettségük teljesítése végett léptek be önként a közös haderőbe vagy a honvédségbe, az őket az 1914. évi 6233/M. E. számú, illetőleg az 1915. évi 34 M. E. számú és 2096 M. E. számú rendeletek értelmében megillető polgári illetményeket — az idézett rendeletek szerint járó mértékben és az ugyanott meghatározott módokat mellett — a rendes (egy, két, három vagy négy évi) tényleges szolgálati kötelezettségük idejének letelte után — a mennyiben továbbra is tényleges katonai szolgálatban maradtak — ki kell utalványozni, és pedig:

1. az olyan tisztviselők, altisztek és szolgák részére, a kik rendes (egy, két, három vagy négy évi) tényleges szolgálati kötelezettségüknek idejét 1916. évi augusztus hó 1-je előtt már betöltötték, 1916. évi augusztus hó 1-től, illetőleg a lakáspénzt — a mennyiben ez más időponttól kezdve esedékes — az 1916. évi augusztus hó 1-jét követő legközelebbi esedékességi időponttól kezdve;

2. az olyan tisztviselők, altisztek és szolgák részére pedig, a kik rendes (egy, két, három vagy négy évi) tényleges szolgálati kötelezettségüknek idejét 1916. évi augusztus hó 1-je után töltik be, a rendes (egy, két, három vagy négy évi) tényleges szolgálati kötelezettségük idejének leteltét követő legközelebbi esedékességi időpontoktól kezdve.

Budapest, 1916. évi július hó 29-én.

Körrendelet valamennyi kincstári erdőigazgatóság-nak, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak.

41.713
1916. I. B. I. szám.

(A külső szolgálatban alkalmazott altisztek irodai szolgálatra való berendelésének mellőzése tárgyában.)

Az 1913. évi február hó 7-én megtartott értekezleten az igazgatási hivatalok főnökeivel szóbelileg már közölt felhívás kapcsán ez uton is figyelmeztetem, hogy a hivatal központjába irodai szolgálatra a külső szolgálatnál alkalmazott főerdőőrök, erdőőrök, erdőlegények és segéderdőőrök közül senkit be ne rendeljen, illetve át ne helyezzen, sőt a mennyiben a központi irodai szolgálatra már beosztott altisztek közül valamelyik ezen szolgálatnál nélkülözhető volna, az illetőt a külső szolgálat ellátására helyezze ki.

Ha az igazgatási hivatalnál valamely altiszt nyugdíjazása, halála stb. folytán a központi irodai személyzetben apadás áll elő, az így megürült munkakörök ellátásával a 44.238/1916. számú rendeletben értelmében alkalmazható djnokok bizandók meg.

Minden ettől eltérő intézkedés engedélyezését magamnak tartom fenn.

Budapest, 1916. évi augusztus hó 16-án.

A miniszter rendeletéből:

Káán s. k., miniszteri tanácsos.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőseit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésére Csik Imre földművelésügyi miniszteri tanácsnok, az erdészeti szolgálatban és a tátrai vidék fejlődése körül szerzett kiváló érdeme elismerésül Lipót-remény lovagkeresztjé díjmentesen adományoztam
Kelt Bécshen, 1916. évi november hó 17-én.

Ferenec József, s. k.
Báró Roszner Ervin, s. k.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Tordony Emil kir. főerdőtanácsos véglegesen megbízta a susaki kir. erdőháttal vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Molnár Imre m. kir. erdőtanácsost Apatinból a lippai m. kir. főerdőháttal központi szolgálatához Lippára.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Zudor Béla kir. főerdőmérnököt hű és hasznos szolgálatainak elismerése mellett saját kérelmére ideiglenesen nyugalmaba helyezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Klimkó Gyula m. kir. főerdőmérnököt Parasznyáról a tótsóvári m. kir. erdőháttal központi szolgálatához Tótsóvárra.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Szabó Lajos m. kir. erdőmérnököt Aranydáról Parasznyára (erdőgondnoknak), — Pécsi Ottó m. kir. erdőmérnököt pedig Tótsóvárról Aranydiára (erdőgondnoknak).

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Fekete Lajos m. kir. segedőrdőmérnököt Vadászderőre, — Tamás János m. kir. erdőmérnököt pedig Görgegyzentimrére és szolgálatfőletre beosztotta előbbi vadászderőre, — utóbbit pedig a görgegyzentimrei m. kir. erdőőri szakiskolába.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Fodor Vince kir. segedőrdőmérnököt Ljeskovacra erdőgondnoknak.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Schultz Károly m. kir. segedőrdőmérnököt Balfőnyhátról Nagy-Váradra és beosztotta a nagyváradai m. kir. állami erdőháttalhoz.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi október és november hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Tumidalsky István 9.22, Magyaróvári akad. akad. 2.70, Talgumi-vallatál hd. 6.—, Senkő Antal hd. 4.—, Kristófcsik Bálint 5.—, Gödöllői erdőhiv. hd. 60.—, Czidor János hd. 4.—, Weisz J. 20 fill., Deli-blati birtokhiv. hd. 19.75, Deák Ferenec hd. 5.95, Véssey Lajos hd. 10.55, Lugosi m. kir. erdőigazgatóg. Ehd. 19.60, Dóhos János 8.—, Huszágy Adolf 5.—, Rima András 6.—, Vízgyáni Péter 5.—, gróf Zichy O. urad. hd. 17.90, Somfai Szaniszló hd. 1.—.

1 koronát fizetett: Kelemen István, Saári Mihály, Somfai István, Murgu Pál, Schöneck József, Berényi Pál, Baiasi Ferenec, Kagyerjék Jenő, Orosz Gyula.

2 koronát fizetett: Pál János, Benze Mihály, Szullik Frigyes, Faticskó József, Bré Gábor, Keresztes István, Szamkó Lajos, Boros József, Garai Vendel, Csupán Tréján, Parkas Ferenec.

4 koronát fizetett: Horváth András, Boldizsár István, Nedich Emil, Pothánszky József, Potocsár Béla, Janisch József.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kedőnátalunkba a czim-nyelgazon ájtávitolt lakozim miatt. Ez után közöljük, hogy ezen ájtávitások nem a posta, hanem a kiadóhivatalkun eszközöl a bejelentést czimnyelgazon alapján, a nagyobbarányi czimnyelgaton ájtávitások megakarítására szolgáló. Kérjük tehát, hogy főszolesges reklamáziókkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

Sz. Gy. I. Kettőle csótány van; úgyimint a nagyba, a fskete, a mely általánosan sváb-nak (Periplaneta vagy Blattla orientalis L.) és a kisebb szennyes-barnássárga, melyet muszáznak vagy ruszinak (Phyllodromia vagy Blattla germanica L.) neveznek. A sváb hovatovább kiszorítja a nálánál kisebb muszákat, mely utóbbit a szabadban is megél, főleg fás, erdős vidékeken s a lakásokba is rendszerint a tüzfával kerül; a sváb ellenben városos háziállatnak mondható. A csótányok tavaszszal és nyár elején párosodnak s a nőtények nyár folyamán rajkák el tojásaikat. A tojásrakák nem egyenkint, külön-külön, hanem egyszerre, tokban történik. A sváb még ilyen tokot

tokj 8—10 nap i időközökben s minden tokban 8—12, összesen tehát a nyár tokban 32—48 tojás van. A muszá csak egy tokot tojik, ebben azonban 36 tojás van. A tokok lerakása félre-és hly-ekben, zugokban, repedésekben stb. történik. A kikelt fókák félre-és hly-ekben, zugokban, repedésekben stb. történik. A kikelt fókák félre-és hly-ekben, zugokban, repedésekben stb. történik. A kikelt fókák félre-és hly-ekben, zugokban, repedésekben stb. történik.

Ezek előkészítése után lássuk, hogy miképen szabadulhatunk meg ezektől a kellemetlen és undorító rovartól? A csótányok szeretik a szeszec, erdőfolyadékokat, különösen a sört, a melytől a sör leg-szorosabban értélmében véve leiszák magukat. Különösen a barnára főzött, rövid poshadt után edeses savanyúan erjedő sör a kedves eszeméjük. Ha nemez, régi postó-, vagy pokoczdarábot sörrel át-átajtuk, az a padlora elhelyezük, elsőelőtlen a helyiség, az erjedő sör szaga esakhamar odacsalogtja a csótányokat; meglepve a lak-mároztokat, kiemeletlenül pusztíthatók.

Kétségtelenül jó eljárás, de irtásnak alig nevezhető, ez bizony csak gyérítő néméig nagyon is népes fajzatokat. Már pedig a csótányok ollyannyira undorított, hogy a gyérítéssel nem lehetünk meg-elegedve, ezúlnak az legyen, hogy irtmagukat szertk.

Hirdetnek sok mindenféle esalhattalan vagy, fogó masinák kat stb. mégis legésztra vezetőbb és a mellett olso eljárásnak esakis a helyesen alkalmazott mérgezés ajánlható, mely helyesen vége-hajtva, sikerre vezet.

Mérgezésre a schweinfurti-zöldet használjuk. Ez erős mérég — arzénasav réz. Kapható minden gyógyszerárúsnál (droguistanál). Élénk grünpant-zöld színtü anyag, mely úgy jezeses, mint poralak-ban vasárolható. Csótánytáris czéljára legjobb, ha a poralukat vásároljuk, sok amúgy sem kell s nem is drága. A kereskedésben előforduló schweinfurti-zöldnek azonban nem mindeink alkalmas a csótányok és általában rovarirtásra, sőt a legtöbbje nem az. A schweinfurti-zöld elősában ugyanis nem rovarirtószert, hanem át festékül használják; ha ez kevésbé, vagy épenséggel nem mérges, az csak feltétlen haszna. Nekünk azonban ennek az anyagnak éppen mérgező-hatására van szükségünk. A schweinfurti-zöld mérgező alkotórésze az arzénasav, a kérdés, mennyi van ezen alkotórészből. Ha 46—48 %-nál kevesebb, akkor az rovarirtási czelokra egyáltalán hasznavehe e len. Amerikában törvényhozásilag mondatott ki, hogy a rovarirtási czéljára gyártott schweinfurti-zöldben legalább ennyi és ennyi arzénassavnak kell lennie. Nálunk ilyen törvényes intézkedés nincs, meg kell tehát bízunk a kereskedő szavában.

Az irtási eljárás a következő: Elővezünk valamilyen tálat, abba szórjuk a schweinfurti-zöldet. Hozzáadjuk ugyanannyi lisztet és e kettőt kanállal jól összekeverjük. Jó, ha a lisztes schweinfurti-zöldhöz még kevés porrártórtól ezurköt is keverünk, annál inkább ilik majd a csótányoknak a csémekéért fogyasztott mérég.

E lisztes és megkeverezett mérgekveréket azután egy-egy kanálnyi mennyiségben helyezzük több tőrőtől ablaküveg-darabra, vagy nemzapa pirlpra, úgynevezett pappendeklre. (Tányér e czélna nem alkalmas, mert a csótány nem bír belemászni). Az üveg- vagy papirlapokat a mérgegel este helyezzük alá a fertőzött helyiség padlójának több helyére, esetleg székeltre, ládára, asztalra, szekre, stb. is és hagyjuk ott éjféln át. Reggelre szedjük össze a kített mérget, öntsük össze ismét abba a tálba, melyben készítettük és tegyük az azt biztos helyre — legelőszelvény módon zár alá — hogy avatallan kéz- vagy esetleg kutya, macska hozzá ne férheszen. Este ismét elke-szítjük az adagokat, s újra kirakjuk azokat.

Reggelenkint csak igen kevés csótányhullát fogunk találni; ez azonban ne riasszon el a további mérgezőzést senkik, mert ennek az a magyarázata, hogy a csótányok mérgezés esemeze nem öt szonnal; előbb hasaszkarrással jár és mikor a csótány úgyimint kezd magat mind rossz-zalabb és rosszabbul érezni, visszavonul rejtékhelyére, ott azonban esakhamar megdör geselhez. Csak néhány hullát, a legnagyobbakkabkét találjuk a lakoma színhelyén, melyek már hazavándorozni sem bír-ak. De hogy ezek is izygettek hazafelé, annak biztos leve az, hogy az üveg- vagy papirlap pon egyetlen egy hullát sem találunk.

A mérég kirakását nap-nap mellett kell folytatnunk mindaddig, míg esak azt nem látjuk, hogy a kített esalétek immár értetlen, nincs szétbőrülva. Bizony, eltart e dolog olykor három-négy hétig is.

Ennyiből áll a mérgezés; ez azonban, legyen az bármilyen hatásos, még magában véve nem elegendő. Feltétlenül szükséges az is, hogy a helyiségekben a legnagyobb tisztaságra ügyeljünk; ügyeljünk különösen arra, hogy éjfel szerte-zsejfel ólmáradékok, konyhai hulladékok ne legyenek. A padlót tartunk szárazon, nehogy egyes deszkák közötti hézagok, vagy netán repedések át alaja víz folyjon; ez a padló aljának és a vánkoknak rothadását okozza, már pedig a csótányok az ilyen rothadó anyagokkal is táplálkoznak. A sűröláshoz mindenkor jó forró víz, lehetőleg lágot használjunk, mert ha ez is fele folyik a hézagok között, legalább addig, míg forró, őli és marta a csótányt és ivadékát. Legjobb természetesen, ha semmi-féle repedést, de még padlódeszka közötti hézagot sem türünk. A köves, vagy akár téglaburkolatú konyha sokálta jobban véd a csótányokkal szemben! Ne türjük azt sem, hogy a falakon, különösen a deszka-padlós helyiségekben áll, a szegélylécek mellett legyenek repedések,

hiányok. Azok gondosan kitapasztandók. Ne kicsinyeljük semmiféle hézagot, a csótány pompásan becsúszik, hát még az aprajai! Segítségül vév tehát a tisztaság és a rend mellet a schweinfurter-zöldet, némi kitartással, megszabadulhat az annyira kellemetlen csótányoktól.

2. Az ágyi poloskát (*Acanthia lectularia* L.) már a régi görögök és rómaiak is ismerték s valószínűleg Kelet-Indiából terjedt el az egész földre. Európában először a XI. században lépett fel Strassburgban. Az ágyi poloska március, május, július és szeptember hónapokban tojik; tojásai fehérek, 1 mm hosszúak és számuk mintegy 50. A kikelő poloska kifejlődésére 11 hónap kell. Látjuk tehát, hogy hasonlóan a csótányokhoz, ez a vérszívó undok jószág is elég szapor.

Írtására többféle szert hirdetnek, de hogy ezek tényleg bevalának-e, azt nem tudjuk. Ki lehet azonban a poloskákat is nagy türelemmel és fáradságot nem ismerő utánjárassal iratni. E czéllal kéveczem tartózkodási helyét, az ágyakat naponta szét kell szedni, megütöztetett vékony dróttal a repedéseket ki kell tisztogatni, az ágy mosható részeit pedig petroleummal vagy szublimált víz vagy más maró folyadékkal be kell permeztetni. A képeket legtanácsosabb szétzedni, a rámat petroleummal, szublimált stb. jól lemosni, azután ha a képet beletettük, hátul papírral jól elzárastizni és addig a falra fel nem akasztani, a míg a lakásban poloska van. A börtörpeceket higiénycseccsel (huszárzsr) is be lehet kenni, mert a bekent helyeket a poloska — állítog — elkerüli; ugyanígy kell eljáráni az ajtó, ajtóféla, ablakrepedésekkel is. — A poloska irtásának is fő az abszolút tisztaság és a folytonos utánjárás mindaddig, a míg csak egyet is észlelnek a lakásban.

K. J. 1. Az 1917. évi Erdészeti Szabványzat megrendelheti az Országos Erdészeti Egyesületnél — Budapest (V. Alkotmány-utca 6. szám); ára: 3 K; bérmentesítésre 45 fillért kell küldeni.

2. A Béky Albert-féle Szántam már teljesen elfogyott s az ez idő szerint sehol sem kapható.

G. L. A lap önkéntesen jár arra a czímre, a mit utolsó helyében megadott. Ha a lapot nem kapja meg, úgy az eset ott a körházban veszhet el. A hiányzó lapokat újból elküldti és azokban megtalálja kérdéseire a feleletet. Arra pedig nincs időnk, hogy minden ötlesterü kérdésre válaszoljunk.

F. R. 1. Oberländer: «Die Dressur und Führung des Gebrauchshundes» című művét megrendelheti Wilhelm Frick cs. és kir. udvari könyvkereskedőnél, Wien (Graben 27); ára kötvé 7 K 20 fillér.

2. A nyulat a belfégeknek többféle fajtájuk szókta megádmáni Ezek nem átörökölhetők, legtöbbször nem is életveszélyesek, de azért néhány nyulat elpusztítanak. Májmétyében is szokott a nyúl pusztulni.

3. A cipőfelsőszerekre vonatkozólag tessék valamelyik tímárhoz, vagy cipészhez fordulni, mert mi erre névze nem tudunk felvilágosítást adni. A házi nyúl bőréből — állítog — igen jó cipőbőr készíthető; hogy ez a mezei nyúl bőrére is áll-e, azt nem tudjuk.

4. Czipők, szizmek és egyéb bőrmétek vízhatlanítására állítog igen jó a kausuktartalmú «Aquavest» nevű bőrkénés; 1 kg-os doboz ára a háború előtt 2 K 30f volt. Kapható Trinko Rudolf cseznél Wien V/2 (Brauhausgasse 31). — Jó továbbá a szintén kausuktartalmú «Hugorok» nevű bőrkénés, mely Bruck Ferenc gyárosnál Wien (IV/2 Wiedener-Gürtel 32) kapható; egy próbadohoz ára 1 K 40 fillér.

5. A nyúlóbort állítog 1—1,20 K-at is megadnak. A szőrmeáruk tekintetében még nem tudunk választ adni, de mihielyt sikerül ezekre névze adatokat szerezní, azokat közölni fogjuk.

A. V. A szörmek árai még nem alakultak ki s azért most csak a mult téli árakat közölhetjük. Ezek a következők: róka 6—10 K; farkas 10—15 K; medve 30—50—100 K; mezei nyúl 50—60 fillér; úresti nyúl 20—40 fill. nyusz (nemes nyest, fanyest) 30—35 K; nyest (könyest) 25—30 K; vidra 28—32 K; borz 3—5 K; vadmacska 10—15 K; menyét 3—4 K; mókus 20—30 fillér; vadsertés 5—8 K; szarvas 6—10 K; dámsz 5—10 K; őz 1—1,2 K; görény 2,40—4,80 K; házi nyúl minőség szerint, 50 kg-onként 72—144 K; hiúz 40—60 K.

Azt hisszük, hogy ezek az árak nem változtak, vagy ha változtak is, csak jelentéktelen mértékben, úgy hogy a fentieket irányadóul lehet venni.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLT

47 éves, rom. kath., nős, családó, ép, egészséges, hadmentes erdőőr állást keres. Az összes erdészeti teendők önálló kezelésében, ügyintézés a vadászat terén kis- és nagyvad-tenyésztésben teljes jártassággal bír, mikről kitünő bizonyítványai és ajánlólevelei vannak. Czíme: Pál János uradalmi főerdőr Törökbalint (Pest megye). (16.)

Egy darab vérebet 10 hónapos, eloszerélnék egy fajtisza dachliért, a véreb jól nyomoz. Ajánlatok Németh István erdőőr Nagydular u. p. Zircz. (7)

30 éves, református, nőtlen, hadmentes, megbízható, tisztességes magyar ember, a ki az erdőőri szakvizsgát «jó» eredménnyel tette le, 1917 január 1-re megfelelő fizetéssel erdőőri állást keres. Czíme a szerkesztőségénel megduható. (17.)

HIRDETESEK

2040 1916. sz.

Fenyőhaszonba eladás. (Farakartárban.) A gotuli m. kir. erdőgondnokság kerületében termelt és 1915. évben a százeszebi rakodóra leusztatott 1120 56 m³, 13—15 cm. közepátmérőjű fenyőhaszonfa öt eladási csoportra megosztva, zárt írásbeli ajánlatok útján el fog adatni.

Az ajánlatok legkésőbb 1916. évi december hó 27-én délelőt 12 óráig nyujtandók be a százeszebi m. kir. erdőhivatalnál, a hol azok december hó 28-án délelőt 10 órákor nyilvánosan fognak felbontatni.

Részletes adatok, az árverési és szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a százeszebi m. kir. erdőhivatalnál szerezhetők be.

Százeszebes, 1916. évi december hóban.

(6.)

M. kir. Erdőhivatal.

Nyusz- és görénybőröket veszek. Ajánlatok az ár megelőzésével a szerkesztőséghez intézendők.

Egy uhura és 2 (kettő) drb tascó-kutyára volna szükségem. Szent Margitapszta Gáspár János fővadász. (5.)

Eladók négy hónapos, ezüst nyulak, párja 15 kor, belgák párja 20 kor. Somfai. Szaniszlón Szatmár m. (4.)

Megvételre keresek kettő igen jó disznó kutyát. Czím: Soltész Sándor Lipnik, u. p. Kapi (Sáros m.) (3.III.1.)

Borókamag kis és nagyobb mennyiségben is megvételre kerestetik. Ajánlatok uradalmi erdészet Igazságtengyörgy, pósta Moha, Fejér megye czímre kéretnek. (2.II.2.)

Nagyobb mennyiségű 1, 2, 3 és 4 éves átiskolázott

Picea austriaca, Luczfenyő,
Pinus austriaca, Feketefenyő,
Pinus sylvestris, Erdeifenyő,
Abies pectinata, Jegenyefenyő és
Larix europaea, Vörösfenyő,

valamint
körös, akác, fgeditsia és maclura csemetét,
alma-, körte- s diófát,
platán-, hárs-, szil-, akác- és juharsorfát,
diszfenyőt, rózsát

ajánl őszi szállításra, szavatolt elsőrendű minőségben

FARAGÓ BÉLA cs. és kir. udvari s:állító magyar magpergetőgyára

Erdészeti csemetetelek * ZALAEGRSZEG.

Arjegysszékkel, levélbeni részletes ajánlallal késszéggel szolgálok. (3.III.3.)





